FLOSCULI HISTORIARUM AB ORBE CONDITO USQUE AD NOSTRA TEMPORA

Jean : de Bussières, Antonio incisore Bosio

Digitized by Google

Ex Bibliotheca
majori Coll. Rom.
Societ. Jesu
13

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Auctor i. P. De Buſsieres S. J.

BIBLIOTECA NAZ. VITTORIO EMANUELE
10 - 6. G. 40
Google

10 3-4-54

82538

Digitized by Google

AD LECTOREM.

AMICE Lector, Floſculos damus, cum ad ſerendos fructus tenuitas noſtra non aſpiret. Decerptos habes ex Hiſtoria, quæ tam florum quàm fructuum ferax, ita iucunda eſt, vt vtilitates maximas pariat. Dices huius hortos à Coronarijs iam diu luſtratos; nihil admodum nobis ne ad ſertum quidem vnum ſupereſſe. Dijudicabis id vtrùm ita ſit; tametſi verus poſſum aſſerere, in eo meam qualemcunque operam poſitam, ne paſſim ab alijs dicta exſcriberem, Floreſque marcidos emendicato fuco adornarem. Vnum moneo, ad Chronologiam quod attinet, ne me ad pugnam voces; alieni ductus me eſſe volui; nolui ſpinas inſerere Floſculis, Salianum & vnum alium è noſtris ſequutus, cuius eximiæ lucubrationes exſtant accuratæ; eos ſi quid contentionis oritur prouocat; non exiſtimaui vel à voluptate vel ab vtilitate detractum iri, ſi vno fortè anno vel altero in deſignando tempore aberratum ſit. Alia multa ſunt quibus ignoſcas in hoc Opuſculo, neſcio an quæ laudes; ſanè vt alienam laudem à me repudio, ita & culpam; ſi quæ tamen in tantos viros conferri poſſit.

IN

BIBLIOTECA ROMA VITTORIO EMANUELE

INDEX

CAPITVM

CAPVT PRIMVM.

A primo mundi anno ad Diluuium.

CAPVT II.

A Diluuio ad Abrahamum.

CAPVT III.

Ab Abrahamo ad Moyſis ortum. 13

CAPVT IV.

Ab Ortu Moyſis ad Samuelem. 23

CAPVT V.

A Samuele ad Imperium Babylonicum. 36

CAPVT VI.

A Babyloniorum Imperio ad Perſicum. 58

CAPVT VII.

Ab Imperio Perſarum ad Alexandrum. 72

CAPVT VIII.

Ab Alexandro ad Perſeum. 116

CAPVT IX.

A Perſeo victo ad Chriſtum natum. 145

CAPVT X.

A Chriſti ortu ad obitum. 270

FLO-

FLOSCVLI HISTORIARVM, AB ORBE CONDITO ad Chriſti obitum.

CAPVT PRIMVM.

A primo Mundi Anno ad Noëmi Diluuium.

PRIMO Anno Mundi, ante Chriſti ortum quater milleſimo quinquageſimo ſecundo, Cœlo, Terra, & Animantibus conditis, deſignaturus dominum Deus, formauit Hominem; corpus ex luto fictor nouus effingens, Animam ex nihilo, vt iam ab ortu ſi quid ſuperbiæ regnum affricaret, id origo ſtatim elueret: nam quid intumeſcat cœnum & nihil? Adamum appellauit, & Regem orbis in auguratum in amęniſſimo loco collocauit; nudum tamen, ſine tecto, ſine ſatellite, ſine pompa, vt agrum coleret, exemplum *Adami creatio.*

poſteris, non purpura Reges, non auro fieri, ſed in regnum cura & ſtudio. At quia parum erat imperare brutis maximum Principem, adiunxit ſociam quæ Rege dignos ſubditos pareret. Mirum! è viri coſtà eduxit fœminam, ne amandi cauſæ plures deeſſent; dum is coniuges, qui & fratres & parentes, amor connecteret; & qui antè corpore vnum fuiſſent; vnum & animo in poſterum eſſent.

& Eua.

Adami culpa & pœna.

Fortunati, ſua bona ſi noſſent; Principes; dum ambiunt noſſe ſupra quàm poſſint, in calamitatem vltimam incidunt. Nudi, pauidi, regno, capite, & quod deterius, innocentia diminuti; rerum omnium præter peccatum inopes; ex otio, riſu & voluptate, ſed laborem, ærumnas & lachrymas deturbati: ſpinis, tribulis, doloribus, ipſaque morte, vt ſatellitia culpa, damnati; Animo & corpore miſeri ignominiam nepotibus antequam ortum conferunt. Nunc eant homines, & peccatum ament, quo perditi ſunt nedum nati.

Cainus Abel.

Anno Mundi 2. naſcitur Cainus impiorum Anteſignanus, futurus poſteris exemplum criminum: peccati non Adami ſobolem dixeris, ita ex Patre prçter peccatum nihil contraxerat: Sed forte peccantis Euæ partus Cainus, ſanè

nè fuit Abel pœnitentis : ita Deo prouidente poſteris ; ne deeſſent, tot inter vitia formæ virtutum. Quid futurum erat humano generi ; ſi peccare tantùm didiciſſet ?

Anno Mundi 130. Cainus perditorum ille coryphæus, quaſi vulgarium tæderet ſcelerum, palmarium fecit Abelem fratrem (primum ab inuidia facinus) in agro ſeductum ferro interemit. Præiudicabat rebus mortalium Deus, vt vitio virtus obnoxia foret : pietatis dos, aduerſitas eſſet, datumque ſanctis pro patrimonio, *Pati*. Sed nec impune fuit fratricidię ; cui & terra imbuta ſanguine fruges negauit ; & ipſe, vagus, tremens, ac profugus, agente conſcientia, quocunque ſceleris fama peruenerat, portauit & pœnam ; vt tam Metus homines malum dedoceret. *Cainus fratricida.*

Aliquot poſt annis primam omnium vrbium, dictam Enochiam ab Enocho filio, condidit ; vt ſe homicida à talione defenderet, & prædator latrocinia tuto reponeret. Hæc ciuitatum origo, hæc cauſa ; vt pudeat nos tanti facere, quod ortum à ſcelere, in tutelam ſcelerum coaluerit. *Enochia vrbs.*

Adamo interim in Abelo Cainum lugenti ; Sethum qui duceret Piorum *Seth natus.*

Digitized by Google

agmen ſubſtituit Deus; à quos Enos, ab Enoſo Enoch, viri ſanctiſſimi, qui ad religionem & virtutem omnem prælucerent: iam inde ſanctis ex Martyris ſanguine pubeſcentibus.

Caini cædes. Anno Mundi 688. Cainus in Sylua pro fera habitus per imprudentiam à Lmecho ab nepote occiditur; pœnâ licet claudâ reum aſſequente; quæ à filio, vt eſſet grauior velut in feram, vt iuſtior, fratricidium parricidio vindicauit.

Iubal. Tubal cain. Sub hæc tempora Iubal inſtrumenta Muſica, Tubalcain arma inuenerunt; vitam hominis Prouidentià in belli paciſque ſtudia partiente, vt in hac iucundius ageret, in illo tutiùs.

Noëma Et Noëma mulier lanificium commenta, eundem hominem texit honeſtius: & præiuit ſexui, qua in arte proferre ingenium deceret fœminam.

Adami mors. Anno Mundi 930. ipſi mũdo coæuus Adamus moritur; familiæ pater quæ orbem impleret, pœnitentiæ documentum ingens, de ſuo hoc eſt humano genere tam benè quàm malè meritus, dum ad veniam erudit quos ad pœnam gignit; dierum id eſt luctuum plenus, vt ab hoc poſteri vitam miſerijs metiremur: Nunc quid huius ſpatium

tium arctum conquerimur ? calamitatibus noſtris parcitum eſt. Anno pòſt altero amantiſſimum coniugem Eua ſequuta eſt; quæ ſe, heu! dilectam nimis quoties luxit! quoties formam incuſauit vt ream! quoties placuiſſe diſplicuit! ſi amaſſet minus coniux, ſeruabamur. Quis ſexum non timeat, qui adhuc innocens necat, vel placendo? *& Eua.*

Anno Mundi 987. Henochus ille ab Enoſo ſanctiſſimus, poſt vitæ annos 365. Nouo mortis genere, viuus deſijt in viuis agere; ad vltima ſeruandus tempora, futurus teſtis deitatis Chriſti, in ignotas plagas tranſportatur; in quibus vitam in corpore ſed expertem corporis degens, extra neceſſitatem alimenti & malignitatem peccati poſitus, licèt nedum vt homo vixerit, viuit vt Angelus. *Henoch translatus.*

Circa hæc tempora Gigantes, impiiſſima Caini ſoboles ſæuiebant, qui ſtaturam ſuperbià, deformitatem impuritatè, ferocià vires adæquantes; ſcelerum immanitate monſtroſi, tam animorum portenta quàm corporum, in nefas omne ruentes; vt poſteros vitijs, quos uirtutibus nolebant, vincerent, nihil intentatum mali reliquère. *Gigantes.*

Anno Mundi 1057. Ne funditùs tot inter crimina mortalium genus interi- *Noë & Arca.*

ret; futurus Auerruncus diuini furoris, Noë iuſtiſſimus, ex Lamecho Sethi, non illo Caini nepote naſcitur. Qui deinceps virtutibus vt annis auctus, ſcelerum vltorem Deum verbo & opere Reis intentauit. Nam noua interminandi ratione, Arcam extruxit; poſtquam diu verba fuerunt irrita, nauem molitus eſt centum annis: efficacius nunquam monuerat, ſi minus homines iuuiſſent crimina; ſed quibus peccantibus callum obduruit, priùs mortem quàm mollitudinem mentis induxeris.

Diluuium. Anno Mundi 1656. ante Chriſti ortum 2397. cum ſexcenteſimum Noëmus ageret, vlturæ Dei contumelias aquæ, in ſceleratum rebellant hominem; in imbres aer effuſus ſoluitur, exundant amnes, irrumpunt maria; ipſa Terra, alumnos exoſa, jam in pœnas ferax, immenſos gurgites effundit vtero, tota vndis ſtagnat, ne miſeris pateat vel ad ſepulchrum. Nimirum puduit tot ſubſterni ſceleribus, fœdiſſimas ſordes exhorruit, vt ſe elueret, aduocauit elementa conſortia. Proh peccati virus! naturam rerum ab vno homine totam infecerat, petendum fuit ab vniuerſa Antidotum, flammæ libidinum aquis reſtinguendæ: bene eſt, quòd ante perijt

rijt orbis quàm periret ; vndis perijt, ne periret igne : Quæ tempeſtas, quæ humanum genus naufragum fecit ; Agite poſteri pietati Noëmi gratias, in ipſo ſinguli ſeruati eſtis. Nauigabat in ruina mundi ſecurus, & à morte per aſſerem tutus, quam nec muri nec turres excluſerant : Deo gubernante, per ſyrtes, per ſcopulos, per naufragia, ſaluus enatabat.

CAPVT II.

A Diluuio ad Abrahamum.

ANno Mundi 1657. ſubſidentibus aquis, detumeſcente penitùs pelago, terra aperta eſt. Tunc redijt ſua facies Elementis ; ſerenitatem aëri, certum aquis ſitum, fœcunditatem terræ Sol conciliauit, nouus nitor effulſit ſyderum, & inſtaurata rerum natura triſtitiam hilaritate mutauit. Admittimus clementiæ pignus, Deum immortalis triumphalem benignitatis Arcum ſuſpicimus ; vtinam vt pœnæ, ſic & culpæ immunes in poſterum. Sed erit dies, cùm diluuio bonitatis mundum inun- *Mūdus reparatus.* *Iris.*

 da.

Digitized by Google

dabis ; minùs parceres, ſi peccaſſet minùs.

Interea octo illa capita humani generis noui Phœnices, ad incolendam terram prodeunt arcâ : at obſtupeſcunt deformatam Agrorum faciem, lugent affinium deplorandam ſortem ; & imagine mortis attoniti, vix ſpem vllam vitæ concipiunt. Donec Dei iuſſu, promiſſo, & fœdere confirmati, tunc ſe demum ſeruatos faſsi ſunt, cùm timere vltrà deſierunt.

Vinea. Statim ergo ad culturam terræ ſe conuertunt; nec enim ſponte victum ſufficeret : & Noëmus primus omnium ex vuis confitis vinum expreſſit ; vel infirmitati vel hilaritati Deo conſulente. Sanè bonus ſenex liquore nouo ſe liberaliùs proluit, ex potu inexperta ebrietas, ex ea ſomnus, ex ſomno nuditas inhoneſta ; de in irridens filius, nepos maledictus, vt à primo meri vel innoxio hauſtu, tot malorum fonte, diſcant homines parcere, cui ſi indulgeant, tranſit in toxicum.

Diuiſio terrarũ. Anno Mundi 1788. Noë cum liberos multiplici ſobole ſuprà modum auctos vt concordes faceret, diſcordes effecit: Se ijs vniuerſum orbem partitus eſt ; Semo Aſia vltrà Euphratem ad Indicum

vſque

vſque Oceanum data, Iapheto Aſia reliqua cis Euphratem, cum Europa ad Gades vſque; Chamo Syria cum Arabia & Africa toto conceſſa: Quis Regum Noëmo patrefamilias opulentior? Trophæa ſua Pompeij conferant, triumphos Cæſares, Alexandri victorias. Galli colonias; ad Noëmum quid? contenderunt illi de partibus, hic totum dedit.

Anno Mundi 1909. antequam ſpargeretur in diuerſa mortalium genus, ciuitatem quæ potentiæ monumentum eſſet, ad Euphratis ripas poſuerunt. Quale opus! quod ab omnibus inceptum hominibus, quod annis viginti duobus nondum abſolutum, quod imperfectum, regni ſedes fuit, cuius ex fundamentis primum orbis miraculum ſurrexit, Babylo. Et in ea Turrim erexerunt, quæ cœlo, ſi ſuperis placet, par eſſet: quæ ſtultitia, cęlum expugnare ſaxis, & cæmentis? non ijs machinis ſydera ſcandimus. *Turris Babel.*

Anno Mundi 1931. diſiecta tandem eſt ſuperba illa ædificantium vanitas: linguis diuiſi ſunt; non graſſatus eſt fulmine Deus, non ignibus, pęnam inflixit acerbiſſimam ſuperbis, contemptum. Idioma vnum in ſeptuaginta duo diuiſum miram peperit pertur- *Cōfuſio linguarum.*

bationem? dum loquerentur omnes, pauci perciperent, ſermonis inopiam copià nimià faciente. Quis credat? penetrauit in animos vocum diſcordia; tantus eſt ſermonem inter & mentem conſenſus; in regionem ſuam quique profecti ſunt; nec ſe meminerunt, heu nefas! vno Patre natos; bella cum fratribus geſſerunt in poſterum; & eos homines obliti plerumque, quaſi beſtias in vſum, vel belluas in cœdem rapuerunt. Ite nunc Docti, intumeſcite linguarum peritia, quæ diuidentes orbem perdiderunt.

Nemrod seu Belus. Anno Mundi 1932. ante Chriſtum 2121. Nemrodus ortum dedit regno Babyloniorum ſeu Aſſyriorum, quod poſtea ſtetit per annos 1401. Hic primus omnium Regum, proximam à Deo potentiam, vſurpauit, & cæteris gentibus in diuerſa loca diſtractis, Babylone iam principatu digniſſima ſubſtitit. Idem qui & Belus tanti nominis apud ſcriptores; militari audacià & ciuili prudentià clarus; qualis decuit principem conditorem imperiorum. Nec enim obuium eminere inæqualibus; & quos pares naſcendo habueris, tibi regnando impares facere.

Anno Mundi 1966. Regnum in Europa vetuſtiſſimum fundabat Ægyaleus

leus, Sicyone Peloponneſi vrbe, ab Iſthmo non procul; paruis, ſi Babylonico compares, incrementis, ſed tutioribus. *Sicyoniornm regnum*

Anno Mundi 1997. cùm ſuperiore Nemrod ætatis anno 300. deceſſiſſet. Ninus eius filius Babylonicum capeſſiuit imperium; cui & Aſſyrium modicis ſeptum finibus ab Aſſur Semi filio conditum adiunxit. Nec eo contentus, ſeptemdecim annis continuis, Ægyptum & Aſiam vniuerſam victorijs peragrauit, germana Patris ambitioſiſſimi ſoboles. Cæteris mortalium ad inauditum Belli nomen expaueſcentibus: adeò difficilius eſt propulſare iniuriam, quàm inferre, dum hinc audacia, illinc timor; nec vinci pudeat, cùm honeſtum putent à fortiſſimo viro ſuperari. *Ninus.*

Idem Ninus Ninum ſeu Niniuem ſibi cognominem vrbem ad Tygrim amnem in Aſſyria poſuit, ad felicitatis oſtentationem. Quam ciuitatem vir ingentis animi, & nihil modicum capientis, pro modo gloriæ tam amplam effecit, vt capaciorem poſteriora tempora nullam agnouerint, Sed, ò vana mortalium ſtudia! tanti monumenti nullum veſtigium, de cuius loco ne conſtat quidem; & memoria, ſin minus *Niniue*

Digitized by Google

perijt, ad contemptum reſtat, quando præſtat ſileri, quam cum ignominia celebrari; & odioſum eſt non eſſe quod fueris.

Idololatria. His temporibus de Deo optimo peſſimè meritum eſt genus humanum; cùm Idololatria, quo nullum ſtultius vel grauius ſcelus, per terrarum orbem inualuit. Ninus in cauſa, qui ſe non auſus mortalis adhuc Deum effingere, quod proximum fuit, ſe Deo natum exhibuit: Belum itaque, quando ſe non poterat, Deum fecit, (inſana liberalitas, id largiri quo careas) geſta commendauit, immortalem dixit, ſtatuam oſtendit, huic diuinos cultus attribuit, & ne quid ad improbitatis effectum deeſſet, voluit ſupplices quod à Deo peterent, optare à ſtatua & impetrare. Hic eſt Belus, qui Saturnus Gentibus, Hebræis Baal, humanis ad contumeliam generis placatus hoſtijs; iuſtà tamen pœnà, vt qui hominem per vltimum nefas in Deum haberènt, ipſi mactati in abiecta bruta haberentur.

Noëmi obitus. Anno Mundi 2006. Noëmus ſanctiſſimus orbis reparator, iam impletis annis 950. vitæ pertæſus eam depoſuit; quam calamitatibus penè continuis, recens Nepotum flagitium præcipitauerat. Parum erat

ſe-

ſeni iuſtiſſimo concoxiſſe Gigantum ſcelera,interfuiſſe mundi naufragio, luxiſſe linguis diuiſos liberos, perſpexiſſe per mutuas clades triumphantes; niſi ad incrementum ſummum moleſtiæ, Deum quaſi Regno, ſuorum animis depulſum videret, nihilque actum pęna Diluuij, niſi vt præcipitantius in maiora ſcelera ruerent. Sed ne quis Imperia nimium arderet, priuatus obijt Noë ſanctiſſimus; Belus Rex deceſſit, ne quid peius dicam, omnium primus.

CAPVT III,

Ab Abrahamo ad Moyſis ortum.

ANno Mundi 2039. ante Chriſtum 2014. in Vre Chaldææ vrbe natus eſt Abrahamus, ex Thare Patre, cùm prius Aramum & Nachorem ſuſcepiſſet. In quem cęlo depluerunt dona tam immenſa, vt ad vnam magnificentiam Dei conditum dixeris. Salue mortalium lux, phoſphore gentium. Beatorum Dux; debebit tibi Hebræus *Abrahami ortus.*

bræus

bræus innocentiam, ſalutem mundus, incolas cælum. Ex natu minimo, quis tanta ſperaret? quis ex Idolatra patre cœleſtem filium? nempe maior eſt à contempto virtus: & ſumma Pietas, coelo debebatur.

Zoroaſter. Anno Mundi 2044. celeberrimum bellum Ninus geſſit in Bactrianorum Regem Zoroaſtrum. Hic loci ſitu, quia in aſperrimis montibus Bactra, & ope dæmonum, præter fortem animum, fretus (nam primus Magiæ ignorandæ ſcientiæ auctor infamis) cùm pro ſe, mõtes, & Inferos ad pugnam armaſſet, à Nino victus eſt: & in acie ferro cæſus, vel ab ipſa ſtatim de cælo tactus eſt. Artem deteſtabilem in Auctore puniri par erat, ne haberet æmulos, & ſi quos haberet, ad eos cum arte pœnam tranſmitteret. In eo bello Semiramidem famoſam illam fœminam Ninus inuenit, & adamatam in coniugem duxit: quanta poſt ſexus vel gloriâ, vel infamiâ! Is quarto pòſt anno è viuis abijt, ſuſcepto ex Semiramide Ninya: vir ſupra fidem magnus, niſi maior fœmina prioribus fidem comparaſſet.

Semiramis. Anno Mundi 2049. Aſsyriorum imperium adiuit Semiramis. Prima mulier quæ domeſticam adminiſtrationem mutauit publicâ, ac præuer-

uertens regnum ſexus obſequijs, naturam quæ muliebre corpus compegerat, virili animo emendauit. Dotes ingentes maculauit ingentibus vitijs? ita plerumque in excelſis mentibus ſumma omnia ſunt. Nam operum magnificentià & belli glorià Ninum, hoc eſt mortales retrò omnes ſuperauit. Mediam, Ægyptum, Lybiam armis perdomuit; & cum in orbe ſuo deeſſet hoſtis, quæſiuit in alio, apparatu quam maximo penetrans in Indiam, biſque victrix viciſſet tertium, ſi pares Elephantis Cameli fuiſſent. Opera porrò quæ & quanta perfecit? Marito, dignum Rege & vrbe Niniue tumultum erexit, præter aquæ ductum in Ecbatanis, imaginem ſuam Bagiſtonio monti inſculptam, ſaxa, rupes, montes explanatos, aduias, quantum eſt, quod in Miraculis orbis enumerat, Babylonium opus à mortalibus tentatum omnibus tandem abſoluiſſe! In qua præter muros, quibus nihil ſimile fama dixit, horti & luci palatijs impoſiti, geminæ Arces ad Euphratis ripas, ipſe amnis dum cuniculus foditur, auerſus aliò animum ad mundi regimen natum oſtendunt.

At per has dotes, libidinoſa ſuprà quam.

quàm credi honeſtum ſit mulier, ne qua in re modica eſſet, crudelitate etiam inſignis, perimebat Amaſios, materiam odij iuxta ac amoris; mortuiſque ingentes aggeres excitabat, vt illuſtrior crudelitas eſſet. Nec cauſa mortis deflexit à vita, à Ninya filio, quem de inceſtu appellauerat, interfecta: ſi tamen filio credi æquum ſit, parricidium, flagitio matris excuſanti.

Sara. Agebat in viuis hoc tempore Sara, Semiramide haud paulò clarior, ſi vera claritas à virtutibus arceſſenda ſit: hæc patruo nupſit Abrahamo; cuius laudes impleat, qui capacem tanti coniugis dixerit.

Ninyas Anno Mundi 2091. Semiramidi ſucceſſit Ninyas, aptior otio, quàm negotio, qui frui partis contentus, nihil maternum habuit præter voluptatem; & quaſi ſexu cum matre mutato, aſſiduo pellicum & Eunuchorum contubernio, nulli alij temerè viſus, degenerauit in fœminam. Et vt procliue eſt ſe applicare ad peſſima, de cœteris Aſſyriæ Regibus ſemel dictum ſit, eos ad regnum natos, turpiſsima tamen fuiſſe mancipia; cùm nulli ſeruiatur turpius quàm voluptati.

Abraham in Chananaã pergit. Anno Mundi 2114. Abrahamus Deo iubente, ex Meſopotamia in Chananæam

næam profectus eſt ; fidei & obſequij miro ſpecimine; ipſo Deo in præmium pollicente numeroſiſſimam ſobolem orbo Patri, & hanc terram longè vberrimam, ne agrum ad ſepulchrum quidem poſſidenti. Ita Cęlum centeſimas pendit in mutuum.

Anno Mundi 2118. egregiam de Perſis reportat adoream Abrahamus: qui cùm duce Chodorlahomore Pentapolitas iam corruptiſſimos vitijs prælio victos in ſeruitutem abducerent, ſimulque Lotum praui conſortij pęnas luentem; Abrahamus vt nepotem reduceret, collecta ſeruorum expedita manu, ſopitos Perſas & à victoria ſecuros aggreſſus, in fugam egit, prædam & captiuos recepit; decimamque partem Melchiſedech, hoc eſt Déo dedit, vel reddidit; nec enim is dat, qui totius vnde accepit particulam reddit. *Abrahamus vincit Chodorlah.*

Anno Mundi 2138. contigit horrenda illa clades Pentapolitana, qua vrbes quatuor conflagrarunt, Sodoma, Gomorrha, Adama, & Saboim; execrabilia in poſteris nomina : Segol ad ſeceſſum Loto condonatum : ita ſemper Deus vel in ſeueriſſimis pęnis clementiam amat. Supereſt in flagitij deteſtationem pęnæ veſtigium; aquæ fętentes, ſolum emortuum, *Sodoma incēdiū.*

mare

mare ſulphureum. Nam & ſupplicium quàm horrendum, quod vel ſpectaſſe, in vxore Loti crimen fuit.

Iſaac natus. Sequenti anno Iſaac natus eſt; ad ſanctiſſimorum Parentum ſummam lætitiam, eò maiorem, quò ſperatam diutiùs. A riſu dictus eſt; cuius cauſæ cumulatiſſimæ, cùm præter humanas poſteritatis & nominis, diuinæ accederent ſalutis omnium.

Iſaac immolãdus. Anno 2163. Abrahamus in monte Moria incruentam victimam immolauit. Admirabile ad ſtuporem temporum facinus! diuinis nutibus ſæuam orbitatem, ſpem Nepotum, charitatem patris poſt habere, eodem ferro, quo filium, ſe mactare, imò crudelius quia ſupereſſet; animi fuit ſupra terrarum victores ſurgentis. Quantulum eſt Macedo, quod in orbe non toto viciſti? in Iſaaco plures mundos vicit Abrahamus. At benè eſt quod agnouit Deus immolantem, tam ſacerdoti pepercit, quàm victimæ: nempe obedientia, ſi mactat, ſuſcitat; ſi perdit, redimit; nec dat in pericula, niſi vt ſeruet.

Eſau & Iacob. Anno 2199. ex Rebecca Iſacco naſcuntur Eſau & Iacob, ita diſſimiles mente & corpore, vt verè Gemini, vix in

Digitized by Google

in vllam rem vnquam conſenſerint; nam quomodo miti & facili cum importuno & temerario conueniret? Et hoc anno cœpit Argiuorum regnum ab Inacho; quod deinde Mycenas Perſeus tranſtulit. Nec dubium, quin & alibi regna quàm plurima, ſed felicior Græcia, quæ ſcriptorum ope, ſua vel aperuit, vel effinxit. *Argiuorum regnũ.*

Anno Mundi 2213. Abrahamus poſt annos vitæ 175. ex ea deceſſit. Vir reuera virtutum omnium, qui per aduerſa proſpera meruit: Dei nutibus ita mancipatus, vt ad eos ſtatim amarit vel oderit, tot locorum exul quot incola, Iſmaëlis pater vt abdicaret, Iſaaci vt immolaret, Saræ coniux vt ſterilem ferret, cumulatus bonis vt erogaret; à Deo per exteros, per ſuos probatus, ſibi ſemper conſtans, probitatem illæſam ſepulchro intulit. *Abrami obitus.*

Anno Mundi 2258. Achaim inundauit diluuium, quod Ogygium dictum eſt, ab Ogyge Rege Eleuſinæ conditore; Mirum, in vnum Peloponneſum totius Europæ geſta confluxiſſe. *Diluuium Ogygiũ.*

Anno Mundi 2318. longæua ſenectute, poſt annos 180. confectus, obijt Iſaacus: cui tranquillitate animi nihil antiquius, promptus eam ne perderet omnia perdere: multos iam annos ani- *Iſaaci mors.*

mi

mi luce caligantes oculos conſolans, filium Iacob, ſin vidit, audijt, multiplici beatum ſobole, duodecim ſuſceptis liberis, ſeu columnis, totidem fundamenta genti promiſſæ ponere.

Ioſephi fortuna. Anno Mundi 2319. Ioſephus Iacobi filius, mira Dei vel indulgentia vel mercede, è carcere promotus in regnum, vtriuſque fuit exemplar fortunæ. Is Patri chariſſimus, cùm per inuidiam diuenditus eſſet à fratribus, & apud Putiharem Dominum gratioſus, placuiſſet & Dominæ; pudicitiæ tamen poſt habens omnia, per heræ calumniam coniectus in carcerem, per triennium caſtitatem amauit in vinculis. Nec vltrà Deus præmium diſtulit: Ioſeph per interpretationem ſomnij Pharaoni notus, ad regni adminiſtrationem euectus eſt, triginta natus annos, in qua per octoginta perſeuerauit, inaudita Aulici felicitate; verè caſtitatis martyr & corona.

Iacob in Ægyptũ. Anno Mundi 2328. cùm Fertilitatem Ægypti fames excepiſſet; inopia frumenti Iacob filios in Ægyptum miſit, vbi à Ioſepho fratre probati & agniti, in pęnam ſceleris, timuerunt; adductòque Iacobo ad filium, luctum lætitiâ commutarunt. Sanè

Patri

Patri reuixit Ioſephus, quem inuidiæ, fera illa peſſima deuorauerat. Regio Geſſen in Ægypto aſſignata familiæ Iacobi, ex qua deinde Iſraëlitæ numeroſiſſima gens, prodierunt. Tunc natus in Idumææ & Arabiæ finibus Iobus, Eſau abnepos, celeberrimus pugil in vtramque fortunam, tam aduerſæ quam proſperæ victor. *Iobi ortus.*

Anno Mundi 2338. Spartam in Peloponneſo Spartus Phoronei filius condidit; in qua ciues olim Philoſophiam veram profeſſuri, voluptatum abdicatione imperium Græciæ merebantur. *Sparta cõdita.*

Anno Mundi 2345. Iacobus poſt annos 147. agonis perpetui, nam & in vtero cum fratre luctatus, exceſſit è viuis. Cui ærumnarum pretio redempta proſpera: quippe paternam hæreditatem mercatus exilio; binas coniuges imò vnam 14. annorum operis; & liberos amantiſſimi omnium luctu; quem nec reperit abſque iactura, è patria rurſum factus extorris. Ita Deus proſperitatem Sanctis non donat, ſed vendit. *Iacobi mors.*

Anno Mundi 2398 par egregium ſpectauit Deus & ſe dignum; cum dæmone miſerijſque omnibus Iobum compoſitum. Illuſtrior quàm ex triumphato orbe Pompeius, triplici prælio tergeminam palmam confecit. Libe- *Iobi certamina.*

rorum

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Digitized by Google

rorum inconcuſſus audiuit funera: ſpectauit tranquillus bonorum iacturam; in cruciatus membra tranſiſſe paſſus eſt: ac demum carcinoma fœtidum, viuum cadauer, è ſterquilinio hoſtem vicit. Qualis pugna! quæ ſeptennium tenuit; quàm grauis! per tot conſerta vulnera; quàm impar! vbi hominem dæmon per humanas calamitates, per amicos, per vxorem, per ſe aggreſſus eſt; quàm demum honeſta; vbi fregit contemptus ſuperbiam, patientia furorem, homulus Angelum.

Ioſephi obitus. Anno Mundi 2399. Ioſephus in Deum, in Regem, in ſuos, impletis virtutum numeris, poſt longiſſimam adminiſtrationem, deceſſit. Si Deum ſpectes; ſanctiſſimus inter aduerſa, & quod rarius, inter proſpera. Si Regnem, Miniſter abſolutiſſimus, cui ſimilem orbis nondum vidit: ſi ſuos, pietate & clementià ſummus; vel fatente inuidia, & amante proſperitatem quàm fecerat. Felix, qui tot in dotibus, materiam virtutum nactus ſit.

Iſraelita in Ægypto ſeruiũt Anno Mundi 2451. Amenophe Ægypti Rege, incepit duriſſima ſeruitus Iſraëlitarum; quę poſt increbuit, ac per centum propemodum annos perſeuerauit. Nam Ægypti numeroſiſſimæ genti inuidentes, ac iam ab ea

ſi-

ſibi merentes, ne propagaretur vlterius tributis, operis, flagris, carcere, vinculis, vexare ac perdere inſtituerunt. Cumque parum proficerent, imperatum obſtetricibus, vt mares necarent: nec ijs obtemperantibus, crudeliſſimo ſancitum edicto, vt infantes maſculi ſubmergerentur: nihilominus tot inter ærumnas, cædes, & naufragia inſtar palmæ ſuccreuit ſoboles, & in hac neceſſitate mortis natum & adultum eſt, quod Ægyptios poſtea perderet.

CAPVT IV.

Ab ortu Moſis ad Samuelem.

ANno Mundi 2464. ante Chriſtum 1589. Ex Abrahamo Leui nepote, in Hebræorum acerbiſſima calamitate, natus eſt, eam qui per prodigia ſolueret Moſes. Cui cùm naſci exponi fuiſſet, exponi, ipſum ſeruari fuit: ſeruante filia Pharaonis, & in Aulę ſplendore ad regni ſpem educante: Deo & hanc laudem incomparabili viro prouidente: vt ſpreuiſſe Regnum dici poſſit. *Moſis ortus.*

Anno Mundi 2498. Regnum Athe- *Cecrops.*

nis

nis concidit Cecrops, vrbemque à Minerua dixit, in augurium eloquentiæ qua pòſt clariſsima. Malè tamen quòd homo Ægyptius in totam Græciam turbam illam deorum inuexit, quæ deinceps in multa ſecula fabulis aucta, & per Europam graſſata, cladem intulit quauis peſte capitaliorem, quà medente nullo perirent Animi.

Diluuium Deucalionis. Anno Mundi 2530. contigit Deucalionis Diluuium, quod cùm Theſſaliam inundaſſet, id Græci quaſi totius orbis concelebrarunt: adeò vel in miſerijs, laudibus fomitem vanitas repe-rit.

Areopagus. Anno Mundi 1539. Athenis eſt Areopagus conſtitutus, qui ab humilibus vt ſit initijs, eò dignitatis & amplitudinis proceſsit, vt ab eo quaſi ex cortina Themidis petita oracula, venerationem Athenis Delphico Tripode maiorem aſciuerint, diſtricto ſemper ad ferienda crimina gladio. Solon in eo multis poſt annis quædam immutauit, vnde & autor ipſius habitus à nonnullis: At quantùm intereſt, an inuenias primus, an inuenta ornes.

Iſraëlis exitus. Anno Mundi 2544. Ex paſtore Moſes Dei legatus, contritis per aſsiduas plagas Egyptijs, Iſraelitas ex acerbiſſima ſeruitute in deſertum duxit, & liberos fecit, per quæ prodigia? cùm

per

per Elementa ſtipendiaria fracto Pharaone, vià per Arabicum ſinum patefactà, ſuis famulatas in hoſtem vndas ruentes immiſit; nempe diſcrepant diuina & humana prouidentia, vt conſilijs, ita & exitu.

Hoc Anno Iobus ille pugil fortiſſimus, ætatis 217. prioribus bonis geminatis, in effusà bonorum, Nepotum, & virtutum copia, fortunà cum virtute redeunte in gratiam, celebrem illam Tragœdiam fœliciſſimo exitu moriens clauſit. *Iobi mors.*

Anno Mundi 2576. à Dardano in Phrygia Dardania condita, quæ poſt à Nepote Troe Troia dicta eſt, fabularum ſeges, & Poëtarum Pindus multis poſt ſæculis. *Troia cōdita.*

Anno Mundi 2588. moritur Moyſes prodigiorum patrator illuſtris, naturæ quam ad nutum regebat propemodùm Dominus, & in pertinaciſſima gente ſupra fidem humanam manſuetus, Dei charitatis & patientiæ magnum exemplar. *Moyſis mors.*

Huic in Magiſtratu populi ſucceſſit Ioſue, qui diuinus, Peliorcetes, ſine machinis vrbes expugnauit: ne tardius vinceret, ſolem continuit; ac poſt anno 2600. migrauit è vita, inductis in Chananæam promiſſam olim terram Iſraëlitis, & in poſſeſſionem *Ioſue*

eius immiſſis; ſummus imperator, qui Deo fretus non ratius vicit, quàm pugnauit.

Othoniel. Anno Mundi 2601. Othoniel Iudex appellatus, adminiſtrationem Iſraëlitarum ſuſcepit, qui regnandi modus Monarchico partim ſimilis, partim diſſimilis, peruicaciæ gentis accommodatior, complures annos Iudæis nondum Regni patientibus placuit.

Clades Beniamin. Anno Mundi 2622. Tribus Beniamina à cęteris tantùm non occiſione deleta eſt; occaſio ex Gabaonitarum libidine; apud quos Leuita hoſpes diuerterat: Bellum ciuile primum Iudaicum; Deo, vt fit, incontinentiæ maculas balneo ſanguinis eluente.

Europa. Cadmus. Circa hęc tempora contingit Europæ raptus, Agenoris Sidoniorum Regis filiæ, à Ioue in Cretam abductæ. Frater Cadmus raptorem perſequutus, in Bęotia conſtitit, vbi Thebarum conditor, ſuſcepit inde Semelem filiam, è qua Bacchus. Et hinc fabularum Deorumque noua ſeries, vt à mendacio vtrique prognati, educante, parente in prodigioſam magnitudinem deinde excreuerint.

Aod. Iudex. Anno Mundi 2641. Othoniel moritur; Aodus Iudex in eius locum allegitur;

gitur; vigeſimo tamen nono poſt anno, generoſiſſimus adoleſcens ex tribu Beniamin, ambidexter, Romano Scæuola fortunatior, Aeglonem Moabitam Iudæos vexantem, cultro interemit, pingui abdomine hauriente mortem cum ferro.

Minos

Circa Annum Mundi 2650. Ex Ioue & Europa Minos in Creta regnabat, tanta iuſtitiæ in terris fama, vt & in inferis Tribunali Iudicis dignus audierit.

Iſthmici ludi

Ad Annum Mundi 2700. inſtituti ſunt Iſthmici Ludi antiquiſſimi omnium in Græcia. Celebrabantur in Iſthmo Corynthiaco, in honorem Inonis & Melicertæ, quos ex mortalibus & miſero fato ſubmerſis, in Deos marinos tranſijſſe volunt, Leucotheam ſcilicet & Palæmonem, quaſi ex inſania & furore ad Diuinitatem ſit proximus gradus. Eorum inſtitutorem Syſiphum quidam, alij Glaucum eius filium volunt.

Bellerophō

Ab hoc Glauco Corinthi natus Bellerophon, Græcorum Ioſeph, & pudicitiæ laude clariſſimus: qui poſt Stenobæam Pręti Argorum Regis vxorem ad flagitium inuitantem repulſam, in Liciam ad mortem a Præto miſſus, accuſante peſſima fęmina, ea edidit fortitudinis facinora, vt ab

Digitized by Google

admiratione per Chimæram ac fabulas deſcribantur; lethi ſemente in vberrimam gloriæ ſegetem germinante.

Perſeus. Et ad hæc tempora referendus Perſeus Ioue natus & Acriſij filia Danae, qui vectus Pegaſo celeberrima Bellerophontis naui, Gorgonem Meduſam, ſeu meretricem philtris amatores ſuos dementantem, ſeu ſtrenuam bellatricem, in Africa capite truncauit. Græciæ Moſes, ſi ortum ſpectemus; nec aliena quæ in vita geſſit: adeo Heroes à calamitatibus vt à cunis ſurgunt.

Pelops Fuit hæc ætas ſeminarium fabularum; nam & Pelops Tantali filius, certamine curruli per fraudem victor ſtabilitis cum Hippodamia nuptijs, per ſoceri Oenomai necem, deduxit in Græciam Colonias, & Peloponneſo regioni poſt celeberrimæ indidit nomen; & hoc nomine ſupra omne figmentum clariſſimus. Huius ſoror Niobe muliebris iactantiæ vel miſeriæ monumentum; *Niobe.* amiſſis quibus ſe efferebat liberis, dolore contabuit; hoc enim ſaxum eſt.

Nec Italia cauſa fabularum caruit; *Ianus* nam his temporibus Ianus in Latio Aboriginum regnum moderatus, ſucceſſo-

ceſſorem Saturnum ex hoſpite habuit, cui ex vite conſita & agrorum cultu ſeculum aureum hæ gentes adſcribunt. Mirum, auream viguiſſe ætatem, vbi aurum nullum; vbi multum eſt, nunc eſſe ferream.

Amphion. Regnauit & hoc ſæculo Thebis Amphion; qui ſono teſtudinis & prece blanda, ſaxa mouiſſe dictus eſt, id eſt duros ac ſaxeos homines ad humanitatem voce flexiſſe. Ingens ſeu Muſicæ ſeu Poëticæ laus, humanum ſenſum indidiſſe mortalibus, & ad bonum voluptate innoxiâ placuiſſe.

Debbora. Anno 2741. Baracus victoriam de Philiſtæo Siſara reportauit, cuius ſuſceptæ & perfectæ laus omnis penes mulieres fuit: Nam & Debbora Prophetis ad caſtra profecta in hoſtē Baracum immiſit; & Iahel fugientem *Iahel* Siſaram, hauſtu lactis conſopitum, trabali clauo transfixit. Quippe fœminæ quocunque ſe vertant ſemper immodicæ, vel extrema vitia, vel virtutes ſummas perſequuntur.

Phœmonoe Et Debboram ſuam in vaticinio parem, ſi ſuperis placet, Græci oſtentant, Phoëmonoem Apollinis filiam; quæ prima Delphis ad Parnaſſum montem oracula reddidit, tripode antro impoſito; vnde poſtea fraudis & mendacij meſſis ampliſſima. Placet

tamen quod Hexametrum carmen in-
uenerit, nobile Poëtarum ad ſublime
genus inſtrumentum.

Midas. Midas Gorgiæ filius, auro inſtru-
ctior quàm ſapientia, cùm Panem
Apollini prætuliſſet, Aſininas aures
habere creditus: raro ſcilicet aurum
inter & doctrinam fędere.

Gedeon. Anno Mundi 2768. Madianitas
profligat Gedeon; at quàm impari
numero? treceenti milites in multa
millia; quibus armis? lampadibus,
hydrijſque fictilibus; quæ pugna?
Deus bone! quæ ludicro ſimilis; quæ
victoria? quæ per ipſos hoſtes eſt con-
fecta.

Dædalus Circa Annum huius ſæculi ſeptua-
geſimum floruit Dædalus, inſignis
artifex; imò & volandi vt ſcribunt
peritus: ab eo ſanè opera Dedalæa,
quæ pro temporibus artis miræ & in-
uſitatæ, de volatu fabilæ locum fece-
runt: Homini ſatis eſt, quod Animo
volat vel vltra ſydera.

Orpheus Tunc & in viuis agebat Orpheus,
Apollinis, & Calliopes habitus filius,
qui ſuauitate carminum quæ canebat
ad cythatam, feras & arbores auriras
fecit. At quis credat Poëſeos & Mu-
ſicæ principem ortum à Thracia.
Nunc ſibi Græculi ex inuentis arti-
bus plaudant, modò ſe Thracibus

Poë-

Digitized by Google

Poëticam, Philoſophiam Aegyptijs debere agnoſcant, & à Barbaris humanitatem ſuam hauſiſſe. Hic tamen Orpheus, vel nullus fuit, vel Magnus; quæ infamia & in Muſæum Orphei diſcipulum tranſmiſſa; nec mirum, nam plerumque Præceptorum mores, vt doctrinæ in diſcipulos tranſeunt.

Anno Mundi 2801. Abimelechus Gedeoni patri longè diſſimilis, vno die 70. fratres truncauit capite: ambitionis vltimum nefas, at poſtea frequens, regnandi libidine tollente paritatem quam natura fecit. Nec diutius parto per ſcelus imperio potius; nam anno poſt tertio in obſidione turris molà per fęminam miſſa obtritus, gladio inſuper confoſſus ſuo, mortis dedecus parricidio proprio geminauit, & pęnas fratribus ſuo ipſe ferro pependit. *Abimelech.*

Deductæ variæ ſub hæc tempora Coloniæ; nam Pelaſgi in Italia magnam Græciam occuparunt. Lydi duce Thyrreno Tuſciam, Siculus Itali filius Siciliam, quam tunc Sicani Hiſpanica gens obtinebāt. Appulit & in Latium Arcas Euander, & in Palātia, vbi deinde Roma, habitauit: Eius mater Themis vel Carmenta fatidico ſpiritu celebris, Sic omne ſolū forti patria eſt *Coloniæ variæ*

Hercules. Hoc fermè tempore Hercules Thebanus monſtra hominum & ferarum tollebat è medio, corporis robore & fortitudine animi præſtans: vir tamen tantus Amoris turpe mancipium fuit, raptor Heſiones, Deianiræ coniugis ſpretor, Omphalæ ſeruus vel ancilla, & Hylæ amator: nimirum cœlum apud Græcos non meruiſſet, ſi virtus ab omni næuo fuiſſet intacta.

Argonautæ &c. Huc etiam pertinet ſeculum illud fabularum ferax apud Græcos; in quo Theſeus Athenienſis, Argonautæ, quórum principes Iaſon, Hercules, Caſtor & Pollux, Orpheus, Telamon, Præterea Centauri & Lapithæ ſuper Piritoi nuptias præliantes; monſtrum illud Cretenſe à Paſiphae Minotaurus nec Thebanum minus horribile Oe-*Oedipus.* dipus, matris coniux, patris peremptor, fratrum parens, liberorum frater, & vitricus ſuus. Sphynge ſua dignum Ænigma.

Bellū Thebanū. Nec à parente per nefas geniti deſciuerunt fratres Eteocres & Polynices; qui perſeuerante poſt funus odio ſæuientes, ſex illos Græcos Heroas, Adraſtum, Amphiaraum, Capaneum, Hippomedontem, Thydeum, & Parthenopæum, quorum ſeptimus Polynices fuit, ad Thebarum muros perdide-

derunt, oppugnando alter, alter propugnando. Nam perinde fuit eſſe ſocios ac hoſtes noxios ſuperis sãguini.

Anno Mundi 2842. dicitur Carthago cõdita à Carcedone quodam Phœnice. Ad Didonem alij referunt à Tyro profugam; mundi annum aſſignantes 3166. Huic poſtremæ ſententiæ fauent quamplurimi; quæ ſi vera eſt, ſanè fabula eſt Æneæ profugi & Didonis coniugium. *Carthago.*

Anno Mundi 2849. Olympici Ludi ab Hercule ad Elidem ſunt inſtituti, quos ad Pelopem alij referunt. Ad Elidem Pelopponeſi vrbem celebrati, ſub æſtum Caniculæ quadrigis in ſtadio decurrentibus, honoratiſſimas & ipſis Regibus laureas pepererunt. *Ludi Olympici.*

Anno Mundi 2850. Iephte ex Ammonitis illuſtrem victoriam retulit. Is tametſi ſpurius, & exul, à fratribus & tribulibus ſuis eiectus; à Deo tamen electus, obſcuritatem natalium geſtarum rerum gloria illuſtrauit. At victoriæ, quis credat? victorem pœnituit; cùm ex voto ſibi primam oblatam filiam immolauit, temeritatem religione in Deum purgans. Græcis facinus placuit, qui Iphigeniam his temporibus ab Agamemnone mactatam aſſerunt; ita Dæmone per omnia *Iephte.*

ſatagente ad imitationem Dei aſſurgere.

Ephraimeladeſ. Poſtea rebelles Ephraimitas Iephte vel orbus deleuit, qua in victoria vnius litterulæ diſcrimen longè plurimis intulit mortem. Durum ſolęcum, quod ferro & ſanguine vindicatum eſt.

Herculis mors. Anno Mundi 2854. Hercules ille monſtruorum domitor furore & inſania percitus, ſibi mortem in Oeta monte conſciſcens, per vltimum ſcelus Diuinitatem ſi ſuperis placet, quæſiuit.

Helenæ raptus. Anno ſequenti creditur contigiſſe famoſiſſimus ille Helenæ raptus à Paride Priami filio, quo incautus adoleſcens ſibi ſuiſque perniciem inuexit. Hæc Helena, quam, vt ait Horatius, multo repetet Græcia milite; hæc quæ Europam & Aſiam vt gladiatorum par committens, ſpectauit è podio pereuntem orbem; digna omnium prima ruinis eius ſubſterni.

Troiæ excidium. Anno Mundi 2871. Troia poſt decennalem obſidionem & octingenta Græcorum millia à ſuis cęſa; ſanè vtrumque decies centena millia dicũtur cecidiſſe, Antenoris proditione, immiſſo equo ligneo, nocte à Græcis inuaditur, vaſtatur, incenditur, ſæuitum in captos, & præter nocentiſſimã omnium Helenam, parcitum nulli. Proh

bel-

Digitized by Google

belli dedecus! ob mulieris libidinem tam multos cæſos: nec victoriæ minor infamia, quà belli cauſa pęnæ expers fuit. Quid eſt Menelaë, quòd adulterium vindicando, adulteræ parcis? Seruatus ad magna Aeneas, ex Ilio profugus, fata ingentia in Italiã defert, genti terrarum olim dominæ fugam & exilium in nobilitatis fontem traditurus. *Æneas.*

Anno Mundi 2880. Samſon ætatis anno viceſimo, ad Philiſtęos profligãdos natus, in fortitudinis rudimentum leonẽ inermis diſcerpit; ac poſtea aſini maxilla quaſi Herculis clauà mille hoſtes mactat; Gazæ obſeſſus, portas vrbis nõ modò repagulis emouet, ſed & humeris quaſi victoriæ ferculũ defert: At vir tantus impingens in ſcopulum, amata Dalila meretrice (adeò difficilius eſt continentem eſſe quàm fortem) atque arcano de crine detecto, capitur, illuditur, & excecatur à Philiſtæis, pęnaſque impuri amoris grauiſsimas pendit, in priſtinum viliſſimi bruti inſtar adactus. Poſt morte tandem ſuas diuinaſq; vltus iniurias, cùm excuſsis columnis, deiecto tecto, cõtriuit omnes hoſtium Principes, quadrageſimo ætatis anno. Vidit, licèt cęcus, ſe glorioſius mori non poſſe. Samſoni in Iudæorum Principatu Heli ſucceſsit. *Samſon.*

Digitized by Google

Æneas in Italia. At anno tertio poſt euerſam Troiā Aeneas in Italia ab Latino Latij rege exceptus, poſt Turnum victum, Lauiniam coniugem habuit, vnde Lauinium: quin & Aſcanius ex Creuſa filius Albam poſuit. Quis credat à victis Phrygibus Romanos orbis Dominos prodituros?

Heli. Anno Mundi 2939. Iſraëlitæ dira clade victi ſunt à Philiſtæis, Dei Arca capta, cęſi Heli liberi, ipſe ad nuntium de ſella corruens animam egit. Ita Deo filiorum noxas in patre, & Principum in populo ad exemplum orbis puniente.

CAPVT V.

A Samuele ad Imperium Babyloniorum.

Samuël. ANno Mundi 1940. Samuël quadrageſimum annum agens, prophetijs virtutibuſque clariſſimus, à Deo in Principatum populi iam ante vocatus, ab eodem populo ſuffragante numine Iudex eligitur. Vita, religione, adminiſtratione reip. ſanctus, ab auaritia & cupiditate omni alienus, præſtans iudicijs, forma, & exemplar.

Cir-

Digitized by Google

Circa Annum Mundi 2961. Spartanorum Reges initia habuerunt, Cùm enim Heraclidæ ſiue poſteri Herculis in Peloponneſum redijſſent, vnus illorum Ariſtodemus Lacedæmone regnum fundauit, qui cùm duos filios reliquiſſet Proclem & Euryſthenem: duæ inde Regum familiæ Spartæ ortæ ſunt; vnde multi Reges; raro in humanis rebus euentu, vt pax diutius inter conſortes regni perſeueret. *Sparta Reges.*

Anno ſequenti Saulem Samuel inunxit in Regem, cùm viginti annis ſolus Rempubl. adminiſtraſſet; virum corpore quidem eximium, ſed animo moribuſque ruſticum, vnctione ita immutauit, vt iam Regis imbutus animo, virtutes Regias momento induerit. Eo nimirum diuina humanis ſuffragia diſcrepant, quod humana Regno dignos non faciunt, diuina faciunt. Anno proximo ſortes coniectę ſunt in comitijs populi, & Deo admoderante in eundem Saulem ceciderunt. *Saul Rex.*

Anno Mundi 2969. Dauidē Samuel Regno inaugurat, abdicato diuinitùs propter obſequij dètrectationem Saule; adeò Deus obtēperantes Principes, quales ſuos ipſi ſubditos, flagitat. Hic Dauid, puer & ouium ductor, in Regem dotibus omnibus cumulatiſſimū *Dauid Rex.*

bre-

breui euadet, per labores & ærumnas, quæ certiſſima ſementis eſt gloria.

Goliath. Nam ſtatim anno poſt altero Goliath tum pro mole corporis, viribus ac audacia præditum, paſtoritia funda proſtrauit. Quam impar certamen! puer in virum, paſtor in militem, in armatum nudus; à nudo tamen ſtetit victoria; nec vinci poteſt, quo cum *Deus* pugnat.

Sauli ers. Anno Mundi 2979. luctuoſiſſima Sauli clades & Iſraëlitico contigit populo? victi à Philiſtæis, ipſe Saul in enſem præ deſperatione incubuit; amantiſſimus Dauid Ionathas cæſus in prælio: impletæ minæ per Samuelis vmbram Regi intentatæ. Luxit Dauid iacturam hoſtis, regnum hac ruina partum diſplicuit, quod ipſi vt traderet Deus & Saulem inimicum, & amicum Ionatham ſuſtulit.

Codrus. Anno Mundi 2985. Codrus Athenienſium Rex vitæ breuiſſimæ immortalitem famæ anteponens, ſeipſum pro ſuis piacularem victimam obtulit ſuaque morte victoria parta, victus hoſtes vicit, amoris in patriam vel patria ipſa pereunte, æternum in vltima ſecula monumentum.

Dauid regno Anno Mundi 3009. Dauid illuſtre viciſſitudinis humanæ ſpecimen, per

Abſa-

Abſalonem filium regno pellitur; Deo iam ante continuis calamitatibus cœdem Vriæ & adulteriū vindicante. Vt documentum Regibus foret in ſupremum Regem non rebellare, & in Principe libidinis pœnas non differri. Hęc peccati pœna, ſed pœnitentia fructu non caruit, nam Pater regno redditus, filius victus & à Ioabo confoſſus, pependit impius crinibus, & vnde ſuperbiam, idem mortem hauſit.

Ionic emigratio Anno Mundi 3011. contigit Ionica emigratio, cùm ex diſſenſione inter filios Codri exorta, & Medonti licet claudo per oraculum Delphicum regno aſſerto, Nileus eius frater educta iuuentute nauigauit in Aſiam, vrbeſque celeberrimas poſuit. Epheſum, Miletum, & alias, quæ Græcæ origine, lingua & affectu, occupatæ mox à Parſis, diuturni belli cauſæ fuerunt.

Salomon Rex. Anno Mundi 3020. Salomon ætatis anno vigeſimo primo, Patris adhuc ſuperſtitis iuſſu, regno inungitur, Nathane Propheta & Berſabea matre curātibus; fratre Adonia ſpe regni quod jam occupabat, imò & vita deiecto. Ita regnum inter & mortem nihil medium eſt, & ab vno pulſus in alterum ruit. Hic eſt Salomon, qui cùm ſapientiam rebus alijs præoptauiſſet, ſic

alia

alia bona eſt aſſecutus, vt diuitijs pace ac felicitate præcipuus Regum clariſſimus, & magnificentiſſimus longè omnibus laudi fuerit & miraculo.

Dauidis mors. Sequenti anno Dauid rex moritur, regni 40. à Samuelis ſchola Propheta eximius; pietate in Deum, iuſtitia in ſubditos, moderatione in hoſtes, omni laude maior; ſic ſancta in piorum memoria pœnitentia, vt pœnitentium exemplar delictum ſuum ſanctum effecerit.

Tēpli conſecratio Anno Mundi 3030. Templum Hieroſolimitanum ſeptimo ante anno à Salomone fundatum, ab eodem perfectum eſt & inauguratum: Pompam, aurum, gemmas, ſuppellectilem quid referre proſit, cùm id maieſtas Dei præſens inſederit, ſedemque cœli vicariam Solymarum Templum optauerit?

Homerus Anno Mundi 3039. natus eſt Homerus, Poetarum princeps, imò doctrinæ omnis fons & origo. Septem vrbes de tanto viro contenderunt; placet ſententia, quæ Smyrnam laudat: Vixit annis centum quatuor; vir tantus mori nunquam debuerat, Hoc porrò ſeculum, vt Iudæis Prophetarum eſt, ita & Græcis Poetarum; alijs diuino, humano alij furore perculſis.

Annus

Annus Mundi 3047. illuſtris fuit clariſſima illa pugna honoris, magnificentiæ & ſtuporis; cùm Regina Sabæ, Nicaulam dicunt, Salomonis fama excita, ab Arabia felici ad eum ſe contulit, vbi ſapientia & opulẽtia Regis ſupra famam perſpecta, ingentibus licet datis muneribus, rediit locupletior, vera in Deum fide. Felix mulier, quam multis poſt annis Chriſtus ipſe Deus canon omnis laudis commendauit. *Regina Saba.*

Anno Mundi 3059. ſapientiſſimus ille mortalium iuxta ac ſtultiſſimus Salomon, anno regni 40. curis potius quam annis, delicijs quàm laboribus confectus, vitam admodum variam morte concluſit. Prodigioſa antitheſis! nam Salomoni quid diſſimilius Salomone; componatur prior gloria cum poſteriore dedecore, ſapientia cum dementia, Angelica adoleſcentia cum ſenectute nequiſſima, religioſa iuuentus cum propudioſa canitie. An pœnitentia tot eluerit labes; incertum; ſententia fauentium placet; ne tanta beneficia Deus perdiderit. *Salomonis obitus.*

Sequenti anno Iſraeliticum regnum, diuiſum eſt; cùm Roboamus Salomonis filius in tribu Iuda & Beniamin regnaret; decem aliæ in Ieroboami verba iurauerint, ſæuitiam, & aua- *Roboam Ieroboam*

& auaritiam Regis detractantes. At ſummo crimine Ieroboamus Idoloſũ cultum inuexit, dum religionem ſuorum veritus, dedit illis Deos quos colerent. Ita plerumq; pietate abuſi Principes, veram euertunt, vt falſam incommodum ſuum ſubſtituant.

Seſoſtris Ægyptius. Circa ad hoc tẽpus regnauit in Ægypto Seſoſtris, ſcripturæ Seſac; qui victorijs Orientem totum peruagatus, ad Æthiopes Scythas penetrans, iam animo imperium orbis agitabat: ſed primùm a ſuperbia felicitatis affectà victus, cùm deuictos Reges ad currum iungeret; & ipſe ab Eſuboque Colchorum Rege ſecundò vincitur. Ita Regibus capitalior nullus hoſtis quàm vanitas.

Huius filius Seſoſtris Pheron, deprehenſas à curatione oculorum impuras mulieres, omnes Ægyptias flammis addixit; præter vnam olitoris coniugem, quam coniugio, & regno donauit. Quæ ſexus labes, tot inter fœminas vnam eſſe caſtam!

Abias Anno Mundi 3077. Abias filius & ſucceſſor Roboami in Ieroboamum pugnauit, tanta victoria vt ex hoſtibus ceciderint quingenta millia. Mirum, non eſſe ab hac victoria debellatum; niſi Deo placuerit, Iudæ Regum hoſtes non perdere, per quos ipſi

ipſi in pietate perſtarent, vel ad eam ſi deflecterent reuocarentur.

Anno Mundi 3080 Aſa Abiæ Patri in regno ſucceſſit, ignauo & impio fortis & pius; nam & Idolorum fana demolitus, Priapique luco exciſo, diuinum cultum inſtaurauit, & præclaram de Æthiopibus palmam retulit, qua illi ad decies centena millia militum terrore immiſſo diuinitus, amiſerunt, ingenſque præda ceſſit victoribus, ſic victorias religio parit, & fortitudinis obſtetrix Pietas. *Aſa.*

Anno ſequenti ſceleratiſſimus ille Ieroboamus, tandem vltione Diuina rerum aſſequente, à Dæmone perimitur; hæc enim ipſius adorati merces. Succeſſit Nadabus, mali corui malum ouum; qui anno poſt altero, peſſimo humanarum rerum exemplo à Baaſa transfoditur. Occupauit regnum interfector, & 24. annis tenuit; dormitante aliquando in ſceleribus Deo, nunquam conſopito. *Ieroboami mors.*

Anno Mundi 3110. cum regnum Iſraëlis poſt varias contentiones perueniſſet ad Amri, & Therſa vrbs regia cædibus & rapinis vaſtata eſſet; idem Amri Samariam vrbem in monte condidit, quæ deinceps regni *Samaria.*

pri.

primaria opibus & munimentis euaſit.

Achabus Iezabel. Anno Mundi 3138. Achabus Amri filius, cùm ſcelera ſceleribus inſtigante Iezabele vxore cumulaſſet, ſpretis Eliæ monitis & Michęæ vaticinijs, tādem à Benadab Syriæ Rege quē ante vicerat, profligatus & cæſus patiētię Dei pœnas dedit. Anno poſt decimo tertio, Iehu Iſraelis regno occupato, Iezabelem criminum omnium fęminam, debita dudum morte mulctauit: nec in mortua parcitum pęnæ; nam & à canibus diſcerptum cadauer, & 70. Achabi filij, in diuinæ vindictæ appendicem, ferro necati ſunt.

Elias Anno Mundi 3139. Elias Thesbites Propheta ſanctiſſimus, curru vectus igneo, totus ipſe ignis è viuis abijt non moriturus, prodigiorum patrator inſignis, Moyſi ſuppar vel æmulus; niſi quod ad pęnam alter, alter ad veniam, Deo vſi ſunt. *Eliſæus.* Succeſſit Eliſæus non indignus Magiſtro diſcipulus, qui cùm mira viuus plura perfeciſſet, & in ſepulchro mortuum ſuſcitauit, mortuus tamen; adeò triumphare mortem in alio quibuſdam licuit, at in ſe nemini.

Ioſaphatus. Anno Mundi 3145. Ioſaphatus moritur Iudæ Rex, Aſa patre ſanctior, zelo, fortitudine, & victorijs à cęlo clarus.

Lycurg. Circa annum Mundi 3152. Lycurgus

La-

Lacedæmonijs condebat leges; ſapientia ac temperãtia morum clariſſimus, qui exilium regnum anteponens, tutor pupillo regno reſtituit, ſeque in patriæ gratiam exulem iuſſit. Spartæ Imperium dedit in legibus, quarum obſeruantia quandiu viguit (viguit autem per quingentos annos) ſeruitutem Sparta neſciuit. Nec tamen eas dubitem ab Apolline, hoc eſt ab impuriſsimo Dæmone traditas, quæ furtum & adulterium non plectebant, adeò vt laudarent: quid fiet illorum vitijs, quorum virtutes turpitudinibus tantis infamantur?

Anno 3157. Athalia ſola ex Achabi prole ſuperſtes, quæ ſeptimo ante anno Ochoſia Iuda Rege filio ſuo demortuo, prolem omnem regiam quantùm in ipſa fuit peremerat, regnumq; vi occupatum, vi & cædibus adminiſtrabat; adnitente Ioiada Pontefice, ferro occiditur, Ioa octenni in regnum aſſumpto, quem infantulum Auiæ crudelitati ſubtractum Ioiadas clanculùm educabat. Sic Achabi ſtirps euulſa radicitùs, nullo termite repullulauit. *Athalia. Ioas.*

Circa hæc tempora Reges Aegypti Pyramides, prodigioſa vanitatis humanæ monumenta, certatim erigebant immenſis populorum ſumptibus & *Pyramides.*

ærum-

ærumnis; in quibus illa celeberrima, quæ quinque ſtadia longa, pro mira cu ſo mundi habita eſt. Sed Regum ſuperbiæ Deus illuſit, qui diſiectis molibus & nomina perdidit conditorum, vna tamen perſtat; an ad maius ludibrium? nam auctor neſcitur, & Trophæum Regum veſpertilionum aſylum eſt. Ite mortales & immortalitatem à ſaxis quærite.

Dido. Anno Mundi 3166. plerique à Didone Carthaginem conditam aſſerũt. Hæc Eliſa, quæ Tyro profuga, delata in Africam viri lis animi fęmina, vrbem condidit; nec oblita ſexum Iarbæ thalamis mortem antetulit: nempe ornamentum fortitudinis pudicitia: & ſupra laudem eſt, vtriuſque ſexus laudem reportaſſe. Malè igitur Maro de Didonis nuptijs cum Aenea: Romanus gentis odia perſequutus eſt; nec acerbius potuit, quàm Punicũm genus in ipſo fonte inficiendo.

Ionas. Circa annum mundi 3216. Miſſus eſt legatus ad Ninum ſeu Niniuem Ionas. Quis crederet, niſi ſe Deus aſſertorem daret? in piſcis deuorantis vtero ſeu in carcere, ſeu in aſylo, triduum egit; poſt vrbs Ninus voluptatis ſedes & flagitiorum ad liberi Prophetæ vocem repentè mutata, Rege ipſo, (Sardanapalum, quod mirum eſt, volunt)

ſac-

ſaccum induente. Vtriuſque prodigij prodigioſus effectus; primum Ionam mutauit; alterum Deum, pœnitentibus abdicata pęna pepercit.

Anno Mundi 3235. Aſſyriorũ Rex Sardanapalus à Belo 37. meretrice qua uis corruptior; ab Arbace Medo, Beleſo Babylonio, alijs Ducibus rebellantibus, iam biennio Nini obſeſſus tandem inundatione Tigris muro labem paſſo, ſibi deſperãs, gazas & opes, mulierum greges & Eunuchorum, luxuriæ regiæ inſtrumenta, ac ſeipſum in pyram coniectum, abſumpſit incendio. Pudet annis viginti monſtrum illud hominis ſuperaſſe; libidinum quo diu flagrabat incendium hanc pyram meruit. *Sardanapalus.*

Aſſyriorum imperium Duces diuiſerunt; Arbaci Medo magna pars obtigit, Phul ſibi Ninum ſepoſuit. In quo & ſucceſſoribus aliquot regnum Aſſyriorum licet grauiter imminutum ſtetit adhuc per annos centum; donec ad Babylonios euerſa plane Nino translatum eſt. Ita ludit in orbe terrarum præpotens Deus, quaſi bullas euanidas regna concutiens. *Aſſyriorũ regnũ.*

Anno Mundi 3240 Caranus regij ab Hercule ſanguinis, Macedo- *Macedoniæ regnũ.*

nia.

nia Pulſis regulis & adiunctis gentibus, primus Macedoniæ regnum conſtituit; à quo Alexander per patrem ab Hercule, ab Achille per matrem. Medius inter Herculem & Alexandrum Caranus, à ſole gemino lucē arceſsit.

Heſiodus. Circa annum Mundi 3245. Heſiodus Poeta perelegantis ingenij, & molliſsima, vt ait Paterculus, dulcedine carminum memorabilis ingenti fama nomen ſibi fecit. Et poſt mortem alieno beneficio clarus, cùm eius interfecti cadauer in mare proiectum, Delphinum vehiculo ſit terræ redditum, & canis indicio reperti ſicarij: Animantibus, humanitatem vbi ponunt homines induentibus.

Olympiades. Anno Mundi 3278. ante Chriſtum 775. cepit Græcia tempora per Olympiades deſignare, quibus Hiſtoria certitudinem omnem ſuam debet. Et quidem antè annis 430 Ludi Olympici fuerant ab Hercule conſtituti, ſed illæ 27. Olympiades obliteratæ. Ludos Olympicos reſtaurauit Iphitus Elæorum Rex, iuſsitque vt victorum nomina ſcriberentur in tabulis & columnis; memoriam temporum ſeruauit gloria, per Olympionicas ſalua Hiſtoria: primus victor Choroebus Elæus in monumentis perſcriptus eſt, qui curſu vicit

(poſt

(poſt Athletæ additi, dein & quadri-
gę) merentur in hiſtoria locum, per
quos illa ſtetit.

Sequenti anno Phuli Aſſyriorum *Tegla-*
Regi ſucceſſit Teglaphalaſa, qui lu- *pha-*
ctuoſiſſima clade Iſraëlitas affecit, va- *laſar.*
ſtata penitus regione, captiuiſque ab-
ductis ingenti numero; Tardè ſed gra-
uiter, iam ad pęnas Deo progrediente.

Anno Mundi 3302. Olympiadis *Roma*
ſeptimæ primo, ante Chriſtũ 751. illa *cõdita.*
gentium Domina Roma condita eſt.
Conditores fratres Romulus & Re-
mus, qui per inceſtum geniti, nam ex
Amulio & Rhea nepte; ſeruati mira-
culo; quippe Tiberis proiectos in al-
ueum in ripam retulit; & Lupa quæ
vorare debuit, vbera præbuit; poſtea
ætatis anno 18. auſpicijs auii Numito-
ris, nouam vrbem 21. Aprilis, vel vt
alij volunt (adeò rerum vel clariſſima-
rum initia incerta ſunt) 4. Octobris,
traductis ex Alba incolis poſuerunt.
Sed exorta ſtatim diſcordia, in rixa Re-
mus, vel à fratre vel ab alio cæſus, ſu-
perſtiti Romulo regnum ſtabiliuit.
Effer te Roma, Petro nondum ſacra,
& ſuperbia imperes orbi; dum ortum
tuum inceſto, ſacrilegio, & parricidio
debeas.

Anno Mundi 3309. Achaz rex Iu- *A-*
dæ impietatis portentum vltimum, *chaz.*

tãdem odioſiſſimam Deo vitam clauſit, Ezechia filio ſuccedẽte, ſanctiſſimo & religioſiſſimo Principe: Deo prouidente, ſvt delicta patris natus emendaret. Mirum, ex corruptiſſimo trunco prodijſſe ramum incorruptum.

Iſraëlitici regni finis. Anno Mundi 3314. Regnum Iſraëliticum inſtitutum à Ieroboamo per rebellionem & impietatem, poſt 255. annos planè euerſum eſt. Salmanaſar Aſſyriorum Rex, Teglaphalaſſaris ſucceſſor, detrectante tributum Oſea, Samariam obſidet, tertio tandem anno vi expugnat. Regem Oſeam agit in vincula, in quibus moritur, Iſraëlitas omnes captiuos Ninum deducit, In quibus ſanctiſſimus Tobias, cum Anna vxore & Tobia filio adhuc anniculo, is per aduerſa tentatus plurima, vt deinceps beneficijs pluribus cumularetur; in viſu reſtituto, in reddito filio, in inuenta nuru, in aucta pecunia, in tutela Angeli; quam multa Deus in calamitatum mercedem rependit! At diſcant Reges, interire regna vt homines, nihilque tutum quod diuina baſi non nitatur.

Tobias.

Iſaias. Hanc regni cladem prænuntiarat Eſaias, ad refrœnandam Achaſi impietatem à Deo immiſſus; ſed canebat ſurdis diuinus pſaltes; Caſſandræ interminanti Troiæ exitium

fides.

fides non habita. Hic eſt Eſaias regij ſanguinis qui vaticinij laude ſupra omnes clarus, Chriſti futuri myſteria ſic proſpexit, vt inter ipſius viuentis præcones annumeretur. Nec à vaticinio vita abluſit, aſſiduis ærumnis exercita; adeò ad Chriſtum via patet vna per labores.

Anno Mundi 3319. Sennacherib Salamanaſare patre vita functo ſuſcipit regnum, qui Iſraëliticos ſub parente liberalius habitos acerbius vexauit, vt inde virtuti Tobiæ in iuuandis & ſepeliendis fratribus, vel imminenti vitæ diſcrimine, honeſtiſſimus locus daretur; nam oppreſſa virtus glorioſior eſt. *Sennacherib.*

Anno Mundi 3322. prodigium illud inauditum in orbe contigit, cum Ezechiæ ad mortem decumbenti nuntiata eſt ab Eſaia valetudo, & ad annos quindecim vitæ incolumitas; & in ſignum ne de oraculi fide ambigeret, reuocatus cum horologij publici vmbra ſolis curſus, vt ille dies ad duodecim horas viginti additis, horarum triginta duarum fuerit, Quam honeſtius hic producitur dies, quam infamis illa Græcorum nox, quæ famulata adultero Herculem genuit! *Sol regreſſus.*

Sennacheribi clades.

Anno Mundi 3324 Deus Opt. Max.

tādem odioſiſſimam Deo vitam clauſit, Ezechia filio ſuccedēte, ſanctiſſimo & religioſiſſimo Principe: Deo prouidente, ſvt delicta patris natus emendaret. Mirum, ex corruptiſſimo trunco prodijſſe ramum incorruptum.

Iſraëlitici regni finis. Anno Mundi 3314. Regnum Iſraëliticum inſtitutum à Ieroboamo per rebellionem & impietatem, poſt 255. annos planè euerſum eſt. Salmanaſar Aſſyriorum Rex, Teglaphalaſſaris ſucceſſor, detrectante tributum Oſea, Samariam obſidet, tertio tandem anno vi expugnat. Regem Oſeam agit in vincula, in quibus moritur, Iſraëlitas omnes captiuos Ninum deducit, *Tobias.* In quibus ſanctiſſimus Tobias, cum Anna vxore & Tobia filio adhuc anniculo, is per aduerſa tentatus plurima, vt deinceps beneficijs pluribus cumularetur; in viſu reſtituto, in reddito filio, in inuenta nuru, in aucta pecunia, in tutela Angeli; quam multa Deus in calamitatum mercedem rependit! At diſcant Reges, interire regna vt homines, nihilque tutum quod diuina baſi non nitatur.

Iſaias. Hanc regni cladem prænuntiarat Eſaias, ad refrœnandam Achaſi impietatem à Deo immiſſus; ſed canebat ſurdis diuinus pſaltes; Caſſandræ interminanti Troiæ exitium

fides.

ſides non habita. Hic eſt Eſaias regij ſanguinis qui vaticinij laude ſupra omnes clarus, Chriſti futuri myſteria ſic proſpexit, vt inter ipſius viuentis præcones annumeretur. Nec à vaticinio vita abluſit, aſſiduis ærumnis exercita; adeò ad Chriſtum via patet vna per labores.

Sennacherib. Anno Mundi 3319: Sennacherib Salamanaſare patre vita functo ſuſcipit regnum, qui Iſraëliticos ſub parente liberalius habitos acerbius vexauit, vt inde virtuti Tobiæ in iuuandis & ſepeliendis fratribus, vel imminenti vitæ diſcrimine, honeſtiſſimus locus daretur; nam oppreſſa virtus glorioſior eſt.

Sol regreſſus. Anno Mundi 3322. prodigium illud inauditum in orbe contigit, cum Ezechiæ ad mortem decumbenti nuntiata eſt ab Eſaia valetudo, & ad annos quindecim vitæ incolumitas; & in ſignum ne de oraculi fide ambigeret, reuocatus cum horologij publici vmbra ſolis curſus, vt ille dies ad duodecim horas viginti additis, horarum triginta duarum fuerit, Quam honeſtius hic producitur dies, quam infamis illa Græcorum nox, quæ famulata adultero Herculem genuit!

Sennacheribi clades. Anno Mundi 3324 Deus Opt. Max.

Ezechiæ ſalutem coronat victoria. Redibat ouans ex Ægypto Sennacherib, gemina de Ægyptijs ac Æthiopibus palma præumidus, vrbique Ieruſalem numeroſiſſimis copijs imminebat; cum in ipſius vrbis conſpectu, nocte concubia, Angelus Domini Aſſyriorum 185. millia ſtrauit, & in ijs pugnaciſſimos quoſque, ſed cæde tacita, ſtrepitu nullo aut clamore: Quam miſerabilis caſtrorum facies, ſolis luce cladem retegente humana maior viſa eſt: & Author notior, quò ignotior. Rex perterritus, fuga præcipiti Ninum petijt, furore percitus in Hebreos: quem nec exeruit, nam à filijs in templo cæſus eſt, & ſcelus nouo compreſſum ſcelere. Parricidæ profugi Aſſaradono fratrum minimo regnum reliquerunt; nec enim adhuc patricidia regno donabantur.

C. A.

CAPVT VI.

A Babyloniorum Imperio ad Perſicum.

AB hac clade Merodachus Babyloniorum Pręfectus, excuſſo jugo Aſſyriorum, quorum vires propemodum fractas expeditione Iudaica ſenſerat, ſe Regem tulit; vt qui aliena appetebant Aſſyrij, amitterent & ſua. Is eſt Merodachus, qui poſt annis aliquot Babyloniorum regnum in Aſſyriorum ruinis eriget. Nimirum anno mundi 3334. Olymp. 15. anno 1. Quo victo & cæſo à Babylonijs Aſſaradone, Aſſyriorum imperium penitus euerſum eſt, vaſtata Ninus, & Merodachus ipſe Babyloniorum totiuſque Orientis Dominus euaſit. Ita ſecundò Babylon ſedes Imperij, futuris ſęculis quaſi Phęnix è cineribus ſuis oritura. *Babyloniorum imperium.*

Anno Mundi 3337. Ezechias Iudæ Rex è viuis abijt, pietate, obſeruantia in Deum, & rebus geſtis clarus in paucis; peſſimi patris natus ſanctiſſimus, peſſimi nati pater ſanctiſſimus: nam *Ezechias.*

Manaſſem genuit, quo peiorem, ſi finem demas, nulla ætas vidit.

Eſaiæ mors. Nam vt ex regni præludijs ſumas auſpicia, ſtatim in contraria Patris ſtudia raptus, in os ſacrum Numinis Eſaiam illum, ab immanitate Achaz intactum, morte ſimplici non contentus, ſerra diſſectum, venerabilem ſenio virum, ſanguine proximum, acerbiſſimo cruciatu necauit. Vt inde non mireris cædes, flagitia, magiam, parricidia, & quæ audet in poteſtate ſumma improbitas: perierat tandem, niſi perijſſet.

Romuli mors, Anno Mundi 3338. Romulus viuere deſijt, quo fato, an à ſuis cæſus, an à dæmone raptus, incertum: Quirini Numen poſteritas fecit; & ſanciuit

Numa. Numa ſucceſſor, inducta Romę ſuperſtitione; placuit ipſi commentum Egeriæ, vt mortuus facilius haberetur Deus, cui etiam viuo cum dea commercium. Ea tamen multis Magiæ ſuſpicionem non leuem mouit.

Gyges Et eodem tempore Gyges in Lydia præſtigiator & Magus, annuli beneficio aſpectum hominum fugiens, Cādaulis Lydorum regis abuſus gratia, ſuam ipſi coniugem, & per coniugem, vitam & regnum rapuit. Hæc nempe beneficia ab amaſijs Dæmonum. Huius Gygis abnepos Crœſus,

&

Digitized by Google

& ipſe per Dæmonis fraudem regno priuandus.

Anno Mundi 3344. Manaſſes iam ſeptimum annum impietate omni ſe polluens, Babylonem captiuus ductus eſt; vi an dolo captus, ambiguum. At ex his vinculis capto libertas, nam ex calamitate ſapiens, & pœnitens ſcelerum, Deum appellauit, audituſque, ſtatim à Merodacho dimiſſus regnum repetijt: vbi alter à primo, flagitia virtutibus emendauit. Felicem miſeriam! quæ mancipat corpus, animi vindex; hoc eſt terram & chalybem auro & cęlo mutare. *Manaſſes*

Anno Mundi 3346. ante Chriſtum 707. Amaſon ſanctiſſima Iudith de Holopherne cæſo triumphauit. Is à Merodacho (quem & Nabuchodonoſorem vocant) totius orbis Imperium ambiente, cum numeroſiſſimis copijs Imperator, Bethuliam obſidebat, iamque expugnabat; cum Iuditha Hebræa mulier, Græca Helena pulchrior quia in pulchritudine ſumma caſtior, captum oris ſpecie Ducem, poſt vino madidum & ſomno oppreſſum, capite minuit. Nec arduum obſeſſis fuit, palabundum exercitum & ſine capite truncum concidere; paſsim cædes, ſpolia, triumphi. Ita victorem Deus à victo *Iudith.*

percutit, & per imbellem fœminam inania de orbe vota diſiecit.]

Ariſtomenes. Anno Mundi 3368. bellum Meſſenios inter & Spartanos exarſit iterum; Ariſtomente duce fortiſſimo Meſſeniorum, Tyrtæo Poeta Athenienſi Spartanos ducente: Poeſis, quis credat? fortitudinem vicit; ſubacti Meſſenij; ipſe Ariſtomenes poſt patrata fortitudinis ſuprà mortalem prodigia; captus, vulneratus, tortus, morti applicitus, (nuſquam peius de virtute fortuna meruit) tandem coactus eſt in Siciliam fugere; vbi Zanclam vrbem occupauit, & Meſſanam dixit: Exilio quam Patria fortunatior, iuræ in poſteros vrbi nomen dedit. *Meſſana.*

Vrbes variæ cõditæ. Fuit hoc ſeculum conditis vrbibus perilluſtre; quo Parthenij primo bello Meſſenio à Spartanorum adoleſcentibus, maritis eos ad vxores mittentibus ne à bello diſcederent, procreati, duce Phalantho Tarentum in Italia poſuerunt; & Corcyram Corinthij, vnde inſulæ nomen, & Chalcedonem in Aſia Megarenſes, iure cæci dicti, quòd tranſmiſſo freto in Europa commodius non poſuiſſent: ſequutę ſunt Cizicus in Aſia, Aſtacus poſt Nicomedia in Bythinia, Locri in Italia, in qua & Antea Croton & Sybaris, vt in media Ecbatana à Deioce Medo.

Ita

Ita Romam conditam ſequutæ ſunt vrbes quàm plurimæ, vt deinceps eſſent quas vincerent.

Peperit & hæc ætas Poetas duos Iambico carmine celebres, Archilocum & Hipponactem; quorum Archilocus Iambum amauit ad maledicta & contumelias, Lycambe ſocero ad ſuſpendium impulſo: Hipponax tantò magis incendit, quantò facilius inuentis addere. Pudet inuentum oblectationis traductum in perniciem impleuiſſe ferrum, & laqueum; ipſi Muſarum Perylli ſuo inuento opportunius perijſſent. *Poëtæ Iambici.*

Memorantur & in Muſica nobiles Ariſtoxenus & Terpander, nam affinis eſt Poetæ Muſicus; in vtroque carmen; menſura, cantus, & voluptas. *Muſica.*

Anno Mundi 3376 Merodacho patri demortuo Ben-merodachus in Babylon iorum regno ſucceſſit, de quo in Hiſtoria mirum ſilentium, ſed rarò magnis parentibus æquantur filij: prætera futurus auus Nabuchodonoſoris obſcuritate propria clariorem effecit nepotem. Tametſi magnum eſt, magnum Principem orbi genuiſſe. *Ben-merodachus.*

Anno Mundi 3384. Numa Pompilius deſijt viuere, felix quod placidam indolem bella non turbarunt; armauit *Numas.*

Digitized by Google

pacem religionibus;quos prędones fecerat Romulus,ciues reliquit;finitimorum arma inermis compeſcuit?& Ancilibus,Salijs,Lituis,quam gladijs ſcutiſque fortior,togatus plures quam ſagatus Romulus triumphos meruit ; ſi maius eſt, in ſemente quam in ſegete bella exſcindere.

Tullus Hoſtilius. Ad regnum ſequenti anno euectus Tullus Hoſtilus.Is,vt res humanæ vicibus conſtant, ſtatim Martiam gentem ad militarem operam reuocauit ; ne hoſtes deeſſent,Albanos hoc eſt fratres aggreſſus eſt,& per Horatios imò per Horatium profligauit. Tunc primum inter vrbes inſtitutum parricidium;matrem Albam 487. annos natam Roma filia euertit ac diruit;adeò parum eſt ambitioni homines perdere, ni ſaxa perdat. Perijt Tullus incendio 32. poſt anno, domo regia de cœlo tacta: domeſtico debebatur incendio, qui affines bello incenderat.

Ioſias Anno Mundi 3395.Ioſias octennis Iudæorum regno inauguratur; Amone patre ſceleratiſſimo bipedum, poſt alterum regni annum per domeſticam proditionem interempto.Et hic Amon Manaſsis patris æquauerat crimina, non pœnitentiam; nec enim ad eam itur per proſpera;ſed Ioſias filius ſan-

ctiſ-

ctiſsimus fuit; ita Deo admoderante, ne pietas impietate obrueretur.

Ieremias. Circa hæc tempora natus Ieremias, luctuoſiſsimus calamitatum populi vates ac teſtis, qui Ioſiæ in euertendis idolis prouiſus cęlitus adminiſter, dein Sedeciæ peſsimi redargutor; tandem poſt famem, flagra, carcerem, vincula, vita in perpetuis miſerijs aut ſuis aut alienis, & eò forſitan grauioribus, decurſa, in Ægypto à ſuis cæſus eſt: adeò veritas vbique gentium odium parit.

Ancus Martius. Anno Mundi 3415. Ancus Martius Numæ ex filia nepos Romæ regnum capeſsijt. Is inter auum & Tullum medius, reuocata religione, nec omiſſo bello, Latinos ſæpius victos Romã induxit. Hic enim tunc fructus victoriæ, vt qui victi eſſent, Quirites facti in eorum qui vicerant numerum referrentur. Et ædificijs Vrbem Ancus ornauit, meritò quam auxerat ciuibus; & Oſtiam ad mare condidit, quaſi portam ad tranſmarinas palmas aperiret.

Ioſiæ mors. Anno Mundi 3425. Ioſias ille pius in Pharaonem (qui & dictus Necao) Ægypti Regem decertans prælio, ſagitta ictus interijt; nec enim ſanctis illibata ſemper proſperitas. Simul cum illo religio perijt omniſque pietas.

Nam Ioachin ſucceſſor, & ab hoc populus ad idola relapſus eſt, & Prophetæ cæſi, & criminum nulli parcitum eſt: donec capta à Babylonijs Ieroſolyma, & ipſe Ioachin cum viris primarijs (inter quos infans è ſtirpe regia vir tantus futurus Daniel) Babylonem captiuus abductus Belli cauſa, quod is interempto Ioſia patre cum Aegypto fœdus percuſſerat Babyloniorum hoſte perpetuo. Hæc principum ſors eſt, qui potẽtiores intermedij ſunt; vt pax vnius, ſit bellũm alterius.

Ioachin.

Anno Mundi 3429. Nabuchodonoſor ex rebus geſtis & ad diſcrimen patris, dictus Ragnus, Babyloniorum fit Imperator. Rex cunctis maioribus ſuis maior, & quo vix quiſquam potentior vllo ſæculo memoratur. Hic ſtatim Ioachinum vectigalem factum regno redonat, & in auſpicia victoriarum ingenti prælio domat Aegyptios. Magni Regis primordia parcere ſubiectis, & debellare ſuperbos.

Nabuchodonoſor.

Anno ſequenti, Draco ferebat Athenienſibus leges, ſcriptas vt dicunt ſanguine, cum culpam vel minimam mortem ſancirent. Fertur poſtea in theatro ab Aeginenſibus gratulantibus petaſorum coniectu oppreſſus. Digna prorſus crudeliſsimi hominis gratula-

Draco.

tio.

tio. Tunc & Arion cytharedus ab Sici- lia in Tænarum Spartæ Delphino ve- ctus incolumis, ex auaritiæ Syrtibus enatauit, in fluctibus tutior quam in naui, naufragus felix, perimendus à re- mige, voraturum piſcem habuit remi- gem; nempe alter aurum ſitiebat, alter non nouerat. *Arió.*

Anno Mundi 3436. Nabuchodono- ſor in Iudæos expeditionem ſuſcepit, detrectantem tributum pendere Ioa chinum dolo capit, & admiſſum vrbe interimit, interempto Ioachinum fi- lium vel Iechoniam filium ſubrogat: & ſtatim pertæſus Babylonem capti- uum perducit per annos 37. toleratu- rum pædorem carceris, regnumq; Se- deciæ tradit captiui patruo. Tunc qui captiui! inter quos Ezechiel, futuro- rum quantus inſpector! tunc deſerta Ieruſalem, dilecta Chaldæa; in qua Daniel, Suſanna, Eſdras, Nehemias, Zorobabel, calamitatem Sanctorum eſſe pabulum docuerunt. Et altero poſt anno cœpit Ezechiel, ex mira- bili quadripartiti monſtri apparitione paratam in populum iram Numinis prænuntiare, obſidionem Solymæ de- ſignare, & captiuos fratres ad reli- giones patrum cohortari. *Sedecias Rex.* *Ezechiel.*

Anno Mundi 3437. V. C. 138. Tar quinius Priſcus, origine Corynthius *Tarquinius Priſcus.*

Ro-

Romæ fortitudine, liberalitate, & humanitate conſpicuus, Anco Martio mortuo, primus per ambitum, & habita oratione regnum obtinuit. Nec adnixa parum Danaquil coniux, quæ imperio nata, viri animum ad ſumma impulit, pro ſua parte euexit. Fortunam ſtatim virtus iuuit, parta de Latinis ampla victoria, quam curru aureo inſignibuſque triumphalibus Tarquinius Romæ decorauit. Pompam Victoriæ placuiſſe credas, quam vt poſtea ſæpe repeteret, ſæpius vicit.

Suſanna Anno ſequenti Daniel duodecimo circiter ætatis anno, iam prudentia ſupra virum clarus, Suſannam caſtiſsimam fœminam à præſenti morte vindicauit, pęna in libidinoſos ſenes reuocata. Ita libidinem vt præſens pœna nuſquam non ſequitur, ſic caſtitati ſua merces ſemper rependitur.

Steſichorus. Circa annum Mundi 3442. in Græcia Poetica arte clari erant Alcmæon & Steſichorus; quorum ille de Muſis ſcripſit, hic ad lyram Caſtoris Heroumque res Epicè cecinit. *Sappho* Et admiſſæ in tantæ laudis partem mulieres; cùm Sappho & Erinna ſcriptis carminibus à Græcia orbi vniuerſo poſt innotuerint, longè

cla-

clariores, ſi accumen ingenij caſtimoniæ laude honeſtaſſent.

Anno Mũdi 3446. ante Chr. 607. expugnata eſt à Nabuchodonoſore Hieroſolyma, à fuga retractus Sedecias, oculis liberorum nece ante fędatis orbatus, catenis grauis, Babylonem ductus est; vbi in vinculis aliquanto poſt męrore perijt: vrbs victorijs, furori libidini, rapinæ, & contumeliæ ceſsit; ædificia tum publica, tum priuata incenſa, ipſumque Templum domicilium Dei detractis ante vaſis conflagrauit. Magna omnia calamitatis humanæ exempla. Ieremiæ parcitum & permiſſa libertas, vt qui in delicto non fuerat, in pœna non eſſet: vir tamen ſanctus in ruinis vrbis perſtitit, nec libertate vſus eſt, niſi vt patriæ miſerijs præſens, eas acerbius lugeret. *Solymæ captæ.* *Ieremias.*

Circa annũ 3450. & ſequentes Nabuchodonoſor vniuerſum propemodum orbem ſubijciebat. Nam præter Solymas captas, Tyrum decimum tertium annum obſeſſam deditione obtinuit, contentuſque victoria, vectigalem fecit: dein Ninum tanti olim ſedem Imperij, quaſi æmulam ſui, deleuit clade tam horrenda, vt eam aliquando fuiſſe nunc laboret Annalium fides. Potentiſsimis vrbibus victis, quaſi ſolutus repagulis, latè cum *Nabuchodonoſoris victoria*

ar-

armis per vniuerſas terras palmas circumtulit; nam Perſas, Medos, Aſſyrios, Armenos, Hyrcanos, Arabes, Syros & Iudæos ſibi ſubiecit: in Ægyptios mouit, & interēpto Aprye Rege profligauit; vaſtauit Africā, & in Æthiopes nō fama modò, ſed & victoria penetrauit: tū ſe à Meridie ad Septentrionem reflectens, quaſi curſum luſtrans victoriarum, Iberiam, Pontum & Thraciam tam fortiter quàm fœliciter ſubmiſit: ea rerum geſtarum gloria, vt nec Alexander mundi fulmen, nec Romanum imperium regnorum pelagus, ipſi par fuerit. At tantò poſt inferior, quanto nunc maior, adeò grauior ex ſublimi loco ruina eſt. Idem ab alijs Nabynithus, vel Labynithus appellatus eſt.

Daniel. regni Miniſter.

Porrò tot victorias ornabat, imò promouebat, ingens ſapientiæ & literarum ſtudium, ſine quo poteſtas vix vlla ſtabilis. Fons illius Daniel in floren tiſſimā Regis admiſſus gratiam, relato, & expoſito de monarchijs myſtico ſomnio; vnde poſtea tanti Imperij Prorex creatus eſt; an ita Iudæis prouidente Deo, vt victoribus victi imperarent; an oſtendente fęlicitatem humanam ſomnium eſſe, cum Ioſepho & Danieli tantam ex ſomnijs attribuerit. Sanè hinc origo liberalium diſciplinarum,

rum, quas tunc à Daniele Chaldæi, dein à Chaldæis Græci hauſerunt, emolumento ſuo quàm maximo, ac Græca iactantia in terras reliquas poſt diſſeminarunt.

Anno Mundi 3454. V.C. 153. in Diennenſi Gallia commodiſſimo ad Mediterraneum ſitu à Phocenſibus profectis ex Aſia poſita eſt Maſſilia. Vrbs inſtitutis ſtudijs, legibus, tempe. rantia, & perpetua in Romanos fide; ac deinde in Orientem totum commercio, præter portum ad ſtationes nauium aptiſſimum, magni olim futura nominis. *Maſſilia.*

Anno Mũdi 3455 Nabuchodonoſor ſua iam impos, pręludebat ad belluam ſe Deum faciens; quippe ſtatuam auream ſimulacrum ſui, adorandam orbi propoſuit, non corporum modò, verum & animorum victor futurus. Sed à tribus adoleſcẽtibus Hebræis victus eſt, quos veri Dei religio idoli cultu interdixit. Inde victores in fornacem coniecti ad incrementum victoriæ. quot enim ab illo palmæ, quot prodigia! in flammis Iuuenes rore perfuſi, Chaldæi foris flammis inuoluti: & quod maius eſt, contumacia Regis fracta, victa impietas, vt ſe tunc hominem & minorem Deo fateretur. *Nabuchodonoſoris ſtatua.*

Anno Mundi 3460. Solon Athenas *Solon*

ſa-

ſapientiſsimè gubernabat; Draconis inhumanas leges emendauit, Areopagum obſoletum penè inſtaurauit, ciuibus ſuis æquè moribus ac verbo præiuit, & cum in ijs regnare poſſet, obſequi maluit. Fuit ei Anacharſis coæuus, qui ex Scythia profectus Athenas iam veræ Philoſophiæ ſementem fecit, quam deinde ſuo in Socrate vana Græcia in cęlum extulit; at ea in laude Scythia illa barbara prior, & fortaſſe maior.

Anacarſis

Anno Mundi 3464 portentoſam regij faſtus pęnam mortalibus obiecit Deus: eum Nabuchodonoſor propagato latè per orbem imperio, faſtu & arrogantia tumidus, Babylonis amplitudine captus, exemplò ita mutatus eſt, vt ſe feram ratus, abiectis inſignibus regijs, nudus & quadrupedis inſtar incuruus, in ſyluis locisque auijs per ſeptem annos ferrino victu & ritu egerit; læſa phantaſia, qua ſe leonem aut vrſum credebat. O mortalitas, quantis pates caſibus! quis à Rege ad belluam lapſus!

Nabuchodonoſor bellua.

Qui tandem ſeptimo poſt anno, ſibi, regno, ac Deo reſtitutus, à bellua quam à rege modeſtior ſceptrum recepit; quod vno anno tenuit. Princeps inter ſummos numerandus, hoc maximè quod Danielem

nielem Miniſtrum , & Hiſtoricum ſortitus , per eum habuit , vt in hominum memoria , & Dei vt creditur , viuat , beatorum albo adſcriptus : tanti eſt Principi , alieno ductu inſurgere , & habere cuius ope creſcat & nitatur.

Huic ſucceſsit filius Euilmerodach Anno Mundi 3472. qui regni cũ ram inſano parte iam capeſsiuerat, eò laudandus quod geſtum imperium reſtituto patre reſtituerat. Is ſtatim Iechoniam Ioachimi filium eductum è carcere Iudæorum regno inaugurat, cum è morte Sedeciæ rex nullus fuiſſet; quod & paruo tempore tenuit, Salathiele relicto filio. Danielem Euilmerodach ſummè proſequutus eſt; ab eo maximè cum obiectus leonibus, tutior inter feras quam inter homines, quem in euertendo Belo & perimendo Dracone Deum ſanciuerat, eum ſub belluarum ſecurus dentibus pari prodigio celebraſſet. *Euilmerodach.* *Daniele.*

Anno Mundi 3474. numerabat Græcia ſeptem Sapientes, Thaletem, Biantem, Solonem, Chilonem, Pittacum, Cleobulum, & Periandrum, Philoſophiæ quaſi conditores. Et hi vel ab vna contentione digni hoc nomine, de Tripode aureo à ſapientiſsimo *Septẽ Sapiẽtes.*

refe-

referendo; quem cum alius alij vt ſapientiori cederet; meruerunt referre ſinguli; quæ maior enim ſapientia ſit quàm aurum ſpernere, & ſe licet eximium, alio tamen minorem credere.

Seruius Tullius. Anno Mundi 3477. Tarquinio Priſco per ſubmiſſos ab Anci Martij filijs ſicarios interfecto, ſurrogatus eſt Tanaquildis opera Seruius Tullius, qui ab illuſtri proſapia ſeruus, à ſeruitute Regis gener, dein Rex effectus eſt. Dignus Imperio, nec ignis augurio fidem abrogauit; nam & Etruſcos rebellantes aſſiduis pugnis fractos edomuit & Romæ cenſum primus inſtituit, hoc eſt effecit vt ſe Roma cognoſceret; fortunæ hactenus proſperæ particeps ſed quam infenſam in extremo actu expertus eſt; infando parricidio per filiam Tulliam vt regno deijceretur, vita orbatus. An regnare tanti eſt, vt natura tam altè pereat?

Anacreon. Circa Annum Mundi 3482: Anacreon Poeta Lyricus ſuauiſsima carmina ſed minus honeſta concinebat; poſt acino ſuffocatus, fato ad temulentam qualem traduxerat vitam perapto.

Phalaris. Dum Phalaris Agrigentinus Siciliam crudelitate ſumma vexabat: verum vt nihil adeò malum eſt, quin boni mixturam habeat; iuſtus phalaris, qui Perillum

rillum ſuo boue primũ incluſit;& humanus, qui cædis ſuæ reos Menalippum & Charitonem, amicitiæ ignoto inter Aulicos bono condonauit.

Nec omittendus circa hæc tempora fabulator Æſopus,qui corporis deformitatem ingenij luce compenſans, per virtutem de fortuna triumphauit, & ſeruus Dominis imperauit, brutis animantibus humanos ſenſus & voces affinxit, vt puderet homines ſe à brutis vinci. *Æſopus.*

Anno Mundi 3488. Piſiſtratus tyrannidem Athenis occupat, cum ſe ipſe vulneribus deformaſſet, impetratis ſatellitibus, & ſimulatione tutelæ inimicis oppreſſis; adeò paruum eſt, vim inter repellendam & inferendam diſcrimen, Solon calamitatem vrbis non tulit, exulatum abijt, cum aliter tyrannum damnare non poſſet: Tunc Crœſum Lydorum Regem ſapienter monuit; quod aurum eſſet, ac in Cypro paulò poſt vitam depoſuit, inuidia abſentiæ, qua vna poterat, Piſiſtrati ſcelus impugnans. *Piſiſtratus.* *Solon.*

His temporibus memoratur Abaris Scytha celeberrimus Magus multas prouincias peragraſſe,celeritate tanta quanta ſagitta ab Apolline dono accepta,quam cum omiſiſſet,ſimul & cum *Abaris.*

ea.

ea per aërem ferebatur, vehente nempe dæmone: at hoc equo quis vehi cupiat?

Cyrus. Anno Mundi 3493. Cyrus nouus Perſarum Romulus ex Mandane Aſtyagis filia natus, ex aui ſomnio morti expoſitus, & à bubulco cane vbera præbente ſeruatus; poſt ab Harpago Satrapa diri conuiuij memore euocatus in Medos Perſis ſuis accinctus, auum Aſtyagem gemino prælio vicit, tertio cepit. Inde Medorum res in poteſtatem Cyri deuolutæ, graduſque ſubſtratus ad Imperium Perſicum erigendum. Cuius tamen initium à Babylonij ruina petimus, ne forte quod humanæ non patientur anguſtiæ, gemini ſoles ſimul illuceant.

Balthaſar. Anno Mundi 3495. Baldaſar Euilmerodacho patri propter libidines interempto ſucceſsit in regnum; ſed nec ipſe temperantior Patre, regnorum peſte afflatus, per ignauiam & voluptates ſibi & Imperio perniciem vltimam procreauit.

Piſiſtratus. Anno ſequenti, exul Athenis Piſiſtratus, per Phyam quandam Mineruæ ornatu armiſque inſtructam, tyrannidem qua deiectus erat inſtaurauit. Ita iam olim ad conſilia Principum traducta religio, & Dei nomine, quo nihil ſpecioſius aut po-

potentius, plebi impoſitum. Vir ingentis animi Piſiſtratus fuit, qui ſecundò pulſus, ſibi tertium regnum comparauit; dignus qui ad meliora ſe conferret:

Circa Annum Mundi 3502. illuſtris Poëſi Lyrica fuit Simonides, Melicertes & Melicus ob eam dictus; qui & artem memoriæ, cùm naturali præſtans eſſet, excogitauit. Tum Theognis Poeta, Anaximander Philoſophus Pherecydes Pythagoræ præceptor, Phocylides, Xenophanes, alijq; qui in litteris quaſi in ſtadio ſibi magnum nomen comparabant. *Simonides & alij.*

Anno Mundi 3506. Crœſus Lydorum rex ditiſsimus, oraculi fide eluſa, à Cyro victus, iam arſurus Solonis memor pyra deponitur, vitam quam rapiebant opes Philoſophiæ debiturus. At cum iterum Lydi rebellarent, celebris illa pena impoſita, vt ludis & conuiuijs addicti, bonam frugem omnem abdicarent; tantum ab omni æuo bonæ mentis & voluptatis diuortium fuit. *Crœſus victus.*

Circa annum Mundi 3514. V. C. 213. Pythagoras Samius Philoſophiã nouam in Italia condidit. Hanc Magiã vt creditur infamis, hauſit à Dæmone; quod ſapit & arrogantia dicti αὐτὸς ἔφα; & belluina metempſichoſis, *Pythagoras.*

choſis, & femur aureum. & ſpontanea mors per inediam conciliata.

Babylon capta. Anno Mundi 3516. noctu Babylon à Cyro capta eſt, vaſtata ac penè diruta, Balthaſar è ſomno in mortem tranſijt, cùm pridie manu illa ſcribente perterritus, & à Daniele de imminente fato fruſtra commonitus, ſe præbuit hoſti iugulandum, Babyloniorum imperio vna cum Principe pereunte. Id in Principibus voluptate marcidis dudum nutans quaſi ædes fundamentis ſubrutis, ſtatim diſiectum eſt.

CAPVT VII.

De Imperio Perſarum vſque ad Alexandrum.

ANno Mundi 3317. V. C. 116 ante Chriſtum 536 euerſo funditus Babyloniorum Imperio, in Cyro *Perſicum Imperium.* Perſicum ſumpſit initium; faſtu & opulentia maius, ſi Cyrum excipias, quam fortitudine; ſua & ipſum mole deinde ruiturum. Hoc & anno *Iudæi liberi.* Iudæorum ſoluta captiuitas, Cyro permittente, quaſi in victoriæ gratulationem, regreſſum in patriam & in Templi

pli inſtaurationem de ſuo liberaliter erogante. Quare plurimi in Iudæam Zorobabele duce reuerſi, Templum quo potuerunt ſumptu repararunt, etſi non perfectum niſi multis poſt annis: ſed in poſterum libertate iuſta diminuti, Perſis, Græcis, aut Romanis facti vectigales, ſeruitutis iugum nunquam excuſſerunt; quod & hodie vbique ferè gentium meritiſſimè patiuntur.

Anno Mundi 3521. L. Tarquinius Romæ regnum per parricidium triplex occupauit, interemptis vxore, fratre & ſocero, adminiſtra tot flagitiorum Tullia, quæ & carpentum ſuper cadauer Patris egit interrita. Quid ſe Græcis Romani præferunt? Annon Medea pia ad Tulliam? Peccaſtis Quirites, qui tot ſcelerum reum vno Superbi nomine deſignaſtis. *Tarquinius ſuperbus*

Circa hæc Tempora Theſpis Athenis primus Drama dedit, ex plauſtris Tragœdias populo ſpectandas exhibens; quod antè Solon morum cenſor prudens vetuerat. *Theſpis.*

Ad quę reuocãdus ſtupendus Athleta Milo Crotoniates; quem nec vigens robur à debilitate, nec flos ætatis à ſenectute, nec tot palmæ Olympicę ab obeunda morte defenderunt. *Milo.*

Anno Mundi 3525. Cyrus à Tomyri *Cyri mors.*

Maſſagetarum Regina (ij ad mare Caſpium Araxe amne claudebantur) victus occubuit; luctuoſo exitu tot proſperitatum, vt poſt tantas gentes ſubactas, à fœmina ad victoriarum ludibrium vinceretur; & illuſum corpori ferunt, caputque humano immerſum ſanguini; hoc nempe Diademate coronat ſe ſumma felicitas. Licet alij velint ex vulnere apud ſuos non alieno arbitratu mortem inueniſſe, virum tanti imperij & pariendi & alendi capacem.

Cãbyſes. Cypri regnum excepit Cambyſes filius, Patri nulla re, niſi forte ambitione, conſimilis. Nam in Aegyptum mouit, Regemque Agyptiorum Pſammenitum habuit in vinculis, exercitu fuſo, quo in Rege natura vt in ſpeculo viſa eſt, nec ſumma ſemper eſſe mala quæ lugentur. Dein victorem inflammauit libido domandæ Africæ, triplici expeditione: prima delenda erat Carthago, quam Phœnicij, ne parricidæ fierent, detrectarunt, altera petebat Ammonæos, in qua pugnatum cum ventis, via in media exercitu arenarum molibus obruto; tertiam ipſe in Aethiopas ſuſcepit, nec feliciorem, cum enim penuria commeatus humana corpora in cibum cederent, ſibi ipſe timens

tunc

tunc ſe demum hominem noſcens ,
Memphim repetijt . Summum opus
Imperatoris eſt , non modò pugnare ,
ſed præſtare vt pugnare poſſit .

Haud multò poſt , idem Cambyſes *Cam-*
in Ægypto , victoriæ trophæo , & *byſes*
ſuo gladio , ad maiorem felicitatis *mors.*
contemptum ; caſu , quaſi mors ip-
ſum negligeret ; læſus interijt . Cre-
ditus eſt ab Apis cæde in furorem a-
ctus . Ea ſanè præſtitit , quæ furor
præſtat ; nam pręter violatas Aegy-
ptiorum religiones , fratrem ne ſuc-
ceſſor foret ; iuſſit interfici , ſe ſoro-
ris fœdauit nuptijs ; & ſtatim ſangui-
ne ; poſt quæ parricidia luſus ſit, Pre-
xaſpis filius ; Perſeique Principes tru-
cidati .

Anno Mundi 3532 cùm Smerdes
Magnus ſe filium Cyri ſimulans re-
gnum inuaſiſſet ; re detecta per ſep-
tem Perſarum Satrapas , regno oc-
cupato & vita orbatur . Ex ſeptem
Dario Hyſtaſpis filio induſtria famuli *Da-*
id regnum obtigit ; equi hinnitus quan- *rius*
tum Imperium Domino peperit : ſic ex *Hyſta-*
paruis incrementa magna , vt ex par- *ſpis.*
uis etiam caſus graues .

Anno Mundi 3534 Babylon re-
bellans poſt nouendecim menſium
obſidionem , vi à Dario Rege expu- *Zopy-*
gnatur ; at opera Zopyri , qui Prin- *rus.*

cipis amantior quam ſui, dignitatem ipſius corporis ſui deformatione ſanciuit, dignus cuius integritas imperio Perſico redimeretur. Idem propemodum in expugnandis Gabijs Sextus Tarquinij filius tunc tentabat; ſed ille fama ingens, hic vix vlla notus, nempe tantum intereſt, cui Principi ſeruias, iuſto an iniuſto.

Danielis mors. Anno proximo Daniel obijt, decimo ſuprà centeſimum vitæ; fauoris aulici mirum exemplar, eò magis quod appetentem inuidiam innocentia fregit ac pietate. In quem quæ natura contulerat, ea Gratia diuina ſic auxit; vt qui prudentiſſimus tot Regum Miniſter, idem & Eremitarum ſanctiſſimus cenſeatur.

Darius in Scythas. Anno 3536. in Scythas Europæos expeditionem Darius ſuſcepit; cuius quanta primordia! cum totus Oriens ad bellum accitus, cùm Europa Aſiæ ponte iuncta, cum Iſter & Boſphorus ſub iugum miſſi, & itinere Getæ deuicti. At his exordijs quàm diſpar exitus, cum retrocedere coactus Darius, nonaginta millibus hominum amiſſis, beneficio pontis ſeruauit reliquos. Amat Deus, ad infirmitatis humanæ doctrinam, vt ex paruis magna, ſic ex ma-

ma-

magnis parua efficere. Hic primus in Europam Perſarum tranſitus, vnde tot bellorum & ſtragium cædes.

Anno Mundi 3539. cœpit bellum Ionicum inter Perſas & Iones Græcos, incendente Hiſtiæo Mileſio ad Perſam transfuga; ad quod inducti Ionum patres vel germani Athenienſes. Infauſtum Mileſijs, quorum vrbs à Perſis capta, & direpta; omneſque in Aſia tum vrbs tum inſulæ victæ; nec Hiſtiæo impune fuit prodidiſſe; nam ab ipſis Perſis peremptus eſt. Sed ad hoc bellum pertinent plura, quam vt in annum vnum conijci poſſint. *Ionicum bellũ.*

Anno Mundi 3545. V. C. 244. Tarquinius cum liberis Roma per Brutum eiectus ab illato per Sextum Lucretiæ ſtupro: quæ quaſi flagitium emendaret parricidio, ſe ſui impotens interemit. Mutata vrbis administratio, regnum in Rempublicam, Reges in Conſules abierunt, qui quotannis electi bini, minus poſſent, cum nec continui, nec ſoli, tenerent imperium, Primi omnium Conſules L. Brutus & Tarquinius Collatinus; hic in ſolatium amiſſæ coniugis, ille in præmium aſſertę libertatis. Cętera flagitia in Principe Deus quadrantenus tolerat, at in libidinem ſtatim exurgit. *Cõſules Romæ.*

Digitized by Google

Porſenna Anno poſt tertio, Porſenna Cluſinorum Rege reducente, Romanos ad vltima Tarquinij agunt: ſed de Regibus virtus & conſtantia triumphauit. Solus Horatius vrbi iam captæ pro munimentis deiectis fuit; Regem perculit Mucius efficacius combuſta dextera, quàm armatâ: & virgo Clœlia Particeps laudis, nec fugam timuit, nec noctem, nec amnem. Hos animos Porſenna vidit nunquam ſeruituros, Roma receſſit, ne libertatis contagium ad ſuos pergeret.

Anno Mundi 3557. V. C. 256.

Dictator. Primum Dictatorem Titum Largium, quaſi ſacram in rebus vltimis anchoram, creauit ſenatus Romanus; imminebat foris bellum grauiſſimum à Latinis, intus ab egenâ plebe grauis ſeditio; quis crederet? malum domeſticum terrore ſanauit Dictator, humanitate & conſilio peregrinum. Placuit hic Magiſtratus ſenatui; & ea fuit Romanorum moderatio, vt in ſumma poteſtate, ne in Sylla quidem, libertati ſit vnquam detractum.

Latini victi. Anno poſt ſecundo A. Poſthumius Dictator ingentem victoriam de Latinis retulit ad lacum Regillenſem; quę Caſtori & Polluci pugnare viſis attributa: illudente nimirum per præ-

ſtigias

ſtigias Dæmone, & ſibi regnum in Gente futurà orbis dominà comparante. Inde Tarquinius ſolus è familia tanta ſuperſtes, cauſam belli abominantibus omnibus, Cumas ſe contulit, vbi priuatus paulò poſt obijt; acerbius fatum promeritus niſi Patri & Regi, ſupereſſe regno & liberis, acerbiſſimum ſit. *Tarquinii mors.*

Anno Mūdi 3562. ad Marathonem pugna conferta eſt; at quam impar! ad quam trecenta millia Perſæ, vndecim Athenienſes eduxerunt; ſed duce Miltiade; in quo plura millia numerentur; nam victi Perſæ, & in fugam acti; trophæum ingens erectum Miltiadi, in hominum nempe memoria, quod nulla in poſterum dies delibabit. Quem is militem duceret, vel ab vno diſce Cynegiro: qui nauem hoſtilem dextra, poſt ſiniſtra, tandem vtraque truncus, dentibus prehenſam detinuit; quaſi victoriam occuparet fugientem, aut in anchoram verſus nauim ſtabiliret. *Marathonia pugna.*

Anno Mundi 3567. Darius diem clauſit, appellato regni ſucceſſore Xerxe ex Atoſſa Cyri filia ſuſcepto, & excluſo Artabarſane vel Artemene, quem adhuc priuatus genuerat: Placet tamen à mortuo Patre, de fraterna illa fratres inter pro regno contentione opinio; vbi, & impune fuit contendiſſe *Xerxes.*

& viciſſe innoxium : tam erant animis fratres quàm ſanguine : ęquè laudandi, quod alter regni ſpem ſtitit, alter omiſit.

Coriolanus. Tunc Veturia cladem impendentem Romæ diſcuſſit, Coriolano filio ingratæ patriæ minante excidium & inferente; poſt Patrum & Pontificum legationes conſumptas, impetrauit à filio mater Romæ ſalutem, non impetrauit filio; hic enim poſtmodum à Volſcis cæſus, quibus Romæ ſalus delictum morte plectendum viſa eſt. Neceſſitas miſera, cùm vel ciui ob patriam; vel patriæ à ciue mors inferenda eſt.

Pindarus Circa hæc tempora Pindarus floruit, Poëta Lyricus, ſublimitate ingenij nulli ſecundus; quodque mireris, Thebis oriundus; in cœlo tam pingui vir tam defæcatus.

Sophocles *Euripides.* Anno Mundi 3569. Athenis Sophocles natus eſt, qui poſtea Tragædiā ornamentis inſtructam omnibus celebrauit. Et quinto poſt anno natus Euripides & futurus Poeta Tragicus, ne forte æmulus Sophocli deforet; vt in his geminis erudita Regum illa voluptas, dignitatem totam aſſequeretur. Sanè tunc Athenæ illuſtriſſimis viris eminebant; in quibus

Ariſtides. Ariſtides, amore & cultu iuſtitiæ, quaſi Themis quædā

cor-

corporata, damnatus tamen ab inuido populo Oſtraciſmo, ne virtuti campus deeſſet. Tunc & Themiſtocles, vir tantus quantum Salaminia pugna demonſtrabit.

Herodotus. Sed & huius ſæculi anno 71. Halicarnaſſi natus Herodotus, dictus Hiſtoriç parens, primus ſanè cuius monumenta ad nos peruenerint; dubium an maieſtate rerum grandior, an dictionis ſuauitate iucundior.

Salaminia pugna. Anno Mundi 3574. de Perſis ad Salaminam celebrem victoriam Græci reportarunt, Themiſtocle duce: cùm priùs ad Termopylas Leonidas cum trecentis Laconibus Perſarum copias infregiſſet, multitudine tandem obrutus, non victus fortitudine. Huius belli quantus apparatus! vbi Perſæ Xerxe ducente 3235220. hominum deduxerunt, vbi gemino ponte fractus Helleſpontus, Athos ſuffoſſus, exſiccata potantibus flumina, omnis demùm in Græciam effuſa Aſia. Sed quid hæc tanta, ni aſpiret Deus? nauali prælio victa claſſis; ipſe Xerxes fugam per Græciam & Aſiam ſpargens, docuit homines, proximam eſſe ſuperbiæ comitem humilitatem.

Nec Artemiſia premenda ſilentio, quę pro Xerxe pugnans nihil præter-

miſit quo vinceret. Eadem celeberrima Mauſolæo, quod in Caria Mauſolo coniugi erexit; ijs impenſis vt vel imperfectum ſit in orbis miraculis, auguſtius tamen ipſa monumentum, quæ mariti cineres hauſit, vt quem ſuſcitare non poſſet ſe viua conderet.

Artemiſia Plataenſis pugna Anno ſequenti & terreſtri prẹlio victi Perſæ ad Plateas in Bœotia, per Lacedæmonios,& Tegeates; vbi Mardonius infenſus ille Grẹcorum hoſtis, cum copijs cæſus; iterumque ad Mycalem in Aſia nauali pugna, quidquid Perſarum erat in bello, delẹtum eſt. Itar Græci Perſarum ſacrilegia vindicarunt. Felices, ſi qua conſenſione cum externo bellum geſſiſſent, eadem inter ſe pacem coluiſſent: ſed difficilius reguntur proſpera quam aduerſa. Athenæ euerſæ antea, ſtatim reſtauratæ, Themiſtoclis, cui parem Græcia non vidit temerè, maximẹ opera. Et verò debuit ſcientiarum domicilium cura eximia ad poſterorum vſus renouari.

Fabii ad Cremeru. Anno Mundi 3578. V. C. 277. è Fabiorum Patricia gente trecenti contra Etruſcos ſuis ſtipendijs pugnantes cæſi ſunt, ad Cremeram caſtrum non amnem. Quis glorioſius quam gentem vnam patriæ ſuæ militaſſe ſolam, & occubuiſſe?

Dum

Digitized by Google

Dum Athenienſes induſtria The- *Athe-*
miſtoclis ſtabilitum ſibi maris im- *nieſes*
perium, ac penè totius Gręciæ
Principatum, expulſis vndecunque
Perſis; idem illud poſſident Cimo-
nis Victorijs & humanitate, & in
ſocios Ariſtidis iuſtitia. Quibus vi-
ris ſtantibus, Athenę ſteterunt; pe-
reuntibus imperium corruit, Ita
vel in Democratijs Monarchia re-
gnat.

Anno Mundi 3533. Thucydides na- *Thu-*
tus eſt Athenis, nobilitatis origine cla- *cidi-*
rus, ſed hiſtoria ſcriptà longè clariſſi- *des.*
mus; grauitate ſententiarum, accura-
to iudicio, & ad veritatis normam
aptato; bellum Peloponeſiacum cuius
pars fuit complexus eſt; obſcurior ta-
men & tectior, qui lectiorem tantum
ſui ſimilem admittit. Quo eodem an- *Temi-*
no per Oſtraciſmum vir ille dignus *ſtocles*
quem omnis Græcia in ciuem ambi-
ret. Themiſtocles Athenis pulſus eſt;
tam ægrè ſe ab inuidia virtus tuta-
tur.

Anno Mundi 3585. Athenis ortus eſt *Socra-*
Socrates, Græciæ Philoſophię ſplẽdor *tes.*
& dignitas; ortu quidem ignobili, ſed
futurus ipſe vitâ & doctrinà in tota
Græcia ſuprà omnem Imperatorum
celebritatem, Cum ſuperiore anno *Demo-*
Democrius ille ridiculus in lucem *critus*

veniſſet, Heraclito lugubri 80. circiter annis poſterior ludente natura, & fletus alterius, alterius riſu temperante.

Pauſanias Anno Mundi 3587. Pauſanias Spartanorum Rex, ab authoritate prima dudum deiectus, animi inquies, & ambitionis, cùm de prodenda Græcia cum Perſis ageret, in aſylo quò confugerat, fame interijt; ingentis animi, ac ni Spartæ regnaſſet; vbi regnum precarium & libertati addictum, ſumma aggreſſurus.

Xerxis mors. Anno Mundi 3589. Xerxes per Artabanum Satellitum Regiorum Præfectum nocte immani ſcelere obtruncatur, quem nec militum myriades, nec epoti amnes, nec effoſſi montes, nec Imperium penè orbi par, ab indigniſſima nece vindicarunt.

Artaxerxe Longimanus Aſſuerus. Succeſſit Artaxerxes Longimanus natu minor, à prominentia dexteræ ſic appellatus; cùm eiuſdem Artabani fraude Darium fratrem maiorem per imprudentiam interfecit. Sed nec impune Artabano fuit; nam ab Artaxerxe ſtatim peremptus, & ſeptem liberi obtruncati. Hic Artaxerxes, vt pleriſque placet, Aſſuerus, Eſteris coniugio in ſcriptura clariſſimus; quem in regno, alieno ſcelere parto, ab externis bellis ſuorumque inſidijs tutum præſtans.

Deus,

Deus, in maritum contulit, quæ vxor meruit.

Quod vt credas, vide fœdata eius nondum mariti primordia ingenti clade, quam ad Cyprum nauali prælio Athenienſes Perſis intulerunt, quam eſt mox ſequuta pedeſtris exercitus ſtrages; Cimone vtrobique adminiſtrante res Athenienſium in ſummum gloriæ prouectas apicem. Debebat hanc gloriam Cimoni Deus, qui in parentem Miltiadem pietate inſignis, vt ipſius vinctũ cadauer ſepulchro daretur (pudeat hæc ſæcula pietatem ab illo non diſcere) ſe viuum pro mortuo in vincula egerat; id ingratiſſima patria ſpectante & patiente, imò poſt filium tot victoriarum parentem ſuo pomærio depellẽte. Quem mox Athenarum ſub Spartanis laborantium miſereat, cùm tot Heroum pernicie munimenta ipſi ſua euerterint! *Cimõ*

Nam & Themiſtoclem ante, cui nec in Græcis, nec in Romanis quem compararet, habuit Tullius, totà expulſum Græcia, tam acerbè perſequuti ſunt, vt Perſas ad quos profugit, mitiores quàm ciues ſuos crediderit. Ibi vir excellens ſic exceptus vt patriam obliuiſci poſſet, eius tamen & infenſe ſic meminit, vt ne ipſi bellum inferret, ſibi intule- *Themiſtoclis mors.*

rit,

rit, ſpontaneo veneno vitam abrumpens. Id reuera fuit, vt hæc erant tempora, mori pro patria, & quod laudabilius, ingratiſſima.

Eſdras. Anno Mundi 3596. Eſdras Iudæus Artaxerxis ſcriba, ipſiuſq; gratià florens impetrata miſſione cum pluribus ſocijs Hieroſolymam perijt, vt prolapſos Iudæorum mores emendaret, & ad primam legis normam corrigeret. Exceptus eſt ingenti lætitia, ſummaque omnium gratulatione; adeò vel peccantibus virtutis ſpecies prima iucunda eſt.

Eſther. Hoc circiter anno Eſtheris nuptiæ cum Artaxerxe conciliatæ ſunt; quam formæ decor ex plebeia Mardochæi familia in repudiatæ Vaſthi locum erexit. Laude digna forma, quæ regnum peperit; ſed multò dignior animi forma, ſuprà corporis eminens, quà Deo Regina & in delicijs placuit.

Amanus. Et eadem Iudæis ſaluti poſtmodum fuit; nam Anno Mundi 3601. cùm Amanus ab Artaxerxe gratià proximus, Mardochæo Iudæiſque omnibus mortem intenderet; Deo in ſuperbum pœnam re gerente, ipſe patibulo quod inimico deſtinauerat ſuffixus pependit, exemplar ingens rerum humanarum, & arrogantiæ proculcatæ clarum inſigne.

An.

Anno Mundi 3604. V. C. 303. Romæ Decemuiri cum poteſtate ſumma creati ſunt, qui ius Romanum ex legibus à Græcia peritis conderent; & inde leges 12. tabularum natæ, magno reipub. emolumento. Sed ſtatim hæc imperandi forma abrogata, per Appij Claudij intemperantem libidinem. ingenuam virginem rapientis in ſtuprum, vbi pater Virginius, filiam nullam habere maluit quàm pollutam. Eiecti Decemuiri, violenta morte Appius perijt; immoderatam impudicitiam, vt plerumque fit, reſtinguens ſanguine; vt ferro violentur, qui ſe & alios libidine violant. *Decē. viri Romæ*

Circa hæc tempora Pictores huic artium dominæ celebritatem iam comparabant Zeuxis & Parrhaſius, iſte auium deceptor, hic hominum; & Timantes qui primus colores miſcuit. Et in fingendo principes Polycletus & Phydias; hic in Ioue, ille in Doryphoro ſupra fidem commendatiſſimi. Vt id ſeculum Græciæ flos & lux appellari poſſit; quo ſiue rerum geſtarum gloriâ, ſiue diſciplinarum illuſtri notitia, ſiue artium admirabilitate, ſemel nacta eſt, vnde in memoriam ætatum omnium perueniret. *Græcia ſplendor.* *Nehemias*

Anno Mundi 3609. Nehemiæ Iu-

dæus

dæus ab Artaxerxe reſtaurationẽ murorum & vrbis Hyeroſolimæ impetrat promouetque feliciter; portas, muros, turres extruit, & fundamenta locat munitionibus, quæ Romano imperio poſſint obſiſtere. Quòd & miraculis Deus inſigniuit; nam & ignis diuinitus ex vndis eductus, & Arca Iudaicæ religionis ſacrum penetrale cum tabernaculo & Altari incenſi, poſt multos annos quàm à Ieremia recondita eſſent reperta, lætitiæ ſummæ Iudæis fuerunt, ſpectantibus ex diuino munere diuini ſubſidij inſtaurationem. Sanè Nehemias tanta celeritate vrbem reparauit, vt patriæ pater & Solymarum cõditor nuncupari poſſit. Tunc inuentum Synedrium, cui præſiderent à ſtirpe Dauidis Iudices, & poſteri Aaronis ſummi ſacerdotes; qui reipublicæ ſtatus ad Chriſtum vſque perſtitit.

Cenſura Romæ

Anno Mundi 3612. V.C. 311. Cenſores Romæ primùm creati Papyrius Mugillanus & Sempronius Atratinus; quaſi morum magiſtri & totius populi Pædagogi. Sanè Cenſura Magiſtratuum apex, dignitatum coronis, triumphalis ſenectutis vltimum votum; autoritatis tantæ, vt honores & contumeliam ſine prouocatione diſpertiret ad libitum.

Spurius Melius.

Anno Mundi 3616. Spurius Melius

cùm

cùm annonâ in plebem diuisâ regnum agitaret, à Dictatore Quintio Cincinnato, triumphali illo agricola, iam octogenario, opprimitur, & per Ser. uilium Ahalam domi ſuæ vbi ſceptrum adornabat, occiditur; bona quæ malè diuidebat in meliorem vſum publicata, domus conſilij ſedes diruta; nudum ſolum Æqui melius dictum monuit poſteros, tutiores modeſtiæ terminos quam ambitionis vota immodica.

Anno Mundi 3618. Athenis naſcitur illa Attica Siren Iſocrates, è cuius ſchola vt è Mineruæ ſacrario prodibunt deinceps oratores. Et hoc tempore Hippocratis Coi mira celebritas, à quo Medicina ſin minus ortum, at incrementum habuit, & quod ab initijs rariſsimum eſt, ſummam coronidem. Et ne quid Græciæ in omni ſcientiæ genere deforet, tunc eminebant Democritus Abderites, Empedocles Siculus, in Philoſophia Principes, & Gorgias Leontinus, ſic artium omnium peritiâ clarus, vt à Rhetorica cui famulabantur, ſplendorem arceſſerent. *Iſocrates Hippocrates & alii.*

Circa hæc tempora Græcia in partes diſtracta, domeſticum quo deinde flagrauit comparabat incendium, principes omniũ Lacædemonij & Athenienſes, qui viribus ſuperiores alij, ſibi pa- *Peloponneſiaci belli ſemina.*

res,

pares, tricennali fędere coniuncti, viſi fuerant pacem ſancire: niſi bellum Samium pro Priene Samios inter & Mileſios excitatum; iterumque bellum Corynthiacum Corcyræos inter & Corynthios, excitaſſet Athenienſes vt fauentes Mileſijs Samum diruerent, & Corcyræis opitulantes Corynthios profligarent. Et incendebat omnia fax belli Pericles, tam manu promptus quam lingua facundus, qui ſuis ciuibus dominatum in Gręcia, ſibique in ciuitate ſua inſtruebat. Inde Athenienſium potentia cæteris Græcis inuiſa; nam inter æquales, qui eminent, nocent.

Pelopõneſiacum bellũ. Anno Mundi 3623. V.C. 322. cæptum eſt bellum Peloponeſiacum. quod 27. annos geſtum eſt, Spartanos inter & Athenienſes, at communi totius Græciæ clade; cùm Spartani prætexerent libertatem Græciæ ab Athenienſibus violatæ; & Athenienſes inflammaret Pericles, rationibus reddendis obnoxius, & militaris gloriæ cupidus. Quam modicam admodùm aſſequutus eſt; nam altero ſtatim anno peſte deceſſit, quæ ſæuiſſima Athenas vaſtauit (quaſi calamitas belli parum eſſet) iam Africam & Aſiam peruagata, præſentiſſimum Numinis vindicis telum. Non ideſt tamen ceſſatum; bel.

bello, cùm Alcibiades ex ſorore Periclis nepos, audacia & militari animo plenus, rurſus omnia in bellum egerit.

Hoc anno quo Pericles obijt, natus Plato, ſuauiſſimus ille Socratis cygnus, qui poſtea Philoſophiæ ſtudia eloquentià mirabili condiens diuerſas in ſpeciem diſciplinas ad poſteritatis miraculum complectetur & illuminabit. Eodem tempore Comœdias præbebant Athenienſibus ingenioſiſſimi longè Poetæ, Eupolis Rhodius, & Ariſtophanes Athenienſis: is fœlicior cuius ſcripta ſalis Attici, ſi puriora eſſent, exemplar, ad noſtram ætatem durarunt: in eis Chryſoſtomus, os illud aureum, omnis elegantiæ fontem inuenit. *Plato* *Ariſtophanes.*

Anno Mundi 3629. Artaxerxes regni anno 40. è vita migrauit, Perſarum principum feliciſſimus; quà vita, quam à belli tumultibus tutam tranſegit; quà morte, quam ſuam obijt nec arceſſitam; præmium pietatis in Deum, & in eius populum munificentiæ, Regnum Xerxi reliquit vnico è coniuge filio, cùm alios 17. è pellicibus genuiſſet; quorum vnus Sogdianus Xerxem fratrem ſtatim interemit, ipſe ab Ocho itidem fratre interfectus. Is Ochus regno inauguratus, Darij nomen *Artaxerxi mors.*

men

men ſumpſit, Nothus à Græcis dictus, quod è pellice genitus: vxorem duxit Pariſatidem Artaxerxis patris ſororem, fœminam ambitioſiſsimam, & per omne flagitium ad regnum promptam.

Darius. Ochus, ſiue Nothus.

Alcibiades.

Anno Mundi 3634. cùm Græci pacem agitarent, Alcibiades turbulentus & audaciſsimus iuuenis miſcuit omnia; deceptiſque Spartanorum legatis, contracto fœdere cum Argiuis, bellum ſopitum rurſus incendit. Hic è Socratis prodiens ſcholà, temperantiam edoctam non diu tenuit; animum ad bellum tulit, vt ad temeritatem audacem, ſic fortitudine in paucis clarum; in varia fortuna, ſemper audax, nunquam non fortis, ſæpius felix. Suſcepit poſtea expeditionem Syracuſanam, à qua reuocatus ad cauſam dicendam, Spartam profugit; iterumque patriæ redditus, Spartanos hoſpites grauiſſimis effecit cladibus, Athenis exceptus quaſi Deus, mox eiectus vt prædo, ad Perſas transfuga, Lyſandro curante eſt interfectus; veriſſima humanarum rerum facies, & imago.

Bellũ Siculum.

Anno Mundi 3630. bellum à Græcia inſtigante Alcibiade in Siciliam eſt translatum; oppugnatæ ab Athenienſibus Syracuſæ duce Nicia (nam Alcibiades ſtatim reuocatus) propugnatæ à Gy-

Gylippo Spartano, totis viribus pugnatum ſæpius; donec tandem profligati penitus Athenienſes, documento fuere, ne quis malum alteri creet, non prouocatus: Pedeſtri naualique prælio victi ſunt, 40. hominum amiſſa millia, captæ naues 130. captiui Duces Nicias & Demoſthenes, à Siculis occiduntur; reliqui in latumias & ſeruitutem rapiuntur. Hac clade Athenienſium opes conciſæ; ſocijs etiam vt plerumq; fit ab aduerſa fortuna deficientibus. Ita diſcant, qui inuadunt aliena, ſe caſuros ſuis; nullamque iacturam eſſe grauiorem, quàm augmentum cupiditatis.

Circa Annum Mundi 3648. Dionyſius occupauit tyrannydem Syracuſis! occultis primum artibus, impetratis cuſtodibus corporis propter fictitium ab æmulis periculum, dein vi aperta. Quam tyrannidem rarà in ijs vitæ inſtitutis felicitate per annos 38. obtinuit: quamuis felicem Damoclis cęna vel vnica negat. *Dionyſius Syracuſis.*

Eodem anno illa Cothurni lumina Sophocles & Euripides occiderunt diuerſo ſanè fato, nempe alter comico, alter pluſquàm Tragico, cùm ille gaudio pro impetrata victoria, hic laniatus à canibus interierit. Quo & tēpore Euclides Megarenſis, Geometricæ *Sophocles. Euripides. Euclides.*

fa-

facultatis parens, & in Elemẽtis ſupra omnem doctrinam eminens, Socraticam Athenis cum vitæ diſcrimine hauſit diſciplinam, cùm ibidem agere capitale Megarenſibus eſſet. Ita ſemper illuſtribus viris animo viuere longè antiquius fuit quàm corpore.

Athenæ victæ. Anno Mundi 3649. funeſtum illud Peloponneſiacum bellum tandem reſtinguitur, ingenti clade Athenienſium, qui ad Ægæos Potamos à Lyſandro vincuntur, non tam prælio, quàm arte & nauali direptione: 180. naues deperditæ, cum quibus cecidit maris imperium: dux Conon ad Euagoram Cyprium fugit. Ipſæ Athenæ à Spartanis obſeſſæ ac captæ, Lyſandro victori permiſſæ: à quo, portu, muris & legibus ſuis ſpoliatę, leges nouas & triginta rectores, ſeu dominos acceperunt. Ita Deus vaniſſimi populi contriuit ſuperbiam, & à prætumida gente acerbiſſimam exegit pœnam, humilitatem. *Lyſander.* Lyſander dux neſcias an aſtutia an fortitudine clarior; nam dolus, an virtus, quis in hoſte requirat? ita leonem vulpi immiſcuit; vt inter celeberrimos Imperatores nomen habuerit.

Artaxerxes Mnemon. Anno Mundi 3650. cùm ſuperiori Darius rex deceſſiſſet, ſucceſſit in ampliſſimum regnum Arſaces, qui ob vir-

tu-

tutem Atti, Artaxerxes appellari voluit,& Mnemon ob memoriæ præcellentiam meruit: Cyro minore fratre Aſiæ prouincias adminiſtrante: qui germano in regno poſtpoſitus; licet à Dario iam Rege ſuſceptus. Hinc repentè æmulatio, ambitio,& in fratrem odium Cyrum inceſſit. Et quidem in conatu primo ſtatim oppreſſus, & in vincula coniectus aurea, matri vitam debuit: dein contractis per otium copijs, in quibus flos Græcorum, Artaxerxem in Media quadringentis militum accinctum millibus, profligaſſet, ſi prudentius pugnare quàm audacius voluiſſet. Ipſe in acie cæſus, dum fratrem vulnerat; paratam victoriam morte corrupit: ingentis animi iuuenis: libertate, iuſtitia, fortitudine, & comitate ſuprà Perſam nobili: niſi has artes in fraterna odia impendiſſet. Græci milites duce Xenophonte in Græciam, per vaſtiſſimas terras illibati egregio fortitudinis ſpecimine redierunt. Hic eſt Xenophon vtramque Mineruam complexus, verè Apis Attica, mel fundens ſuauiſſima oratione,& aculeum in prælijs fortiſſimà manu diſtringens.

Cyrus minor.

Xenophon.

Interea peribant Athenæ, niſi qui Deus ſuperbiæ oſor, idem & humilitatis amator, pœnam ambitionis à victis in

Athenæ à Spartanis vexata.

in victores tranſtuliſſet. Vrbs per triginta tyrannos rapinis direpta, exhauſta cædibus, plures lugebat ciues octo menſibus per pacem raptos, quàm grauiſſimo bello tot annis luxiſſet. Imò vnus de tyrannorum grege Theramenes à collegis cicutà ſublatus, quod in addictos ciues ſæuiret mitius; tantùm ſcelus eſt inter nocentes eſſe innoxium. Vix ſupererat ciuitatis tam amplæ cadauer, ni Thraſybulus fortiſſimus iuuenis funeſtam pacem bello abruiſſet; & ab exilio ſalutem patriæ retuliſſet. Eiecti ſunt ab eo Tyranni, ſed breui per Lyſandrum capitalem Athenarum hoſtem reducendi, niſi Spartæ Rex Pauſanias æqui quam vtilis amantior, incerceſſiſſet. Iterum tamen Athenienſibus redditi; ſuoque furori; primis etiam pœnis redditi ſunt, ab obnoxijs ſæuitiæ ciuibus iugulati: ac tum primùm prolatâ Amniſtia, reipublicæ vmbra inſtaurata, & Perſis Spartanos turbantibus, Athenis licuit ex lethifero morbo conualeſcere.

Socratis mors. At in ipſo furore cædium, Socrates ille humanæ ſapientiæ forma & ſpecies, in carcere cicutam bibebat; eo animo quo docuerat, mortis tam facto quàm dicto contemptor, impietatis &

iuuen,

iuuentutis corruptæ damnatus, qui vel Alcibiadi temperantiam morum induxerat. Hoc vnum ſupererat Athenis trophæum, quo ſpoliarentur. Sed ſtatim Anytus & Melitus accuſatores, poſtulati ipſi & damnati; ille morte, hic exilio; ipſi adoleſcentiæ parenti, quia vita reddi non potuit, erecta ſtatua, & ſempiterna laus in futurum æuum traducta.

Spartani in Perſas. Anno Mundi 3655. Spartani iam Græciæ Domini, cupiditatem vltra prorogantes, imperium Aſiæ affectarunt; cauſa tunc belli quæ olim fuerat, Græcæ in Aſia ciuitates. Primum facinus Dercyllidæ fuit, viri fortis ac ſtrenui, qui beneficio æmulationis inter Pharnabazum & Tiſſaphernem Artaxerxis legatos ortæ, ſpectante Tiſſapherne Pharnabazum vicit. vrbeſque Æoliæ nouem cepit; tam certa eſt prærogatiua cladis, diuiſio. *Ageſilaus.* Dein Ageſilaus in Spartanorum thronum euectus, victorias terra latè ſpargens, Aſia ſua Perſas depuliſſet: niſi Conon Athenienſis apud Perſas exul, claſſiſque ductor, palmis maritimis Ageſilai ſpem retudiſſet; adeò in fatis erat, vt vbique gentium tunc Græci vincerent. Is Ageſilaus poſt multa præclarè ſuſcepta ac perfecta facinora, ex Ægypto redux

in victores tranſtuliſſet. Vrbs per triginta tyrannos rapinis direpta, exhauſta cædibus, plures lugebat ciues octo menſibus per pacem raptos, quàm grauiſſimo bello tot annis luxiſſet. Imò vnus de tyrannorum grege Theramenes à collegis cicutâ ſublatus, quod in addictos ciues ſæuiret mitius; tantùm ſcelus eſt inter nocentes eſſe innoxium. Vix ſupererat ciuitatis tam amplæ cadauer, ni Thraſybulus fortiſſimus iuuenis funeſtam pacem bello abruiſſet; & ab exilio ſalutem patriæ retuliſſet. Eiecti ſunt ab eo Tyranni, ſed breui per Lyſandrum capitalem Athenarum hoſtem reducendi, niſi Spartæ Rex Pauſanias æqui quam vtilis amantior, incerceſſiſſet. Iterum tamen Athenienſibus redditi; ſuoque furori, primis etiam pœnis redditi ſunt, ab obnoxijs ſæuitiæ ciuibus iugulati: ac tum primùm prolatâ Amniſtia, reipublicæ vmbra inſtaurata, & Perſis Spartanos turbantibus, Athenis licuit ex lethifero morbo conualeſcere.

Socratis mors. At in ipſo furore cædium, Socrates ille humanæ ſapientiæ forma & ſpecies, in carcere cicutam bibebat; eo animo quo docuerat, mortis tam facto quàm dicto contemptor, impietatis &

iuuen-

iuuentutis corruptæ damnatus, qui vel Alcibiadi temperantiam morum induxerat. Hoc vnum ſupererat Athenis trophæum, quo ſpoliarentur. Sed ſtatim Anytus & Melitus accuſatores, poſtulati ipſi & damnati; ille morte, hic exilio; ipſi adoleſcentiæ parenti, quia vita reddi non potuit, erecta ſtatua, & ſempiterna laus in futurum æuum traducta.

Spartani in Perſas.

Anno Mundi 3655. Spartani iam Græciæ Domini, cupiditatem vltra prorogantes, imperium Aſiæ affectarunt; cauſa tunc belli quæ olim fuerat, Græcæ in Aſia ciuitates. Primum facinus Dercyllidæ fuit, viri fortis ac ſtrenui, qui beneficio æmulationis inter Pharnabazum & Tiſſaphernem Artaxerxis legatos ortæ, ſpectante Tiſſapherne Pharnabazum vicit. vrbeſque Æoliæ nouem cepit; tam certa eſt prærogatiua cladis, diuiſio. Dein Ageſilaus in Spartanorum thronum euectus, victorias terra latè ſpargens, Aſia ſua Perſas depuliſſet: niſi Conon Athenienſis apud Perſas exul, claſſiſque ductor, palmis maritimis Ageſilai ſpem retudiſſet; adeò in fatis erat, vt vbique gentium tunc Græci vincerent. Is Ageſilaus poſt multa præclarè ſuſcepta ac perfecta facinora, ex Ægypto redux

Ageſilaus.

Digitized by Google

in via obijt: pede quidem claudus, ſed animo firmus & erectus; multis laudandus, vno redargutus, quod Thebanos dum exercet bello, vel vincendo ſæpius victos vincere docuit.

Tiſſaphernis mors. Anno Mundi 3658. magno mortalium rerum documento, Tiſſaphernes Aſiæ præfectus, Artaxerxis gener, ipſique ob perpetuam fidem gratiſſimus, victus ab Ageſilao, ab irato Rege Satrapia ſpoliatur & vita; memoria ſanè Mnemon ille non valuit, qui tanta beneficia ob leuem cladem obliterauit. Id tamen crudeliſſimæ fęminæ Pariſatidi facinus datum, quæ Cyrum filium cùm in Artaxerxe vlciſci non poſſet, in Tiſſapherne vindicauit: impotens mulier, & iam Statirę Reginæ veneno infamis.

Graci diuiſi. Titrauſtes Aſiæ & bello in Spartanos Præfectus: qui gnarus ferro intactos, auro plerumque ſuccumbere, hoc bello aggreſſus Græciæ Principes, Bœotos & Athenienſes in Spartanos concitat, bellique ſerit ſeminarium, quo ſtatim Sparta tantùm non corruet. Lyſander in Bœotos miſſus,

Lyſander. iuſta Nemeſi ab Athenienſibus trucidatur, vt quos delere funditus immortali odio flagrabat, eos videret & ſuę cędis auctores; & vltores tot iniuriarum.

Se-

Sequenti Anno Græcis certatim in Lacedæmonios exurgentibus: quippe ſuperbia vt potentiæ comes, ita inuidia: Ageſilaus ab Aſia ad tutandam Spartam reuocatus, Spartanum ferrum auro Perſico infirmius ſenſit. Et diuerſis pugnatum in locis euentu diſpari; nam ad Cnidon pugna nauali virtute eximia Conon vicit, 50. Lacedæmoniorum triremibus captis, contra ad Coronæam Græcos Ageſilaus proſtrauit, cruento quidem prælio, quo & ipſe ſaucius, tamen victor. Tantùm in Imperatore momenti eſt, cùm hinc vincat Sparta, hinc vincatur, Conone & Ageſilao cum victoria ſemper pugnantibus. *Cnidia pugna & Coronea*

Eodem anno cùm Romani Veios opulentiſſimam Italię vrbem iam decimum annum oppugnarent, tandem Dictatore dicto Furio Camillo expugnant, non apertà quidem vi ſed occulta, ducto ſubtus in mediam vrbem cuniculo. Ingens præda, ad quam vniuerſus populus aduocatus, cuius & decimæ votæ Apollini: Ampla vrbs quæ victa & direpta propemodum poſtea Romam vicit, cùm ad eam Quirites poſt cladem Gallicam tantum non migrarunt. *Veii captis*

Anno Mundi 3660. Conon patriæ *Cononis mors.*

inſtaurandæ ſtudioſiſſimus, cum iam Pyrææum & Athenarum Muros reparaſſet, & maiora animo moliretur, e Teribazo Perſa incrementum vrbis Græcæ pertimeſcente in vincula conijcitur, in quibus perijt vir amantiſſimus patriæ; cui vel ingratæ ſemper ſtuduerat; nec enim Perſis vicerat, niſi vt ipſi aliquando vinceret. Mox

Et Thraſybulum. Thraſybulum omni ſimiliter ope Athenarum bonis contendentem, ſimilia propè fata oppreſſerunt, dum negligentius haberet milites, & in proximo prædas agere ſineret: viro fortiſſimo militaris licentia necem obtulit: qui militi parcit, ſibi durior eſt.

Roma a Gallis capta. Anno Mundi 3665. V.C. 364. Roma bellis aſſiduis excitata, capta à Gallis prope interijt. Nouos hoſtes tam iniquè quàm audacter prouocans, ad fluuium Alliam fœdiſſimè vincitur; imparata expugnatur ſtatim & incenditur, perimuntur ſenes in prętextis, delenda funditus, niſi ſpem mortuam in Capitolij arce ſuſcitaſſet. Quæ & iterum per famem peribat, cùm Camillus

à Camillo ſeruata. Veiorum domitor & Ardeæ exul, ingratam patriam liberauit: Gallos peſtilentia iam imminutos gemino prælio fortiter vicit, aurum ſuperbè repoſcentibus ferrum obiecit, ac certantes dele-

uit

uit penitus, nullo relicto qui Romam cepiſſet; Pater Patriæ, & alter Romulus meritò dictus. Quam & rurſus ſeruauit, cùm plebem Veiorum cupidam in cineribus Romæ continuit, nec paſſus eſt vrbem èreptam Gallis, è Romanis perdi. Vir ſummus virtutum, dignus in Romam ſeruaret & conderet; æqui ſuprà commodum omne amantior, qui Faliſcos obſeſſos & machinis intactos, iuſtà in ludi magiſtrum pęnà expugnauerat. Nec ab ea poſtea receſſit victoria; dicas Gallis victis, ſtipendiariam Camilli fuiſſe.

Eodem anno pax inter Græcos, & Perſas Antalcidæ Spartani curà conciliata, & conſenſione magnà recepta; nihil eſt enim cuius nos citius quàm belli tædeat, & pax nuſquam optatior quam à belli calamitatibus. Sed nec à Perſis ceſſatum diutius, Euagoræ Cyprio bellum illatum; ac primò quidem repulſum fortiter ſed fruſtra Pygmæus in Gigantem pugnat; victus à Teribazo Euagoras, Cypro mulctatus, vix Salamine vrbe ipſi relictà, Teribazus fortiſſimus, diſcuſſa inde calumnia per Orontem Artaxerxis Generum in ſe coniecta, conflatam ignominiam in æmulum reiecit. Sic plerumque inuidia ſibi laqueum parat, quo pereat.

Pax cum Græcis bellũ cũ Cypriis.

Teribazus

Circa id tempus Plato Socraticæ facultatis hæres à Dionyſio in Siciliam euocatus, & accuratâ pompâ exceptus, pro Tyranni ingenio aulâ dimiſſus eſt. Ambiebat doctrinæ laudem vt potentiæ Siculus, eam vt ſperabat, à Platone Philoſopho, & Poëta Philoxeno inuenturus, ſed cùm ab eis argueretur liberius, indidis ſet at corporibus non item ingenijs dominari, Platonem cuius Philoſophiam iam oderat quinque minis vendidit pro mancipio, miſerumque Philoxenum à quo ſua carmina expungebantur in latumias coniecit. Nulli vnquam emendatum carmen tanti fuit.

Plato in Sicilia Et Philoxenus

Nec Lacedæmonij conſtanter pace coluère. Num Anno Mundi 3667. in Olynthios mouent, Cadmæam Thebanorum arcem per ducem ſuum Phæbidam iniquè occupatam iniquius ſeruant; miſcent omnia, vt imperium Græciæ quod pace amittebant, bello vſurparet. Sed breui pœnas luent ambitionis, & qui ſuperbiam in Athenienſibus punierant, ambitionem in ſe caſtigabunt.

Spartani bellū reno. uant.

Anno Mundi 3670. Stagiræ natus eſt Ariſtoteles, portentum ingeniorum & cui Natura, ſi cui vnquam mortalium, paruit, Platonis auditor futurus

Ariſtoteles.

&

& aduerſarius, Alexandri Præceptor; dignus diſcipulo tanto Magiſter, Magiſtro diſcipulo. Anno poſt altero Philippus natus eſt; Macedonici fundator Imperij, Græci euerſor: Ac tandem tertio poſt Ariſtotelem anno Demoſthenes, ignobili licet origine fulmen tamen & Iupiter Eloquentiæ; vt id Græcis fuerit sæculum ingeniorum, in quo tot ſydera futura omni æuo clariſſima eluxerunt. *Philippus* *Demoſthenes.*

Eodem anno nimium populi ſtudium M. Manlio Capitolino fuit capitale; nam ſtudere rebus nouis per immodicas largitiones compertus, datus in vincula per Coſſum Dictatorem: è quibus per eandem plebem ereptus cùm ſeditionem concitaret, ceptus iterum de ſaxo Tarpeio deiectus perijt: ita geminata ſorte Capitolinus: nam idem locus in eo & eximiæ gloriæ monumentum & pœnæ vltimæ factus. Ita dum aſcendimus, præcipitia nobis comparamus. *Manlius Capitolinus*

Anno 3675. contra Prænestenos Dictator creatur Quintius Cincinnatus, qui victores vincit, nouem oppida vi capit, ipsũ Præneſte expugnat; ac poſt triumphum, die poſt viceſimo quàm ceperat Dictaturam ponit. Digni qui *Quin. Cincinnatus*

vincerent, qui tam celeriter victoriam & vſurparent & abdicarent.

Bœotium bellũ. Anno 3676. cœpit bellum Bœotiũ grauiſſimum Lacedæmonios inter & Thebanos; cum hi per ſeptem adoleſcentes exules duce Pelopida Cadmæam arcem recuperaſſent, ac è veſte muliebri qua tegebantur viriles animos deprompſiſſent. Quo bello Lacedæmonij penè attriti, ſin minus concident, ſanè a caſu propius ab. erunt.

Timotheus. Iphicrates Nam Athenienſes Thebanis adiuncti, præclariſſimis ducibus Timotheo & Iphicrate, Spartanos vincunt. Thimotheus quidem (cuius in dormientis ſinum fortuna vrbes dicta congerere) Corcyram cepit, & propugnantes Lacedæmonios claſſe vicit; parique animo eandem à Lacedæmonijs poſt obſeſſam propugnauit Iphicrates, victoſque repulit oppugnantes. Ita Deo per Ducum fortitudinem vel ignauiam, ſanciente imperia vel de. ſtruente.

Leuctrica pugna. Epaminondas. Anno Mundi 3683. ad Leuctra victi ſunt à Thebanis Lacedemonij, Cleombroti Regis imprudentia, & Epaminõdæ præclariſſimi Ducis virtute, qui modeſtia & fortitudine nobilis Græcos omnes (ſuffragante Tullio) animi dotibus ſuperauit; in ſummo imperio-

pau-

Digitized by Google

paupertatis cultor, & litterarum citrà arrogantiam ſcientiſſimus, ea coniunxerat quę perpetuo penè diuortio ſunt ſeiuncta. Hac interim victoria vt concidit Spartanorum gloria, ſic acciſa ingens potentia; eodem in loco, vbi quondam Scedaſi hoſpitis filias per ſummum nefas Spartani Legati ſtupratas occiderant; tarditatem pœnæ grauitate Deus compenſat.

Arta. xerxi mors. Anno Mundi 3689. Artaxerxes Memor mærore cōfectus obijt, cùm Darij filij appetitus inſidijs, Aſpaſię pellicis amore furentis, eum occidiſſet; pacis ſi quis vllus ſtudioſiſſimus, bellis tamen implicitus penè perpetuis; in fratrem, Græcos, Ægyptios, & Satrapas rebellantes. Egregius Princeps, niſi ſe crudelitate commaculaſſet.

Ochus. Anno ſequenti Artaxerxi patri ſuccedit Ochus, nihil paternum præter nomen imitatus, dici Artaxerxes voluit. Suſceperat è pellicibus centum & quindecim filios pater, quorum quinquaginta cum fratre Dario participes coniurationis necati erant, ſæuo immanitatis exemplo, illorum coniuges & liberi ſimul perierant. Statim reliquos Ochus Perſarum crudeliſſimus, ne quis in ſe coniurare poſſet, inter-

Digitized by Google

fecit; quaſi data opera, innocentior parricidis fratribus haberetur; ita cognatorum cæde & ſtrage Principum impleta regia. O ſceptri miſeriam! tam multos, quia id appetebāt vel voto vel ortu, periiſſe; & nequid ad infortunium deſit, à patre & fratre!

Mantinea pugna Epaminōdas. Eodem anno iterum ad Mantinæam Thebanos inter & Spartanos pugnatum, vbi victi hi quidem, ſed illi victores in Epaminondæ morte ſcutum & gladium amiſerunt. Vir tantus honeſtius mori non potuit, quam in clypeo, & ſuo ſanguine parta victoria, ſine liberis qui familiam propagarent; ſed per Mantinæam Leuctricamque pugnam quaſi per filias immortalis.

Dionyſii mors. Quartò antè anno e crapula perierat Dionyſius Siculus, longa poſſeſſione imperij miſer veriùs quàm felix, inter inſidias domeſticas & aſſidua Carthaginenſium bella; animi tamen ſtrenuus & indefeſſus: cuius ſucceſſit regno potius quàm fortitudini Dioniſius filius; otium ratus imperium, quo nihil eſt in mundo negotioſius.

Sceniciludi Anno Mundi 3690. ludi Scenici Romæ inſtituti, ad mitigandam peſtilentiam (quod venenum pro medicina præbitum!) impuro ſanè Dæmonis inuento, & libidinem palā prædocen-

centerat nullo remedio; cùm etiam ludos Tiberis Circo infuſus abruperit; Nec ideò minùs ad poſteros traducta impuritas; vt quotannis à theatro peſtis afflaretur.

Anno Mundi 3692. exarſit bellum Megalopolitanum, quo plurimæ in Aſia prouinciæ cum Præfectis ſuis in Perſam deficiunt; Ægypto etiam ſe in nouum Principem commouente; nec Græci in hoſtes perpetuos ceſſant. Spartanos Ageſilao ducente, Athenienſes Chabria. Et ſanè nutabat in Ocho odioſo & crudeli Rege imperium, niſi varijs proditionibus qui defecerant Duces ſe prodidiſſent. Ita proditione nihil incertius; nec infido in Principem fides habenda eſt. *Megalopolitanũ bellũ.*

Circa hunc annum M. Curtius fortiſſimus iuuenis, pietate ſuperſtitioſa, ſe in mediam fori voraginem impulſo equo armatum immiſit, exemplo nobili ſed miſerando, abutente Dæmone animi robore, & adoleſcentiæ flore. *M. Curtius.*

Prudentius & felicius T. Manlius qui prouocantem Gallum duello vicit, & à rapto torque aureo, Torquati nomen ſibi & ſuis peperit. Is idem anteà obſeruatum Patrem ab accuſatione Tribuni pietate clarus; vt videatur huius facinoris illud eſſe præmium. *Manlius Torquatus.*

Ageſilaus in Ægypto. Anno ſequenti in Ægypto Nectabenum inter & Tachum, patrem & filium, pro regno certatum; Tachus pater ad Perſam confugit à quo defecerat; veniam impetrauit & copias, & Ageſilao reducente; victus Nectabenus, paterque ſuo redditus ſolio. Hoc vltimum Spartani Ducis præſtantiſsimum facinus, quo naturam impiè violatam, reſtituit; nam in reditu vir ſummus obijt.

Philippus rex Macedoniæ Anno Mundi 3694. Philippus regnare cœpit in Macedonia; Ita Deo permittente, vt dum Perſæ Græcique in ſegnem torporem reſoluerentur, nouum imperium naſceretur exitiale vtriſque. Mirum ex qua gente, & ex quo Principe tanta Monarchia. Nam Macedones ſordida gens & obſcura, vix nota nomine, Illyrijs barbariſque ſeruiens populis ipſe Philippus Euridice crudeliſsima fœmina genitus, quæ vt genero regnum, ſibi generis nuptias pareret; proprios filios Alexandrum & Perdiccam interfecerat; ipſe inquam fratrum natu minimus, per triennium obſes Thebii apud Epaminondam, nullo in pretio. Sed vnde calamitas, inde fœlicitas; quippe ſagaciſsimus ingenij iuuenis, Epaminondę virtutibus, & diſciplinis Philoſophorum

cru-

eruditus, & captiuus Thebis fabricauit iugum, quod orbem premeret: & per Matris parricidia Macedoniæ regnum inuenit, quod per annos 24. in incrementum immenſum prouexit.

At dum Philippus ſtabiliendo regno laborat, contrarijs artibus Dionyſius iunior ſuum euertit, ſocordia ſcilicet & timiditate. Mirum, à Dione propinquo & exule, ſed forti & audaci tyrannidis pulsũ eſſe regno, quod munitum quingentis nauibus, militum millibus plus centum, idque die tertio ab appulſu; adeò nullum dominium niſi beneuolentia tutum eſt. Nec ipſe Dion, licet magni animi, dignuſq; imperio quod comparauerat, diu ſtetit à caſu integer; nam & plebis leuitate, quæ bonas artes plerumque odit, & Calippi amici proditione, defenſionis ſpecie cæſus eſt. Poſt Dionyſius à receptis Syracuſis iterum deiectus virtute Timoleontis, ingens fortunæ ludibrium, Corynthi egit ludi magiſtrum, throno in cathedram, ſceptro in ferulam commutato: inter mortales vel fortiſſimus, ſi iacturam ſenſit; vel ignauiſsimus, ſi non ſenſit. *Dionyſius iunior. Dion.*

Hic Timoleon virtutem Græcorum emortuam excitauit, qui Corynthopa- *Timoleon.*

patria liberatâ, appellatus à Siculis. Icetam Acradina Dionyſium arce, & Sicilia penè tota Pœnos depulit: modeſtia clarior quàm triumphis, cùm nihil ſuum, omnia diuini muneris eſſe aſſereret.

Athenienſiū leuitas. Circa eadem tempora Athenienſes quibus nihil diu placere potuit, Duces de republica meritiſſimos amouent & mulctant, Timotheum & Iphicratem, impellente Charetis inuidia; qui idem Chares, cum pecunia victus Artabanum Ocho rebellantem iuuiſſet, Athenis poſtea quas innocentibus pœnas parauerat, ignominia luit. Ita plebem qui inſtigant in alios, in ſe armāt.

Alexāder natus Anno Mundi 3698. V.C. 497. natus ex Philippo & Olympiade Moloſſorum Regis filia, Alexander. Quo tempore Dianæ Epheſiæ templum ab Heroſtrato incenſum conflagrauit, & Apollinis Delphicum à Philomelo Phocenſi occupatum & ſpoliatum. Portentum calamitatis Græcis & Aſiaticis impendentis, nam gens vtraque Alexandro ſubdita. Philippo tamen lętitiæ fuit, ſibi eodem die nuntiatum eſſe filij ortum, geminaſque victorias, in Olympicis, & de Illyrijs. Ita ſcilicet ſe habent mortalia; nihil mœrori eſt, quin cuipiam gaudium pariat.

An-

Anno ſequenti, ex fani Delphici expilatione, natū eſt bellum ſacrū, quod nouem annos poſteà tenuit; Thebanos inter Locros, & alios Gręcię populos, qui religionem contra Phocenſes à Philomelo excitatos, & adiutos ab Athenienſibus & Lacedemonijs; vindicabant. Per Duces varios geſtum bellum; donec per Philippum tandem abſolutum, ac Phocenſes victi grauiſſimis affecti pęnis, decem talentorum millia, quæ templo erepta fuerant, rependerunt. Nec ſacrilegij vel autoribus vel conſortibus Deus pepercit; nā & Philomelus anno poſt altero victus à Thebanis ſe ex ſaxo pręcipitem dedit, & Duces omnes vario lethi genere poſt hunc perierunt; quin & mulieres auro ſacro ornatæ, aut valetudinis, aut pudicitiæ, quod grauius eſt, iacturam paſſæ ſunt: Deo impietatem vel in falſos Deos vlciſcente. *Bellū ſacrū*

At per bella Græcis cudebantur ſeruitus, Philippo imperium, cùm is infirmioribus præbens auxilia, victos & victores mutuis attritos cladibus ſibi ſubmitteret. At quibus artibus! quàm in ſpeciem contrarij gradus conſtrauit orbis Monarchiæ! primùm Deorum vindex, mox contemptor, vtilitate non fide metiens fœdera, alloquio *Philippi artes.*

blan-

blandus & inſidioſus, iocis & ſalibus promouens ſeria, gratiam fingere ſuetus in odio, iuſiurandum poſtponens quæſtui; quò ferrum non peruaderet, aurum ſubmittens; aureum aſinum tormentis omnibus machiniſq; anteferens. At quis hac mercede regnum nundinetur? vnus duntaxat in ſapientiſſima illa & fortiſſima Græcia, quem hæc non laterent, Demoſthenes fuit, qui ſi animo tantùm quantùm lingua valuiſſet; nunquam Græcia iugum paſſa eſſet. Sed tanti eſt Philippicas habuiſſe, vt fuerint vel captiuitate patriæ redimendæ.

Bellũ Phœniciũ. Men. tore. Anno Mundi 3703. Ochus tandem in Phœnices qui pridem defecerant, mouit; Sidon obſeſſa, vt in capite malum periret; ſed à Mentore Rhodio Græcorum Duce propugnata fortiter ab eo mox prodita, cum Duce ſtetit & corruit: ciues diſperata ſalute ſe cum liberis & vxoribus incenſa vrbe ad 40 millia flammis abſumpſerunt, adeò quibuſdam mors extremum malorum non eſt. Inde tota ſubacta Phęnicia. Nec fortunam ſpreuit Ochus in quam inciderat; quippe eam nactus in Mentore, eius ductu in Ægyptum pergens. Nectanebum Regem in Æthiopiam compulit. Apin occidit, & in illos morien,

rientes Deos attrociter ſęuijt. Sed à to^c victorijs in Perſidem redux, voluptatis trophæum, ſe Eunucho Bagoæ totum mancipauit. Pudet imperaſſe hæc hominum monſtra.

Valerius Coruinus.

Romani interea Gallos vincunt, M. Valerio ſibi Coruini nomen adepto, dum Gallum prouocantem, corui aduolantis ope, duello ſtemit. Omen victoriarum & honorum fuit, nam de Gallis ſæpius triumphauit, & ad Conſulatum eſt euectus ſexies; raro in humanis fęlicitatis exemplo.

Samniticum bellũ.

Anno Mundi 3711. V. C. 410. exortum eſt Samniticum bellum, quod per annos geſtum 72. triumphis ſupra viginti quatuor materiam præbuit. Campani occaſio, qui dedi Romanis quàm à Samnitibus vinci maluerunt, & ipſi Romani, qui ſuos eſſe Campanos, quàm Samnitium pręoptauerunt.

Ochus mors. Bagoas.

Anno ſequenti Ochus crudelitate terribilis, horrenda Bagoæ ſibi chariſſimi vindicta, dato per Medicum veneno è viuis tollitur. Bagoas homo Aegyptius inuiolatæ religionis ſuæ vltionem, cadauer Regis obiecit felibus deuorandum, ex oſſibus manubria curauit fieri, Regiſque funus liberorum auxit funeribus; ſeruatus vnus natu minimus Arſes, cuius nomine nefarius

rius ipſe parricida regnaret; hæc impuriſſimę voluptatis principi merces.

Triballi in Philippũ. Philippus interea cùm omni ope in augendo regno contenderet: diueſque prædæ rediret è Scythia, exceptus in viarum faucibus à Triballis prædæ partem póſcentibus, cùm negaret, totam & propemodùm vitam amiſit, equo quem agebat per ipſius femur ſauciatum occiſo? idem antè oculo in obſidione Olynthi orbatus. Quantis ęrumnis & periculis regnum, hoc eſt honeſta ſeruitus emitur!

Epicurus Hoc eodem anno Athenis natus Epicurus, ſeptennio poſt mortem Platonis, nouæ Philoſophiæ tum in dogmatis tum in moribus conditor; voluptatis aſſertor perpetuus, an animi, an corporis, diu ambiguum; ſanè ſi corporis, infeliciſſimus, qui cruciatu dolorum perijt.

Anno Mundi 3714. V.C. 413. Latinià Romanis victi, non ſine ſanguine; *Decius.* & Cõſulum alter Decius, victoriæ hoſtia, ſe deuouit Manibus, ſaluti Patriæ poſthabẽs ſuam. Nec minori exemplo Manlius Torquatus, pius ille in pa- *Manlius.* trem, victorem filium militari diſciplina mactauit. Vidit imperium non conſtare niſi obſequio; Bruto maior; cùm parcere poſſet, non ignouit.

Anno

Anno Mundi 3715. Arſes à Bagoa peremptore patris perimitur, cùm ſe iam regno & vltioni parem præferret. At Bagoæ induſtria Codomannus Armeniæ Satrapa, Ochi patruelis, ad regnum euehitur, qui Darij nomen ſtatim aſſumpſit. Poſt eiudſem Bagoæ petitus inſidijs, venenum ſibi paratum Regicidam impium haurire cogit; ſera vltione, & pœna pro grauitate ſcelerum leuiore. Hic eſt Darius, in quo Perſicum regnum interibit, orbis Monarchia tandem ab Aſia in Europam migrante. *Arſes* *Darius Codomanus.*

Anno Mundi 3716. quo Darius ad regnum peruenit, Philippus prælio ad Chæronæam Bæotiæ commiſſo, libertatem Græciæ extinxit; Alexandro in auſpicium futuræ gloriæ cornu alterum regente; Athenienſibus parcitum, Thebani duriſſimè habiti; ipſe Philippus ab vniuerſa Græcia Imperator ad Perſicum bellum deſtinatur, ad liberandam Aſiæ Græciam; quaſi vtrobique non eſſet ſeruitus, aut magni referret, Macedoniam Perſę ſeruire. *Chæronæa pugna*

Sed ecce Rex tantus in medio fortunæ curſu repente concidit. Nam anno proximo in Cleopatræ filiæ nuptijs, dum æqualis Dijs quorum ſimulacris ſuum adiunxerat, incedit ad ſpe- *Philippi mors.*

ſtacula, factus ipſe ſpectaculi argumentum, ſpectantibus Græcorum proceribus à nobili adoleſcente Pauſania contumeliam ſibi illatam ab Attalo, vindicante in Principe, confoditur, & bouis inſtar, quod oraculum monuerat, immolatur; anno ætatis 47. Nunc ſpes in æuum homines protrahant; dum in nuptijs, in pompa, in victorijs mortem excipiunt.

CAPVT VIII.

Ab Alexandro ad Perſeum.

Alexãder Rex.

ANno Mundi 3718. V. C. 417. Alexander 21. annorum adoleſcens patri ſuccedit; ad ſummas virtutes & vitia natus; cupiditate gloriæ penè ſupra mortalem incenſus; à Ioue, vt credi voluit, genitus, vix à Philippo; nam Olympiadem vt ſtupri compertam Philippus dimiſerat. Is ſtatim paternam cædem vltus, tendit in Græciam, per Amphyctiones Dux renunciatur, Attalum opprimit, Thebas obſtinatius repugnantes exſcindit, ciueſque ſub corona vendit; ac latè victor refragante nemine Corynthi in-

Per-

Perſas Imperator dicitur. Illic Diogenem Cynicum ex Sinope natum inuiſit, animique robur in Philoſopho ſic amauit, vt ab Alexandro Diogenem præferret omnibus: Ita gloriæ cupidiſſimus nihil cenſebat medium, inter obtinendum orbem, vel contemnendum. *Diogenes.*

Anno Mundi 3720. Alexander diuiſo amicis patrimonio, ſpe vna contentus, in Aſiam tranſijt, cum 33. peditum millibus, 4. equitum; hac exigua manu aggreſſus orbem iuuenis. Et ad Granicum quidem ſtatim vicit, Spitrobate Darij genero, fortiſſimiſque Satrapis interemptis; qua victoria tota Aſia parta, ad Ciliciæ fauces imperium propagatum. Sanè in beneficijs numeranda mors Memnonis, qui origine Rhodius, vnus Alexandro futurus par, morbo perijt; ne quo fulcro ſtaret Perſa ruiturus. *Alexãder in Aſiam.* *Memnon.*

Anno ſequenti, altero vulnere res Perſica ad Iſſum Ciliciæ ſauciatur; vbi Darius ipſe quingentis armatorum millibus pugnans vincitur, & fuga euadit, coniuge tamen & liberis apud Macedonem captiuis in quibus illuſtriorem victoriam retulit Alexander, indulgentia fortunæ nõdum corruptus, caſtitate fœminæ & pudicitia Virginum illibata: felix ſi diutius in ſui victoria perſtitiſ- *Pugna ad Iſſum.*

ſet.

ſet. Damaſcus & Syria ſtatim occupatæ. Tyrus, quaſi clauſtrum obiecta currenti, ſeptem menſes oppugnantem detinuit; tandem expugnata, cum victore ad poſteros venit: Poſt ſubacta Gaza, ac Ieroſolima periclitata, niſi Iaddus pontifex Deo fretus inuictum Principem in reuerentiam ſui adduxiſſet; adeò vbique tutum eſt, quod propugnat Deus.

Alexandria. Anno Mundi 3723. Alexander occupata Ægypto, redux ab Hammonis oracula, vbi Philippum Patrem Ioue mutauerat, Alexandriam condidit Ægypti caput: futuram olim amplam, anguſtam, & conditore ſuo digniſſimam.

Darii mors. Anno Mundi 3724. V. C. 423. ceſſauit Perſarum imperium anno à fundatione 318. Darius ad Arbela in campis Niniues victus, ad poſteà proditoriâ Beſſo interfectus, & ab hoſte defletus, vacuum Aſiæ imperium Alexandro ceſſit; hinc Græcorum regno incipiente. Occupata Perſis à victore, incenſa per temulentum Perſepolis, gazæque Perſicæ hoc eſt præcipuæ totius orbis diuitiæ conflagrarunt; & ne quid ad infamiam deeſſet, ſcorto impellente. Eodem tempore ab Antipatro victi Spartani, Agide eorum Rege peremto, dum Aſia vincebatur,

bàtur. Macedoni Europæ imperium confirmarunt.

Anno Mundi 3730. Alexander peragrato inſtar fulminis Oriente, protritis omnibus quæ obſtiterant; vltra naturam, ambitionem, cum non poſſet arma, propagans, Babylonem redux, auditis totius orbis Legatis, veneno vel intemperantia moritur; anno ætatis triceſimo tertio; inuictus armis, non voluptatibus. De quo vt de Deo dicebant veteres, ſilere ſatius, quàm pauca vicere.

Alexãdri mors.

Nec omittam tamen in tanto belli ardore, amantiſſimum eum doctrinæ artiumque fuiſſe. Nam & Homeri poëma circumtulit aureo ſcrinio; in Thebarum ruina Pindari laribus & familię pepercit; Ariſtoteli delegauit aliquot hominum millia, per quos animalium naturam diſceret; adfuere militanti Calliſthenes & Anaxarchus Philoſophi; ab Apelle ſolo ſe pingi: ab vno Lyſippo fingi voluit. diceres: animum capacem omnium, quæ que commendant ſingulos cuncta complexum.

Et ſtudia.

Reliquit fratrem Aridæum, Herculem filiolum, & prægnantem Roxanem; pluresque Duces dignos imperio: ſed Heroi tanto nullus ſucceſſit; nec eò vllum prouexit ambitio, vt ſe

Et ſucceſſores.

Ale-

Alexandro proximum diceret: ſatius fuit diuidere, quod totum neminem capiebat. Ita Ptolemæus Lagi filius, fortitudine clarus & humanitate Aegyptum occupat, in qua regnum multos poſt annos proſtitutum condit. Alij duces Satrapias inter ſe partiuntur, dum Alexandri filij adoleſcerent; id eſt, dum alter alterum quà vi, quà fraude tutius perderet.

Ptolemeus

At apud Romanos Papyrius Curſor Imperatoria laude clariſſimus, dignuſque (ſi Liuio fides) quem Alexander non vinceret, Fabium Magiſtrum Equitum Dictator ad vltimum vitæ diſcrimen adducit, dum contra ipſius iuſſa auſus eſt vincere. Tantum in militari diſciplina roboris Romana virtus poſitum credidit.

Papyrius.

Anno Mundi 3732. cùm ſuperiore bellum Lamiacum inter Antipatrum & Athenienſes Demoſthene tubicine excitatum eſſet, hoc anno magna Athenienſium clade ceſſauit; ipſe Demoſthenes profugus ſpontaneo veneno è vita abijt: Eloquentia maximus quam tamen auaritia fœdauit.

Demoſthenis mors.

Tunc & Ariſtoteles, naturę lumen & veneno ſuo perijt; ne itidem in Antipatri manus veniret; vt eodem fato doctiſſimus eloquentiſſimuſque mortalium

Et Ariſtotelis.

Digitized by Google

talium vita exceſſerint. Quod monſtrum antipater? quod ſuam Græciam ipſumq; orbem ornamentis tantis ſpoliauit! Dicitur Ariſtoteles Bibliothecam primus congeſſiſſe: dignum auctore inuentum; cum virorum illuſtrium ingenia ad poſteros tranſmittere non poſſet, libros ingeniorum monumenta tranſmiſit.

Anno Mundi 3733. V. C. 432. Romani ſub iugum à C. Pontio Samnite miſſi, & ad furcas Caudinas ictum fœdus ignominioſum. Sed qui fortes vincit, irritat; ſequenti anno eluta ignominia, ingenti victoria per Papyrium, oppreſſi Samnites eandem infamiam ſubiere. *Caudinũ fœdus*

Circa hæc tempora, dum Oriens vniuerſus per tumultuantes Alexandri Duces concutitur; Caſſandri qui Antipatro pari ſucceſſerat, eluxit palmarium ſcelus. Is enim Olympiade Regis ſui matre interfecta, duos eius filios, quorum alterum ex Barſine, alterum ex Roxane ſuſceperat, interemit, planè innoxios, niſi quod imperio nati eſſent, nihil ex tanta ſorte conſequentes, niſi vt indignius perempti viderentur. *Caſſãdri ſcelera.*

Antigonus Eumenem præclariſſimum Ducem Regiarumque partium *Eumenis mors.*

ſectatorem fidiſſimum, traditum ſibi per proditionem, inedia necat. Ita virtuti fortuna infenſa, dignandos ſolio crudeliter mactat; Ipſe Antigonus ambitione flagrans, per Demetrium filium, audaciſſimum iuuenem, vt ſibi quærat imperium perturbat omnia.

Agatocles

Tunc & Agathocles in Sicilia ambitione, armis, felicitate, & miſeria eluxit. Is è figulo natus, vſurpata tyrannide, ac Pœnis ſæpius fortiter victis, cùm fortunæ filius crederetur; repente hoſtis, grauis annis, crudeliſſimo fato à nepote Andragato, veneno, aut vt volunt, alij; cruce perimitur. Ite mortales, in fortunæ riſu ſpes conſtabilite.

Appij Cenſura.

Eodem tempore Appius Claudius Cenſuram Romæ inſigniuit, qua beneficijs, qua ſeueritate; adeò contrarijs rebus fama conſtat. Nam plures è ſenatoribus acerbe notauit, & iam prolabentes mores reſtituit, & Appiam viam Roma Capuam, ſaxis muniuit, & aquas fontis Vrbi induxit; aqua & ſaxo (quæ quantùm oppoſita,) Appiorum nomen æternans.

Philoſophi.

Nec defuerunt ijs temporibus Philoſophorum certamina, vt & ſua bella ingenijs eſſent. Quippe Crates Thebanus paupertatem omnibus antepoſuit;

fuit; Pyrrho Elienſis nihil certi eſſe,ſed incerta omnia docuit; Epicurus Athenienſis voluptatem ſummum eſſe bonum aſſeruit; at longè melius Menedemus Eretrienſis, qui honeſtatem; & Xenocrates Chalcedonenſis, qui continentiam ſuos docuerunt.

Nec prætermittendus Menander Poeta nouæ Comœdiæ autor, ingenio ſuauiſſimus & artificio politiſſimus, à quo Terentius lepores hauſit, à Regibus Macedoniæ & Ægypti per legatos & claſſem petitus. Adeò etiam inter arma ſuus honor ſcientijs & dignitas perſtat. *Menãder*

Annus Mundi 3743. V. C. 442. celebris eſt Græcorum regno quod Babylone à Seleuco Nicanore conditum, in Oriente latè propagatum eſt. Sicque deinceps præfecti prouinciarum ſe dixerunt reges, ſed tum regna, tum Reges breui perierunt, exceptis Aſię, Aegypti & Macedoniæ. Dei quippè vnius eſt regna condere & perennare. *Græcorũ regnũ in Seleuco*

Anno Mundi 3749. Rhodus à Demetrio Poliorcete, validè inuſitatis machinis obſeſſa, ſeruatur fortiter; ac tandem pace contracta, Coloſſum Rhodium ſextum illud orbis miraculum, in portu erigit; ſed diu non ſtetit ventorum procellis in humum excuſſus. *Rhodus obſeſſa. Coloſſus.*

Nempe excelſa, eò ad ruinam parent, quo ſublimia ſunt.

Antiochia & alia vrbes. Anno Mundi 3753. Seleucus Nicanor victo Antigono, Antiochiam Syriæ Principem ad amnem Orontem condidit, ab Antiochi parentis nomine; vrbem inſignem, at futurem ſtatim clariſſimam Orientis. Nec hac contentus, in memoriam eiuſdem patris alias quindecim extruxit eodem nomine Antiochias, in honorum matris, ſex Laodiceas; nouem Seleucias; tres Apanias, Stratonicem vnam vxorum nominibus inſigniuit; quarum celeberrima Seleucia ad Tygrim, Babylonis pompam ad ſe traduxit. Ita Nicanor non de hoſtibus modò, ſed de tempore trophæa poſuit.

Caſſādri mors. Anno Mundi 3755. Caſſander, ille ſæuiſſimus intercute aquâ extinctus eſt, indignus qui tam facili morte interiret. Sed & in liberos pœnæ pars venit, ne regno tot ſceleribus parto potirentur, perierunt ſtatim ferro vel morbo.

Decius. Anno Mundi 3759. Decius conſul in prælio contra Gallos & Samnites, exemplo patris ſe neci deuouet; mori pro patria patrimonium ratus. Tunc occupata Macedonia Pyrrhus *Pyrrhus.* inclareſcit; vt parandis regnis natus, ſic perdendis, ſpe potius diues quàm vſu, qui

qui futuris inhians præſentibus caderet; Alexander dimidiatus; cupiebat omnia, tenebat nihil.

Anno Mundi 3770. Ptolemæus Lagides Ægyptiaci regni conditor moritur; cui ſuccedit filius natu minor Ptolemæus, Philadelphus dictus, quod impuro Aegypti inſtituto, ſororem Arſinoem haberet in matrimonio; prauo in poſteris exemplo; quod tamen pęna non caruit, liberis, qui coniugij finis eſt, deſtitutum. *Chy. ladel. phus.*

Is tamen ob libertatem & amorem in doctos memoriam in poſteris nactus: Aratonem Philoſophum Præceptorem ſuum 80. talentis donauit; inter Aulicos ſeptem è Græcia Poetas numerauit, hinc dictos Pleiadas, in quibus Theocritus & Lycophron, fama digna nomina, Bibliothecam Alexandri imitatione à Patre inceptam, Demetrij Phalerei conſilio, conquiſitis vndique libris inſtruxit, quaſi ſcientiarum Gazophylacium; quam vt Iudaicis libris ornaret, ab Eleazaro Pontifice ſeptuaginta duos ſeniores interpretes impetrauit; quorum opera, nec ſine miraculo, ſummo mortalium bono, donati Græcia codices ſacri, poſt Hebræos ipſos redarguturi. Gratus hic labor Philadelpho fuit, ideò Iudęo- *Litteras amat.* *Interpretes 70.*

rum 120. millia à ſeruitute manu miſſa, verſioni Græcæ donata ſunt.

Et ar. te Pharus. Nec Regi munificentia defuit; Pharum Inſulam iniectis molibus Iſthmum fecit: in ea turrim ædificauit, quæ nauigantibus facem præferret; tam immenſam, vt in orbe miraculum habeatur, & vltimum. Quàm prodigioſum! quod æquaret priora, & poſteriora excluderet. Hæc artificio Soſtrati Cnidij, cuius ingenium Regis ſumptibus par, munificentiæ ſocium, ad nepotes iuit cum opere.

Ceraunus. Huic Philadelpho frater erat natu maior Ptolomæus, Ceraunus, hoc eſt, fulmen dictus, ob præcipitem natu. ram & violentam audaciam. Is à Patre gnaro indolis Aegypto eiectus, receptores ſuos malè mulctauit; nam Seleuco Nicanori cui debebat omnia, vitã eripuit; & in Macedoniam profugus illam occupauit, Antigono Demetri filio deturbato; inſtar peſtis graſſans quæ ſuos tantum perimit hoſpites. Nicanori in Aſia ſucceſſit Antiochus Soter dictus.

Tarẽtinum bellũ. Anno Mundi 3774. V. C. 473. incepit bellum Tarentinum, quarto poſt anno terminatum; Romanos inter & Tarentinos. Illos Italia circa Romam victà; hos opes, faſtus Græcus, & à Græ-

à Græcia Pyrrhus incendebant. Triplici prelio bellum confectum eſt; primo Romanum robur Elephantorum terror oppreſſit; tunc per oculos victi Romani ſunt.

Altero, æquo vtrinque Marte diſceſſum eſt; at poſt de Cynea indecoram pacem conciliante eloquentiſſimo Pyrrhi legato triumphauit Appius in Curia, Romamq; cecus caſtigauit in dignitate ſua cæcutietem. Ab hac tuba quis non vincerent? tertio prælio Pyrrhus victus & exutus caſtris, profugus ab Italia, Curtium & Fabricium tam inuictos auro quàm ferro teſtatus.

Hoc anno Galli populiſſima & fortiſſima gens, terras conquirentes, ſe in Græciam conuerterunt. Belgio duce pars, trecenta erant millia, in Macedoniam irrumpit, Ceraunum occurrentem profligat & cædit, tot periuria ac parricidia in nefario capite vindicans. Partem alteram Brennus in Græciam transfert, ingenti omnium conſternatione; ſed cùm profanis ſpolijs non contentus, ſacra expeteret, & ad expilandum Delphorum Templum ſeſe accingeret; à templi cuſtodibus; & aëre per frigus & grandinis vim præliante, repulſus eſt, & ipſe in hoſtium partes tranſiens ſib mortem intulit; *Galli in Græcia.*

Digitized by Google

reliqui varijs caſibus periere.

Pyrrhi mors. Anno Mundi 3782. Pyrrhus victo Antigono, & eiectis Gallorum reliquijs Macedonia potitus, cùm Argos occuparet; & ferociſſimè inter promptiſſimos dimicaret illiſu tegulæ à muliercula occiditur: ſpei immodicus, qui votis orbem ambiebat, vix terræ palmum ad ſepulchrum obtinuit.

Punicum bellũ primũ Anno Mundi 3790. V. C. 486. iam Romanis vltra ſuam Italiam ſpem proferentibus, bellum Punicum primum incepit, quod per annos 24. tenuit. Prætextus, vt Mamertinos ſocios Romani in Pœnos & Hieronem Syracuſarum Regem defenderent; cauſa, vt Siciliam in proximo inſulam futuram Vrbis horreum ereptam Pœnis occuparent. Tunc primùm duo commiſſi populi, mox internecinis odij graſſaturi. Ac Pęnis quidem fauebant omnia; Hiero, peritia rei maritimæ expeditionibus multis collecta, victoriæ ad Gades extremumque Oceanum ſparſæ, ipſum mare Romanis intentatum adhuc; & pugna mobilis inaſſueta; At Romanis virtus horum vice fuit.

Primum ſtatim facinus Appij Conſulis, qui ſtatarios milites claſsi commiſſos ab Italia ſua abducit; alterum

Duil-

Duillij fuit, qui per eos vicit, & in
elemento ſuo Pænos profligauit; prę-
rogatiua Quiritibus placuit, licuitque
Duillio triumphare toties, quoties
cœnaret. Tertium fuit Attilij Regu- *Regulus.*
li qui per occupatam Siciliam ceden-
tes Pęnos ſequutus in Africam, in-
gentes clades opprimebat in ſemine,
ipſamque Carthaginem futuram olim
pluſquam æmulam exſcindebat; niſi
Xantippus Lacedæmonius Punicas ar-
tes Spartana virtute fulciens, victo-
rem ſpoliaſſet victoria, & rurſum
in Siciliam bellum reieciſſet. Hic eſt
Regulus qui pietate in patriam, &
cruciatuum patientia quàm armis
clarior; docebit orbem, non mo-
dò agere fortia Romanum eſſe, ſed
& pati.

Iterum igitur in Sicilia bellum; ſed
per Metellum inde pulſi Pęni; per Bu-
teonem ad Aegimirum cæſi & ſpolia-
ti; tandem à Lutatio apud Aegates in-
ſulas ita victi claſſe, vt victi, & animis,
pacem popoſcerint & impetrarint, in
Africam ſuam quaſi Europa exules,
retruſi. Paſſi tamen geminam cladem
Romani; alteram à Claudio, qui præ
vincendi cupiditate ſpretis auſpicijs,
ſuos eodem fato quo pullos inuol-
uit; alteram à mari quod naues re-
fertas ſpolijs naufragio abſumpſit; vt

inde pietatem, hinc contemptum rerum ex iactura facili docerentur.

Zeno Stoicus. Hoc eodem anno Zeno Citticus interijt, Stoicæ ſectæ tam moribus conditor quàm doctrina, beatitudinem in virtute ſola conſtituens; abſtinentiæ exemplar, & panegyricus, cuius beneficio nonagiuta annos vixit ſine morbo.

Particum regnũ Anno Mundi 1804. è Perſici regni ruinis ſurrexit Parthicum, tenuibus vt ſit initijs: cum quidam Arſaces oriundus è Scythia, in Parthia remota regione Græcorum iugum excuſſit. Quis tunc Romanis naſci crederet æmulos? aut ab ijs Aquilas tandem reprimendas?

Antiochus Deus. Circa hunc annum Antiochus Soter Syriæ rex moritur, cui ſuccedit filius Antiochus ex Stratonica, Deus à Mileſijs dictus, quòd Timarchum eorum tyrannum ſuſtuliſſet. Hic Berenicem Philadelphi filiam vxorem duxit: ſed inde regno & vita orbatus; nam Laodice prior eius vxor, Berenices ſoror, maritum veneno peremit, & Berenicem ſororem circumuentam dolo trucidauit. Tunc nempe fœminas ita inuaſerat cæca ambitio, vt virilia patrarent crimina, ac parricidio multiplici abdicata natura, in ſolium monſtra intruderent.

Anno

Anno Mundi 3808. Philadelphus moritur, cui ſuccedit filius dictus Euergetes, id eſt Beneficus, propter egregia in Aegyptum merita. Quo & anno in Syria regnat Seleucus Callinicus Antiochi Dei ex Laodice coniuge filius; ſtatimque propter Berenices materteræ cædem, cum Euergete bellum inflammatur; quo victus Callinicus Syria & Palæſtina ab Euergete ſpoliatur. Ita in poſterum Aegypto & Syria mutuis cladibus debacchantibus. *Euergetes. Callinicus.*

Anno Mundi 3814. V.C. 513. Liuius Poeta primam dat Romæ fabulam; ſequenti Ennius naſcitur: adeò ſerò literæ in militares animos immigrarunt. *Poeta in Italia.*

Anno Mundi 3819. V.C. 518. poſt primum bellum Punicum, pace cum Corſis inita, ſecundùm ab Vrbe condita Iani templum clauſum eſt, ſed ſtatim patuit; ob Liguſticum bellum exardeſcens. Martia quippe gens tam impatiens otij quàm laboris patiens, nopat victorias bellis ſeri, nec orbem pace profligatum iri. Ligures dumis ſylueſtribus extracti, ignibus ſepti, victi, exarmati, triumphum non tam inſtruxerunt quam effecerunt. *Pax Iani tēplū.*

Interea Aſiam diſſidia fratrum miſcebant. Seleucus ab Euergete victus *Antiochus. Hierax.*

à fratre Antiocho poſcit ſubſidia : is quatuordecim annos natus, regni ſupra ætatem auidus, vnde Hierax ſiue Accipiter dictus, contendit vt fratri regnum eriperet : inter eos varia prælia : vterque victus, Seleucus ab Hierace, Hierax ab Attalo Pergameno ; qui deinde ad Euergetem profugus, à latronibus interficitur. Iiſdem fermè diebus Seleucus equo præcipitatus, vitam abrupit. Cui ſuccedit filius Seleucus Ceraunus ſiue Fogon dictus, ad tres duntaxat annos regno potiturus.

Galli. cum bellũ. Anno Mundi 3829. V.C. 528. Galli Inſubres lege Flaminij excitati, qua Picentes agri Gallis erepti, diuiſi fuerant militibus, bellum Romanis inferunt ; ſed infauſto euentu. Ipſi triplici prælio victi ab Emilio, Flaminio, & Marcello qui de Rege Viridomaro opima ſpolia reportauit, & Ioui Feretrio ſuſpendit, poſt Romulum tertia & vltima: quod mirum in tam multis bellis ; niſi rarum ſit, Imperatorem regere & pugnare.

Anno Mundi 3833. Euergete mortuo ſuccedit filius Ptolemæus Philo-*Philo pator.* pator, ſi ſuperis placet, hoc nomen meritus & Parricidio triplici vtriuſque parentis & fratris: quaſi vnicum ad appellationem illam parum eſſet. Pudet

hoc

Digitized by Google

hoc monſtrum tenuiſſe regnum annos 17. Quo & anno Philippus Demetrij filius Perſei pater, in Macedonia regnare cœpit, Antigoni priuignus qui victor in prælio, oborto ſanguinis profluuio, diem obierat. *Philippus*

At paulò ante Seleucus Ceraunus in Attalum mouens, à Nicanore dolo occiditur; Achæus parricidij vindex fratrem Cerauni Antiochum adhuc impuberem regio nomine, ornat, ſe reuera Aſiæ regem gerens. Is Antiochus poſtea Magnus dictus eſt, quod Hermæam, Achæum, & purpuratos alios ſibi dominantes excuſſerit; paternum regnum receperit, ac de Philopatore ſocordia omni corrupto victorias amplas retulerit: vnus tandem qui Græcorum conſepultam gloriam ſuſcitaret. *Antiochus Magnus.*

Anno Mundi 3836. V. C. 535. ille Annibal ſacramento puer in Romanos à patre armatus, cùm anno ſuperiore Saguntum in Hiſpania expugnaſſet & excidiſſet, fidei magnum ſed triſte documentum, ſuperatis Alpibus, in Italiam deſcendit, mouitque bellum Punicum ſecundum, quod annos octodecim tenuit, cladium horrore tã atrox, vt Europa & Africa vtriuſque gentis ſtagnarit ſanguine. Primò ab *Punicũ bellum 2.*

Anni-

Digitized by Google

Annibale ſtetit victoria, poſt defecit; dicas à luſco & deformi Afro in Scipionem conuerſam, amaſſe iuuenem formaque floridum.

Prima itaque Pœni laurus, Alpes fuerunt, quas vni hactenus Herculi peruias, non tam aceto molliuit, vel igne confregit, quam improbitate laboris diſiecit. Prima tamen palma, ſi Romam ſpectes, ad Ticinum fuit; vbi Scipio Dux veteranus ab Annibale iunene fuſus, & à filio prætextato adhuc ſeruatus, vtrinque didicit adoleſcentium eſſe fortunam. Altera ad Trebiam frigidiſſima hyems Sempronium ſtrauit; rigentia gelu corpora ſcopi erant telis, non milites. Tertiam peperit Flaminij temeritas ad Traſymenum, qui pugnandi cupiditate inconſulta, ſe totum præbens Punicæ fraudi, docuit ſuos etiam in armis regnare conſilia. Quartum vulnus & penè funus Romæ, Cannæ fuerunt, ignobilis Apuliæ vicus, ad quem 45. Romanorum millia cæſa cum Aemilio Conſule. Quid plura? Roma perierat, ſi vincere & victoria vti, idem eſſent.

Sed ab vno peccato vt Roma ſtetit ſic Carthago ruet. Nam ſtatim Cannas Annibal Capuæ reperit; hic inuenit miles, quo vitam amaret, quod

ne

ne perderet vinci pateretur. Sanè inuictus hactenus, mox à Capua cępit non vincere, cunctatione Fabij Maximi; mox etiam vinci felici Marcelli audacia: hi duo Romani Imperij ſcutum & gladius, alter ceſſando, alter agendo; contrarijs artibus Rempublicam perditam excitarunt, æquali in poſteros gloria, niſi maius ſit ceſſando vincere, quàm agendo agere vt vinci poſſis.

Et inde clades exceperunt deinceps Annibalem; nempe Capuam ſuam illam Romam, quanto dolore obſideri vidit & capi! vt in Italica illa Carthagine Pœni amicitia ſupplicio eſſet. Qui animi ſenſus, cùm auulſum fratris Aſdrubalis caput ante caſtra vidit, & ab eius cæde 50. militum millia perijſſe! quàm graue ſpei iacturam facere, & priuatum luctum augere publico! At quàm acerbum excedere Italia, ſuperſtitem Romam relinquere, vltione cadere, & timere Carthagini! poſtremò qui ſtimuli! in conſpectu patriæ veteranum vinci à iuuene; cõtueri Syphacem amicum Regem caſtris, regno & vita exui, in ſenatu ſuo ſuadere pacem quàm violarat, & ciuitatem Africæ dominam ſeruire in Africa, pati iugum ab æmula; idque vna culpa quod poſt Cannas parſiſſet

victoriæ. O errorem in principio leuem, grauem in exitu!

Roma fortitudo. At Roma nuſquam virtutis maiora edidit monumenta, nec enim vnquam vel animo cecidit, vel ſpem abiecit; diceres clades in experimentum conſtantiæ miſſas. Nunquam Curia decreuit fortiùs, nunquam ſe geſſit plebs obſequentius; ſeruis etiam ad arma vocatis Ingenuorum animus fuit; quin & Matronis ſua fortitudo, dum luctum minuunt, & ex auro mundum in forum conferunt: tantum in aduerſis virtutum pabulum & in calamitoſis proſperitas mentis.

Et res geſta. Nec fruſtra cecidit id mentium robur; nam & Hiſpaniæ, Scipionibus occiſis perditæ, per Scipionem vix adoleſcentem receptæ; & Syracuſæ vrbs validiſſima poſt triennalem obſidionem tandem expugnatæ, & in Sardinia bellum geſtum; & Philippo Macedonum Regi arma illata; & inde Campanis ſuppliciũ ſumptum; vt vix credi poſſit, vel hæc ſuſcepta præſente Annibale, ve lvrgente & faucibus imminente perfecta. Sanè ab hoc bello, quaſi poſito fortitudinis tyrocinio, in Romæ leges totus ibit orbis.

Imperatores Romani. Nec genti tam forti defuerunt Duces, qui poſt Fabium & Marcellum, vel eluderet Annibalem vel profligarent

Quan-

Quantus Gracchus, qui per armata mancipia liberos vicit? quam forti Fuluius, qui ceu alterum oculum Pœno effoderet, Capuam cepit ipſo inſpectante? quam audax Nero, qui quaſi bicorpor dum Annibalem in Brutijs premit, idem ſub Alpibus Aſdrubalem cædit? quam felix Liuius, cuius auſpicijs collega pugnante; cæſus hoſtis latè agros ſternit? At quanta coronis illorum Scipio? in quo vt virtutum omnium ſplendor illuxit, ſic felicitatis bellicæ decus emicuit. Is recepit Hiſpanias tam temperantia quàm fortitudine, pro iuuene fortis, at vltra iuuenem caſtus & temperans; is conſilio ſenex bellum adoleſcens in Africam tranſportauit; ſibi Maſſaniſſam hoc eſt reipublicæ conciliauit, vicit igne Siphacem, Annibalem ferro; & cùm Africam Romanam feciſſet, poſſetque Romam Scipionis facere, vno Africani contentus nomine ſe Romæ ſubdidit. Hoc reuera eſt abdicare regnum; ſi tamen abdicat, qui ſubiectus animo vel in ſumma potentia, nunquam regnat. *Scipio*

Nec omittendus in his belli turbis Archimedes, Matheſi nobilis, qui patriam Syracuſas contra Marcellum ſolus propugnauit; qui vnico fretus ingenio, militum impetus, nauium roſtra, *Archimedes.*

ſtra,

ſtra machinarum ictus, Marcelli fortunam, diſcuſsit & fregit: cuius vel vncum ſupra Annibalem Romani timebant; qui naturæ conditor nouus cœli miracula ære illigarat; qui hoſti vel nocendo excitauerat amorem ſui. Id miles tibi licere non debuit, vt incautum perimeres: at honeſtius mori non potuit, quàm in acie ſua, hoc eſt inter lineas; nec iucundius, quàm ſtudendo, morte obita antequam viſa.

Plautus. Et Plautus in laudem ingenij admittendus, qui ſub belli finem ſcenam Romanam exhilarabat Comœdijs; ijs ſalibus & eloquentia, vt Muſas & Satyros Latinè docuiſſe viſus ſit.

Iudæi ſeruati. Circa hæc tempora in Aegyptios mouit Antiochus Magnus, ad Cęleſyriam recuperandam; incerta pugna vtrinque diſceſſum. At Philopator in Aegyptum redux, ira in Iudæos tumens, quos ſuis rebus minus fauere compererat, conquiſitos omnes quingentis Elephantis proterendos obijci iuſſit. Deus tamen ſuis non defuit; ſemel iterumque ſub ipſum diſcrimen ſeruati innoxij, deficiente Regis memoria: dimiſſi tandem incolumes, obliuioni aram poſuiſſent, niſi Deo ſuorum memori ponendam melius crediſſent.

Anno Mundi 3850. Philopator regio

gio indignus nomine, vino & luſtris confectus moritur, relicto quinquenni filio ex ſorore Eurydice ſuſcepto; qui poſtea dictus Epiphanes, id eſt Illuſtris: nunc domeſticis & externis præda; nam Antiochus ſtatim Syriam & Palæſtinam inuadit; Philippus etiam de Cypro cogitabat, ſed qui aliena occupant, circa ſua retinenda ſtatim laborabunt.

Ptolomaus Epiphane

Nam Anno Mundi 3854. V. C. 553. Roma Philippum ſibi ex fœdere Punico infenſum bello laceſſiuit. Læuinus victrice claſſe tota Gręcię littora peragrauit; poſt Philippus his victus, bis exutus caſtris: dein Flaminio duce clauſtra Macedoniæ penetrata; Rex ne vinceretur, pacē optauit; illi cum auito regno cōceſſa, ſed Græcię libertas priſtina reſtituta: quanta Flaminij & Romæ gloria! qui in Philippo Alexādrum vincebant, qui Græciam olim libertatis ipſius patriam è ſeruitute nunc manumitterent, & quaſi natalibus reſtituerent. Si tamen liber dicendus eſt, qui Dominum mutat, vel ex ruſtico ſeruo qui fit atrienſis.

Bellū Macedonicum.

Anno Mundi 3863. V. C. 562. populus Romanus, ne qua pars orbis illibata foret, Antiocho Magno Syriæ Regi bellum indicit: Philippo Antiochus fauerat, & cum Ani-

Antiochus Victus

ni-

nibale Carthagine profugo exceperat odium in Romanos. Sed nec Annibal Pœnos in Syris inuenit, nec Ægyptios in Romanis Antiochus: bellum vt magnificentius quàm fortius apparatum, ita non viriliter geſtum ſed muliebriter. Dum Rex in Eubœa puellæ amore captus ociatur, ab inſula per Glabrionem pellitur, & ad Thermopylas victus, amore in timorem verſo, in Aſiam fugit; iam per Æmylium claſſe lacerata.

Mox in Aſiam penetrat Scipio, cui frater Africanus pro Legato erat; nec ægrius in Aſia quàm in Europa vincitur Syrus, & pro mulcta intra Taurum regnare iuſſus, ſatis habuit tam altis limitibus à victrice gente ſeiungi. Aſiatici nomen Conſuli ceſſit, Romanis Aſia, tunc quippe gloria & præmium diuiſa, illaque contenti qui vicerant, hoc quibus vicerant permittebant.

Seleucus Philopator. Quartò poſt anno idem Antiochus, non regno modò ſed fama & opibus imminutus, dum vti illam reparet, iſtas malis inquirit artibus, Iouiſque templum auro per ſacrilegium ſpoliat, à contemptu in odium lapſus, necatur à ſuis. Succedit filius Seleucus dictus Philopator, propter bella contra Romanos vt volunt geſta: ſed ſi geſta,

Digitized by Google

ſta, tantùm mente, non re; nam poſtea perijt Heliodori inſidijs, nihil dignum præter id honorificum nomen aſſecutus.

Creditur anno à Seleuco Rege tertio, Heliodorus in templum Hieroſolymitanum auſu ſacrilego irrupiſſe; nec impune qui vindicauerat in Delphis Apollinem, id Deus tulit: in ipſo facinore Angelorum miniſterio impius cæſus, precibus Oniæ vitam debuit; felix Reus ſi à ſupplicio ſapere didiciſſet: niſi forte pars ſupplicij fuit dilata mors. *Heliodorus.*

Annus Mundi 3870. V. C. 569. clarus fuit cenſura Catonis Porcij, viri integritate nimia laborantis; qui quod in ſe pati nollet, non poſſet in alijs, exigeretque paſſim innocentiam quam repræſentabat; accuſationibus vt laceſſens ita laceſſitus. Idem rariſſimas hac ætate dotes complexus Senatoris, Imperatoris, & Oratoris, his etiam (integritatem viri Deo coronante) perdiu fruitus, ducentis ſcilicet propemodum annis; nam propè centum vixit nec morbo. *Cato maior.*

Quo & tempore tres clariſſimi Imperatores orbis obiere. Primus Scipio, dignus cui totus orbis ſepulchrum ſterneret, in vila Linternenſi, grande Africani nomen depoſuit. In eam *Scipionis mors.*

pri-

pridam ſeceſſerat forenſis tumultus tæ-
dio, & qui Annibalem orbe exegerat
per vrbanas rixas vrbe exactus eſt:
ſponte diſceſſit,patria nondum ingra-
ta;exulque agere maluit, quàm in Ro-
mam peccare,aut ſe materiam peccan-
di præbere.

Et Annibalis. Altero poſt anno deceſſit Annibal.
quaſi ſublato æmulo nō eſſet quod vi-
ueret. Cùm ab Antiocho ad Pruſiam
Bithyniȩ Regem profugiſſet, ſenex-
que, victus, & fugitiuus, Ro-
manis adhuc terrori eſſet, ab illis vt in-
gratiſſimus hoſtis ad necem quȩſitus,
quam fugiebat mortem arceſſiuit,
ſpontaneo veneno vitam abrumpens,
vt inutilem qua nihil amplius Roma-
nis noceret; Imperator ſummus,
ſed crudelitate odioſus, quam vi-
tam rapuerat alijs ſibi eripuit, ſuuſ-
que carnifex talionem Romanis pe-
pendit.

Et Philopœmenis Inter hos medius Philopœmen A-
chæus, vt honeſtius Annibale pe-
rijt, ſic calamitoſis Scipione: vi-
tæ anno 70. à Meſſenijs hoſtibus ca-
ptus, necatus eſt, vir bellica tum
fortitudine, tum arte inſignis, tot
inter prælia incolumis, vitam in
carcere damnatus poſuit. Diceres
inde auerſam à Græcis naturam ſuos
Heroës aliò tranſtuliſſe; ſanè Philo-
poe-

pęmen Græcorum vltimus; aut quaſi ſolum vt frugum ſic virorum illuſtrium ſterilitatem ſenſerit.

Anno Mundi 3873. in Ægypto Ptolemæus Epiphanes obijt, cui ſuccedit Ptolemæus dictus Philometor; ironicè ſane; quem mater Cleopatra Vatiniano odio proſequebatur; nam eum viuo patre in Cyprum expulit, & mortuo omnibus neruis enixa eſt ne Ægypto admitteretur; at fruſtra odium fuit, quippe annos plures regnum obtinuit. *Philometor.*

Sequenti anno Macedoniæ regnum firmiſſimo fulcro debilitatum eſt: Philippus Rex quaſi ſiniſtra dextram abſcinderet, Perſei filij ſed è concubina geniti inſidijs Demetrium filium interfecit: Ex mox perempti innocentia cognita, vel pęnitentia facti, vel veneno à fratricida præbito perijt; Macedoniam tot ſcelerum præmium relinquens Perſeo. Sed id præmium mox in pęnam cedet, fietque grauior caſus e ſolio. *Demetrij mors. Et Philippi.*

Anno Mundi 3878. Heliodorus ille Solymæi templi direptor, è ſacrilegio patricida, Seleucum Philopatorem per inſidias interceptum occidit, prætermiſſo Demetrio Philopatoris filio Romæ tunc obſide, perempti fratrem Antiochum in re- *Antiochus Epiphanes.*

gnum.

gnum euehit, qui Epiphanes dictus id eſt Illuſtris . rebus geſtis vt volunt; reuera odio in Dei populum, acerbitate ſuppliciorum, & horrenda qua raptus eſt morte, poſterorum memoriæ ad deteſtationem inſcriptus. Qui & ob vecordiam dictus Epimanes, quantum diſcrimen ab vna littera! vtrumque nomen ſceleribus & furore impleuit. Hic ſibi ſimilem virum improbiſſimum Iaſonem per ſummum nefas Pontificem Hieroſolymę dicit, à quo ſtatim profani cultus in templum inducti.

Perſeus victus

Anno Mundi 3883. V. C. 582. denũciatur bellum Perſeo à Romanis & à Paulo Aemylio poſt aliquot Imperatores Romanos conficitur. Nihil viro ſummo ad gloriam defuit, niſi oppoſiti Ducis ignauia: Thracibus, Illyricis & opulẽto ærario Perſeus fretus, poterat ab Aemilio tam citò non vinci, ſed crudelitatem auaritia cumulans, cum illa ſuos perderet, hac alienos expelleret; ipſe cũ opibus quibus ſic parcebat in prædam ceſſit. Cum liberis Aemilij triumphum inſtruxit; ludente tamen fortuna, quæ Triumphatori natos eripuit, captiuo ſeruauit; vt is habere plures quibuſcum lugeret ille ne habe. ret quidem quo cum lætaretur. Tunc Macedonia tanti olim ſedes Imperij

Pro-

Prouincia facta; & caput Orbis reipublicæ fuit acceſſio.

CAPVT IX.

A Perſeo victo ad Chriſtum natum.

ANno Mundi 3886. Epiphanes Ægypti cupidus Philometorē Regem improuiſum inuaſerat, ac propemodùm ſpoliarat; cùm per Romanum Legatum deterritus, re infectâ rediens, vt conceptam iram quodammodo effunderet, ac ſuperioris belli ſumptus reſarciret, copias Hieroſolymam conuertit, obſidet, expugnat, ciues captos obtruncat, templum donarijs refertum expilat; & auaritiam impietate cumulans, in Iudæos vt religionem eiurarent, tormentis ſæuit, exquiſitiſſimis ſupplicijs negantes conficit: in quibus præclariſſimos Martyres Eleazarum, Machabæos fratres, ipſorumque Matrem ſuprà humanum animum fœminam, ſcriptura dum celebrat, immortalitati tranſcribit. Necati ſupplicijs, felices viuite, ornati gloria nullo vnquam æuo intermoritura. *Tēpli profanatio.* *Machabæi.*

Iudas Machabeus. Sed Mathias ſacerdotum vnus, filijs & clientelis clariſſimus, Deo impellente, non tantum pati fortiter ſed & agere auſus, contracta manu Iudæos armat; ac quamuis ſtatim morte raptus, diu tamen in filijs Iudaicam rem ſeruauit; cultum que ſacrum ſanciuit. Illorum princeps Iudas Machabæus, qui paternæ virtutis æmulus primò per inſidias, dein aperto bello Syros perſequutus, Antiochi Duces Apollonium, Lyſiam, & Gorgiam cum ingentibus copijs fundit, Solymam recipit, templum repurgat, editque facinora quæ Romanum fedus meruerunt. Ita ſemper ab humili Deus ſumma ſuſcitat.

Epiphani mors. Anno Mundi 3890. Antiochus Epiphanes, morbo ex merore contracto, propter infelices expeditiones, cum Iudaicam, tum Babylonicam, tortus inſuper doloribus viſcerum acutiſſimis, cum intolerabili fœtore, impuram animam efflat; mali & improbi Pœnitentis exemplar; diuinam appellans miſericordiam, quam ſi reciperet, violaret. Succedit filius Antiochus Eupator dictus, breui tamen regno potitus.

Demetrius Soter. Nam Demetrius appellatus Soter Seleuci Philopatoris filius, altero poſt anno clam Romæ dilapſus, paternum re-

regnum, occiſis Eupatore patruele & Lyſia eius moderatore; donec idem ab alio paſſus, doceat regna inrutiſſima eſſe rerum humanarum.

Sub hæc tempora cùm Iudas fortiſſimus Nicanorem cum 35. millibus cæcidiſſet, interceptus à Bacchide Demetrij Præfecto; pugnans in acie ac penè victor perimitur, in honorum flore rerumque geſtarum gloria, grauiſſima Iudęorum iactura. Quam tamen vtcumque in Ionatha fratre fraternumque robur æmulante, poſt expunxerunt, inteſtinis odijs ſtatim inuoluendi. *Iudæ mors.* *Ionathas.*

Anno Mundi 3903. V.C. 602. cùm ſuperiore Alexander Bala Epiphanis filius fraterque Eupatoris in Demetrium patruelem inſurrexiſſet, hunc demum vincit, victumque regno & vita ſpoliat. Idem à Demetrij filio breui paſſurus; vt his temporibus Syriæ regnum ſcenæ inſtar fuerit, in quām ſubierint perſonati Principes, mox perſona poſita nulli futuri. *Alexāder Bala.*

Quo etiam tempore Scipio Æmilianus ab Æmyliorum familia in Scipionum adſcitus, vtriuſque ingens ornamentum, in Hiſpania gloriæ bellicæ fundamenta ponebat. Nec is Marti quam Muſis charior, ſuetus negotia laudatiſſimo diſtinguere otio, & mili- *Scipio Æmilianus.*

tares ærumnas honeſtis ſtudij cicatrare. Cui Deus claros ingenio doctrinaque celebres è Græcia viros adiunxit, Polybium & Panætium; hunc quidem Philoſophia imbutum penitus, at illum politicarum rerum apprimè gnarum, dignumque qui Romanis rebus lucem afferret. In ijs duobus vitæ tum priuatæ tum publicæ præceptores nactus, habuit etiam in Terentio voluptatis honeſtę materiam: Acceſſit tot bonorum particeps Lęlius in quo Scipio ſe & ſuas artes amaret; in quo pacis & belli adeptus ſocium: humanæ felicitatis cumulum attigit: nam quid felicius quàm eum habere, quem tua proſpera vt te afficiant?

Polybius.

Lælius.

Terentius.

At quantum Lælio debet poſteritas! qui Terentium vel Afrum, vel ſeruum, imò, vtrumque, dum Scenæ dedit, Comœdiæ regnum inſtituit. Sanè is Terentius, qui iudicio, ſuauitate & elegantia, vel omnium primus, vel ſecundus nulli; quem Momi feneſtra in homines intimos admiſſum dicas; qui vnus maximè in ſcribendo modum aſſecutus, tam laudandus eſt quod egregia plura non dicat, quam quod multa dicat.

Punicũ bellũ. 3.

Anno Mundi 3605. V. C. 994. Scipioni gloriæ ſegetem prouidit Deus,

Car-

Carthagine ſtante nutare Romam Cato cenſebat, & Maſſaniſſa veterem æmulam in inuidiam frequens vocabat: hinc Punicum bellum tertium exarſit; datumque Scipioni, vt vrbem quam auus vicerat, nepos euerteret. Quadriennium ad expugnandam gentem inſumptum eſt; adeò in Annibale vires exciderant, & facilè ruit quod iam emotum eſt. Aſdrubalem quidem & obſeſſos terribiliſſimum telum armauit deſperatio; ſed ab illa mori poſſunt homines, non ſemper vincere; & de illa triumphauit Romanus; ſpontaneo vrbs arſit incendio; maluitque Pœnus manu ſua perire patriam, quàm aliena, ſeque ipſum vt triumpho eriperet, morti conſignare: quaſi malè Romanis conſuleret, qui capitales eorum hoſtes trucidaret: Scipio illibata per tot pœnas clementia, & Africani nomine in familiam ſuam iterum inſito, Romam rediјt ſecuritatem in triumphum vehens.

Nec interea in Europa ceſſatum à bello, Andriſcus in Macedonia vir vltimę fortis, cnm ſe Philippi filium diceret, iam animo regni capace, nomen Regis & formam induit. Viſus eſt dignus quem Roma vinceret, quemq; victor Metellus Carthagini oppone- *Pſeudo-Philippus.*

Digitized by Google

ret, ab eo Macedonici nomen reportans; Macedonia quæ mancipium in Regẽ euexerat; vectigalis facta, libertate ſua damnata eſt. Ita præpoſtera deſideria optatæ rei iacturam pariunt.

Achaicum bellũ. Annus Mundi 3908. V. C. 907. magnis vrbibus calamitoſus; qui præter euerſam Carthaginem, & Corynthum Græcarum vrbium florentiſſimam à Mummio vidit exciſam penitus. In hac belli Achaici finis, quo Achæi, cuius caput Corynthus, duce Critolao libertate intemperantius vſi, violatis Romanorum Legatis, appetiti erant, & ſtatim à Metello victi: poſt quem Mummius iterum victor Corynthum cępit, diripuit, & deleuit. Signa, veſtes & tabulæ ad ornamentum Romæ ſeruata; domus quia transferri non poterant incenſæ: At ex incendio nouum exortum miraculum Corynthium æs, quod ex metallorum mixtura plurium, quolibet pretioſius, ita poſtmodùm victores vicit, vt in ære ſuo Corynthus Romę propemodùm adoraretur.

Fuit idem Annus magnarum rerum conuerſionibus inſignis. Nam Viriathus Luſitaniam occupauit; vir callidi-tatis fortiſſimæ, qui ex venatore latro, ex latrone ſubitò Dux & Imperator, per 14. annos Romanorum faſces infre-

fregit. Et Demetrius Nicanor dictus regnauit in Syria; qui Demetrij Soteris filius, Alexandrum Balam regni inuaſorem pugna victum & in fuga cæſum, eiecit ſolio.

Demetrius Nicanor.

Sed hæc pugna nouum Ægypto Principem peperit; Philometor enim dum Demetrium iuuat, in prælio ſauciatus, è vulnere obit, fratrique Ptolemæo ſceptrum reliquit. Is Phyſcon dictus eſt, id eſt ventrioſus (φύσκη Græcis maius inteſtinum eſt) quia tanta ventris craſſitudine laborauit, vt nec ſine baculo quo niteretur incederet, nec poſſet eum quiſquam vlnis amplecti. Idē Euergetes appellari voluit; iuſtius ab Alexandrinis κακεργέτης id eſt maleficus dictus inter teterrimos nequiſſimoſque Principes numeratus; nequitia & crudelitate cum abdomine ventris creſcentibus.

Phiſcon.

Circa Annum Mundi 3910. nouæ turbæ Syrie regnum implent. Cùm Demetrius ſegnitie & inertia in contemptum iret, Diodorus, ſiue Tryphon Præfectus militiæ regiæ Antiochum Alexandri Balæ filium adhuc impuberem producit in Regem, Demetrium expellit, at ipſe paulo poſt pupillum Regem, dum medentibus calculum ſecandum curat, interimit, ſibique regnum hac cæde parat. Demetrius

Tryphon.

interim dum ad abolendam ſegnitiæ notam in Parthos præliatur, ab iſs capitur; poſt honeſta detentus cuſtodia, Rhodogunam Phraathis Regis filiam in vxorem ducit.

Antiochus Sedetes. At Cleopatra Ægyptia Demetrij prior coniux vt Tryphonem Syria exturbaret, Antiochum Demetrij fratrem Sedetem à patria dictum regno donat ſuoque thalamo: fauit euentus conſilijs, Tryphon occiditur, regnat Antiochus. Sed cùm is in Phraatem Parthum bellum moueret, Parthus ad illum retundendum Demetrium dimittit; pugna inter fratres conſeritur, Antiochus necatur; Demetrius vxorem Cleopatram & regnum recepit; *Cleopatra* ſed ſtatim crudelitate vxoris perimitur, quæ monſtrum ambitionis & per omne nefas regnum querens, illicò Seleucum filium ex Demetrio ſuſceptum de medio tollit, quod iniuſſu ſuo *Antiochus Grypus.* regnaſſet; idem in Antiocho altero filio perfectura, niſi ab eo in facinore, deprehenſa, venenum quod parabat filio, adacta eſſet ipſa haurire, audaciſſima fœmina, ſuorum carnifex, iuſtè filium carnificem paſſa.

Verùm nec inde Antiocho, qui Grypus dictus eſt, tutum regnum: nam aliquantò poſt alter Antiochus, nomine

Cyzicenus, Grypi frater vterinus, ex Cleopatra & Sedete natus, inſurrexit in Grypum, & cum eo in partem regni admiſſus eſt; varijs vtrinque pugnatum prælijs, alternante fortuna, & ſe inter æmulos partiente. Hæc vſq; ad annum huius ſæculi triceſimum geſta, in Syria calamitatum ſcenam aperuerunt. *Antiochus Cyzicenus*

Anno Mundi 3935. V. C. 620. Numantia tandem à Scipione Africano expugnatur & euertitur; vrbs ſi quæ vnquam celeberrima; cùm ciuium animi loco murorum & turrium eſſent (ijs emim nuda admodum erat) per annos 14. Romam tot gentium dominam, non repreſſit modò, ſed perculit, & pudendis fœderibus vicit. Laus Scipionis, qui Romanos prius quàm hoſtes vicit; perſanato milite & ad temperantiam primam reuocato. in promptu victoria fuit: tantus eſt militi morbus, voluptas. Numātini victi, arma quæ in hoſtem non poterant, in ſe verterunt, ac vrbe ſuccenſa, nihil ad triumphi pompam ne captiuos quidem reliquerunt. Imperator honeſtius de terrore ac fortitudine victis triumphauit. *Numātia*

Eodem circiter anno Romæ exarſit Tib. Gracchi ſeditio, ex Mancini fęderis ignominia: hic à Tribunitia po- *Gracchorū ſeditio*

teſtate, tumultuum omnium face, cùm in ſenatum inſurgeret, à Scipione Naſica in Capitolio eſt interemptus. Caius frater poſt annos aliquot cùm Tribunus itidem eadem fratris iniret conſilia, ſimili fato ab Opimio Conſule mortem eſt paſſus. Iuuenes clariſſimi, eloquentia præter tempora ſua inſignes, digni melioribus: ſi ad meliora ſe conuertiſſent, priuatis odijs amorem patriæ poſtferentes, corruptâ nondum plebe, vi quam parabant ſtatim oppreſſi ſunt. Sed flexu dignior Scipio, expugnator ille vrbium, Muſarumque domicilium, qui non ſine ſuſpicione laquei, domi in lecto repertus eſt mortuus. O res humanæ! ideò tot bellis ſuperſtitem eſſe, vt domi ſuæ, domeſticos inter, in vxoris gremio, vi animam agat.

Scipionis mors.

Anno Mundi 3938. Phyſcon monſtrum illud hominis in Ægypto moritur, cui ſuccedit filius Ptolemæus dictus Lathurus, perpetuis Cleopatræ matris odijs laceſſitus: vnde & id nomen, quod ipſa inuita clanculum regnum recepiſſent.

Lathurus.

Anno Mũdi 3947. V.C. 646. iam Romano populo in luxum & auaritiam prolabente, frugalitate prima extinctâ exortum eſt Iugurtinum bellum,

Iugurthinũ bellũ.

quo

quo ſi minus Roma imperium, famam ſanè & honorem perdidit, quo imperia ſtant. Ea per Iugurtam inter Numidas fraude præcipuum, qui occiſis Hiempſale & Adherbale Maſſaniſſæ nepotibus; auro corruptis ſenatoribus & Imperatoribus; diu Romanam luſit potentiam, ſuorumque criminum pœnas amouit. Donec primùm per Metellum fractus, virum tam intactum auro quàm ferro ſtrenuum, qui & inde Numidicus dictus; poſtea per Marium nouum quidem hominem, ſed mox nobilitate quauis clariorem, victus omninò & in fugam actus: tādem à Baccho ſocero Syllæ in manus traditus, catenis vinctus in triumphum actus eſt: tam audacia promptus quam conſilio ſubdolus, omnibus artibus ſceleribuſq; ad regnum vſus: At quibus gradibus conſcendit in ſolium, ijs ad ſupplicium tandem deſcendit.

Anno Mundi 3948. V. C. 647. naſcuntur Cicero & Pompeius, clariſſima Romani Imperij lumina: nec ſine fato, qui armis & litteris patriæ nomen & poteſtatem propagaturi, ad vltimas terras & ad vltimas ætates erant, vno eodemque anno in lucem venerunt. Quo & anno Tholoſa à Cæpione direpta, templumque auro ſpoliatum, *Cicero & Pompeius.*

expilatorum ſtatim calamitatibus repenſum; docuit ſacrilegis nullibi gentium impune eſſe.

Cimbricũ bellũ. Anno ſequenti incepit bellum Cimbricum, quo peribat Roma, niſi illi ſæculo Marius contigiſſet. Ab vltimo Septentrione excita gentium examina Teutones, Cimbri, & Tigurini, ad peſſundandam Italiam inundabant: diuiſos tripartitò, ne ſibi oneri eſſent iuncti, aggreditur Marius; primique Teutones ad Aquas Sextias oppreſſi prælio; dein celeritate mira regreſſus Marius, Cimbros ſuperato Atheſi vagos, fortiùs quam prudentius præliantes, Catulo comite pugna vincit. Supererat tertia manus Tigurinorum, quæ ſociorum accepta clade, fuga ignobili per ſyluas & montes dilapſa euanuit. Vtroque prælio barbarorum 340. millia cæſa, capta 140. millia; in quibus fæmina vix vlla; vel enim prælium fortes conſumpſerat, vel a prælio caſtitatis amor, ne à victoribus turparentur, in ſpontaneos laqueos egerat. Marius ab expeditione alter Romulus & Romæ conditor appellatus, tantùm ebibit gloriæ, vt hac mox ebrius triumphantem Romam ſuam penè euerterit.

Anno Mundi 3954. Apuleius Saturninus à Mario ſextum Conſule in

Curia cęſus eſt; à quo ipſo Mario in optimates inſtigatus fuerat; ſed cùm vltra metas tranſiliret, ſeque Regem à ſuis dici pateretur, deſeruit Marius quem tueri non poterat; nouumque Icarum permiſit in pelagus pertur. bari.

Hoc anno natus Iulius Cæſar; de quo quęſitum eſt, vtrum natus plus profue. rit an obfuerit populo Romano, prodeſſe ſanè haud multum potuit, qui auita libertate peſſundata, vniuerſum orbem repleuit cædibus, qui ſibi gradum ad regnum ſterneret. *Iul. Cæſar*

Anno Mundi 3958. Antiochus Gry. pus necatur inſidijs Heracleonis, cui ſuccedit Seleucus filius, qui in Cyzycenum patruũ mouens, eum ſtatim vincit ac necat. Sed nec diutius pace vſus quippe regno expellitur ab Antiocho Cyziceni filio, qui inde Euſebes ſeu Pius dictus eſt, poſt in Cilicia dũ exigit tributa peremptus. Paulò poſt Euſebes, dum in Parthos pugnat occiſus regnum vacuum relinquit Philippo & Demetrio Grypi filijs; ſed & ipſis va. rio fato confectis; regnum Syriæ ad Tigranem Armeniæ Regem à Syris tot turbarum pertæſis delatum eſt, anno Mundi 3670. Ita Græcorũ in Aſia ceſſauit imperium: forte communi rerum humanarum, qua quæ naſcuntur, in- *Regni Græcorũ in Aſia finis.*

neceſ-

neceſſitatem interitus durant.

Anno Mundi 3960. V. C. 659.

Mitridaticum bellũ. Mitridates Ponti Rex bellum in Romanos ſuſcepit, quod ſupra triginta annos geſtum eſt, fortuna varia. Hic à teneris inter pericula & militiam duram educatus, auſus ſperare Romæ victoriam, illius potentiam mirè exercuit; ac vix à tribus ſummis Imperatoribus ſubactus, felicitate Syllæ, Luculli virtute, magnitudine Pompeij nondum conſumptus, domeſticis tandem inſidijs perijt, à Pharnace filio ferro necatus, cum venenum ſuum & ipſe viciſſet. Quadraginta Romanorum millia vno die per Aſiam vir audacia princeps peremerat, Romam ipſam ſi ſub ferrum iret, peremptururus.

Anno Mundi 3963. V. C. 662. iam

Sociale bellum. Roma ſuo ipſa pondere fatiſcens, inteſtinis bellis cæpit agitari. Primum occaſione Druſi ortum eſt, quod Marſicum à Marſis gente præcipua, Italicum, & Sociale dictum eſt: cùm Picentes, Veſtini, Marſi, Pelegioni, Marrucini, Lucani, Samnites, fidiſſimi ante ſocij, exciti Druſi promiſſis, ad obtinendam ciuitatem, in ipſam quam ambiebant inſurrexerunt: tanto furore, vt nihil propius quàm vt victrix illa gentium, ſuorum

ma-

manibus collaberetur. Tandem ingens Populi Romani virtus, & ſemper in malis maior, totis contendens viribus, quos iunctos non poterat, ſingulos vicit. Trecenta iuuentutis Latinæ millia hoc bello abſumpta: nec Romanis paulò commodius fuit: adeò miſerum eſt in ciuili bello vel vincere.

Ma. rianũ bellũ Sylla.

Anno Mundi 3966. V. C. 666. Marius ſeruator ille patriæ, hanc nimia ambitione peſſum dedit; iam penè decrepitus dum ſeptimum ambit Conſulatum & decretam Syllæ prouinciam captat, fugere primùm coactus, dein ab Africa redux, per Cinnam, Carbonem, & Sertorium, Octauium vincit, & diriſſimam lanienam Romæ exercet; in qua Scæuola, Caturus, & præclariſſima reipublicæ lumina per indignum nefas occiderunt. Sed mox rediens ab Aſia Sylla: patre Mario ſeptimùm Conſule iam defuncto, Marium filium & Carbonem vicit, tantumque ſanguinis in Vrbe & per Italiam fudit, non modò per militem, ſed perſæuiſſimam proſcriptionem omni carnifice immaniorem, vt vindicta Marianorum ſcelerum ipſis ſceleribus funeſtior fuerit. Nono poſt anno Sylla dictus felix (ſi in tantis criminibus ſit vlla felicitas) Romæ priuatus obijt, depoſita

ſpon-

Digitized by Google

ſponte Dictatura ; ſed tot interfectis parentauit Diuina vindicta, pediculari morbo in acerbiſſimis cruciatibus felicem illum hominem conſumente.

Auletes. Anno Mundi 3973. Lathurus Aegypti Rex diem obijt, à matre pulſus, ac poſt reſtitutus, ipſa eadem matre per alterum filium cui parauerat regnum, interempta. Capeſſit regnum Lathuri filius Ptolemæus Auletes dictus, ab inſano tibiarum amore, cùm ſe Dyoniſium quaſi nouum Bacchum appellari vellet, vir otio & vitijs omnibus corruptiſſimus.

Quo anno Pompeius adhuc eques ſub Dictatorum Sylla triumphauit de Africa, & primam pro Quintio Orationem habuit Tullius, vterque ætatis anno 25. geminis illis viris per eiuſmodi tirocinia ad incrementa ſumma ſe comparantibus.

Seruile bellũ & Spartacũ. Anno Mundi 3981. V. C. 680. bellum ſeruile in Sicilia per Aquilium Prætorem confectum, ac deinde Spartacum in Italia per M. Craſſum. Eruperant ex ergaſtulis ſerui, & ex ludo, duce Spartaco gladiatores; ingens periculum, ni vtraque manus freto Italiæ dirempta eſſet Victi non ſunt non ſine ſanguine, documento mortalium rerum, nihil

nihil eſſe tam humile, quin vel exceſſiſſimis periculo ſit.

Eodem anno Sertorius, vnus Marianorum ſuperſtes partium, in Hiſpania Pompeio par, per proditionem à ſuis necatur: hic vir ingens, Romanus Annibal, Hiſpanos armauerat, præclariſque artibus, militiæ peritiſſimus Dux, contra omnes Romanorum vires propugnarat, donec Coniuratorum dolo in conuiuio perijt; ſummæ profectò, ſed calamitoſæ virtutis. *Sertorius.*

Anno Mundi 3984. V.C. 683. quo Vertem nequiſſimum bipedum accuſabat Cicero; magnę ſpes altera Romę Virgilius naſcitur Mantuæ, indulgente in Romanam gloriam Numine, vt ne Homerum ſuum iactaret Græcia, & haberet Italia, quo per vrbium & Imperiorum ruinas in vltimis longè ſæculis triumpharet. *Virgilius.*

Anno Mundi 3687. Pompeius bellum Pyraticum 40. dierum ſpatio mira celeritate confecit. Pyratæ à Cilicia profecti Mediterraneo, quàm latè patet circumfuſi, ſic omnes potus, littora; oras obſederant, vt Roma quaſi caput à membris diuulſum propè interiret; ipſaque membra paſſim cæderentur: cum Pompeius iam ab Africa Magnus, ſic ſingulos intercepit, vt *Pyraticum bellū.*

cuncti

cuncti incruento victi certamine mari ceſſerint, & in Ciliciam ſuam acti, in aratra remis commutatis, terram pro aquis feliciori ſorte proſciderint.

Pompeij victoriæ. Anno ſequenti Pompeius lege Manilia Mitridaticum bellum ſuſcepit. Mitridates Tigranem Armeniæ & Syriæ Regem, quem conſortem belli acceperat accepit & cladis; alter parte regni, alter & vita mulctatus, Romanis Aquilis ignotas vel nominè regiones aperuerunt. Iberi Albani, Iudæi, Arabes luſtrati victorijs, Aſiam extremũ imperij limitem, meditullium fecerunt: & præter Parthos, quibus, fœdus magis quàm bellum placuit, ad Indos vix dum fama notos, intra Rubrum mare Caſpium & Oceanum, ad Orientem & Boream terræ Pompeij ſignis domitæ vel territæ, Romam domitricem Orbis ſuſpexerunt. Ipſe Pompeius ante in Africa & Europa victor, triumphum de Aſia magnificentiſſimum egit, triumphi materia mox futurus.

Catilina. Anno Mundi 3991. V.C. 690. dum Pompeius orbem terrarum Romæ ſubigit, ipſa Roma interna Catilinæ coniuratione tantum non perit. Is multis virtutibus ad peſſima artes abuſus, cum patriæ inferret incendium, à Ci-

cerone

cerone Conſule deprehēſus & repreſſus, poſt ab Antonio victus, parricidij pœnas tulit. At quanta Conſulis eloquentia! quæ audaciſſimum hominem elinguem effecit: quæ prudentia! quæ incenſas faces reſtinxit, ferrumque retudit iam eductum: quod animi robur! quod Catilinam infregit! Iniuſti Quirites, qui manui tantùm, non linguæ vel animo triumphum decernitis.

Anno Mundi 3995. Iulius Cæſar ex Conſulatu Gallias obtinet, ſuſcepitque inde Gallicum bellum, quod per nouem annos geſtum pluſquam quadringenta hominum millia perdidit, plura in captiuitatem abduxit. E quorum ſpolijs aſſequutus Cæſar, vt venalem illam quam aſſerebat Iugurtha vrbem, pretio redemptam, ſibi tandem reſtagnante nullo manciparit. *Gallicum bellũ.*

Anno ſequenti per Clodium perditiſſimum nebulonem in exilium actus eſt Tullius ille patriæ pater, ab eo populo quem centies in admirationem ſui rapuerat: adeò incerta ſunt quæ humana gratia nituntur. Nec iuſtius per Catonem idem populus Cyprum occupauit; Ptolemæus Auletis frater nulla ſua culpa regno ſpoliatus, ne huic cum ignominia custodiam ſupereſſet, in ferrum *Cicero exul.* *Cyprus occupata.*

irruit.

irruit; Cato ingentes opes hac rapina partas ærario intulit, quas illicò Cæſar in iniuſti populi ruinam conuertit.

Aule- tes, eſt redu- ctus. Et ne in vno fratre peccaret populus, peccauit & in Aulete reſtituendo, contra religionem, inſtructo exercitu: Berenices filiæ cædes reſtituti principis operæ pretium fuit, quam deinceps pluribus alijs quaſi acceſſionibus cumulauit.

Cicero reuo- catus. Eſt tamen Roma quod tibi gratuler, quæ Suadæ medullam Ciceronem tuũ reuocaſti, quæ incredibili plauſu excepiſti, foro & Curiæ quę ſplendorem & vocem reſtituiſti, quæ gazas immortales poſtremas viri orationes ad poſteros traduxiſti; quæ iactura orbis, ſi vel Milodianam vel Philippicam alteram ignoraſſet?

Par- thicũ bellũ. Anno Mundi 4001. Y.C.700. bellũ Parthicum infeliciſſimum exitum habuit: M. Craſſus Romanorum ditiſſimus, cùm cupiditatem vltro promoueret, Parthicam expeditionem ſibi confecerat, innoxiam & amicam gentem bello prouocando. Nuſquam cupiditati iniuſtæ iuſtius fuit: Imperator tranſmiſſo Euphrate ad Carras poſt vndecim legiones cæſas vel diſiectas, filium vnicum ſub oculos ſuos confoſſum, & ipſe cæſus eſt: nec cæſo parcitum;

citum; aurum liquidum in os infuſum eſt, vt quo auro animus tantoperè arſerat, eo & exangue corpus vreretur. Quanta hoc ſæculo mortalitatis exempla! irritæ opes in Craſſo, autoritas in Pompeio, eloquentia in Tullio, regnum in Cæſare: quid eſt homunculi: quod ijs pereuntibus concupiſcatis?

Sequenti anno Ptolemeus Aulètes moritur, cuius regnum excipit Lagidarum poſtremus, Ptolemæus Dionyſius, tredecim annorum puer, cum ſorore Cleopatra. Quis in impuberibus illis ruinam reipublicæ & Imperij fundamenta tunc cerneret? tamen vt per fratrem cæſo Pompeio Iulius ponet imperium, ſic Auguſtus per ſororem corrupto, & occiſo Antonio conſtitutam potentiam in plura ſæcula confirmabit. *Ptolemaus vltimus.*

Anno Mundi 4005. V.C. 704. cùm Craſſo ambitionis obice ſublato, nec partem Pompeius, nec ſuperiorem Cæſar ferre poſſet, orbis terrarum in partes diſciſſus eſt. Hinc natum bellum quod tempore breuius, mole tamen rerum ampliſſimum, Romanam libertatem euertit, gradumque ſtrauit futuris Principibus. Nam Cæſar ſortitus animum tam capacem orbis quàm cupidum, cupiditati ſuæ ne deeſſet, hoc *Caſar Imperator.*

anno

anno Ariminum inuadit, Pompeium vrbe & Italia pellit; Hiſpaniam, Siciliam, Sardiniam, ac Maſſiljam, quæ prouinciæ inſtar fuit; occupat; mox in Italia quaſi in capite dictaturam init.

Anno ſequenti in Pharſalia Pompeium vincit, qui ad Ptolemæum fugiens, Eunuchi & Grammatici peremptus conſilio; miſerè iacuit, vixque in orbe quem totum ſubegerat, ſepulchrum habuit in quo conderetur. Et puer idem perimebat Cæſarem, niſi iuuante Cleopatra, Cæſar ipſe ſeruatus naufragio, dubitantem victoriam tanto periculo redemiſſet: Capta ſtatim Alexandria Ptolemæus dum pugnat ſubmerſus, Cleopatræ Ægyptus tradita! ſed, quod pudeat, in abiecti pudoris præmium. Poſt in tranſitu Pharnaces viſus & victus; ne qua deeſſet triumphi materia.

Annus Cōfuſionis. Hoc huius ſęculi anno ſeptimo, qui annus dictus confuſionis, ab Octobri inchoatus, dies habuit 445. nec mirum ſi orbis tam graui bello laborās, minus aduertere ſydera potuit. Inde per Soſigenem Mathematicum & annus Iulius conditus, & prouiſum in poſterum, biſſextili anno inuento; quaſi Cæſar non in terras modò, ſed & in.

Digitized by Google

in aſtra vſurparet imperium.

Anno Octauo Cæſar ad Thapſum in Africa Iubam, Scipionem, & Catonem, conſtantiæ nomen non hominis acie vincit. Nono ad Mundam in Hiſpania Pompeij liberos decretoria pugna infringit: ac demùm decimo, Idibus Martijs, in Curia, ſenatorum ſicis confoditur, expeditionem Parthicam meditans; anno Imperij diceres, an belli quinto. Vir Imperatorijs dotibus ſuprà omnes clarus, nec ingenio minorique eloquentia Tullio proximus: ſed tantas laudes in perniciem patriæ vertit ambitio: tetrum virus quod virtutes perdit. Nec tamen Deus percuſſoribus eius ignotum voluit; nemo triennio amplius ſuperuixit, neque ſua morte defunctus eſt ita: plerumque ſanguis ſanguinem elicit. *Cæſari regnū & mors.*

Anno Mundi 4011. V. C. 710. qui fuit Auguſti, & Imperij Romani primus, ſublato Imperatore, manſit Imperium. Nam cùm Antonius turbaret omnia, & in Cæſaris bona inuaderet; cùm Sextus Pompeij patris bona repeteret: Octauius vix adoleſcẽs auunculi Cæſaris hæreditatem adiret, hinc turbæ variæ. Declaratus per Ciceronem hoſtis Antonius vincitur, quidem ad Mutinam, ſed Conſulibus Hirtio *Auguſtus.*

& Panſa à prælio morientibus, ſolus Octauius ſuſcepit imperium. Inde turpiſſimus inter ipſum, Lepidum & Antonium Triumuiratus, horribilis proſcriptio, quo per vltimum nefas Tullius cæſus eſt, caputque illud ſcientiarum ſedes in Roſtris poſitum. Quo tamen anno natus Ouidius, Poetarum ingenioſiſſimus, & Lugdunum vrbs in poſterum florentiſſima in monte condita à Munatio Planco; vt tanta iactura compendio aliquo ſarciretur.

Lugdunũ.

Auguſtus ſolus.

Tum deinde victi in Theſſalia Brutus & Caſſius; Sextus Pompeius Agrippæ opera prælio nauali ad Siciliã fuſus, poſtea iuſſu Antonij cæſus: ipſe Antonius ad Actium victus, cùm ante Cleopatræ amoribus fractus, omni voluptatum modo emarcuiſſet, poſt Alexandriæ ſibi ſpontaneam mortem conſciſcit. Nec audacter minus, ne fortiter dicam, Cleopatra, induſtria ad omne flagitium fœmina, quæ aſpidis morſu venenum ebibens, in regno cultu, ne captiua viueret, obijt. Ita ſoli Auguſto ſublatis æmulis imperium orbis paratum eſt.

Liuia. Agrippa. Mecœnas.

Nec omittendi in Auguſto, Liuia, Agrippa, & Mecœnas; è quorum diſciplina Princeps euaſit; nam qui ſibi inceptum, ijs confectum imperium

de-

debuit. Sanè Liuia non in thalamum modò, ſed in arcanum Auguſti per- *Liuia* uadens, prudentia ſupra feminam *Agrip* coniugem rexit: Agrippa Princi- *pa.* pem victorijs auxit, & firmauit *Me-* conſilijs; Mecęnas comitate mo- *cæ-* rum & ſuauitate naturæ, imperan- *nas.* di tædia mitigauit: nec ſine præmio; dubium vtri maius; cùm alter Iuliam Principis filiam, amicitiam Auguſti alter impetrarit. Et in Horatio Mecęnatis laus, cuius *Hora-* beneficijs Poetam clariſſimum, per- *tius.* purgati iudicij, limatiſſimique ingenij, poſteritas debet; tam elegantia nitidum, quam lepore comem, dignum ſanè quem Auguſtus ambiret.

Sed ante, Anno nempe Mundi 4014. Herodes Aſcalonita, ope Anto- *Hero-* nij & Cæſaris, Rex Iudææ à ſenatu *des.* dictus, libertatem criminum impetrauit: vir malarum regnandi artium peritiſſimus, optimus ſeruus, peſſimus dominus: qui deinceps per procerum Iudæorum, liberorum, & Coniugis ſupra liberos ipſos chariſſimæ cædes inclareſcet, regnumque Ieroſolymitanum, quà dolo, quà vi occupatum, flagitioſiſſimis rationibus conſtabiliret; Deo tamen ſtatim nequiſſimas artes exufflante.

& Panſa à prælio morientibus, ſolus Octauius ſuſcepit imperium. Inde turpiſſimus inter ipſum, Lepidum & Antonium Triumuiratus, horribilis proſcriptio, quo per vltimum nefas Tullius cæſus eſt, caputque illud ſcientiarum ſedes in Roſtris poſitum. Quo tamen anno natus Ouidius, Poetarum ingenioſiſſimus, & Lugdunum vrbs in poſterum florentiſſima in monte condita à Munatio Planco; vt tanta iactura compendio aliquo ſarciretur.

Lugdunũ.

Auguſtus ſolus.

Tum deinde victi in Theſſalia Brutus & Caſſius; Sextus Pompeius Agrippæ opera prælio nauali ad Siciliã fuſus, poſtea iuſſu Antonij cæſus: ipſe Antonius ad Actium victus, cùm ante Cleopatræ amoribus fractus, omni voluptatum modo emarcuiſſet, poſt Alexandriæ ſibi ſpontaneam mortem conſciſcit. Nec audacter minus, ne fortiter dicam, Cleopatra, induſtria ad omne flagitium fœmina, quæ aſpidis morſu venenum ebibens, in regno cultu, ne captiua viueret, obijt. Ita ſoli Auguſto ſublatis æmulis imperium orbis paratum eſt.

Liuia. Agrippa. Mecœnas.

Nec omittendi in Auguſto, Liuia, Agrippa, & Mecœnas; è quorum diſciplina Princeps euaſit; nam qui ſibi inceptum, iis confectum imperium de-

debuit. Sanè Liuia non in thalamum modò, ſed in arcanum Auguſti peruadens, prudentia ſupra feminam coniugem rexit: Agrippa Principem victorijs auxit, & firmauit conſilijs; Mecęnas comitate morum & ſuauitate naturæ, imperandi tædia mitigauit: nec ſine præmio; dubium vtri maius; cùm alter Iuliam Principis filiam, amicitiam Auguſti alter impetrarit. Et in Horatio Mecęnatis laus, cuius beneficijs Poetam clariſſimum, purgati iudicij, limatiſſimique ingenij, poſteritas debet; tam elegantia nitidum, quam lepore comem, dignum ſanè quem Auguſtus ambiret. *Liuia Agrippa. Mecænas. Horatius.*

Sed ante, Anno nempe Mundi 4014. Herodes Aſcalonita, ope Antonij & Cæſaris, Rex Iudææ à ſenatu dictus, libertatem criminum impetrauit: vir malarum regnandi artium peritiſſimus, optimus ſeruus, peſſimus dominus: qui deinceps per procerum Iudæorum, liberorum, & Coniugis ſupra liberos ipſos chariſſimæ cædes inclareſcet, regnumque Ieroſolymitanum, quà dolo, quà vi occupatum, flagitioſiſſimis rationibus conſtabiliret; Deo tamen ſtatim nequiſſimas artes exufflante. *Herodes.*

Digitized by Google

Maria ortus. Anno Mundi 4038. V.C.737. Virgo Maria è Dauidis proſapia, Solis Orientis phoſphorus felix, ex parentibus Ioachimo & Anna naſcitur in pago Nazareth, vt veroſimile. Beatiſſima, quæ ſalutem mundi decimoquinto poſt anno, grauidata cœlitus concipiet, & nono menſe plaudentibus cœlis & elementis ad mortalium liberationem in lucem proferet.

CAPVT X.

A Ieſu Chriſti ortu ad eius obitum.

Chriſtus natus. ANnus Mundi 4052. Olympiadis 194. tertius, V. C. 751. expectatiſſimus ille tam ſupernis & infernis mentibus quàm mortalibus, tandem effulſit: quo Dei filius nono antè menſe in Mariæ intemeratæ Virginis gremio Spiritus ſancti opera corporatus, in lucem prodijt, illibata Matris Virginitate 25. Decembris. At qua in purpura, quo in Palatio, quo ſatellitio,

Digitized by Google

tio, quibus delicijs? in mediæ noctis aura perfrigida, viliſſima inter animantia, in antro deſerto, in fœno, & palea: vt iam inde mortales doceret aliquid ingens in apparatu tam nouo componi, & ſupra hominem eſſe, qui propemodum infra hominem ſponte naſceretur. Felix Bethleem, quæ tantis ditata cunabulis, cœlo ipſi habes quod opponas.

Annus Chriſti primus à ſalutifero Ieſu nomine ſumit auſpicia; quod Calendis Ianuarijs Dei & Mariæ filio in Circumciſione impoſitum, vt humanum genus ſpe vitæ erexit; ſic Deum natum mortis admonuit; immò Regem oſtendit, quaſi rapta cutis & effuſus cruor, Diadema texeret, purpuramque imbueret. *Ieſu nomē.*

Sanè ſexto die Rex & Deus colitur & adoratur ab Arabiæ Regulis, quibus ſtella dux non tam oculis quàm animis prælucens, Deum in carne, Regem in inope, in infante virum propalauit: & functa munere ſtatim euanuit: nam poſt oſtenſum Deum quid commonſtraret? *Magorũ aduētus*

At Simeon vt Ieſum noſceret, ſtella non eguit: diuino radio colluſtratus penetrauit ad intima, & qua ætate caligant cæteri, perſpicax ſenex Aqui- *Simeonis oc curſus.*

lino obtutu ſolem inſpexit. Morere felicíſſime ſenum, depone gráuem annorum ſarcinam; ſi qui vitam geſtat, mori poteſt, & ſi quid graue eſt Ieſum ſuccollanti.

Ieſu fuga. At vnde proſpera, res aduerſæ perdunt! nec Annus eo fluxu pergit, quo incœpit! O humanarum rerum fixam varietatem, cui ſe ſubdidit Deus ne mutaret! In Ægyptum nondum ſtans pedibus, fugit infantulus; & qui Regum ſacerdotumque ſuffragijs Deus audierat, vt homuncio fugam nocte tegit, & agnoſcit timens Ægypti caligine circumfunditur. Ite nunc homines, & improſperos caſus non amate.

Innocētes Caſi. Nec tu Bethlehem Dei naſcentis aucta primordijs, felicitate donaris propria: Herodes, immanitatis nomen, in te ſæuit; & infantibus cæſis, vndecunque te fędat ſanguine. O ſuccedaneæ pro Ieſu victimæ, primitiæ Martyrum diminutæ, Crucis Symbola, Deique prodromi morientis; ite felices; quò vos ferrum mittit; non moleſtum ſit, orbari vita tantùm delibata; in naufragio ſanguinis, portus eſt; deſinendo vita incepit; & iactura temporis Æuum redemptum eſt.

Herodis mors. Quamuis nec Herodi à quo cecidiſtis

ſtis impunè fuit. Nam anno, vel eodem vel proximo, tortus cruciatibus morborum perijt. In ſuas ipſe pœnas ferax, atrocitatem dolorum fouit alimentis: & immanitatis libidiniſque prodigium, iam tormentorum portentum, ea paſſus eſt quæ votum mortis facerent. Sed nec mori tam citò potuit, tametſi viuus ſepeliretur, corroſus à vermibus quos genuerat, in quibus alendis turpiſſimam tandem efflauit animam. Vir politicarum artium peritiſſimus, quibus priuati ſortem mutauerat regia, Cleopatram apud Antonium vicerat, & Antonio charus Auguſti animum expugnauerat. Prauè tamen ijs vſus artibus, ſuorum cruore totus immaduit: affinium, vxoris, & liberorum cæde perfuſus, vel ſub ipſa morte natum mactans, immò ſuum funus procerum ſanguine cupiens obrui: vt infeliciſſimus mortalium clamet ſilentio, malè per crimina regnum ſtabiliri: Mortuo filij ſuccedunt, Archelaus, Philippus, & Antipas: Iudæa in tres partes ab Auguſto, quas Tetrarchias vocauit, diuiſa: ſiue vt Principes æquali portione ſingulos demereretur: ſiue vt totum in partes ſcindens ſibi conſuleret.

Cinna. Anno Christi 4. Augusti clementiæ in coniuratione Cinnæ eluxit: veniam reus conſecutus & præmium, cùm Gemonias cogitaret, ad Faſces euectus eſt. Hoc telo inimicos Princeps exarmauit, parcendo ſatellitium geminauit: adeò Regum ſtipator inſuperabilis Amor eſt, cui ſtipendium clementia penditur.

Tiberius adoptatus. Quo & Anno idem Auguſtus priuignnm Tiberium è Liuia & Nerone natum in familiam Iuliam & ſpem Imperij adoptauit, à Rhodio, vel ſeceſſu vel exilio poſt annorum octo patientiam reuocatum.

Caij & Lucij mors. Huic ad Imperium iter muniebat Caij & Lucij Cæſarum mors acerba: qui è Iulia Auguſti filia & Agrippa nati, dum ab Auo in diuerſas partes quaſi orientia ſydera dimittuntur, defectione ſubita occidunt; primus Lucius Maſſiliæ morbo: poſt Caius in Armenia ex ſicarij vulnere, mente non integra, dum Romam redijt, obijt in Lycia: ambo ſuccreſcentes ſpes perdentes in ſemine. Ita Auguſtus poſt Marcellum, Druſum Nepoteſque raptos, vxori dedit, vt & ipſe Tiberij Pater eſſet: quem ante adegit Germanicum Druſi filium adoptare; ſiue adoleſcentis virtute, ſiue Patris me-

memoria captus, quem ab ipſo natum plerique affirmant.

Anno Chriſti 10. Archelaus apud Auguſtum à Iudæis dominationis tyrannicæ poſtulatus, regno deiectus. Viennam Galliæ relegatur: Iudæa Prouincia Romanorum facta, Patrem in vitijs imitari diutius Archelao non licuit; ambos, Dionyſios Siculos dixeris; alterum parantem regnum, perdentem alterum. *Archelaus damnatus*

Auguſtus hoc iudicio Varianam cladem compenſauit, qua ſuperiore anno Quintilius Varus cum tribus legionibus à Germanis duce Arminio cæſus, dum iura expeditius, quàm arma tractat, labem non modicam intulerat Romano nomini: & ipſe pœnas ſpoliatæ per auaritiam Iudææ, quem adminiſtrauerat Præſes, tandem pependerat. *Variana clades.*

Secundo poſt anno Chriſtus duodenis, ſolis inſtar per caliginem nubis effulgentis, Maria & Ioſepho relictis, in Templo vt rem Patris ageret, percontando Doctores docuit; ſiue ad maiora proludens, ſiue ſilentium ſequentium annorum commendans. Nam ab hoc facto ad trigeſimum vitæ annum, ſe pro fabri filio gerens, ſilentio dun- *Chriſtus in Tẽplo.*

taxat loquutus & opere, Dei filius in viliſsima arte delituit. O terrarum imperia, quanti eſtis? quæ ipſa ſapientia præ ſecuri & aſcia ſpernit.

S. Ioſephi mors. Poſt annos aliquot, nam incertus numerus, caſtitatis viuæ connubium caſtiſſimi Ioſephi morte direptum eſt. Felix quem Maria & coniugem nouit, & Pudicitiæ cuſtodem coluit, cui in carne Deus alimenta debuit, obſequia præſtitit; qui pro corporato Angelo Chriſto contraditus, cœli terræque ſpem multa inter diſcrimina indefeſſus texit.

Anno Chriſti 18. Octauianus Auguſtus, ætatis 76. Imperij 57. Nolæ morbo & ſenio, addunt alij veneno à Liuia præbito, (quaſi morbus & ſenium parum eſſent) vitam clauſit. Principum ſummus, qui prudentia fortunam emendans, vix adoleſcens comparauit imperium, & oppreſſis per immenſa pericula Æmulis, fortitudini & ſapientiæ debuit, quod regnaret; hinc imperio vſus moderatè, ſibi ſecuritatem, perennitatem poſteris peperit.

Qua & prudentia domeſtica mala emolliuit in Marcelli & Nepotum morte, Iuliæ libidinibus, Druſi

ſi obitu ; tam ſui compos quàm æqui amans, fortunam tulit, vitium plexuit, electus è pluribus, qui bellis extinctis Chriſto naſcenti orbem componeret. Vt viuus amori; ſic à vita luctui fuit; adeò virtus per oppoſita magis eluceſcit.

Nam ſucceſſorem Tiberium priuignum dixit, qui virtutum ſpecie ingentia prætexens vitia, ſtatim oſtendit, quanta eſſet clades peſsimus Princeps; nec Auguſtum fulgere ſplendidius, quàm à Tiberio. *Tiberius.*

Circa hunc annum Colonia in Vbijs ad Rheni ripam à Germanico condita, quæ poſtea Agrippina à conditoris vxore vel filia cognominata eſt: tunc Romæ propugnaculum ad Germanorum impetus contundendos, poſt religionis & literarum domicilium. *Colonia.*

Sed per hæc tempora Romana maieſtas duorum ſiderum luce orbata eſt. In Ponto vitam Ouidius exul poſuit; cuius ingenium niſi corruptela morum infamaſſet, haberet Roma quem Ciceroni componeret, Græcis anteferret, futuris ad inuidiam ſæculis oſtentaret. Sed tanti eſt pudicum eſſe ſcriptorem, vt in Ouidio peccet *Ouidij mors.*

Digitized by Google

ingenium, nec laudari poſſit ſine culpa.

Et Titi Liuij. Laudibus dignior T. Liuius Patauinus; qui Romanas res amplitudine ingenij aſſecutus, fama meruit vt Romæ præter Romam aliud quæreretur: Et implebat famam, dum Romæ ſcriptis æternitatem parabat, quam tot in triumphis totius orbis victrix non habuit.

Germanici mors. Anno Chriſti 19. Germanicus cùm ante de Germanis victis triumphaſſet, & ad Orientem prouincias magno omnium plauſu adminiſtraſſet, Antiochiæ extinguitur veneno, vt creditur à Piſone impulſu Liuiæ præbito; iactura imperij Romani longè grauiſſimà, qua peribat Princeps, vt bello ſtrenuus, ſic pace temperans, in quo Reſpublica vel decore poterat cummulari; qui demum Patrui vitia quaſi reducto fræno coercebat. Sanè eo rapto, Tiberius in nefaria omnia paſſim prorupit, abiectaque larua virtutis, tametſi ſtudioſiſſimus ſimulandi, totum ſe exprompſit.

Seiani initia. Anno Chriſti 23. Ælius Seianus Druſum vnicum Tiberij filium, corrupta Liuilla eius vxore, veneno perimit, tam callidè vt octo annos nefas la-

tuerit. Hic Seianus à flagitioſa adoleſcentia per ætatum gradus ad robuſtiora prouectus ſcelera, viſus eſt aptus Tiberio per quem immanitatem ſuam ſatiaret: Ideò ei præter poteſtatem ſummam permiſſa omnia; & ad eam vir nefarius dum aſpirat, regni tollit hæredem filioſque Germanici aggreſſus, Neronem & Druſum, populi Romani delicias, falſis delationibus irretitos perdit; Agrippinam matrem relegat; nullique cædi parcit, dum votis fruatur. Roma miſera quæ dum ab altero poſsidetur, optatur ab altero, ne alterutri pereat, ab vtroque perit.

Secundò poſt anno Tiberius Roma, non amplius reuerſurus, Capreas petijt; Inſulam ideò delectam vt liberius, & occultius turpitudinem omnem exerceret: adeò nihil eſt, quod in prauum malignitas hominum non detorqueat. Quid enim ad honeſtam vitam & cœlitibus proximam, ſolitudine aptius, quam tamen bipes impuriſſimus infandis ſpurcitijs inquinauit. *Tiberij ſeceſſus*

Is ante ſeceſſum Cremutium Cordum in necem egerat nouo crimine, quod Brutum Romanorum vltimum *Cremutij libri.*

H 6 ſcri.

ſcripſiſſet: libri eius in foro cremati, ſplendorem dederunt ingenio, ad ætates vltimas duraturum.

Liuia finis. Anno Chriſti 29. Liuia Imperatorij olim thalami & propemodùm poteſtatis conſors, mulierum ambitioſiſſima diem obijt: diu gratia apud Tiberium orba, qui fœminam iam ab Auguſto aſſuetam imperio cum non ferret, matremque non Dominam agnoſceret, impotentius exprobrantem beneficia, vix matrem agnouit. Quantum ſibi malum Ambitio, cui vel creſcere vel cruciari neceſſe eſt.

Chriſti Baptiſmus. Ieſus Chriſtus Anno vitæ 30. æternæ arcana ſapientiæ occulta hactenus mortalibus incipit reuelare. Solem præcurrebat Phoſphorus, Ioannes è deſerto quaſi è Paradiſo prodiens. Angelus, vita & voce pęnitentiam ſcelerum nuntians, felix qui Dei filium aquis intinxerit, ipſumque digito præcognitum cœlitus commonſtrarit.

Et Prædicatio. Ieſus ab eo demiſſionis tyrocinio, victis in Eremo natura & Dæmone, ſtatim prodigijs & admirabilitate vitæ inclareſcens, totam Diuinitatis ſuæ lucem Iudæis offundit; ac caligantibus tanta cæcitate vt Deum inficiantes in homine; repudiato lumine in eas tenebras ſe

ab-

abdiderint, quibus etiamnum luctuoſiſsimè inuoluuntur. Adeò difficile eſt, emollire culpam quæ occalluerit.

Anno Chriſti 31. Ioannes veritatis calculo ſupra ſanctimoniam ipſam venerandus, vt aduerſis proſpera coronaret, cum ante ab Herode Antipa Herodiadem, Philippi fratris vxorem inceſto thalamo polluente coniectus eſſet in vincula, quod impudicam conſuetudinem liberiùs arguiſſet; vir tantus, imò ſuprà virum corporata virtus, Herodiadi in ſaltationis præmium traditus, capite cæſus eſt; pudicitiæ Martyr, Chriſtiani præconis idea, mortalium omnium laudatiſsimus, cùm ab ipſo Deo Panegyriſta ſit mortalibus cæteris antelatus. Herodes poſt annos aliquot à Caligula regno priuatus, Lugduni in Gallia exul contabuit: Herodiade vtriuſque fortunæ ſocia: hic amor coniugem quàm adulteram magis decuiſſet. *Ioannes caſus.*

Eodem anno admirabilem fortunæ turbinem in Seiano Orbis obſtupuit. Is tot criminum reus, cum extremum in Tiberio attentaret, quo die in Senatu Tribunitiam poteſtatem, hoc eſt imperij conſortium operiebatur, eo litteris quas *Seiani caſus.*

eam

eam in rem laureatas ipſe attulerat; iubetur à Tiberio vt hoſtis publicus interire. Nuſquam effuſius Principi obtemperatum; tum ipſe in votorum apice, tum filia ſummorum adoleſcentium votum & ſpes, tum amici dignitatem omnium adminiſtri, Imperiali oppreſſi fulmine, ſubita rotæ conuerſione, vita ſpoliati, ad Gemonias vnco protracti ſunt. Vix vllus ad Imperium admotus propius, vix alius tam repentino caſu excuſſus eſt: ſanè in regnandi libidine inter ſummum & infimum nihil medium eſt.

Ieſu mors. Ieſus Chriſtus Anno Mundi 4086. V. C. 785. vitæ ſanctiſſimæ 33. eam in Caluariæ monte, impijſſima Pilati ſententia Cruci affixus, humani generis Hoſtia poſuit. Ante contumelias & cruciatus perpeſſus, quos Orci furor commentus eſt per Iudæos. Sed die tertio renaſcens è tumulo, veriſſimus Phœnix, mortemque ſpolians

Et Reſurrectio. in ipſo Libitiniæ ſpoliario, ſuorum ſpes emortuas viuus ſuſcitauit: quadrageſimo poſt die in cœlum aſcendens, corona de orbe toto, non ſubacto modò ſed ſeruato, qua triumphali, qua Ciuica à Patre donandus.

Penteceſte. Quem Deus exhibuit, donum decimo

cimo die ab eo cœlitus in terras miſſum, Spiritus ſanctus ignitarum linguarum forma prolapſus, ea vbertate Diſcipulus ſuperfuſus, vt repente quaſi diuina fornace immutati, nouos ſenſus induerint; & cœleſti robore vegetati, Chriſtum Deum enuntiauerint, quem modò in Cruce vix hominem fatebantur. Tanti eſt inter humana ſpirare ſuperos, & fortitudinem inde hauſiſſe, vbi germana eſt.

Sanè illius ſpecimen ingens edidit Stephanus, Primipilus Martyrum Pentathla fortiſſimus, & ſuum ipſe Trophæum inter ſaxa quibus obrutus eſt. Quàm multa in vno certamine mirantur Angeli, ſi beatæ mentes corpus induerent; eloquentia quæ Iudæos flecteret, niſi iam in ſaxa induruiſſent, cœli expanſi, & Ieſus Agonotheta quaſi ad pugnam ſtando ſuccinctus, ſi in felicitate ſumma pugnæ locus: at nihil mirabilius, quàm ſub ictum mortis preces fundere pro percuſſoribus, & ijs ignoſcere à quibus pereas. Macte hac virtute Stephane; hac vna voce ſupra Græcas palmas triumphoſque Romanos, quidquid quadraginta ſæculis fortitudinis fuit, ſuperaſti. *Stephanus.*

Et in hac reparati Mundi felicitate, par eſt noſtrum iſtud tenuiſſimum

opus

opus abſolui: quod, mi Lector non ingratum erit, ſi ab eo diſcas, vt à Deo petenda initia, ſic à Ieſu finem arceſſendum; reliqua omnia futilia eſse, falſa, & caduca, tot inſtar Principum, quorum præter memoriam inanem nihil admodum ſupereſt; de quibus vt multa dicta ſint, tandem dicendum eſt obijſse.

(?)

Sperne terrena, ama Cæleſtia.

IN-

INDEX RERUM

Numerus paginam indicat.

A

ABel. 2
Abbaris. 69
Abias. 42
Abimelec. 31
Abrahamus. 13.16.17.19
Achab. 44
Achaz. 49
Achaicum bellum. 150
Adamus. 1.2.5.
Æneas. 35.36
Æſopus. 69
Agathocles. 122
Ageſilaus. 97.108
Alcibiades. 92
Alexander. 110.116.117.119.
Alexandri hæredes. 119

Digitized by Google

INDEX.

Alexandria.	118
Alexander Bàla.	147
Amanus.	86
Amphion.	29
Ancus Martius.	59
Anacharſis.	66
Anacreon.	68
Agrippa.	169
Annibal.	142
Annus Confuſionis.	166
Antiochia.	124
Antiochus Deus.	130
Antiochus Magnus.	133.139
Antiochus Hierax.	131
Antiochus Epiphanes.	143
Antiochus Sedetes.	152
Antiochus Grypus.	ibid.
Antiochus Cizycenus.	ibid.
Aod Iudex.	26
Appij Cenſura.	122
Archelaus.	175
Areopagus.	24
Argiuorum regnum.	19
Argonautæ.	32
Arion.	61
Ariſtomenes.	56
Ariſtides.	80
Ariſtoteles.	102.120
Artaxerſes Longimanus.	84.91
Artaxerxes Mnemon.	94.105
Arſes.	115
Ariſtophanes.	91

Ar-

Artemiſia. 82
Archimedes. 137
Aſa. 43
Aſſyriorum regnum. 47
Aſſuerus. 84
Athalia. 45
Athenienſium gloria. 83
Athenæ victæ 94. Vexatæ. 95
Athenienſium leuitas. 110
Auguſtus. 167. 168
Auletes. 160. 164

B

BAbel turris. 9
Babyloniorum Imperium. 53
Babylon capta. 72
Bagoas. 113
Balthaſar. 70
Beniamina clades. 26
Bellerophon. 27
Bœotium bellum. 104
Ben merodachus. 57

C

CAinus. 2. 3. 4.
Confuſio linguarum. 9
Cadmus. 26
Cambyſes. 74. 75
Camillus. 100
Callinicus. 131

Caius

Caius & Lucius 174
Catilina. 162
Cato maior. 141
Carthago. 33
Caſſander. 121.124
Caudinum fędus. 121
Cecrops. 23
Cenſura Romæ. 88
Ceraunus. 126
Cimon. 85
Cicero. 155.163.164
Cinna. 174
Cimbricum bellum. 156
Chæronæa pugna. 115
Gnidia pugna. 99
Cleopatra. 152
Colonia Vbiorum. 177
Goloniæ variæ. 31
Codrus. 38
Conſules Romæ. 77
Goriolanus. 80
Coronæa pugna. 99
Gonon. 99
Coloſsus Rhodius. 123
Cremutius Cordus. 179
Cręſus. 71
Cyprus occupata. 163
Cyrus. 70.71
Cyrus minor. 95

Dæ-

Digitized by Google

D

DÆdalus. 30
Daniel. 64.67.76
Darius Hyſtaſpis. 75
Darius Ochus, 92
Darius Codomannus. 115.118
Dauid. 37.38.40
Debbora. 29
Decemuiri. 87
Decij. 114 124
Democritus. 83
Demetrius. 143
Demetrius Nicanor. 151
Demetrius Soter. 146
Demoſthenes. 103.120
Dictaror. 78
Dido. 46
Diluuium. 6
Diluuium Deucalionium. 24
Diluuium Ogygium. 19
Diogenes. 117
Dion. 109
Dionyſij ſenior. 93.107
Dionyſio iunior. 109
Diuiſio terrarum. 8
Draco. 60
Darius in Scythas. 76

Elias.

E

Elias. 44
Eliſæus. 44
Enochia vrbs. 3
Epaminondas. 104.106
Epicurus. 114
Epiphanes. 146
Ephraim clades. 34
Eſau & Iacob. 18
Eſdras. 86
Eſther. 86
Eua. 2.5
Euilmerodac. 67
Euergetes. 131
Euclides. 93
Eumenes. 122
Euripides. 86.93
Europa. 26
Ezechias. 53
Ezechiel. 61

F

FAbij ad Cremeram. 82
Fabius Maximus. V. Punicum. 2

G

GAlli in Græcia. 127
Gallicum bellum. 132.163

Ge.

Digitized by Google

Gedeon. 30
Germanicus. 178
Gigantes. 5
Goliat. 38
Gracchi. 153
Græciæ ſplendor. 87
Græci diuiſi. 98
Græcorum regnum. 123.157
Gyges. 54

H

HEli. 36
Helena. 34
Henoch. 5
Hercules. 32.34.39
Herodotus. 81
Herodes. 169.172
Heſiodus. 48
Hippocrates. 89
Homerus. 40
Horatius. 169
Heliodorus. 141

I

IAcob. 20
Iacobi mors. 21
Ianus. 28
Iani templum. 131
Iahel. 29
Ieſus Chriſtus, natus 170. nomen ſorti:

tius 171. fugiens 172. in templo 175 in Baptiſmo 180. Ieſus moriens 182
Iephte. 33
Ieremias. 59. 63
Ieroboam. 41. 43
Iezabel. 44
Idololatria. 12
Imperatores Romani. 136
Interpretes 70. 125
Ioas. 45
Iobus. 21. 25
Ioſue. 25
Ionica emigratio. 59
Ionicum bellum. 77
Ionas. 46
Ioſaphatus. 44
Ioſias. 58. 59
Ioachim. 60
Ionathas Macchabæus. 147
Ioannes Baptiſta. 131
S. Ioſeph. 176 Ioſeph. 20. 22
Innocentes cæſi. 172
Iſocrates. 89
Iphicrates. 104
Iris. 7
Iſaac. 18
Iſraelitarum ſeruitus. 22. 24
Iſraelitici regni finis. 50
Iſaias. 50. 54
Iſthmici ludi. 27
Iubal. 4
Iudith. 55
Iſaac.

Iſaac. 18.19
Iudæi liberi. 72
Iudæi ſeruati. 138
Iudas Machabæus. 146.147
Iugurthinum bellum. 154
Iulius Cæſar. 157.165.167

L.

LÆlius. 148
Latini victi. 78
Lathurus. 154
Leuctrica pugna. 104
Linguarum confuſio. 9
Liuia. 168.180
Lugdunum. 168
Lycurgus. 44
Lyſander. 94.98

M.

MAcedoniæ regnum. 47
Machabæi. 145
Magorum aduentus. 171
Manlius. 114
Manlius Torquatus. 107
Manlius Capitolinus. 103
Mantinæa pugna. 106
Manaſſes. 55
Marcus Curtius. 107
Maria Deipara. 170
Marius. 159
Marathonia pugna. 79
Maſſilia. 65
Mecenas. 169
Megalopolitanum bellum. 107

Digitized by Google

Menander. 123
Macedonicum bellum. 139
Mentor. 112
Memnon. 117
Meſſana. 56
Midas. 30
Minos. 27
Milo. 73
Mitridaticum bellum. 158
Moſes. 23.25
Mundus reparatus. 7
Muſici. 57

N.

NAbuchodonoſor. 60.63.65.66
Nehemia. 87
Nemrod, ſeu belua. 10
Niobe. 28
Ninus. 11
Niniue. 11
Ninyas. 16
Noe. 5.8.12
Noëma. 4
Numa. 54.57
Numantia. 153

O.

OChus. 105.113
Oedipus. 132
Olympici ludi. 33
Olympiades. 48
Orpheus. 30

Otho.

Othoniel. 46
Ouidius. 117

P.

PApyrius. 120
Parthicum regnum. 130
Parthicum bellum. 164
Pauſanias. 84
Peloponneſiacum bellum. 89. 90
Pentecoſte. 182
Perſicum regnum. 72
Perſeus. 28
Perſeus Philippi. 144
Pelops. 28
Phalaris. 68
Pharus. 226
Philippus Alexandri. 103. 108. 111. 115
Philippus Perſei. 133. 143
Philoxenus. 102
Philadelphus. 125
Philoſophi. 122
Philopator. 132
Philomator. 143
Philopœmen. 142
Phyſcon. 151
Phœnicium bellum. 112
Phœmonæ. 29
Piſiſtratus. 69 70
Pindarus. 80
Piraticum bellum. 161
Platæenſis pugna. 82
Plato. 91. 102
Plautus. 138

Digitized by Google

Poëtæ Iambici. 57
Poëtæ in Italia. 151
Porſenna. 78
Pompeius. 155.162
Pax cũ Græcis, bellũ cũ Cyprijs. 101
Pugna ad Iſſum. 117
Polybius. 148
Pſeudo Philippus. 149
Ptolemæus. 120
Ptolemæus Epiphanes. 138
Ptolemæus vltimus. 165
Punicum bellum 1. 128
Punicum 2. 133
Punicum 3. 148
Pyrrhus. 124.128
Pyramides. 45
Pythagoras. 71

Q.

QVintius Cincinnatus. 103

R.

REgulus. 129
Rhodus obſeſſa. 123
Roboam. 41
Roma condita. 49
Roma à Gallis capta. 100
Romæ fortitudo. 136
Romuli mors. 54

S.

SAbæ Regina. 41
Salomon. 39.41
Salaminia pugna. 81

Salá-

Samaria. 45
Sappho. 62
Sacrum bellum. 111
Samniticum bellum. 113
Samſon. 35
Sara. 16
Samuel. 36
Saul. 37.38
Sapientes ſeptem. 67
Sardanapalus. 47
Saturninus. 156
Scenici Ludi. 106
Semiramis. 14
Sethus. 5
Seſoſtris. 42
Sennacherib. 51
Sedecias. 61
Seleucus Philopator. 140
Seianus. 178.181
Seruile & Spartacum bellum. 160
Sertorius. 161
Seruius Tullius. 68
Scipio. 137.141
Scipio Æmilius. 147.154
Siculum bellum. 92
Simeon. 171
Simonides & alij. 71
Sicyoniorum regnum. 11
Sodomæ incendium. 17
Sol regreſſus. 51
Solyma capta. 65
Solon. 65.69

Digitized by Google

Sophocles. 80.93
Socrates. 83.96
Sociale bellum. 158
Spartæ Reges. 37
Sparta condita. 21
Spartani in Perſas. 97.102
Spurius Melius. 88
Steſichorus. 62
Stephanus. 183
Suſanna. 62
Sylla. 159

T.

Tarquinius Priſcus. 61
Turris Babel. 9
Tarquinius Superbus. 73.79
Tarentinum bellum. 146
Templi conſecratio. 140
profanatio. 143
Teribazus. 102
Terentius. 148
Teglaphalaſar. 42
Temiſtocles. 83.85
Theſpis. 71
Thraſibulus. 100
Thebanum bellum. 31
Thucydides. 83
Tiberius: 174.177.179
Titus Liuius. 178
Timotheus. 104
Timoleon. 109
Tiſſaphernes. 98
Tobias. 50

Tri-

Triballi in Philippum. 114
Troia. 25.34
Tryphon. 151
Tubalcain. 4
Tullus Hoſtilius. 58

V.

Valerius Coruinus. 113
Variana clades. 175
Veij capti. 99
Virgilius. 161
Viuea. 8
Vrbes conditę. 56

X.

Xenophon. 95
Xerxes. 79.84

Z.

Zeno. 130
Zopyrus. 75
Zoroaſter. 14

FINIS.

Digitized by Google

INDEX CAPITVM.

PARS ALTERA.

CAPVT PRIMVM.

A Ieſu Chriſti Obitu ad Conſtantinum. pag. 1

CAPVT II.

A Conſtantino Magno ad Odoacrum. 58

CAPVT III.

Ab Odoacro ad Carolum Magnum. 106

CAPVT IV.

A Carolo Magno ad Fridericum Ænobarbum. 146

CAPVT V.

A Friderico ad Henricum IV. 212

CAPVT VI.

Ab Henrico IV. ad Ludouicum XIV. 295

FLO.

Digitized by Google

FLOSCVLORVM HISTORICORVM.

PARS ALTERA.

CAPVT PRIMVM.

A Ieſu Chriſti obitu, ad Conſtantinum.

EVOLVTIS quadraginta ſæculis, leuius opus, ſi ſpectes ſpatium temporis, ſupereſt; grauius porro ſi rerum molem infinitamque propemodum ſiluam. Nam è ruina Romani Imperij Regna progenita ita mutuis bellis depugnarunt, vt poſt extorrem ab orbe Pacem, Cadmæam ſementem terris immiſſam, natoſque Homines ad internecionem ſui crediderìs. Sane poſt Gothos & vãdalos diutina malorum patientia expugnatos; poſt Saracenos & Turcas victorijs, ſpolijs & trophęorum onere delaſſatos, quieſcere nobis per nos nõ

licet; fratreſque pugnamus, & quod acerbius, fraternis odijs. Sed hæc humanæ vitæ conditio eſt, vt cum elementa Mundi conſecrant pugnas, & Homo per corporis animique affectus ſit aſſidua belli materia, ideò non quieſcat Totum concuſſis Partibus, diſcantque Mortales tranquillitatem nullam terris eſſe. Vno itaque verbo contexet hiſtoriam Mundi, qui ſcribet *Bella horrida Bella*: Quæ nec à Chriſto nato cõquieſcunt, quia Chriſto ſat fuit peperiſſe pacem futuram in Cęlis, ad quam itur & per noſtra Bella. Sed vt in vno Belli verbo litteras & ſyllabas deſignemus, ſit initium.

Paulus cõuerſus Annus Chriſti Nati 34. poſt ipſius obitum 1. in quo Saulus infenſiſſimus ille Ieſù hoſtis, dum ira tumidus Damaſcum petit, ab ipſo Ieſù circumfulgente cruce profligatus, mutatus in alium, Paulus effectus eſt; & ex Lupo Agnus, quodque mirabilius, ex Iudæo Chriſti aſſertor, eos hauſit ſpiritus, quos per vniuerſum Orbem effudit. Nouus Chriſtiani nominis Alexander; nam Ieſù fretus, & corpuſculo ſuo accinctus, Syriam, Aſiam, Gręciam, Macedoniam, Italiam, & Hiſpaniam, vt multi contendunt; qui & ipſam Romam Mundi caput victorijs ſuis conſignauit.

Eo-

Eodem anno Sororum per Ieſu acceptiſſimum Maria & Martha, cum fratre Lazaro, alijſque comitibus, cymbæ, remis veliſque detractis impoſitæ Maſſilia appulerunt, Angelis remigium & gubernatoris vicem implentibus, Fortunata merx, qua non modò Maſſilia Emporium nobile in futurarum omen locupletata eſt, ſed & tota Prouincia per ſanctas Hoſpites cœlum emit. In ea adhuc viſitur Magdalenæ Antrum, Rupes in aere, imò conclaue diuinorum conſcium; vt Penitentis pœna, ſic Amantis thalamus; à quo pietatem haurit vel impius, non tam corpora quàm Animas cælis admouente. *Magdalena.*

Anno Christi 37. Tiberius ætatis 78. Capræis animam egit impuriſſimam & immaniſſimam; bellua vt dictus eſt, luto & ſanguine macerata; ſui tegendi peritiſſimus artifex, totus tamen poſteritatis oculis patuit; Deo hypocriſim detractione laruæ plectente. Lentis ſupplicijs in Reos graſſari ſolitus, ne voluptatem torquendi perderet, neue miſeri pœnas morte lucrarentur. Monſtrum; cui aliena mala bono eſſent, & aliquid acerbius morte commentus ſit. *Tiberij mors.*

Nec ſub eo ceſſatum à litteris, Au-

guſti Genio Tyranni inuidiam profligante; nam præter eximios Senatores innutritos ætatis prioris ſtudijs; Valerius Maximus priuatam ex multis cõcinnauit hiſtoriam; & Paterculus Romanam coegit in epitomen; nouo vterque propemodum ſtylo ad acutas delapſi ſententias, quarum in poſterum laus celeberrima. Dubium tamen an Eloquentiæ ornamento, an fuco; ſane origo Acuminum praua, quæ vt Tiberio placerent, nata ſunt.

Paterculus & Varius Maximus.

Acumina.

Capeſſiuit Imperium Caius Germanici filius, Tiberij ex fratre abnepos, dictus Caligula; qui à cæde Patrui ordiens, ea flagitiorum omnium dedit ſpecimina, vt furioſum armatum non hominem dicas. Quis credat Germanici filium, in caſtrorum diſciplina natum, ſic à temperatiſſimo Patre degeneraſſe? Tam lubricus eſt à virtute flexus in vitium; & rariſſimum eſt, Adoleſcentia tenax probitatis. Hic anno quarto Imperij dicam an furoris à Chærea & alijs cæſus, qui populum Romanum vno ictu confectum optauerat, triginta perijt; cui parcunt Hiſtorici, cùm amentem dicunt. Tunc viguit Grammaticus Appion dictus ob vanitatem Cymbalum mundi; cui Iudaica ſapientia Phylonem oppoſuit, à ſchola Pla-

Caligula.

Philo.

co-

tonis eloquentem Philoſophum. Sed præſtantiſſimus omnium Matthæus, qui primus mortalium Ieſu Chriſti geſta conſcripſit, tam argumento quam veritate ſcriptorum omnium eminentiſſimus: quem deinceps ſequuti Marcus & Lucas; hic Pauli, ille Petri arcanorum conſcius: mira inter diuerſos concordia; cum ab vno fonte qui eſt Sanctus Spiritus, ſinguli haurirent. *Matthaus*

Anno Chriſti 41. Claudius Druſi filius, Caligulæ patruus, alio amentiæ genere fędauit Imperium; ad humanarum rerum ludibrium Orbi impoſitus; cùm Reipublicæ ſapientia & virtute bellica partæ ignauiſſimus & ſtolidiſſimus præficeretur. Ideò maximè alienis obnoxius nutibus, vel vxoribus ad ignominiam gentis Auguſtæ, vel libertis ad rapinam imperij mancipatus, vir vxorius & Dominus ſeruiens; cui libertas Mundi addicebatur, ſuam ipſe neſciuit. *Claudius.*

Eodem anno Agrippa ille regnare iuſſus à Caio, catenà ferreà in auream verſa, (adeò vincula captiuis & Regibus communia ſunt) auctus & confirmatus à Claudio, Iacobum affinem Domini Ieroſolymis capite minuit; idem perfecturus in Petro, niſi in *Agrippa* *Petri vincula.*

capite

capite ſeruaſſet Eccleſiam Chriſtus, ruptiſque vinculis Sanſonem nouum miſiſſet è carcere. Sanè is admirabilitatem veteris vicit, cuius vel vmbra laborantibus morbo ſanitas fuit, qui verbo naturam emendabat in melius, tam animorum inſtaurator quàm corporum, integri hominis verus Hippocrates.

Apoſtoli. Ex Iudæorum ſæuitiâ in reliquum Orbem diſiecti Apoſtoli, præclari Imperatores ſibi ſuas quiſque prouincias partiuntur, futuri de Orci præſide triumphatores; ſed prius collatâ quâ ſe dignoſcerent teſſerâ, Symbolum totius Fidei normam & canonem inſcripſerunt, quod anguſtis verborum terminis, ſupra omnem humanam ſcientiam, Deitatem ipſam comprehendit.

Agrippa. Nec Agrippæ impunè fuit popularitas impia: nam anno poſt altero Cæſaræ in ludorum pompà, dum veſte Argenteà radians Deus ſalutatur repente conflictatus dolore acerrimo, ac putreſcente in vermes corpore, quinto die efflauit animam; breuiſſimo illo inter Deum, vt audiebat, & cadauer ſpatio.

Petru Romæ Anno Chriſti 43. Petrus Eccleſiam in Orbis capite poſiturus, vnde vt à fonte in terras omnes deriuatur, Romę

ſe-

ſedem conſtituit, quam 24 annis obtinuit. Alter Vrbis Romulus, ſed meliori auſpicio, ſuo ſanguine conditurus Imperium, quod poteſtas nulla reuulſura eſſet, quodque in ipſos Animos per inauditam Imperantibus vim protenderetur; adeò in fatis erat, vt Roma terrarum & gentium Princeps eſſet.

Anno Christi 46. Naturæ & Gratię tam faſtigium quam ornamentum, Maria Deipara, ætatis vt creditur ſexageſimo, cumulatiſſima meritorum, Amoris igne colliquefacta, ne moreretur diutiùs, obijt aliquando, nec enim placet cum alijs in annum 72. patientiam vitæ differre; enitente dudum è carcere Animo. Corpus Angelicum mandatum tumulo Cœlum mox rapuit, nec terris præter memoriam relictum quidpiam; At immortalis ad vltima ſæcula perennabit, nec vſquam tam male merebitur de Deo mortalitas, vt excidat Matris recordatione. Quàm peſſimè nobis eſſet, ſi Mariam ſemel obliteraremus! *Maria obitus.*

Anno Chriſti 48. Claudius ex ignominioſo veterno tandem experrectus, Meſſalinam coniugem, Auguſtæ domus, turpitudinem, paſſus eſt interfici; eò prolapſam audaciæ, vt in ipſo Pala- *Meſſa lina*

tio

tio C. filio nupſerit palam; præter aſſiduam ſtuprorum infamiam, quibus libidinoſiſſima mulier pudori erat Romæ vel perditæ. Mutata Claudij ſeruitus, non abrupta; nam flagranti ambitu inter libertos de vxore pugnatum; donec Agrippina Germanici fratris filia Pallanti victoriam peperit, ſibique Imperium, nubens neptis patruo; regni ſcientiſſima femina, prompta id aſſequi per omne nefas: Ex Ænobarbo Domitio Neronem ſuſceperat, cui regnum quærens malo, omine dixerat, Occidat dum imperet; & ad vtrumque promouit infeliciſſima matrum; primò quidem ad Imperium, ignara in eo foueri parricidium.

Agrippina.

Concilii Ieroſolymitanũ.

Anno Chriſti 49. Exurgente Dæmone, Chriſtiani cum Iudæis Romà pelluntur. Nimirum Deo in Iudæam Petrum euocante, vt cum Paulo, Ioanne, Iacobo, & Barnabo, Chriſtianos Moſaicæ legis iugo vindicaret; nec enim ſeruitus vbi libertas. Id primum ordine & dignitate Conciliũ, quod habitum Ieroſolymis fidem fecit poſteris, veritatem deinceps expandi, nec tota ſimul retexiſſe myſteria, vt vel noſtræ infirmitati, vel ſuæ maieſtati conſuleret.

Anno ſequenti Paulus Chriſto Diony-

nyſium peperit, habitâ in Areopago concione, qua permotus æquiſsimus Iudex, Deo ſe tradidit, Animo corpus adiudicans, futurus cœleſtium rerum mirus contemplator, dum Amorem Platonicum in Diuinum commutat, choris Cęlitum viſus intereſſe. Is poſtea Chriſtum in Gallias feret, & abſciſſo capite ſedes quæret, futuris Regibus venerandas. *Dionyſius Areopagita.*

Anno Chriſti 54. Claudius per Agrippinam veneno boletis infuſo periit, cibo gratiſsimo mortem vorans. Nero matris artibus prætermiſſo Britannico, natus annos 18. ſupra 12. imperaturus ſufficitur; Burro Pręfecto Prætorij, & Seneca aulæ moderatore: ſub illorum poteſtate futurus, & virtutum famam collecturus, quam poſtea per omnia vitia diſsiparet. Primum illius quinquennium quaſi boni Principis celebratur, quod tamen expers non fuit ſceleris Britannico fratre per præſentiſsimum virus ſublato, ne haberet, vel mater vel orbis quem cum ipſo componeret; vel fratricidio proludens ad parricidium. *Nero.*

Sed Claudio Q. Curtius Rufus Alexandri memoriam hiſtoriâ ſcriptâ inſtaurabat; ſtylo per omnia victorem ſequutus? at tam eleganti, vt in Apelle *Q. Curtius.*

& Ly-

& Lyſippo mortuus domitor Orbis, in Curtio viuat.

Corbulo. Anno Chriſti 58. Domitius Corbulo, inſignis poſt domitos Friſios, Artaxata caput Armeniæ cepit incenditque. Id regnum diu committebat Parthos & Romanos; donec Corbulo vetere republica dignus, reuocatà diſciplinà caſtrenſi, & per eiectas voluptates expugnata militum ignauia, fugatis Parthis ſubegit Armeniam, miſitque Romam Tiridatem; quem Diademate Nero ornaret; adeò Romanum erat, regna perdere & conſtituere. Sed tantæ gloriæ fons ipſe Corbulo, cùm ſcelus eſſet ſub improbo Principe probum eſſe, euocatus in Græciam à Nerone, ne periret ignomionioſius, ſibi manus intulit; quaſi honeſtius eſſet ſuo crimine mori quam alieno.

Nero matricida. Anno Chriſti 59. Auſus eſt nefas poſtremum omnium Nero, Agrippina matre bis necatà, ſemel conatu, cùm naui ſolutili mergendam commiſit, iterum effectu, cùm Anicetum immiſit ſcrutatum ferro viſcera, quæ tale portentum ediderant; quibus abortus optabilior fuiſſet quàm partus, & quæ pœnas Orbis debebant, Neronem genuiſſe. Mox matricida in omne

flagi-

flagitium præceps ruit;pudoreque obruto,nihil non licere credidit, impunè matrem qui necaſſet!

Quo & anno Lugdunum in Gallijs colonia celebris vnius noctis incendio perijt, & inter magnam vrbem, nullumque vix horarum aliquot ſpatium fuit: ita ſunt & Vrbibus repentinæ mortes, & felicitatem aduerſitas rumpit: Quę tamen Vrbs mox in plano poſita venit ad poſteros, & clariſſimos amnes complexa, quod habitetur laxiùs debet incendio. *Lugduni incendium*

Anno Ghriſti 64. Prima perſecutio Neronis edicto Chriſtianos vexat. Orta occaſio ex Romæ incendio, quo ſex dies Vrbs deuaſtata, culpam conferebat in Principem, (id parricidæ ſupererat vt & patriam perderet) quam amoliturus Chriſtianos ſubſtituit, acerbiſque ſupplicijs lacerauit ad inimicorum miſerationem. Pòſt latè in incendij ruinis Domum inſtar Vrbis extruxit, in qua nouo luxu gemmæ & marmora ſuberata,& per agros ſtagna, & amnes & fontes natura villis pretioſam vicit. *Chriſtianorũ perſecutio prima*

Annus ſequens magnam graſſandi ſæuitiæ Principis obtulit ſegetem, detectà Piſonis nobiliſſimi Iuuenis conſpiratione: cuius vltio præclariſſima lumina *Seneca Lucanus*

lumina Romæ extinxit. In quibus Seneca & Lucanus; ille moderator ſtudiorum Neronis, hic ſocius, rapti hoc turbine, Nepos & Patruus, dignisſimi qui vltra ſæculum diem propagarent, ſi litteris & bonis artibus ſenectus pro ſtaret. Dubitarunt poſteri, vbi grauius peccauerit Nero, in Matre, an in præceptore; ſanè Matri ortum & regnum debuit, quibus corruptus eſt; debuit Senecę, quibus ſe accommodans, probus eſſet.

Octauia. Poſt tot cædes, leuius eſt referre Octauiam, quę Palatio dudum pulſa, quia morum innocentià mariti turpitudinem illuminabat, poſtea inductu Poppææ per Anicetum poſtulata ſtupro, pudiciſsima matronarum, pęnas dedit alienę libidinis, quaſi apud Neronem delictum eſſet, pudorem colere. *Poppæa.* Nec Poppææ ab humanà Viperà ſecurius fuit; nam prægnans ab irato calce vterum percuſſa, cum fætu extincta eſt; ne quod ſcelus teterrimo Monſtro intentatum eſſet, dum fratrem, matrem, vxores, & prolem crudeliter necat. Erat Poppæa formæ ſpecie & voluptatum vſu ſpectabilis; quæ ab Othone coniuge Neroni tradita, meretricijs artibus perdito grata, grauiſsimorumque criminum conſors, dignum vitâ exitum

tum habuit, ab eo cæſa per quem deliquerat.

Nero tamen aliquando iuſtus, qui nouus Phalaris tauro ſuo Peryllum incluſit, hoc eſt qui Petronium Arbitrum eruditi luxus ganeonem ad mortem impulit. Conſtat eum libidinum Principis fuiſſe arbitrum, & mandaſſe ſcripto quorum pars fuerat. Scripſit res Nerone dignas, at ingenio Scipione digno. Pudet præclarum artificem vili materia deturpatum; morum intererat, ſi nunquam ſcripſiſſet; elegantiæ Latinæ, ſi aliud.

Petronius Arbiter.

Eodem anno, Iudæi præfectorum auaritia & crudelitate vexati, a Romanis tandem deficiunt. Felicis & Albini rapinis exhauſti, Seſtij Flori contemptu & ſæuitia prouocati, tota Iudæà & Galilæà Romanos perimunt incenduntque, fulmen quo conflagrabunt. Veſpaſianus eximius belli Dux, & Britannica laureà florens, in eos mittitur: Galilæa multa Iudæorum cæde expugnatur, agri & amnes incolarum exundant ſanguine; arx Iotapata expugnatur, Ioſepho propugnatore in poſteritatis curam ſeruato; prorogatumque à Veſpaſiano Ieroſolymæ tempus, vt ſe internis cædibus perderet, muniſque hoſtium occuparet.

Iudæi cum bellũ.

Anno,

Petri martyriū. Anno Chriſti 67. Petrus & Paulus, excelſiſſima Orbis capita, eadem die Romæ pro fide Domini ſubeunt mortem. Petrus quidem poſt Simonem Magum oratione, telo potentiſſimo, in Theatro victum, Cruci affixus eſt, ad ipſius votum inuerſæ; ſeu vt patientiam ſpectaculo cæli armaret, ſiue Crucem quaſi Dei thronum non auderet rectam inſcendere. Succeſſit Linus in primaria Mundi ſede, habiturus in ea coæuos Orbi ſucceſſores. Paulus capite plexus eſt, clarus victorijs de Idololatria fere vbique gentium reportatis; cuius in contracto corpore Dei capax animus, mundo ſublimior, iam olim cæli receptus adytis, vno ictu debuit in locum migrare, cuius erat hoſpes. Terra hauſit ſanguinem, fonteſque reddidit; quaſi lacrymis proſequuta iacturam, vel oſtenſura Martyrum ſanguinem fontes eſſe, in Eccleſia nunquam exſiccandos. *Et Pauli*

Neronis. Anno Chriſti 68. Humani generis apoſtema Nero ſe ipſe confodit; nec enim dignior toto Imperio; morientis manum exoleti iuuerunt, Epaphroditus & Sporus, ijſdem pœnæ ſocijs qui fuiſſent ſcelerum. Victima Orbi debita, quem omni flagitiorum genere inquinauerat: Auriga. Comœdus; Leno,

Leno, Adulter, Impudicus, & poſtremo vitæ actu Gladiator, nullum alium parem præter ſe nactus. In eo Augusti familia vt in ſcopulo paſſa eſt naufragium.

Nec huius monſtri tempora præclaris defuerunt ingenijs. In quibus iam dictus Annæus Seneca Rhetoris filius fœcunditate admirabili præditus, Philoſopho Rhetor, ſtylum miris inſtruxit argutijs, Philoſophiam Eloquentia condiens; vna tamen vbertate peccans, nec in ſe caſtigans, quod emendabat in alijs. Luſit etiam verſibus ſublime ingenium & amœnam Philoſophiam in Theatrum mittens, ereptum Gręcis Sophoclem ſuis exhibuit, maieſtatem Romanam ſenſibus Tragicis aſſecutus. *Seneca.*

Lucanus Senecæ ex fratre nepos, tam forti animo quam ingenio, ſenſus Republica dignos in verſus contulit. Exſcribit Pharſalia feruidam indolem ſummorum capacem. & ſi ætate maturuiſſet, vel ſummis maiorem. Sane quæ peccauit vel condonanda ætati, nam anno 27. vitam clauſit; vel ei etiam amanda; adeò pulchra ſunt, ingenioſa, & quo aberrant, delectabilia. *Lucanus.*

Perſicus alia laude traditus poſteritati. Neronis vitia deſcripſit in Satyris *Perſius.*

cali.

caligine lucis inuolutus ; nam quaſi Solem pingas in tenebris,noctem offuſam limatiſsimi iudicij radijs diſcutit ; & ipſe fato præclararum rerum, citò vita raptus, anno nimirum 29. Longe *Silius* plures egit Silius Italicus, bello Punico quàm Conſulatu clarior, qui opibus & dignitatibus Muſas præoptauit, gnarus literarum dotem eſſe immortalitatem.

Sed fortaſſe omnium preclariſsimus Epictetus,qui ſeruus Epaphroditi Ne*Epictetus*ronis liberti, in aula voluptatibus corruptiſsima, magiſter fuit libertatis & temperantiæ. Dicas Imperatorem orbis Epictetum,Neronem mancipium; irriſum eſſe ſummo faſtigio, cùm ſeruiret dignus,imperaret indignus, nullumque eſſe malum, quin aliquà boni gutta condiatur.

Anno Chriſti 69. Paſſus eſt Orbis quatuor Principes. Neronem ad mor*Galba*tem impulerat Galba aduentans, & in Hiſpania dictus Imperator,ætate propè decrepità: Cui ſatis fuit meruiſſe Imperium; nec enim ijs artibus geſsit quibus meruerat; obnoxius amicorum regimini, auctoritate Principis obuelantium cupidites. Statim placuit,ſtatim diſplicuit;ſexto menſe interemptus ab Othone, cum Piſone quem adoptauerat,dignus Imperio, niſi im-

ſi imperaſſet; adeò diſcrepant euenta conſilijs.

Saluius Otho deguſtauit, non geſſit Imperium; morte generoſa turpitudinem vitæ emendans, Poppææ coniux, & Neroni familiaris neutri placuerat ſine vitijs, quibus fretus, corrupto promiſſis milite, & Galba ſublato, 95. dies imperauit. Nam Vitellius à legionibus Germanicis Imperator dictus, ab ipſo bis victus nouiſſimè vicit: Otho vel Imperij deſperatione vel tędio, cum ad repetendam pugnam vrgerent milites, maluit purpuram ſuo damno ponere, quàm retinere alieno; eoque animo ferro incubuit. Sed deſperatio abiecti animi eſt non erecti, & fortitudo tam patientiam præſtat quàm audentiam. *Otho.*

Aulus Vitellius idem Princeps fuit qui priuatus; vitia docuit quæ didicerat; gulæ profundæ, luxurioſſimæ voracitatis, & crudelitatis magiſter. Octo menſes bacchatus in Imperio; donec à Ducibus Veſpaſiani Romæ victus, & inſtar ſpurciſſimi nebulonis productus in medium, omni contumelia laceſſitus à plebe, in Gemonias tractus, excarnificatus interijt. Sed publica propemodum ruina, nam dum pro abdomine contendit pugnaciter; Cremona *Vitellius.*

cum ſuorum clade euerſa funditus; in Vrbe fœda prælia, cæſa 50. hominum millia; Sabinus Veſpaſiani frater interemptus; & Capitolium tam religione tutum quàm muniinentis, furore Vitellij conflagrauit. Ita nihil propius factum, quam vt ab ignauiſſimo homine caput Orbis ciuitas perderetur.

Veſpaſianus. Interim Flauius Veſpaſianus Imperator dictus à militibus Syriacis & Pannonijs, honoris cupidis; vt quem ſinguli ſummum aſſequi non poſſent, ſaltem conferrent, cùm cunctanter ſuſcepiſſet Imperium, fortiter geſſit. Ab Auguſto primus veterem Romani nominis gloriam reuocans; natales obſcuros militari laude illuminans, in Britannia celebris, vbi tricies cum hoſte conflixit; inde in Africam, pòſt in Iudæam translatus: vbique dignus Imperio, vel in ipſo Neronis comitatu: mox Othone, Vitellio, Antonio primo, Cereali, Iulio Sabino, patriam diſcerpentibus; amicis cogentibus Imperatorem ſe dedit, ſuſcepitque nutantem Rempublicam, & ſeruauit ad annos decem.

Ieroſolymitana clades. Anno Chriſti 70. Iudæi meritiſſimas à Chriſti morte pœnas exoluerunt. Ieruſalem caput impietatis, poſt

202

poſt internas cædes, abominabilem famem quà ipſi mortales in alimenta ceſſerunt, à Tito Veſpaſiani filio, quarto obſidionis menſe expugnata, non ſimul; ſed vt vinceretur ſæpius, & euerteretur funditùs, primò capta inferior Vrbs, poſt biduò Templum, quod inuito Tito incenſum; tandem Vrbs ſuperior, omniaque abolita ferro & flammis. Perierunt in obſidione Iudæorum vndecies centena millia, captiuorum 97. millia abducti; tota in Imperio deleta gens peruicaciſsima: vt fatente victore, Numen ipſum graſſaretur in victos. Expungenda ciuitas quæ Christum Regem abnuiſſet, & ſuo inundanda ſanguine, quæ fudiſſet innoxium.

Veſpaſiani mors. Anno Christi 79. Veſpaſianus conſtitutâ in Imperio Pace, cui primus omnium Templum poſuerat, diem obijt, vir Imperatorijs, ſi auaritiam demas, virtutibus clarus; frugalitate, modeſtia morum, & temperantia, quæ veræ ſunt ſumptuariæ leges, luxum Vrbis effrenem aliquatenus inhibens. Perſanauit Imperium concuſſum bellis ciuilibus; & quod infrequens eſt, pacem coluit homo militaris.

Titus Titus filius ſucceſſit in Imperio, quod rariſſimum, emendationem mo-

rum aſſequutus : nam qui priuatus *Nero* audiebat , princeps ita ſuperauit Auguſtum, vt humani generis Amor dictus ſit: liberalitate ſummus, vt vox illa, *Amici diem perdidi*, ſatis inſinuat, quaſi iactura Principum ſit, non perdere, ſed ſeruare. Duobus annis imperauit; adeò quæ eximia, rara ſunt & caduca; in ſucceſſore nactus votum Auguſti, vt & eo nomine deſideraretur.

Veſuuius. Eodem Anno 79. Veſuuius Campaniæ mons primùm exarſit, flammam eiectans & cineres, impetu tanto, vt in Africam & Ægyptum cinis peruenerit. Herculanum & Pompeij penitus obruti; ingens mortalium vis *Plin.* oppreſſa; in quibus Plinius ſenior, iacturæ tantæ non modica pars, vir omnibus literis ingenio par, non naturam modò ſed Doctrinam omnem complexus libris; qui, ne quid neſciret, ſcrutans incendium, flammis raptus eſt vel conſecratus. Incendium identidem prorupit in poſterum, in amœniſſima Orbis regione: vel ad gentis, ne peccaret obſtinatius, medicinam; vel ad prouidentiæ regimen, ne vna regio ſine mixtura mali felix eſſet.

Domitianus. Anno Chriſti 81. Domitianus Titi frater, naturà non moribus, ſuſcepit

Impe-

Imperium; vitia virtutum ſpecie primùm obuelans, mox detracta perſona, libidine, auaritia, & crudelitate ſuppar Neroni. Nec ſago quàm toga melior, à Decebalo Dacorum Rege victus, empta pace Romæ de ignauia ſua triumphauit. Profuit tamen Reipublicæ literariæ, quod Poëſim vel amarit, vel non oderit: nam ex Agonibus Capitolinis, vnde ex æmulatione & præmio Poëtæ fierent, quaſi ex ludo præclariſſimus euaſit, Statius verè Entheus, & Muſarum œſtro perculſus, cuius ſiluas Parnaſſi laureta dixeris, & Martialis Epigrammatum laudabilis ſcriptor, ſi caſtior; quamuis de Româ Domitiani nihil niſi turpe eſſet quod ſcriberet: & Iuuenalis, non donis Principis, ſed inquinatiſſimis incenſus moribus, Satyras ſcripſit, quæ ſteterunt exilio: adeò vitium turpe eſt vel amanti: deflexit ab Horatio Iuuenalis, & cothurno ſoccum mutauit.

Statius. *Martialis.* *Iuuenalis.*

Nec eloquentia Poëſim deſtituit; in Quintiliano ſcholaſtica dumtaxat, à Roſtris & Curiâ declamatiunculis vt remis addicta. Laus tamen magna Quintiliani, quòd Romanis non modò ab innocẽtia morum, ſed etiam ſtyli prolapſis in vitia: perſpicax ipſe &

Quintilianus.

Ciceronem antepoſuit Senecæ, & declamauit, ſin minùs auſus in morum vitia, in ſtyli peccata.

Apollonius Et Philoſophiæ cultores fuerunt; in quibus Muſonius probitate morum doctrinam eximiam illuſtrauit: & Apollonius Thyaneus Phyloſophiæ decus in ſpeciem, reuera probrum & catarma, qui turpiſſimam artem edoctus à Dæmone, præſtigiator inſignis, pro Deo habitus, vt haberet Orcus quem Chriſto opponeret, morte tandem patratis dignâ prodigijs exceſsit, peremptus à Dæmone. Et Ioſephus Veſpaſiano gratiſsimus, *Ioſephus.* ſtudijs ſcriptaque Hiſtoria Iudæis ſuis famam comparabat; vir vtrinſque Mineruæ; ſed vt bello infelix, ſic ſcripto inſincerus, emendationis materiam reliquit poſteris.

Agricola. Quin & militaris ars ſub ignauiſsimo Principe per Iulium Agricolam inclaruit; qui Britanniam abs ſe domitam claſſe circumuectus, primus Romanorum Inſulam reperit, & Orcades Inſulas ignotas hactenus detexit, ſubegitq;, veneno poſtea interceptus per Domitianum, cui alienæ virtutes vitiorum erant alimenta. Vitam tamen non potuit Tyrannus eripere, quam Taciti generi ſcriptis adeptus eſt: adeò quid.

quidpiam ferro Imperantium poten-tius eſt.

Anno Chriſti 92. Ne cui innoxius Domitianus eſſet, edicto & ferro perſequutus eſt Chriſtianos: in quibus Ioannes Chriſto ille chariſsimus, ſenexque puriſsimus, è dolio feruentis olei illæſus & integer, relegatus in Pathmum: quà in ſolitudine arcanorum cœleſtium particeps Apocalypſim ſcripſit, hoc eſt, Eccleſiæ pugnas & triumphos, in poſterorum pro moribus varijs ſpem aut metum. Is ſub Neruà rediens Epheſum, ſcriptoque ad aſſerendam diuinitatem Chriſti Euangelio; dein ſub Traiano. Chriſti anno & ſuo 99. poſtremus & vnus Apoſtolorum ſiccà morte functus eſt. Non Alexandri quidem Hepheſtion, ſed Ieſu amicitia celebris; cuius Matri ſuffectus adoptiuus, ſupereminuit omne faſtigium, Chriſti frater, Mariæ filius. *Ioannes Euangeliſta.*

Eodem anno Flauius Clemens Domitiani patruelis, & in Conſulatu collega, obiecto Chriſtianiſmi crimine, occidit; & Flauia Domitilla eiuſdem ſceleris hoc eſt laudis conſcia relegata. Nam præclariſsimis capitibus pro Chriſto mori omni Imperio fuit antiquius, placuit Purpura quæ ſuo imbuta ſan- *Clemens & Flauia.*

guine obſoleſceret nunquam.

Domitianus. Tandem poſt tot cædes, Domitianus à ſuis, cubiculario & Domitià vxore conſcijs, confoditur, in Palatio, anno Imperij 15. Fratricida, ſuorum peremptor, lues graſſans in Curià, ne muſcarum quidem in ſolitudine patiens. Credo homines pro muſcis habuit, quos nullo delectu paſſim interemit.

Nerua. Anno Chriſti 96. Nerua Cocceius iam extremà ætate apud Sequanos Imperator dictus, cùm à ſenio & morum indulgentia cuique vel improbo eſſet obnoxius, nec Aula mutato Principe mutaretur, vidit prudentiſsimus ſenex quanta moles eſſet Imperium, & adoptauit Traianum, dixitque Cæſarem; hoc vno verbo de Orbe terrarum optimè meritus. Viuus prodeſſe non potuit, profuit mortuus, nam ſtatim poſt annum vertentem obijt, ſecurus ſui, ſecurus Imperij in Traiano.

Traianus Traianus Hiſpanus Neruæque extraneus Coloniæ Agrippinæ ſuſcepit Imperium Anno Chriſti 98. tam gratus Senatui boniſque omnibus, ita comitate potentiam mitigans, vno verbo, ſic à Domitiano diuerſus, vt vnus Principum nomine Optimi inſignitus, nemine præter

Chri-

Digitized by Google

Chriſtianos affecto iniuria, priuat i temperantia. Principiſque magnanimitate; viuus nomen ſuum in Romanorum animis conſecrauerit.

Anno Christi 101. Plinius Conſul celeberrimum illum Panegyricum Traiano abſenti in Senatu dicit; immortale tam Conſulis quàm Principis monumentum, vt boni Principis ſic Oratoris optimi exemplar, vbi dignum argumento ingenium vel ſuprà ipſum eminuit. *Plinij Panegyricus.* Vincebat interea Decebalum Traianus, non ſine ſanguine, Iſtrumque primus coniunxit prodigioſà lapidum mole; pòſt Romam redux Columnam illam excitauit, rebus ſuis mira arte inſcriptam, Coloſſo parem; variaſque condidit Bibliothecas; gnarus opera manuum ruinæ obnoxia, ingeniorum partus æternos. Deinde gloriæ flagrantior à Septentrione in Orientem conuerſus, quærens bella quæ gereret, ſubegit Armeniam, Parthos Tigri ſubmotos Cteſiphonte ſpoliauit & Seleuciâ: mari rubro claſſem immiſit, quæ de Indis referret ſpolia, longèque toto victor Oriente, ſe Romanum prædicabat Alexandrum, mox ipſius fatum ſubiturus. *Traianus*

Verùm tot præclara crudelitate in

Chriſtiani ſub Traiano.

Chriſtianos fœdauit; à quibus victus eſt. Pręclari pugiles in hoc certamine triumpharunt; Simeon ætatis annor. 120. par tormentis Crucis: Ignatius Antiochenus, beſtiarum quibus obiectus eſt cupidior, quàm gloriæ Traianus; Euſtachius Perylli ſupplicio redditus, Oneſimus, alijque; æterna tam boni Principis opprobria: adeò bonum præterquàm à Chriſto nullum ſincerum eſt.

Antiochia terræ motus.

Nec Traianus pœnas in Orcum diſtulit; nam anno Chriſti 115. Antiochiæ cuius Præſulem occiderat, terræmotu tanto concuſſus eſt, vt metu propemodum interierit; ſeruatus tamen ab ignoto quodam per feneſtram Palatij, vt malo vel bono reſipiſcere diſceret; ruinis vis magna mortalium ex omni gente cum Pedone Conſule oppreſſa eſt: vnde Vrbs vna calamitas Orbis. Dicas Antiochiam orbam Ignatio, quaſi detracto fulcro in præceps ruiſſe.

Traiani mors.

Et altero pòſt anno Selinunte in Cilicia aquâ intercute & apoplexiâ Traianus obijt: cùm tot ærumnas ſuas vidiſſet irritas; nam rebellarunt ſubactæ Prouinciæ, Parthi Regem impoſitum depulerunt, Iudæi in Palæſtina & Cypro ad quadringenta ſexaginta hominum millia

effe-

efferati rabie peremerunt, & ipſe fulminibus portentiſque ab Agarenis quos impetebat repulſus, pœnam ambitioſo capiti acerbiſſimam paſſus eſt, cùm nihil ex tot periculis præter vnam mortem reliquum vel Reipublicæ vel ſibi faceret. Romam cinis delatus, ingenti pompà triumphauit: hoc eſt, Mors ipſa de Mundi gloria triumphum egit. *Aga-renis*

Vir tamen militaris, diſciplinas promouit, tam ſcriptoribus, quàm Tribunis gratus: cùm per eos geſta, per illos traderet poſteritati. In ijs principes Plutarchus Chæronenſis, literaturæ omnis fundus vberrimus, tam alienis exemplis quam præceptis ſuis morum inſtitutor: Dion Pruſæus ſiue Chryſoſtomus Græcæ facundiæ ſpecimen ingens: in Latinis Plinius Tullij admirator potiùs quàm æmulator, dignus ipſe quem non laudes modò ſed æmuleris: Suetonius accuratus minimorum ſcriptor, nullo ornatu: L. Florus ſtyli compendioſa pictura res Romanas illuminans, à breuitare quod difficillimum depulſis tenebris, & omnium inſtar Cornelius Tacitus, ſententiarum pondere ſuccoque ſenſuum commendatiſſimus, politicæ rei vulgò magiſter, cùm in eo legas *Plutarchus. Dion Perſæus. Plinius. Suetonius. L. Florus. Tacitus.*

 plura,

plura quæ fugias, vix quod æmuleris.

Anno Chriſti 117. Adrianus ex conſobrinâ Traiani genitus, vel ipſius teſtamento, vel Plotinæ artibus Imperium adijt, ac ſtatim vel Anteceſſoris inuidia, vel belli odio, vel ad ſecuritatem, omnes trans Euphratem gentes victas à Traiano ſuis legibus iuribuſque reliquit, vt cùm arte bellicà eminere non poſſet, pacis præpoſtero ſtudio emineret. Luſtrauit prouincias Imperij Romani, Præſidium ruinas quà poſſet ſarciens, gnarus eſſe Principis, beneficijs fouere quos regeret, tanto labore, vt ad frugalitatis exemplum incederet pedibus. In Britannia murum ad 80. paſſuum millia erexit: imbecillitatem faſſus, cum veteribus militum animi pro muro eſſent. In Ægypto vrbem Antinoem condidit, iuuenis Antinoi monumentum an monumentum, in vitam rependeret quam adoleſcens ad ſeruandum Principem vltrò profuderat: ſed malè rependitur, quod ereptum ſemel reddi nequit.

Adrianus.

In Palæſtina grauiſſimo bello Iudæos contriuit, cùm euerſa Ieroſolyma Æliam Capitolinam adiuncto ſimulacro Iouis erexiſſet; rebellantem poſteà gentem, duce quodam Barcho-

Iudæi domiti.

chocabo, cæſis quingentis octoginta eorum millibus, alijſque pluribus fame & igne perditis, vicit tandem; at magnâ ſuorum iacturâ, cùm hoſtibus furor & deſperatio pro armis forent. Interdictus patriâ Iudæus, quam nec adire vel ad flendum poſſet, vt & ſola miſerorum voluptas eriperetur.

Dionyſius Areopagita. Hæc meritò in Palæſtina; at immeritò Chriſtiani toto Orbe vexati, in quibus Dionyſius ille Areopagita Galliarum Apoſtolus, cùm vitam ad 100. annos produxiſset. Athleta nobilis, coronam Martyrio reportauit, ſuique triumphi currus & ferculum, truncatum caput trophæum mortis longius detulit. Feliciùs obiens quam Tyrannus ſuus Adrianus, qui 22. Imperij anno, vitæ 72. acerbiſsimis confectus doloribus, cum mortem quam antea per Antinoum & præſtigias Dæmonum fugerat, ardentiſſimè quæreret; tandem inuenit, fame & inediâ ſemet perimendo, gnarus in paucis virtutum ſpecie velare vitia, at crudelitate per Iuſtitiæ Laruam emergente; Doctrinæ famam ſic ambiens, vt doctiſsimum quemque irrideret, plurium more, contendentium eminere vnâ aliorum obtrectatione; Magiâ infamis, à qua *Adrianus.*

æger

æger non adeò vitam impetrauit, vt nec mortem ipſam.

Litteris clari hoc tempore Ptolemæus Alexandrinus, Aſtronomicæ ſcientiæ decus & regula, Phlegon libertus Adriani benè de Hiſtoria meritus per Olympiadum calculum. Arrianus Nicomedienſis in Alexandri rebus nactus monimentum; A. Gellius è noctibus Atticis lucem quærens Sed & hominum retrimenta Hæretici, Baſilides, Carpocras, Marcion, & portentum humani generis Gnoſticorum turba: iam Orco nouum Tyrannorum genus in Eccleſiam Chriſti intentante.

Ptolemæus & alij.

Anno Chriſti 138. Adriano ſucceſſit Antoninus Pius, cognomine ſupra Africanos ipſos præoptando; quod meruit pietate: ſiue in Adrianum, cuius & mortem quantùm licuit diſtulit, & mole Adriani in ſepulchrum erectâ poſterorum vitæ conſignauit, ſiue in Senatores, quos ſæuitiæ Auguſti ſubtraxit: ſiue potiùs in Humanum genus: quod amore & beneficijs complexus eſt vniuerſum.

Antoninus Pius.

Ad annos 23. non tam Imperio præfuit quàm profuit, ab Italia nunquam, vix Romà profectus, adeò contrariam Adriano vitam inibat, ſeditiones & barbaros autoritate virtutum non armis

mis compeſcens. Sanè hoc virtutum clypeo non paucos repulit; quippe Pharaſmanes Iberiæ Rex quæ abſenti negauerat, præſenti conceſſit: Vologeſes Parthus occupatam Armeniam lectis Auguſti litteris pudori impar dimiſit; Indique & Hircani, hoc eſt ipſa barbaries non alium arbitrium controuerſiarum legerunt: adeò pax potentior bello, vbi ſumma auctoritas in virtute ſumma innititur. Febri Antoninus obijt, ætatis anno 70. verè Ciuicà dignus, niſi Deorum ſtudioſior paſſus eſſet Chriſtianos plecti, in quibus Romani Præſules Theleſphorus & Hyginus ſuo ſanguine Eccleſiam conſtabilierunt.

In literatis Galenus Pergamenus, Medicinæ ab Hippocrate alterum numen: Maximus Tyrius è Schola Platonis Rhetor philoſophus; Ælianus hominum & animalium complexus ſingula; Iuſtinus Trogi Pompeij Hiſtoriarum venenum ſuaue, quas in epitomem contractas perdit vniuerſas: Diogenes Laertius, Philoſophiæ non dogmata ſcribens, ſed exempla; & Sextus Chæronenſis. Plutarco auunculo doctrina ſuppar; non felicitare, nullo monumento præter inanem famam ſuperſtite; alijque quorum corpora & inge-

Galenus & alij.

Iuſtinus.

ge-

genia alebat vnius Principis amor & liberalitas.

Anno Chriſti 161. M. Aurelius *M. Aurelius.* Antoninus Philoſophus, & L. Verus adoptati olim à Pio ſuſceperunt Imperium, geſſeruntque concordi animo, quamuis diuerſiſsimis moribus. Aurelius Fauſtina Pij filia in vxorem ducta, Stoicam Philoſophiam non ſecta modò ſed vita profeſsus, verè Philoſophi nomen integritate morum impleuit. At Verus Æli filius, *L. Verus.* iam ab Adriano ad Imperium deſtinatus, luxu & libidine diffluens, mancipium erat voluptatis; vt in vno Palatio virtus & vitium hoſpitarentur. Tamen in rebus publicis accommodauit ſe Verus Aurelio, ſtatimque turbante Vologeſe miſsus ad Parthicum bellum, vt Martis periculis purgaret Venerem. Sed conſilium Aurelij fefellit euentus; bellum per Caſſium Legatum quinquennio geſtum proſperè quidem; cum Parthus ſubmotus Armenia, captiſque ad Tigrim regijs vrbibus, ad petendam pacem adactus ſit; ſed Lucij nulla emendatione, qui in Syria terrarum voluptuoſiſsima conſidens, palam obiens quæ Romæ clanculum, redijt inde libidinibus corruptior, tenaciorque conſuetudinis prauæ; adeò Animus

mus mutatione cœli non curatur.

Parthico Marcomannicum bellum ſucceſsit, magnis copijs apparatum, maioribuſque periculis geſtum. Nam à Pannonia dum in Vrbem Lucius redit, correptus apoplexia, nono Imperij anno, voluptates cum vita concluſit: & ipſe Aurelius dum Marcomannis victis pugnat in Quados, ab ijs intercluſus, ſiti & calore cum exercitu periturus, vltimam naufragij tabulam apprehendens, Legionem Chriſtianam quæ militabat in caſtris appellare paſsus eſt Deum ſuum. Nec fruſtra; cum repente cœlum diffluens imbribus & coruſcans fulminibus, ijs perculſos Barbaros diſsiparet, illis Romanos potos reficeret; quaſi Deus mare Rubrum renouarit in nubibus, quæ ſeruarent ſuos, perderent hoſtes. Legio dicta FVLMINATRIX, non tam Quados quam infirmam Deorum colluuiem fulminauit.

Marcomãnicũ bellũ.

Malè tamen Aurelius de Chriſtianis meritus, quos antè inſequebatur ſæuiſsimè; in quibus Pius, Anicetus, & Soter Romani Pontifices; Iuſtinus ex Philoſopho Chriſti aſſertor, geminaq; Apologia clarus; Polycarpus Smirnenſis Præſul, flammis illibatus, quas & fuſo reſtrinxit ſanguine; ſeptemque

Chriſtiani vexati.

nati

nati Felicitatis, partu fecundiſſime enixæ cœlo quos ferrum necabat. Recruduitque poſt Marcomannicum bellum ſæuitia; Philoſophis, penes quos Aurelius, Chriſtianas virtutes quibus ſuæ laruam deponerent inſectantibus. Tunc clara Lugdunum cœlo Aulicos peperit in pluribus, Photinum Præſulem ſenectutis ornatum, & Blandinam in ancillæ corpore regio animo, ea tolerantem quæ Romanam fortitudinem vincerent; Deo per ſeruam, & fœminam vires, & ſplendorem tanti Imperij triumphante.

Calamitates publicæ. Nec orbi Chriſtianos mactanti pœnæ defuerunt; nam præter bella quibus attritus eſt, terræmotus quibus eſt concuſſus, famem qua oppreſſus, inundationes amnium quibus merſus; tam atrox peſtis graſſata eſt, Babylone in reliquas terras propagata, vt facilè Deum plectentem agnoſcas. Sed & Principi foris nulla ſecuritas, quem Marcomannico bello expeditum euocauit Oriens rebellante Caſſio; & ab ipſo victo pugnantem in Sarmatia mors excepit; tam infelicem domi quàm foris, quippe qui coniugis proiectam impudicitiam Socratico animo toleraſſet, Commodumq; ab ea natum, viuam matris effigiem, eò prolapſum

lapſum ſceleris noſſet, vt Patri per Medicos mortem offerret; quam oblatam, vel à Medicis, quorum erat repellere, vel à filio cui vitam dederat tam æquo excepit animo, quaſi à neceſſitate ſola immiſſam; anno Imperij 19. vitæ 58. virium etiam quam æui validior. Vir integritate morum, præter ſuperſtitionem; nulli ſecundus, ſuis ipſe Philoſophis Sanctior, Romanis tamen infeliciſſimus ob aſſiduas calamitates. Mox in Conſtantino ſpectabit Orbis, quantum interſit Philoſophum inter & Chriſtianum & aliunde quàm ab inani ſapientia felicitatem regni arceſſendam.

Famà tunc illuſtres Hermogenes Rhetor Herodes Atticus, & Athenæus; piorum nomen, huius etiam ſcripta veritate omni condita, doctis celebrantur; Philoſtratus Lemnius, eruditus Sophiſta, Apollonij geſtis, hoc eſt mendacijs & fuco celebris; Apuleius Afer, Philoſophico pallio Magiam obuelans, impuritatem mentis ſalebroſo ſtylo aperuit, Et circa hęc tempora Lucianus, qui ex Chriſtiano Atheus, tam benè falſorum Numinum, quàm malè veri deriſor, præclariſſimum ingenium ſcommatis & ſatyris maledicentiſſimus hominum contaminauit.

Athenæus. *Philoſtratus.* *Apuleius.* *Lucianus.*

An-

Anno Chriſti 180. Commodus Aurelij filius, vel, vt plures volunt, gladiatoris, Caligulam & Neronem Imperator dictus, excitauit. Publicarum rerum cura in Perennem ac deinceps in Cleandrum reiecta, quaſi grauiore humeris ſuis Sarcina, cum exoletis & meretricibus in Palatio, cum gladiatoribus & beſtiarijs in arena, omni turpitudine dehoneſtatus, crudeliſsimus etiam in clariſsimos quoſque Senatorum, Herculis perſonam induens, pluresque claua mactans, Patris virtutes ſpurciſsimis vitijs expũxit: adeò difficilius eſt filium probum gignere, quàm eligere; felicibus ab vſque Traiano adoptionibus, infeliciſsima in Marco ſobole. Hæc peſtis graſſata eſt annos propemodum 13. donec ab Narciſso Athleta in palæſtra extincta eſt; cum iam Sororem, affines, & voluptatum vſu chariſsimos peremiſſet: nam apud hæc monſtra, nec naturæ nec ſcelerum affinitas tuta eſt.

Cõmodus.

Anno Chriſti 193. Iam ad caſum prolabens Imperium, in plura diuiſum capita, vix vno nixum eſt. A nece Commodi Heluius Pertinax è Grammatico miles, è milite ad Præfecturam Vrbis euectus, à Senatu iam ſexagenarius Imperator dictus eſt.

Pertinax.

eſt. Sed ſtatim poſt menſem alterum à Prætorianis antiquos Principis mores minus ferentibus, nouo facinore interemptus eſt: dignus æuo meliore, cui Romanæ virtutes placerent.

Inde milites venale Emperium Didio Iuliano togæ quàm ſagi artibus clariori commercio turpi addixerunt. Sed faciliùs capeſsitur imperium quã tenetur: auerſante tam indignum Principem populo, multiſque cædibus in foro patratis, cùm iam Seuerus aduentaret, nec retinere Iulianus purpuram poſset, nec vellet deponere, à Senatu capitis damnatus, eo truncatus eſt, ſecundo menſe quo imperauerat: Nundinator infelix, qui mercem emerat, qua periret. *Didius Iulianus.*

Nec ideò in vno quieuit Imperium, quod Seuerus in Illyrico, Albinus in Britannia, Niger in Syria partiebantur; non diu tamen, cùm Seueri celeritas Romam occuparet, fraus Albinum vinceret, aperta vis Nigrum. Quippe in Iuliano perempto iam Romæ dominus, ne contra geminos pugnaret, more gladiatorum diuidens; Albinum Cæſarem dicit, Nigrum hoſtem, varijſque prælijs fractum, tametſi fortiſsimum, tandem capit, necatque. Byzantium appendix victoriæ, *Seuerus.*

quæ

quæ obſeſſa triennio & expugnata, in vicum abijt: poſt humanarum rerum ludibrio caput futura Orbis, quo expungebatur. Inde Seuerus conſortis impatiens in Albinum vertit, & ad Lugdunum Nigri fortitudine pugnantem & fato captum occidit; Lugdunum florentiſſima Colonia vaſtata igne & cædibus, adeò miſerum ſtetiſſe à victi partibus.

Chriſtiani paſſi. Tum iterum petitus Oriens; Parthiſque fractis, ob Chriſtianum militem coronam in donatiuo recuſantem, vt rerum ingentium parua exordia, acerbiſſima in Chriſtianum nomen crudelitate ſæuitum: *Irenæus.* inter plures Irenæus Lugdunum miſſus à Polycarpo, tam virtutum diues quam doctrinæ, vitam ſub gladio fortiſſimè poſuit. Sæuitiæ cauſa Plautianus, Afer ortu & crudelitate, Socer Baſſiani, & Imperator Imperatoris, opum ſupra cupiditatem plenus: at mox Deo vindice abs genero ſuo interfectus eſt; obſtupeſcente Imperio tam repente Nihil, qui erat Omnia.

Seuerus. Obijt Seuerus Imperij anno 18. quê cruore maceratum dicas, tantùm effudit: agebat in Britannica expeditione, vbi animi mœrore contabuit, ob natorum hoſtile diſſidium, ſecurum ta-

tamen reliquit Imperium, cuius limites tuerentur legiones duæ ſupra triginta. Sed Chriſtiana Religio in Sarmentitijs & Semiaxijs tutior, quæ cladibus ſuis ferax, de ipſo Imperio triumphabit.

Sub Seuero, Clemens Alexandrinus, ſummæ & Chriſtianæ eruditionis, miris Stromatibus litterarum orbem veſtiebat; Tertullianus, animo, ingenio, ſtiloque Afer & igneus, nimiæ auſteritatis, qua præceps raptus in Montani hæreſim lapſus eſt, an reſipuerit incertum, ne ſumma ingenia vanitas efferat, quibus caſus ſæpe in cenſu eſt. Melius deſijt Minutius Felix ex inſigni cauſidico Chriſti aſſertor. Tunc & Papinianus Iuriſconſultorum ſcientiſsimus, Alexander Aphrodiſeus qui primus Ariſtoteli lucem impertijt, alijque in ea temporum acerbitate, quaſi niues ſub Ætnæ incendijs viguerunt. *Clemens Alexādrinus.*

Anno Chriſti 211. Antonius Baſſianus, Caracalla dictus à veſtis genere, cum Geta fratre Imperio potitur; at ſtatim ſolus, interempto fratre in matris gremio, ipſaque poſtmodum In vxorem ducta; adeò procliuis in extrema ſcelera caſus eſt. Nihil patris præter crudelitatem imitatus, viginti *Caracalla.*

viginti mortalium millia qui fratri fa-nerant interemit; in quibus Papinia-nus oraculum Themidis, cùm excu-ſare fratricidium nollet, de medio ra-ptus illud auxit. Regibus paſſim & fi-dem fregit & gulam, ac Parthicæ lau-reæ cupidus in Artabanum nuptiarum ſpecie deceptum mouit; ſed tranſito Euphrate, aſtu Macrini Præfecti Præ-torio, à milite cæſus eſt; anno ætatis 29. ſuos inter milites, qui-bus ſibi vt licerent omnia, donabat omnia; ita ſcelus ſceleri ſemper in-tutum eſt.

Macrinus. Id anno Chriſti 217. quo Opilius Macrinus, gente Maurus, ad Impe-rium gerendum ſponte coactus eſt fi-liumque Diadumenum Antoninum di-xit & Cæſarem. Sed quis credat vi-rum militarem à mulierculis pulſum Imperio? Mæſa Iuliæ à Macrino per-emptæ ſoror, cui filiæ erant Semiami-ra & Mammea milites auro expugnat, & Baſſianum Varium vix adoleſcen-tulum, Semiamiræ filium, & vt vole-bat credi Caracallæ, Antonium di-ctum Imperatorem appellat. Macrinus à militibus proditus, ac pugna victus, cæſus eſt cum filio, nihil ex paterna claritate præter immeritam mortem auferente.

Heliogabalus. Ita Heliogabalus à Sacerdotio ſolis

ſic

ſic dictus 15. inniens annũ, ingenti Romanæ Reipublicæ probro non auro modò, ſed per fœminam Barbaram imperat; Ipſe vltimum humanitatis portentum, tribus annis per infamia quæque volutatus, proſtibulo quouis corruptior, ne Aſſyriæ Sardanapalum Roma obijceret, tandem per milites confoſſus, in ſpurciſſimum locum proiectus eſt, inquinamentum Naturæ, ſimulque Mater flagitioſiſſima mulier; digna enim verò quæ id monſtri pareret.

Vigebat tũc maximè Origines Alexandrinus, ſublimis ingenij ſed ancipitis; qui ſuorum temporum ſtupor; poſteriorum error in pluribus; cupidiſſimus Martyrij adoleſcens, quod ſenex horruit; notior peccans quàm pœnitens, nouus Salomon, præter ſuæ ſalutis ambiguum; docuit ſummà ingenia magnis eſſe nauigijs paria, quæ mergantur facilius quòd magna ſunt, niſi gubernaculo pareant. *Origines.*

Anno Chriſti 222. Alexander Mammææ filius Heliogabali conſobrinus & ab eo adoptatus noua rerum forma geſſit Imperium. In palatio iuſtus in caſtris ſeuerus, in pugna fortis, prioris monſtri deleuit infamiam; vt nullus Principum ad Naturę leges magis *Alexãder*

acceſſerit . Togæ officia ſic moderatus eſt, vt per Vlpianum alioſque Iuriſconſultos legum iuſtitia, per ſe, iudicum emineret; bonorum delectu, malorumque pœna. Et idem in caſtris non milites ducens ſed Quirites reuocata veteri diſciplina, victis in Oriente Perſis, Afris in Mauritania, cùm ſe ad Germanicum bellum conuerteret, vt orbem totum per partes vinceret, à Germanis militibus vna cum Matre ad Moguntiam interfectus eſt, vitę anno 29. verè dignus Alexandri victorijs, ſi tam ſpargere didiciſſet quàm legere; ſed mater auaritiæ proprior filium perdidit. Quid enim militi, à quo exigis omnia, nihil donas?

Perſicum regnũ. Circa hæc tempora defecit in Artabano Arſacidarum vltimo Parthicum regnum, quod 400. annos perſtiterat, magno Romanorum non terrore modo ſed damno. Iterumque Perſicum inſtauratum Artaxerxe Rege; quod Parthorum ſuccedens odijs, Græcos & Italos malè multabit: Deo quaſi familias ludente Imperia, & in ſepulchris veterum noua ſuſcitante!

Dio Caſſius. Tunc Dio Caſſius Principi charus & faſtis inſertus, inaugurauit litteras trabea, Romanæ Græcus ſcriptor hiſtoriæ per quam accuratus; quam tamen

men negligentia temporum perdidit, dum ſtudioſa breuitatis in Xiphilino, ignorantiam fouet, & vmbram amans corpus amittit. Tunc & mira præſtabat Gregorius ille, Thaumaturgus, Neoceſareæ in Ponto Epiſcopus; cuius inter prodigia ſummum illud, quod ſuos ciues Ethnicos mutarit in Chriſtianos, niſi minus ſit animos hominum liberos, quam in rupes & maria dominari. *Gregorius. Thaumaturgus*

Anno Chriſti 235. Maximinus Trax, Cyclops & Buſiris dictus ob immanitatem, omnium primus ſine decreto Senatus, autoritate militari purpuram induit. Ac ſtatim direptis Germanis, in Sarmatas mouit; at cum Romanum ſanguinem paſſim effunderet, odio omnium in ſe collecto, æmulum ſenſit, quantumuis imparem. Quippe in Africa Gordianus Senior octogenarius cum filio ad Imperiũ inuitus euehitur, ſed fortuna quem promouerat deſtituente, filio à Mauris interfecto, ipſe tanti æui vitam abrupit laqueo, eò ſolum Imperator, ne ſua morte decederet. At Senatus Gordiani fautor, vel Maximino vel omnibus pereundum cenſens, propoſiti cõſtans Pupiennum & Balbinum dicit Imperatores, hunc nobilitate clarum, il- *Maximinus* *Gordianus Senior*

lum virtute, quibus Gordianus puer maioris è filia nepos adiungitur, vt in trium Principum autoritate, nobilitate & fortitudine, conflaretur quodammodo vnus è ſingulis. Inde Maximinus omiſſo bello Sarmatico, quaſi furens bellua properat Romam, futurus materia cædis non cauſa; cum enim in via obſediſſet Aquileam, militeſque ſæpius repulſos haberet crudeliter, ab ijs cum filio non minoris ſuperbiæ iuuene interemptus eſt, vir regno indignus, quod ſola immanitate teneri poſſe affirmabat.

Pupienus & Balbinus. Nec ideò Balbino & Pupieno firmum imperium, nam cùm primùm ob diſſimilitudinem morum diſcordia, dein contemptus mutuus, poſtremò militum odium Senatorios Principes indignantium exortum eſſet; data occaſio Prætorianis interficiendi primùm Pupieni, deinde & Balbini ſuperſtite vno Gordiano militibus grato. Ita autoribus ſua placent, aliena diſplicent.

Gordianus Iunior. Gordianus annorum Sexdecim adoleſcens, ſui ſpem eximiam excitauit ſtatim, non impleuit; Miſitheum doctiſſimum virum delegit ſocerum: cuius conſilijs regeretur, ac ipſius ductu Perſas imminentes Italiæ trans Tigrim repulit præclara victoria. Vltra per-

perrecturus; niſi extincto Philippi fraude Miſitheo, ipſe pòſt eiuſdem Philippi artibus ſpretus à milite, primum parte multatus Imperij, dein toto poſt vita, iuuentutem egregiam calamitoſo fato clauſiſſet.

Circa hæc tempora Gothorum nomen primum Romanis innotuit: mox origo tantarum cladium, nobiliſſimique ruina Imperij. Ij incolebant regionem Scythiæ Europææ, Tanaim inter & Pontum Euxinum, non longè à Danubio verſus Occidentem; quam Getis adſcribunt Geographi; vnde poſtmodùm inſtar Oceani fractis aggeribus Europam obruent. *Gothi.*

Anno Chriſti 244. Philippus Arabs, in præmium perempti Gordiani, quæ calamitas temporum erat, potitur Imperio: quo ad ſe ſæculares Ludos inſtituendos magna belluarum oſtentatione abuſus, ſexto poteſtatis anno, Decium Legatum in rebelles Pannonios mittens, mucronem intendit quo peteretur; nam Decius à rebellibus dictus Imperator, arma in eum conuertens, victum aciæ cædit, filius duodennis, tanta auſteritate vt nunquam riſerit, Romæ perimitur. Dicas fortunæ rotam Romanum Imperium, vel Auguſtos ipſos victimas eſſe, ornatas tantum *Philippus.*

vt ferirentur. An Chriſtum Philippi nouerint, certò nihil conſtat; ſanè nihil admodum in eorum moribus Chriſtum ſapit;& hanc placet illibatam eſſe Conſtantino.

Plotinus. Plotinus celebris Platonicus,& auditor Originis: Romæ tunc docebat, ingenti mortalium plauſu. At longè melius Cyprianus Carthagine, eloquentia prius clariſſimus, vera Chriſti doctrina ſuos imbuebat.

Decius. Anno Chriſti 250. Decius è Pannonia ortus nihil prius habuit quam ſæuire in Chriſtianos,dira laniena,qua præclariſſimi quique ſublati. Sed ſtatim à Gothis in quos pugnabat oppreſſus,filio in conſpectu perempto, viuus voragine hauſtus, nec cadauer ad ſepulchrum dedit; inſtar fulminis tam citò euaneſcentis quàm percellentis.

At ex immanitate natum poſteritati miſeriarum Aſylum; cùm Paulus Aegyptius adoleſcens fuga ſaluti conſulens, in ſolitudines inuias penetrauit, captuſque noua tranquillitate, primus omnium vitam Eremiticam exemplo inſtituit; tanto deinceps ſtudio propagandam, vt in ſolitudine futura ſit Ciuitas, cuius tamen incolæ ſoli eſſent, & in frequentia ſinguli Pauli.

Paulus Eremita.

Nouarianus Eo& tempore Chriſti Eccleſia paſſa

pri-

primum Schiſma; dum in Cornelium legitimum Rome Pontificem, Nouatus Afer, qui iam contra Cyprianum in Africa ſchiſma conflauerat, curat Nouatianum creari Pſeudopontificem; iam inde ambitu in res ſacras irrepente. Sed mox detumeſcente procella Petri nauis in anchoris ſtabit; cæli quippe machina corruet, inconcuſſa ſtante Eccleſia.

Decio perempto Vibius Gallus cũ Voluſiano filio, pace cum Gothis inita ſummum rerum conſcendit apicem, à quo altero anno deiectus per Emilium Aemilianum Pannoniæ Præfectum, eum vndique Barbari in Romanum Imperium inueherentur. Nec ideò Aemiliano Mauro genere faſtigium ſecurius fuit; repente enim à militibus Valeriani mores & nobilitatem ſuſcipientibus cæſus eſt; quaſi Parcarum forceps Imperium eſſet; aut Purpura foret ſtola Libitinæ. *Gallus & Voluſianus* *Æmilianus*

Anno Chriſti 253. Aurelius Valerianus, antea Cenſor, ex illuſtri familia, cuius vita pro morum cenſura, fuerat, communi Orbis ſuffragio Imperio admotus eſt, primò quidem ſibi conſtans, & prioris innocentiæ tenax: ſed mox à Mago corruptus, & à Macriano Præfecto incenſus, Chriſtianos omni tormento- *Valerianus.*

rum genere excruciauit. Inter quæ Cyprianus ille Chriſti Rhetor, eximiè truncato capite perorauit, & Romæ Laurentius igne in craticula toſtus, Porſennæ dexteram toto corpore repræſentauit.

Sed ſimul lues & grauiſſima bella orbi incubuère, Barbaris vndique Romanos limites reuellentibus. Gallieno Valeriani filio Occidens traditus; ipſe Orientem ad comprimendum Saporem petit; infeliciſſimo & meritiſſimo exitu: nam poſt varias clades illatas à Scythis vaſtantibus Aſiam, ab ipſo Macriano crudelitatis face Sapori proditus, diu extremæ calamitatis, quo pertingat humanitas, exemplum fuit. Incuruatus præbebat humeros inſcendenti equum Sapori in cauea ferrea belluæ inſtar circumlatus; verè quadrupes dum ſe incuruabat; & Fortunæ monſtrum, ex Imperatore Suppedaneum, & aſſertor Numinis, merita pęna docente populos. Nec mori honeſtius aut facilius licuit; detracta cute fędè laniatus, toto corpore animam ègit, hominiſque formam adhuc viuus perdidit, cuius vſu diu caruerat.

At ſtatim, ad extremam Romę infamiam. Præfecti paſſim ſe Auguſtos dicunt, & imperium velut hoſtile

ſpo-

ſpolium partiuntur, ea audacia vt exiguo tempore præter Gallienum, triginta Cæſares vel Tyrannos Romanus orbis ſit paſſus. Sed vel duorum Regnum impatiens, quomodo tot ferret? Paſſim ergo mutuis attriti cladibus, ſibi inuicem fuere exitio, deiecti parte dum totum ambiunt. *Tyrãnos 30*

Vnus tamen memoria dignus Odenatus Palmyrenorum Princeps, qui ſe vltrò Perſis obijciens eos repulſos ingentibus victorijs fudit, perfecitque ne Barbarorum ſpolium Roma eſſet. Sed vt ætatem cædium & turbarum dicas, Odenatus cum Herode filio Mæonij conſobrini dolo perimitur; itidemque Mæonius à militibus poſtmodum cæditur: obruebatque Orientem Perſa; niſi Zenobia Odenati vxor, ſupra virilem animum fœmina, pro filijs impuberibus ſuſcepto imperio, ea in Perſas, Scythas, Arabes, & Armenos patraſſet, ipſumque in Gallienum, quæ tot viris pudori eſſent; ita tamen vt militaris mulier & pudica foret, nec in ſexu alieno ſuum negligeret. *Odenatus* *Zenobia.*

Tunc primùm Franci, gens bello fortis, orbi innotuere, qui ſiue à Gallis, ſiue à Scythis ad Tanaim orti, è Germania prorumpẽtes in Galliam, *Frãci*

totam ad Pyrenæos diripuerunt, ſedibus in Batauia poſitis, è qua vix tandem à Conſtantino Conſtantini patre ſunt pulſi; mox ponendo in æuum imperio præludentes.

Gallienus. Gallienus interim inter ſocordiam & fortitudinem medius, imò vtriuſque viciſſim particeps, vel luxu Romæ diffluebat, vel in caſtris æmulos impetebat, direptumque Imperium ſolus annos octo obtinuit; donec ob litteras ab Aureolo Mediolani obſeſſo fictas, à ſuis Ducibus in obſidione peremptus eſt; vir nullius frugis, niſi quod Chriſtianis pepercerit; quem non puduit haberi Principem orbis, dum Pater poſtremus omnium mortalium eſſet.

Claudius. Claudius Dalmata Gallieno ſuccedit, vir reuera dignus Imperio; quod tutatus eſt cæſis Gothorum trecentis millibus, nauibuſque merſis bis mille; gens enim populoſa vndecumque in paratam prędam inuolarat, Altero anno Claudius periit morbo; Deo intercipiente lanienam in Chriſtianos iam expeditam. Traditæ Quintillo fratri habenæ, quas vno menſe non tenuit, cæſus à militibus, verum & fortem Principem extimeſcentibus.

Porphyrius. Tot inter turbas quis locus literis? In

Infecunda igitur ætas doctis viris; nec eos inter annumerandus Porphyrius qui gente Iudæus, religione Chriſtianus, mox Apoſtata & impietatis Anteſignanus, ea euomuit quæ Orcum ſapiant; ingenioſus tantum vt noceret & Philoſophià quaſi cote atrociſſimam bilem exacuens.

Anno Chriſti 270. Aurelianus Sirmienſis, fortitudine militari clariſſimus, qui bello Sarmatico vno die hoſtes 48. pluribus diebus vltra 950. interfecerat, rebus perditiſſimis reparator occurrit. Ac primùm in Italia Marcomannos Romæ imminentes, ſemel victus, pòſt tertiùm victor, ingentibus prælijs fudit & proſtrauit. Dein ad Orientem verſus, victis in itinere Barbaris, Zenobiam difficillima expeditione, bis victam recepta Aegypto & tota Aſia egit in vincula. Tandem in Galliam quaſi ad Triarios mouens, quę obtinebatur à Tetrico, exercitum à Duce derelictum fudit, promotoque ad veteres fines Imperio, Romam ad meritiſſimum triumphum redijt. Mirum quod ſuper fuit Tetricus, obijtque Correctoa Lucaniæ; qui diu Auguſtus vixerat. *Aurelianus.* *Tetricus.*

Nam de Zenobia prodigium eſt, fœminam, hoc eſt tam ambitionis quàm vindictæ immodicam, ſolio *Zenobia.*

detractam ſe triumpho ſeruaſſe, quaſi alienæ glorię appendicem; & victricem illam animam, orbis capacem, tam citò tranſeuntem ad fęminam, tam fortiter pati poſſe quàm agere; eademque manu & mente tractare colum qua gladium: Nempe à Chriſti legibus veram hauſerit fortitudinem virilis mulier. Sanè Captiua nobilis

Aurelianus

Aureliano felicior, qui tam multis hoſtibus victis, cùm in crudelitatem propenſior ſe ipſe non vinceret, Mneſthei Notarij ſui fraude, à millitibus tot palmarum ſocijs interfectus eſt. Deo vindictam Chriſtiani ſanguinis exigente, quem graui perſecutione contra fas omne effuderat.

Sexto poſt menſe vacanti Imperio

Tacitus.

à Senatu Tacitus datus eſt, & eidem tertio menſe ereptus, improborum militum metuentium pęnam factione. Frugaliſſimus ac temperātiſſimus Princeps præſtare in alijs mores ſuos non potuit, ſublatus eſt ne diu peccantes exemplo argueret. Florianus eius frater arripuit Purpuram, qua ſecundo menſe exutus à Probo, dominationis vmbram cum morte mutauit.

Anno Chriſti 276. Probus augurio nominis lectus à milite, tam probum

bum quam fortem ſe geſſit, expulſis Germanis ſeu Francis è Gallia; & in Ægypto Saturninum profligauit; quem inuitus necari paſſus eſt; Iterumque reuocatus in Galliam, Bonoſum quem Britannia Cæſarem fecerat; chariorem Baccho quàm Marti, victum acie in ſuſpendium adegit, ancipiti bello & ſupra ſpem periculoſo; adeò vel Amphoras armat imperium, Anno ſexto Probus, pace parta; cum frequenti opere, exerceret milites, ab ijs triſtis temporum illorum fato in ſolo ſuo perimitur? nempe difficilius moderari pacem quam bellum.

Hoc tempore Manes e Perſide in totum orbem turpiſſimas ineptias propagauit, Paraclitum ſe fingens; vnde nati Manichæi, Orci Satellites, implicantes multos erroribus, in Africa prędationis arcem poſuerunt. Ipſe mox. Manes iuſto ſupplicio, ob Regem luſum vanis promiſſis, in Perſide cute ſpoliatus, qui ſe Deum finxerat, infra hominem perijt. *Manes.*

Anno Christi 282. Carus ſumit Purpuram, quam cum filijs Numeriano, & Carino participat: & ad bellũ Perſicum mox accinctus ducto Numeriano, eloquentiſsimo & eximiæ ſpei adoleſcente. cùm per occupatam Meſopotamiam. Cteſiphontem vſque *Carus*

pro

progreſſus eſſet . ingenti orta tempeſtate , æger in lectulo , coruſcante fulmine perijt , vnus plurium Imperatorum qui militari ferro non periret . Numerianus ex dolore paternæ calamitatis oculis læſis cum in lectica ferretur , perimitur ab Apro ſocero , à Diocletiano ſtatim perimendo . Carinus in Occidente à Patre relictus , ab eo degener , diſparque germano , omni libidine inquinatus , cum validius quam pro turpitudine Diocletiano obſiſteret , à ſuis Præfectis victor in prelio libidinem viri deteſtantibus interfectus eſt. Ita impuritas ſi quando fortis eſt, nunquam felix .

Dio. cletianus. Anno Christi 284. Valerius Diocletianus Dalmata , Apro occiſo ſuſcepit Imperium , geſſitque annis 20. bella bellis ſerens , triumphoſque triumphis connectens . Noua prorſus politica pluribus & extraneis communicauit ſummam poteſtatem ; quodque mirabilius , plures inter conſortes ſuo vnus nutu *Maximianus.* adminiſtrauit Rempublicam , ita regno natus vt regnaret & inter Auguſtos . Primum adſciuit Imperio *Conſtantius.* Maximianum ; agreſtem quidem & Semibarbarum , ſed amicitia fidum , bonumque militia ; tum deinde Conſtan-

ſtantium Chlorum, & Galerium Maximinum Armentarium dictum; illum quidem Claudij nepotem ex filia, innocentia morum inſignem, hunc Dacum à parentibus agrarijs paſtorem olim armentorum, at bello fortem pulchrumque corpore: vxores datæ, Conſtantio Maximiani priuigna. Galerio Valeria Diocletiani filia: partitioque facta Imperij, vt ſuam quiſque partem tueretur. Per eos repulſi ab Romano ſolo feliciter Barbari; perduelles oppreſſi, ac pace vbicumque parta, legibus bonis damna ſarta bellorum. Præcipua triumphi cauſa Narſeus Perſarum Rex, qui à Galerio ignominiam cladis reparante fuſus & victus, liberis coniugibus & tribus vltra Tigrim Prouincijs ſpoliatus, Diocletiano Galerium in ibenti, regnum precarium debuit. *Galerius.*

Sed in ijs triumphis noua bella cladeſque nouæ exoriuntur Cœlum inter & Tartarum: huius legatus Diocletianus qui viperino in Chriſtianos infenſus odio, conſtituit illos exciſos radicibus natura rerum ſemel expungere. Præluſerat ante in Aulicis & militibus Sebaſtiano Tribuno nobiliſſimo gemina morte interemptos Thebæaque legione vna cum Tribuno *Chriſtiani paſſi.*

Mau-

Mauritio per Maximianum deleta pę-
nitus: (digni milites quorum nomina
ſcribantur in faſtis, ita pro vera patria
quæ cęlum eſt fuderunt ſanguinem.)
Tandem acerbiſsime exurgens in ſin-
gulos, edictorum vi, miniſtrorum ſtre-
nuitate, & tormentorum atrocitate, ni-
hil intentatũ omiſit, quo Chriſtianum
nomen exſcinderet. Quis non horreat
in vna Ægypto 144. millia mortalium
cæſa 700. millia in exilium acta; prętet
Afriacam totamq; Europam in carnifi-
cinam verſas; vt totum Orcum dicas in
Orbem effuſum, vbi nemo niſi tortus
vel tortor ſit. Triumphauit tamen ijs
cladibus Chriſti Eccleſia, & ſcoria per
ignem purgata longe illuſtrior, dam-
nis ſuis ferax, miſerijs felix, ruinis ere-
cta, iacturis diues, rediuiua in morte,
mortalium victrix & Dæmonum, ſe-
mentem fecit effuſo ſanguine, profli-
gatura ſtatim Imperium, & Orbem to
tum miſſura ſub iugum.

Dioceletianus. Interim Iouius ille Diocletianus, ſu
perbiſsimus Principum. Dominus ſi ſu
peris placet ac Deus; ille veſte ſerica
auro diſtincta, gemmas etiam veſtigijs
calcans, ab mortalium victus quiſqui-
lijs, præ furore abdicauit Imperium,
Salonaſque in patriam ſecedens, cul-
turæ olerum ſe addixit; coegitque
Maximianum eodem die Mediolani
pur,

Digitized by Google

purpuram ponere, quo ipſe Nicomediæ ſe faſtigio rerum demittebat. Nouo prorſus exemplo, rariſsimosque æmulos nacto; niſi laudem deterat cauſa, dignumque ſit minima quod indignatione, & furore peperit.

Ita Conſtantio & Galerio relictus orbis diuiſuſque, ſed ſe Alpibus continens moderatione ſumma Conſtantius; bienn o poſt vitam chariſsimam omnibus clauſit; pauper ſi Principem ſpectas; imò diues, qui veras opes in amore ſubditorum poſitas noſſet. Galerius cum augeretur moles regiminis, Seuerum per Italiam, & Maximinum ſororis filium per Orientem, Cæſares dixit. At Maxentius Maximiani filius ex concubina, Romæ à Pretorianis nuncupatus Auguſtus, Seuerum quem Galerius in ipſum miſerat, deſertum à militibus, & Rauenna euocatum perimit; tàm citò nullum quam Cæſarem. Vnde Maximiano ſpes reſumendi Imperij, quod parum ex animo depoſuerat; ſed à Maxentio repulſus, & in Galliam profugus; reus inſidiarum in Conſtantinum, Maſſiliæ ceruicibus laqueo fractis, impietatis perpetuæ & ambitionis prępoſteræ pœnas luit. Porrò Galerius Seuero deſtitutus, Licinium laborum im-

Conſtantius.

Maxentius.

Galerius.

impigrum bellique ſtrenuum Ceſarem facit : ipſe Romam contendit, Maxentio imminens. Sed breui poſt tempore phthiriaſi correptus, quà dolorum impatientia, quà ſerà & inutili pœnitentia, mortem implorans, & deprecans: impuriſſimam animam egit: Chriſtianorum acerbiſſimus tortor; quorum vrbem integram in Phrygio internecione deleuerat, quaſi ſæuire in ſingulos clementiæ foret; idem atrocitate morum terribilis; vere Armentarius, & quaſi regeret tauros non homines, ſtoliditate forti conſpicuus.

CAPVT II.

A Conſtantino Magno ad Odoacrum.

Conſtantinus Magnus. ANno Chriſti 306. Nouo miraculo à Septentrione dies illuxit: nimirum Conſtantinuus Conſtantij ex Helèna priore coniuge filius, patri ſuccedens; poſt inſidias à Galerio poſitas diuino præſidio eluſas non ſemel, Imperio & Orbi

Digitized by Google

ibi exoptatiſſimus, vtriuſque Tyrannos oppreſſit.

A Maxentio factum initium, qui diutius Roma omni libidine & immanitate fœdatâ. ſuccinctus 160. millibus peditum, à Conſtantino ſexto Imperij anno ad pontem Miluuium eſt victus, & in profundum merſus limo voratus eſt, nulla re ſtrenuus præter libidinem, alieni cruoris prodigus, patens ſui, fœdiſſimam animam luto tradidit. Maximinus nepos datus eſt Licinio profligandus, pernicies propemodum vltima nominis Chriſtiani, & dirum exitium, ſi vires animum adæquaſſent Hic à Licinio in Illyrico in fugam actus, & in Cilicia Tharſi incluſus, alteram obſidionem à morbo paſſus eſt, tam truculento, & fœdo vt cadauer ſpirans, morte ſæpius appellata, à pœnis vitæ ad æternam mortem tranſierit. Is eſt cui Catharina Virgo Alexandrina martyrium debet, verâ Chriſtianorum Minerua. Diuinâ ſapientiâ humanam fulciens, & armato patientiâ corpore quaſi nouâ Ægide furorem profligans. *Maxẽtius* *Maximinus 2.* *Catharina.*

Licinius vnus ſupererat, Conſtantino iam affinis, cuius ſororem Conſtantiam vxorem duxerat, vir agreſtis, *Licinius.*

iit.

litteris, ac probitati morum perinſenſus, qui præter ferrum & militiam cœtera omnia infra virum duceret. Is cùm Chriſtianos acerbè vexaret, a Conſtantino ipſorum fautore prælio victus, datuſque vxoris precibus, cùm iterum in priora mala reuolueretur, adeò difficile eſt ex animo reſipiſcere, iterumque victus eſſet, iam tertium res nouas moliens Theſſalonicæ peremptus eſt; vbi enim peſtis inualuit, excidenda eſt non curanda. Ita Reſpublica ad Conſtantinum vnum deuoluta, ingenti mortalium bono, vt impietatem orbi pepererat, veram in poſterum religionem tradet; tantum in Principe in vtramque partem momenti eſt.

Crux viſa. Nempe Conſtantino parum fuit liberaſſe Tyrannis Imperium, niſi & orbem ſeruitute dæmonum manciparet. A Cruce abiectiſſimo illo patibulo prima victoria; viſa eſt ſplendens, ſolaribus tradijs non extincta, pridie pugnæ in Maxentium, polliceri victoriam litteris aureis, & ſtatim pro ſigno pilis impoſita, pollitica præſtitit, futura victoriarum in poſterum prærogatiua. Inde Conſtantinus per beneficium ad beneficij fontem progrediens, Chriſtum Deum

faſ-

faſſus, ſacris vndis ablutus, primus vero Deo inaugurauit, Imperium, admiſſus à Silueſtro Romano Pontifice in ouium gregem, cuius Lupos ſuſtulerat. Et ipſius Pontificis ductu fundatæ Romæ Eccleſiæ, Lateranenſis, & Apoſtolorum Petri, & Pauli; cui deinceps decedet Capitolinum illud faſtigium, Romanam ſuperbiam Piſcatoris humilitate calcante, per quem Vrbs orbis domina prorogabit in Animos dominatum, & infirmitate munita verè ponet ſine fine imperium, quod nec temporum curſus, nec vllæ rerum metæ concluſerint.

Roma Chriſtiana.

Nec ſatis æternum hoſtem Eccleſiæ compreſiſſe, niſi & internis ſpecie pietatis crudelius graſſans exſcinderetur. Quippe eſt ars dæmonis, vbi infirma vis eſt dolum intendere, & per Partem læſam inferre Toti perniciem: Inde ſchiſmata & hereſes, & eiuſmodi damna, quę non inferuntur corpori niſi per membra. Conſtantino ergo victori peſtilentiſſimum virus Orcus oppoſuit, Arium Alexandrinum Presbyterum, qui fidem petens in capite, Chriſtum Deum negans, iam ſpargebat impune toxicum. Quod vt opprimeret Auguſtus in ſemine, Nicęę in vrbe Bithinię anno 325.

Cōcilium Nicænū.

Con-

Concilium Patrum indici curat. Conuenerunt præclariſſima Mundi lumina, ſpirantes Sanctorum reliquiæ, in contritis corpuſculi Diocletiani victores; in quibus Nicolaus & Spiridion, alijque ad trecentos octodecim; qui Ario ad palinodiam adacto, fidei normam ſanctiſsimam, Nicænum Symbolum conſcripſerunt: exultante Principe, Trophæum illud alterum de Tartaro poni, At vomita illa inferni Arius; eluſo Principe pœnitentię ſpecie, in furorem ſtatim reuolutus, vndecimo poſt anno, nouà in Vrbe, nouo lethi genere raptus eſt; quaſi purulentus animus turpitudinem oris horreret.

Arius.

Crux inuenta. Et fauit ſuffragijs Patrum Deus, qui Crucem filij probatam miraculis, & theſauri inſtar effoſſam ab Helena, adorandam Orbi propoſuit Iudæaque Dæmonum fanis expurgata, Chriſtianis in poſterum venerationi & amori fuit. Helena porrò Conſtantini mater, cui in filij pietate inſtaurationem magnam Orbis debet, religioſiſsima mulier, nec laboris parca nec ſumptus, circa appendices fidei ſtrenua, parabat eximia religionis fomenta, quæ deinceps omnium commodo adoleſcerent.

Quis

Quis fidem credat nouam Romam mundo peperiſſe? Sanè Conſtantinus cùm expurgare veterem minus poſſet, condidit nouam, ne quid cum Idolis participaret. Byzantium in Thracia placuit, quæ ad Boſphorum ſita, Europæ limes & Aſiæ, vtriuſque centrum euaderet: deiecta fana, erectæ Eccleſiæ noua propemodum poſita fundamenta, ornatus tantus qui Romam caperet: & cum Principe familijs nobiliſsimis emigrantibus, in nouam ſeceſsit vetus, ſi non tota, ſaltem innoxia. Conſtantinopolis ciuitas dicta, ſedes Imperij, conuerſionum ingentium campus, poſt futura caput impietatis, quæ nunc pietatis. Tunc Deo dedicata eſt, euerſis funditus Idolorum templis, anno Chriſti 336. naturà rerum libertatem ſuam gratulante. *Conſtantinopolis*

Ac tot inter lumina aſperſæ nubeculæ Conſtantino; Criſpum filium Alemannorum victorià clarum, quem ſpes ſupra mortalium vota oſtentabat, Fauſtę nouercæ criminationibus fictis implicitum damnauit citiùs quàm deceret Patrem: Nouercamque ipſam poſt compertam ſceleris ardenti balneo interemit: quaſi crudelitatem pœnitentia augeat, vel flagitium emendet immanitas: Sed & Arium puniuit mol- *Criſpus.*

mollius, ſororique Conſtantiæ dedit, vt impijſsimus diuino tantùm telo feriretur. Ita Auguſtus Auguſto ſimilis diuersà fortunà domi ac foris, intra lares habuit vnde ſe hominem meminiſſet.

Conſtantini mors. Anno tandem Imperij 30. placido fine Nicomediæ deceſsit reuera Magnus, ſiue Cęlum ſpectes, ſiue Terram: de vtroque perbenè meritus, Cœlo dum Terram peperit, illamque calamitatibus liberam, ornatamque victorijs parem cœlo fecit; Tam priuatis virtutibus quam Imperatorijs clarus: quod rarum admodum, adeò anguſta mortalitas plura excludit. Nouus ſol Religionis, quam à Britannia exoriens, ingenti ſpargens terrarum tractu, tandem occumbens ad Indos detulit; non ſine miraculo, qui iam occidens Orientem ſolem illuminaret. Preter filios Imperatores, Dalmatium fratris filium Cæſarem dixit: plures enim ſufficiendi Atlantes, qui ruinam ipſius fulcirent.

Lactātius. Sub eo Lactantius, Arnobi ſcholà digniſsimus, profanam eloquentiam Chriſtianà condiens pietate, Criſpi inſtitutor, præclara ſcripſit de religione. *S. Antonius* Verum Antonius Ægyptius lōgè prę clarior: quà virtutibus, quà ſectatoribus

bus poſteritati commendatiſſimus, qui ſolitudine ſocietati coniunctâ, vtriuſque prodigium & exemplum fuit: vt Arius per eum maximè condonetur Ægypto.

Anno Christi 337. Diuiſum Constantini filijs Imperium eſt. Constantino ceſſerunt cuncta trans Alpes; Constantio è freto Propontidis Aſia ad Perſas; Constanti intermediæ regiones cum Africa; Dalmatius factione militum ſtatim oppreſſus eſt. Sed inter conſortes Imperij nullus limes, quem non confundat. Ambitio. Constantinus & Constans diſſentiunt: At Constantinus dum irruit in aliena, propè Aquileiam ignotus occiditur, triennio poſt Patris obitum; vno Imperatoris faſtigio clarus. *Constātini filijs.*

Constanti regnum illuſtrius fuit, belli ſtrenuo, & religionis propugnatori, ſed per ætatis imprudentiam obiectus adulatoribus, & in praua Principum degener, contracto militum odio, à Magnentio Gallo vſurpante Purpuram interfectus eſt, æui anno 27. ſpei plurimæ iuuenis, ſi tam amicos quàm hoſtes cauiſſet, artemque bellicam virtute domeſticâ conſtabiliſſet. *Constans.*

Ita anno Christi 350. in vno Constantio diſpertitum antea confluxit *Constantius.*

Imperium, diſtractum tamen à Magnentio & Vetranione. Sed de hoc actum illicò: nam cùm in procinctu exercitus eſſent, eloquentia. Conſtantij miles Vetranionis permotus, ad eum deſciuit; Vetranioni conceſſa vita cum otio. Ita primum ab orbe condito. Rhetorica peperit regnum, & in armorum fremitu dominatum lingua exercuit.

Magnētio Sed non tam facilè cum Magnentio debellatum, qui fratre Decentio Cæſare dicto, Conſtantio per triennium acerrimè obſtitit; donec acie apud Murſiam profligatus, amiſſis ſuorum 36. millibus, & in Galliam profugus, Lugduni ſe ſuo confodit gladio: grandis corpore animoque, ſed crudelitate barbarà truculentus. Decentius fratrem æmulatus, morte timidiore, ſe ipſe ſuſpendit. Victoria tamen non incruenta Conſtantio, qua ſuorum cæſa 30. millia; mutuis viribus occumbente Imperio; dum Sapores Perſa Orientem palmis conſignaret: pluresque ſeuiſſet, niſi à Niſibi per Iacobum Presulem repulſus, & examinibus culicum in fugam actus, pœnam Pharaonis in æquali ſuperbia repræſentaſſet.

Gallus. Poſt Magnentium victum Conſtantius Cęſarem dixit Gallum patruelem ſorore Conſtantinà in vxorem datà,

tà;& Oriente permiſſo. Sed dum is ſuperbia, illa crudelitate & auaritià ſibi omnium odium parant, multiſque cædibus iniuſtè graſſantur, à Conſtantio euocati anno poſt quarto; Conſtantina quidem febri abſumpta eſt, Gallus autem inſtar priuati abſciſſa ceruice regiam purpuram humana mutauit. Adeò & Regibus priuatorum fata impendent.

Tot inter turbas fuit acerbiſſima Eccleſiæ clades atrocitate tyrannicâ ſæuior, cum orbis vniuerſus vix Dæmonum cultu depulſo, Arij labe ſtatim infectus, fidem tot cruciatibus partam, vnius litterulæ detractione peſſundaret. Stabat quidem in Romano Pontifice & Athanaſio fides; ſed dum hic extorris, ille remotior, minus excludunt irruentes lupos, greges miſerè diſcerpebantur. Sanè hæreſeon antidota admouebantur Concilia; ſed quæ vel irrita vel corrupta, non eſſent remedio, vel morbum augerent. Sardicæ indicta Synodus Epiſcoporum 376. Athanaſium abſoluit & reuocat, ſed ſtatim poſt Conſtantis obitum Valens & Vrſacius; carcinomata Eccleſiæ, eiecto Athanaſio permiſcent omnia. Nec habita Concilia vel Arimini, vel Seleuciæ, vel Mediolani, ma- *Arianiſmus.*

ſunt emolumento; dolo Arianorum Medicina vertente in toxicum. Imo triumphante Tartaro de Hoſio Cordubenſi; illo virtutibus & ſenio venerando, qui cùm Eccleſiæ ſtabilitatem firmitate animi exſcripſiſſet, turpiter lapſus commaculauit res preclarè geſtas, erudiuitque mortales quid à ſua fragilitate timere debeant. Vt de Macedonio ſileatur, qui ab Arrianis in Conſtantinopolitanam ſedem per vim intruſus, & inde poſt multa patrata ſcelera à Conſtantio ipſo deiectus, nouam commentus eſt hæreſim in Spiritum ſanctum; ne qua Sanctiſſimæ Triadis Perſona ab Orci veneno eſſet illibata.

Hoſius.

Macedonius.

Inconcuſſæ tanta in iactatione columnæ, Athanaſius maximè & Hilarius. Quorum ille à prima adoleſcentia Arianiſmi terror & fulmen, iactura famæ, patriæ, facultatum, telorum omnium ſcopus, fugitus, exulans, latens, & de toto orbe præter ſepulchrum expunctus, vel in ipſo mortis ſpoliario Catholicam fidem tutatus eſt; exemplum poſteris, fortitudinis fugientis, ac Parthico more triumphantis in fuga.

Athanaſius.

Hilarius.

Nec Hilarij Pictauienſis laus deterenda, qui in Aſiam eadem de

cauſa.

cauſa relegatus, in Synodo Seleuciæ nutantem fidem conſtabiliuit; mira Numinis prouidentia, vt duo Exules, Orientem alter, alter Occidentem, à ruina præcipiti continerent; quorum exilium ad hanc ruinam erat comparatum.

In his Religionis Imperijque vicibus cum anno ſuperiore Conſtantinus Iulianum Galli fratrem dixiſſet Cæſarem, dolore ardens quod idem poſt Francos domitos Imperatoriam purpuram vſurpaſſet; cùm inter ipſum, & irruentes Perſas diſtraheretur animo, quem hoſtem impeteret, febri perijt, nimiaque regni cupidine regnum amiſit. Tam manu promptus quàm linguà; at Patre indignus, quod Arianis, & Euſebiæ vxori nimis obnoxius illis turbas Eccleſiæ, huic Iulianum Cæſarem indulſit. *Conſtātij mors.*

Anno Chriſti 361. Iulianus Conſtantio mortuo, iam vetante nullo Imperator, Chriſtianæ fidei deſertor impius, in eius perniciem quas natura conceſſerat dotes conuertit. Bellator egregius, quod Alemanni, Franci, & Saxones victi teſtantur; promptus ingenio, quod libri ſuperſtites; vita ab omni luxu aliena, quod cultus Cynicus; quibus armatus turpis Apoſtata in *Iulianus Apoſtata.*

Chriſtianum nomen inſurrexit. Graſſatus nouo genere perſecutionis, Philoſophos Aruſpices, Victimarios, honore perſequi, Chriſtianos ſummo contemptu; illis dignitatum faſtigia, ijs ne litteras quidem humaniores permittere; abſtinere ferro ex inuidentia, ne Martyrij laurea cæſos coronaret: at ſi quod intus ſæuiens mactaret immanitas, aliâ ſpecie detrahere gloriam mortis, ignominiam culpæ affingendo; quaſi Deo imponeret nequiſſimus bipedum, qui ne hominibus quidem ſub barbæ ſylua ſeſe abſconderet Quin & ſuis diffiſus artibus, in ſocietatem perfidiæ Iudæos adiunxit, Ieroſolymitani Templi inſtauratione gentem odioſiſſimam orbi fouens & erigens.

At eò illuſtrior Chriſti victoria, quò relata de pluribus. Nam Iudæorum in Templo conatus irriſi: flammeis globis è fundamentis erumpentibus, rubriſque Crucibus in operarum veſte fulgentibus vt inimiciſſimi Crucis vel inuiti eam dum euertunt erigerent, fierentque alienæ Trophæum victoriæ. Et deſertor fœdiſſimus, dum in Perſas mouet, dijſque ſuis plenus lauros & triumphos præcogitat, à transfugâ proditus Eccle-

ſiæ

ſiæ transfuga, fame & Perſis vrgentibus, poſt grauem pugnam ſagitta de cœlo miſſa percuſſus, in blaſphema voce quamuis verà, impuram animam Orco tradidit, vitæ anno 32. ſacris olim Inſulis deſtinatus; ita corruptio peſſima quæ ex optimo.

Anno Chriſti 363. Iouiano ab exercitu collatum Imperium, & ab eo dedecoroſa pax ſed neceſſaria cum Perſis inita: qua ſeruati milites quos inprudentia Iuliani in intimam Perſidem duxerat. Iouianus rediens odore prunarum in cubiculo calce recens illito extinctus eſt; memorabilior pace reddità cum Deo fanis ſublatis, quàm cum Perſis abſciſſis limitibus. *Iouianus.*

Anno Chriſti 364. Ad abſentem Valentinianum gente Illyricum delatum eſt Imperium; præmium Religionis Tribunatui ſub Iuliano prælatæ; Valens frater ab eo dictus Auguſtus Orientem ſuſcepit adminiſtrandum, quem per annos 14. ab Arianis corruptus peſſimè habuit. Nam Procopio qui purpuram inuaſerat Arbetionis arte deuicto, pleroſque comitum interemit crudeliter. Dein ob Theodori deteſtabilem curioſitatem in ſucceſſorem Principis inquirentis; ipſi Theodoro alijſque pluribus nec *Valentinianus & Valēs.*

illata, Iuliano charis ob Deorum cultum, ipſo Dæmonæ ſuis exitium procurante. Nec mitior in Orthodoxos, quos Epiſcopis orbatos dirè vexauit; Petro Alexandrino ſublato; alijſque octoginta Præſulibus, ad ſe petendæ paci delegatis, impoſitis naui & combuſtis; certus in capite cætera corporis membra interire.

Gregorius Nazianzenus

Tunc à pio receſſu ad propugnandam Fidem reuocati illuſtres amici Gregorius & Baſilius; qui olim Athenis virtute pronubà coniuncti animis, litterarum ſtudijs celebres, præ Iuliani flagitijs adamatà ſolitudine, præclara Monachis virtutum dogmata per exempla ſcripſerant. Et Gregorius Nazianzeni in Cappadocia natus, cùm Iulianum ſcriptis carminibus impugnaſſet, (nam & Chriſti aſſeclis ſuæ Muſæ) nunc valentius in Valentem inſurgens, ea ſcripſit & dixit, vnde Theologi nomen aſſecutus, omnes Triumphatorum titulos vicit. Et in Ponto

Baſilius.

Baſilius ortus, non ſequutus inferiora, Cæſarea poſtea Epiſcopus, Valente miraculis & reuerentia fracto, tantùm connifus eſt, vt fidem caſui propiorem fulciret. Quem & iuuit frater Gregorius Nyſſenus, pietate & doctrinà ſummus; iam inde Gregorijs

Ec,

Eccleſiæ forrunatis: & per naturæ & amicitiæ vinculum Deo conſilia ſua promouente.

Sed Valentem pede claudo pœna aſſequitur, Hunnos vt repelleret (ſi vltrà paludes Mœoticas ad glacialem Oceanum, gens tam laris expers quàm legis, ſe trans Iſtrum effuderant) Gothis expulſis in Romano ſolo dederat ſedes. Sed Gothi à Præfectis inclementius habiti, armis ſumptis inuadunt Thraciam, & Valentem à bello Perſico reuocatum, pugnantem incautius, ne Gratianum conſortem victoriæ pateretur, non modò vincunt, ſed & in caſa ruſtica ignotum flammis ſubiectis concremant, vt cuius furore arſiſſet Oriens, eiuſdem flammis reſtingueretur incendium. Debita Valenti merces à Gothis, quos per Vlphilam Epiſcopum Arianum infecerat; pertinaci veneno, & longè ad poſteros ex Europa exitium tranſituro. *Valēs.*

At Valentinianus Occidentem ægerrimè contra irruentes Barbaros tutabatur. Repreſſi primùm Alemanni, ingens moles ad Rheni ripam à Rhætijs excitata, vt muro illo duplici immanitas gentis frænaretur; Dein Britannia à Scotis Pictiſque per Theodoſium vindicata; idemque Dux placra- *Valētinianus.*

M 5 ril-

riſſimus in Africam contra Firmum miſſus, quem Imperij dignitate Mauri ornauerant, pari fortitudine difficillimum bellum confecit. Sed & Theodoſio filio adhuc imberbi ceſſit inſigni victoria, in Quados & Sarmatas in Moeſiam irrumpentes; raro Naturæ facinore, vt illuſtrem Patrem degener filius non expungat. Quadi tamen mortem excuſatione criminis Valentiniano crearunt; quippe feruentior animi Princeps dum excuſantium culpam exprobrat, ira vehementiore ſuccenſus obſtructo vitali ſpiritu efflauit animam, 12 Imperij anno; ſeipſum infenſiſſimum omnium paſſus; Eant nunc homines, mortemque fugiant, quàm à ſe pariunt: quid veneno opus, aut ferro; ſi perimus ſpiritu ipſo, quo viuimus.

Gratianus. Ergo anno Chriſti 376. Duo filij Valentiniani gerunt imperium; ac quidem maior Gratianus, nouem ante annis id à Patre aſſequutus faſtigium erat, junior Valentinianus adhuc quadriennis ex Iuſtina Magnentij quondam coniuge ſuſceptis, abſente Gratiano ab exercitu Auguſtus dictus eſt. Quod ipſi adeò Gratianus frater non inuidit, vt tribus pòſt annis Valēte patruo interempto, Theodoſio iuniori in Imperium adſcito conceſſerit

rit Orientem; ſecuritatis publicę quam autoritatis priuatæ cupidior. Ipſe interea Rempublicam agreſſus. Alemannis apud Argentariam fuſis; optimi fortiſſimique Principis ſpecimen præbet; ſed hunc Deus tantùm terris oſtendit. Nam Maximus commilito Theodoſij, Imperium rapit in Britannia; indignatus ſibi ac ſocio non eadem conceſſa præmia, tranſgreſſusque in Gallias, Gratianum turpiter deſertum à milite, apud Lugdunum aſſequutus, in ponte Rhodani per Andragathium Ducem interemit, vitæ anno 28. eximium virtutibus Chriſtianis, victorem ſi quis alius voluptatum, veræque fidei peramantem: Deo ſinente iuſtos rapi eodem fato quo impios; ne amemus vitàm, quam ſi in bonis accenſeret Numen, iuſtis non raperet. *Maximus.*

Nec Valentiniano iuniori fortunatior obitus contigit; quo adhuc puero Iuſtina mater geſſit Imperiũ; pulchro corpore mulier, firmique animi, ſed Arianiſmo imbuta, quem & filio ſuo affricuit. Quid huic ſtabile fundamento imponas? Vndè malè tutum deinceps Imperium, Maximo Italiam occupante, & fuga vitæ conſulendum fuit, appellato Theodoſio, nuptijſque Gallæ delinito. A quo redditus quidẽ *Valentinianus Iunior.*

Italiæ eſt, profligato Maximo, & quod maius eſt, fidei. Sed fratris fato anno huius ſæculi 92. Viennæ in Gallia cùm in otio ageret, ab Arbogaſte Franco quem exautorauerat ſtrangulatus eſt, & vt opinionem voluntariæ mortis faceret, ſuſpenſus laqueo: quaſi Imperatori parum eſſet interfici: niſi flagraret infamia: & execratione flagitij miſerationem obrueret.

Theodoſius. Anno 379. Theodoſius Hiſpanus, Laucæ in oppido Gallæciæ, oriundus, Traiani virtutes non vitia reuocauit; ac Thraciâ Barbarorum iugo vindicatâ, Conſtantini felicitatem reſtituit Orieti. Felicitatis porrò maxima pars in Concilio Oecumenico Conſtantinopoli habito, anno huius ſæculi 81. quod à Niceno 2. eſt; in quo ab 150. Epiſcopis præter Nicæni confirmationem, damnatus Macedonius, & fides orthodoxa de Spiritu ſancto ſtabilita. *Cõcilium Conſtãtinopolitanũ.* Diceres Deum rependere Principi beneficia, tot in eum bonis cumulatis. Præcipua ſunt pacatus Oriens, Occidenſque datus vel inuito. Mirum tantum bellatorem tam obſtinatè bella fugiſse, ſuæque gloriæ detraxiſse, ne alienæ paci detraheret. Ideò qui gentes Scythicas nondum Auguſtus pugnis atriuerat, Gothos iam Auguſtus deuin-

cir

cit beneficijs . Ideò maxime gentes Tranſalpinas addixerat cum Illyrico, ne in alieno bella conquireret. Sed cùm Maximi ſcelera Alpes tranſgreſſa, monitore Valentiniano delata eſſent Conſtantinopolim; cùm Gratiani ſanguis, ſpoliatus Auguſtus, & affinitas noua vindictam poſcerent; tandem armatus Deo mouit in Maximum; Alpibuſque tranſmiſſis, quas aperuerat Andragathi ſtulta celeritas ad nauale prælium decurrentis, Aquileiæ improuiſus oppreſſit Maximum, grauemque orbi vomicam excidit Andragathius parricida ſuus ipſe iudex & tortor; ſeſe in vndas præcipitauit è naui, quibus ambitionis ignem reſtingueret, culeo dignus, niſi deſperatio præuertiſset pœnam vel auxiſset. Quis credat hoc bello Valentiniano partum Imperium, nihil Theodoſio præter gloriam partum, quodque tot periculis ſuum foret, reſtitutum eſse vt alienum. *Maximus.*

Nec tandem cæſo Valentiniano, tam priuatæ vindictæ vel gloriæ ſtuduit; quàm Diuinæ; cum enim Arbogaſtes Imperatoris titulũ impoſuiſset Eugenio, & vterq; reuocato cultu Idolorum in Chriſtianum nomen inſurgeret; Theodoſius cẽſuit intereſse Dei ſe armari: & ipſe in Alpium iugis tutus, *Eugenius.*

Ve-

Vexillo Crucis in ſignum elato, prodigioſis armis hoſtes fudit, ipſorum telis ventorum turbine in eos retortis: interfectus Eugenius alienà manu, ſuà Arbogaſtes; vt eadem manus ſcelus eſſet & pœna: Et qui alieno nutu regnaret, periret alieno. Tunc demùm Occidens extinctis iuſtis iniuſtiſque Principibus Theodoſio ceſſit, victoremque Roma ſuſpexit, nec diu tenuit, quòd ſenatus in Deorum cultu pertinacior, ſui Principis Deum ignoraret: ſublati tamen ſumptus in ſacra, (euerſa iam erat ara Victoriæ, & victoria de victoria ipſa reportata) templiſque Dæmones interdicti quatenus animi pelli nequiuerant.

Theodoſius pœnitens. In his virtutibus Theodoſij næuus vnus, iræ impatientia: quà aliquando ob raptatam Placillæ Auguſtæ ſtatuam, Antiochiam vaſtitate damnauerat; ac ægrè Flauiani Epiſcopi precibus nocentium pœnas innocentibus dederat. Eaque iterum inflammatus, Theſſalonicæ, ob interfectum Præſidem, ſeptem hominum millia quaſi feras theatro incluſa, occiderat, nullo culpæ diſcrimine. Sed id delictum emendauit Pœnitentia; tantò ſanctior quanto illuſtrior; quippe infrequentior pœnitens Princeps quàm peccans; & ra-

rò

Digitized by Google

rò quibus omnia licent ſe ipſi accuſant, damnantque rarius; vt in ijs culpæ confeſſio ſit ſummæ vel ſanctitatis vel ſtoliditatis.

Hieronymus. Hæc ætas orbi peperit immortales viros, quorũ doctrina & ſanctitate fulſit; Hieronymus Strigonienſis, eloquentiæ Tullianæ ſuppar, vim ingenij explanationi ſcripturarum dedit, æuique magnus Hebræam linguam abſorbuit, Romanas voluptates ſeceſſus Bethlemitici aſperitatibus domans, matroniſque nobilibus longo interuallo cœlum inſinuans. *Ambroſius.* Ambroſium Valentiniano debet Eccleſia, à quo Præfectum habuit quem Præſulem fecit; verè Apem, quod cunarum prodigium fuit, experta; dum ſuauiſsimam orationem melle condiret; & in Arianos virilis eloquentiæ aculeos ſtringeret. Sed quantum ipſi Ambroſio in *Auguſtinus.* Auguſtino debet? qui à Manichæis hoc eſt à caſtris dæmonum vindicatus, apex ingeniorum, naturæ operæ pretium vltimum, ſæculorum omnium ſtupor, facultatis diuinæ Magiſter, ea poſtea debuit Gratiæ, vt eam tam voluntatem receptam quàm intellectu perceptam, ſuis non libris modò ſed moribus ad notitiam & exemplum cunctis ætatibus propoſuerit.

Nec

Nec prætermittendus Auſonius Burdegalenſis, tam orator clarus, quàm Poeta, in Diſcipulo Principe felicior Senecà. Erudiuit quippe Gratianum, amorem illum cœli & terræ, factuſque Conſul de Rhetore, vidit faſces & purpuram ambitionis vltimum votum Scholaſtico pulueri deceſſiſſe. Sed nec in Paulino minor Auſonius, à quo didicit quæ non docuerat; cum vir Conſularis & Imperatore collega digniſſimus, repudiatis vitæ illecebris, in ſeceſſum Nolanum ſe abdidit; futurus pòſt clarior quo tunc obſcurior, & à Nolæ tenebris ducendus ad Inſulas, prodigioſis charitatis radijs illuſtrandas. Et Græcia in Arſenio obſtupuit magiſtrum & propè dominum Auguſtorum, fugientem Aulæ ſpes & delicias, ambire deſertam ſolitudinem, & inter Monachos poſtremum eſſe, qui Senatorum primus deſtinabatur; tanti eſt percepiſſe, Deum inter & mundum quantùm interſit.

Auſonius. *Paulinus.* *Arſenius.*

Anno Chriſti 395. Theodoſio Magno vità functo ex paterna diuiſione Arcadius 20. Annos natus Orientem ſuſcepit; Honorius decennio minor Occidentem: additi ſingulis eximij Duces quorum armis & conſilijs regerētur. Sed vt cęca eſt hominum prouiden-

Arcadius.

dentia, ex ſpe tutelæ orta eſt clades; Nam Rufinus occulta flagitia ambitione incendens, cuſtos datus Arcadio, vt damnis reipublicæ potentiam ſuam conſtabiliret, Alaricum Gothorum Regem permiſſurum omnia ſanguine, in Græciam vocat. Inde Stilico Alauus Honorij tutor & ſocer, dudum ardens Rufini perniciem, vt ſublato æmulo vtrimque Imperium ſuum eſset, Gainam Gothum itidem cum copijs mittit, qui Alaricum repulſurus Rufinum perderet. Hoc Gainæ perditiſſimi hominis facinus primum quo inſpectante Arcadio, Rufinum occidit, meritiſſimum quidem, ſed iniuriâ Iuſtitiæ cui reus peribat. Dein Eunuchum Eutropium Rufini artium potentiæque hæredem, eodem iure id eſt ſumma iniuria exulem obtruncat. Poſtremò quaſi vmbra Arcadij ipſi officeret, (tunc enim Principis vmbra Arcadius) in eius caput conſilia inijt; inuadendi certus Imperij; niſi Deus conſilijs proditis imminentem Conſtantinopoli diſpuliſſet; aperto Marte victus à Frauitta, ad ſuos fugiens, Hunnorum Regi quas debebat Arcadio pœnas ſoluit.

Ioannes Chryſoſtomus.

Dubium tamen an Gainas peſtilentior Orienti, an Eudoxia Auguſta; tam

tantos tumultus in Ioanne viri domina mulier excitauit. Os illud aureum, diuina Pytho, Pauli medulla, hoc eſt Chryſoſtomus è ſede Antiochena in Conſtantinopolitanam euocatus, vt Vrbs princeps eloquentiæ principe lætaretur, cùm vehementius in mulierum vitia præſertim Eudoxiæ impotentis ambitione fœminæ inueheretur; indignata mulier priuato non eſſe obſequium quod Auguſto, per Theophilum Alexandrinum Præſulem coactà Synodo, relegat in exilium Ioannem, quem iam in ciuem cœlum ambiebat. Poſt redditus quidem populi ſtudijs, ſed ſuo etiam zelo reſtitutus, cùm Eudoxiam & de ſtatua & de prioribus vitijs increparet, iterum extorris vrbe Comanis perijt acerbitate cuſtodum. Superſunt viri monumenta, quæ laudare vanum eſt, cùm Chryſoſtomi ſint.

Arcadi mors. Id ſcelus vnum Deum admiſit vindicem, nam anno proximo Eudoxia morte miſerabili rapta eſt, etiam prægnans, & emortui fœtus ſepulchrum viuens. Quin & ſuà morte pœnas coniugis pependit Arcadius, anno vitæ 31. Imperij vel ſui vel alieni 11. Nec pœna Auguſtæ in geminà morte conſtitit; eius ſepulchrum aſſiduo motu concuſſum eſt, donec reuocato

Ioan-

Ioannis corpore conquieuit. Dixeris pugnare terram in cadauer, nec bellum deſinere niſi reddita pace in Ioanne.

Honorio diuturnior fuit Occidentis adminiſtratio, ſed non tranquillior; quamuis penes ipſum titulus, res vnius Stiliconis fuit. Is vt neceſſitatem ſui faceret, bella continuò fouit aut peperit. Gildo Africæ Comes conſilijs eius inſcius fauit, qui in Honorium rebellans, primæ victoriæ locum dedit. Quam vt Stilico leui diſcrimine reportaret, Meſcezelem in Gildonem fratrem armauit, germanoſque quaſi in arena committens, poſt Gildonem victum & necatum, victorem occultis inſidijs interemit; nempe veritus ne quis vno ſe flagitioſior foret. Incendit animos palma celebris de Rhadagaiſo, qui ducentis Scytharum vel Gothorum millibus Italiam inuadens, in anguſtijs Feſulanis à Stilicone concluſus, morte vel ſeruitute exercitus temeritatis pœnas exſoluerat; tantâ quidem ſtrage, vt quibus captiuis ferrum pepercerat, paſſim peſtilentia quaſi viliſſimis pecudum gregibus vitam eriperet. At ſæpe Imperijs, ſi victor eſt malus, viciſſe nocuit: Stilico vt rem inceptam perageret, Barbaros omnes quos habebat in poteſtate, ten-

Honorius.

Stilico.

ra,

Digitized by Google

taturos Rheuum euocauit, in ijs anguſtijs Eucherio filio extorqueri poſſe purpuram ſperans. Hæc ambitionis pœna grauiſſima, vt vbi ſe putat contigiſse faſtigium, præcipitetur in infima: Stilico in exitu conſiliorum Rauennæ occiſus, & Eucherius cui dibapha texebatur Romæ necatus, tanta militum ira, vt in Gothorum vxores, & liberos ferrum eductum; inimicæ gentis ſemen exſcinderet.

Alaricus. Fruſtra tamen iram exprompſeris, ſi infirma ſit; ſibi plus noceat vindictæ ſpecie, & hoſtium dubium furorem prouocet. Gothi omnes qui palabant fuſi per Gallias Alarico Duce rem inauditam orbi aggrediuntur. Rectà Romam contendunt, illamque Mundi dominam poſt Gallicam cladem annis ante nongentis intactam vel Annibali, arctiſſimà premunt obſidione. At expugnatam ne ambigas, propugnabat Honorius; is nec obſeſsam iuuit auxilijs, nec captam proſequutus eſt lacrymis: imò & recedenti Alarico negata pax vt impugnaret iterum; & de Gallina Imperator ſollicitus, ò luſum mortalium rerum! Romam captam riſit. Id contigit anno Chriſti 410. ipſius conditæ 1163. ne miretur Orbis, ſe in

par.

partes diſtractum, auulſo capite. Vrbs triduum ſpoliata, ſed modeſtiâ barbaris rarâ, dicas reuerentiam Dominæ nondum extinctam, nec ſeruis, vt captæ illuderent natam audaciam. Alaricus aliquantò poſt in Siciliam tendens morte ſubitâ interijt; quaſi nihil dignum foret poſt Romam captam quod gereret.

Inde ruina iam præcipitantis ſtetit Imperij, nam Ataulphus Alarici ſucceſſor, amore captus Placidæ ſororis Honorij, eaque in vxorem ductâ, pace Honorio & Imperio conceſſâ, Hiſpaniam conſtituendi regni gratiâ petijt. Ita, quod mirere, forma muliebris ſeruat Imperium, & ſemel Amor multa poſt ſæcula frugi fuit. Prouidit & Deus Honorio Ducem, qui perditis rebus opem ferret; is Conſtantius qui profectus in Galliam, Conſtantinum, Conſtantem filium, & Iouinum, inuaſores purpuræ, necauit; iam Attalo per Gothos, & Heracliano per Marinum, eiuſdem reis vel ambitionis, vel criminis interemptis feliciter. Mox Placidia poſt Ataulphi mortem Honorio reddita, iunctâque Conſtantio, ipſi in victoriæ præmium, Imperij conſortium & filium Valentinianum peperit; ſed breuis vtriuſque

Placidia.

Cõſtãtius.

fru-

fructus, cùm paulò poſt morbo perierit. Tandem Honorius anno ætatis 40. Chriſti 425. hydrope moritur; iam vndecunque Barbaris Romanam illam Togam diſcerpentibus. Quis eum Theodoſij Magni filium credat? niſi in vno, quod Pater non quæreret regna, filius perderet.

Pelagius. Et ne qua lues huic ſæculo deeſſet; ortus Pelagius Brito, monſtrum turpiſſimum, qui vt hominem dominum ſui faceret, Diuinam Gratiam extinctam voluit; cui tamen ſeruire vera libertas eſt, & perfectum Arbitrium ſi cum Deo ſentit. Nec Hydræ ſuus defuit Hercules Auguſtinus; huic de Gratia credendum maximè, cuius ipſe Trophæum eſt ætatibus omnibus perilluſtre. Suas etiam ſtellas illa nox habuit; ætatem ferream Poetis mitigantibus. Prudentio, Sedulio, & Paulino; inter quos *Claudianus.* Claudianus vt in ignibus minoribus Luna, tantum eminuit ſuauitate, & elegantia carminis, quantum argumenti granditate deceſsit.

Burgũdiones. Sub Honorij finem varia in Imperio Romano nata ſunt Regna; ſed vt in alijs rebus ex alieno interitu; ſiue peregrinis gentibus Romæ rapientibus, quod ipſa ſingulis olim rapuerat. Primi Burgundiones, ex plurimarum

rum

rum nationum colluuie contracti, à Conſtantio pacem,& ſedes occupant, apud Heluetios, & verſus Rhodanum, anno Chriſti 423. regnumque Burgundionum conſtituunt; cui deinceps accedat lato incremento, Comitatus Burgundiæ, Sabaudiæ cum Prouincia. Et felicitas ſumma regni primordia fortunauit; cùm ab Vtparo Hunnorum Rege oppreſsi; appellato Deo Chriſtianorum, eiuſque ſalubribus aquis mundati, congreſſi ſtatim cum Hunnis, eorum 30. millia victores perimunt; fortiores victoria Dæmonum quàm Hunnorum.

At Anno Chriſti 420. ortum eſt regnum longè illuſtrius Francorum in Gallia. Primus illorum rex Pharamundus (ſiue Rhenum tranſmiſerit, ſiue ſucceſſores) legibuſq; ſancitis Monarchia poſita; quæ Deo clauum in procellis grauiſsimis moderante, ſtat etiamnum poſt annos 1230. & ad Mundi exitum quantùm conijcere licet perdurabit. Perpetua Regum ſerie ad Ludouicum 24. ordine 65. deuoluta, ſperat in eo paternam auitamque gloriam inſtaurandam, nec à Deo datum niſi ad ſumma. *Francorũ regnũ.*

Anno proximo Vallia Gothorum Rex; Ataulpho ſuorum dolo Barcinone, *Hiſpaniæ regnũ.*

ne,

ne perempto; in Hiſpania condidit Regnum, deinceps monumentis pluribus celebrandum; quamuis Vandali Bæticam occuparent vnde Andaluſia, & Alani cum Gothis ſedem in Tarraconenſi fixiſſent; quæ Gothalania, pòſt Catalonia. Ita naſcebantur proxima tempore, futura puondam diuerſiſſima ſtudijs regna, & æmulatione imperij diſtractura Orbem in partes. At placet omnem, quod Francicum vel anno vetuſtius eſt, ſuiſque duntaxat populis non aliorum miſtura ponitur.

Confertur etiam in annum Chriſti 422. Scotici regni primordium; Scotis in maioris Britanniæ Boreali parte ſub Ferguſio Rege ſtabilientibus Imperium, quod hactenus per Reges plurimos iactatur procellis innumeris perſeuerat.

Theodoſius Iunior.

Interea in Oriente Theodoſius octennis puer Arcadio patri ſucceſſerat, anno Chriſti 408 alienà prudentià domi foriſque infeliciſſimus Principum. Domi inſtituebat ſoror Pulcheria, & ad mores ſuos religioſiſſima Virgo conformabat; foris Iſdigerdes Perſarum Rex, datus ab Arcadio tutor nouo exemplo, Orienti pacem conſtituebat quia non turbaret. In hac rerum tranquillitate adoleuit Auguſtus

ſtus; donec turbæ domi & foris natæ, humanæ ſortis exegere ſtipendia. A Barane Perſa natum bellum; qui Chriſtianis infenſus, Iſdigerdis indultu multum progratis, apud Theodoſium profugos repopoſcit armatus. Vt honeſta belli cauſa, ſic exitus felix: Ablegato Ardaburio Perſæ victi; phalanx illa Immortalium morte deleta, & centies mille terrore perculſi dum fugiunt, in Euphratem obuium irruentes, ſtitere fugam cum ſpiritu. Et ab hoc prælio pax certa in poſterum; nam vt à bello lento pax incerta, ſic à truculento firmiſſima; cùm vel vtrinque tædium, vel ab altero infirmitas ſit. Palladius eques vno triduo è Meſopotamia Conſtantinopolim victoriæ nuntium tulit; volare dicas non currere; ipſamque Victoriam alas commodaſſe.

Domi pugnatum acrius, & debellatum lentius, ad tutelam vel regiminis vel religionis. Prior tumultus è Neſtorio Pręſule Conſtantinopolitano, qui blaſphemo auſu cùm in Chriſto duas perſonas adſtrueret, Mariam hominis matrem non Dei affirmans, Orthodoxam fidem perditum ibat. Inde tertia Oecumenica Synodus coacta Epheſi, anno Chriſti 431. vbi à ducẽtis Epiſco- *Neſtorius.* *Cõſiliũ Epheſinum.*

pis damnatus Neſtorius, & curà Pulcheriæ deiectus, ac in Oaſim Arabiæ relegatus, in malo peruicax, corroſà à vermibus lingua interijt; ante mortem expirans ſceleratiſſimâ corporis parte.

Eutiches. Nec pœna Neſtorij aliquot poſt annis deterruit Eutychem Conſtantinopolitanum Archimandritam, quin nouæ auctor hæreſis aſſereret in Chriſto vnam eſſe Naturam vnamque voluntatem; adeoque mendacium veritatem preſſit, vt in Synodo prædatoriâ Epheſi habitâ, anno Chriſti 449. præſidente Dioſcoro Alexandrino, lupo inter oues truculentiſſimo, laudatus Eutyches, aſſerta hæreſis, Flauianus ſanctiſſimus vim inclamans extruſus, & calce ictus Diſcori triduò mortuus, temporum calamitatem incuſent; Eà rerum mortalium varietate, vt Epheſi eadem in vrbe, eodem ſub Principe, & veritas regnet & pereat. Sed ab aulicà lue tantùm mali ortum; nec enim Theodoſius ab domeſticis tumultibus liber; quippe inter Principes de regni finibus contentio eſt; inter Aulicos de ipſo Principe.

Pulcheria. Soror & coniux de Theodoſio contenderunt. Soror Pulcheria rectæ adminiſtrationis conſcia, ne fratris animus ageretur tranſuerſum clauo hærebat.

rebat. Eudoxia coniux, tametſi Pulcheriæ deberet & coniugem (hęc enim Athenais Leontij Philoſophi filia, quę corpore animoque cultiſſima, ex ſumma inopià ad Auguſti thalamum per Pulcheriam erat euecta) ea tamen, vt ad ambitionem prona eſt mulier, quò propius à ſummo diſtabat, eò ardentius flagitabat. Inde diſſidia. & ſpecie religionis Ieroſolymam profecta Eudoxia; inde à reditu per Chryſaphium potentem Eunuchum remotà Pulcheria, & gynecæo incluſa. Sed ea poſtmodum reuocata, Chryſaphius multatus exilio & Eudoxia vnius pomi dono ſuſpecta Principi; Ieroſolymam iterum receſſit; exemplum poſteris duabus fœminis non conuenire Imperium. Ita regens alieno ductu Theodoſius, equo delapſus, ex luxatione morbò contracto, quinquagenarius obijt, anno Chriſti 450. moderatus & temperans, pietatis literarumque ſtudioſus, ſed ſororius, vxoriuſque, nullo boni diſcrimine. Theodoſianum Codicem edidit, nouarium legum præclarum exemplar, veterumque emendatorem in pluribus.

Eudoxia.

Theodoſius.

Sub hæc tempora tanta fuit Deo mortalium cura, vt eos modum orandi doceret; adoleſcentulo in ae-

Triſagion.

rem ſublato, quaſi in Scholam, vbi Angelis magiſtris edidicit ſolemne illud Triſagion, in terris poſtea ſæculis vltimis decantandum. Nec in Simeone Stylita miraculum minus; qui in columna excelſiſſima omnis penè mortalitatis expers annos plures egit; noua ipſe patientiæ Columna; ſaxum enim dicas, niſi quod vlceri ſenſum præbuerit; de cęlo tactus animam egit, ignem terreſtrem ſanctiſſimà victimà repudiante.

Simeõ Stylita.

Anno Christi 424. Valentinianus ad Theodoſium ſobrinum cum Placidia matre confugiens, ab eo Cæſar, poſtea Auguſtus Occidentis effectus eſt: miſſuſque Ardaburius; qui Ioannem ſcribam poſt Honorij obitum inuaſorem Imperij, fultum Caſtini præclariſſimi Ducis præſidio, throno depelleret. Primùm quidem Ardaburius Rauennæ incluſus; ſed inde ab Aſpare filio non ſine miraculi ſpecie liberatus; Ioanne oppreſſo; Caſtino extorre; Valeutiniano ſanxit Imperium. Duo adoleſcentulo deſignati Duces; quorum conſilio regeretur, Bonifacius & Aetius, eximij; niſi communem operam priuatus'ambitus interueniſſet; data Bonifacio adminiſtratio Africæ, Aetio Principis. Sed is conſortis impa-

Valẽtinianus 3.

pa-

patiens, qui non modò primus, ſed ſolus eſſe contenderet; Principem in Bonifacium, Bonifacium in Principem occultis artibus ſic incendit. vt Bonifacius Valentiniani odio Genſericum Vandalorum Regem ex Hiſpania in Africam euocauerit; vel vlturus iniuriam, vel inſtauraturus beneuolentiam.

Facilius non admittitur hoſtis quàm expellitur, Genſericus Africam ferro, & flammis vaſtatam ſub iugum mittit, doloque Aetij patefacto, Bonifacium ſerò pœnitentem, prælio victum expellit Africa, nouo ipſe potitus imperio. Bonifacius interim in Italia vincit Aetium, ſed paulò poſt morbo extinctus, locum æmulo relinquit vacuum, Aetiuſque poteſtati primę reſtitutus; malo exemplo, ſed plerumque neceſſario, vt gratia Principis autoramentum ſit criminis. Ita vtcunque Valentinianus ſe tuetur, coniugio Eudoxiæ Theoſij filiæ, & Aetij virtute, poſt Francos Clodione Rege à Gallia pulſos, & Theodoricum Gothorum Regem obſidione Narbonis. *Genſericus.*

Sed ecce tempeſtas horribilis Hunnorum, Rex Attila ad Europam obruendam inſurgit. Iam antè Thraciam, & Illyricum ſæuè populatus; ingenti *Attila.*

rem ſublato, quaſi in Scholam, vbi Angelis magiſtris edidicit ſolemne illud Triſagion, in terris poſtea ſæculis vltimis decantandum. Nec in Simeone Stylita miraculum minus; qui in columna excelſiſſima omnis penè mortalitatis expers annos plures egit; noua ipſe patientiæ Columna; ſaxum enim dicas, niſi quod vlceri ſenſum præbuerit; de cęlo tactus animam egit, ignem terreſtrem ſanctiſſimà victimà repudiante.

Simeō Stylita.

Anno Chriſti 424. Valentinianus ad Theodoſium ſobrinum cum Placidia matre confugiens, ab eo Cæſar, poſtea Auguſtus Occidentis effectus eſt: miſſuſque Ardaburius; qui Ioannem ſcribam poſt Honorij obitum inuaſorem Imperij, fultum Caſtini præclariſſimi Ducis præſidio, throno depelleret. Primùm quidem Ardaburius Rauennæ incluſus; ſed inde ab Aſpare filio non ſine miraculi ſpecie liberatus; Ioanne oppreſſo; Caſtino extorre; Valeutiniano ſanxit Imperium. Duo adoleſcentulo deſignati Duces; quorum conſilio regeretur, Bonifacius & Aetius, eximij; niſi communem operam priuatus ambitus interueniſſet; data Bonifacio adminiſtratio Africæ, Aetio Principis. Sed is conſortis impa-

Valētinianus. 3.

patiens, qui non modò primus, ſed ſolus eſſe contenderet; Principem in Bonifacium, Bonifacium in Principem occultis artibus ſic incendit. vt Bonifacius Valentiniani odio Genſericum Vandalorum Regem ex Hiſpania in Africam euocauerit; vel vlturus iniuriam, vel inſtauraturus beneuolentiam.

Facilius non admittitur hoſtis quàm expellitur, Genſericus Africam ferro, & flammis vaſtatam ſub iugum mittit, doloque Aetij patefacto, Bonifacium ſerò pœnitentem, prælio victum expellit Africa, nouo ipſe potitus imperio. Bonifacius interim in Italia vincit Aetium, ſed paulò poſt morbo extinctus, locum æmulo relinquit vacuum, Aetiuſque poteſtati primę reſtitutus; malo exemplo, ſed plerumque neceſſario, vt gratia Principis autoramentum ſit criminis. Ita vtcunque Valentinianus ſe tuetur, coniugio Eudoxiæ Theoſij filiæ, & Aetij virtute, poſt Francos Clodione Rege à Gallia pulſos, & Theodoricum Gothorum Regem obſidione Narbonis. *Genſericus.*

Sed ecce tempeſtas horribilis Hunnorum, Rex Attila ad Europam obruendam inſurgit. Iam antè Thraciam, & Illyricum ſæuè populatus; ingenti *Attila.*

Digitized by Google

auro à Theodoſio delinitus, ad ſua receſſerat, vbi Blebæ fratris cæde ferocior potentiorque, gentes innumeras in bellum trahens, nempe ſeptingenta hominum millia, ſe Dei flagellum nuncupans, cæcà Iuſtitia ſeu potius oculato furore, nullo defectu; ſibi cruore litabat omnium. Inde Romani & quibus regna in Romano ſolo, Franci, Gothi, Burgundiones, Alani, communis metu periculi, vires conſociant, ad communem peſtem repellendam Aetio Duce, pugnantibus eius auſpicijs, Meroueo Francorum, Theodorico Gothorum, Gunderico Burgundionum, Sangibano Alanorum Regibus; in campis Catalaunis in Gallia, anno Chriſti 451. pugna conſerta; cui vix par vlla veterum alia. Fuiſſe horribilem cæſa vtrinque 162. millia hominum docent; præter 90. millia Francorum & Gepidarum, qui nocte pugnæ præuià ſibi occurrẽtes, quaſi ad præludium mutuis vulneribus conciderunt. Victum Attilam conſtat, quod munitis caſtris ſe continuerit; ſolituſque hactenus aliena clauſtra diffringere, ſibi ſua oppoſuerit. Aetius pepercit victoriæ, ſiue tantæ gloriæ ſplendore offuſus; ſiue pontem aureum fugienti ſternens, nec furioſum deſperatione armandum ratus

tus ſiue Gothos veritus, vbi nullus eos coerceret hoſtis: ſiue neceſſitatem ſui facturus, dum ſupereſſet hoſtis quem vinceret.

Attila dilapſis Gothis ſecurior in Italiam tendit, nouoque furore incenſus, Aquileia, Mediolano, Ticino euerſis, cùm Romam peteret, nouam ſui victoriam præbuit. Occurrit Leo Pontifex Maximus, ac ſolà veneratione armatus, ore Sanctimo quingenta hominum millia repræſentans, ita truculentiam viri vel molliuit eloquentià, vel animi fortitudine fregit, vt Hunnius perterritus, omiſsà prædà facillimà Italià abſceſſerit. Hanc victoriam Dei non hominis faſſus eſt Attila; viſumque Senem interminantem fulgente gladio. Sanè is Leo fuit, & religionis virtutumque omnium ſtudio, & Chriſtianæ eloquentiæ facultate, & inconcuſſo animi robore; vt in ſingulis Magnus, dignus fuerit per quem tantam victoriam de crudeliſſima bellua cęlum retulerit. Inde Attila quaſi penitus fractus, & in Gallia victus eſt à Thoriſmundo, & in ſua Scythia vino victus, in ipſo nuptiali toro, ſanguine in fauces illapſo, ſtertens extinctus eſt: in ſomno, vino, & nuptijs, in- *Leo Magnus*

ſtrumentis vitę vitam ponens, tot inter pugnas Morti ereptam.

Venetie. Tunc, anno ſcilicet 451. cum Italiam infenſus peteret, Veneii eius aduentu perterriti, relicto continente, in proximas Inſulas in Adriatico ſinu ſeceſſerunt, ratique procellas maris tutiores Hunno ſæuiente, inter fluctus vrbem poſuerunt firmiſſimam, ſitu admirabilem, futuramque rerum gloriâ maximam. Hæc Vrbs Venetiæ, quę Romanæ Reipublicæ quaſi repudiatam à gentibus hęreditatem cernens, illius virtutes, fortitudinem, conſtantiam, opes, & luxum aliquando; incremento magno exſcripſit.

Angli Aliquot antè annis Angli à Britannis in auxilium euocati ad Pictos & Scotos repellendos, è Saxonia profecti Scotos quidem fugarunt; ſed regionis allecti commodis, ex hoſpitibus Domini, ijſdem armis quibus Scotos depulerant, Britannos ſubigunt, regnumque conſtituunt, tot in poſterum tumultibus actum, vt non in Inſula, ſed in ipſo Mari poſitum aſſeras.

Valentiniani mors. In his nouis regnis Maximi omniũ clades imminebat, nempe Romani, Valentiniano dolo Anicij Maximi interempto, anni Chriſti 455. Occaſio impudicitia; Imperiorum omnium

pestis

Digitized by Google

peſtis; violata ab Auguſto vxore Maximi, ardens irà maritus vt adulterum perderet, ipſum prætextis calumnijs ad dandam Aetio mortem inducit, quo vno Imperium nitebatur; nudumque monimento per ſatellites aggreſſus, in campo Martio curat occidi, ętatis anno 36. cùm ſapere tot imperij cladibus malè didiciſſet.

Scriptores

Ferreum tamen ſęculum præclariſſimis viris deſtitutum non eſt, nam vt Græcos omittam, in quibus Socrates & Sozomenus res geſtas conſignarunt hiſtorijs; illuſtrarunt Gallias Proſper Aquitanicus, Vincentius Lirinenſis, Eucherius Lugdunenſis, & Saluianus Maſſilienſis, ſuauiſſimis querelis & ipſo melle conditis æuum incuſans. Fuit & Caſſianus vitæ Monaſticæ inſtitutor, in ſpiritualibus rebus perſpicaciſſimus, niſi quędam labes doctrina viri aſperſiſſent.

Pulcheria.

Concilium Chalcedonicū

Anno Chriſti 450. Pulcheria cui Theodoſius Martianum in virum delegerat, eidem nupta dotale Imperium transfert, integrà tamen virginitate, & quod in fæmina rariſſimum, admiſſo conſorte regni non thalami. Statim Concilium Chalcedone indictum, ad delendam Ephæſinę Synodi infamiam, in quo magno omnium conſenſu

damnatus Eutiches, eiuſq; fautor Dioſcorus; & aſſerta duplex in Chriſto Natura, Diuina & Humana, priorum hæreſum extinctione. Quo veluti faſtigio præclaris rebus impoſito, Pulcheria anno 54. vitam obijt, gnara maximè religionem politiæ adiungere, Diuina prudentià humanam fulciens, imperandi exemplum, in fratre & Deo nacta materiam & felicitatem.

Martianus Martianus quatuor annis ſuperfuit. vir militaris; vnde calamitatum belli non neſcius, mouit omnia ne bellum moueret, & Genſerico timendus potius quàm ſpernendus, in Occidentis procellis Orientem pacauit. Donec grauis annis ab Aſpare Patricio vt creditur, veneno ſublatus, vitam admodum Chriſtianam clauſit. Thrax erat genere, gregarius olim miles; vnde prodigium, in hoc faſtigio abeſſe ſuperbiam; cùm humilitati depoſitæ arrogantia plerumque ſuccedat.

Leo.I Anno Chriſti 456. Aſparis ſtudio Leoni ceſſit Orientis Imperium, quod religionis cauſa turbatum, eiuſdem Auguſti religione pacatum eſt. Nã & Alexandrini Proterio Epiſcopo nefariò interempto ſuffectoque Timotheo Æluro peſſimo capite, pæna affecti, & Petrus Gnapheus vir ſtolidè Eutychianus

nus exulare Antiochià iuſtus. Nec ad bella ſegnis imperator, qui Genſericum graſſantem contudit; victoriam relaturus, niſi Baſiliſcus Verinæ Augustæ frater cum mille nauibus in Africām miſſus, vel ignauiæ vel proditioni priùs ſe obiecisſet, quàm Genſerico vincendum. Et Aſpari ſoluit mercedem Imperij, pænaſque criminum; filium enim eius Ardiburium creauit Cæſarem; vtrumque poſtea tentatus inſidijs Patris interemit; ac deſignato ad Imperium Leone puero, ex Ariadnæ filia nepote, Zenonis generi ſpretà turpitudine, alui profluuio deceſſit, cum in affinibus plura quam in ſe peccaſſet: ſed in Principe culpa eſt, ſuorum flagitium.

Tunc ab Elementis quieſcentibus hominibus, calamitates illatæ. Antiochiam Syriæ terræ motus horribilis tātùm non deleuit, Anthiochiam Iſauriæ dehiſcens terra totam abſorpſit; Conſtantinopolis vrbiū caput quatriduano arſit incendio, & oborto ex candela in foro relictà, quaſi ad maius ardentis ludibrium; vt vrbes dixeris mortalium inſtar agitari morbis & perimi. Clades reparata Studij conſularis viri pietate monachorum Inſomnium excitato cænobio, qui per continuas vices nocturnas diurnaſque horas implerent *Mala publica.* *Inſōnes monachi.*

N 6 di-

diuinis laudibus decantandis ; cœleſtium munus quantùm mortali fas eſt referentes.

Maximus 2 Anno Chriſti 355. Poſt Valentiniani cædem Maximo breue Imperium fuit. Eudoxià coniuge, cui conſilium de mariti prioris nece aperuerat, in vindictam ardente, & occultis litteris Genſericum in Italiam euocante; nempe mulier vltione flagrans Veſuuius eſt, per ſua detrimenta proximis nocens Genſericus aduolat valida claſſe, *Genſoricus.* Romamque captam per dies 14. diripit. Maximus in fuga lapidatus, Eudoxia cum prole gemina a Valentiniano ſuſcepta Placida & Eudoxia, multiſquecaptiuorum millibus deportatur in Africam, vindictę libidinem calamitatibus ſummis rependens. Genſericus tamen ne Martianum irritaret, Eudoxiam minorem Hunnerico filio nuptui tradit, matremque cum Placidia Olybrio paulò poſt matrimonio datà Conſtantinopolim mittit. Hic *Hũnericus.* eſt Hunnericus qui crudeliſſima lanienа Orthodoxos vexauit: donec Octauo regni anno, inſtar Herodis, verminante corpore, ſe ſuis dentibus laniauit; ſupra 400. Chriſtianorum millia morte affecerat, impellentibus Arianis Præſulibus ; quibus ſanctitas aliena opprobatio erat ſuæ perfidiæ.

Mox

Mox in caſum præceps ruit Imperium, infirmis dumtaxat nixum capitibus, & in ruinam ſimul præcipitantibus. Nam eodem anno quo vrbs capta, Auitus in Galliâ ſe dicit Cæſarem; ſed à Romanis exploſus; & à Recimero magiſtro militiæ comprehenſus in Præſulem inauguratus, poſt in Gallia mœrore animi moritur. *Auitus*

Maiorianus à Leone impetratum Imperium diutius tenuit quàm Auitus; nam quadriennio non tam regnauit quàm vt regnaret contendit, donec ab eodem Recimero, quem in Auxilium ad Alanos Gallia pellendos euocauerat, perfidioſo ſuprà fidem homine necatus eſt. Nec Seuero Recimeri opera commodior fuit, per quem deuicit quidem Alanos in Italiam irruentes? ſed cum iam triennio imperans videretur æui longioris, ab eodem veneno ſublatus eſt, Iam Auguſtorum trium parricida, & omne fati genus in Principibus orbis experto. *Maioranus* *Seuerus.*

Inde cum Imperium 19. menſes vacaſſet, Recimere ad nutum omnia conſtituente: tandem anno 467. Anthemius Occidenti à Leone præficitur, qui aliorum damnis præcauens ſibi, collocata filia Recimero, ſpe Imperij de- *Anthemius.* *Recime.*

demulcere perfidum nititur. Sed anno pòſt quinto ſocer à genero, innocens à ſcelerato Romæ obſidetur; captuſque occiditur; adeò tenax eſt conſuetudo criminum & flagitiorum nullus eſt cumulus. Recimero tamen tot ſcelerum præmium raptum eſt illico, paucis poſt diebus obeunti ex morbo: Deo pœnas ſcelerum protelante, eò grauiores, quo excluſa pœnitentia longiores.

Olybrius. Olybrius Placidiæ coniux deguſtauit Imperium; ſed quarto menſe obeunti, Glycerius anno Chriſti 473. Rauennæ ſuccedit qui Gothis ingenti mercede deliniris, regnauit triennio, donec à Iulio Nepote motus Imperio, Salonenſis epiſcopus factus, pœnam tulit, quæ multorum quondam votum fiet. Sed anno poſt altero Nepotem Oreſtes Patricius exercitu inſtructus in Dalmatiam relegauit, vbi Glycerius agebat Præſulem & Momyllum filium creauit A,uguſtulum dictum; malo ſanè ominecum anno ſequenti ab Odoacro deiectus ſit, finemq; habuerit Romanum Imperium, in Iulio Cæſare conditum totius prope orbis ſtrage, cum ſteriſſet 525. & eò deſierit illa Reſpublica terrarum potens, vt Barbarorum omnium ſuorumque præda, nec qui imperaret, nec in quem *Auguſtulus*

re-

regnaret habuerit; ne ſui quidem pomœrij domina, cuius fines orbis vix capiebat, adeò Dei eſt perennitatem conferre Imperijs,& præſtare per tot rerum vices ſtabilitatem.

Barbari interea ex aliorum damnis promoti, regna vbique conſtabiliebant. Meronæus tranſito Rheno eam Galliæ partem quæ à Francis dicta eſt Francia, occupat, regnique ſedem Pariſijs collocat. Ea nempe vrbs, quæ olim Inſula fluente Sequana circumſcripta, nunc longè lateque ad vtramque amnis ripam effuſa nulli ſecunda vrbium, penè eſt omnium Princeps: quæ ſtupor orbis, naturæ compendium, artis officina, doctrinarum fundus, quidquid extra quæras vna complectitur. *Pariſiis.*

Nec occaſioni parcunt Burgundiones, peruadentes Galliam Lugdunenſem. Gothi pariter Sueuis in Hiſpania profligatis, Aquitaniam ſibi adiungunt ægre Romanis Galliorum media tuentibus, dum hinc inde limites reuelluntur.

Ijs tamen leuis ſpes affulſit in Childerico extorre: qui à Francis ob incontinentiam regno eiectus, & ad Turingiæ Regulum profugus anno Chriſti 456. vacuum Aegidio Romano tronum reliquerat: ſed octo poſt annos *Childericus.*

Vi-

Vinomandi amici opera, deſideratus à ſuis & reuocatus, Ægidij ſpem decollauit; & ab exilio didicit quod nulla proſperitas docuiſſet, continentem eſſe & frugi.

Sidonius. His temporibus Sidonius Apollinaris Gothicas tenebras illuminabat. Auito affinis, nobilitatem ſtirpis ſplendore ingenij ſupergreſſus, ſtylo tamen ferreo & qui Gothos ſaperet multa perſcribens: vnde calamitatem temporum defleas, quibus abiudicato Tullio placebat Sidonius; affirmeſque verè Romam barbaram quæ ſic loquebatur.

Zeno. Anno Chriſti 474. Zeno Leone filio ſtatim mortuo inuaſit Imperium, nec aliter geſſit quàm ceperat, tam animo deformis quam corpore. Continuis tamen exercitus plagis emolliri potuit, ni induruiſſet. Primum à Baſiliſco Verinæ ſocrus fratre ſolio pellitur, & cum vxore Ariadna apud Iſauros latens ægrè vili olere famem ſedat. Sed cum Baſiliſcus præter vitia *Zenonis* adiungeret hæreſim, Armato Duce cum exercitu ad *Zenonem* tranſeunte, rebus conuerſis, ipſe fit captiuus, *Zeno* Auguſtus. Qui memor inediæ in Iſauris perlatæ, Baſiliſcum cum liberis caſtello incluſum fame peremit,

mit,

mit, nouo ſupplicio Regibus, & à veneno tutiſſimo, vt quibus eſſet rerum omnium copia, ij interirent defectu viliſſimæ.

Nec armato proditori Zeno commodior, cuius filium vt promiſſis ſtaret Cęſarem dixit; at ſtatim vt proditorem plecteret, Patrem interfecit, natumque exautorauit ſacris addicendo, ne patrem vnquam poſſet imitari. Plures alias vitauit inſidias, donec acutiore morbo vel ebrietate ſumma correptus, tanquam exanimatus ſepulchro illatus iuſſu Ariadnæ; cùm poſtea ſenſum recepiſſet, nequidquam vociferatus, verè interijt. Nullum vnquam ſepulchrum letalius, ante mortis index, nunc cauſa; nec in hoc Quieſcere ſolemni voce inſcripſeris, ſed agi, deſperare, & furere,

C R-

CAPVT III.

Ab Odoacro ad Carolum Magnum.

Odoacer. ANno Chriſti 476. Odoacer Herulorum Rex à Nepotis amicis in Oreſtis odium accerſitus peruaſit Italiam, & Oreſte occiſo Romam cepit, hoc ſæculo tertium, analecta Vandalorum legens; & dignitate expuncta conſulum; Auguſtorum exploſo titulo, regnum Italiæ primus conſtituit, & ne vmmbra regni Romæ ſupereſſet; ſedē Imperij Rauennæ poſuit. Sed occulta Dei prouidentia Pontifici ſummo Vrbem comparante, quæ abdicata vetere ſanctior noua ratione terris imperaret.

Anaſtaſius Anno Chriſti 491. Ariadna Auguſta Anaſtaſium humili munere Silentiarij fungentem ad nuptias ſuas thronumque euexit. Is Dicorus dictus ob pupillas oculorum dicolores, nomen impleuit, vitæ maxima diuerſitate; nam primordia boni Principis, cætera peſſimi. Euphemio Patriarchæ Syngrapham dedit

dit de tuenda Synodo Chalcedonenſi; Chryſargyrum tributum ignominioſum è meretricibus collectum ſuſtulit; Magiſtratus vel prohibuit ; & ſpem ſui magnam concitauit. Quin & bello non vtilis, Longinum Zenonis fratrem acie vicit, Cabadi xerſæ Amidam extorſit, & Daras Anaſtaſiopolim dictam minuit, & ampliſſimo muro Barbaros à Byxantino freto diſcreuit. Sed virtutis laruam vitium, vbi tutum eſt, deponit illicò.

Patuit Anaſtaſius, cùm poteſtas inualuit: Palam Eutychianorum fautor, Orthodoxos vexauit; Euphemium & Macedonium Sãctiſsimos Patriarchas vrbe eiecit, ſuffecto Timotheo viro turpiſsimo; Triſagio addidit, qui crucifixus es pro nobis, quaſi Deitas paſſa eſſet; Seuerum hæreſiarcham Antiochiæ intruſit, Hormiſdæ legatis interdixit Græcia; id vnum enitens vt orbem perderet, & vulgata peſtis in plures nocentior eſſet. Aduerſa tamen aliquot paſſus eſt, vt reſipiſceret. Nam Vitalianus vrbem claſſe obſedit, & grauiſsimas ſeditiones populus pro tuenda fide concitauit; ſed Vitaliani claſſẽ exuſsit, Procli arte Mathematici vel Magi; & ſedauit populũ perfida fide, palam Diademate poſito culpã deprecatus. Ita eluſit homines, neu-

tiquam Deum, à quo tonitru territus, cùm per cubicula amens diſcurreret: ictus fulmine animam miſit, anno Imperij 27. vitæ ſupra octogeſimum. Ab hoc telo nulli cuſtodes, nullæ phalanges, Principes tegunt.

Theodoricus. Anno Christi 493. Noua in Italia regni mutatio à Theodorico Oſtrogothorum Rege; (nam Gothorum Orientales Oſtrogothi, Occidentales Viſigothi dicti) qui Odoacrum 17. annis regnantem, & biennio Rauennę obſeſſum; accitum dolo ad conuiuium interemit. Hic Theodoricus ante imminens Orientali Imperio, à Zenone fortitudiem viri extimeſcente, blanditijs, muneribus, & honoribus ſatiatus, deſtinatus erat Occidenti in Herulorum perniciem. Quibus victis, & regni ſede Romę reſtituta, belli paciſque artibus præclariſſimum Principem egit, Orthodoxæ fidei quantumuis Arianus fautor: orbem ornauit ædificijs, Italiam inſtruxit legibus, Pannoniam armis edomuit: ac longè latèque propagatis vel Imperio vel Imperij gloriâ, terrori vel admirationi omnibus fuit.

Caſſiodorus Et annumerandus in Theodorici bonis Caſſiodorus, ipſius maximum ad amplitudinem inſtrumentum, conſilijs

filijs agenda dirigens, & doctiſſimis ſcriptis acta illuſtrans; ſimul Principi ſuo Agamennon & Homerus. Vir doctrina magnus, ſanctitate penè par; bene apud poſteros ſtyli gloria meritus. at meritiſſimus exemplo; quo negotijs aulicis extricatus, Deo vni intendens, ſe clauſtro abdidit, cuius anguſtiæ Mundum excludunt, vt cęlo pateant.

Nec in ſolis Gothis maieſtas Imperij, & in Francis eluxit: imò maior quò Deo nixa ſecurior. Nam Clodouæus Chilperici filius anno Chriſti 496. Chriſtianam fidem ſuſcepit, Rhemis à Remigio vndis ablutus, ex voto quo ſe Tolbiaca pugna adſtrinxerat. In vnctione Ampulla delata cœlitus, prodigium fuit omnibus ſæculis, cuius liquor effuſus plus quàm ſexagies, nulla humana ope reſtitutus, regni cui conditus eſt durationam fouet aut ſequitur. Inde Chriſtianiſſimorum titulus Regum, vt modeſtiſsimus ſic illuſtriſsimus, in humilitate faſtigium gloriæ, & à vero fonte claritudo. Inde victoriæ Clodouæo partæ; prima in Gundebaldum Burgundionem regno multatum; altera in Alaricum Viſigothum non regno modò ſed vita orbatum; & ne quid ad laudem deforet, in- *Clodouaus.*

ardore prælij dextra victrice. Prærogatiua Francorum, quibus Rex vnus implet exercitum. Et Deum fuiſſe in partibus docet Cerua Vigennæ vadum præmonſtrans, & Encoliſmæ muri ſponte corruentes. vt felicem Clodouæum dicas, cui Deus pro cuniculo ac pro ariete eſſet.

Clotildis. Clotildi tamen multum Galli debent, multum orbis; qua primum coniugem ſanitate morum cicurauit, dein pietatis ſenſu perſtrinxit, poſt victorem Tolbiaca pugna triumphauit; vt antè Francus Deum coniugis quàm Chriſtum nouerit, & feliciter vxorius religionem à toro hauſerit. Ea Clotildis quæ poſtmodum ſanctitate morũ inſignis, tam priuatim pia quàm publicè, præibit poſteris quid Reginæ pati poſsint, quid agere.

Iuſtinus Senior. Anno Chriſti 518. Iuſtinus Thrax, è Subulco miles, magno fortunæ luſu, aliena pecunia ſibi emit Imperium, geſsitque aliter quàm parat erat, fortiter ac religiosè. Hæreſes in hęreticis quantùm potuit extinxit, ac Seuerum illum anteſignanum Antiochia pulsũ coegit præuertere fuga ſupplicium. Nec ſegnius in Perſam Cabadem bella ſuſcepit. eximiamque de Zeliobe Hunnorum Rege vindictam tulit, ad

Per-

Perſas transfuga ſuarumque partium deſertore; quippe monitus de proditione Cabades Hunnum cum 20. millibus interemit, pacemque Iuſtino reddidit: ita fides à proditoribus violata ipſos prodit rependitque legem talionis. Sed deinde propter Regem Colchorum redintegratum bellum, in cuius apparatu tam Iuſtinus deceſsit quàm Cabades, legatà hæredibus neceſsitate pugnandi. Græcis tamen multum ſine bello militum perijt: ſiue Conſtantinopoli, ſcurrilem ob cauſam factione Venetorum tumultuante in Praſinos, adeò ſcintilla parit incendium; ſiue Antiochiæ, terræ motu tam horrendo, vt ſuprà quadringenties millia ciuium obruta fuerint corruentibus ædificijs; extrema calamitate, vbi ſua cuiq; domus ſepulchrum eſt.

At Iuſtinus vt Colchorum Regis tutelà pijſsima Perſas commouit, ita iuſtà Hæreticorum perſecutione Theodoricum irritauit; adeò nullum mortale bonum ſincerum eſt. Nam Theodoricus vt irritam apud Iuſtinum legationem aduertit, à virtutibus degener, Ioannem ſummum Pontificem legationis Principem Rauennæ in carcere ſquallore & inedià necauit, Symmachum, & Boetium Conſulares viros *Theodoricus.*

trun-

truncauit capite, paſſimque ſæuijt in Orthodoxos. Nec vltio Diuina diu protelata; oblato in cęna piſcis ingentis capite, cùm ſibi obiectum Symmachi caput exſertis dentibus minans exclamaret, correptus maniâ perijt, anno Chriſti 526. regni 33. iuſta primordia teterrimo exitu corrumpens. Sed rara fides hæreticorum virtuti, nec apud homines conſtat quæ Deo imponit.

Boetius. Boetius verè vltimus Romanorum; tantò Brutis & Catonibus maior, quãtò veræ virtutis tenacior; non peremit Imperatorem nec ſe; tam illum affligentem tulit quam ſe afflictum; ſuoq; & alieno fato expectato, è Philoſophia conſequutus eſt quod illi à pugione ſperabant: Poſterorum intererat calamitoſum eſſe Boetium, vt ad eos tanta ſolatia peruenirent.

Iuſtinianu Anno Chriſti 527. Iuſtini ex ſorore Nepos Iuſtinianus ab auunculo deſignatus capeſsiuit Imperium; ſummæ famæ Princeps, ſed aliena gloria parę, nam per Beliſarium & Narſem triumphis, per Tribonianum legibus, per tributa ædificijs celebris, Conſtantinopoli immotus terrarum orbem percurſat.

Beliſarius Primus Beliſarius, nouus Pompeius, de tribus terrarum partibus lauream retulit. In Aſia Coſroem Perſam ſæpè

ai.

victum ad pacem adegit; in Africa Gilimerem fratris Hilderici peremptorem, victum, & captiuum Conſtantinopolim miſit triumphandum, regnoque Vandalico extincto, Romanis Aquilis Carthagine receptis, intermortuam Imperij gloriam ſuſcitauit.

Gothi victi. In Europa pro laborum modo claritas maior, & in Italia vindicanda Iuſtiniani felicitas, & Beliſarius totus impendendus. Amalaſuenta Theodorici filia regnum Gothicum pro Athalarico filio adminiſtrabat; eo mortuo, Theodato nupſit; à quo per nefas in Balneo ſuffocata; data Iuſtiniano belli occaſio, vt in alieno plectendo crimine, quod iam in Africa ſuam rem ageret, Deo tam ſceleratus odioſus fuit, quam acceptus vindax; Beliſarius Sicilia, Neapoli, ipſaque Roma potitus, in ea propugnanda ſe totum exprompſit: Theodato occiſo, Vitiges nouus Gothorum Rex ſtipatus 150. hominum millibus eam obſidebat; pugnatum eſt ſexagies nouies, vno die ad 30. Gothorum millia cæſa; nunquam Roma illuſtrior, nec in Annibalem; Gothi repulſi, & in vna vrbe domitores Europæ proſtrati. Ab eodem Rauenna Gothorum Roma expugnata, captus Rex Vitiges; ac penitus de-

debellatum foret, niſi Coſroë Orientem turbante, euocatus ab Auguſto Beliſarius; ac repudiato Gothorum quod offerebant Imperio, vir fortiſſimus tam ſpernendo regno quàm parando, laboreſque amans non præmia, ad reuocantem properaſſet, inſtauraturus Perſicas palmas. Mediolanum tamen à Gothis captum, & exciſum, cæſis trecentis hominum millibus, barbaræ gentis, & victæ parentauit furori.

Totila. Amato Beliſario, in nouo Principe Totila quaſi in capite rediuiuũ exſurrexit Gothicum corpus: ſtatim Romani victi; Campania, Neapolis, Samnium capta, ipſaque Roma iterum Gothica; tantùm eſt momenti in capite. Ideò Beliſarius Italiæ redditus, nondum tamen totus, defectu exercitus; quem vbi reparauit, Romam recepit; cepiſſetque cætera, niſi tertiùm ad Perſas miſſus (quaſi manu victoriam duceret) ſe inanem Italiam reliquiſſet Totilæ. Vir eximius, vtriuſque fortunæ tam pugna quàm palma; nam cùm

Beliſarius. iam incuruus ſenio repuliſſet Hunnos à Græcia, mox ſcopus inuidiæ præclariſſima quæque appetentis, in obſcurum carcerem ſplendidiſſimæ gloriæ lucem tulit: ſed detersâ calumnia clarior, ſepulchro intulit intemeratam in

Prin-

Principem fidem, & victorias de orbe toto non ſemel relatas. Vno minor, quòd Siluerium ſummum Pontificem, vt Theodoræ Auguſtæ faceret gratum, indignius habitum Conſtantinopolim miſerit; adeò nihil mortale eſt, quin labem contrahat, nec Achilles vllus ſine talo.

Interea Totila, per abſentiam Beliſarij, non Italiam modò, ſed ipſius ſuburbium Siciliam inuaſerat; cum Narſes dux nouus, propemodùm fęmina, & ab gynæcæo ad bellum miſſus; anno Chriſti 552. animo vitium corporis emendante, Siciliam recipit, Gothos pugnà vincit; eoſque, Totilà & Teià Regibus diuerſis prælijs interemptis vniuerſa tandem expellit Italià; magno rerum mortalium luſu, cùm ſemiuir tot viros vinceret. In ea expeditione magno vſui Græcis Longobardi: ij ex Scandinauia quæ Noruegia eſt, progreſſi, Alboino duce Gunimũdum Gepidarum Regem tenentem Sirmium & pleraque Dalmatiæ, ingenti proſtrauerat pugnà; occupatiſque occumbentium ſedibus, Narſeti nauarant operam in Italia, mox ſibi contra Italiam ipſam nauaturi:

Narſes.

Lõgibardi.

Ita Iuſtinianus alienis inclareſcebat victorijs, dum pacis artibus domi ornabatur. Nam cùm per leges viuant

Iuſtinianus.

Digitized by Google

Imperia, ijs tum nouis ſanciendis inuigilans, tum veteribus in ordinem in tanta congerie redigendis, Triboniani Iuriſconſulti peritiſſimi operà, Codicem & Digeſta conſcripſit, publicauitque ſcientiam Iuris, euolutam ambagibus veterum, & Ariadnæ filium tot Labirynthis: eximiam ſanè, niſi eam iterum pugnantium Interpretum ſenſus prioribus tenebris immerſiſſent. Deinde Salomon nouus ędificauit ampliſſimè; in vno Sophiæ hoc eſt ſapientiæ diuinæ Templo, Capitolini Iouis Dianæque Epheſiæ magnificentiam extinguens; vt olim ingemiſcentes Ars & Natura exultare tunc viderentur. Quin & religioni ſtuduit propagande; in Concilio 5. Oecumenico Conſtantinopolitano 2. ad ſuperiores hæreſes exſcindendas, habito anno Chriſti 552. viſuſque Deus indulgere ſpatium præclaris dotibus, prorogando in 38. annos imperium.

5. Conciliũ Cõſtãtinopolitanũ 2.

Sed fortaſſe nemo alius ſit, qui tot Dei bona ſuis vel alienis malis corruperit. Nam vt publica prætereantur incommoda; & bellorum vbique, & famis in Italia tam atrocis vt cibo eſſent humana corpora & peſtilentiæ Conſtantinopoli ſic horrendæ, vt vel vno die triginta occumberent capitum millia:

lia: Ipſe Auguſtus ab Hypatio coniurato, ſeditione commota propè deiectus, à Beliſario per cædem Hypatij reſtitutus eſt, Tribonianum paſſus eſt impium hominem & auarum inſtitutorem Legũ, quas promulgabat: per Theodoram impotentem ambitus fæminam, nimis vxorius, Siluerium Papam de throno eiectum, in Palmariam relegatum in mortem adegit, ſubſtitutum Vigilium pro mancipio habuit: ac demùm in Seueri hæreſim præceps, dum Chriſti carnem corruptioni negat obnobiam, corrupit ipſe tam fœdo exitu ſua primordia, ſenectutis ſtultæ nouum exemplar, præclaros triumphorum titulos vna hętetici appellatione expungens.

Eo tempore duo diuerſi momenti inſtituta Illuſtrarunt Occiduas partes. Benedictus Italus in Caſſino monte vitæ nouo genere conſtituto, Monachorum auctor extitit: qui religioſis virtutibus prælucerent orbi, & mederentur: tam vbere prouentu, vt poſt annos aliquot viſa ſit Thebais in Europam migraſſe, calamitatibus mortalium aſylo poſito. *Benedictus*

At duo Monachi alia ratione celebres, ex Indis in Græciam artem ſerici ex bombycibus conficiendi ad *Sericũ*

incrementum ſlnxus intulerunt: cùm antè felici inopia textum ejuſmodi rariſſimum eſſet, necdum ad corruptelam morum publicatum.

Iuſti. nus iunior. Anno Chriſti 565. Iuſtinus auunculi Iuſtiniani ſucceſſor grauiſſimis ærumnis parta diſſipauit ſocordià. Primam iacturam auctoritatis eſt paſſus, vt Conſtantinopoli precarius Imperator, cùm ſcelera paſſim patrarentur, ad Præfectum confugerit, cui adminiſtrati one vrbis conceſſa, emendandos commiſit alios ſe neglecto; adeò facilius ab alijs quàm à nobis virtutem exigimus: Tum Italia ipſi per imprudentiam perijt, nam fortiſſimo Narſete exautorato, & ad penſum gynæcæi cum ignominia reuocato; vir ante Gothorum victorià, nunc vltionis libidine fœmina accerſiuit Longobardos, qui quam ſeruarat Italiam, perderent, & tot gentium cruore ſuam delerent infamiam: ita dedecus fortis animi telum eſt vel experimentum; quo humana fortitudo læditur, Chriſtiana firmatur.

Lõgobardi cum rignũ. Nouum itaque regnum Italia patitur anno Chriſti 568. deinceps Barbaris ſpoliantibus dominã gẽtium, nam Alboinus qui in Pannonia conſtiterat, Narſetis promiſſis illectus, Ciſalpinà

Gallià

Gallià vetante nullo occupatà, noui regni ſedem Ticini poſuit, poſt diutinam triennij & ſex menſium obſidionem, à gente Gallia Longobardia poſt Lombardia dicta; ſtetitque regnum annis 206. tanto tempore crudeliſſimis Barbaris nondum cicuratis.

Alboinus vix Ticinio receptus Italiæ delicias morte commutauit, immiſſis à Roſimunda coniuge peremptoribus; dum mulier vindictæ impotens, ob ingeſtam contumelioſè Patris necem, maritum eiurauit pudore proſtrato Helmichi, deinde quaſi alienum adulterorum ſubiecit gladijs; ipſa poſt modum Helmichis ſuumque futurum ſupplicium, hauſto quod propinabat veneno.

Eodem tempore Exarchatus Rauennæ ſumpſit initia; vni nempe Longinus Narſeti à Iuſtino ſubrogatus, quæ Imperatoris in Italia forent adminiſtraturus, conſedit Rauennæ, & Exarchus ſiue Princeps dictus eſt. Sed continuis in annos detrimentis huiuſmodi poteſtas tandem euaneſcet. *Rauē. na Exarchatus.*

Nec ſemel in ſuffecto Longino peccatum eſt, eadem ignauia proſtratus Oriens. Nam bello Pereo per iuſtini auaritiam renouato, cùm dux Martianus Perſis pugna victis obſideret *Iuſti. nus.*

Niſibim: Auguſtus Martiano fortiſſimo viro Acacium quaſi ad decerpēdam laborum palmam ſubſtituit; ſed irritatus contumelia ducis exercitus, ſponte dilapſus, vrbem liberam & apertos limites irruenti Hormiſdæ Coſroæ filio tradidit. Ita fortibus viris non dandi exercitus vel omninò dandi; ne vel occaſio vel ignominia fortitudinem incendat ambitu vel vindicta. Iuſtinus contracta phrenitide obiit; lucido tamen interuallo Tiberium Auguſtum dixit; nunquam prudentior quàm cum deſipiens eum virum ſucceſſorem iuſſit.

Tiberius. Anno Chriſti 578. Tiberius Iuſtino mortuo ſolus Imperator, ſtatim eximia pugna cum Deo liberalitate contendit. Effuſè prodigebat opes in pauperes, Deo per miracula quas prodigeret ſubminiſtrante: ſanè Narſetis theſauri luci feliciter redditi, illicò cæli quæſtoribus commiſſi pepererunt Perſicas palmas. Nam multæ à Perſis recuperatæ prouinciæ, Coſroes victus tanta victoria, vt dolore animi mox obiecit, ſcripta lege ne quis Perſarum Romano in poſterum bello laceſſeret. Inſtaurabat Imperium tantus Princeps, cum quarto anno præcoci morte raptus tabe de-

deceſſit; fœnerator eximius, qui ſupra centeſimas caperet, & exinaniendo fiſcum impleret.

Anno Chriſti 583. Mauritius Cappadox Tiberij gener, eius virtutibus præter liberalitatem ſucceſſit. Varia bella in Perſas & Auares geſſit, nã Hormiſdas ſpreta Coſrois lege pacẽ abrupit: res à Romano, & Philippico Legatis geſtæ feliciter, ſed felicius à Baza duce Perſa; qui muliebri veſte ab Hormiſda donatus, vt infamiam expungeret, concitauit in eum proceres, iniectiſque vinculis exauctoratum, Coſroæ filio tradidit, à quo poſtea fuſtibus cæſus eſt; quis credat fuſtuarium Regum eſſe fatum? Sed idem Coſroes à ſuis expulſus, à Mauritio ad quem confugerat regno reſtitutus, tutam pacem ſanxit & coluit; grauiſſimarum cladium in poſterum autor. *Mauritius*

In Caganum Auarum Regem debellatum non eſt; viro forti & ſtrenuo continuis vaſtationibus Thraciam infeſtante. Imò is Mauritio cauſa calamitatis & necis fuit, cùm enim decem millia captiuorum militum interemiſſet; quos leui pretio redimere Mauritius recuſarat; Deo auaritiam Principis vlciſcente, Phocas ex milite ſubitò Imperator, admiſſus Conſtantinopoli

Praſina factione, Mauritium cum quinque filijs interfecit: prodigioſà Auguſti patientia, & Chriſtiana humilitate, vltroque ſuo ſanguine auaritiæ labem eluentis; Ita cœlo viam ſternit calamitas, & ſub plagis diſcunt homines ſapere. Quinto poſt anno Coſtantina Auguſta cum tribus filiabus ab immani Phoca, vltra metus cauſam ſæuiente, percuſſa Chalcedone, in coniugis fortunam tranſijt; fruſtra Tiranno vindictæ radices exſcindente, quam ſuo tempore luculentiorem exiget Deus.

Gregorius Magnus. Italia interim peſſum ibat, vaſtatione Longobardorum, ſæuitia, peſtilentiæ, & aquarum inundatione; niſi pietate Gregorij Magni ſuffulta inhibuiſſet præcipitem caſum. Is ex præfecto Vrbis Benedictinæ familiæ ſponte adſcriptus, & renitens anno 590. in ſummum Pontificem lectus, religionis, liberalitatis, fortitudinis, priuatæ pietatis, & doctrinæ viuum exemplar; ea geſsit, ſcripſit, & paſſus eſt, ægritudinem corporis emendans animi valetudine, vt ſtabilimentum Eccleſiæ, Romę ſecuritas, pauperum pater, doctor pietatis, non modò annis ſexdecim quibus ſedit; ſed futuris ſæculis fuerit: verè Magnus, quocumque morbo amplitudinem metiaris.

At

At Francorum regnum tantum non perijt, poſt iteratas fratrum certantium pugnas, in duabus mulierculis nitens vel ruens. Altera Fredegondis, quæ Chilperico coniuge per Landericum adulterum cæſo, anno Chriſti 584. ea felicitate qua fortitudine filio quadrimeſtri delato in aciem, hoſtes vicit; & pupilli curà flagitijs primis velum obduxit. Hic eſt Clotarius 2. qui laureatis cunis educatus, inter palmas adoleſcet; diſsipatas regni tetrarchias collecturus. *Fredegõdis.*

Mulier altera Brunechildis, quæ dominandi libidini poſthabens omnia per liberorum cædes impune graſſata, tandem Clotario tradita, multorum rea parricidiorum, vt pereundo ſæpius compenſaret pœnis, flagitia, equi indomiti caudæ alligata, diſcerpta eſt. Peritiſsima tamen ſimulandi, ſanctiſsimos viros ſpecie pietatis in fraudem induxit, adeò vnius Dei eſt peruadere arcana mentium, & à vero fictum diſiungere. *Brunechildis.*

Nec Hiſpaniæ tranquillitas maior; nam poſt tumultus varios Patrem inter & filium, Hermenigildus à Leuigildo Patre Ariano peremptus, ob Catholicam fidem, quam ab Ingunde vxore innocentiſsimus Princeps hau- *Hermenigilius.*

Digitized by Google

ſerat; anno Chiriſti 583. At Recaredus defuncti frater, quinto poſt anno, Patris ſucceſſor, Orthodoxam fidem amplexus eſt; vnde illuſtriſſimum ad Reges poſteros Catholici nomen, ipſaque Hiſpania ab hæreſis luce intaminata; tam altè imbuta eſt Martyris ſanguine: nec immeritò coloribus cæteris Rubeum præfert, cruore ſanctiſſimi Principis purpurata.

Phocas. Anno Chriſti 602. Phocas tyrannicè vſurpato Imperio, ſolà crudelitate inſignis, truculentior ſuis quàm hoſtibus, à Coſroe Perſa Mauritij necem vlciſcēte grauiſſimas paſſus eſt clades dum ſuorum Ducum intentus cædibus, qui repellerent hoſtes, obtruncabat. Nec Caganus Auarum Rex ſegnior; qui vaſtatà Thracia, in Italiam irruit, multiſque Longobardorum cęſis abſcedit.

Lōgobdrdi. In qua expeditione tam Romilda Giſulphi coniux, quàm filiæ, contrarium ſpecimen ſui ediderunt. Mater ſuo corpore ſuorumque proditione Caganum mercata, ab eodem ignominioſam mortem obtinuit: at caſtiſſimæ filiæ pullorum carnes mammis ſubſternentes, Auaribus quaſi fętore corporis odioſæ, pudicitiæ florem ſibi & Longobardis fœminis conſeruarunt; ſic

vt

vt mali vitium, ita boni virtus eſt ferax; nec alterutrum ſibi ſoli prodeſt aut nocet. Agilulphus poſtea Longobardos ſuos Theudolindę coniugis impulſu, & doctrina ad Chriſtum traduxit; tantùm in fęminis momenti eſt in quam lancem propendeant; nec vllus efficacior magiſter ad virtutem aut vitium.

Sed diutius Phocas pęnam præſtolatur, quam per Heraclium exigit Deus, octauo tyrannidis anno: igne camini ærei, ne ferrum cruore inficeretur, viuum carnificem comburente. *Phocas.*

At ſæculum ferreum temperabat auro Ioannes Alexandrinus Præſul, ob largitiones in pauperes Eleemon dictus; datus à Numine vt calamitoſiſſimas Orientis plagas opulétiſſimo foueret animo. Mirum eſt, tam multa largiri priuatum potuiſſe, mirabilius voluiſſe: alterum Dei eſt, cuius ſunt omnia; alterum hominis, cuius eſt opes diligere. Quis ergo animus, qui profundebat ſua quaſi aliena, nec amabat opes niſi vt perderet? at iactura felix, quæ ſementem facit. *Ioannes, Eleemo*

Anno Chriſti 610. Heraclius cùm ſupplicio Phocæ tam Imperio quàm Mauritio parentaſſet: egregium ſe præſtitit ad Reipublicæ labes reparandas, *Heraclius.*

das. Lentius tamen, ſiue quod ad ſummum ex infimo plures gradus, ſiue quod Deus ab Heraclio victo triumphaturus maximè foret. Sanè Heraclio primo nihil abiectius, nihil medio fortiùs, nihil deſinente contemptibilius, vt in medio Deum, in extremis hominem noueris. Primi itaque animi ingentibus victorijs Coſrois conſignari: totus propemodùm ſubactus Oriens. Aſia ferro & igne vaſtata, capta lugubri Chriſtianorum excidio Ieroſolyma, quorum nonaginta millia à Iudæis empta, crudeliſſimiſque confecta ſupplicijs; humanæ pignus ſalutis Crux ſancta Creſiphontem delata: Ægyptus & Lybia direptæ, Carthago ſeptimo anno expugnata, Chalcedon obſeſſa, Cagano impune Thraciam peruadente. Vt Auguſto Conſtantinopolis vna eſſet Imperium.

Sed adeptus apicem glorę Coſroes, voluente fortuna, pręceps ſtatim ruit Heraclius ſpe pacis cum ignominia deiectus, per annos ſeptem tantis victorijs Perſas domat, in Armenia, in Aſsiria & in ipſa Perſide triumphator, vt fidem ſuperet, vel Heraclium eſſe qui vinceret, vel Coſroem qui vinceretur. Et in partibus fuit Chriſti Mater, quæ Conſtantinopolim abſen-

ſente Auguſto ab innumera Barba-
rorum multitudine terra marique ob-
ſeſſam ſeruauit; decimo die diſie-
ctis copijs terrore Punico, & ingen-
ti claſſe horribili tempeſtate diſcer-
pta: tanti eſt, Deo commilitone pu-
gnare. Poſtremò Coſroes Seleuciæ
obſeſſus; & à Syroe filio vinculis, fa-
me & ſagittis ad tergeminam mor-
tem actus, teterrimo exitu conſum-
pſit victorias; Crux ſancta à Syroe
perhonorificè reſtituta, ab Heraclio
Ieroſolymam reportata, ipſius Impe-
ratoris humeris quaſi triumphali
ferculo vecta, ſed cum miraculo &
Chriſtianæ demiſſionis encomio, con-
ſignauit pacem, palmaſque docuit cœ-
lo mitti.

Illorum tamen temporum ac Hera-
clij maximè labes Mahometus, orbis
peſtilentia, teterrimaque Inferni vo-
mica. Is anno Chriſti 622. nouam pro-
mulgauit ſectam, ex Arianiſmo, Iuda-
iſmo & Ethniciſmo conflatam. quam
cum mendacijs, ferro, & fraudibus ſta-
biliſſet, nonò pòſt anno perijt, dolo
vxorum quas plures duxerat; qua-
tuor Amaris conſtitutis ad Chriſtiano
rum perniciem. Mirum eſt, homi-
nem inopem, gnauum, epipleticum,
hoc eſt tam animo infirmum quàm
corpore, poſuiſſe fundamenta tan-

Mahometus

tarum ſtragium; & ab ignobili caſtro Arabiæ prodijſſe gentem orbis domitricem; adeò mali ſemen immenſum creſcit; & ſerò vbi cancer inualuit, ſtringitur ferrùm. Quibus lacrymis calamitoſa poſteritas Heraclij ſegnitiem deplorabit.

Heraclius. Qui tandem Monothelitarum labe infectus, imperatorum Chimæra, deceſſit anno regni 30. fruſtra in Iudæos arma conuertens; quibus opportunius Mahumetanum virus exſcidiſſet. Martina, quàm fratris filiam vxorem duxerat, cum filio Heraclioni regnum pararet, acerbo ſenatus iudicio exſectà lingua relegata eſt, comite filio abſciſſis naribus deturpato; ita Conſtanti Conſtantini filio Nepoti Heraclij auitu tandem ceſſit imperium; pater enim ex priore coniuge veneno à Martina nouerca perierat. Iam Tragędijs Principum Conſtantinopolitanam ſcenam miſcentibus.

Dagobertus In Galliam Dagobertus Clotarij filius, clarus bellis in Saxones finitimoſque populos geſtis, Dionyſio Galliarum Patrono magnificentiſſimam ædem inſtruxit: quæ in poſterum Regum Franciæ Mauſolæis ſtipata, dedocebit homines vanitatem, tantos ſpiritus tam anguſto conſcribens limite;

Prin,

principum ſchola,& à puluiſculo magiſtra ſapientiæ: fuit is Dagobertus ſuę ſtirpis poſtremus; nam reliqui Reges ad Childericum 3. ab auita fortitudine multùm degeneres, indigni qui ad Clodouæi familiam ſpectent: torpentes ignauià, ſub vmbra maiorum palatij delitefcentes, vana Regentium ſimulacra, non Reges dicendi.

Anno Chriſti 641. Conſtans Heraclij nepos iniuit Imperium: tam in Oriente infirmus, quàm in occidente crudelis. Nam Muhauias Saracenus inuaſit Cyprum, Syriæ propugnaculum, & imminebat Conſtantinopoli 1700. nauibus, niſi duo fratres ſtupendâ audacia, fracto carcere quo tenebantur, Amiram ducem claſſis trucidaſſent, claſſemque ipſam iniecto igni cum apparatu omni concremaſſent: adeò nulla eſt ætas nec vlla ſors, tam virtutum inops, quin aliquo exemplo redimat vitium. Poſteà iterum pugnatum, victuſque Conſtans cadebat Imperio, niſi inteſtinæ Saracenorum diſcordiæ ipſi non tam regnandi, quam ſæuiendi ſpatium prorogaſſent. *Conſtans.*

Hac enim clade nihilo melior, Martinum ſummum Pontificem Concilio Monothelitas damnantem per Exarchum Colliopam Roma vi raptum *Martinus Papa.*

Cher-

Cherſonam relegat: vbi pædore & miſerijs obijt, veritatis Martyr, eò laudabilior, quò lentiore ſupplicio: dignitatis, & commodorum omnium iacturam paſſus, coactus eſt vitam ante odiſſe quam perdere. Inde nihil mirum à Conſtante Theodoſium fratrem peremptum; quippe peccatum pœna peccati eſt, fraterque viſus in ſomnis Cæſari, propinans calicem plenum ſanguine, tam ſacrilegium quam fratricidam terrebat. Ab ijs cædibus Conſtans in Italiam tranſgreſſus, nec felicior fuit nec melior: à Grimoaldo Longobardorum Rege Beneuentano prælio victus eſt: cumque Romam quaſi alienam ornamentis omnibus ſpoliaſſet, ac Siciliam cæteraſque Prouincias Græcorum direptionibus obieciſſet; in ipſa Sacilia, mulieribus maximè ſæuitiam eius execrantibus in balneo à fœmina ſitulam in ipſius caput impingente occiſus eſt; nouo planè lethi genere: vt nulla ſit mortis ratio in diadematis illis capitibus non tentata: Deo in ſublimibus viris, & ad ſplendorem propoſitis, docente quid Homo ſit.

Coloſſus Rhodius. Rhodum antea obtinuerant Saraceni, à quibus ſolis Coloſſus deiectus eſt, ruinà tam prodigioſà, vt eius partes nongentis vel aſinis, vel

ca.

camelis oneri fuerint ; admirabilibus illis antiquitatis inſtar cœterarum rerum euaneſcentibus, vt maximum miraculum ſit ex tot miraculis nullum ſupereſſe.

Proximo anno quo Conſtans perijt, Bodilo nobilis à Chilperico Franciæ Rege ſeruili verbere caſtigatus, vindictà horrenda tum Regem, tum eius vxorem, & ad grauiorem vltionem prægnantem occiderat: tantus eſt furor, qui ſcrutatur viſcera, in quibus ſæuiat, & per inuolucra naturæ mactet inſontes. *Badilo.*

Circa hæc tempora duobus à fratribus regna celeberrima tenuibus ſurrexerunt initijs. Zechius Croata è Sclauonica gente, pœnam ex homicidio fugiens, in Regionem Germaniȩ venit, quæ nunc Bohemia, Luſatiam Morauiamque adiungentibus poſteris. Sed longè clarior frater Lechus, qui exilij comes, & inopiæ in Sarmatiam deduxit coloniam, vbi Polonia, illuſtriſſimum futuris ſæculis regnum: Chriſtiani orbis in Barbaras gentes non propugnaculum modò, ſed baliſta, enſis & clypeus, quo repulſi hoſtes impetuntur. *Bohemia.* *Polonia.*

Anno Chriſti 668. Conſtantinus 4. Conſtanti Patri ſuccedit: dictus eſt *Cõſtãtinus.*

Po,

Praſina factione, Mauritium cu
quinque filijs interfecit: prodigio
Auguſti patientia, & Chriſtiana h
militate, vltroque ſuo ſanguine au
ritiæ labem eluentis; Ita cœlo via
ſternit calamitas,& ſub plagis diſcu
homines ſapere. Quinto poſt anno C
ſtantina Auguſta cum tribus filiab
ab immani Phoca, vltra metus cauſa
ſæuiente, percuſſa Chalcedone, in co
iugis fortunam tranſijt; fruſtra Tira
no vindictæ radices exſcindente
quam ſuo tempore luculentiorem ex
get Deus.

Gregorius Magnus.

Italia interim peſſum ibat, vaſtati
ne Longobardorum, ſæuitia, peſtile
tiæ,& aquarum inundatione; niſi p
tate Gregorij Magni ſuffulta inhibu
ſet præcipitem caſum. Is ex præfect
Vrbis Benedictinæ familiæ ſponte
ſcriptus,& renitens anno 590. in ſu
mum Pontificem lectus, religionis,
beralitatis, fortitudinis, priuatæ p
tatis,& doctrinæ viuum exemplar;
geſsit, ſcripſit, & paſſus eſt, ægritu
nem corporis emendans animi vale
dine, vt ſtabilimentum Eccleſiæ, Ro
ſecuritas, pauperum pater, doctor p
tatis, non modò annis ſexdecim quib
ſedit; ſed futuris ſæculis fuerit: ve
Magnus, quocumque morbo amplit
dinem metiaris.

At

At Francorum regnum tantum non perijt, poſt iteratas fratrum certantium pugnas, in duabus mulierculis nitens vel ruens. Altera Fredegondis, quæ Chilperico coniuge per Landericum adulterum cæſo, anno Christi 584. ea felicitate qua fortitudine filio quadrimeſtri delato in aciem, hoſtes vicit; & pupilli curà flagitijs primis velum obduxit. Hic eſt Clotarius 2. qui laureatis cunis educatus, inter palmas adoleſcet; diſsipatas regni tetrarchias collecturus. *Fredegōdis.*

Mulier altera Brunechildis, quæ dominandi libidini poſthabens omnia per liberorum cædes impune graſſata, tandem Clotario tradita, multorum rea parricidiorum, vt pereundo ſæpius compenſaret pœnis flagitia, equi indomiti caudæ alligata, diſcerpta eſt. Peritiſsima tamen ſimulandi, ſanctiſsimos viros ſpecie pietatis in fraudem induxit, adeò vnius Dei eſt peruadere arcana mentium, & à vero fictum diſiungere. *Brunechildis.*

Nec Hiſpaniæ tranquillitas maior; nam poſt tumultus varios Patrem inter & filium, Hermenigildus à Leuigildo Patre Ariano peremptus, ob Catholicam fidem, quam ab Ingunde vxore innocentiſsimus Princeps hau- *Hermenigilius.*

ſerat; anno Chiriſti 583. At Recaredus defuncti frater, quinto poſt anno, Patris ſucceſſor, Orthodoxam fidem amplexus eſt; vnde illuſtriſſimum ad Reges poſteros Catholici nomen, ipſaque Hiſpania ab hæreſis luce intaminata; tam altè imbuta eſt Martyris ſanguine: nec immeritò coloribus cæteris Rubeum præfert, cruore ſanctiſſimi Principis purpurata.

Phocas. Anno Chriſti 602. Phocas tyrannicè vſurpato Imperio, ſolà crudelitate inſignis, truculentior ſuis quàm hoſtibus, à Coſroe Perſa Mauritij necem vlciſcēte grauiſſimas paſſus eſt clades dum ſuorum Ducum intentus cædibus, qui repellerent hoſtes, obtruncabat. Nec Caganus Auarum Rex ſegnior; qui vaſtatà Thracia, in Italiam irruit, multiſque Longobardorum ceſis abſcedit.

Lōgobdrdi. In qua expeditione tam Romilda Giſulphi coniux, quàm filiæ, contrarium ſpecimen ſui ediderunt. Mater ſuo corpore ſuorumque proditione Caganum mercata, ab eodem ignominioſam mortem obtinuit: at caſtiſſimæ filiæ pullorum carnes mammis ſubſternentes, Auaribus quaſi fętore corporis odioſæ, pudicitiæ florem ſibi & Longobardis fœminis conſeruarunt; ſic

vt

vt mali vitium, ita boni virtus eſt ferax; nec alterutrum ſibi ſoli prodeſt aut nocet. Agilulphus poſtea Longobardos ſuos Theudolindę coniugis impulſu, & doctrina ad Chriſtum traduxit; tantùm in fęminis momenti eſt in quam lancem propendeant; nec vllus efficacior magiſter ad virtutem aut vitium.

Sed diutius Phocas pęnam præſtolatur, quam per Heraclium exigit Deus, octauo tyrannidis anno: igne camini ærei, ne ferrum cruore inficeretur, viuum carnificem comburente. *Phocas.*

At ſæculum ferreum temperabat auro Ioannes Alexandrinus Præſul, ob largitiones in pauperes Eleemon dictus; datus à Numine vt calamitoſiſſimas Orientis plagas opulétiſſimo foueret animo. Mirum eſt, tam multa largiri priuatum potuiſſe, mirabilius voluiſſe: alterum Dei eſt, cuius ſunt omnia; alterum hominis, cuius eſt opes diligere. Quis ergo animus, qui profundebat ſua quaſi aliena, nec amabat opes niſi vt perderet? at iactura felix, quæ ſementem facit. *Ioannes, Eleemo*

Anno Chriſti 610. Heràclius cùm ſupplicio Phocæ tam Imperio quàm Mauritio parentaſſet: egregium ſe præſtitit ad Reipublicæ labes reparan- *Heraclius.*

das,

das. Lentius tamen, ſiue quod ad ſummum ex infimo plures gradus, ſiue quod Deus ab Heraclio victo triumphaturus maximè foret. Sanè Heraclio primo nihil abiectius, nihil medio fortiùs, nihil deſinente contemptibilius, vt in medio Deum, in extremis hominem noueris. Primi itaque animi ingentibus victorijs Coſrois conſignari: totus propemodùm ſubactus Oriens. Aſia ferro & igne vaſtata, capta lugubri Chriſtianorum excidio Ieroſolyma, quorum nonaginta millia à Iudæis empta, crudeliſſimiſque confecta ſupplicijs; humanæ pignus ſalutis Crux ſancta Creſiphontem delata: Ægyptus & Lybia direptæ, Carthago ſeptimo anno expugnata, Chalcedon obſeſſa, Cagano impune Thraciam peruadente. Vt Auguſto Conſtantinopolis vna eſſet Imperium.

Sed adeptus apicem glorię Coſroes, voluente fortuna, pręceps ſtatim ruit Heraclius ſpe pacis cum ignominia deiectus, per annos ſeptem tantis victorijs Perſas domat, in Armenia, in Aſiria & in ipſa Perſide triumphator, vt fidem ſuperet, vel Heraclium eſſe qui vinceret, vel Coſroem qui vinceretur. Et in partibus fuit Chriſti Mater, quæ Conſtantinopolim abſen-

ſente Auguſto ab innumera Barbarorum multitudine terra marique obſeſſam ſeruauit; decimo die diſiectis copijs terrore Punico, & ingenti claſſe horribili tempeſtate diſcerpta: tanti eſt, Deo commilitone pugnare. Poſtremò Coſroes Seleuciæ obſeſſus; & à Syroe filio vinculis, fame & ſagittis ad tergeminam mortem actus, teterrimo exitu conſumpſit victorias; Crux ſancta à Syroe perhonorificè reſtituta, ab Heraclio Ieroſolymam reportata, ipſius Imperatoris humeris quaſi triumphali ferculo vecta, ſed cum miraculo & Chriſtianæ demiſſionis encomio, conſignauit pacem, palmaſque docuit cœlo mitti.

Mahometus

Illorum tamen temporum ac Heraclij maximè labes Mahometus, orbis peſtilentia, teterrimaque Inferni vomica. Is anno Chriſti 622. nouam promulgauit ſectam, ex Arianiſmo, Iudaiſmo & Ethniciſmo conflatam. quam cum mendacijs, ferro, & fraudibus ſtabilijſſet, nonò pòſt anno perijt, dolo vxorum quas plures duxerat; quatuor Amaris conſtitutis ad Chriſtianorum perniciem. Mirum eſt, hominem inopem, gnauum, epilepticum, hoc eſt tam animo infirmum quàm corpore, poſuiſſe fundamenta tan-

ta·

tarum ſtragium; & ab ignobili caſtro Arabiæ prodijſſe gentem orbis domitricem; adeò mali ſemen immenſum creſcit; & ſerò vbi cancer inualuit, ſtringitur ferrùm. Quibus lacrymis calamitoſa poſteritas Heraclij ſegnitiem deplorabit.

Heraclius. Qui tandem Monothelitarum labe infectus, imperatorum Chimæra, deceſſit anno regni 30. fruſtra in Iudæos arma conuertens; quibus opportunius Mahumetanum virus exſcidiſſet. Martina, quàm fratris filiam vxorem duxerat, cum filio Heraclioni regnum pararet, acerbo ſenatus iudicio exſectâ lingua relegata eſt, comite filio abſciſſis naribus deturpato; ita Conſtanti Conſtantini filio Nepoti Heraclij auitu tandem ceſſit imperium; pater enim ex priore coniuge veneno à Martina nouerca perierat. Iam Tragędijs Principum Conſtantinopolitanam ſcenam miſcentibus.

Dagobertus In Galliam Dagobertus Clotarij filius, clarus bellis in Saxones finitimoſque populos geſtis, Dionyſio Galliarum Patrono magnificentiſſimam ædem inſtruxit: quæ in poſterum Regum Franciæ Mauſolæis ſtipata, dedocebit homines vanitatem, tantos ſpiritus tam anguſto conſcribens limite;

principum ſchola,& à puluiſculo magiſtra ſapientiæ:fuit is Dagobertus ſuę ſtirpis poſtremus; nam reliqui Reges ad Childericum 3.ab auita fortitudine multùm degeneres,indigni qui ad Clodouæi familiam ſpectent: torpentes ignauià, ſub vmbra maiorum palatij delitescentes,vana Regentium ſimulacra,non Reges dicendi.

Anno Chriſti 641. Conſtans Heraclij nepos iniuit Imperium:tam in Oriente infirmus, quàm in occidente crudelis. Nam Muhauias Saracenus inuaſit Cyprum, Syriæ propugnaculum, & imminebat Conſtantinopoli 1700. nauibus,niſi duo fratres ſtupenda audacia, fracto carcere quo tenebantur, Amiram ducem claſſis trucidaſſent, claſſemque ipſam iniecto igni cum apparatu omni concremaſſent: adeò nulla eſt ætas nec vlla ſors, tam virtutum inops, quin aliquo exemplo redimat vitium. Poſteà iterum pugnatum, victuſque Conſtans cadebat Imperio, niſi inteſtinæ Saracenorum diſcordiæ ipſi non tam regnandi, quam ſæuiendi ſpatium prorogaſſent. *Conſtans.*

Hac enim clade nihilo melior, Martinum ſummum Pontificem Concilio Monothelitas damnantem per Exarchum Colliopam Roma vi raptum *Martinus Papa.*

Cher-

Cherſonam relegat: vbi pædore & miſerijs obijt, veritatis Martyr, eò laudabilior, quò lentiore ſupplicio: dignitatis,& commodorum omnium iacturam paſſus, coactus eſt v tam ante odiſſe quam perdere. Inde nihil mirum à Conſtante Theodoſium fratrem peremptum; quippe peccatum pœna peccati eſt, fraterque viſus in ſomnis Cæſari, propinans calicem plenum ſanguine, tam ſacrilegium quam fratricidam terrebat, Ab ijs cædibus Conſtans in Italiam tranſgreſſus, nec felicior fuit nec melior: à Grimoaldo Longobardorum Rege Beneuentano prelio victus eſt: cumque Romam quaſi alienam ornamentis omnibus ſpoliaſſet, ac Siciliam cæteraſque Prouincias Græcorum direptionibus obiecisset; in ipſa Sacilia, mulieribus maximè ſæuitiam a eius execrantibus in balneo à fœmina ſitulam in ipſius caput impingente occiſus eſt; nouo planè lethi genere: vt nulla ſit mortis ratio in diadematis illis capitibus non tentata: Deo in ſublimibus viris,& ad ſplendorem propoſitis, docente quid Homo ſit.

Coloſſus Rhodius. Rhodum antea obtinuerant Saraceni, à quibus ſolis Coloſſus deiectus eſt, ruinà tam prodigioſà, vt eius partes nongentis vel aſinis, vel

ca.

camelis oneri fuerint ; admirabilibus illis antiquitatis inſtar cœterarum rerum euaneſcentibus, vt maximum miraculum ſit ex tot miraculis nullum ſupereſſe.

Proximo anno quo Conſtans perijt, Bodilo nobilis à Chilperico Franciæ Rege ſeruili verbere caſtigatus, vindictà horrenda tum Regem, tum eius vxorem, & ad grauiorem vltionem prægnantem occiderat: tantus eſt furor, qui ſcrutatur viſcera, in quibus ſæuiat, & per inuolucra naturæ mactet inſontes. *Badilo.*

Circa hæc tempora duobus à fratribus regna celeberrima tenuibus ſurrexerunt initijs. Zechius Croata è Sclauonica gente, pœnam ex homicidio fugiens, in Regionem Germaniæ venit, quæ nunc Bohemia, Luſatiam Morauiamque adiungentibus poſteris. Sed longè clarior frater Lechus, qui exilij comes, & inopiæ in Sarmatiam deduxit coloniam, vbi Polonia, illuſtriſſimum futuris ſæculis regnum: Chriſtiani orbis in Barbaras gentes non propugnaculum modò, ſed baliſta, enſis & clypeus, quo repulſi hoſtes impetuntur. *Bohemia.* *Polonia.*

Anno Chriſti 668. Conſtantinus 4. Conſtanti Patri ſuccedit: dictus eſt *Cōſtātinus.*

Po,

Pogonatus Pogonatus, quod imberbis profectus in Siciliam, promiſſa barbâ redierit, felicitate ac religione patrem emendans, oppreſſo Mizicio inuaſore purpurę in Sicilia, Saracenos imminentes Conſtantinopoli fortiter repulit, primò ſeptenni bello defeſſos, & amiſſis pluribus dum redirent procellà demerſos: deinde Saphiano duce ingenti claſſe bellum inſtaurantes, in mari combuſſit: miro Callinici Mathematici inuento, quo vel aquæ fierent vel ignium pabulum, & Natura victa ſe neſciret. Hic eſt Ignis Græcus ad hanc ætatem tanto rerum humanarum damno propagatus: vt nuſquam ſit quàm inter hoſtes potentior, maiore nullo Incendio, quàm quod in vndarum ſinu exarſit. *Bulgaro.* At dum hæ clades quietem Imperio pariunt, Bulgari gens Scythica à Volga fluuio ad Iſtrum effuſi neceſſitatem belli inducunt victi mox victores, Cæſare ob ægritudinem caſtris excedente, Sclauis ſubactis cis Iſtrum ſedem ponunt, Auguſto ipſo tributum pendente, quod ad ſolatium è Saracenis victis exigebat.

Concilium Cõſtãtin 3. Nec ſedatis bellis Religioni defuit, operam nauans in promouendo ſexto Concilio Generali; quod anno Christi 680. habitum eſt Conſtantinopoli,

vnde

vnde dictum Conſtantinopolitanum III. in Secretario Palatij quod Trullum vocabant, damnatiſque decretis Patrum Monothelitæ, affirmantium in Chriſto vt duas Naturas, ita duas eſſe voluntates & operationes: At ne ſuperſit de Auguſto dubium, plura in honorem ſummi Pontificis is ipſe ſanciuit, obijt Imperij anno 17. Numerandus in bonis, niſi regni primordia deformatione fratrum maculaſſet; cum enim proceres tres fratres, Imperatores in honorem Trinitatis optarent, ipſe quaſi aſſentiens, aduocatos proceres trucidauit, naſo fratribus per crudelitatem præciſo; quaſi hoc corporis dehoneſtamento tranſiret in animum turpitudo.

Hoc tempore Bamba Hiſpaniæ Rex, cum laude iuſtitiæ & fortitudinis adminiſtrato regno, vt ſummum faſtigium rebus præclare geſtis imponeret, ſponte purpura exuta Monachum induit; ratus, vt erat, nullum eſſe maius regnum quàm ſui; & multò glorioſius ſeruire Deo quàm ſubditis. *Bāba.*

Anno Chriſti 685. Ad Iuſtinianum Conſtantini filium delata eſt Purpura; cui ſoli hactenus licuit vt ab auita progenie quintus teneret Imperium. Hic precipitantis ingenij cùm ad *Iuſtinianus 2. Rhinotmetus.*

li-

libidinem ſuam omnia faceret, Rempublicam ſordeſque miſcuit, ſeque ipſum obiecit acerbiſsimis calamitatibus. Aliquot victorijs in Oriente ineſcatus, ſibique expedita omnia ratus, pacem initam cum Bulgaris ſoluit, eo exitu vt in anguſtijs oppreſſus, penè ſolus amiſſis copijs ſit ſeruatus. Inde conuertit ſe ad Saracenos, abruptoque quod ipſe pepigerat fędere, appellantibus fidem publicam hoſtibus, & inſtar vexilli inſtrumento fœderis haſta prælato, per Sclauorum proditionem, quibus fretus ſuſceperat bellum Auguſtus. ab ijs victus eſt; Deo violatam fidem per fidem proditam vlciſcente.

Nec priuati mali Iuſtinianus immunis, qui anno Chriſti 694. à Leontio copiarum Præfecto ob crudelitatem nudatus purpura, & quod acerbius, exciſo naſo imminutus, (vnde ei Rhinotmeti nomen) ac Cherſonam relegatus, diminutionem triplicem paſſus eſt Sed nec Leontio tutum Imperium; qui triennio poſt ab Abſimaro idem perpeſſus, traditusque cuſtodiæ, calamitatem alienam ſua ſolatus eſt. Abſimaro, qui Tiberius dictus eſt adminiſtratio felix; donec anno 705. Iuſtinianus Bulgarorum armis adiutus, recepit Imperium; ac de Leontio & Abſimaro capto

pro ſupplicio, adeò non emendauit priora vitia, vt crudelior calamitate nouis cumularet. Nam ingratus in Bulgaros, eos bello appetijt: cùm Saraceni Carthagine occupata latè Africam perderent; ſed ab ijs victus ingrati animi pœnas ſoluit. Inde ad priuatam vltionem verſus, quoties truncas nares emungebat, rapi ad ſupplicium iubebat è Leontij partibus quempiam; quaſi pro mucore eſſet ſanguis alienus, vel inimicorum cruore vulnus coaleſceret, aut humanis victimis parentaret naribus. Imò & in plures & innoxios vindicta effuſa; Cherſonæos omnes, apud quos exulauerat, certus natura rerum exſcinodere: miſſus itaque Cherſonam exercitus qui crudeliſſimis tormentis cunctos perimeret. Necati quàm plures, tandemque nemini parcitum foret; niſi miſeri Philippico Bardani ineos miſſo obtuliſſent Imperium, quo arrepto Iuſtinianus cum Heraclio filio ab Helia Prætore occiſus eſt, cuius filios necauerat, vxore coquo Indo coacta nubere. Ita dum vltiòni immoderanter indùlget, Diuinæ vindictæ reus, ſe humanæ obnoxium præbet; furor quippe cæcus, dùm alienis malis iuuigilat, ſua non præcauet.

An.

Philippicus. Bardanes

Anno Chriſti 711. Cæſo Iuſtiniano dicas ambigere Diadema quo ſtaret capite; vix enim alterum annum complexus eſt Philippicum; cùm hominem hæreticum, ſtolidè prodigum, & rempublicam perdentem ignauiâ, priuatum oculis à proceribus dum ſomno tenetur, iam in gubernaculo cęcutientem amouet procul. Nec diutius hæſit in Artemio Anaſtaſio, qui à Theodoſio tributorum collectore in vrbe regia obſeſſus, & captus iuſſus eſt in Clericum tonſus exulare. Imò Theodoſio poſt repudiato, tandem in Leone Iſauro quamuis immeritiſſimo omnium conſtitit; ipſo Theodoſio ſponte cum filio Clericis adſcripto; vt quæ alijs captiuitas eſſet, & pœna, ſpernenti Imperium libertas foret, & præmium.

Saraceni in Hiſpania.

Anno Chriſti 713. Ingentem rerum conuerſionem paſſa eſt Hiſpania, Roderico Rege à Saracenis occiſo in prælio. Is Vitizam Regem perditiſſimum cùm armis victum priuaſſet oculis, ſibique ipſi regnum confeciſſet; eo ſic intemperanter eſt vſus, vt ſtupratâ Iuliani comitis vel vxore vel filia, Saracenos ex Africa in Hiſpaniam exciuerit, eorum Duce Iuliano priuatam iniuriam ruinâ patriæ vlciſcente; Deo-

que

que libidinem Regis extinctione regni plectente. Ab hac victoria tota propemodùm Hiſpania Maurorum fuit; aliquot è regio ſanguine vix per Aſturum montes ſeruatis, ſemenque ampliſſimorum poſtea in Europa Regum fouentibus. Quorum Pelagius præſtantiſſimus ſequenti anno celeberrimo prælio Mauris victis, Legione condidit regnum; vnde poſteri gradatim progreſſi plura in Hiſpania regna conſtituent, quaſi clariſſima de Mahumetana gente, trophæa.

Pelagius.

Anno Chriſti 717. Leo datus olim ab Artemio rector Orienti, eo amoto, fauore militum purpuram induit, Iſaurus ob patriam dictus, vt ob hæreſim Iconomachus. Graui ſtatim procella iactatus eſt, Saracenis cum tribus nauium millibus Conſtantinopolim obſidentibus, tanta pertinacia, vt vltra biẽnium in omnia cœli ſalique incõmoda contumaciſſimè decertauerint, & abſumpti potius quàm victi in vrbis conſpectu perierint, vix quinque nauibus reliquis; vt Conſtantinopolim Scopulum dixeris ad tantę claſſis naufragium. Rebellauit, & in Leonem Artemius, ſed à Bulgaris proditus morte accepta didicit, ſecurius Clericum agi quàm Principem.

Leo Iſaurus, Iconomachus.

Ico-nomachia. Leo hoſtium liber pro agendis Numini gratijs, atrociſſimum bellum exciuit in ſuperos, illorum Imagines pictas, & fictas veneratione omni interdicens, imò quaſi abominatione dignas expungens. Hinc turpiſſima hæreſis Iconomachorum, & acerbiſſimi in Orthodoxos cruciatus, ea fortitudine de Imaginum cultu quà de Chriſti perſona certantes; adeò pulchrum eſt corpus Eccleſiæ, cuius ſi membrum læditur, totum deforme eſt. Benè veritati à Gregorio II. cautum eſt interim; qui inuicto animo irruentem armis, & decretis Auguſtum repulit, perfecitque vt integer peſtis Occidens eſſet: ſuffragante Deo conſilijs. & maxima Italiæ parte, abdicato Cæſare, ad Romanum Pontificem ſe conferente. Dum Leo infirmus iracundiæ, ſiue claſſe diſiecta quàm in Romanos armauerat, ſiue Saracenis diſtrahentibus vltorem animum, Chriſtianorum carnifex perijt. Nouus Enceladus, qui non cœlites ſed eorum vmbras laceſſeret, crederetque Imaginum caſu cœlum ruiturum.

Ioannes Damaſcenus. Quarum patrocinio celeberrimus Ioannes Damaſcenus: in media Saracenorum colluuie nitidiſſimum Sidus; armata cœlo dextera Leonem oppugnauit,

gnauit, eaque ſcripſit quæ Tyranno ingrata, cœlo gratiſſima truncatam manum reſtitutamque miraculo, pœnam & præmium, veræ tranſcribunt immortalitati. Felix vulnus, quod à Maria curari debuit.

At quo anno, nempe 726. Leo impius exorditur bellum in ſuperos, eo Carolus Martellus Chriſtianum orbem à Saracenorum armis vindicauit; reportata victoria in campis Turonicis, qua cum Rege Abdarema perfidorum 375. millia cæſa, Chriſtianorum paucis duntaxat deſideratis Gens peſſima inundabat orbem, niſi iam maris, & Pyrenæorum victrix occidiſſet in Carolo, ſpeſque immodicas in effuſo ſanguine demerſiſſet. Nec ſtatim in vno Hydræ capite debellatum, plura excetræ colla reſecta ſunt, ad Aueniouem receptam, ad Narbonem captum Francicus Hercules monſtrum preſſit; donec Gallia purgata penitus, Phocenſem prouinciam, & Septimaniam, Maurorum ſpolia, in triumphum duxit: Nec ſuà contentus Gallia Martellus, & in Italià authoritate pugnauit, Luitprandum Longobardum ab Romæ obſidione reuocans, ſummoque Pontifici libertatem parans; prærogatiuà Nepotum, quibus ſu-

Carolus Martellu.

premo Antiſtite nihil auguſtius.

Angeli vectigales. In quam religio non vnà in gallia promouetur; nouo more Britanniam vectigalem habet. Nam Inas Vveſtſaxonum in Anglia Rex Romanæ Eccleſiæ ditiones ſuas ſubijci voluit, iuſſa quaque domo pendere S. Petro in ſucceſſoribus denarium annuum. Sed poſteri tributum ſanguinis exigent, & Eccleſiæ militanti diſpendio triumphantem ditabunt.

Conſtantinus. V. Copronymus. Anno Chriſti 741. Conſtantinus Leonis patris Imperium, & impietatem ſuſcepit, iam natus annos 22. dictus Copronymus, quod ſacros fontes ventris onere in baptiſmo ſœdaſſet, & Caballinus quod equorum ſordibus mirè caperetur, In eo præter amorem ſordium, & immenſa ſcelera nihil obſeruandum: nouus Diocletianus ſacrarum cultores imaginum diris vexauit ſupplicijs; hoſtem ſe Deiparę impurus nebulo geſſit, vt vel eā appellaſſe flagitium foret; in Monachos præſertim furorem exprompſit, quos expertus Catholicæ rei Triarios, ſi licuiſſet, funditus perditum ibat; in Sanctorum Lipſana debacchatus eſt; pſeudoſynodum conflatam ex hæreticis congregauit; Stephanum Monachorum Anteſignanum diuturnis, & exquiſitis la-

laniauit ſupplicijs; Deo interea conniuente, & longiſſimam ſæuiendi materiam diuturnitate vitæ permittente. Ita res humanæ Diuina trutina pendi debent.

Felicitas tamen impuri capitis impegit aliquoties; nam Hunni poſtremo in Pannoniam irrumpentes, occupatam ſuo de nomine dixerunt Hungariam: & Exarchatus Italia cum Pentapoli ipſi ablatus ad infenſiſſimum hoſtem Summum Pontificem tranſijt; & Monachorum robur inuictum dolorem incendit quouis ſupplicio acerbiorem: & publicæ calamitates increpabant Tyrannum identidem. Nam Conſtantinopolim per decem dies tanta caligo obſedit, vt nox diuturna animorum noctem exprobrarit; Syria terra motu agitata eſt, quo vrbes vel præcipitatæ in valles, vel ad ſextum lapidem proiectæ fragilitatem mundi incuſarunt; inſedit vrbem tam grauis Peſtilentia, vt inanis propemodum, cadaueribus ſolis oppleretur; tanta fuit hyemis ſæuitia, anno 764. vt Pontus Euxinus gelu coaleſceret, & à Danubio ad Euphratem vſque regiones continua glacie connecterentur. Sed tandem nouus Iulianus à Maria profligatus, vt vetus à Chriſto, in expeditione

Prodigia.

Bulgarica, igne interno conflagrans, cum exclamaret ſe viuum cremari propter Mariam Deiparam, cruciatibus æternis animam tradidit, anno Chriſti 775. verè Cœlo infenſus, cui detrahebat; Patronorum expers, quos offenderat; carens perfugio, dum Mariam abdicat; Enimuerò dignus quem Iconoclaſtæ noſtri auctorem appellent.

Pipinus. Occidens interea mutationes nouas expertus eſt prima in Gallia, in qua Pipinus Martelli filius, auitàm paternamque gloriam ſuo fulciens merito, anno Chriſti 752. excluſo Chilperico Merouingiorum poſtremo, Francorum Rex à Bonifacio Moguntinorum Præſule inauguratur. Lubricum exemplum, quod in regno Principum amantiſſimo bis tentatum: mox damnatum in poſteris, hebendum eſt in remedijs, quæ mortem ſæpius quàm ſalutem creant.

Exarcatus. Et in Italia Exarchatus Rauennæ extinctus eſt, anno circiter ducenteſimo quo inceperat; Aſtolpho Longobardorum Rege Eutychium Exarchum pellente Italia, captis Rauenna vrbe primaria, & Pentapoli, nempe Arimino, Piſauro, Ancona, Auximo & Vrbino. Sed cùm inde Aſtolphus ferocior

Ste-

Digitized by Google

Stephanum Pontificem Maximum premeret, velletque ſimiliter pulſum Italia: euocatus à Stephano Pipinus prima quidem expeditione perdomuit at ſecundâ ne tertium edomandus eſſet, detractam Pentapolim Stephano addixit; ſecuritate in poſterum præſtita, vt ſe Eccleſia tam in homines quàm in dæmones tueretur. Aſtolphus paulò poſt in venatione occiſus, teſtis eſt vel inter ludos mortem irrepere.

Nec parum ad explanandã Dei prouidentiam; quod vbi impurus Copronymus omnibus neruis in Monachiſmum pugnabat, eum in Italia illuſtriſſima capita ſanciebant. Nam anno Chriſti 746. Carolomannus Pipini frater, Martelli filius, abdicatâ ſpe mortalium rerum, Monaſticum inſtitutum in Caſſino ſuſcepit; ſui victoria tanto maiore, quantò adoleſcenti difficilius eſt, mundum abijcere inexperto, ſolas blanditias obtendentem, quàm virò poſt miſeriarum experimẽta. Nec in iſto exemplum defuit; Rahiſio Longobardiæ Rege, cum vxore & liberis, religioſæ vitæ ſe deuouentibus; adeò quidpiam eſt ſupra ſummum faſtigium, quò aſcendant homines deſcendendo; & vltra diadema eſt aliquid dignum mortalium votis. *Carolomãnus.*

Leo V. Porphyrogenitus. Anno Chriſti 775. Leo Copronymi filius patre non melior geſſit Imperium, cuius adhuc infans conſors fuerat, vnde Porphyrogeniti cognomen tulit; quaſi natus in purpura; vel in conclaui Purpurà dicto. Bella geſſit in Saracenos, ſed acerbius in Orthodoxos, Imaginum cauſa; donec quinto anno ſacrilegio cumulauit priora crimina. Coronam enim inſignem gemmis è ſancta Sophia raptam capiti cũ applicuiſſet, carbunculis igneis; è capite tumeſcentibus inter dolores perijt; nempe Deo ſacra, Templis lumina ſunt, ignes ſacrilegis.

Conſtantinus V. Anno Chriſti 780. Conſtantinus ſimiliter Porphyrogenitus Irene Matre adminiſtrante Leoni Patri ſucceſſit; magnà fortunæ varietate annis octodecim, Purpura priuatorum miſerias *Irene.* non amoliente. Irenes exordia pia & fortia; nam Nicephorum Conſtantini Patruum Imperij cupidum, fractum prælijs fugauit Græcia; & religiones incenſa curauit. Oecumenicam Synodum apud Nicæam Bythiniæ conuocari; in qua conſentientibus 350. Epiſcopis, cultus Imaginum inſtauratus, correcta priorum delicta Cæſarum, *Conciliũ* & pax Eccleſiæ reſtituta; anno Chriſti 787. Id Concilium Generale 7. Nicænum Deo per infirmam mulierem

trium

trium Imperatorum hæreſim emendante.

Hunc rerum curſum interpellauit Ambitio, Regum lues, regnorumque calamitas, nam Conſtantinus anno Chriſti 760. tutelam matris ſuam ratus infirmitatem, iratuſque Stauratio per quem Irene adminiſtrabat omnia, tandem obſequium Imperio mutare cogitat. Sed re nondum matura ab Irene interceptus, ac pro puero verberibus exceptus, tametſi natus annos 20. domi includitur; conſilijs participes plagis affecti in exilium amandantur. At eiuſmodi morbus tam leui remedio non curatur; mox exercitibus Matris imperium abnuentibus; ipſa in Palatio quod ædificauerat carcerem patitur, Stauratius in vincula datur, & admouetur gubernaculo filius. Nec ideò à turbis deſitum; nec ea facilitate Imperium geritur qua occupatur; Conſtantinus ſuo malè geſto Irenem laudauit; nam familiares affecit ſupplicijs, & quidem innoxios: vxori repudium miſit; & ex Virginum gynæcæo Theodatem rapuit; infeliciter pugnauit in Bulgaros, ſuiſque patruis eruit oculos. Hæc Irenem defenderent octo poſt annos reſumentem Imperium niſi in pœna filij, oſtendiſſet animum

Digitized by Google

vindictæ impotem & priuatæ ſortis: miſero effoſſi ſunt oculi, eodem die quo patruos luce orbauerat, nec relicta vita niſi ad ſenſum calamitatis, quàm ſtatim dolore & deſperatione abſumpſit, vltionis & regni ſpe omni abſciſſa. Irene quatuor adhuc annos thronum inſedit cruore nati ſtabilitum vel nutans.

CAPVT IV.

A Carlo Magno ad Fridericum Ænobardum.

ANno Chriſti 773. Carolus Pipini filius, tam rerum geſtarum amplitudine quam Magni cognomine Alexandro & Pompeio par, iam ante ſuſcepto Gallico regno, aduocatus ab Adriano Pontifice, quem Deſiderius Longobardorum Rex diuexabat, Alpibus tranſitis, paternas palmas inſtaurat; tam capta quam obſeſſa Papia, Deſiderius datus in vincula, & cum liberis Leodium miſſus, pacem Pontifici, gloriam Carolo, finemque Longobardorum regno pepererunt. Inde Carolus

lus in Hiſpania Pompilone capta Mauros ingenti clàde fundit fugatque, ne qua regio tanti viri gloriæ expers roret. In reditu tamen à Vaſconibus poſtrema Pars exercitus capta, ne felicitas ſumma oneri eſſet. Tum in Germania Thaſſilo Bauarus profligatus, & in Monaſterium truſus; Hungari irrumpentes ita repreſsi, vt vix ſupereſſent qui agros colerent; dum Saxones omnium hoſtium peruicaciſsimi ſingulis propemodum annis rebellantes, ferebant palmas Caroli ferro demetendas: Cos Francorum, eorum Carthago. Martis campus, otij diſcuſsio, honeſtaque laborum materia.

Anno Chriſti 791 Alphonſus Legionis Rex acri prælio Mauros profligat, ac Vlyſsiponem Luſitaniæ caput iiſdem eripit. Belli cauſa honeſta, dignaque vnde Princeps nomen Caſti habuerit; quòd pertæſus tributi Virginum, quas à Chriſtiani Saraceni exigebant, bellum ſuſceperit, ne caſtiſsima corpora inquinatiſsima libidine fœdarentur: hæc arma ſanctiſsima, quæ Dei limites in corporibus humanis prorogant. *Alphonſus caſtus.*

Eodem anno Alcuinus Caroli Præceptor, Academiæ toto orbe poſt celeberrimæ Pariſijs iecit fundamenta; diſcipuli vel domini iuſſu, doctrina *Academia Pariſienſis*

inſignes, quantum ferebat ignorantia temporum, amplis ſtipendijs euocauit, qui ſcholis apertis profiterentur ſcientias. Carolus quippe amantiſſimus litterarum, ab ijs cenſebat partam bello gloriam illuſtrari, earum cultu deponi barbariem; & florentiſſima eſſe regna, in quibus exercerentur triumphis corpora, & excolerentur animi diſciplinis.

Carolus M. Imperator. Anni 800. exitus illuſtris fuit, Caroli Magni in Occidentis Imperium promotione, à Leone III. Pontifice Maximo Romę in ipſa S. Petri baſilica quod 14. annis ingenti terrarum bono obtinuit. Vir dignus in quo Gallia ſummum rerum ſcanderet apicem, nec Conſtantinum aut Theodoſium inuidere Hiſpaniæ vel Britanniæ: qui pietatem inter mortuam excitauit, in condendis Baſilicis effuſiſſimè prodigus; ita litteris arma diſtinguens, vt ſui Imperij fortiſſimus, & doctiſſimus haberetur ab omni vitio, ſi vnum excipias, (homo quippe erat) prorſus immunis. Franciæ limites prorogauit ampliſſimè, Pyrenęos, Alpes & maria ſupergreſſus, ab Ibero ad Calabriam & Viſtulam, tot diuerſas gentes obſequij neceſſitate coniungens. Mirum, quod vix ab æuo condito reperire ſit, Caro-

lum

lum à Pipino viro fortiſsimo quartum non degeneraſſe; & abauum, auum, Patrem, & filium continuà ſerie, virtutum paternarum hęreditatem incrementis tantis auxiſſe. Vnde humanum eſt, Carolum in liberis næuo infectum: nam è nouem deterioris ſexus nullam elocauit matrimonio, præter vnam; è tribus filijs Pidinus & Carolus morte rapti, victoriam ſpem interceperunt; vnus Ludouicus ſuperſtes, qui tametſi Pij cognomine Antoninum Principem Optimum vincat, tamen impar tanto faſtigio verè Caroli magnitudinem infirmitate ſuà exaggerabit. Obijt Carolus Aquiſgrabi anno vitæ 72. theſauris immenſis in Eccleſias diſtributis; hoc eſt Deo hærede ſcripto.

Anno Chriſti 802. Nicephorus Patritius & Logotheta Generalis Irenem piè & fortiter res adminiſtrantem ſolio deturbat; relegatque in Lesbum Inſulam, fœminam egregiam, & ſine næuo, ſi mater non fuiſſet partu, vel fuiſſet affectu. Nicephorus crudelitate & ignauià palam odioſus, nono poſt anno à Grunno Bulgarorum Rege, cui deprecanti pacem obſtinatè negauerat, noctu victus eſt, & in tabernaculo cæſus; Stauratio filio, quem Cæſarem di-

Nicephorus Logotheta.

xerat,

Digitized by Google

xerat grauiter ſaucio, vixque fuga elapſo. Hic vitiorum omnium officina, Manichæorum maximus fautor, monenti amico, dixit ſe à Deo Pharaonis inſtar induratum, exituſque ſimilis vitam clauſit.

Michael Curopalates. Tertio pòſt menſe Michael Curopalates, Procopià ductà, gener Nicephori, Stauratio in Monaſterium pulſo Imperator eſt appellatus, ſed ſuſceptà infelici expeditione in Bulgaros, biennio poſt Leoni Armenio ceſſit Imperium, Theophilactus filius iam Cæſar dictus cum matre Procopia & fratribus in exilium pulſus; Deo in Nicephori ſanguine Irenem vindicante.

Ludouicus Pius. Anno Chriſti 814. Ludouicus ob liberalitatem in ſacra loca Pius dictus, tot paterna regna ſuſcepit; Carolo præter pietatem & religionem parum admodùm ſimilis, ſed manſuetudine & patientia, rarà in Regibus glorià, bellicæ laudis defectum corrigens. In Bernardo tamen fratris filio Græcos mores imitatus, dedit aliorum impulſibus, vnde pœniteret, adoleſcenti perduelli ereptis oculis, & ſequuta ex atrocitate ſupplicij morte. Sed excuſat ſeueritatem in Nepotem in liberos infelix indulgentia, quibus delicti primi

ve-

venia fuit ſecundi occaſio. Ex Iuditha coniuge quam priore mortua Ludouicus duxit, calamitas orta; nam Lotharius Ludouicus & Pipinus ex priore ſuſcepti, inita conſpiratione Gallis inauditum ſuſcipiunt facinus; Patrem non modò armis inſectantur, ſed oblata pace accedentem quaſi ad liberos comprahendunt; & indigniſſimè ab Epiſcopis damnatum malè geſti Imperij, regno exautorant, anno Chriſti 834 vnius criminis reum, quod Pater eſſet. Ita Ludouicus à liberis propter coniugem, hoc eſt per amoris & obſequij nomina, atrociſſimam ſubit infamiam; vt orbi & cœlibes ſolitudinem ſuam non accuſent.

Reſtitutus tamen mox à Proceribus, nec ambitioni datum vltrà peccare; vbi Pater ſe Regem oblitus, quaſi priuatam condonauit iniuriam, fleuitque poſtea Pipini præcocem mortem, & ſexto poſt anno obiens morbo Lotarium & Ludouicum vocauit in partes cum Carolo ex Iuditha ſuſcepto; vt huic Francia, Ludouico Germania, Lotario Imperium cùm Italia obueniret. Partes immenſæ, ſed totum ambientibus paruæ: vnde bellorum ſeges, fratres commiſſi regna pugnantia, & tandem

di

diſtractis partibus Monarchiæ clades.

Dani Chriſtiani. Hoc tempore circa annum Chriſti 826. Ebbo Rhemorum Præſul, ſolemni legatione antè ad Danos miſſus ad ſerendum Chriſtianum cultum, victor rediјt triumphatis Demonibus; Trophæum Heraldus Danorum Rex, qui cum magnâ ſuorum multitudine Moguntiæ ſacris vndis ablutus eſt. Hæ laureæ digne non Capitolio ſed Cœlo, quibus victi non detruduntur in carcerem ſtrangulandi, ſed regnaturi cœlo euehuntur.

Leo V. Armenius. Anno Chriſti 813. Michaele ſponte cœnobium ingreſſo, Leo Armenius in Oriente Imperator præclarum ſtatim ſpecimen edit: Crunno Bulgarorum Rege ante Auguſtorum victorijs claro, grauiter ſaucio, & in fugam acto Sed inde malè bono vſus, in furorem raptus Iconoclaſtarum, cùm inſuper Manichæis faueret, patuit Michaelis Balbi inſidijs, à coniuratis ipſo in templo quod ſpoliauerat confoſſus. Mirum, quod Balbo iam ad ſupplicium deſtinato ſomnus purpuram peperit, Leoni vigilia regiæque minæ ademerunt; ita res humanæ diſſociatæ ſunt, & ad ludendam prouidentiam noſtram, plerumque oppoſita parentibus ſoboles, & cauſis effecta.

Ita

Ita anno Chriſti 826, Michael Balbus eductus è carcere throno imponitur, Phryx genere, tamque moribus quam linguâ corruptus, iuxta Leonem Iconomachus, maiora vitia ſuperinduxit. Feliciter tamen Ducem egregium Thomam Conſtantinopoli repulit, & Bulgarorum ope demùm profligauit; ſed ne dignum victoriâ credas, ea vtentem cogita, quam fœdauit acerbitate ſupplicij, Thoma captiuo inter diros cruciatus truncato manibus pedibuſque. Idem poſtmodùm in Imperio paſſus eſt Baldus; quod hoſtes vndique decurtarunt; Nam Hiſpaniæ Mauri Cretam occuparunt; excuſſit iugum Dalmatia; Saraceni proditore quodam Euphemio inuaſerunt Siciliam; nec ipſe fato functus eſt integer, raptus phrenitide; hoc eſt animo, viuo adhuc corpore, conſepulto. *Michael Balbus.*

Anno Chriſti 829. Theophilus Michaeli patri, ſuccedit tam Iconomachiæ quàm Imperio; cuius anno 12. ex tædio & mœrore ob reportatam à Saracenis victoriam obijt. Celebris ſub eo Lazari Monachi in pingendis Imaginibus pia conſtantia, qui manu per Theophilum ignito ferro transfixa, reſtitutaque diuinitus, vnus Imaginum vrbem impleuit Parrhaſio & *Theophilus.* *Lazarus.*

Apel.

Apelle felicior, cuius colores tererent cœlites, penicillum duceret Deus ipſe.

Lotharius. Anno Christi 840. In Occidente Lotharius Ludouici filius Imperator, cùm in fratres dominari vellet vt Princeps, non vt frater ijs conſulere, bellum exoritur; iunctique Ludouicus & Carolus abſentis Lotharij copias magno profligant prælio ad Fontenatam villam; ex vtraque acie centena virorum millia ceciderunt, præcipui ex nobilitate occiſi, vt Gallica potentia tam in victoribus quàm in victis fracta, pene prolapſa ſit. Lotharius altero prælio pulſus Germania, petita pace impetrauit plura quàm bello illato; inter Germaniam quæ Ludouici eſſet & Galliam quæ Caroli, media regio conceſſa Lothario, vnde in poſteris Lotharingiæ nomen percelebre, claritudine Principum, & virorum fortitudine perilluſtris. *Lotharingia.* Lotharius agitatus bellis aſſiduis, ſæuiſſima inſuper graſſante peſtilentia, nimium expertus quanta calamitas ſceptrum foret, id ſponte depoſuit, anno Imperij 15. inſtituto Monachorum ſe tradens, vt qui regeret alios regeretur; paulò poſt febri extinctus, tranquillè claudens vitam turbulentam.

In-

Interea noua barbarorum irruptio fœdauit Gallias; quippe Normanni, gens vel à Dania vel à Noruegia, exundantes obruunt Galliam decuſſo nobilitatis flore inermem, & Hamburgo capto quod Carolus Magnus ijs retundendis obiecerat, ſoluti repagulis percurrunt Gallias, dirà vbique & inauditâ crudelitate graſſantes; donec accepto auro reuerſi in Daniam, inteſtinis bellis ſæuientes, reſpirandi ſpatium Francis conceſſerunt. *Normãni.*

Nec Italia tutior aut tranquillior; quam anno 845. Saraceni ex Sicilia inuadentes totam conturbarunt. Ora Campaniæ feliciſsima prima exſcenſione tentata eſt; copia enim alieni voti eſt pabulum, Beneuentum captum, obiectum prædæ Caſsinum, ac direpta Romę ſuburbia; inutili imò noxià prędà, direptoribus naufragio merſis in reditu. Ideò Leo IV. Pontifex vrbem communiuit, nouaque auxit dicta Leonina; felici augurio, vt aliarum Vrbium princeps foret. *Saraceni in Italia.*

In Hiſpania Ramirus Legionis Rex conſerto prælio 70. Saracenorum millia deleuit, dignus Alphonſi Caſti filius. Ita fortes in calamitate Principes conſignabant ſua regna victorijs, & Maurorum proſperitatem *Ramirus.*

flicta deterebant.

Theodora. Anno Chriſti 841. Theodora Theophili vidua pro filio Michaele Porphyro genito etiamnum puero Imperij clauum moderatur. Pijſsima fœmina reduxit cultum Imaginum; deiecto Patriarchatu Ianni Syncello peſſimo bipedum, Methodium ſanctiſsimum virum ſubſtituit, Manichæos inualeſcentes excidit, re nulla omiſſa, qua priores clades ſarcirentur: mira Numinis prouidentia, vt ætates ſingulæ Chriſtianis fœminis illuſtrentur, & habeat infirmior ſexus quo aſpiret.

Bulgari Chriſtiani. Et per ſororem captiuam Conſtantinopoli, Bogor Bulgarorũ Rex Chriſto adiunctus, eo inuocato ad peſtis familque ſolatium; & poſtmodum Theodora opitulante, Bulgari in Regem quod Chriſtianus eſſet rebellantes victi, non corpore modò ſed animo, vt Chriſtiani & ipſi fierent. Nempe placet Deo per fœminas innoteſcere, & quoddam eſt imbecillitatis cum Diuinitate conſortium.

Michael Porphyrogenitus; Verùm Theodora dum ſupra ſexum gerit Imperium, à filio Michaele Porphyrogenito eo deturbatur, ãno Chriſti 856. Is à Barda auunculo excitatus iamque vitiorum impatiens, quæ Magiſtram morum horrebant, Matrem

aula

aula pulſam includit cœnobio, quæ nec diu regno ſuperſtes, fato Irene perijt, niſi quod altera in natum acerbior, altera forte mollior, infelix vtraque dum Neronem alit. Michael amoto obice in omne vitium præceps ruit; & quaſi naſci in purpura, & in flagitijs idem foret (nam Porphyrogeniti penè omnes corrupti) ſemel obita infelici expeditione in Syriam, omiſſa rerum cura, nugis & ſtupris totum ſe abdidit; vbi rebus leuiſſimis theſauros immenſos à matre collectos tam citò diſſipauit, quam lentè coaluerant.

Bardas. Interim Bardas Cæſar dictus ſpecimen præbuit Principis boni, in litteris intermortuis reuocandis; ſed ſe malum geſſit in amouendo Patriarcha Ignatio, viro ſanctitate & doctrina conſpicuo (is Michaelis Curopalatæ filius ſplendorem purpuræ probitate morum illuſtrabat) cui Photium ſubſtituit virum prauè doctum, & humanioris litteraturæ tam ſcientem quàm ignarum Diuinæ. Ipſe idem paſſus in ſubſtituto Baſilio Cæſare: nam anno 866. cùm Nepotis ineptijs refragaretur moroſiùs, ipſo inſpectante à congerronibus trucidatus eſt, ſuffectuſque Baſilius Macedo, exul, pauperculus, vna equo.

equorum cura commendatus, eique matrimonio iuncta eſt, Eudoxia nobiliſsima, ſed Auguſti pellex; fortunę luſu, vt de Equiſone fieret Imperator. Cum tamen ludos non deſineret Michael, ſuoſque colluſores per per ludibrium, manu, naſo, oculo, vel capite multaret; imò quendam remigem indutum purpura dixiſſet Cæſarem, ſtrueretque inſidias Baſilio, anteuertens Baſilius ſemiſomnem percuſſorum ferro objecit; tam ludicris ineptum quàm ſerijs, qui vel ioco ſæuiret; quemque dicas immutaſſe ſexum cum matre; niſi quod vel fœminas tam turpis otij pudeat.

Michael.

Ludouicus II.

Anno Chriſti 855. Ludouicus Lotharij filius in Occidente Auguſti inijt dignitatem; Lotharij fratris illicitis cum Veldrada implicitus amoribus, ſiue vt excuſet, ſiue vt puniat, belloque cum Saracenis Italiam vaſtantibus inuolutus magis quàm illuſtris. Caroli Magni præclariſsima virtute iam deficiente, & in Nepotibus per Italiam, Galliam, & Germaniam ſparſis, in ambitionem immodicam ſed infirmam degenerante.

Carolus Caluus.

Ludouico morbo defuncto anno Chriſti 875. Carolus Caluus Romam aduolans arripuit Imperium, Gallia pro-

propemodum à Ludouico fratre Germaniæ Rege ſpoliatus. Sed nec diu potitus Imperio, cui par præter cupiditatem nihil habebat; nam anno poſt altero à Sedecia Iudæo; quo medico vtebatur, veneno puluere temperato interemptus eſt; calamitate magna mortalitatis; vt mors, quaſi multæ illi non ſupperant viæ; per medicamenta, & ſalutis inſtrumenta graſsetur. Caluus Boſonem coniugis fratrem creauerat ducem Italiæ, futurum ingentium motuum fontem.

Ludouicus Balbus.

Ludouicus III. è ſermonis vitio Balbus dictus, purpuram Patris optauit potiùs quam veſtiuit; ac licet à Ioanne Pontifice in Gallia coronatus, tamen nec titulo Imperij, nec iure frui diu potuit; altero anno Compendij non ſine veneni ſuſpicione defunctus; hac vna re memorabilis, quod Auguſtos faſtos nomine impleat.

Carolus Craſſus.

Anno itaque Christi 880. Carolus Craſsus Ludouici Germaniæ Regis filius, defuncto Balbo, præteritoque eius filio Ludouico, Imperatorem ſe geſsit, nec omninò infirmum per ſeptem annos in Normannos, Saracenos, & Comitem Tuſciæ ducem Spoletanum, cui ad Saracenos profugienti Berengarium conſanguineum ſuum oppoſuit, do-

nec

nec octauo anno, cum Germaniam, Galliam, & Italiam propemodùm ſolus teneret, magno humanæ miſeriæ caſu, cùm corpore ſimul animoque langueret, in Subditorum ac maximè Germanorum contemptum incurrens, deſertus ab omnibus; cliens factus Arnulphi Nepotis, ex Fratre Carolomanno & nobili concubina nati, vix impetratis ad vſum vitæ aliquot locis, tantùm non inops paulò poſt obijt; nouo prodigio iungens mendicitatem & regnum; ne quid ſit cuius ſe Principes immunes putent.

Flandria. Interea Balduinus primus extitit Flandriæ Comes, anno Nempe 865. ea Dinaſtia à Carolo Caluo impetrata, cuius filiam Iuditham octo ante annos raptu abduxerat; pœna tanti criminis abuſu rerum jam inde vertente in præmium. Et anno 887. permiſſa Neuſtria incolenda Normannis; cum poſt graues clades illatas obſidione Pariſios premerent, nec ratio alia ſuppeteret truculentos hoſtes amoliendi, niſi donando partem totum rapientibus, vt abſciſſo membro corpus ſanaretur.

Baſilius Macedo. Anno Chriſti 867. in Oriente Baſilius Macedo ex priſca quidem Arſacidarum nobilitate, ſed anno-

rmu

rum ſerie ſic obſcuro, vt homo, pauperculus in curandis equis ageret vitam, obtruncato Michaele gubernacula tenuit; nec pro equilone, iuſtitia & fortitudine in paucis inſignis. Statim à Deo principium; exturbato Photio Ignatium reuocat; habitumque ipſius cura Concilium Generale octauum Conſtantinopolitanum IV. anno Chriſti 869. quo damnatus Photius, & Iconomachorum zizania euulſa ſtirpitus; deinde Saracenos plurimis expeditionibus, tum præſens, tum per Legatos, quos non obuia felicitate maiores rebus geſtis quàm ambitione eſt nactus, ſæpiſſimè vicit, ab eorum tyrannide Aſiæ parte, Dalmatia, & Calabriæ pluribus oppidis ereptis. Nec omittendus Andreas Scytha, qui Tarſenſem Amiram Mariæ filium arguentem infirmitatis, eiuſdem filij potentia fretus, ingenti prælio deleuit, vt cæſus Amiras Chriſti poteſtatem deprædicaret ſilentio. *Conciliū 8.*

Baſilio liberi, ſumma Felicitas Principum, non defuerunt; Cæſares enim dixit Conſtantinum, Leonem, & Alexandrum. Quamuis poſtea imminuta Felicitas in Cōſtantino, quem morbus rapuit; & in Leone quem Magi Santabareni dilata vltio mācipauit carceri

& neçaſſet fortaſſe, niſi Pſitaci vox inter mortuum affectum patris ſuſcitaſſet. Mox ipſe Baſilius 19. imperij anno nouo prorſus caſu vitam egit. Ingentem enim percuſſurus Ceruum, ab eoque raptatus ramis cornuum Zonæ implicitis, quamuis Zona ab vno Comitum, abſciſſa ſeruatus eſſet, tamen læſis ex vulnere inteſtinis paulò poſt obijt; ita fortiſſimus Imperator ab animali timidiſſimo mortem hauſit; & ſeruatus quidem. Malè tamen quod ſeruatorem ſtringentem ferrum necari iuſſerit; quaſi Zona lamentis ſcindi debuerit, & Chirurgi nouacula parricidium ſit.

Photius. Aliquot ante annos Ignatio mortuo in ſedem Photius erat reſtitutus, indignus quam vel ſemel inſideret. Is de Chriſtiana re peſſimè meritus, nouo Bibliothecæ genere iuuit eruditos, nec enim ingentia librorum volumina quandoque peritura capſis incluſit, ſed oculis lecta animoque digeſta ſcriptis mandauit, nulla temporum iniuria peritura: ſtudioſiſſimus omnium, qui poſteritati vltimæ ſtuduit.

Leo Philoſophus. Anno Chriſti 885. Leo Baſilij filius, ſeruatore Pſitaco patri redditus, ei ſucceſſit; ob artium ſtudia dictus Philoſophus; 14. annos Imperium tenuit

bello

bello non admodùm felix; à Berengario, & à Bulgaris expeditione gemina victus; ita inepti ſunt ad Martis munera philoſophantes. Imò & inſidijs tentatus domeſticis, & in Templo fuſte percuſſus, vix ſeruatus eſt. Nec prorſus philoſophiam coluit, Zoe pellice Auguſtæ vxori ſuperinducta; adeò Philoſophia ſine Chriſto fucus eſt. Ventris morbo contabuit; filio ſuo Conſtantino adhuc ſexenni ſub tutela Alexandri fratris relicto, quem ex matrimonio quarto ſuſceperat.

Alexander poſt annuam adminiſtrationem in ganeis poculiſque tranſactam, cum pupillum Auguſtum caſtrare intenderet, nimia iactatione per nares & veretrum erumpente ſanguine extinctus eſt, in ipſa molitione ſceleris raptus; imbellem ætatem Deo vindicante.

Anno Chriſti 888. Arnulphus Carolomanni è pellice filius à Germaniæ proceribus Carolo Craſſo ſubſtituitur, variaque ſorte nouem annis imperat. Primus belli campus Germania fuit, in qua dum Bohemi per Hungaros ſubiguntur, patefactus eſt Hungaris in reliquam Germaniam aditus. Tum pugnatum in Belgio, Normannique poſt populatas Gallias victi, eorum *Arnulphus.*

centum millibus in prælio cæſis. Poſtremo Martis area Italia fuit; quam Guido Spoletanus, & Berengarius Foroliuienſis inteſtinis armis diſcerpebant: à Pontifice coronatus Guido Lamberto filio poſtmodùm moriens coronam reliquerat; qua ſtatim ab Arnulpho Italiam inuadente ſpoliatur; & in venatione ab Hugone Mediolanenſi perimitur. Arnulphus præter alias vrbes, Romam cepit; quod mirere, perluſum; dum milites lepuſculum fugientem per mœnia inſectantur, Romanis cuſtodibus metu perterritis, & dilapſis; tuncque Roma gentium domina faciliùs quàm lepus capta eſt. In Germania redux Imperator phtyriaſi perijt, anno Chriſti 899. cùm antè Auguſta adulterij conuicta acerbiorem vitam effeciſſet.

Ludouicus III. Ab Arnulphi obitu, Corona Imperij decurſis celeriter aliquot Carolianis, ad Germanos ſtatim tranſiuit. Non tamen ſine turbis & ſanguine. Ludouicus Boſonis filius Rex Italiæ proclamatus, cùm ſecurus dimiſſis copijs Veronæ ageret, à Berengario antea profugo deprehenſus imperio priuatur, & oculis; anno Chriſti 904. Nec ideò tuta poteſtas Berengario; nam cùm Hungari vaſtata Germania tranſcen-

ſcendiſſent Alpes, & in Anguſtijs oppreſſi à Berengario, nec prece nec pretio ſalutem poſſent redimere, metu vt fit in deſperationem verſo, Berengarium ingenti clade profligarunt, vaſtaruntque Italiam nullo vetante.

At Ludouicus Arnulphi filius duodecennis deſignatus à Proceribus Imperator, nihilò melius ſe Principem geſſit. Hungarorum irruptionibus, & Procerum motibus in Germania ſua quaſi in carcere concluſus; donec anno Chriſti 912. ætate adoleſcens, toleratis rebus ſupra virum, morbo abſumptus eſt. Et in eo exeruit Caroli Magni Germanicus ſurculus, emigrauitque Imperium ad Germanos non in vnâ tamen ſtirpe; quaſi indagaret Auſtriacam, in qua quieſceret.

Tot inter tumultuantis Europæ funera, quis pietati conſultum credat? Anno tamen Chriſti 910. Guillelmus Pius Princeps Pictonum, & Aruernorum Cluniacenſe Cœnobium in Burgundia cõdidit; cui primus Berno præfuit. Familia quidem ad Benedicti normam aptata, ſed quæ deinceps Ordinis caput, & radicibus ſuis innitens truncus, feraciſſimos ſanctitate ramos per Europam latè propagabit. Infelix *Cluniacũ.*

nimirum Belli, & Ignorantiæ ſeculum ruebat in præceps, niſi Pacem, & litteras Religioſi quantùm in ſe fuit, ſuſtentaſſent.

Cõradus. Anno Chriſti 912. Conradus Franconiæ dux à Germanis coronatus eſt Imperator; Othone Brunſuicenſi iam annis graui coronam recuſante. Septem annis eo potitus, bellis inteſtinis in Germanos proceres, ac Hungarorum incurſionibus vexatus eſt; hoc vno memorabilis, quod fato proximus inſignia Imperij ad Henricum Saxoniæ ducem, illius Othonis Brunſuicenſis filium miſerit, à quo nuper ingenti prælio victus eſſet, eum vnum tanto faſtigio aptum conteſtatus; tum maximè Principatu dignus cùm deponeret, qui vltionis libidinem ſuorumque commoda Reipublicæ poſt haberet.

Halto Mogũtinus. Tunc alia morte raptus Halto præſul Moguntinus, in egenos animi ferrei, vitamque mortalium vltrò proijciens frumento vt parceret; excitati læſæ charitatis vindices, frumentum direptum, natatæ aquæ, arx expugnata, ipſe humanitatis hoſtis in fruſta diſcerptus, non ab Hungaris, vel Normannis, ſed quod multo maius, à muribus.

Bello Normannus. Eodem anno cicurati ſunt Normannorum

norum animi Rollonis ducis baptiſmate: is poſt Rothomagum ſexto ante anno expugnatum, Francis imminebat, nouas iterum clades illaturus; ſed à Deo victus fidem ſuſcepit, & Giſlà Caroli Simplicis filia in matrimonium acceptà, tum demum in Francicum corpus coaluit.

Et hoc tempore in Cantabria & Aſturia ortum eſt Nauaræ Regnum ab Eneco Sanctio, qui Aſtria dictus; in ipſis Pyrenæi radicibus; quod inter Hiſpanos Galloſque medium vtramque gentem non tam dirimet quam componet; ambitione limites montium ſupergrediente. *Nauaræ regnum.*

Anno Chriſti 919. Henricus Saxo, dictus Auceps quod capienti auiculas delatum eſſet Imperium, 17. annis illud obtinuit. Quamuis armis fortis, bellum tamen ab Arnaldo Bauaro pro Imperio commotum verbo non manu confecit; petito colloquio, & Bauaro perſuaſo, adeò vel furor prudentia regitur. Hinc Hungaros vicit Saxoniam vaſtantes, tunc Borealium partium luem: Miſniam in Sclauos munijt; primumque Miſniæ Marchionem erigit, Vandalos ad mare Balthicum ingenti prælio profligat, ac omiſſa vel non permiſſa Italia, paralyſi obijt; in bellis victor quæ *Henricus Auceps.*

non quæſierat, pacis numquam compos quam vnam quærebat.

Italia. ſtatus Italia interim in vltimam calamitatem prolapſa, propudioſum meretricum facta ſtipendium, ſub Regum titulo diſcerpebatur. Nam præter Hungaros impune graſſantes, poſt Berengarium à Ioanne 10. coronatum, eumdemque à Rodolpho Burgundiæ Rege victum, & Veronæ Flamberti cuiuſdam necatum ſcelere; Hugo Arelatenſi eiecto Rodolpho Rex dictus Italiæ, non à Pontifice, ſed quod probrum ſit, à meretrice; ab eadem ſtatim regno depulſus eſt: vno verbo Muxonia, hoc eſt mulier, impudica ambitioſa, & potens, quaſi emiſſa Orco Megæra, florentiſſimam regionem peſſundabat. Præſtat has turpitudines ſilentio tegi quam ſcriptis exponi; quibus Roma iam ſui præda, non à Nerone, ſed à meretricula diripiebatur.

Pelagius Martyr. Feliciori calamitate vſus eſt Pelagius, puer in Hiſpania nobilis, quem nec ætas tenera, nec Principis Mauri blanditiæ, nec atrociſſima tormenta, à fide & pudicitia dimouerunt. In triumphatoribus Hiſpaniæ numerandus, qui ſe vno armatus Saracenorum copias vicit, tam blandientes quam ſæuientes.

Anno

Anno Chriſti 912. Alexandro mortuo Conſtantinus Porphyrogenitus Leonis filius, vix ſeptennis ſeruitutem potius quàm Imperium inijt, tota propemodum vita pupillariter aut ſeruiliter habitus. Ætate primà tutores Conſtantinum Ducam imminentem puero vix amouerunt; & Simeonem Bulgarum Regem ab vrbe precibus & muneribus, quod infirmorum eſt, depulerunt. Inde Zoe mater clauo admota, matrem quidem ſe geſſit, ſed Principem, cuius nutu regeretur & filius. Mox quaſi Auguſtus Imperium foret non Imperator, de eo regendo duos inter fortiſſimos Duces contentio, Romanum qui Lacopenus dictus eſt, & Phocam. Romanus aſtutior, qui Helena filia Conſtantino in vxorem data, Phocam oppreſſit, & quaſi perduellem excæcauit. Zoem cœnobio incluſit, filioque Chriſtophoro Cæſare dicto, Conſtantinum generum ſic nihili habuit, vt Imperator & Porphyrogenitus pingendis Imaginibus vitam toleraret. Sed nihil indignius quàm Theophylactus Romani filius, annorum ſexdecim, in Conſtantinopolitanam ſedem intruſus, ea iuuenis amentia, vt equorum amori omnia poſthabens, illorum fimo ſæpe infulas

Conſtãtinus VII. Porphyrogenitus.

Romanus Lacopenus.

Theophilactus.

polluens, inter ſacroſancta myſteria pullum equinum inuiſerit, bruto quouis abiectior, & ad catabulum iuſte damnandus.

Sed tandem Deo ambitionem viri vlciſcente, Romano raptus, Chriſtophorus filius, duo reliqui Stephanus & Conſtantinus ſuperſtites quidem, ſed in paternam calamitatem: Ii quippe tam infenſi ſeueritati Patris, quàm eorum vitijs Pater, eum comprehendunt, attonſumque in Inſulam relegant, vt qui alienos liberos perditum ibat, perderetur è ſuis. Mox aliquando Porphyro genitus exſurgens, deſtitutos Patre filios in vincula conijcit, ſtatim relegandos, ſoluſque regnum capeſſit, quod cum Romano filio, ex Helena prioris Romani filia ſuſcepto, 15. annos geſſit; donec ab eodem filio veneno perierit, anno Christi 959 vitę 54. eo facto vt ſemper regnarit, at fere nunquam; ſecutus in aliena poteſtate, in ſua perditus. Theophilatus, ille Caballinæ gentis anteſignanus, morbo contracto ex incitata equitatione intercute perijt: fato Hippolyti dignior, ab equis ad inſaniam charis diſcerpendus, vt inde eſſet pœna, vnde & culpa.

Anno Chriſti 946. Otho Henrici filius

lius in Germania imperat; dictus eſt Magnus, pro rerum geſtarum amplitudine, quantum calamitoſa ferebant tempora, quibus 36. annis afflictatus eſt & illuſtratus. Diuturnum bellum in ſeditioſos eum exercuit, quodque acerbius in geminos fratres; quorum Taumaturus morte culpam luit, Henricus veniâ; adeò varia ſunt hominum fata, & priora emendantur poſterioribus. Poſt pacatam Germaniā ſollicitauit Italia, quæ à Berengario iuniore eiuſque filio Adalberto regni nomine vaſtabatur; bis Alpes tranſmiſſæ, conflictum ſæpius; donec anno 968. Adalberto in acie cæſo, penitus extinctum eſt Italiæ regnum, Imperatore iure victoriæ potiſſimam eius partem occupante. Nec modo victorijs Magnus Imperator, ſed religione, baſilicis pluribus conditis ornatiſque perpetua beneficentia; parta tandem Imperio pace deceſſit, quam tot annis ærumniſque tantis quæſierat; verè Magnus ambitione conſcripta terminis. *Otho Magnus.*

Circa hæc tempora Chriſtus feliciter Borealibus illuxit gentibus; nam anno 965. Poloniæ regnum ampliſſimum per Micislaum Regem fidem admiſit. Inuſitata cauſa vis Amoris; *Polonia Chriſtiana*

quo ardens Micislaus, in filiam Venceslai Bohemorum Regis, cum Virgo Chriſtiana abdicaret Ethnicum hominem is vt ſponſam obtineret, Chriſtum amplexus eſt, coluitque conſtanter, Cracouienſi & Gneſnenſi fundatis Eccleſijs. In exemplum iuit pietas Regis, placuitque ſubditis ſentire cum Principe; nec enim efficacius imperatur quam agendo.

Et Dania. Colla ægrius ſubmiſit Dania, immanitate morum nondum ſubacta, duobus Regibus deorum cultum vix vellentibus: quorum primus Haraldus à Suenone filio regno expulſus eſt; alter ipſe Sueno, tametſi initio infenſiſſimus Chriſtianis, tamen poſtea per aduerſa doctus Chriſtum appellare, ſic eum coluit, vt iam præco fidei, proceres ſuos doceret quæ didicerat, pijſque verbis priora facta reſcinderet, tenui tamen fructu; donec Poppo vir Sanctus illæſa manu ferrum candens tractans, popularium ſuorum animos prodigio captos Deo adiunxit adeò Barbaros inuſitata capiunt, & qui ſenſibus ſeruiunt per ipſos ſenſus vincendi ſunt.

Mahomades Maurus. Infelicius in Hiſpania, quam *Mahomades* Maurus Almanſoris Regis, Cordubenſis Prętor crebris victorijs cōcutiebat; eius generoſitate Saracenicum

nomen

nomen inſtauratum ; qui bis & quinquagies in Chriſtianorum terras irrupit, Veremundo Legionenſi Rege ingenti clade affecto; donec tandem prælio victus, doloris impatiens ſeipſum abſumpſit inedia, turpiori à ſe victoria quàm ab Hiſpanis.

Anno Chriſti 959. Romanus iunior Conſtantino patre veneno necato, Imperator factus eſt parricidio, poteſtate tantum triennium vſus, imò abuſus, cùm voluptatibus & libidinibus totus marceſceret, per quas exhauſto corpore, morbo vitam amiſit; quam debebat ferro parricida: Puer appellatus, non tam ab ætate quàm à moribus. Benè tamen quod Nicephoro Phocæ commiſit exercitus; tantum enim vir fortis & prudens adminiſtratione noua perfecit, vt Saracenos Creta expulerit, celebreſque victorias, pluribus captis vrbibus, in Oriente retulerit. *Romanus iunior.*

Nec Imperium arripuit, niſi vitam ne perderet, cui Brindes Romani cubicularius inſidiabatur; futurus itaque Imperator aut nullus, maluit militibus Purpuram ingerentibus obſequi, quàm inimicis mortem offerentibus. Theophanam Romani viduam vxorem duxit, futurus Pater ipſius liberis, tam affectu quàm nomine. Inſtaurauit *Nicephorus Phocas.*

palmas

Digitized by Google

palmas Imperator, quas priuatus poſuerat, toto notiſſimus Oriente, Cilicia, Cypro & Syria Imperio adiunctis, Attamen Antiochiam Syriæ expugnauit inuitus, monitus olim ea vrbe capta ſibi periturum. Verùm non ab vrbe, ſed ab auaritia mortem offendit. Cum enim tam odioſus domi, quàm foris clarus, militarem gloriam expilationibus ciuium deturparet, grauique annona premeret populum, in inſidias delapſus eſt Procerum à quibus in Palatio peremptus eſt, ſexto poteſtatis anno. Gnarus odij publici ingenti muro Palatium cinxerat; at ea die qua muro perfecto claues portarum acceperat, à coniuratis intra murum ſporta exceptis in cubiculo ſuo iugulatus eſt; veritaſque voci aſſerta, qua ipſe monitus, fruſtra ad cœlos munimenta tolli ſi intra malum exiſtat. Cæca mortalium prouidentia, quæ cauet longinqua vt a proprioribus pereat. Cauenda Nicephoro vxor Theophana, quæ frigidius amari dolens, ad Tzimiſcem animum applicans, ad eum iam dotale tulit Imperium.

Tzizimſces. Igitur Ioannes Tzimiſces anno Chriſti 969. dux præclariſſimus, ſed Nicephori nece maculatus, Theophana in exilium acta; iuſta prepoſteri amoris

amoris pœna, Imperium adijt; & ex prima fortitudine adminiſtrauit, repulſis Antiochia Saracenis, oppreſſis Nicephori affinibus, & Ruſſorum ingenti multitudine prælio victa, quæ Victoria Theudoro adſcripta Martyri; viſo inter ordines obequitare; iuuitque Principem ſibi detrahi gloriam, Deo adiungendam. Prima omnium Principum iuſſit nummos imagine Chriſti ſignari, hàc inſcriptione. *Ieſus Chriſtus, Rex Regum*; placuit exemplum poſteris, Chriſtique Regnum in Reges aſſertum, cuius nutu ponuntur Imperia & euertuntur. Sexto ſui anno Tzimiſces tabifico veneno perijt, quod Baſilius Eunuchus præbuerat, veritus ne adminiſtratione quarundam vrbium reijceretur; ita tot virorum victor à Semiuiro victus; iuxtàque Nicephorum inteſtino malo raptus eſt, foris communitus.

Interea, nempe anno Chriſti 971. ab Alcaino Saraceno, vrbs in Ægypto ędificata eſt Cayrus; Memphim & Alexandriam obrutura ſplendore & amplitudine, regnique ſedes Babylonicę æmula, ita neſcio quid præter conditores vrbes æternat. *Cayrus.*

Anno Chriſti 673. Otho ſecundus Magni filius Imperium tenuit; iuxta Patrem *Otho II.*

Patrem agitatus bellis, ſed ſorte varia; præter ciuile, quòd Germani mouerunt Proceres cum Lothario Francorum Rege ſic pugnauit, vt ab eo primùm Aquiſgrano pulſus, deinceps eundem Pariſios vſque armatus egerit, ab eodem rurſus multa cæde ad Axonam fuſus. Eadem propemodum ſorte cum Græcis in Italia contendit; primum victor, poſt victus ac fugiens: ægrè naui ſeruatus quandiu latuit, ægrius vbi agnitus eſt natatu euadens: vt aliquando regni gloria non oneri modò, ſed periculo ſit. Iram conceptam vertit in Italos, à quibus in pugna fugæ initium, Beneuentum incendit; Romanoſque clariſſimos vocatos ad conuiuium, occidit in epularum lætitia, verè morte improuiſa in vitæ ferculis, ipſe poſtmodum angore animi obijt; fortunæ & Martis variantis exemplum.

Eduardus Sanctus.

At in Anglia magnum patratum eſt nefas anno Chriſti 977. in Eduardo Rege ſanctitate morum illuſtri, qui nouercæ dolo perijt, Ethelredo filio regnum comparantis. Sed in ſubditos Deus crimen Principum vltus eſt, Angria Ethelredo Rege Canuti Daniæ Regis deprædationibus aſſiduis vexata eſt, & parta ſcelere poteſtas ſeruitus fuit.

Et

Et hoc tempore Anachoretarum Camaldulenſium Ordo inſtitutus, ab Romualdo viro integerrimo & abſtinentiſſimo; qui vitam in ſpontanea corporis afflictatione ad annum viceſimum ſupra centeſimum produxit; adeò viuere non eſt indulgere voluptatibus. *Camaldulenſes.*

Anno Chriſti 983. Otho III. Secundi filius duodecennis Imperium auſpicatus eſt; pueritia factionibus multum obnoxia. Hinc enim Henricus patruelis Bauariç Dux ſibi Imperatorem & ſpem Imperij vindicabat; Inde Atheleida auia materque Theophano natum repoſcebant, eò iuſtius quò ſecurius. Fides apud Proceres valuit, raptus Henrico puer, datuſque fœminis, ita inſtitutus, vt pro ignorantia temporum literatiſſimus, *Mirabilia* Mundi vulgo diceretur doctrinę laude eximia, præ qua nihil in orbe mirabile foret; Romam adijt à Creſcentio Conſule turbis agitatam, & Gregorio V. Pontifice ſedi reſtituto, impetrauit, vt ferunt, Electorum Septemuiratum, quibus in poſterum deligendi Imperatoris facultas eſſet. Ad nobiliſſimam ſuffragationem lecti Pręſules, Moguntinus, Colonienſis, & Treuirenſis; additi Duces Bauariæ & Saxoniæ, *Otho. III.* *Electores Imperij.*

nię . cum Brandeburgico Marchione, cui limes Imperij aduerſus Sclauos iam commiſſus, Per hæc ereptus ſucceſſioni locus; datus ambitui & Imperium per plures ſtirpes vagatum, ditauit plures opulentia ſua, ſibi tantùm detrahens, quantùm alijs largiens.

In hoc rerum ſucceſſu, nihil Othoni infelicius fœminis; nam Maria coniux, ob adulterium mente conceptum, quod in Comitem Mutinenſem falſo impegereat, affecta ſupplicio, domum Auguſtam maculauit infamia: & Creſcentij vxor Imperatorj charior quàm decebat, indignata hunc reſipiſcere, iam melioris frugis interemit, miſſis chirothecis veneno infectis, florentem ætate, & ad ampliſſima inſtitutum; deceſſit orbus; felix ſi cęlebs; expertus fęminas tam in cunis probas quàm in toro malas.

Hugo Capetus. Anno Chriſti 988. Regnum Galliæ ſecundò mutationem Principum paſſum eſt. Defecerat Caroli Magni genus in Ludouico V. ſine prole mortuo; Hugo Capetus vel à Ludouico regno donatus, vel Francorum comitijs electus, tertiæ ſtirpi originem dedit; quæ prioribus vt annorum ſerie perennior, ſic ſplendore rerum illuſtrior, non modò ad noſtrum æuum illibata per

peruenit, ſed orbi coæua, ſi cœlo creditur, perdurabit. Hugoni militari viro Robertus filius pietate ſumma ſucceſſit; quaſi alter Numa poſt Romulum, vt quos armis efferauerat Pater, religione filius cicuraret.

Decennio poſt nouus Principum Surculus in radicibus Alpium inſeritur in Berardo. Is Saxoniæ Ducis filius, & Othonis ſecundi ex fratre nepos à Rodolpho Burgundię Tranſiuranæ Rege obtinuit Moriennæ Comitatum, & Taurinatium Marchionatum. Vnde orti Sabaudiæ Duces, Regum lata proſapia; ſi regna meritum non titulus condit: quamuis nec à Cypro titulus defuit; ſed geſtorum gloria titulus maior eſt. *Sabaudia Duces.*

Anno Chriſti 975. Conſtantini Porphyrogeniti filij, Baſilius ſecundus & Conſtantinus octauus auitum tandem receperunt Imperium, mira Dei indulgentia, Nicephoro & Tzimiſca quaſi tutoribus rem pupillorum agentibus. Sed eorum alter voluptatibus vixit, alter reipublicæ. Is Baſilius qui viceſimo ætatis anno throno euectus, cum per 50. annos inſedit, vnus Principum perennitate Imperij clarus. Nec inanis rebus annorum ſeries, ſed illuſtrium euentuum fęta, non vixiſſe modò *Baſilius 2.*

do ſed regnaſſe Auguſtum prædicat ; Bardam Slerum vſurpantem Imperium per Bardam Phocam exulem vicit ; in Italia contra Othonem Calabriam vindicauit ; ipſuminet Phocam rebellione fœdantem victorias oppreſſit feliciter ; Bulgaros tot annos Grȩcis imminentes ita continuis attriuit victorijs vt penè deleuerit ; ſemel eorum capita 15. millia priuauit oculis , remiſitque ad ſuos , relicto turmis ſingulis vno duce luſco ; obſtinatæ genti cæcitatem exprobrans mentis . Nec annis grauis à bello ceſſauit, in conſilio repetendæ Siciliæ deprehenſus à morte . Dignus ſumma laude , niſi litterarum oſor . Fiſci ſtudioſus , alienus à liberalitate , præclariorem Principis partem abſcidiſſet ; ob it quidem cumulatiſſimo Fiſco , ſed verȩ regnantium opes amor ſubditorum ; fruſtraque congeritur quod ſtatim alieno luxu periturum eſt .

Cõſtã tinus VIII. Conſtantinus ventris veneriſque mancipium Baſilium fratrem excepit : optimè quidem , quod iam annis pleno proculcare Imperium diu non licuit ; triennium ſuperſtes , rempublicam inertia, prodigalitate , & crudelitate afflixit : id vnum allaborans vt Zoæ filiæ iam quinquagenariæ pararet

ret Imperium. Quod nec perfecit ſine flagitio, dato illi in maritum Romano è prima vxore iuſſo abſcedere: obijt tertio poſt nuptias die; vnus maximè teſtis, non eſſe à fratribus idem expectandum, nec eſſe ſimilitudinem morum, quæ ortus.

Circa hæc tempora, anno nimirum Chriſti 1003. Turcorum nomen orbi innotuit. Ij gens Hunnica Caucaſi Borealis accolæ, à Sultano Babylonio euocati, vt Perſas rebellantes contunderent, Duce Tangrolidice eos profligarunt. Sed cum ad ſua redire à Sultano prohiberentur, commiſſo prælio Sultanus victus, victoreſque Perſide, Babylonia & Meſopotamia occupatis, patriam feliciori ſolo immutarunt. Hi ſiue antè Mahumetica lue infecti, ſiue poſt ex Saracenorum contagio, ſtatim euadent Mahumetiſcultores obſtinatiſſimi, & maximo Chriſtianæ Reipublicę damno tremendum Orbi ponent Imperium.

Anno Chriſti 1002. Henricus Bauariæ Dux, Ottonis primi ex fratre nepos, Eghardo Thuringio fruſtrà renitente, cæpit Imperium, æmulatione principum litigioſum; donec eminens virtus tam ſecuro regno quàm iuſto potita ſit. Is Imperatorijs titulis ſancti nomen adiũnxit, impleuitq; magnis virtutibus. *Henricus Sanctus.*

tibus. Nec domi Sancto foris gloria defuit; quam triplici in Italiam expeditione, Harduico bis Longobardia pulſo, & ſeditione Ticinenſi oppreſſa, collegit luculentam. Et eius Felicitatem vel infirmior ſexus promouit

Cunegũdis. Sanæ Cunegundis beatitudinis Henrici maxima portio, Virgo nupta Virgini, & in Matrimonio eadem perſtans: felices Nuptiæ, quibus Virginitas pronuba dos integritas, pudor ornamenta, & iuncti ſunt animi immunes corporum.

Hungaria Chriſtiana Nec in Gisla ſorore deſideratus Henricus, quæ nupta Stephano Regi Hungarorum, Chriſto coniugem peperit, gentemque ferociſſimam ad religionem veram traduxit; quaſi in fatis eſſet, vt per fœminas tota Europa Deo vinceretur. Porrò qualia virtutis rudimenta, quibus faſtigium ſanctitatis adeptus Stephanus, à fundamentis eminuit, ſuoſque docuit veræ virtutis nullas eſſe cunas.

Henricus. Obijt Henricus inter optima conſilia cum Roberto Franco communicata, nullo relicto hærede præter Eccleſias; quas & condiderat & ornauerat, precipue Bambergenſem: ratus, quod erat, Nepos & poſteros interire, æuo ſupereſſe quod Deo ſacrum eſt.

Ijs

Iſs temporibus aperta Normannis Gallis Calabria. Virtus pro numero; cùm eorum quadraginta nobiles à Ieroſolymitana peregrinatione redeuntes, Salernum Apuliæ obſeſſum à Saracenis ita propugnarunt, vt incredibili virtute fuſo Barbarorum exercitu, vrbs liberata ſeruatores exceperit, prærogatiua Principatus futuri, & felici ampliſſimarum rerum exordio. *Normāni in Calabr.*

Anno 1011. Caſtellæ Comitatus in Regnum tranſijt; Sancio maiore Nauarræ Rege, ob ius vxoris Caſtellam poſſidente, regnumque appellante eam prouinciam, quæ meritò Hiſpaniæ cor, vel ob ſitum, vel ob generoſitatem, dici debet. Sancio Ferdinandus filius ſucceſſit, in quo ſtatim noui regni effulſit titulus, Luſitaniæ maxima parte Mauris erepta; cui & regnum Legionenſe adiectum eſt, ducta vxore Sanctia ſorore Veremundi Regis Legionenſis; iam Deo per mulieres Auſtriacæ ſtirpi comparante Monarchiam. *Caſtella regnū.*

Anno Chriſti 1024. Conradus II. Franconiæ Dux ab Henrico Principibus commendatus, eorum ſuffragio lectus eſt Auguſtus. Et hic obijt conſuetas expeditiones Imperatoribus, motibus Germanicis pacandis, & Italiæ bellis opprimendis Papienſes adegit ar- *Conradus II.*

cem.

cem reponere quam euerterant; Rauennates à quibus expellebatur in vrbe propria domuit; Romanos ad flagitandam veniam impulit; rixa de corio bouis inter Germanum & Italum mota; Ereptam Græcis Apuliam Normannis quorum opera vſus attribuit. Poſt in Germania contra coniuratos in Burgundia contra Otonem; in Hungaria contra Stephanum victor; iterumque in Italiam profectus, pacato Imperio, cùm ſecurus de otio pacis cogitaret, tot periculis ilibatus, morbo occubuit, anno pote ſtatis 15. Vir imperterriti animi; qui diſcrimina nec quæreret nec defugeret, noſſetque victoriam temperare clementià, tam parcendi promptus quàm vincendi.

Muſica nota. Hoc tempore Muſica incremento magno promota eſt, inuento Guidonis Aretini, circa annum 1024. qui ſex Notas illas vulgares commentus eſt, adiuuandam eximiam diſciplinam, faciliuſque diſcentium animis imprimendam: aliquo humanitatis leuamento, vt cùm litterarum iacerent ſtudia, ars honeſtiſſima eſſet in pretio. Et pietati conſultum in Monaſterio Vallis Vmbroſæ, quod anno 1030. in Apennini iugo conditum, magnis incrementis *Vallis vmbroſa.*

illu-

illuſtrique virtutum ſplendore ad poſteros venit.

Vidit & Gallia in Caſimiro adoleſcente quanti eſſet Mundus. Iuuenis regno natus, quippe Miceslai Poloniæ Regis Filius, poſt Patris obitum regno cum matre pulſus, dum Pariſijs dat operam litteris, Cluniacenſibus Monachis ſe adlegit, felici naufragio ad portum appulſus, nactuſque regnum abdicando. Nam aliquot poſt annos, iam Diaconus reuocatus à Polonis, & diſpenſante Pontifice throno impoſitus, vxore ducta, pro dignitate ſceptrum tractauit: quis enim tractat dignius, quam qui contempſit. *Caſimirus Monachus.*

Anno Christi 1028. Romanus III. Argyrus dictus, vel Argyropolus; quod ad prodigalitatem opes effunderet, cum Zoe coniuge Orientis Imperium tenuit; geſſitque iuxta Soceri Conſtantini ſin minus ignauiam ſaltem fortunam. A Saracenis maxima clade in fugam actus eſt; mox ex prodigo auarus, id enim ſequitur, acerbiſſimà tributa exegit; fruſtraque à coniuge quæſitis liberis, cùm amaret Illam ignauius, ab eadem ſexto anno veneno tollitur. Vbi Zelotypia libidinem armauit, quæ fides vetulæ. *Romanus Argyrus.*

Anno itaq; 1034. Michael Paphlago *Michael Paphlago.*

Zoæ adulter, & eximiæ formæ, ab eadem in thalamum, & thronum euehitur; fuitque faſtigium rerum grauiſſimorum ſcelerum merces. Sed neutri diu perſtitit tanti empta: nam Zoe ab Ioanne Spadone Paphlagonis fratre redacta in ordinem, honeſtæ cuſtodiæ mancipata, ipſique Ioanni cura rerum incubuit; Paphlago comitiali morbo afflictatus, publico abſtinuit, purpuræ ſtipes, non Auguſtus. Donec eiuſdem fratris conſilio Zoem cogit, vt Michaelem Calephatem ex ſorore nepotem adoptet Imperio ac inito Principatus ſui ſeptennio, ſeriò flagitiorum pœnitens, Auguſtum mutauit Clerico, ratus culpam facilius cum fomite perituram. Interea Maniaces Dux eximius eripiebat Siciliam Saracenis; ſed calumnia & aulicis artibus Conſtantinopoli imperium infectum opus dimiſit, armiſque inuictus fraudi ſuccubuit.

Michael Calephates

Michael Calephates anno Chriſti 1041. Picatore olim nauium genitus, cedente Auunculo thronum inſcendit, tam gradu indignus quàm caſu dignus. Primum crimen ingratus animus quo Zoem relegauit, Ioannem Spadonem auunculum expulit: alterum crudelitas, qua in proximos

ximos ſæuiebat. Commota ſtatim ſeditio, Theodora Zoæ ſoror ab exilio quod indixerat Argyrus reuocata, & Auguſta dicta. Quin & Zoe à Calephate accerſita inſtigante acrius ſeditionem, Calephates & Conſtantinus auunculus victi excæcãtur: Zoe iterum gubernaculo admota Conſtantinum Monachum in virum deligit, & honoris quam amoris ardentior, ipſius patitur cum Sclerena dilectiſſima coniuge ſtare connubium: quaſi Conſtantini alia vxor eſſet, alia Auguſti: gemente interim Imperio inter repudia & nuptias libidinoſæ mulieris.

Adit ergo Imperium Conſtantinus Monomachus, quinto poſt Calephatis initia menſe: grauibuſque periculis ſtatim impellitur: ſiue à Maniace Duce illo fortiſſimo ambiente purpuram, ſiue a Leone cognato idem faſtigium vſurpante, ſiue à Ruſſorum Principe innumeris nauigijs Byzantium obſidente. Sed ijs perfunctus periculis, æmulis feliciter ſublatis, & Ruſſis procellarum vi diuinitus merſis: longe grauiſſimum à Turcis adijt, impune percurſantibus Orientem, & Byzantio iam imminentibus, quo etiam ſeruatus eſt, eorum inteſtinis diſſidijs, aliena damna in mutuas clades vertentium. Tot hoſtium liber morbo *Cõſtãtinus 9. Monomachus.*

ſuccubuit, & gemino quidem, articulari & pleuritide oppreſſus, anno Imperij 13. cum antea Zoe deceſſiſſet, tot Imperatorum vxor & ſerua.

Henricus III. Niger

Anno Chriſti 1039. Henricus III. à colore crinium Niger dictus Conrado Patri ſucceſſit, diuerſis expeditionibus in Hungaros clarus, ad Petrum eorum Regem reducendum: Romanoque bello implicitus ad ſanciendam veri Pontificis dignitatem. Inter hæc deceſſit; dominatus anno 17. Filio Henrico adhuc ſeptenni relinquens Imperium.

Anglia Danis liberata.

In Anglia dominatio Danorum extincta, reuocata Anglorum. Nam defuncto magno illo Canuto Daniæ, Noruegiæ & Angliæ Rege, cum & Canutum filium breui mors rapuiſſet, Sueno Noruegus cui Daniæ & Angliæ regnum obtigerat, cum Danis omnibus Haraldis fraude Anglia pulſus eſt. Quippe Haraldus Danos per præſidia diſtributos exceptos conuiuijs, potiſque liberalius trucidari iuſſit, vnaque nocte per totam Angliam vino potius quàm ferro extinctum eſt multorum annorum Imperium; nec enim Annibalem vnum Capua perdidit. Haraldus Eduardo regni vmbram permiſit, ipſe totius poteſtatis compos.

In

In Oriente anno Chriſti 1055. Theodora ſoror Zoes defuncto Monomacho imperat; & anno ſequenti Michaelem V. conſortem Imperij deſignat. Is iam decrepitus, & nullius rei niſi militiæ gnarus, in qua verſatus à puero, vnde Stratiotici nomen collectum ab Eunuchis eò promotus eſt, vt conſilio indigeret alieno, nihilque ratum eſſet quin ipſi gererent. Sed vtraque poteſtas; tam ſeruientis Imperatoris, quàm ſeruorum imperantium, breuis fuit. *Michael ſ. Stratioticus.*

Nam anno 1057. exercitus Iſacio Comneno imponit Imperium, vrbemque capit, truſo in Monaſterium Stratiotico, & ad militiam nouam applicato. Cuius tamen exemplum Iſabius ſponte æmulatus eſt quartò poſt anno, depoſita purpura, & Conſtantino Duci tradita. Dicas illo æuo Orientis Imperium lucem eſſe, quà contacti perirent ſtatim, ni ipſa periret; & Purpuram crimen fore, eluendum morte vel pœnitentia, *Iſacio Comnenus.*

Anno Chriſti 1054. Henricus IV. vix infantiam egreſſus inauguratus Imperio, ſub tutela matris Agnetis. In eo videas obſtinatum pectus luctari cum cælo, & contumaciam criminis nec aduerſis fractam, nec mollitam proſperis: Regni *Henricus. IV.*

annos bellis aut periculis diſtinxit nullum fuit tempus quo non vinceretur aut vinceret; tres paſſus conſortes Imperij, tres Pontifices ſacris fulminibus intonantes, duos filios in ſe pugnantes; bis corona ſponte exutus, ter diris deuotus; & cum tot malis ſuperfuiſſet, nuſquam reſipuit; ita in chalybem cor induruerat. Fons calamitatum, indulgentia materna, corrupta indoles, & conſuetudo peccandi à teneris porrò faſtigium, detracta ſummo Pontifici obedientia. Hinc à Gregorio VII. olim Hildebrando fortiſſimo Eccleſiæ propugnatore pronuntiatum in Henricum anathema, hinc Germania atque Italia bello flagrantes.

At vbi ex pœnitentia peccauit grauius Imperator, & poſt impetratam à Gregorio veniam, ad ingenium hoc eſt ad contumaciam reuerſus, condonatu crimen nouo ſuſcitauit; Patren Iudice Pontifex mutans, vt perſtaret exauthoratio, curauit in Comitijs Procerum Rodolphum Suetiæ ducem Auguſtum legi, vnde noua belli ſeges, quo anno quarto Rodolphus occubuit, ſeruatuſque vltioni diuinæ Henricus. Nam ſucceſſu clarior in Italiam aduolans Romam obſidet, capitque

primò

primò Leoninam, ductu Godefredi Bullionij, cui deinde in pręmium Lotharingiam tradidit; tum poſtea veterem vrbem expugnat, incluſo in Adriani mole Pontiſice, Feliciter hac ctenus, cùm Robertus Normannus ex Calabria expeditus Gregorium liberat, & vltione imminentem Cæſarem in fugam agit, cum Pſeudo pontifice Clemente II. Deo tam ſonti quàm inſonti indulgente, dum illius crimen iſtius pœnam imminuit.

Nee ideò aduerſorum proſperorumque pugna ceſſauit; quippe Gregorio Salerni mortuo, viſus Henrico hoſtis obijſſe; ſed ſtatim in Vrbano II. Cluniacenſi olim Monacho, vt Eccleſiæ clypeus, ſic Henrici gladius promtus eſt, diræque in perduellem Principem renouatæ. Quin & Conradus filius vt Eccleſiam Matrem agnoſceret, Henricum Patrem inficiatus, ei detrectat obſequium qui Deo negaret: ſed occulto Dei iudicio ſublatis æmulis, liberatuſque Pater neceſſitate belli, quo vel victor perderet. Poſt Vrbani obitum Paſchalis Pontifex, cum Henricus perſtaret in crimine, in pœna perſtitit, & Henrico filio Patrē eiurante, ipſumque adigente vt Moguntiæ inſignia regni deponeret, vidit noxium ebſtinatiſſimumque rebellionis

in aliquot vrbes profugum, tandem Eccleſiæ ſupplicia pendere, odioſum omnibus, penè omnium egenum, animam agere, anno Chriſti 1105. capacem equidem magni Imperij, belloque ſtrenuum, quod vel Saxones continuis ab eo victorijs profligati teſtantur; ſed fœda aſperſum hæretici labe, per quam dotes vertit in crimina; ſi minus valuiſſet, minus peccaturus.

Normāni in Calabria Inter hæc magna rerum momenta mutarunt aliquot in terris regna. Normanni in Italia Duce Roberto Guiſcardo condunt Principatum: is anno 1059. à Nicolao II. ſummo Pontefice Apuliæ & Calabriæ Dux renuntiatur, ſed Romanæ Eccleſiæ vectigalis, quam eximiè in Imperatores hæreticos tum ipſe tum ex poſteris plures propugnarunt; hac maximè fide ſe Gallos teſtati. Sicilia pariter Rogerio Roberti filio aſſignata, tunc à Saracenis poſſeſſa, poſt ijſdem magnis facinoribus eripienda.

Et in Anglia Guilelmus. Nothus. Nec Italico mari Normannorum fortitudo conſcripta eſt, tranſiliuit Oceanum, & Angliam vicit. Nam cùm Eduardus abſque liberis obijſſet, & Guillelmum Normanniæ Ducem Nothum dictum, hæredem ſcripſiſſet, Haraldus depoſita larua ſe Regem geſſit.

Sed

Sed anno Chriſti 1066. Guillelmus accepto ab Alexandro Pontifice vexillo tranſmiſſus in Angliam, commiſit prælium, quo Haraldus cæſus, ipſique regnum inſulæ partum eſt, multis annis tenendum à poſteris; nec tamen incruentum, diu Anglico ſolo Principum ſanguine macerato.

In Gallia nouus Principatus à Guige Gratianopolis Comite, anno 1075. qui nomen ſibi fecit in Delphinatu Allobrogum gente; vnde Delphini Vienneſes orti, inter Franciȩ Reges & Sabaudiæ Principes medij, eoque tutiores. *Delphini Vienneſes.*

At longè illuſtrior Delphinatus Carthuſia ſolitudine, quæ anno Chriſti 1085. à Brunone & ſocijs incoli cepit, Opus diuinæ gratiæ prodigioſum, quȩ naturam vincens, Eremum horribilem mutauit Elyſis, & corporatos Angelos terris dedit. Propagata in Europam reliqua ſolitudo, & Carthuſia pleriſque in locis inuenta vel facta; Mirum tot homines abdi ſponte viuos in ſepulchra; ſed veri Phenices nanciſcuntur cunas in tumulis; nec viuunt vlli ſuauius quam ita mortui. *Carthuſienſes.*

Et in eadem Gallia noua militia aucta Religio, anno 1098. in Ciſtercienſium ordine, quem condidit in *Ciſtercieſes*

Burgundia Robertus Abbas, loci nomine traducto in Ordinem, mox magnis incrementis promouendum ab adoleſcente Bernardo. Sed antea monſtrum alebat Gallia, Berengarium Presbyterum Turonenſem: qui primus mille poſt annos auſus inficiari Chriſti verum corpus in ſacroſanctis offerri myſterijs, propagauit hæreſim, tunc ab vniuerſa damnatam Eccleſia, & conſtanter poſtea diris ſacram. Quin & tanti author delirij bis palinodiam recantauit, ſeque ipſe damnans impietatis, ſucceſſores damnauit longo poſt tempore eandem amentiam retexentes.

Berengarius

Polonia Regis ſui ſcelus nouâ ignominia eluit, anno 1097. ſcelus in Stanislao viro ſanctiſsimo à Boleslao Rege per nefas occiſo; Ignominia, præter Regem percuſſum anathemate, in expungendo Regio titulo, quo Polonia ducentis annis caruit; vt meminiſſent poſteri non omnia licere Regibus, nec ipſorum arbitrium legem ſummam eſſe.

Stanislaus.

In Hiſpania nouum Luſitaniæ regnum habet primordia, anno Chriſti 1089. Cùm enim Alphonſus Caſtellæ Rex Toletum ante aliquot annos expugnaſſet; & Hali Saracenorum Princeps

Portugallia.

ceps ad ſuorum res inſtaurandas ex Africa in Hiſpaniam traieciſſet; ingens diſcrimen res Christiana adibat, ni Galli Proceres opitulati eſſent Hiſpano. Illorum inſignis virtus enituit: præcipuè Raimondi Toloſani, Henrici Lotharingi, & Raimondi Burgundi: quibus Alphonſi filiæ nuptui datæ, & Henrico dotis nomine quidquid Chriſtianorum erat in Luſitania. Vnde poſtea Portugalliæ nomen & regnum magnæ Chriſtianę fidei incremento: quippe conditum regnum fide & religione, ijſdem artibus adoleuit,

Sed nullum ijs temporibus laudabilius facinus, quam quod ſuſceptum eſt ab Europæis Proceribus ad Ieroſolymam Saracenis eripiendam. Sanctiſsimi belli tuba Vrbanus Pontifex in Concilio Claromontano in Gallia expeditionis principes, Godefridus Dux Lotaringiæ, Balduinus & Euſtachius eius fratres: Hugo Regis Gallię frater, Robertus Flander, Stephanus Bleſenſis, Raimondus Toloſanus, Boemundus Apulus; Inſigne, Crux panno pœniceo inſuta veſtibus; milites, effuſiſsima mortalium copia: Regni præludia, Nicæa Bythiniæ capta. Antiochia per ſummam commeatus inopiā expugnata & à Turcis ſtatim obſeſſa.

Ieroſolymitanum regnū

à Chriſtianis erumpentibus ſeruata, centum millibus Saracenorum cæſis in eruptione. Tandem anno Chriſti 1099. quarto poſt ſuſceptam expeditionem Ieroſolyma 38. die obſidionis capta, horribili hoſtium ſtrage Bullonius qui in muros *primus* inſilierat, regni Ieroſolymitani corona donatus ereptumque Barbaris, ſacroſanctum Ieſu Mauſolęum. Inde Aſcalonem itum, vbi Admirauiſtus ingenti ſuorum cæde in fugam actus eſt.

Sed fortunata exordia detriuit illico Codefridi mors, anno ab inito regno proximo, quaſi puderet vbi Chriſtus paſſus ſit imperare. Viro fortiſſimo & Chriſtianorum Principum ſpeculo ſucceſſit Balduinus frater, vrbeſque Paleſtinæ maritimæ Genuenſium ope expugnatæ. Breui tamen has victorias corrumpet auaritia cum dominandi libidine; & vbi vitia Saracenorum Chriſtianos imbuerint; benè partà malè dilabentur.

Hoſpitalari equites. Interea paruis initijs magnarum rerum ſementem facta eſt. Hoſpitalarij circa annum Chriſti 1104. inſtituti ſunt: quorum erat ſepulchrum Chriſti adeuntibus, ſuppeditari neceſſaria. Ij poſtea vt id muneris religioſius obirent, ſacris veſtibus cum albata Cruce

ce in pectore à vulgo diſtincti ſunt. Ex neceſſitate peregrinos tuendi acceſſit ſtudium rei militaris, & in eum ordinem pleriſque Nobilium confluentibus, ex hoſpitalarijs orti Equites primum Ieroſolomitani, deinde Rhodij, poſtremo Melitenſes; Reipublicæ Chriſtianæ firmiſſimum propugnaculum, irrumpentis Turcæ agger immotus: & ſibi ipſe ſuccreſcens æternus ſine fœmina miles, ſine prole.

Anno Chriſti 1061. Diſponente Iſacio Imperium Orientis ſuſcepit Conſtantinus Ducas, domi quam foris melior, litterarum amantior quam militię, eam enim quod ſtipendijs parceret ſoluit; limiteſque Imperij Turcis aperuit. Vros tamen Scythicam gentem lacrymis vicit & precibus, quibus ad Deum fuſis gens barbara peſte abſumpta eſt; ita eſt quædam infirmitas potens. Octauo dominationis anno obijt Eudoxià Auguſta iureiurando adactà, ne alij viro enuberet, vt cuſtodiretur Imperium liberis; ſed malè fęminæ viduitas creditur. *Cõſtãtinus 10. Ducas*

Septimo menſe à viri obitu, anni 1068. nupſit Romano Diogeni, eum, quæ purpurato lecto admiſit Porrò Diogenes animi acer, emendaturus Ducæ inertiam, tranſiuit in Aſiam *Romanus Diogenes.*

va-

variiſque prælijs Turcas profligauit: donec extremo à Conſtantino Ducæ fratre deſertus fortiter pugnans à Turcis captus eſt; & miro fortunæ luſu ab eorum Sultano fortitudinem viri ſuſpiciente dimiſſus, à priuignis Conſtantini filijs proditoriè interceptus excæcatus eſt, ſequutà morte ex vulnere: ita pax bello ſæuior, & hoſte vel Turca eſt affinis implacabilior.

Michael Parapinaceus. Inde anno Chriſti 1071. Michael VII, Ducæ filius, dictus Parapinaceus poſt tantum crudelitatis facinus imperat; ſed vmbraticè duntaxat, à Pſello præceptore orationibus & iambis ſcribendis adhibitus (vnde fortè Parapinacei nomen) reipublicæ curà ad Nicephorum Logothetam traducta. Porrò diuerſa ſunt Imperatoris & Oratoris munera; debentque Principes ſcribenda facere non facta ſcribere.

Nicephoru Botoniates Sed ei ſtatim otioſius ſcribendi ſpatium paraturus Nicephorus dictus Botoniates, quaſi vacuam nactus rempublicam, vſurpat Purpuram anno 1077. ſcriptoremque Poematum in Cœnobium tradit. Idem ipſe quarto poſt anno ab Alexio Comneno paſſurus. Nec hic prætereundus Xiphilinus Trapezuntius Patriarca Conſtantinopolitanus, doctrina clariſsimus, qui Dionis

Hi,

Hiſtorici epitomem dedit;malè an benè, iudicent poſteri, qui fruuntur Epitome,Dione orbati.

Anno Chriſti 1081. Alexins Comnenus Iſaci Imperatoris filius, acclamatus Auguſtus à Legionibus. vrbem regiam occupat & Botoniatem Monaſterio claudit. Tunc inuenta illa honoris nomina Sebaſtocrator & Protoſebaſtos ad Iſacium Alexij fratrem appellandum, quibus natu maior delinitus non inuideret Auguſti titulum & aliquid purpuræ nomine tenus decerperet, Alexius diuturno Imperio memorabilis, nam 38. annos regnauit, Latinorum gloriam inuidentià auxit: cùm enim iniquius ferret veteres Græcorum æmulos ſuo in agro ſementem facere nihil non tentauit quo eam perderet. Sed tam vis repulſa quam eluſus dolus quippe à Boemundo in Thracia victus, ab armis deſtitit; & dolus irritus, vbi non temere creditus eſt, fideſque Græca ſemel deprehenſa ſeipſa exauthorauit. Priùs Imperio quàm ſibi mortuus, Ioanni filio antequam decederet, poteſtate ceſsit plura patraturus ſi cum Latinis arma & conſilia communicaſſet. Sed Ambitio ſolitaria eſt, conſortium fugit.

Alexius Comnenus

Anno Chriſti 1105, Henricus V. Pa-

Hêricus V.

Patre mortuo, eiectoque ipſius cadauere, cum fatali Imperio bellum in Eccleſiam Romanam ſuſcepit. Nam vbi aliquandiu in Germania proluſit, copioſo exercitu in Italiam ducto Paſchalem Pontificem opprimit, & à captiuo per vim Inueſtituræ ius obtinet, quæ litium cauſa iam inde à Patre. At vbi vis, quæ ibi voluntas; abſcedente Henrico, reſciſsa omnia, illigatuſque anathemati Imperator; niſi malà obtenta ſtatim eiuraret. Quare defunctus Saxonum armis in Italiã redit, & poſt mortem Paſchalis ſubſtituto Gelaſio opponit Antipapam Burdinum; Gelaſio in Galliam Pontificum portum confugiente, & paulò poſt in Cluniacenſi cœnobio obeunte. Tandem in Caliſto III. coaluitpax, Burdinus imago Pontificis Sutrij captus Saxones denuò armis minantes. Germani Proceres belli pertæſi, expugnarunt Henricum, impetraruntque vt occupato decederet iure: ſic ſolutis diris Eccleſiæ reſtitutus eſt, & anno regni 20. felicius quàm Pater obijt. Cum interea Romana Eccleſia præter Mathildis opulentam in Etruria hæreditatem, quàm adijt, ex imbecillitate potentior in vinculis & exilio ius ſuum obtineret, & de armata contumacia nuda triumpharet.

Sed

Sed & ſpecimen ſui edidit in Concilio Generali nono, Romæ in Palatio Lateranenſi habito ſub Caliſto III. Anno Chriſti 1121. trecentis Epiſcopis conuenientibus; quo maximè iura ſancita Eccleſiæ. Et adepti milites in condito Præmonſtratenſium Ordine, anno 1116. cuius autor Norbetus, vitæ arctioris ſtudio, Inſtituti ratione cęlo præmonſtrante, vnde loco & ordini nomen. Nec in eius triumphis prætereundus Bernardus, adoleſcens Burgundus, qui tertiò antè anno Ciſtertienſium familiæ cum luculenta caterua iuuenum ſe adſcripſerat vir miraculorum, præſertim in animos, quos fingebat ad arbitrium, religioſæ vitæ Alexander, magnarum rerum adminiſter, Pontificum & Regum Magiſter, Chriſtiani orbis vnus propemodum norma, cui ſolum & cęlum obtemperarent. *Conciliũ 9. Lateranēſe 1. Præmonſtratenſes S. Bernardus.*

Et ad Eccleſiam ſpectat Templariorum militum inſtitutio, anno 1118. quorum erat habitare iuxta porticum Templi, vnde Templarij, in Palæſtinam peregrinantes deducere, & à Saracenorum direptionibus tueri; magno in poſterum futuri nomine ſummiſque opibus: vnde pernicies; malè enim profeſſis Chriſtum, cum opibus *Templarij.*

quæ

quæ nimie vel animum lædunt abu- ſu; vel corpori nocent, ſęuum ſui de- ſiderium non habentibus mouent.

Bellũ Anglo Gallicum. Circa hæc tempora bellum exarſit inter fratres cuius igne duo potentiſsima regna Galliæ & Angliæ multis deincep annis conflagrarunt, Orta de Angliæ regno contentione inter fratres Henricum & Robertum; Henricus victoria non tantum Angliam ſibi eſſeruit, ſed & Robertum Normannia expulit, anno 1107. ideò ſe clientem beneficiarium Regi Galliæ Philippo profeſſus, ſed inde belli ſeges perpetua; id quippe Regum eſt, vt vix illum parem, ſuperiorem nullum patiantur. Concitatum bellum decimo poſt anno, pro Giſortia arce Henricum inter & Ludouicum Craſſum, quod deinde ſopitum eſt, non oppreſſum. At Henricum excepit magna calamitas; ipſius liberis in freti Britannici tranſituſitu merſis, vt qui fratri bona eripuerat, non habuerit cui vel ſua relinqueret. Superfuit Mathildis filia, Henrico Auguſto nupta, multarum origo controuerſiarum.

Sabaudia. Tunc cepit Sabaudia vſurpare nomen in faſtis Principum, vbi anno Chriſti 1107. Amedeus ſecũdus Mauriennæ Comes, dictus eſt primus ab

Hen.

Henrico Imperatore Sabaudiæ Comes; virtute Comitum propagationem limitum excurrente.

A Venetis in Oriente præclarè res geſta; quorum Dux Dominicus Michael excitatus à Caliſto ad ferendam opem Chriſtianis in Paleſtina laborantibus, inſtructà claſſe Iopen à Turcis obſeſſam liberauit, Tirumque Phœniciæ celeberrimam terra marique quatuor menſibus oppugnatam Alexandro conſtantior cepit. Dum Genuenſes & Piſani mutuis cladibus atterebantur. *Veneti*

Anno Chriſti 1125. Lotharius Saxoniæ Dux poſt multum Procerum ambitum Imperator eligitur, quamuis renitens admodum. Is temporibus difficillimis prouiſus eſt cælitus ad propugnandam Eccleſiam, periculoſiſsime laborantem, nam Innocentius II. Pontifex à Rogerio Siculo quem pellebat Apulià captus, inimicis locum dedit euehendi ad ſedem Patrum Leonis, Anacleti nomine; à quo tametſi liberatus à Rogerio Româ prohibitus, profugit in Galliam, ope Ludouici quintùm imploratà: quam iam ante Vrbanus, Paſchalis Gelaſius, & Calliſtus non irritis votis flagitarant; adeò Gallorum eſt præbere portum Petri nauiculæ. *Lotharius II.*

Sed

Sed & Lotharius appellatus, ac Bernardi Diuinà emollitus eloquentià, Germanum Imperatorem ſe geſſit: reducturus Pontificem primùm Italiam petijt; ſecundùm Romanos ad obſequium adacturus; tertiùm Rogerium qui ſolus obdurato animo tuebatur Anacletum totà Italia depulſurus: reſponderunt optatis euenta; Innocentius ſedi reſtitutus, Romani in obſequium acti; Rogerius cum Pſeudopontifice ingenti victoria terra marique victus in Siciliam ſuam ſe recepit; Anacletus ab omnibus exploſus paulò poſt obijt, honore ignominioſus, & in dignitatum apice execrandus; tanti intereſt, ſuffragatorem habere Deum, an homines Lotharius tantis rebus geſtis, in Italiæ reditu obijt; quam à ſe pacatam dimiſit alijs; vnus Imperatorum à Carolo cui res Eccleſiæ ſuę eſſent, cuiquæ vires & fortunam impenderet.

Ramirus. In Hiſpania nouum portenti genus viſum eſt, Eunuchus & Pater Maritus & Presbyter, Rex & Monachus: Is Ramirus è Monaſterio ad thronum eductus, vt fratri Alphonſo Aragoniæ Regi in obſidione Pragæ perepto ſubſtitueretur; anno Chriſti 1126. ſummo Pontifice ob neceſſitatem regni diſ-

Digitized by Google

diſpenſante. Quippe priuata poſt habentur publicis; regnumque ius ſummum eſt, cui reliqua cedunt.

Gallia etiam ſuo priuilegio viſenda, quæ per annos 361. aluit hominem. Is Ioannes à Stampis ſiue à Temporibus, quaſi temporum dominus vita tam longæua; ſub Carolo Magno ſtipendia meruerat, obijtque tandem ſub Craſſi filio, anno Chriſti 1128. felicem putas? ego diu miſerum; nam præter communia tempeſtatum, belli, & morborum mala; quanta miſeria per tot annos in momenta fatum expectare, & ſubire mortem quoties fugis? ſi mali metus malo grauior eſt. *Ioannes de Tēporibus.*

Anno 1133. Noui Regis auſpicia Victoria Palęſtinam ornant. Nam Fulco Andegauenſis Comes dum religionis cauſa Ieroſolymam petit, ſponſam & regnum nactus eſt: quippe Balduinus ſecundus Rex Ieroſolymorum virtute Iuuenis commotus, huic maiorem filiam Meliſcindam cum ſpe regni collocat; aſpirauitque nuptijs cęlum, ingenti victoria de Turcis parta. Ita Pietas honorificè excepta, myrto, auro, lauro coronata eſt. *Fulco Rex Ieroſolymam.*

Anno Chriſti 1137. Conradus Dux Sueuiæ renuntiatur Auguſtus, ſtatim ciuili bello implicitus Henrico Su- *Cōradus III.*

per-

perbo Saxoniæ Duce ad idem faſtigium aſpirantè. Sed Henrico proſcripto & mortuo, cum Guelpho frater bello non ceſſaret, Conradus Vinsbergum obſidet, Guelphone acerrimè propugnante. Ibi primum natę celeberrimæ illæ factiones, quæ deinde tot annis vniuerſam Italiam deuaſtarunt; Guelphorum, & Gibellinorum; nam è Guelphone, Guelphi hoſtes Cæſaris, Cæſariani Gibellini dicti à Geblinga natali ſolo Conradi. Ibidemque editum præclariſſimum illud mulicbris virtutis exemplum; cum vrbe dedita, fœminæ quibus data aſportandi quæ vellent licentia, efferentes humeris viros ſuos iram Cæſaris emollierunt; quaſi triumphales coniugalis affectus quadrigæ; & Chriſtiano matrimonio dignæ, quo mariti gratia ſpernenda omnia.

Guelphi Gibellini.

Sed ijs motibus difficilius bellum finem impoſuit, Fulco Rex Ieroſolymæ ſectando leporem equo excuſſus mortem inuenerat: vxor & impuberes filij gubernaculo tanto infirmi, Edeſſa à Noradino præſtantiſſimo Saraceno expugnata, Chriſtianorum opem appellabant. Bernardus ille Rex armorum; Cœnobij tenebras Aularum luce immutans, apud Ludo-

Cruciata expeditio.

uicum

nicum VII. Galliæ Regem, tum apud Conradium, ſacri belli Tuba, Cruciatam expeditionem pronuntiat. Sed quantùm intereſt Diuina inter & humana conſilia? Cæſar ductis ducentis peditum, Septuaginta Equitum millibus, per Hungariam capeſſito itinere, Manuelis Græci Imperatoris inuidià, cui præbita fides, frumento ab eodem malignè præbito, vel cum pernicie gypſo admixto, fame & morbis, viarumque errore corrupit exercitum. Delatus deinde cum Franco in Syriam, ſed nullo emolumento; conficiente diſcordia quod affectum erat inuidia, cùm enim duo exercitus Teutonicus & Gallicus Damaſcum obſiderent, Duces veterani ne vrbs traderetur Theodorico Flandro, in latus alterum transferunt caſtra; vnde ſoluta obſidio; Conraduſque ad ſuos redijt, Franco poſtmodum hærente eius veſtigijs; Ita florentiſsimi exercitus, generoſis ducti Principibus, ex fortiſsimis orbis conflati gentibus, religioſiſsimo impulſi conſilio, non modò re infectà, ſed calamitoſiſsimè geſta, in hoſtico perierunt. Nempè Deus cęlo non terris expeditionem indixerat, quærebatque milites aſtris laureatos. Gonradus aliquanto poſt in Germaniam redux Bambergæ

bergæ obijt , dum de pacanda Italia cogitaret.

Cõciliũ X. Lateranenſe II. Ea quippè motibus agitata grauiſſimis armatum Cæſarem flagitabat. Nã quamuis anno 1139. habitum eſſet Concilium Generale ſub Innocentio II. in ęde Lateranẽſi, quod ordine decimum eſt, & Lateranenſe II. ab Epiſcopis mille frequentatum, in quo Pſeudopontificis Anacleti acta reſciſſa sũt. Tamen haud multò poſt Innocentius à Rogerio Siculo captus, eum Apuliæ Principem Regemque Sicilię dixerat, futurum Eccleſię clientem in poſterum; Rogerio dum Conradus bello Germanico deſtinabatur, recipiente in Italia quæ Lotharius ceperat. Sed Romani poteſtatis cupidi eiecerant Pontifices, vrbeſque finitimæ inteſtinis bellis vexabantur. Eos quidem Eugenius III. redegerat in ordinem multo labore, ſed animis acerbitatis infida pax erat.

Anglogallicum bellũ II. Gallia in Eleonoræ Reginæ repudio belli grauiſſimi ſementem fecit; anno 1151 Eleonora cum Ludouico coniuge in Palæſtinam profecta, Antiochiæ corrupta delicijs, & pudore violato vel læſo, redux à Ludouico Rege dimittitur: ignominiæ impatiens fęmina Pictauos & Aquitaniam cum vlciſcendi libidine

dine

dine ad Henricum cui nupſit ſecundò detulit. Ita Henricus materno iure Anglorum Rex & Normanniæ Dux; paterno Comes Andium, Turonum, & Cenomanorum, auctus noua vxoris dote, ea inſtigante mox bellum in Gallos conciet; quod potius ciuile Gallicum quàm Anglicum dicas; cùm Gallia in partes diuiſa, hinc duntaxat Anglos ſocios habuerit, mutuis conſciſſa vulneribus, donec membra iterum in corpus vnum coaleſcant.

In Hiſpania res melius geſtæ, ac Portugalliæ regni titulus partus, anno Chriſti 1139. Reuocata veterum Imperatorum acclamatio, qua Alfonſus Luſitaniæ Princeps, parta de quinque Regibus Mauris inſigni victoria, ab exercitu Rex proclamatus eſt: trãſmiſſa ad poſteros pugnæ memoria, Regumque Portugalliæ ſumpta inſignia, quinque minora ſcuta in cæruleo clypeo impreſſa, ad deſignandos Reges profligatos. Hoc regna debent fundamento ſurgere, fortitudine pia & felici. *Portugallia regnum.*

Anno Chriſti 1118. Alexio mortuo Ioannes filius, ob formam corporis Caloioannes dictus, Orientem excepit. Primum in ſuos clementia & moderatione pugnauit; *Caloioannes.*

nam Irene mater in Bryennium generum propenſior, inſidias Ioanni intentabat, quibus perijſſet, niſi Bryennij ſocordia occaſione corrupta, ſe Ioannes ipſe confirmaſſet, ſuoſque ad meliorem mentem reuocaſſet parcendo. Inde domi expeditus, ſe foris exprompſit, Turcas magnis affecit cladibus, multis eorum vrbibus expugnatis ad oſtrum accolas quà vi quà induſtria ſub iugum miſit, & contracta cum Lothario amicitià, Perſarmenios ingenti prælio ſtrauit. Quæ laurea Mariæ adſcripta Deiparæ; ipſique triumphus Conſtantinopoli ſplendidiſſimus actus eſt; glorioſiſſima Ioannis modeſtia; quid enim honorificentius quàm Mariæ ductu pugnare & vincere, & habere propitiam quam ambiunt Cœli.

Mariæ triũphus.

Poſtremò Ioannes cùm ab æmulatione, ne inuidiam dicam, tranſuerſum actus, rebus Syriacis Chriſtianorum parum proſperè ſe immiſcuiſſet, tam fortiter quàm infeliciter obijt: læuà enim forte in venatione læſa telo venenato, cùm ipſi vel moriendum eſſet, vel manus truncanda, illud elegit: negans vnimano Cæſare terras regi poſſe; verè periturus integer, & corporis damno manum ſeruaturus. Ex liberis minori Manueli leganit Purpuram præ-

prætermiſſo Iſaaco maiore natu, iræ impotentis iuuene; hoc exitu exſcribens Principem, cui Reſpublica pro liberis eſt.

Itaque Manuel Comnenus ſuccedit anno Chriſti 1148. potius Latinorum inuidia quam fortitudine paternum exemplum. Cui perniciei debuit Conradi exercitus, Francuſque calamitatum maximam partem. Et in Rogerium Siculum pugnatum ſæpius donec à Paleologo recepta Corcyra, ac ægre in Siciliam retuſus Siculus. Inde communicata cum Regibus Ieroſolymitanis arma parum feliciter; certatum & in Venetos nauali claſſe: donec magnis multiſque rebus ſuſceptis magis quam confectis, 32. anno Imperij, quod Alexio filio reliquit, ceſſit è vita. Fatis vicinus Aſtrologiæ, cui fidebat admodum deteſtatus ineptias, Monaſticam veſtem induit; ipſa morte confutans Aſtrologos, ſuperfuturum annis adhuc quatuordecim pollicitos. Sed aſtrorum ſermo mortalibus tanta diſtantia minus percipitur. *Manuel.*

Digitized by Google

CAPVT V.

A Friderico Ænorbarbo ad noſtram ætatem.

Fridericus Ænobarbus. ANno Chriſti 1152. Fridericus Sueuiæ Dux, Conradi ex fratre nepos, à capillo & barba dictus Ænobarbus, tam ſuffragatorum quam Patrui iudicio creatus eſt Cæſar; Germanicis ſtatim laceſſitus bellis, quibus ad Italica fieret gradus. Vix vllus Principum maiori ambitu impugnauit Romanam Eccleſiam, vix de vllo Eccleſia triumphauit magnificentius: ſex expeditiones in Italiam; hoc eſt in ſummum Pontificem ſuſcepit, Mediolanum munitiſſimam vrbem bis expugnauit, ſemel diruit: vnus ſex Pontifices poteſtatis ãnis equauit, imò Pſeudo Pontifices duos Victorem & Paſchalem ſui ſchiſmatis authores habuit. Nihilò ſecius ab hoſtibus cõdita Alexandria ſurrexit, eiuſque arma diſcuſſit; ab Alexandro III. pulſo Italia diris deuotus eſt, & de coelo tactus ſacroſanctis verbis; poſtea peſtilentia victo-

rias

Digitized by Google

rias prauas abſumente ; ab ipſo Alexandro Venetijs profugo debellatus pacem petere cogitur, victorique colla ſubmittens, viuum Eccleſiæ trophæum poſuit.

At melius quàm inceperat deſijt, in Paleſtina cum exercitu profectus; pluribus in itinere contra Turcas præclarè & fortiter geſtis; donec anno Imperij 38. dum in Ciliciæ vel Armeniæ amne natatu calorem diſijcit, aquis hauſtus & aliquanto poſt extinctus, ſpem conceptam ſimul extinxit, mox Friderico filio in obſidione Ptolemaidis febri confecto. Vir egregius, ſi iuuentutem ad ea detuliſſet, quibus ſenex perijt; & parcendo Pontificibus defendiſſet clade Palæſtinam, fruſtra mox obrutam vindicaturus.

Interim Eccleſia licet ab hoſte tanto impetita, de dignitate priſtina non remiſit. Nam & Arnoldus Brixienſis peruicaciſſimus hæreſis Romæ combuſtus eſt; Et anno 1179. ab Alexandro habitum vndecimum Concilium Generale, Lateranenſe III. Romæ 300. Epiſcoporum; in quo damnati Albigenſes hæretici, & de electione Pontificis multa ſancita. *Concilium II. Lateranẽſe III.*

Et inter repetita bellorum incendia Gallia & Anglia Romanam Sedem

impugnauerant; altera membris, altera capite. Quippe in Gallia quidam Valdo mercator Lugdunenſis, bona diuendita in pauperes erogabat, malo conſilio, eorum multos ad errores ſuos alliciens, benignitate præpoſtera, vt ſalute corporum animos perderet; circa annum Christi 1159. Vnde hæretici dicti Valdenſes, & pauperes de Lugduno. Et anno eiuſdem ſeculi 77. detecti in Narbonenſi Gallia deteriores hæretici, Albigenſes; quod ad vrbem Albigam nati vel damnati, Manichæis valde affines, exſcindendi mox ferro & flamis.

Valdenſes

Albigenſes

Anglia verò peccauit in capite Hẽrico II. qui Thomæ Cantuarienſi Præſuli intulit necem, pro fide & libertate Eccleſiæ occumbenti: anno 1170. Præiudicium ingens calamitatis futuræ; dum alter Henricus alterum Thomam eadem de cauſa morte afficiet, eritque Anglia ſeminarium Martyrum.

Thomas Cantuarienſis.

Gallia tamen nouo Eremitarum ordine illuxit, anno Christi 1157. condente Guillelmo illo celeberrimo Bernardi diſcipulo, & Aquitaniæ Duce famoſiſſimo, Eleonoræ bis nuptæ parente, qui poſtea quàm ſancta de corpore ſumpſit ſupplicia, animumque

Auguſtiniani.

pœ-

pœnitentia eluit; ad regulam S Auguſtini Anachoretas inſtituit; qui deinceps magno mortalium commodo ad nos propagati, cęnobitico agentes more ditant Eccleſiam.

Vidit eadem Gallia mirum Architectum in Benedicto duodecenni puero, qui impulſus & adiutus diuinitus Rhodanum rapidiſſimum amnem ad Auenionem ponte coniunxit circa annum Christi 1177. nouus Amphion, qui non teſtudine, ſed ſanctis precibus moueret lapides. *Auenionis pons.*

Rem Chriſtianam triſtiſſimus caſus proſtrauit in Aſia. Guido Luſignanus ex nobiliſſima in Pictonibus familia à Sybilla Regina Ieroſolimæ intorum & regnum, aſſumptus, altero poſt anno Chriſti 1187. libertatis & regni iacturam paſſus eſt. A Saladino Babyloniæ Sultano acie victus & captus eſt, capta Crux ſancta, flos Equitum cæſus, ipſaque Ieroſolyma Barbaris tradita; deincepſque reliquæ; tam lugendo fato, vt ex tot vrbibus, tres duntaxat Tripolis, Tyrus, & Antiochia Chriſtianis ſupereſſent. Ita exciſum Ieroſolymitanum regnum, nondum vertente ſæculo quo; conditum erat; Chriſtianiſque oſtenſum eſt, pietate regna non armis teneri. Porrò is erat Saladinus, qui regnum non *Ieroſolymitanum regnũ.* *Saladinus.*

corruptum modò ſed validum extorqueret; Godefrido conditori, præter pietatem, cætera ſimilis; voluptate nullâ niſi dominandi, verè Saracenorum Cæſar tam clementia quam fortitudine.

Henricus VI. Anno Chriſti 1190. Henricus ab aſperitate morum & ſeueritate tam in ſe quam in alios, Aſper dictus, Friderici patris excepit Imperium: quod in occupanda vtraque Sicilia impendit maximè Guillelmo Rogerij filio ſine liberis, præter Tancredum natum ex pellice, obeunte; ius regni ad Conſtantiam ſororem Guillelmi, eandem Henrici vxorem ſpectabat. Nec defuit ſuo iuri Imperator, coronatus à Cęleſtino III. inuadit Apuliam, tranſmiſſoque Freto Siciliam: ac poſt Tancredi fata inita pace cum Sybilla eius vidua Guillelmoque filio, regno potitur, feliciter hactenus; ſed in poſterum crudelitatem maculata felicitas. Nam ob leuem ſuſpicionem ex Siculis plurimi in cruciatibus necati, Sybilla in carcerem truſa, ac Guillelmus inſons orbatus oculis; In quo deſijt Guiſcardorum familia ſtirpſque fortiſſima illa Normannorum. Cum inde copias in Palæſtinam miſiſſet, iniretque; conſilia de inuadendo Byſantino Imperatore, fato propemodùm

dùm paterno perijt, in venatione largiore aquæ gelidæ hauſtu, febri contracta, anno Imperij 7. relicto filio Friderico à tribus menſibus ex Conſtantia iam quinquagenariâ ſuſcepto. Ita ingens illa Ænobarbi ambitio, cui Europa minor, in infante primo vagiebat.

In Paleſtina conamen ingens, ſed irritum. Philippus Auguſtus Galliæ, & Richardus Angliæ Reges, poſituri odia, in communem hoſtem incenſi, delati erant in Syriam, hoc emolumento vt Ptolemais caperetur. Sed cùm Reges æmulos nec religio conciliaret, affecta valetudine in Galliam Philippus redijt; quem breui ſequutus eſt Richardus; contentus ad Ieroſolymam acceſsiſſe propius, data pax Saladino, tantumque armorum commotum, vt ſecurius barbari agerent. Guido ille Luſianus Cypri corona à Richardo donatus eſt, qua poſteri ad trecentos annos potiti, cum Ieroſolomitani regni vmbratili titulo. Richardus in Germania dum ſe occulit deprehenſus, coniectus in carcerem, captiuitate diutinà multoque auro rependit ſuperbiam, qua Leopoldum Auſtriacum ignominioſe affecerat; odioſa in omnibus, maximè in Regibus,

Palæſtina expeditio.

quos tam multa euehunt, arrogantia.

Saladinus Paulò poſt ſublatus Chriſtianorum terror Saladinus, & ſuo funere mortalitatis magiſter; cum iuſsiſſet lancea interiorem ſuam præferri tunicam, cum hoc elogio. Iſtud vnum ex domitore Orientis reſtare. Eo nimirum regna, victoriæ, theſauri confluxerant, vt eſſet tunica tantarum opum compendium. Nouem reliquerat liberos, ſed quos ſtatim eorum patruus Saphadinus necauit, præter vnum Noradinum, ab amicis paternis ſeruatum; vt qui tātùm ſanguinis hauſerat, ſuum in liberis funderet; vel Heroum fato, quorum hæredes alieni ſunt.

Ordo Teutonicus. Tunc & tertius militum Ordo, nēpe Teutonicus anno Chriſti 1192. ad repellendos Saracenos Hoſpitalarijs & Templarijs acceſſerat; cuius equites cruces nigræ chlamydibus albis aſſutæ diſtinguebant ab alijs. Ij ex Teutonibus ſelecti, cùm plerumque alij Franci eſſent, vt haberet fortiſsima natio, & occaſionem palmæ & præmium.

Alexius 2. Cōnenus. Anno Chriſti 1180. Alexius Cōnenus duodecim annorum Manueli patri ſucceſsit; ætate tenerà regimini alieno obnoxia calamitatibus inuoluente Imperium. Prima omnium atrociſsima Andronicus, Manueli cognatus, flagi-

gitiorum omnium fundus; qui ab exilio rediens vt pupillum Alexium à tutorum iniurijs vindicaret, maximas intulit. Nam rerum potitus, Xenam Alexij matrem ſuffocauit, matri filium addidit, cadauere in mare proiecto, eiuſque ſponſam vndecennem cruento toro adhibuit; tertio poſt Manuelis obitum anno; adoleſcente Alexio in purpura nato; vt miſerabilius interiret.

Nec Andronico diu frui licuit crimine; cùm enim ab Hydromantia didiciſſet prima ſucceſſoris futuri elementa, Iſacio Angelo in quem cadebant dum comparat mortem ſibi hanc conficit; quippe Angelus Andronici metu in templum fugiens, à populo ſalutatur Auguſtus, ab extrema miſeria ad ſupremum faſtigium ſine gradu ſcandens. Nec Andronicum vel arma vel preces vel fuga iuuerunt; comprehenſus à populo, exquiſitis ſupplicijs & quod Principi moleſtius ignominioſis, inter duas columnas pendulus, diu animam impuram egit; acto Imperij biennio hoc vno felix, quod calamitate reſipiſcens, inflictas pœnas æquo animo patiens, diuinam Iuſtitiam implendo pacauit.

Andronicus.

Anno itaque 1185. Iſacius Angelus,

expulſa Comnenorum familia, popu-
Iſacius Angelus. lari gratia throno euehitur; quem ſtatim ignauia & perditiſſimo luxu maculauit; ac quantumuis ad annum decimum per varias coniurationes non tam dominationem quam delicatam vitam deduxerit; tamen à Valachis ſpretus & victus, inter vnguenta & conuiuia, viuum potius cadauer dici quam Princeps debuit. Donec à fratre Alexio flagitia fratris per fratricidium vindicante, captus & excæcatus, non tam Imperio deiectus eſt, quàm ſeruitute voluptatum.

Alexius 3 Cõnenus Alexius ſumpto Comneni nomine, ſpretoque Angeli anno Chriſti 1195. fratris Imperium, hoc eſt luxum & voluptates, quaſi hæreditarias, creuit; Feliciter pro ſcelere multos æmulos ſuſtulit ferro vel veneno; grauiorem hoſtem nactus in Henrico Imperatore occidentis Macedoniæ partem exigente, quem & mors ademit. Cùm itaque impunè laſciuia muliebrique
Alexius IV. Angelus. luxu difflueret; Alexius Iſaci fratris excæcati filius elapſus cuſtodia, & ad Venetos infenſos Byzantinis profugus, illorum ope & Francorum in Syriam intendentium, fugato patruo, throno imponitur; ea tamen modeſtia, vt Patri Iſacio quantumuis cæco Dia-
de-

dema reddiderit, ſe eius collegam profeſſus.

Sed Iſacio beneficium damno fuit; cùm enim quibus debebat omnia, multa concederet: orta inter Græcos & Latinos rixa; quidam Alexius Ducas regij generis, ob ſupercilia coniuncta Murzuflus dictus, à Græcis deteſtantibus Angelos Auguſtus dicitur, Iſacio Sene interim mortuo; filius Alexius in carcere laqueo perijt, menſe poteſtatis 7. Murzuflus tertio poſt menſe ſibi fugà conſuluit; cùm à Francis poteſtatẽ tyrannicam inſectantibus pacem non impetraret, multò minus bellum ab ijs illatum repelleret. Ita ad Latinos delatum Orientis Imperium, hoſtibuſque permiſſa corruptiſſima vrbs voluptatibus; nempè antè perdita quàm capta, luxu hoſtilibus armis præeunte. *Alexius V. Ducas.*

Ab Henrici Aſperi morte aliquot annis Occidentis Imperium, cum duo contenderent, neutrius fuit, donec Philippo Henrici fratre Bambergæ inter ſalutationis officia interempto, & Othone ab Innocentio III. abdicato; Fridericus Henrici filius adhuc adoleſcens Imperator deligitur, anno Chriſti 1210. auo Friderico penè per omnia futurus ſimilis. Nam quadraginta poteſtatis annos per vtramque *Fridericus II.*

fortunam impleuit, aduerſa preſſus, cum proſperà malè vteretur. Romanæ Eccleſiæ beneficium fuit, lues, & odium nouum, Enceladus Diuorum fulmina laceſſiuit & ſenſit; ab vno tandem anathemate vſtus: paterni hæres odij in Mediolanenſes pugnauit atrociter; Guelforum & Gibellinorum ad Italiæ perniciem factionibus omnia miſcuit; à Pontificibus ſolio pulſis throno deiectus eſt; reſtitutus illorum gratiæ, armatus adijt Paleſtinam, ſed ſucceſſu nullo; ad obſeſſam Parmam ſperata conditaque Victoria cecidit, & triumphali curru deiectus captiuorum gregem propemodùm auxit. Poſtremo ne quid auiti fati deficeret, vidit Diadema raptum hoſti imponi, non quidem filio, ſed quod acerbius, extraneo, reiectis liberis; flagitij pœna tranſeunte ad poſteros, & in ſeram ſtirpem vindicante crimen Eccleſia. Tarenti obijt anno 1250. impiæ vt creditur contumaciæ pœnitens, nihil ex tantis turbis præter dolorem animi colligens.

Eccleſiæ fortitudo

Eccleſia interim palmæ inſtar eluctantis in pondera, Moderatores nacta fortiſſimos, eos ſingulos victorijs pluribus deſignauit. Sanè Innocentius III. iam ante Raimundum Tolo-

ſæ

ſæ Comitem fautorem Albigenſium intrepide obſtrinxerat anathemate, ramos pernicioſos exciſurus in trunco: idemque in Ioanne Angliæ Rege præſtiterat; tam feliciter, vt eum pœnitentia eripuerit pœnę, illum reiecta pœnitentia pęna rapuerit. Ille ipſe Innocentius an. Chriſti 1215. XII. Conciliū Generale quod eſt quartum Lateranē ſe, Romæ conuocauit, quaſi Chriſtiani Orbis Centuriata Comitia, præſentibus Epiſcopis 412. vt de Palęſtina recuperanda viæ inirentur. Et quamuis in Ægypto occupanda fefellerit euētus conſilia: nihil tamen illis ſucceſſus detrahit, ex bono parente plerumque corruptus. *Conciliū 12. Lateranenſe IV.*

In Honorio geminus partus fœcundauit Eccleſiam Religioſorum Ordinum inſtitutione. Alter Prædicatorum qui à Dominico Hiſpano Albigenſium hoſte acerrimo & ſanctitatis florem adepto piè inſtituti doctrina virtutum ſtudia excolentes, pulſa cœnobijs ignorantia, ſcientias religione donatas in ærarium Dei tranſcripſerunt. *Dominicani*

Alter Fratrum Minorum, à Franciſco Aſſiſio paupertatis cultore eximio ſumpta origine; tanto prouentu, vt per vrbem Chriſtianam poſtmodùm ſparſus, Chriſti exemplum vbique *Franciſcani.*

præ-

præbuerit ; & in nouos deinceps ordines vel repullulaſcens vel repubeſcens , ſanctas propagines Iuuentamque piam in vltima tranſmiſerit ſęcula , ſecundus ſemper , idem & multiplex , ea in Franciſo authore mira patrata ſunt , vt ſpoliatiſſimus mortalium rerum , locupletiſsimuſque cœleſtium , quà copià , quà inopià Seraphinus exſcribat .

Innocentius IV. fortitudine cumulauit hanc felicitatem ; vnus maximè Friderico par ; à quo fractus peruicax animus , armatumque Cœlum in terras. Id Perfectum anno 1245. in decimotertio Concilio Generali , quod primum eſt Lugdunenſe ; vbi Fridericus anathemate perculſus & abdicatus Imperio, expeditio in Palæſtinam decretà , illius Duce Ludouico Rege Galliæ conſtituto. Eritque Lugdunum in vrbibus memorabilis , quòd omniū prima non in Gallia modò , ſed in cæteris trans Alpes gentibus , hoſpiti Cœlo præbuerit ſedem, Deique maieſtatem quantum terræ capiunt , ſinu exceperit.

Concilium 13. Lugdunenſe I.

Sed dum Italia inteſtino bello dirimitur ; Veneti iam ante potiti Creta quam Genuenſibus eripuerant ; anno Chriſti 1237. Rhodum Saracenis ex- pulſis

Veneti.

pulſis occupant;armatique poſtea Eccleſiæ nomine in Fridericum, Apuliā inuadunt: ſicut & Ferrariam Mediolanenſes; cui præficitur anno 1240. Pontificum nomine Azzo Princeps Eſtenſis familiæ, ad noſtra tempora per exempla pietatis & fortitudinis illuſtria deductæ feliciter. *Eſtēſes.*

Porrò Gallia tunc Heroum ferax pro gloria & religione certauit eximiā, Philippus regnandi laude dictus Auguſtus anno 1214. iuxta Tornacum celebrem illam Bouinenſem pugnam profligauit. Ex aduerſo ſtabant Otho, magis Imperij titulo ſpoliatus quam viribus, Ioannes Angliæ Rex inueterato in Francum odio; & Ferdinandus Flandriæ Comes; ita certi victoriæ vt captiuis vinciendis catenas ferreas circumferrent; victi tamen ſunt; Otho & Ioannes in fugam acti, Ferdinandus captus, iniectaque parantibus vincula. Otho exarmatus hac victoria, & coactus à Friderico veniam petere, haud multò poſt in Saxonia latens morbo obijt. Nec Ioanni melius, qui ab Anglis Proceribus exautoratus eſt, arceſsito Ludouico Philippi filio. Ita plerumque victoria ludit, & raro cum Superbia contubernio, felici Lauro Modeſtiam donat. *Philippus Auguſtus.*

de

Id iam oſtenſum anno ante proximo, apud Mureum in agro Toloſano oppidum; cùm Simon Monfortius Heros Chriſtianus cum octingentis Equitibus & mille Peditibus, pugnam propè incredibilem ſuſcepit & confecit, profligatis centum millibus Albigenſium; & ne turbam inconditam credas, aut prælium tantum delibatum, ducebant Hæreticorum ordines Aragonius Rex & Comes Toloſanus, quorum ille in acie pugnans occubuit. Quid Spartani iactant Thermophylas? tantò eminentior Leonida Simon, quanto victo præſtat is qui vicit. Quintò poſt anno fortiſſimus Dux in obſidenda Toloſa læſus ſaxo interijt; dignus qui Romanum fulmen vibraret, abſciſſoſque Eccleſia terris abſcinderet. Expeditionis ſucceſſores nactus eſt Reges, Ludouicum Leonem Augusti filium, alterumque Ludouicum eiuſdem nepotem; vt iam inde domandi Hæretici prouincia ſit Franciæ Regum.

Simon Monfortius.

Sed Nihil illuſtris Ludouico illo Auguſti nepote, viua calamitatum Apologia, qui nouo vincendi genere triumphauit hoſtes è vinculis. Nempe in eo Imperatorem ſuum exhibuit Deus, qui vinceret non mortales, ſed

Ludouicus Sanctus.

ca-

Digitized by Google

calamitoſiſſima, quibus mortales vincuntur. A Saracenis in Ægypto captus eſt anno Chriſti 1250. ſuiſque maior victoribus, docuit Reges quidpiam eſſe ſupra Regni faſtigium, quod in eius ruina perſtet erectum.

Et Ludouici temporibus debet Sorbonam orbis vniuerſus; Roberto Sorbonio illuſtriſſimi Collegij fundatore, circa annum Chriſti 1243. vel decennio poſt. Quam Academiam ærarium Theologiæ, ſapientum Areopagum, fidei Atlantem, Doctrinæ Cœlum ſi dixeris; adumbrabis illam non exſcribes. *Sorbona.*

Suam etiam gloriæ ſegetem Hiſpania meſſuit, anno 1212 celeberrima de Mauris victoria, poſt Calatrauam vrbem expugnatam. Ad obruendam Hiſpaniam incredibili multitudine Mauri irruperant, obruerunt quidem, ſed cadaueribus, ducentis eorum millibus in acie cæſis. Nec ad vnum Regem tanti facinoris laus ſpectauit; Caſtellæ, Legionis, Aragonis, & Nauarræ conuenerant, ad diſcriminis partem vel gloriæ. Vigeſimo pòſt quàm Academiam anno Ferdinandus Caſtellæ Rex Cordubam cepit, Maurorum arcem & regiam ciuitatem; illorum rebus poſt pugnam in deterius prolabentibus; quaſi cor- *Hiſpani Mauros vincunt.*

pus

corpus exhauſtum ſanguine, vel ſerpens contrito capite caudam vibrans.

Inter regnũ Imperij. Interea in Germania, exauthorato Friderico, fluctuauit aliquandiu ſine gubernatore Imperium, quippe Henricus Lantgrauius Thuringiæ, deſignatus clauo ab Innocentio, dum ſe illi expedit; victoque Conrado Friderici filio victoriam vrget, in obſidione Vlmæ vulneratus interijt, anno 1246. ad coronam euectus, obſequio magis quàm cupiditate. Huic altero poſt anno ſubſtitutus Gulielmus Hollandiæ Comes, licet repugnante Friderico, & poſt eius obitum Conrado filio, ſe tamen gerit pro Imperatore; donec anno 1255. pugnans contra Friſios interemptus eſt; vacauitque Imperium XIX. annis; Electorum ſuffragijs inter Richardum Regis Angliæ fratrem, & Alphonſum Caſtellæ Regem Mathematicum illum nobilem diſtractis; & Friderici liberis de Auguſtali apice malè contendentibus, cùm nec regna auita retinerent, & cædibus mutuis graſſarentur.

Conradus Rex Siciliæ. Nam Conradus anno 1254. Apuliæ Rex cum Henricum fratrem Siciliæ Regem nefariè peremiſſet, ſtatim à Manfredo Friderici nothoveneno tollitur, relicto in Germania filio paruulo

Con-

Conradino; iuſtè Diuinà Memeſi Fridericum plectente in poſteris, vt eorum liberi qui Pontificem Patrem eiuraſſent, naturæ rupto vinculo ſe ipſi perderent. Manfredus illicò, ne periret crimen, Conradini vel infantia vel morte prætexta, in peremptorum inuolat regna, ſed Neapolitanis Pontificem appellantibus, mouetur bellum pro fratricidij pœna vel præmio, quod variè geſtum eſt ad annum 1264. quo Galli in Italiam euocati, fontem nouo regno ac nouis bellis aperuerunt. *Manfredus.*

Eo quippe anno Clemens IV. Carolum Comitem Andegauenſem Ludouici ſancti fratrem vtriuſque Siciliæ regnis inaugurat, per vectigal annuum 40. millium aureorum. Nec facilior inauguratio Pontifici fuit, quàm victoria Carolo: ad Beneuentum vno prælio debellatum, Manfredoque in pugna occiſo, Italię nobiliſsiſima portio Gallorum fuit, ſed raró tam facili pretio regnum ſtetit, anno 1268. Conradinus Conradi filius Sueuiæ Dux, ſceptri iam potens, auitum repetiturus, numeroſo exercitu aggreditur Carolum, ad Fucinum lacum pugnatum eſt, & ex victore victus Conradinus, in fugamque actus, & noua calamitate ex fugien- *Carolus Andegauenſis.* *Conradinus.*

ex fugiente captiuus, cum Federico cognato Auſtriæ Duce; ſequenti anno Neapoli ſpectaculum fuit luctuoſum, capite illo coronando minutus, in vrbe regia, quam ingreſſus erat in vinculis, Friderico eiuſdem ſortis Comite. Magis Carolo miſeria quàm armis nocuit: fuitque ius ſummum, ſi non ſumma iniuria, ſumma tamen inuidia; creditumque regna tanti non eſſe, vt ijs nati ea propter perirent Principes; calamitoſiſsima regnantium ſorte, ſi throno deiectis mors vna reſtaret. In eo Fridericorum exciſa ſtirps, nec Eccleſiæ hoſtibus licuit perennare.

Ludouicus ſanctus. At de regnis caducis dum contendunt Principes: cæleſte comparauit Ludouicus Gallus. Inito enim de bello ſacro inter Reges Francum, Anglũ, & Aragonium fædere; poſtquam Eduardus Anglus Aſiam tenuit, & Ludouicus in Africa capta Carthagine Tunetum obſidet; lue peſtilenti in caſtri ſortã, eadem dignus immortali vita Princeps ſublatus eſt anno 1270. Verè apud poſteros virtutum meritis ſanctus; ſed ſanctitate regia, quæ fortitudinem & animi robur incenderet; adeò Dei eſt non officere muneri quod impoſuit, nec Cęnobitam in Rege præſtare.

Hoc

Hoc tempore bello flagrans Italia viros alebat Chriſtianæ ſpacis feciales. Thomam Aquinatem, & Bona uentura Etruſcum; vtrumque doctrina & pietate percelebrem; hoc tamen diſcrimine, quod Thomas ſplendorem proſapiæ clauſtri teneb:is texit; Bonauentura è Franciſci tunica ad ſplendorem purpuræ euecto: at ille idem doctrina quamuis altè imbutus, tamen pietatis ſenſu commendatur, alter verò tametſi penitus Deo delibutus, doctrinæ fama venit ad poſteros; adeò parca laudis humanitas eſt; nec vnum in geminis ſinit excellere. Sanè Thomas deductam cęlo Theologiam terris impertijt, vt in eo vel hoſpitantem Angelum, vel eum inter Angelos hoſpitem credas.

Thomas Aquinas Bonauentura.

In Oriente interim Græcorum Imperium ad Gallos diuertit, ab ijs ob tentum per annos 48. Primus Imperator Balduinus Flandriæ Comes; qui anno 1204. expulſo Murzuflo Alexij peremptore, à Latinis Principibus Conſtantinopoli inauguratus eſt; enitente maximè cæco illo perſpicaciſſimo Dandulo Venetorum Duce, ne quis Latinorum Venetijs proximus imperaret; Nec tamen Balduinus totũ Imperium vnus obtinuit; nam vt è Coloſ-

Gallorũ in Græcia Imperium.

ſo

ſo Rhodio multę ſtatuę fuę sũt, ſic ex ruina Imperij dominationes plurimæ natæ. E Latinis Bonifacius Marchio Monteferratenſis Peloponneſi Rex appellatus eſt; Athenarum Godefridus Trecenſis; Theodorus Laſcaris Theodori Comneni gener Nicææ in Bithynia nouum regnum condidit; Dauid & Alexius fratres Andronici Tyranni nepotes, in Ponto Trapezuntinum regnum poſuerunt; aliud ſed admodum breue ſibi Theſſalonicæ Theodorus Angelus quæſiuit, ſtatim à Myſis captus & excæcatus. At quàm minimam orbis partem quam multi diuidunt; vt dicas in grano formicas certantes.

Sed Balduino diuturna pax non fuit; nam primo anno interceptus à Ioanne Myſorum Duce coniectus in carcerem, pædore aut tormentis perijt; fato Orientalium Imperatorum, vix ſuà morte fungentium. Huic ſucceſſit Henricus frater, continuis Tartarorum irruptionibus infeſtatus, (ij quippe ab Aſiatica Scythia ingẽti numero prorumpentes Saracenis & Gręcis paſſim occiſis, innumeram mortalium vim exhauriebant) qui pace cum Theodoro Laſcari contractà, decem annos Imperium tenuit; ſi ſit

Im-

Digitized by Google

Imperium ſuorum intereſſe calamitatibus, nec mederi.

Id tamen qualecunque ad eius generum Petrum Antiſiodorenſem delatum, & eidem ſtatim ereptum, ac Roberto filio virtute Iolantę coniugis traditum, in Balduino nepote deſijt; qui vno ſupra 30. annos Imperator, Chriſti 1261. à Michaele Paleologo, ex vetere Palæologorum, & Comnenorum familià, eò depulſus eſt; fraude & inſidijs, hoc eſt Græcis moribus: nam Francis Conſtantinopoli abſentibus, noctu per proditores patefacto ingreſſu, ab hominibus octingentis capta vrbs regia, redditumque Græcis imperium, cymba profugit Balduinus, ſola præteritorum memoria in poſterum ſe conſolans, vel macerans.

Anno Chriſti 1274. Tandem poſt diutinum inter regnum, Electores in Rodolphum Habsburgenſem Comitem conueniunt, debentem virtuti plura quam fortunæ, quique ſolis meritis ambiret Imperium, Hic ſua contentus Germania, Italiam Imperatorum ſcopolum vel fugit, vel ſpreuit, numquam perſuaſus eam vt adiret. Et habuit in Germania triumphorum materiam: primum in Ortocaro Bohemiæ Rege opibus præpollente, quem armis, & con- *Rodolphus I.*

contemptu fractum adegit ad veniam, iterumque reparatis viribus tumidum, vicit in acie à gregario peremptũ milite. Inde Auſtria Alberto filio data, familiæ Auſtriacæ celeberrimæ in poſteris Regumque feraciſſimæ nomé dedit. Et in Heluetios Burgundoſque quater & decies repetitis pugnis totidemque palmis, Victorioſi titulum Rodulphus adeptus eſt; vbique dignus quem ambiret victoria. Iam ſenex obijt, clementia & comitate morum infra Auguſtum; imò ſuprà, cùm maximè Principes demiſſione ſui emineant.

Concilium 14. Lugdunẽſe 2. Eodem anno quo Imperium Rodolphus inijt, habuit Lugduni Gregorius X. Concilium Generale XIV. Lugdunenſe II. præſentibus quingentis Præſulibus; in quo actum de Palæſtina recuperanda, Regibus Europæ ad ſacram expeditionem incenſis; quin & Paleologo Romanam Eccleſiam ſupremam fatenti, conceſſum Orientis Imperium, vt adunatis animis, vires facilius iungerentur. Sed pia conſilia mors ſancti Pontificis diſturbauit, & profanus Principum ambitus ſanctiſſimis votis interceſſit.

Anno Chriſti 1282. Eruperunt preſſa diu conſilia; cùm Galli omnes per Sici-

Digitized by Google

Siciliam fuſi, ipſo Paſchatis die, & (ne immanitati ſacrilegium deeſſet) ſub campanæ ſignum ad veſpertinos hymnos conuocantis, in ſingulis oppidis ab ipſis Siculis contrucidati ſunt. Cædis cauſa, Siculorum in Gallos excedentes odium; auctor, Petrus Aragoniæ Rex, qui ducta in vxorem Conſtantia Manfredi Nothi filia, ex qua liberos ſuſceperat, Friderici regna quaſi dotalia repoſcebat; Inſtrumentum, Ioannes Prochyta, qui religioſo cucullo tectus, *hoc eſt ouina pelle lupum diſſimulans*, impunè Siculas vrbes concurſans, odiorum flammas incenderat; ſocius, Michael Palæologus, qui vt Carolum amoliretur imminentem Byzantino Imperio, (Carolus enim filiam deſponderat filio Balduini) aurum Aragonio ad dicendum dolum, vt fertur ſuppeditauerat. Ita *ex libidine, odio & ambitione, ſceleratiſſimis parentibus, orta proles illa flagitioſiſſima*, & patrata cædes apud Chriſtianos, quam in Mithridate damnauit olim barbaries, *adeo nihil eſt quod libido regni non violet*.

Petrus Aragonius

Aragonius Sicilia potitus eſt, & iacta ſunt diuturnæ Gallos inter & Hiſpanos diſcordię fundamenta, quę poſteri magno mortalium malo, nimis ſtrenuè

ad faſtigium educent. Interea Carolus Diuina & humana ope vltionem intendit, Martini Pontificis anathemate, Gallorumque armis accinctus; ſed alterum Petrus contemptu eluſit; alterum fraude; ſingulari pugnà ad Burdigalam Carolo indicta; ita diſiectum à Sicilia bellum, nec ad Burdigalam pugnatum; Aragonio detractante certamen, cuius præmium iam occupauerat.

Carolus Claudus. Inde a Sicilia in Aragoniam bellum illatum, ſed trium Regum lugendum funere; quippe eodem anno, huius ſæculi 85. Petrus Aragonius tanti fax incendij deceſſit ex vulnere; Philippus Audax Franciæ Rex dum Perpiniano capto redit ad ſuos, ex morbo obijt; & Carolus Neapolitanus tædio, & dolore, non Siciliæ modò à continenti ſua auulſæ, ſed captiuitatis filij Caroli Claudij, quem Rogerius exul Apulus pugnantem nauari prælio ceperat, victumque Aragonijs dederat. Is poſtea à Conſtantia Petri vidua vltionis libidine neci admotus, eiuſdem pietate pro Chriſto paſſo ſtatim ereptus, ſibique reſtitutus abdicata Sicilia, nouis iterum bellis cum Iacobo Pe-

rit

tri filio, per vim extorta repetens, componetur; vtroque ſuum affirmante, quod iure alter, & alter teneret.

Sed & abierat anno 1283. Michael Palæologus, qui 22. annis potitus Imperio, Latinorum cautior quam Turcorum, dum Europam ſeruat, Aſiam perdit; Turcis in ea ſeptem Satrapias conſtituentibus. Ita præpoſtera ſemper Ambitio, & oculata à fronte, à tergo cęca eſt; & dum fluctum frangit, ruit in ſcopulum. *Michael Palæologus.*

Hoc tempore Raimundus Lullus in Hiſpania, magnum Amoris humani, Diuinique ſpecimen fuit. Siquidem mulierum amoribus penè ad inſaniam implicitus cum reſipuiſſet, cœleſtibus flammis ſic exarſit, vt ſanctè phaneticus, per agros diſcurrens, vbique nouum incendium circumferret. De litteris bene meritus dicendi artem ſcripſit, vel Labyrinthum ingenijs poſuit; notior poſteris famoſa auri arte quam pietate; vt mali quàm boni tenacior fama eſt. *Raimundus Lullus.*

Anno 1292. Adolphus Naſſouius conſequutus eſt Imperium Occidentis, geſſitque ſex annis cum dignitatis tantæ ruina, nam bello concito Philippum inter & Eduardum, Anglo ſtipen- *Adolphus Naſſouius.*

Digitized by Google

diariam militiam pollicitus, Germanis in contemptum venit, Albertumque Auſtriacum æmulum excitauit. primum vt ſe hoſtibus Gallis adiungeret, dein vt repudiata affinitate, Romanorum Rex ſignatus, in ipſum Auguſtum armis contenderet. In prælio læſus Adolphus perijt, relinquens Alberto laureatum Imperium; Francus, & Anglus contracto fœdere, Adolphum vt communem hoſtem inſequuti ſunt, qui fidem auro mercatus auro feſellerat.

Celeſtinus Anno poſt altero Petrus Morronus, Celeſtinus dictus, in Pontificatum ſummum euehitur; ſed cùm priuatæ vitæ aſſuetus, negotiorum turbam horreret, ſolitariam ſanctitatem negotioſæ anteferens, ſe dignitate ſponte abdicauit. Iam ante Ordinis conditor, quem Celeſtinorum dixit poſteritas, Cœlitum vitam receſſu, abſtinentia, ſacriſque precibus imitantium; Petro ſucceſſit Bonifacius VIII. rebus agendis aptior, fortaſſe pluribus quam par eſſet.

Scotus Lucebat hoc tempore Ioannes Duns; Scotus origine, Franciſcanus familia, fama & meritis Coſmopolitanus, hoc eſt ciuitate totius orbis donatus, dignus qui ſubtilitate ingenij cum ſoli-

ditate

Digitized by Google

ditate Thomæ contenderet; paremque pari opponeret in arena Scholæ certantibus.

Anno Chriſti 1298. Albertus Auſtriacus Rodolphi filius imperauit; bellis in Germanos ſuos exercitus, quod ad nutum ſubegit maioribus dignus, niſi minora Martiam indolem conſumpſiſſent. Nono Imperij anno nefariè trucidatus eſt, dum in Bohemos bellum appararet, à Ioanne fratris filio, quod eius bona diutius pro tutore teneret *impiè quidem, ſed occulto iuditio Adolphi animam repetente.* *Albertus. Auſtriacus.*

Sub ea noua Heluetiorum Reſpublica circa annum 1307. ſumpſit originem. Eorum pauci Alpium incolæ ab Imperatoris miniſtris vexati, inito fœdere ceperunt iniuriam propulſare; à paruis initijs per gentes multas fœdus inualuit; facilè animis ad tutelam ſui coaleſcentibus, perſtatque hodie potentiſſimos inter Principes illibatum. Gens tam expers ambitionis quàm amans libertatis, tuendorum potius quàm promouendorum finium cupida, non tam ſuis montibus quàm votorum modo circumſcripta, alienam hactenus ambitionem fregit, dum ſuam tenuit; adeò tutiſſima ſunt quæ medio- *Heluetiorũ fœderatio.*

cria, omniumque decreſcunt minima, quæ creſcunt minimè.

Curtracenſis pugna Gallia interim bello Flandrico grauem iacturam paſſa eſt, in pugna ad Curtracum edita anno 1302. vbi temeritate Roberti Atrebatom Comitis flos nobilitatis exciſus, cum ipſo Roberto; preſtantiſſimis Equitum turmis ſe deinceps in Liſæ amnis foſſam Andabutarum inſtar præcipitantibus Ibi verè Gallica pugnatum indole, hoc eſt imperterrito ſe cœco animo; quis enim oculatus ad prælium non inſpecto campo proceſſiſſet; *Sed ars illa belli noſtris Heroibus Ludouicæo ſæculo debebatur*. Excepit & Philippum Regem tumultus nouus à Bonifacio Pontifice ſuſcitatus; quo tamen defunctus nouam Romam Lugduni in Gallia ſua vidit.

Clemēs V. Nam anno 1305. Clemens V. Burdigalenſis Lugduni à Cardinalibus Pontificia thiara coronatus eſt Pompa ſupra regiam, quam tres Reges ornarunt, Francus, Anglus, & Aragonius; ſed prope lugubris; pariete collapſo, coronatiſque capitibus ſi non exitium, at timorem exitij grauem inferente; Ioannes tamen Britanniæ Duce ruina oppreſſo: ita ſibi eſt proſperitas oneri, & quæ pompam augent, ruinam vrgent.

gent. Pontifex tumultuum Italicorum pertæſus, tota Italia factionibus Alborum & Nigrorum ſciſſà, Sedem Pontificiam Roma Auenionem tranſtulit, vbi hæſit annis minimùm 70. Vrbs Gallica quidem, ſed Phocenſis Prouinciæ, & Neapolitano Regi attributa, ſplendorem Curiæ gratulans excepit, ornata deinceps præclariſſimis ædificijs ſacris, & profanis, quæ tantorum hoſpitum amplitudinem celebrent. Tres Cardinales Romam legati, qui res Italię adminiſtrarent.

Auenio Pontificum ſedes.

Circa hæc tempora, pixis nautica ingenioſo inuento, ſed prorſus ancipiti ad nauigationis vſum reperta eſt; qua ad acum magnete illitam venti indicarentur, curſuſque nauium dirigeretur. Certè tanti non erat hauriri fluctibus, armare ſcopulos noſtra audacia, & ventoſæ artis beneficio prouocare ventos, ac in peregrina naufragia ſeſe immitare.

Acus nautica.

Anno Chriſti 1293. Andronicus Palæologus Michaeli patri ſucceſſit, longa dominatione 40. propemodùm annorum calamitates longè producens. Turcos infenſiſsimos paſſus eſt, à quibus tota deiectus Aſia, vix Europam ſuam defendit; quos in opem eciuerat Maſſageras, quaſi hoſtes deeſſent,

Andronicus Paleologus.

Digitized by Google

moleſtiſſimos omnium expertus; idem in Rogerio famoſo illo Pirata Apulo miſeriæ perferens, quem adſcitum ſocium prædonem ſenſit: acceſſit ad cumulum, domeſticum malum, Andronicus iunior, ex filio nepos, cuius corrupta adoleſcentia fratri Manueli & Michaeli patri attulit mortem, illi quidem ignoto inter nocturnas graſſationes, huic dolore & tædio. Nec in eo conſtitit perditus iuuenis, ſed in auum rebellis, ab inuito extorſit Imperium, tanto ſenis dolore, vt corruperit oculos luctu; quà miſerià octo annos protracta, tandem vitam poſuit rerum aduerſarum curſu longiſſimam.

Othomannus. Sed quod omnium acerbiſſimum & Chriſtianis luctuoſiſſimum, ſub eo, nimirum anno 1300. natum eſt Imperium Turcicum, Aſiaticis Europæiſque terribile, in Othomanno Satraparum Aſiæ potentiſſimo, cui cum Bithynia obueniſſet, idem Satrapias cæteras ſibi ſubiecit, gradumque poſteris ſtrauit, ad erigendam ſublimem illam poteſtatis molem, quà orbis premitur, gemitque perdiu diræ tyrannidi mancipatus.

Henricus 7. Luxēburgus. Anno Chriſti 1308. Henricus Comes Luxemburgius dictus Imperator vt con-

conditionem à Clemente Pontifice impleret, ſopita Germania, in Italiam properauit, quam Præfecti ſinguli in tyrannides ſingulas partiebantur. Ibi ſolito Tranſalpinis more, fauſta primordia, infelix fuit exitus. Nam ad Padum vrbes Guelphorum domitæ, expugnata Brixia, Roma in verba eius adacta; ſed inter hæc proſpera Valramum fratrem & Beatricem vxorem amiſit, hanc morbo, illum vulnere; ipſe tandem morbo abſumptus; haud ſine veneni ſuſpicione, cum in Robertum Neapolis Regem, quem exautorauerat, arma intenderet; anno 1314. autoritatis ad ſuperbiam tenax; quippe, fato quodam Hericiani nominis Pontifici detrahebat Italiam.

Interim anno Chriſti 1311. habetur à Clemente V. Vienne Galliæ Concilium Oecumenicum, ordine 15. cui interfuere Patriarchæ duo Orientales, Epiſcopi 300. præter Reges Francum, Anglum, & Aragonium. Ibi actum de Terræ Sanctæ expeditione, damnatæ hæreſes, & extinctus Ordo Templariorum; quos multorum criminum reos, partim ignis abſumpſit, partim texit exilium; eorum bona vel Franciæ Regi conceſſa vel alijs ſacris Magiſtratibus adiudicata, vel Equitibus S. Ioannis

Concilium XV. Vienenſe

Templarij

T 6 nis

Digitized by Google

nis adiudicata; quibus poſtea tradita Rhodus Inſula Saracenis erepta, Rhodiorum equitum indidit nomen.

Ludouicus Bauarus. Anno Chriſti 1322. vidit Imperatorem Ludouicum Bauarum, poſt interregnum octennij. quo diuiſis Electorum ſuffragijs, hinc Ludouicus Bauarus, inde Fridericus Auſtriacus Germaniam bello diuiſerant. Tandem multa poſt prælia; vltimo captus Auſtriacus, vir fortiſsimus, cùm ſuà manu 50. hoſtium confodiſſet, fortunè fortitudini inſensà, ſibi captiuitatem, Imperium æmulo peperit: quo tamen abuſus ad ruinam Pontificum, poſtremò ruinà quam apparabat obrutus eſt. Quippe in Italiam profectus, Gibellinorum factionem inſtauratam pro viribus in Ioannem 22. inflammat; Romæ in ipſa veritatis ſede Pſeudopontificem Nicolaum à quo acciperet coronam collocat; fraterculos quoſdam infenſos Pontifici fouet ac tegit; ac demùm in Germaniam redit, coronà auctus; ſed infelici, & Pontificijs execrationibus iuſtè deuotà. Tadem Clemente VI. Ioannis & Benedicti diris rem addente, Electores ab ipſo exciti, Carolum Bohemiæ Regem abdicato, Ludouico Cæſarem dixerunt. Ludouicus haud multò poſt equo lapſus in venatione diem extremum clauſit; in-

fen.

ſenſiſſimus Imperatorum Romanæ Sedis hoſtis,ſed vltimus; quaſi Orcus victus poſtremum virum effuderit, & inſtar morientium anguſtiuum poſuerit vitam in vulnere.

Circa hęc tempora ſidera duo fulgebant in Italia benigniſſimà luce. Alterum Robertus Neapolis Rex, Caroli primi ex filio nepos,virtutibus Regijs cumulatiſſimus, nec priuatis infra Reges inops; doctrinà & amore in litteras, atque litteratos. Ornauitque Deus felicitate virtutes,ſcriptis litterati; vt famam amplam, & meruerit,& aſſequutus ſit. *Robertus.*

Lumen alterum Franciſcus Petrarcha, qui Florentinus ortu,educatione Auenionenſis, quam plurima ſcripſit verſu & proſà, lingua patrià & latinā; Lauræ amoribus celeberrimus. Huic intermortuæ litteræ vitam debent, quas contemptui habitas commendatiſſimas fecit; Diu iactatus variè fortunà, tandem in receſſu Patauino conſenuit, cumulans ſtudia pietate, dignus cui terrarum orbis de inſtauratis litteris trophęum poneret. *Petrarcha.*

Anno Chriſti 1336. Natum eſt bellum Anglo. Gallicum II. grauiſſimum omnium, quoque Gallia tantùm non perijt, Orta ex affinitatis vinculo lues; *Anglicū bellū II.*

Edu-

Eduardo III. iure materno regnum Galliæ poſtulant, quod Philippus VI. poſtremò Regi patruelis, ſibi per legem Salicam arrogabat. Ius di-ctum eſt armis per ducentos annos, quibus Galli tametſi inferioris, Deo tamen patrocinante, litem non ſine prodigio impetrarunt. Nobilis in paucis pugna Creſſiaca in Ambianis, quà Philippus fortiſſimè dimicans in fugam actus, 20. millibus Gallorum cæſis, in quibus Ioannes Bohemię Rex, oculorum tenebras animi acie illuminans, alijque è nobilium flore præcipui. Inde Caleſium expugnatum fame, & Anglia Franciæ propemodùm iuncta. Nec Ioannes Philippo patre felicior, qui anno poſt decimò in Pi-ctonibus pugnans, ab Edoardo Princi-pe pugnam deprecante, non modò vi-ctus, ſed captus eſt cum Philippo fi-lio, & in Angliam abductus, hac fortitudinis glorià, quod fugam neſciret. Pax quidem ad Britiniacum coaluit, anno 1368. Sed admodùm fragilis, & grauius ſtatim diſſoluenda.

Mauri ad Salsũ victi. Longè illuſtrior in Hiſpania Caſtellani Regis victoria, quà ad Salſum amnem, anno 1340. ducenta Maurorum millia ceciderunt; poſtquam Albohacen Mauritaniæ princeps, tranſ-

miſſo

miſſo Mari, ſpe inuadendę Hiſpaniæ, non tam ad prělium quam ad palmam decurrerat. Sed Dei eſt ſuperbos calcare, & ferociam intumeſcentem infringere.

Ioannes Palæologus. In Oriente anno 1341. Ioannes Palæologus Andronico Iuniori ſuccedit, ſub tutela Ioannis Cantacuzeni: ſed ambitio fide potior vt tutori regnum, ſic pupillo mortem comparabat; donec iam adulto pupillo, cui hactenus conſuluerat ætatis infirmitas, à Græcis in Monaſterium truſus eſt Cantacuzenus, in quo Hiſtorias ſcriberet, redditumque Palæologo paternum Imperium. Deus enim ſcelera aliquando plectit im ſemine, & parcendo punit naſcentia.

Carolus IV. Anno Chriſti 1346. Carolus Boheiniæ Rex abrogato Bauaro Imperator, poſtquam æmuli vel armis victi vel tempore mitigati, artibus pacis inclaruit, quam ſollicito ſemper animo coluit. Ideò litterarum, quæ pacis proles, ſtudioſiſſimus, Academiam Pragæ excitauit, quà Bohemi ſui barbariem ponerent, & ipſe quinque linguarum peritus, in quibus Latina, quod illo æuo rariſſimum Principi, tam fuit ſtudendi exemplum quàm ſtimulus. Reipublicæ amans, Bullam Auream condidit

didit, ad comprimendum Procerum ambitum & ad deſignandos Ordinum gradus, religioſiſſimus vel maieſtatis diſpendio, ſtratoris officium Vrbano V. Auenione præſtitit, equitemque Pontificem ſequutus eſt pedes, gnarus nullum faſtigium Deo non ſubijci, nihilque augustius quàm ob eum ſeſe demittere. Hoc vno culpatus, quod Bohemiæ regno plurimum ſtuduit, minus Imperio, viſuſque eſt poſteris non Reipublicæ proſpexiſſe.

Turci in Europa. Anno Chriſti 1360. Grauiſſimam res Chriſtiana iacturam patitur, nam Amurates tertius Turcorum Imperator, inito fœdere cum Ioanne Palæologo Genuenſium nauibus ſexaginta ſuorum millia in Europam tranſmittit ſpecie quidem iuuandi Græcum contra Triballos, reuera vt alieno prætextu promoueret rem ſuam. Quod actum eſt, & Adrianopolis in Thracia Turcici facta Sedes Imperij, ipſeque Palæologus Amoratis factus vectigalis; pœna iuſtiſſimà ſocietatis turpiſſimæ: ſed nec allegendus is ſocius, qui poſſit eſſe, cùm libuerit dominus. Amurathes poſtea à transfuga occiſus, 37. prælijs defundus.

Roma Pontifex redditus. Anno Chriſti 1377. Gregorius XI. Auenione Romam ſede translata, vrbi

Auguſtæ

Auguſtæ primum ornamentum reſtituit, toiſque Italiæ diuturnis bellis oppreſſę ſpe pacis illuxit. Hic ortu Gallis patriæ commodis antepo.nens Eccleſiam, verè ratus eſt viro forti patriam eſſe orbem terrarum. Quia tamen graues morbi duris, & acerbis corantur remedijs, hinc ſequutum eſt immane ſchiſma 30. annorum poſt Gregorij obitum; cùm ab creato Vrbano VI. deficientes quidam Cardinales Pſeudopontificem Clementem VII. delegerunt; cui poſt annos 14. ſubſtitutus Petrus de Luna Aragonius; obnatiſſimo animo dignitatis vmbraticæ vel ad mortem cuſtos, nec fortaſſe vnquam magis in alio orbis obſtupuit vim ambitionis.

Anno Chriſti 1379. Venceslaus iam patre Carolo viuo Cæſar dictus, eo mortuo non tam geſſit Imperium, quam infecit. Pragæ in Bohemia frequens, vino luſtriſque marcidus, paternam ſapientiam turpiſsimis vitijs obliterauit. Imò flagitijs crudelitatem adiungens, Carnificem habebat pro comite, qui ad nutum noui Neronis quemque vt eſſet libitum interficeret. Bis à ſuis coniectus in carcerem, bis euaſit; ita in aduerſis ſiccus, & tempe.rans, vt proſperis redditus ſtatim nequitia *Vēceſlaus.*

quitia

quitiæ redderetur; nunquam enim cũ bona mente in gratiam redijt, annos 21. hanc luem Germania tulit, donec abrogatum ei Imperium à Semptemuiris, & publica labes expuncta. Inſanabilis vomica, quam remedia etiam alerent.

Carolus VI. Galliæ Rex. Mirare interea, quam rara virtutum in ſtirpe ſeries, nam quod Venceslaus in Germania, id propemodùm Carolus ſextus in Gallia; niſi quod ille priuatos perdebat, hic publicum, qui Caroli ſapientis, & vere cunctatoris filius, (nam rem Gallicam cunctando reſtituerat) temeritate & ſtoliditate cùm paternam operam corrupiſſet, regnum antiquiſſimum orbis ſic proſtrauit, vt humanâ maius ope remedium vno fuerit cœlo arceſſendum.

Bombarda Et anno huius ſęculi 80. ſub illa Imperij lue Venceslaus, hominum & orbis lues inuenta prodijt. Reperta enim maiora illa tormenta bellica euertendis munitionibus opportuna; autor Bertoldus Germanus, prius adinuento nitrato puluere; vſique primùm Veneti, in foſſa Clodia recuperanda. Nullo fortiori telo Bellum ſe inſtruxit, quo ſimul plures quaſi vnum perderet, quid homines Mortem armat s hoc fulmine? quid alas currenti,

& in-

& inſanienti furorem additis.

Anno Chriſti 1381. Carolus Dirrachinus ingratiſſimo animo Ioannam Reginam Neapolitanam exutam regno puluillo ſuffocat, & mortuæ ſpolium, Thronum inſcendit. Ioanna Roberti Regis, doctrina & felicitate præclari neptis, ab ineunte adoleſcentia coronata, quaterque nupta, calamitatum ſcopus plurium fuit. Liberata ſuſpicione infami, quam incurrerat ob cædem mariti Andreæ Hungari, non ideò miſerias depulit, nam exul ſepius vidua, deiecta non rarò, tandem reſtituta eſt, vt premeretur, Vnius ſanè criminis conſcia, quod ſciſma promouerit; Clementis VII. Fautrix eximia, cuius & pœnas morte perſoluit. Hæc Ludouico Andegauenſi adoptato regni ius dedit, Regiæ litis, hoc eſt bellorum, ferax ſeminarium. *Ioanna Neapolitana.*

Anno poſt ſexto Carolus Nauarræ Rex Franciæ virtus, poſt turbas plurimas, in ea exercitas, ſuum ipſe funus viuus confecit; dùm ad vires malè deperditas, reficiendas, inſutus linteis aqua ardente perfuſis, admota filo candela, flamma concepta eſt. Ita mors in remedijs quæritur, & telo, quo pellitur, ſæpe vincit. *Carolus Malus Nauarrus.*

Anno Chriſti 1309. Tamerlanes

Digitized by Google

Baiazethem potentiſsimum Turcarum Principem plurimiſque ſuperbientem victorijs, occurrentem in Cappadocia cum trecentis Equitum, & ducentis peditum millibus, magnà internecione profligat, captumque & vinculis aureis grauem ferreà includit cauea, eius dorſo vtens quoties equum inſcenderet. Victuſque Baiazethes tam ignominiæ ſenſu quam prælio, capite in caueam illiſo, necem ſibi intulit: proſtratæ ſuperbiæ exemplum ingens; quale per ſæcula exhibet Deus; ne mortales ſui obliuio capiat, nec, quod totà nititur, fixum eſſe credant.

Tamerlanes.

Hic Temir ſiue Tamerlanes, Scytha origine, tantus è gregario milite Imperator, fortunæ ſuæ artifex, poſtquam Indos Parthoſque ſubegerat; vbi à Baiazetho irriſus eſt, quem de reſtitutione exulum compellauit, in eum progreſſus, iam Ægypto & Meſopotania ſub iugum miſsis, vniuerſam Aſiam in prædam habuit: donec cruore & vaſtitate terrarum ſatur, opulentià ſupra votum grauis; reuolauit in Scythiam ad comprimendam rebellionem. Tertiò poſt anno ſuo fato mortuus ſucceſſores habuit filios quibus paternum Imperium pro diſcordia fuit, quà mu-

tuis

tuis cædibus conciderunt. Ita fulmen Tamerlanem dicas, quod illata clade euaneſcit.

Anno Chriſti 1400. Rupertus Comes Palatinus Venceslao ſuffe-ctus, prudenter & fortiter admini-ſtrauit Imperium; vno infelicior, quod cum Italicis tumultibus ſe im-miſcuiſſet, fortior gubernatore pro-cella clauum excuſsit, & ipſa re-media morbus validior exigit: ipſe in Germaniam ſuam receſsit, quam tota propemodum Europa bellis con-flagrante, illæſamde cennio regiminis texit. *Rupertus.*

Eo tempore calamitates Orientis egregias opes occidenti pepererunt; Chryſolora, Gazà, Trapezuntio, alijſ-quæ doctis è Græcia profugis, & in Ita-liam theſaurorum cumulos deferenti-bus; nimirum litteras doctrinam & ſtu-dia; quorum occidens iam pluribus an-nis egentibus, in feritatem barbaram ſyluefcebat.

Anno Chriſti 1414. Sigiſmundi Imperatoris accuratiſsima ſolicitudi-ne habitum eſt Conſtantienſe Conci-lium, in quo ad opprimendum ſchiſ-matis virus, creatus Pontifex Maximus Martinus V. alijque depoſiti: Ioannes Hus & Hieronymus pragenſis, quod Viclefi Angli ſpargerent hęreſim, viui *Concilium Cōſtātienſe.*

Digitized by Google

concremati:contumaciſſimo ad mortẽ animo vimque flammarum laruà conſtantiæ ſuperante, ita quandoque virtutis ſpecie vitium fallit, & ignorantibus caſus effecta imponunt.

Huſſita. Orta eſt tamen è bono vt parente gemina ſoboles exitioſa, Huſſitæ, & Baſileenſe Concilium. Huſſitæ Duce Ioanne Ziſca, 40. militum numero armatus anno Chriſti 1419. Sigiſmundum Bohemia pellunt, eamque immanitate ſumma deripiunt, & hęreſim latè ferro propugnant. Stetit hæc per quinque annos, quam diu Ziſcæ ſuperfuit vita, quam aſſiduis illuſtrauit victorijs, Tabore vrbe in monumentum gloriæ ex ædificata: Victoriæ tam certus, vt eam etiam cæcus inuenerit: nam vtroque orbatus lumine pugnauit & vicit, quis oculatam Victoriam dicat, quæ cæcum ſequatur? peſte tandem perijt, patriæ lues & religionis, vel vincendo. Inde Huſſitę in duas factiones diuiſi: nec tamen, quod mirum, oppreſſi: diu Germaniam direptionibus & cædibus violarunt.

Concilium Baſileenſe Baſileenſe Concilium minus damnum intulit, maiorem iniuriam. Cùm enim à pijs primordijs in parua conſilia degeneraſſet: non tantum in pontificem Eugenium inſurrexit, ſed etiam anno 1438. Amedeum ex Duce

Sa-

Sabaudiæ iam ante Monachum vltrò agentem, Antipapam dixit, & Felicem nuncupauit, quaſi vitæ prioris ſanctitas illuceret ad nefas, & depoſitus Principatus ad dignitatum apicem eſſet gradus. Is tamen poſtea tam Felicem poſuit quàm Armedium, & renuntiato ſponte faſtigio, quod oneri erat, pace publicà per demiſſionem priuatam redempta: obire maluit Monachus, quàm Princeps, vel Principum Paſtor.

Anno Chriſti 1419 Belli incendio, quod in Gallia Angli concitarant, iniectum eſt oleum, cæde Ioannis Burgundię Ducis; quæ ſub oculos Caroli Delphini ad Monterigolum patrata, vniuerſam Galliam penitus obruit. Et vero regnum tot annos incolume, vix vnquam propiùs à caſu abfuit. Nam inde Philippus Ioannis Burgundi filius Anglo adiunctus Lutetiæ Rex Carolus iam ſui impos, vxor, filia, Catharina poteſtati eius contradicti; poſt nuptiæ inter Henricum Anglum & Catharinam contractæ, Suſceptus Henricus filius, & adhuc bimulus Lutetiæ coronatus; tenuitque bellum triginta fermè annos continuos, nulla pace, nullis inducijs temperatum Carolo Delphino & poſtea Rege, ęgrè Bituricis regni *Gallia Anglica.*

vel

vel iecturam vel ſpem moderante.

Aureliacenſis

Sed tantis calamitatibus empta proſperitas tandem illuxit, Deoque placuit probatam conſtantam coronare. Et ne motas diuinitus machinas cogites; id inſtituit Deus anno 1429. per puellam, extraneam, ruſticam, tam egenam rerum quàm inſciam; quę ſtupentibus hoſtibus, Gallorum ſpem excitauit & fouit; vt in poſterum Gallia ſit cœlo charior; imò gratior, cuius maximè beneficium eſt. Ioanna Virgini nomen, Lotharingia patria, ætas viginti anni, ars ouium cura; quibus ſi opponas arme tractata, liberatam Aureliam Regem Rhemos ductum, Anglos ſæpè victos; Mireris Deum magna patrantem, & in arrogantiſsimos Goliathos Dauidis miracula ſuperantem. Paſſus eſt tamen captam ab hoſtibus Virginem, ignominioſa & crudeli morte interire, vt excocta flammis integritas, & aduerſis leſa proſperitas, & humanitatis ſordes abſtergeret, & ad cœlos purior ſcanderet Sanè Virgò tam mortua quam viua rem Gallicam iuuit: reconciliata Burgundi gratia, reſtituta Lutetia. Angli expulſi, receptum Imperium, vel ſunt appendices vincentis dum viueret, vel affectus precantis dum vixit; debuitque Carolus precarium ſcé-

ſceptrum titulumque Victoris, vel infirmæ [Virgini, vel quod idem ſit potentiſſimo Dominio Regum Deo.

Anno Chriſti 1438. Habitum eſt ab Eugenio IV. Pontifice Concilium Generale XVI. inceptum Ferrariæ, ac finitum Florentiæ, quod inde dictum eſt Florentinum; magna Chriſtiani orbis celebritate; cùm adeſſent ab Oriente Imperator Ioannes pluresque Patriarchæ; à quibus contracta vnio cum Latinis, Græcorum & Armenorum; vnde Baſſarion Nicęnus Epiſcopus, & Iſidorus Ruthenorum Archi-Epiſcopus, viri doctrinarũ laude clariſſimi quod ad concordiam inuitùm contuliſſent, donati ſunt Purpura, cui ſplendorem tantum arceſſiuerant. Fuitque celeberrimum Eccleſiæ Trophæum hæc vnio niſi perennitatem Græca inconſtantia per inuidiam graſſata detraxiſſet. *Concilium 16. Florentinum.*

Annus Chriſti 1440. in faſtis maxime recenſendus, nouam vidit Artem; per quam ingeniorum fœtus immortales, expedita ſtudendi ratio, & literarum curſus promotus eſt. Eius Ioannem Guttembergium inuentorem, poſteritati oſtentant æternis encomijs proſequendum: Hæc ars Typographica dicitur, qua vna, prio um temporum felicitatem extinguimus; niſi quod cæteras artes *Typographia.*

hominum æmulatur, paratque gladium, quo tam ciuis quàm hoſtis pereat. Sane librorum colluuies hanc accuſat, ſuaque ipſa copia premitur], ac peccans exuberanti perdidit ſtylum facilitate ſcribendi. Arti huic ſtatim materiam præbuit Nicolaus V. tam litteratorum amans quàm litterarum, quas aſſiduo ſtudio propemodùm perditas inſtaurauit, dignus per eas viuere quibus vitam dedit.

Scanderbergus. Anno Chriſti 1443. Georgius Caſtriotus, Scanderbergus dictus, hoc eſt Alexander in Epiro magno ſuorum plauſu Rex ſalutatur. Hic prouiſus diuinitus cum Ioanne Hunniade Hungaro, qui Turcarum inundantiſſimperio opponerent aggerem, remque Chriſtianam ab imminente peſte ſeruarent. Scanderbergum quidem ſuo malo aluit Amurathes, quem à Patre cum duobus fratribus obſidem datum, & vi circumciſum, cùm ſtudiosè ad munera belli applicaſſet, in ſe armauit Imperatorem eximium; quippe Georgius pertæſus tyrannidis, Chriſto & paterno regno receptis, irruentem Amurathem celeberrimis victorijs fregit, Croiam vrbē ab obſidentibus vindicauit, ſemper victor, nunquam vulneratus: nouus Alexander, non limitibus promouendis, ſed gloria; quam æter-

Digitized by Google

æternam ad poſteros miſit.

Dicas Deum in Georgio pugnantem, in Hunniade hominem: qui ſæpe victor, aliquoties victus vtramque fortunam in Turcas armauit, tam ſibi in aduerſa calcar, quàm frenum in proſpera. Sanè clades Varnienſis, qua anno 1444. Ladislaum Regem occiſum luxit Hungaria, ruptaque fœdera vltus eſt Amurathes, ea inquam cæſa 30. Turcarum millia Hunniadi debet, eidemque Ladislaus quinquennis ſeruatam domi foriſque Hungariam, dum adoleſceret. Nec ſilenda Belgardi propugnatio, qua clariſſimus Hunniades, cæſis vno die 40 Turcarum millibus, ipſoque ſaucio Mahumete, nobiliſſimum rebus geſtis faſtigium impoſuit, nam paulò poſt peſte abſumptus eſt: verus Imperator quem aduerſa probauerant nec enim ſemper victoriam meruit (parcat Scanderbergus) qui ſemper obtinuit.

Hunniades.

Anno Christi 1448, Philippus Vicecomitum vltimus, ſine liberis legitimis decedens, Mediolanenſem Ducatum litigioſum reliquit poſteris, futurique belli copioſum ſementem. Teſtamento heredem ſcripſerat Alfonſum Aragonium, at Carolus Dux Aurelianus, Philippi ex ſorore Valentina

Sforia Dux Mediolanenſis

nepos, teſtamentum incuſans, hęreditatem repoſcebat auunculi: melius inter litigantes Franciſcus Sfortia Florentinorum Dux bello clarus, Balcæ Philippi filiæ olim coniux, ius incertum certis armis fulciens, Mediolanenſem Ducatum inuadit; Franco & Aragonio litem ad hæredes tranſmittentibus, quam ingenti mortalium damno exequerentur.

Conſtantinopolis capta. Anno Chriſti 1453. Labes infamis Chriſtianæ rei inuſta, capta per Mahumetem II. Conſtantinopoli; Ea iam ante mille & centum annos Orientis caput, tot victorijs triumphiſque clara, in prędam ceſſit immani Tyranno, deſijtque Græcorum Imperium in Conſtantino XI. Ioannis Palæologi filio, cui datum eſt pro patria occumbere, nec extincto regno ſupereſſe. Vrbi perſtitit Conſtantini nomen ad Chriſtianiſſimi opprobrium, dum Dæmoni ſeruit, quæ ideo ſurrexerat, vt Vrbs noua non ſeruiret Dęmon. Pudeat Chriſtianos audita Conſtantinopoli Turcam cogitare. Nunc leuius eſt lugere litteras, Athenas barbaras, Græciam indoctam, & exareſcentem fontem doctrinarum. At magis pudeat Græcos indeſinente Schiſmate, cauſam tam pudoris neceſſariam dediſſe.

Anno Chriſti 1458. Fortunæ ſpecimen

men geminum editum eſt, dum Ladiſlaus florenti ætate, Hungariæ & Bohemiæ Rex, in Auſtriam coniugij cauſa profectus, in nuptiarũ apparatu, morbo extinguitur; & aliunde Mathias Coruinus ab ipſo Ladislao in carcerẽ actus, à moeris faucibus in Hungariæ thronum euehitur; magno Prouidentię in mortalibus luſu. Is Mathias Ioannis Hunniadæ filius nec à Patre degener, egregiè in Turcas propugnabit Hungariam, cui & Auſtriam Sileſiamque adiunget. Nec enim licebit viro fortiſſimo ſe totum in communem hoſtem expromere. *Mathias Coruonus.*

Eodem anno Æneas Syluius Piccollomineus Senenſis, Doctrinarum laude in paucis clarus, Supremus Pontifex Pium II. ſe dixit; magno litterarũ bono; ſed & Chriſtianæ rei incremento, ſi pijs conatibus fauiſſent Principes, & fraterna odia in neceſſarium hoſtem conuertiſſent. Deceſſit in paranda Turcica expeditione, nouo fato, vt litteris innutritus, inter arma occumberet. *Æneas Syluius.*

Anno Chriſti 1473. Calabria in Frãciſco de Paula, viro illuſtriſsimæ demiſsionis, nouũ Eccleſię ordinẽ dedit, quem Minimorum humillimus conditor dixit. Nec humilitati celebritas defuit Sanctitatis & doctrinæ, ad hoc *Minimorũ Ordo.*

æuum perducta. In eo mira ciborum abſtinentia, quæ primam mundi temperantiam ſuperet, & tenuitate victus nouum inediæ genus repræſentet.

Cyprus Veneta. Anno Christi 1476. Cypri regnum ad Venetos tranſijt, ius ad Sabaudiæ Duces. Quippe Ludouicus Sabaudus Carolotam Reginam vxorem duxerat ſed ſtatim regno pulſus a Iacobo Notho, qui ſe Sultani Ægyptij beneficiarium conſtituit, eiuſdem Carolotæ, de ſtirpe Luſitania poſtremæ, teſtamento hæres ſcriptus, ius tranſmiſit ad poſteros; Iacobus regnum ad Venetos; nam ducta vxore Catharina Veneta, quam adoptauit Reſpublica, tum ipſe Iacobus eius filius moriens, vacuum hæredibus regnum relinquit, obtinendum à Venetis adoptatæ filiæ ſuccedentibus: nouo adoptionis emolumento per quam Imperia dabantur antea, nunc comparantur.

Carolus Burgundus. Sed anno ſequenti nouum caſum aſpexit Europa, in Carolo Burgundiæ Duce ad Nancænium à Renato Lotharingo, in acie cæſo. Is ætate, bellica gloria; prouincijs ſubditis, florentiſſimus Principum, nullum ſeipſo acerbiorem hoſtem expertus, ambitione ſublimem animum ſtimulante, cùm Galliam ſæpius

bello

bello incendiſſet, velletque Heluetios ſub iugum mittere, ac Lotharingiam quaſi aggerem ditionibus ſuis interpoſitum amoliri; primò duobus prælijs ab Heluetijs deprecantibus pugnam in fugam actus eſt; deinde in Lotharingia ſpes magnas agens occiſus: Terribilis dictus & Pugnax; ſed immoderatiſſimus ambitionis, à quà finem ſolitum, nempe violentam mortem impetrauit, hæres tot prouinciarum fuit Maria filia, nupta poſtea Maximiliano Friderici Imperatoris filio; quarum tamen partem, quaſi feudum regni, Ludouicus inuaſit, nempe Burgundiam & Atrebates, infenſiſſimo æmulo liber à quo ſæpè in artibus ſuis depræhenſus, tutò vulpinari in leonem minus licuerat.

Nec Anglia calamitatum ſecurior quæ inter Henricum ſextum & Eduardum Eboracenſem diſtracta ab anno huius ſæculi 61. & 85. ſuorum cruore, non militùm modò ſed Ducum, & Principum inundauit. Henricus bis regno pulſus totieſque redditus, tertiùm pulſus & ab Eduardo captus cũ vxore in carcere extinguitur; vnius criminis reus quod raptum regnum repetiſſet. Nec id Eduardo fuit diuturnum, imò nec liberis; nam eo mor- *In Anglia bella Ciuile.*

tuo liberi à Richardo Cloceſtriç Duce necati, & ab eodem regnũ occupatum; donec tertio poſt anno Henricus VII. Richemontius, è familia Laceſtria, à Britonia vbi exulabat furtim elapſus, tyrannum in Anglia prælio victum occidit, victique ſpolium regnum cepit Eliſabetha Edoardi filia in vxorem ducta. Id ſi regnum eſt, necare & necari, præſtolari mortem vel inferre, quid per tantas ſtrages appetitur?

Mahumetes II. Anno Chriſti 1481. Mahumetes Nicomediæ veneno obijt, ætatis 53. verè Magnus à ſuis dictus, cum ſubegiſſet duo imperia. Byzantinum & Trapezuntinum, quatuor regna, prouincias 20. vrbes ducentas; breui tempore Chriſtianis raptas; & imminebat Italiæ, Hydrunte capta, & inmanitate omni fœdata; vel voluptatum diſpendio fortis; emollitus ſemel in Irene, mox dilectæ nece ab vtroque pœnas amoris repetens. Plura patraturus, niſi præſtantiſsimi Duces ruentem fregiſſent, in Hungaria Hunniades & Mathias filius; in Perſide Vſumcaſſanes, bello clariſsimus; & in Rhodo Inſula Dalbuſſonius Magiſter Equitum Rhodiorum; qui anno 1480. tres menſes continuos Rhodum Vrbem oppugnatam à Turcis,

cis, eorum cæſis 30. millibus, liberauit. Dignus qui Mahumetis magnitudine creſcat, eò amplior quò victus auguſtior. Baiazethus Mahumetis filius, pulſo fratre Zeme Imperium tenuit.

Ludouicus XI. Anno Chriſti 1483. Ludouicus XI. Galliæ Rex, cùm diu timore mortis mortem paſſus eſſet, tandem moriendo timere deſijt; fortunam expertus pro ingenio variam, & aliquoties aſperam, animo rectus ſi quis vllus consilia altà diſsimulatione obuelans, id vnum nato præceptum tradens: Aulicorum dominus, haud mancipium; maximè ſtudens, vt regnaret, Regum tutelam ſoluiſſe dicitur; ſeueritati tamen addictior, crudelis audijt; & dum odit litteras, in litterarum odia incidit. Donatus eſt à Renato Andegauenſi Phocenſi Prouincia & iure Siciliæ, cui ſucceſsit Carolus filius, tredecim annorum, & cura regni Annæ ſorori credita, mira Gallorum in Regis amore, cùm bellicoſiſsima gens imbelli fœminæ pareat, Regi vt pareat.

Ferdinãdus Mauros expellit. Anno Chriſti 1492. Ferdinandus Aragonius iam ante per Iſabellam coniugem Rex Caſtellæ, vniuerſam Bœticam ſibi adiunxit; bello Maurico tandem confecto, captà vrbe Granata

ac Rege Bandele: vix alius Hiſpaniæ annus felicior, quo dominatus importuniſſimus eſt extinctus, & poſt ſeptingentos annos, & plures iniuſta genti labes expuncta. Inde Ferdinando Catholici nomen reſtitutum, qui ne victæ gentis ſemen excreſceret. Statim ex Hiſpania Mauros omnes, & Iudæos expulit, quorum migrauerunt in alias terras familiarum centum viginti quatuor millia, ingenti Hiſpaniæ vel damno vel fructu. Sanè incolarum fides intacta compenſat infrequentiam, & apertus ſtatim nouus orbis purgati veteris merces eſt. Inquiſitio mox inſtituta, ne malum rurſus occultum ſerperet: quæ ad ſuffocandam hæreſim prorogata, ſanctum ferrum eſt, abſciſſione membri corpus ſeruans.

Ximenes. Ad res tantas inſtrumentum maximum Ximenes fuit; qui ex Franciſcano inope locupletiſſimus Cardinalis, & ad regni clauum admiſſus, opes, corpus, mentem, ad Dei cauſam, regnique gloriam impendens, in cinerea veſte, quam non poſuit, animo forti prudentique conſilio ea geſſit, vt Gonſaluo, par Regni mens fuerit; eo miraculo, vt nec Monacho Aulicus, nec Aulico Monachus in hac munerum pugna obſuerit.

Eodem

Eodem anno 92. Chriſtophorus Columbus Genuenſis, audaci, & felici nauigatione Atlanticum Oceanum emenſus, centeſimo die quàm ſoluiſſet Gadibus, nouas terras Europæ condidit vel aperuit: hinc Cuba, Florida, Hiſpaniola, aliæque terræ vel inſulæ, Ferdinando adſcriptæ, cuius auſpicijs Columbus ſoluerat. Et quinto poſt anno in ijſdem partibus America ab Americo Veſputio Florentino inuenta, & dicta, eidem Ferdinando adnata eſt; ea tamen ſorte, vt cui regna naſcebantur, non naſceretur, ea qui regeret, eſſetque hæres ab aliena gente arceſſendus. *Orbis Nouus deтectus*

Nec à Luſitanis ea in laude ceſſatum, qui cùm varia regna in Occidentalis Æthiopiæ ora detexiſſent; tandē ſub Emanuele ductore Vaſqueſio Gama, anno huius ſæculi 97 primi omnium auſi caput illud horrendum non tam Bonæ quàm inſanæ ſpei circumflectere; inde Mozambico, Melindaque luſtratis, ac Malabarico regno inſpecto, ſpem ingentium opum in Luſitaniam retulerunt. Et fortuna conſilium iuuit, dum anno 1500 Aluarus Capralis in Orientem deſtinatus, ia ctatus tempeſtate, & in Occidentem delatus inſperatò in Braſiliam ap- *India* *Braſilia.*

V 6 pulit,

pulit, futuram appendicem Luſitaniæ. Dicas arctiores Europę limites Ambitioni, vltra Oceanum, & ſolis vias prorogandos fuiſſe: quamuis Dei charitas, malo benè vſa fidei lucem gentibus miſeris eadem via intulerit, at beneficio tanto malè vtentibus, ad nos irritamenta gulæ & luxus, imò aurum vitiorum omnium fomitem, pro tanto commodo, importatum: niſi malis ſentire nos ea ab ignaris, & inuitis rapuiſſe.

Carolus viij. Anno Christi 1495. Carolus Gallię Rex, ne ius in Siciliam datum fruſtra foret, inducto in Italiam exercitu, mira felicitate Neapolitanum obtinet regnum; nec minori fortitudine in reditu; Fornouij à fœderatis Germanis, & Hiſpanis Victoria Duce ſe explicat; oſtenſumque populis gloriam ſeri in aduerſis, & ſæpe infortunium meti ex proſperis. Sanè breui Neapolitanum regnum ad Ferdinandum Alfonſi filium redijt, nihilque Gallis ex felicitate tanta ſuperfuit, præter turpem morbum, quem altera natio alteri imputat, pœnæ fœditatem culpę inſinuantem. Carolus tertio poſt anno repentina morte extinctus eſt; è duobus regnis vix ſepulchrum nactus in quo putreſceret.

Ludouicus xij. Anno Christi 1499. Ludouicus XII. agna-

agnatus Caroli & ſucceſſor, à Valentina Vicecomite oriundus, ius in Ducatum Mediolanenſem ſanciens armis, expulſo Ludouico Sfortia, Mauro dicto, (qui Franciſco fratri poſt Galeati nepotis mortem ſucceſſerat) Ducatum occupat; cumque innata Francis negligentia deiectus illo eſſet à Sfortia: iterum victor non Ducatum modò, ſed Sfortiam capit cum fratre Aſcanio, mittitque in cuſtodiam, in qua obierunt. Sic vaferrimum illud Mauri ingenium, tot artibus regnandi imbutum, in caſses incidit quos parabat; nec fraus fraudi fuit, præterquam auctori.

Nec à Ludouico Neapolitanum regnum omiſsum eſt, ſed cura infeliciore tantum. Nam cùm mortuo Ferdinando, Fridericus eius patruus ius regni ſibi vindicaret: anno 1501. Ludouicus Gallus, & Ferdinandus Hiſpanus, de regno inter ſe diuidendo conueniunt? ita Albinianus Prefectus eſt Gallico nomine, Gonſaluus Hiſpanico; Fridericus in Galliam abductus; in qua mox obijt. Sed infida Ambitionis ſocietas: arte Hiſpani Gallus depulſus eſt, & virtute Gonſalui armante Ferdinandi conſilia, præclariſsimum regnum magnà Gallorum infamia acceſsit. *Gonſaluus magnus.*

ceſsit.

ceſſit Hiſpaniæ. Hic eſt Gonſaluus qui per 200. vrbes. & 10. oppida Regi ſuo comparata, Magni nomen adeptus eſt; & ideò quod tantus eſſet, appetitus inuidia, domi ſuæ dolore contabuit, expertus omnia Ferdinando ſuo faciliora.

Carolus V. Anno Christi 1500. Natus eſt Gandaui Carolus V. ex Philippo Maximiliani filio, & Ioanna Ferdinandi, & Eliſabethæ Hiſpanorum filia, futurus tot regnorum hæres, & ingens huius ſeculi pagina cùm iam in Gallia ſeptimum ageret annum Franciſcus Valeſius, ipſius æmulus. A quantis Europæ cladibus vterque in gloriam ſuam adoleſcet.

Perſicum Sophi regnū. Circa hæc tempora nouum Perſarum regnum exortum eſt; in Iſmaele ex Vſuncaſſanis filia genito; qui nouam Alcorani interpretationem commentus, ſuos à Turcis ſeiunxit. Seæamque condidit, publico Chriſtianorum hoſti hoſtem opponendo; Dei ſumma prouidentia, vt ex veneno pararetur antidotum. Reges ab eo dicti ſunt Sophi, vel à Magis Perſicis; vel quod hęc vox lanam ſignificet, qua hi Reges vtebantur in capite.

Albuquer- Anno Christi 1510. Luſitanico nomini iam totà India perilluſtri inuenturus regni ſedem Albuquercius, Hoam

Hoam cepit ; ex qua magna deinceps Luſitanorum gloria Chriſti Fides cum eorum victorijs propagaretur . Et anno ſequenti Malaca , ditiſsimum Emporium , & vltia patentis Indiæ clauſtrum ; ab Eodem Albuquercio expugnata eſt : vnde Magni titulus iuſtè collatus ; quem ſi Magno Gonſaluo opponas , hic Annibalem , Scipionem illic deprehendes ; amplitutudinem quiſque ſuæ gentis genio menſus eſt .

Anno Chriſti 1511. Italia tunc Martis Scena ; magnarum rerum conuerſionem vel vidit vel ſenſit . Galli ad Rauennam Duce Gaſtone Foxio celebrem de Venetis , & Hiſpanis retulere victoriam : quam dum Gaſto intemperantius vrget , nec pontem aureum fugienti ſternit; ab Hiſpanis cæſus , eandem abrempit . Hinc reliqua Gallis inſenſa, & relinquenda Italia , vt Henricum Anglum , & Ferdnandum Hiſpanum à ſe repellerent ; mox etiam , per tot erumnas partis , ſpoliatur ; Maximil. Sforriæ Ludouici filio Mediolanum per Heluetios reſtituitur : ſua recipiunt Veneti , plura quam amiſerat Iulius: imò & aliena, ſi Gallis creditur, Ferdinandus : cum Nauarræ regnum pulſo Ioanne Alberto inuaderet: armatus quidem Pontificio telo , ſed quod *Rauēnæ pugna.*

vibraret

vibraret ipſe ſuo Marte. Sic Italia, neſcio quo fato, iam inde à Romanis luctuoſa eſt Gallis, in qua vincunt quidem, ſed perituri: quaſi terra olim gentium victrix, triumphantium ambiat corpora.

Concilium 17. Lateranenſe V. Anno Chriſti 1512. Inceptum eſt à Iulio, & perfectum à Leone X. Concilium Generale XVII. Lateranenſe V. ad Piſanum Concilium refellendum; quando Ludouicus non tantum armis, ſed artibus impugnaret Pontificem. Sed ſtatim ſub Leone pax Eccleſiæ cum Primogeniti gratia reſtituta.

Tunc agebant in viuis viri litterati, Budæus, Longelius, Cuſpinianus, Volaterranus, Sodaletus, Bembus, & alij, qui partim eruditionem, & hiſtoriam, partim elegantiam ſtyli, è ruderibus veterum ſuſcitarunt. Omninò Italis rediuiuum poſteri Tullium debent, cum hactenus eſset, vel ignotus, vel ſpretus. Nec inter eos ſilendus Eraſmus, qui tametſi malè de moribus, & fide meritus; tamen promouit litteras haud mediocriter; vtinam ad normam religionis & morum.

Selimus. Anno Chriſti 1513. Selimus cùm Baiazethem patrem coactũ abdicare ſe Imperio, veneno etiam ſuſtuliſset

in

in parricidij appendicem fratres ac nepotes interficit; ſtatimque ad delendam infamiam mouit in Perſas; capitque Cauriſium Iſmaele in fugā acto tum Syriam & Ægyptum Sultanis victis. Imperio Turcico adiungit, expugnatis validiſsimis vrbibus Damaſco & Cairo; ac ſeptimo anno obijt ſiccà morte relicto filio. Ita in pœnis criminum conniuet aliquando Deus, & iudicaturus alibi, hic quieſcit.

Sed grauiorem hoſtem Martinum Lutherum ſenſit Eccleſia, qui cùm iam abiecto Monacho præluſiſſet in Hæreſiarcham, tandem anno 1520. à Leone Pontifice anathemate ictus, propagata per Germaniam lue, Boreales gentes deinceps infecit, homo inquinatiſsimus, ventris mancipium, effrontis audaciæ, & ipſius Dæmonis conuictor. Vix vlla peſtis tanto mortalium damno graſſata eſt, quæ per tot funera etiamnum ſeuit vertente ſæculo, & annorum luctuoſo contagio, ni auertat Deus, ibit ad poſteros. Huius Hydræ, ſubnaſcentia capita, Melanchton, Zuingilus, Oecolampadius, alijque, qui mutuò diſsentientes in hoc conſenſerunt, vt Eccleſiam Chriſti euerterent, ſed in horum ruinis altius ſurgit.

Lutherus.

Imò illi noua ſubſidia in prodeũtes hoſtes

Theatini.

hoſtes adnata ſunt, nam: Theatiui, Clericorum Regularium Ordo, anno Chriſti 1524. Petro Caraffa inſtituente, qui deinde Pontifex Paulus IV. armarunt Eccleſiam virtutum cultu, & in Italia pietatis caſtra erexerunt.

Capucini. Ibidem etiam ſequentibus annis inter Franciſcanos, nati ad ſtuporem ſæculi Capucini: qui dum Lutherus ad ſaginam corporis totus incumberet, propemodum nudi non veſtibus modò ſed corpore, repellunt hoſtes efficaciſſimo telo, viuendi exemplo; tantà inopià, vt præter cęlum quod aſpirant, nihil proprium habeant in elementis.

Societas Ieſu. Eodem tempore naſcebatur Societas Ieſu, ſancita à Paulo III. anno 1540. eo incremento rerumq; ſucceſſu, quem vterq; Orbis ſuſpexit. Autor Ignatius de Loyola, qui per tirocinium patientiæ ad ſanctitatem miram euectus, prudentiæ, & humilitatis ſpecimen fuit, cuius miraculum ingens Xauerius, ſequenti anno in Indiam miſſus: qui terrarum tractus, & marium immenſos obiens, myriadibus hominum Chriſto conſignatis, eique aperta primum Iaponia, in Sinarum aditu raptus eſt febri; cum eius ignibus minor eſſet orbis, quærendumque eſſet in ipſo fonte incendij pabulum.

Anno

Anno Chriſti 1509. Henricus VIII. Septimi filius Angliam regendam ad 58. annos ſuſcepit; egregiam iuuentutem turpi ſenectute commaculans; adeò vita hominis; tametſi breuiſſima, longa eſt virtuti. Cum Catharina coniuge, Caroli V. matertera 20. annos egit tranquillos, ſuſcepta Maria non prorſus ſteriles; in Lutherum Diadematus Athleta propugnauerat Eccleſiam ſcriptis, fidemque defenderat, non opera, vt cæteri Principum aliena, ſed ſua, hoc eſt fætu ingenij. Potuit tamen infelix poſt hæc quam dilexerat coniugem odiſſe, & quam defenderat Chriſti Eccleſiam, impugnaſſe, ea animi pertinacia, vt poſt repudium Catharinæ ſextam coniugem duxerit, & nouo portento ſe Eccleſiæ caput edixerit, infauſto tamen vtrinque exitu; nam & à corpore ſe pro capite ingerebat abſciſſus, anno Chriſti 1534. & vxores adulteras plures paſſus eſt, (niſi primus ipſe adulteras facit) Annam Boleniam ob amores inſanos coactus ipſe ferro percutere; vt initium criminum, & pœnarum eſſet, Amore & odio calamitoſum Regem dilaniantibus. Antea tamen Thomas Morus, cecidit, Eccleſię victima illuſtris, licet vitijs, & infulis carens, politiori doctrina, & eruditis ſali-

Henricus Angliæ Rex.

bus

bus motus, at notiſſimus amore fidei; comes ei additus Præſul Roffenſis alijque quibus monſtruoſum illud Eccleſiæ caput horrorem mouerat.

Anno Chriſti 1515. Franciſcus Valeſius, ætatis 22. ad annos 32. admouetur Gallico regno; ſpem ingentem fortuna varia alens, & decoquens Mediolanum gloriæ & infortunij meta, ad Marignanum fuſis Heluetijs, ſtatim receptum eſt; aliæque vrbes adiectæ. Sed in fatis erat, ne Galli vnquam ſine æmulo agerent; deſinentibus Anglis, inſurgunt Hiſpani; & vel à Franciſco prouocati, vel à Carolo ſuo incitati, commouent bellum, quod tunc quidem poſt annos 38. ægrè deſæuijt; deinde poſt interualla modica ſuſcitatum ad hoc noſtrum æuum ſcintillam immiſit? Quid in cicatricem ferrum inſigimus? Mediolanum iterum perditum, Carolus Borbonius ex propugnatore hoſtis acerrimus, Andreas Doria, Genuenſis raptis in defectionem vel libertatem triremibus 40. Carolum augens, Sfortiæ fratres Mediolanenſibus redditi, ac poſt eorum obitum Carolus ſibi vt Feudi Domino Ducatum adiudicans; ipſe Franciſcus ad Ticinum captus, anno 1525. ac Madritum ductus nauibus ſuis. Lu-

ctuoſum

ctuoſum de Gallia victa trophæum; ipſaque Gallia ſæpius infenſiſſimis exercitibus obruta; teſtantur inuictam eſſe, quæ his victa non ſit; nec de inconſtantia poſtulandam, quæ conſtanter hanc calamitatum ſeriem tulit.

Nec Franciſco laus omnis deterenda, quia tametſi abuſus proſperis, ſub initia æmulum contemptu auxerit, & pacem voluptatibus, temeritate bellum corrumpens, multa peccauerit, quorum, & ipſe ſupplicium fuit; tamen in aduerſis fortis, eum ſe Madriti, quem Pariſijs, geſſit, & palmas infractas, & Delphinum raptum ex vlnis Gloriæ tribuenti Deo reſtituit; nec inter tot turbas diſtractus animo, vbique Franciſcus, vel præſentia, vel cura referens; ſpe duntaxat infelix, qui patrimonium Regum poſt tantas clades à tam forti hoſte reliquerit integrum. Et in laudis partem litteræ ſubeunt; quæ Franciſci mente & regno exceptæ, ſedem tam altè in lucu-lentis fixerunt ingenijs, vt per horrorem belli tranſmiſſæ ad poſteros, nunc efflorescant amœnius, quò cultæ diligentius; nec originem ſperant tanta incrementa. At in Franciſco nefas præterijſſe Ronſardum. Sane Franciſci gratia prouectum *Ronſardus.*

inge-

ingenium longè vberrimum Parnaſſi lauros omnes conſumpſit, & felici copia Poetas ſingulos exſcripſit, & vicit. Vtinam ad excultiſſimam hanc ætatem tam ſublimis indoles perueniſſet; Poetam nemo vel optaret vel præſtolaretur.

Carolus V. Anno Chriſti 1519, Carolus Maximiliani ex Philippo nepos electus eſt Imperator; iam per aui materni obitum Hiſpaniæ, Neapolis, & Siciliæ Rex, hæreditate paterna Belgij Dominus, nunc à paterno auo Imperator, ita florentiſſima ætate ad tot euectus Imperia, fortunæ ſuæ non defuit. Per Europam omnem bellum geſſit, & triumphum egit; Hiſpaniam ſuam tumultuantem compeſcuit, Belgas rebellantes in ordinem coegit; in Italia Mediolanenſem Ducatum primò fœderatis, poſt ſibi aſſeruit; Pontificem, Florentinos, Senenſes, Genuenſes, vel erexit ſocios, vel hoſtes afflixit: in Germania Solimanum Vienna depulit, Proteſtantes acie victos ſub iugum miſit; Et quaſi Europa tot victorijs anguſtior foret, tranſmiſſus in Africam, barbaris gentibus Regem dedit: arcemque poſuit vbi ante nec licebat ſtare. Sed quid hęc bella ad Gallicum? nam Carolus, ſiue Monarcha Europę com-

xus

plexus animo, ſiue æmulationis impetu actus; nihil omiſit quo vel Galliam interiungentem ditiones ſuas, vel Franciſcum riualem gloriæ tot triumphis adiungeret. Infelix quod forſitan cum næuis quibuſdam poſteritati ſe tradidit, dum Turcis, & hæreticis aliquandiu parcit, & inclementius Ticinenſis victoria vſus, fertur Romam conceſſiſſe diripiendam, Clementem Pontif. concluſiſſe, Lutheri hęreſim ſuo Interim aluiſſe; Peruuium, & Mexicum noui orbis terras à Pizarro, Fernandi Corteſij præclariſſimas fœdante victorias, vel ignoraſſe diripi, vel diſſimulaſſe. Sed quis mortalium ſine labe? & quid hæc leuia, ad res tantas, quibus coronam ſe dignam impoſuit, cùm anno Chriſti 1555. Imperij 36 viuus, & vegetus ſe hæredibus tradidit; donumque conceſſit ab omni memoria locupletiſſimum, Ferdinando fratri Imperium, ac regna cætera Philippo filio; ſibi ex tanta potentia vnum equulum in quo ambularet reliquum faciens: quo facinore inclamat poſteris ad vltimum æuum: Diſcite mortales, quanti ſit Mundus. In Hiſpano ſucceſſu duobus annis ſibi ſuperfuit, imò ſibi vixit, ſi vi-

ta mortis commentatio eſt.

Florẽtiæ Duces.

Sub eo duo Ducatus in Italia nati, Florentinus, & Parmenſis, Florentinus Alexandro Mediceo obtigit, qui Caroli gener, eiuſque partes ſequutus, dictus eſt primus Etruriæ Princeps; dein per nefas occiſus à propinquo ſuo Laurentio; anno 1536. Ducatum Florentiæ Coſmo itidem propinquo, tutiorem quam ſibi, reliquit. Mediceorum familia altero ſeculo, iam inde à primo Coſmo Florentiæ, celeberrima, & inde patens inuidiæ, ſibi per exilia, bella, & clades quibus iactata eſt, in ciues tandem dominatum peperit. Nec pœnituit regiminis poſteros, quos ſecurius adminiſtrauit vnus quam plures. Huic Catharinam, & Mariam Gallia debet, regia prole fecundam vtramque, & in Gallicis faitis percelebrem.

Parmæ Duces.

Parmenſis Ducatus ſurrexit lentius inter Paulum III. è Farneſiana familia, & Carolum Imperatorem. Cuius Dynaſtę idem prope fons, qui Florentinę, Margarita, Caroli V. filia, Medicei vidua, Octauio Farneſio Pauli nepoti nupta, quæ tunc ad maritum titulum detulit, mox ſub Philippo rem ipſam, Parmæ & Placentiæ arcibus conceſſis; quaſi Margarita Ducatus pareret,

reret,

reret, quæ vel ſterilis Florentinum pepererat: Et quidem Octauio Alexandrum peperit, vnde Carolo tot triumphis pleno gloria noua compararetur.

Anno Christi 1520. Solimannus Selimi filius Turcarum Imperium ad annos 47. obtinet, Summus Princeps & ſi fidem excipias, Chriſtianorum paucis inferior. Et ex noſtris damnis incrementum cepit; ſuſceptis in Hungariam expeditionibus varijs, & maxima eius parte ad ſe diſtracta. Id teſtantur Belgradum, Peſtum, Buda, Strigonia, Alba Regalis, & aliæ vrbes expugnatæ; teſtatur Ludouicus Hungariæ Rex, ætatis anno 21. ingenti clade victus & cęſus; id etiam Rhodus anno 1522. poſt octo menſiũ expugnationem deditione recepta. Nec à Perſis ceſſauit palmis noſtris clarus, quos expeditione gemina fudit fugauitque, capta Tauriſioq;, Attamen tantæ gloriæ vt cæteris Principum obex obiectus Nam ad Viennam impegit, Philippo Palatino ſtrenuè propugnante. Et Melita, quam Rhodo deiecti Equites tenuerãt, ſcopulus potius quàm Inſula anno 1565. verè Othomaticæ laureæ ſcopulus fuit: decem menſibus continuis omni vi & arte à Turcis tentata, tandem Valetę magiſtri *Solimannus.*

Equitumque fortitudine liberata, vt qui iuuenis Rhodum expugnarat, iam veteranus Melitam excideret. Porrò ipſi grauior ex parricidio labes, cùm Muſtapham filium victorijs Perſicis nobilem, nouercà priuigni gloriæ infensà, innoxium eiuſque liberos ſuſtulit, Ziangrie altero filio morte ſpontanea ſæuitiam patris inſimulante. Ita Solimannus muliebris furoris trophæum, tam præclaras dotes fato Heroum, quod vxorius eſſet, maculauit. Obijt in caſtris in Sigeti vrbis Hungaricæ oppugnatione.

Concilium Tridentinum Anno Christi 1546. Inceptum eſt Tridenti num Concilium XVII. & hactenus vltimum Generale; quod protractum diutius, translatum Mantuam, iterumque Tridento redditum, per varios Pontifices tandem abſolutum anno 1563. Sub Pio IV. plenum grauiſſimis ſanctiſſimiſque decretis, ac illuſtre Orthodoxæ fidei regulà, contra modernos errores.

Henricus II Galliæ Rex. Anno Christi 1547. Henricus II. natus annos octo ſupra viginti, Franciſco Patri in regni tam adminiſtrationem quàm propugnationem ſuccedit nam Caroli deſinentis extremum impetum, & incipientis Philippi primum forti-

fortiter repulit. Illiquippe Metis columnas fixit, propugnante Guiſio, & Cæſarianorum 30. millia abſumente: Hunc quantumuis Sanquitini & Grauelingæ cladibus exultantem, reuocato eodem ab Inſupribus Guiſio, per quem Caletum ab Anglis poſt anno 210. receptum eſt, ad pacem compulit quæ ſcripta Cameraci anno 1559. poſt Europæ damna grauiſſima, Gallis & Hiſpanis aperta vi interdixit, ſed animorum pugnâ intercidere non potuit. Pedemontium Emanueli Philiberto reſtitutum, & in appendicem data eſt vxor. Henrici ſoror, Margarita, ſimulque eiuſdem Henrici filia Eliſabetha Philippo nupta, vt diuerſæ gentes in Principum thalamis conuenirent. Sed in Ludorum pompa, Henricus Pariſijs, in certamine ludicro à Mongomerico lanceæ fragmento læſus, magna ſuorum iactura moritur, anno regni 13. Pax nihilo ſecius obſeruata, datumque Gallis lugere Principem, tam bello fortem, quàm ſinceræ fidei amantem, qui nihil non mouerat vt hæreſim naſcentem proculcaret in ſemine.

Anno Christi 1553. Anglis Phoſphorus diuturnis tenebris Maria illuxit, quæ Eduardo fratri ſuccedens maternam veramque Catharinæ fidem *Ma-* *gla-*

reuexit : in Angliam Inſula magnam partem per Polum Cardinalem Eccleſiæ reſtituta, & Maria Philippo Caroli filio nupta, breui tam coniugum quam Anglorum vſu, nam quinto poſt anno coniugem viduum, orphanoſque ſubditos reliquit moriens, tam virtutibus ſuis chara: quam vitijs ſuccedentis.

Caluinus. Anno Chriſti 1556, Ioannes Caluinus Nouiodunenſis Canonicus, quaſi poſt Lutherum non affatim eſſet peſtis Europæ, nouam inuexit luem, ſeu Chymæram, ex priſcis hæreſibus conformatam, dum apud Germanos diſſidentes diſcit diſſidere, vir ſubtilis ingenij, laruam virtutis obtendens vitijs, Gallos inter nouorum cupidos, tantum breui excitauit incendium, vt eo mox conflagrauerit Gallia. Dum ipſe Geneuam ſecedens, quaſi nouus Nero ardentem patriam ſpeculabatur octauo poſt anno acerbiſſimis doloribus ibidem extinctus eſt, inter animi morſus, & corporis morbos diſcerptus Beza dignus magiſtro diſcipulus relictus eſt, per quem non liceret inſipientibus ſapere.

Eliſabetha Anglia. An Chriſti 1558. Eliſabetha olim ex Henrico Anna Bolenia nata Ad Anglicum regnum promota eſt, quod tenuit annos 45. nimium, ad Catholicæ rei

perniciem, quam vi & artibus toto illo tempore afflixit. Mulier tam regni capax quàm auida, cui ſoli vt nuberet, nuptias Principum repudiauit, ignara male dominari alijs quæ marito ſeruiat.

Galli-cum bellũ Ciuile.

Anno Chriſti 1560. Erupit Amboſiena conſpiratio Renaudio Duce, in Franciſcum II. & familiam regiam Origò, factiones Principum, dum Condæus & Caſtilionæi fratres, Guiſios, in aula dominantes non ferunt, inſtrumentum Caluiniſtæ religionis ſpecie ad omne nefas accincti. Tunc quidem oppreſſi magnã partem rei, & Principi mors imminebat? cum repentino morbo raptus Franciſcus, Carolũ fratrem in prædam reliquit. Hinc exorta bella ciuilia, quæ 40. annos ſæuierunt, nunc ab Hæreticis, mox à Catholicis retexenda; quibus mirum eſt Galliam iam exhauſtam bello Hiſpanico, ſuffeciſſe; cum Poeta libet exclamare. Heu, quantùm potuit terræ pelagique parati, Hoc quem Ciuiles auſerunt ſanguinæ dextræ!

Druydenſis pugna

Anno Chriſti 1562. Cum ad Rothomagum Antonius Nauarræ occubuiſſet, pugna inter partes in Druydũ campis conſerta eſt; in qua hinc Mommorantio capto, inde Condæo victoria tandem Guiſij fuit, quaſi pœniteret

reuexit : in Angliam Inſula magnam partem per Polum Cardinalem Eccleſiæ reſtituta, & Maria Philippo Caroli filio nupta, breui tam coniugum quam Anglorum vſu, nam quinto poſt anno coniugem viduum, orphanoſque ſubditos reliquit moriens, tam virtutibus ſuis chara : quam vitijs ſuccedentis.

Caluinus. Anno Chriſti 1556, Ioannes Caluinus Nouiodunenſis Canonicus, quaſi poſt Lutherum non affatim eſſet peſtis Europæ, nouam inuexit luem, ſeu Chymæram, ex priſcis hæreſibus conformatam, dum apud Germanos diſſidentes diſcit diſſidere, vir ſubtilis ingenij, laruam virtutis obtendens vitijs, Gallos inter nouorum cupidos, tantum breui excitauit incendium, vt eo mox conflagrauerit Gallia. Dum ipſe Geneuam ſecedens, quaſi nouus Nero ardentem patriam ſpeculabatur octauo poſt anno acerbiſſimis doloribus ibidem extinctus eſt, inter animi morſus, & corporis morbos diſcerptus Beza dignus magiſtro diſcipulus relictus eſt, per quem non liceret inſipientibus ſapere.

Eliſabetha Anglia. An Chriſti 1558. Eliſabetha olim ex Henrico Anna Bolenia nata Ad Angli cum regnum promota eſt, quod tenuit annos 45. nimium, ad Catholicæ rei

perniciem, quam vi & artibus toto illo tempore afflixit. Mulier tam regni capax quàm auida, cui ſoli vt nuberet, nuptias Principum repudiauit, gnara male dominari alijs quæ marito ſeruiat.

Anno Chriſti 1560. Erupit Amboſiena conſpiratio Renaudio Duce, in Franciſcum II. & familiam regiam Origò, factiones Principum, dum Condæus & Caſtilionæi fratres, Guiſios, in aula dominantes non ferunt, inſtrumentum Caluiniſtæ religionis ſpecie ad omne nefas accincti. Tunc quidem oppreſſi magnā partem rei, & Principi mors imminebat? cum repentino morbo raptus Franciſcus, Carolū fratrem in prædam reliquit. Hinc exorta bella ciuilia, quæ 40. annos ſæuierunt, nunc ab Hæreticis, mox à Catholicis retexenda; quibus mirum eſt Galliam iam exhauſtam bello Hiſpanico, ſuffeciſſe; cum Poeta libet exclamare. Heu, quantùm potuit terræ pelagique parati, Hoc quem Ciuiles auſerunt ſanguinæ dextræ! *Gallicum bellū Ciuile.*

Anno Chriſti 1562. Cum ad Rothomagum Antonius Nauarræ occubuiſſet, pugna inter partes in Druydū campis conſerta eſt; in qua hinc Mommorantio capto, inde Condæo victoria tandem Guiſij fuit, quaſi pœniteret *Druydenſis pugna*

ſequutam hæreticos. Sequenti anno Aureliam obſedit Guiſius, ad quam à Poltroto ſicario occiſus, pacem quidem peperit, ſed incertam, quam viuus longiore bello conſtabiliſſet.

Belgici Ordines. Anno Chriſti 1566. Ne ſolam Galliam iactaret hæreſis, nouas in Belgio commouet turbas; non ſtatim aperta, ſed libertatis ſpecie graſſans. Hinc Gueuſij, ſub nomenclatura vili nobiles viri; hinc Margarita Parmenſis maſcularum etiam virtutum mulier conturbata; hinc Granuellanus qui comprimeret furentes amotus; hinc demũ Dux Albanus vt malum inſtar ferri reſcinderet miſſus; ſed qui cæca mortalium Sapientia dum corruptum membrum altius ſecat, detruncauit corpus, quod curaret. Nam in Egmondi palmarum illuſtrium Ducis, & Hornæi morte, ſic Belgarum animos acerbauit, vt inflammante Arauſio iam mutantis, ac perditæ poſtea, religionis, Prouinciarum ſecuta ſit illa ſeceſſio, quæ fœderatos Ordines peperit; illuſtriſſimam poſtea in Europa Rempublicam, & à terræ angulo mari dominantem. Ita ſeueritas ſuperbia comite, audaciam parit non pœnitentiam; & malè per contemptum reus emendatur.

Anno

Digitized by Google

Anno ſequenti, Gallia rurſus incendio flagrat, Carolus ad Meldas Heluetiorum ope Condæo eripitur, conſeritur pugna ad Sandionyſium, in qua victoria parta Mommorantius quaſi Gallicus Epaminondas ex vulneribus moritur; præclariſſimus bello, ſed infelix; adeò quiddam eſt, quod à conſilijs euentus diſiungit. At Henricus Regis frater longè felicior, qui anno 1569. gemina pugna geminaque victoria res Hereticorum penè concidit. Prima Iarnacenſis apud Santones, in qua partium Dux Condæus cæſus, dignus meliore exitu, ſi ſe ad meliorem cauſam applicuiſſet: altera Moncont uriana in Pictonibus; qua in Vaſconiam ablegati Hæretici, ciuiliſque furor ad tempus oppreſſus. Interea Scotia eadem lue miſerè deformata, Maria Regina acta in carcerem, luctuoſa pace fruebatur, incolis paſſim in Caluini ſectam ruentibus. Ita hoc ſæculum magnorum Principum fuit, & malorum.

Caluini ſtide nicti.

Anno Chriſti 1570. Selimus II. Solimanni filius Cyprum inſulam Venetis eripuit; enituit maximè Bragadini virtus in vtraque fortitudine tum agens tum patiens; pluriſque eſt tanti viri laus quam Cyprus perdita. Et imminebat Turca Italiæ; niſi anno ſe-

Cyprus Turcica.

quenti illuſtri ad Naupactum victoriâ repulſus eſſet; (in fœdus Pius V. Hiſpani & Veneti conuenerant) captæ triremes Turcicę 180. depreſſæ & incenſę multæ, cæſa hoſtium 25. millia; captiuorum recepta 20. millia. Feliciſſimum prælium, cuius exitum Deiparæ Virgini adſcripſit Pius, & ipſe ad illum Sanctitate vitæ emolumentum maximum. Nec Ioanni Auſtriaco ductori claſſis laus detrahenda, præclariſſimo iuueni, & ex Caroli Patris indole bella flagranti. Hic cùm poſtea Tunetum Regi legitimo reſtituiſſet, in Belgio lento morbo obijt, in ma gnarum rerum exordijs.

Naupacti victoria.

Anno Chriſti 1572. In nuptijs Henrici Regis Nauarræ & Margaritæ Valeſiæ, vulnus antiquum Guiſianæ cædis in Caſtilionium cæteroſque Caluiniſtas recruduit; ipſe Admiralius cum plurimis Luteciæ cæſus, tantorum motuum pœnas dedit; & in alijs vrbibus trucidati non pauci; facinore quod iudicij apud mortales ancipitis; Deum vnum habet diſcepatorem.

hæretici cæſi

Anno Chriſti 1574. Henricus Dux Andegauenſis Rupellam obſidens, iam inde arcem rebellionis, in Poloniæ Regem ambitur, præclaro palmarum in

Henr. 3. Galliæ Rex.

Digitized by Google

in Hæreticos emolumento, vt nato Regnis regna naſcerentur. Sed eo diu frui non licuit, cum ſequenti anno è viuis Carolus frater receſſiſſet: Hinc pugna in Principis mente eximia, adoptiui regni & natiui, amor patriæ nutantem impulit, & quærenda Gallia iam inuentam Poloniam vicit, clam itaque profugit Henricus, & quaſi patraret flagitium amanti regno ſeſe eripuit. Repudiatum ſceptrum Stephanus Battorius duxit, qua celeritate fugiebat Henricus aduolans, ita cæcutimus mortales, dum huius odium amor eſt illius.

Anno Chriſti 1578. Sebaſtianus Luſitaniæ Rex diuturnum luctum ſuis indixit, in Africa 24. annorum iuuenis, cum flore regni pugnans occiſus eſt, infauſto belli tirocinio, niſi quod Zelo fidei ad arma profectus, emendauit exitum cauſa In Henrico patruo ętatis iam decrepitæ regnum aliquãdiu hæſit, donec eo mortuo Philippus Hiſpaniæ Rex per Albanum Ducem nondum ſuæ gratiæ redditum, anno altero id ſibi aſſeruit, pulſo notho Antonio: ita multis poſt annis vniuerſa Hiſpania in vnum caput coaluit, ſed diſſentientium gentium nullum eſt vinculum, & malè neceſſitas diſcordes animos nectit,

Sebaſtianus Luſitaniæ Rex.

Martyres Angli. Ijs temporibus Campianus, Briantus, Paynus, & alij, in Anglia diris excruciati tormentis pro Catholica fide mortem ſubierunt, cum maieſtatis Diuinæ cultus, humanæ læſæ crimen eſſet, ſupplicio quolibet vindicandum. At quale monſtrum, vt fœmina caput Eccleſiæ diceretur; & quæ per leges ſuæ tutelæ vix eſſe poteſt, in virorum animos dominaretur.

Calēdariū emendatū. Anno Chriſti 1582. ſub Gregorio 13. promulgata eſt emendatio Calendarij, qua 10. dies ex Octauo menſe decisi, veteri errore correcto & in poſterum cauto. Quis non hic rideat hæreticorum ſtultitiam? quibus aberrare potius fuit, quam ſentire cum Pontifice. Et verò in doctrina Cœli quantùm aberrant.

Tereſia. Eodem anno Tereſia virgo Hiſpana, ætatis 70. humano carcere hoc eſt corpore ſoluta, pati & mori deſijt quando ipſi hæc vita præ ardore alterius mori fuit; & aſſiduæ patientiæ Schola. Inſtaurauit Carmelitarum Ordinem, & ad eam vitæ aſperitate euexit, quæ ſimul animum & corpus frangendo, totum hominem cœlo, & verſantem in terris inferat.

Alexāder Parmēſis. Anno Chriſti 1585. Alexander Parmenſis cinctam obſidione celeberrima

ma Antuerpiam expugnat; poſt alia præclariſſima in Belgio geſta; de quibus dicere poſt ſcriptorem Stradam ſit temeritatis. Sanè hæret animus, vter plura alteri debeat, Princeps ſcriptori, an ſcriptor Principi: cùm hic materiam, ille formam dederit immortalitatis. Superiori anno Arauſius fœderatorum Ordinum caput, ſclopeto ictus expirauerat; & quantumuis Mauritio filio annorum 18. ſubſtituto, excitata ſpes eſſet, tamen ab Alexandro debellatum foret: niſi expeditiones Anglicæ & Gallicæ, aurum Iberiæ & Imperator cura diſtraxiſſent, ac tandem infregiſſet eiuſdem obitus, qui contigit anno 1502. & Alexander Chriſtianum non inter pocula, vt illum Macedonem, ſed inter preces & Sacramenta noſtra confecit.

Anno Chriſti 1585. Perhonorifica & inaudita legatio ab vltima Iaponia Pontificem Gregorium XIII. conſalutauit, vt cùm Hæretici ingrati filij Patrem eiurarent, à cunabulis Solis noui adnaſcerentur. Ijs auditis obijt de Chriſtiana Republica meritiſſimus ſenex, ſeminarijs pluribus ad externarum gentium bonum erectis, in quibus adoleſcentes Chriſtianis moribus imbuerentur, Tunc verè Roma Greg. 13.

populorum mater, quæ ſanctitatis prę-
beret vbera, poſtea in terras ſingulas
refundendæ.

Gallica Ligua

Eodem anno contractum eſt inter Principes Catholicos in Gallia, pro-mouente Guiſio, fœdus quod Liguam dixerunt religionis vel prætextu, vel cauſa. quo motus ciuiles maiore incendio conflagrabunt, & Monarchia Gallica tantum non ſoluetur. Sed Dei eſt humana conſilia ſuo exitu claudere; qui per hæc bella Henricum M. Eccleſiæ dedit. Iam nihil querimur, hac mercede placent quæ luximus.

Maria Stuarta.

Anno Chriſti 1587. Maria Scotię Regina, imò & Angliæ, ſi ius ſpectes, ab Eliſabetha cognata poſt 20. prope annorum carcerem, capite plexa eſt? crimen, quod de libertate Orthodoxa mulier cogitaſſet. Quam tandem morte adepta eſt, perpetua calamitatum ſerie vitam texens: adeò & in thronos adrepunt miſeriæ. Sed calamitoſior Eliſabetha, quæ Diadema intingens puriſſimo ſanguine, tantò infelicior, quò in ſpeciem felicior. Diuinam vltionem mora exaggerat.

Hiſpanica claſſis

Anno Chriſti 1588. Eadem Eliſabethæ felicitate ingens illa Hiſpaniæ claſſis, Angliam conſumptura, tanto la-

bore

Digitized by Google

bore & ſumptu parata triennio, nullo ſtructu, minimaque hoſtium opera diſiecta eſt. Conſtabat militaribus nauibus 130. vehebat veteranorum militum vicies mille, nihil vt vinceret præter Ducem, deerat cuius defectu, & Draci Angli audaciâ, quam tempeſtas ex orta promouit, terror ille Europæ euanuit, vixque membra tam vaſti corporis tenuerunt Hiſpaniam. Ite nunc Reges, & conſiliorum mole Numen æquate.

Eodem anno in Bleſenſibus comitijs, Guiſij fratres Henrici Regis iuſſu perimuntur, quaſi reſtinguendo igne in fomite, ſed inde luculentius exardeſcente, & Maynio cæſorum fratre oleum flammæ inijciente, docetur ancipitis remedij quis ſit vſus. Prorſus anno ſequenti luctuoſiſſimus fuit; cùm ipſe Henricus, Catholicæ fidei cultor eximius, quaſi hæreticus, ab impijſſimo parricidâ cultro confoditur, in obſidenda Lutetiâ; quâ olim per ſummam ignominiam pulſus, iam excipi victor non fruſtra ſperabat. Princeps omni laude quæ in regem cadit ornatus; pietate, eloquentia, liberalitate, corporis formâ, & magnitudine animi clarus in paucis, hoc vno infelix, quod factionem aduerſam *Henricus III.*

vel

vel lentius cauerit, vel violentius ſoluerit.

Henricus Magnus. Anno Chriſti 1593. Henricus IV. Ortodoxam fidem in S. Dionyſij profeſſus hac vna victorià, Curtraſiam, Iuriacam, Dieppenſem; & alias ita cumulauit, vt ſubditorum animis victis, fœderis nexus quaſi Gordium nodum ſemel abrumpens, hæreſis nube amotà ſplendidiſſimus Sol Francis illuxerit. Et tametſi mox nouo bello in Hiſpanum implicitus, aliquot multatis vrbibus, aduerſa belli expertus ſit; tamen adeò tremendus hoſti eſt viſus, vt de pace appellatus receperit perdita; reſtituente Hiſpano, ne raperentur; nihilque acceptius legauit hęredi Philippus moriens; quàm pacem cum Franco. Ea eſt Veruienſis, contracta anno 1498. & ad noſtra tempora appellata toties, & cupita.

Philippus II. Fuitque is annus decretorius Philippo II. ætatis 72. quo regnandi peritiſſimus Princeps deſijt viuere: Cunctator eximius, qui temeritate nunquam peccauit: ab Eſcuriali quaſi è machina agens vniuerſum propemodùm orbem, & quidem animus tantę molis capax, at fortè ambiens plura quàm ceperit, dum Galliam patris inſtar, ſed diuerſa arte tentauit. Pietate & zelo in fidem laudãdus in pau-

cis;

ciſ: quem dixeris impendiſſe curas magnitudini Diuinæ & ſuæ.

CAPVT VI.

Ab Henrico Magno ad Ludouicum Adeodatum.

ANnus noſtri huius ſæculi primus, hoc eſt poſt milleſimum ſexcenteſimum, Chriſtianis Iubilæus fuit. Et felix à Pietate, & alumnâ pietatis Pace auſpicium, niſi pia primordia ſtatim mortalium ſtudia corrupiſſent. Clemens Octauus, dignus qui ſæculum inaugararet, omnia religioni poſt habuit; tam liberalitate & ſanctimonia, quàm dignitate Pontifex ſummus: Orbe demirante fortunam, & fortunæ locupletiſſimum inſtrumentum, in virtutum ſcholam tranſiuiſſe. *Iubilæum.* *Clemens.* 8.

At Pietati obſtrepunt arma, Mauritius Batauus palmarum plurium Imperator, vt Alberto Belgarum Principi innoteſceret, Neuportum obſidet. Hinc pugna conſeritur quà victus Albertus, & quidem ſaucius; ſanè victoriam meruerat & delibauerat, primis *Pugna ad Neuportū.*

Ba-

Batauorum legionibus cæſis ; ſed pugnabant feſſi in integros; & Mauritius deſperatione ſuos armauerat ; à claſſe abductos longius, vt abſciſſa ſpe fugę porrò ad victoriam pergerent.

Allobrogũ bellũ. Eodem anno bellum Allobrogicum inſtar incendij compreſſi diutius tandem erupit. Carolus Emanuel Sabaudiæ Dux, in huius ſæculi ſcena frequens Actor, pugnabat ne Salucias reſtitueret, quas per inteſtina Franciæ mala interceperat, ſuoque trunco reſtituerat ne auulſerat: pugnabat Henricus, vt auulſum membrum coaleſceret corpori, & redderetur Monarchiæ ſua integritas. Et Sabaudià cum Sebuſianis iam occupatà, intutæ erant ſuo Principi Alpes ; cùm Clementis Pontificis curà, & Aldobrandini Cardinalis induſtrià, pax compoſita eſt; magno vtriuſque Principum lucro vel iactura. Nam Sabaudo totis Sebuſianis ſteterunt Saluciæ ; Henrico via in Italiam clauſa, multo terræ compendio ; æſtimantibus Italis, Francum mercatorem, Sabaudum Principem.

Maria Me- Medicea. Et Marti Franciſco in armorum ſtrepitu ſua Venus ſed caſtiſſima nupſit. Ea Maria è Medicorum ſtirpe, iam in Catharina Reges germinante ; Quæ nouo connubio eòque felici, & vetus

ſoluit

ſoluit cum Margarita Valeſia inauſpicatum, & fecundà prole ſtabiliuit imperium; nam ſtant malè regna, quæ trunco ſterili fulciuntur, & per liberos plurimum maieſtas Regibus ſarta & tecta eſt.

Primus Mariæ fætus Ludouicus, poſtea decimus tertius, primo ſæculi anno in lucem editus, magnus eiuſdem ſplendor & nomen. Sequentibus Gaſto & Virgines, in ſceptra genitæ; factaque Henrico ſpes, geſtis & liberis propagandi in ætates vltimas nominis. *Ludouicus 13.*

Iacobo Scotiæ Regi pax foris fuit, domi inſidiæ. Is ſpe Theſauri à Comitibus Gorienſibus in caſtrum deductus eſt, diu ſolus pugnauit in geminos, morte à parricidis in aurum oblatà. Victum tandem ſcelus, Rexque incolumis: Cautelà impoſterum magnà, quid optandum Regibus, cui fidendum. *Iacobus Scotus petitus in ſidijs.*

Nec Polonis annus incruentus fuit. A Zamoiſcio Cancellario vindicata Moldauia, pulſuſque in Valachiam ſuam Michael, iam Poloniæ imminens, mirum, ſexaginta hominum millia, Tyra amne tecta atque aggeribus, à pauciſſimis profligata; & mirabilius tot inter victos mille admodùm cæſos. Nec ſemper ſanguine palmæ ir- *Zamoyſcius Polonus.*

irrigantur; & ſæpius Pauor potentiſſimum relum vincentium eſt.

Caniſia capta. Improſpera Rodolpho Imperatori Hungaria? Caniſia validiſſima arx à Paradiſio Duce Ibraimo Veſiro dedita. Eam propugnabat acerrimè, expugnantibus centum Turcarum millibus (nec par tanto numero deerat animus) & Mercurius euocatus è Francia futurus auxilio aduolabat; ſed is prælio pulſus, nam victum negat receptus tutior, & ille vi, tum domeſticà, tum externà, tandem expugnatus; tradiderunt Arcem, commeatus, & nitrati pulueris inopem. Attamen Paradiſio virtus fruſtra fuit; Viennæ, truncatà dexterà, capite plexus eſt, & obliterata primordia, imputatus exitus. Adeò finis præpollet in omnibus; miſera Ducum ſorte, quibus infortunium ſæpè in culpam eſt.

Mercurij Facinora. Anno 1. poſt inceptum ſæculum, Mercurius Albam regalem vi capit; (eam ſequenti anno Turcæ recuperant) & ne quid gloriæ deforet, à Turcis aduolantibus ad pugnam adactus, cum decem millibus quinquaginta millia vincit, fuga hac cæſo Nikai Baſſa in prima acie, mox in patriam rediens, Norimbergæ obijt, in apice famæ & gloriæ. Non eadem ſors Ferdi-

dinandi Archiducis, qui magnis viribus aggreſſus Caniſiam; vel ſuorum morbo, vel fortunà ſuà an imperitià, recipere ſe coactus, ſalutem ſuam triumpho adſcripſit; tantum præſtat ad momentum belli Imperator.

In Polonia Sigiſmundus in Carolũ patruum tandem exſurgit. Vſurpauerat is Sueciæ regnum, armiſque propugnabat iniuriam. Eius vindicandæ Zamoiſcio munus impoſitum, obitumque fortiter, delato in Liuoniam bello; pulſus à Riga Carolus, expugnata Volmatia; dabatque pœnas ſceleris Carolus, ſi Zamoiſcio ad perſequendum tam fuiſſent vires, quam erat animus. Sed Sigiſmundo id antiquum fuit, vt fructum victoriæ in victoria ipſa reponeret. *Zamoiſcius in Suecum.*

In Belgio Albertus viſcerum vomicam purgaturus, Oſtendam obſidet; hoc eſt piſcatorum tuguria, ſed Batauorum curis ſic munita, vt vim excluderent. Hæc ſcena honoris an contumaciæ; vtraque gente ad eam triennio depugnante, & faciente iacturam quà regna emiſſent. *Oſtenda obſeſſa.*

Anglia interim fragilitatis humanæ exemplum edidit. Robertus Comes Eſſexius, reportatà de Tyronio Hiberno victoria, Eliſabethæ gratià momento, *Eſſexius caſus.*

mento excidit; an æmulorum arte, an ſatietate fortunę, an Reginæ arbitrio, poteſtatem euertendo vt attollendo metientes; an Rei crimine; proſperitate partus ſuos plerumque necante. Sanè Eſſeius truncatus capite quod Turri Londinenſi affixum, diu ſpectaculum Reginæ præbuit, tam gratum tunc quàm olim fuerat. Ite mortales, & placete vobis amore fæminæ.

Bironij mors. Anno 2. Non Abſimile exemplum præbuit Francia. Ferro publico caput demeſſum Bironio: is fortitudinem & præclara in Regem facinora vno in eundem ſcelere extinxerat; ſuperbia & ambitione eò raptus, vt obſequium probro, beneficia Principis auaritiæ duceret; in quem dum coniurat, retibus quæ parabat implicitus, ſeruatam tot periculis animam dedit carnifici.

Geneua liberata. Geneua præſenti excidio liberata, captiuo nobiles necauit ſuſpendio. Sabaudiæ Dux capiebat incautam, & miles intra mœnia graſſans ſæuiebat. Captam inter & ſeruatam vrbem diſcrimen quàm leue! Sabaudi muris quos diripiebant concluſi excluſis ſocijs, dedere pœnas, an temeritatis, an infortunij.

Ieſuitæ Franciam. Anno 3. Societas Ieſu in Franciam

poſt

poſt liminio redditur. Illuxit Henrico Principi optimo innocentia; quodque peccatum nimio aliarum ſtudio erat, iuſtitiâ ſuâ emendauit. Euerſum ignominiæ trophæum, fama reſtituta: Coronuſque vnus è ſocijs in intimum Regis pectus admiſſus, fremente inuidiâ, tandiu placuit, quamdiu vixit.

Eliſabetha mors. Eliſabetha in Anglia anno poſt ſeptuageſimum primo vitam finit. Mulier ſceptro nata, ſi pietate temperaſſet imperium; par tam bello ferendo quàm paci; fortunæ gratiam ſtudio & ſolicitudine merita; Hiſpano tam infenſa quam noxia; ſæuitiæ in regendo propenſior; vt fæminarum eſt, deflectente in crudelitatem mollitudine ſexus. Ea veram religionem proſtrauit; nec pepercit ferro, quo Londini reos, dans Martyres cœlo. Succeſſit Iacobus Scotiæ Rex, Mariæ filius, condonatâ iam ante ſpei regni iniuriâ; calamo quàm ferro promptior. At Regem inter & virum doctum intereſt plurimùm.

Iacobus Angliæ Rex. Annus Quartus celeberrimam obſidionem Oſtendæ concluſit. Clarum Ambroſij Spinolę rudimentum. Is tum primum ad bellum admotus, quod Heroum eſt, Imperatorem in tirone

formar

format & munimenta operibus, animum animo, vim vi expugnat. Reddita non Oſtenda, ſed ſepulcretum; in qua hominum millia (credetne poſteritas?) ferro & morbis ſupra nongentos ſeptuaginta duo abſumpta triennio Nec plurimùm differt in obſidentibus cæſorum numerus; magno pudore mortalium, quibus vita ſic flocci eſt, in interitum pro punctulo terræ ruentibus. At Mauritius Sclusà Oſtendam rependit: tantò facilius noua quærunt homines, quàm quæſita ſeruant.

Carolus Rex Sueciæ. Eodem anno Sueciæ regnum Carolus palam vſurpat, Sigiſmundo nepote planè abdicato. Ille hæreſis partus regna & Reges mouentis ad nutum, vt graſſetur tutius. Sigiſmundus nimia cunctatione rem perdidit, intempeſtiuus ſemper atque ſerotinus, fortunam paratam morâ corrumpens, & celeritatem belli extinguens conſilijs.

Demetrius Moſchus. Anno 5. Tragœdiam in Moſcouia Demetrius luſit, quæ & ad ſequentes annos pertinuit; ſeu verus ſeu fictus Ducis Moſchi filius, Polonis promouentibus; euectus in ſolium; & eo, dum intemperantius regnat, inter effuſa nuptiarum gaudia, deturbatus præceps; cæſuſque turpiſſimè; diu iacuit

cuit calamitatis ludibrium; adeò parare regnum, fortunæ eſt; obtinere, prudentiæ. Et ex cæſi tumulto nouus exſurrexit, turbaſque miſcuit; ſed eodem fato, dolis eiuſmodi inſtar præcocium fructuum; non ferentibus tempus, & lapſu annorum euaneſcentibus.

Romæ Clemens Pontifex vitam clauſit ſanctiſſimam; magnis rebus præter priuatas virtutes celebris: maximè quod Henricum & Franciam adſcripſiſſet Eccleſiæ, Romanæ ſedi Ferrariam, ſummus Princeps & Pontifex, tam aduerſus homines quàm in Deum potens. Leo vndecimus delibauit imperium, ipſoque die pompæ morbo contracto, & viceſimo quinto ab Electione, animam reddidit; priuatus haud dubiè vltra victurus, niſi tanti ſit thiarà ornari, & ſedere in ſolio moriturum. Ad Burgheſium Senenſem delatæ Infulæ, qui & Paulus quintus, diuturnior vità, & rebus clarior.

Clemens 8.

Leo 11.

Paulus 5.

In Anglia præſenti periculo Rex ſeruatus, cuniculo ſubter aulam ducto Quo ipſe cunctique Proceres nitrato puluere perijſſent: ſub ipſum diſcrimen delatæ inſidiæ, raptumque Morti atrociſſimum telum. Verùm ab eo commodo crudelitas nata, Qua ſæui-

In Iacobũ cõiuratio.

tum

Digitized by Google

tum in Catholicos acerbè;& innocentes inuoliti ſupplicijs; Hæreſi Neroniana ſæcula renouante.

Paulus & Veneti contēdunt.

Anno 6. Paulum inter & Venetos exarſit ciuile incendium, illo ius Eccleſiaſticum vindicante, iſtis Politicum. Et totam Europam flamma rapiebat, niſi Henricus vtrique pacis ſequeſter acceptus, eam compoſuiſſet, reſtincto incendio, Franciæ Regum præiudicio veteri, quibus tutari Eccleſiam, tam auitum eſt, quàm tenere regnum,& Pontifices lilijs non tam ornare quàm tegere. Omnia in priſtinum reſtituta præter Ieſuitas, quibus promptum obſequium Venetis ſtetit.

Iuſtus Lipſius.

Iuſtus Lipſius in Belgio moritur, ſi mors immortalem famam aſſequitur, & monumenta æterna conterit. Sanè Lipſius in literatorum mente nunquam deficiet, in ipſa antiquitate, quam euoluit ruderibus, antiquiſſimam futuris ſæculis nactus memoriam.

Baronij mors.

Et ſequenti anno Baronius, fax hiſtoriæ, lumenque Eccleſiæ, deſijt viuere, qui Dei inſtar immenſam rerum confuſamque materiam digeſſit in tempora, ac pulcherrimum Annalium fœtum in lumen edidit. Partum agnoſcit Eccleſia,& immortalis ſcriptori

tori ſuo memoriam debet.

Anno 9. Pax Hiſpano data à Batauis; pactæ in duodecim annos induciæ, belloque duriſſimo tandiu geſto, hoc vnum Hiſpania egit, vt pacem impetret. Fœderat Prouinciæ liberæ dicta; fuitque id fœdus magno Spinolæ Oſtenda altera.

Induciæ cũ Batauis.

Dux Iuliacenſis, quia ſine hærede moritur, plures habet: duos inter maximè; Brandeburdium & Neoburgium, ius, lis, & bellum: nam quæ Principum lis niſi armis dirimitur? Germania & Europa propemodum in partes iuerunt; quos non commouit angulus terræ; quærendus alijs? quam facilè bellum enaſcitur; quam ærumnosè Pax!

Iuliacenſis hæreditas.

Sigiſmundo Regi Poloniæ, apertæ in Moſcouiam fores laureatæ. Cæſo Demetrio vocatus à Moſchis, dum Smolenſci obſidionem vrget pertinacius, & tardius petentibus Moſchis Ladislaum condonàt Principem, ſibi & filio tantum Imperium præripit; Moſchis ad natiuum Ducem concedentibus. Smolenſcum ampla vrbs capta, & adiuncta Poloniæ, ingentis prædæ portio tenuis, & magni hodie belli origo. Sigiſmundo fortuna, quàm multa obtulit, quàm pauca permiſit,

Sigiſmundus in Moſcouiã

Mauri expulſi. Hiſpania Mauros fœdiſsimam luem a ſe ablegat, coniurationis reos, & peruicaces impietatis. In Africam numero ingenti deportati omnes, aut plerique. Hac phlebotomia ſeruatum corpus, ſed delibatum; vrbibus ciues, agris cultores deſiderantibus hactenus. Tam miſera eſt mortalium prouidentia, quibus remedia in vulnus abeunt.

Henrici mors. Anno 10. Henricus Rex Franciæ atque deliciæ, dum rebus ampliſsimis geſtis, ſe ad magna accingeret; in vrbe Regia, inter Aulicorum chariſsimos, poſt tanta Bellorum diſcrimina ſuperata: luce palam, Florentiſsima pace, à ſatellite Orci perimitur; & momento extinctus ſpes Gallicas prouectas in ſummum ruinę obijcit. Magnus dictus, amplitudinem nominis re adæquauit, non tantum alienâ victoriâ, ſed & ſuâ. Iulio Cęſari propemodùm par, qui ſibi regnum confecit ex minimo, celeritate & fortitudine; paſſus hoſtes, vt haberet quos vinceret, quibuſque parceret; geminâ laureâ tam veniæ quam belli donandus: vno ſuprà Cæſarem, quod ambitionem finibus Iuſti continuit; altero infrà, quod liberalitatem pecuniâ rerum inhibuit. Solutus eſt ingens exercitus; neſci-

neſcitumque quò Henricus intenderet; niſi quod Hiſpanæ potentiæ minabatur. Quis enim alius dignus hoſtis Henrico.

Anno 11. Carolus vſurpatà Sueciâ morte ceſsit; contracto ex bello Danico, quod improſperè geſsit, dolore: diademate verè ſpinas expertus inter curas, bella, cladeſque perpetuas. Sed tanti eſt imperare, vt calamitates & præcipitia placeant. Succeſsit filius Guſtauus Adolphus, varijs in Polonos exercitus prælijs, ſemel captus, quanquam ignotus; non ſemel fugatus, in quibus rudimentum Germaniæ domandæ poſuit. *Caroli Sueciæ mors.* *Guſtauus.*

Anno 12. Rudolphus Imperator ægritudine & ſenecta obijt. Diu Pragæ latebat metu & tædio, eliquandis ſuccis vitam inſumens: nullumque infenſiorem hoſtem, quàm Mathiam paſſus, eundemque fratrem, quem tamen Hungariæ & Bohemiæ Regem coronauit inuitus, & adegit Imperio. Tantum eſt in rebus mortalium vanitatis, vt dignitate omnium Principi, nec hæredem ſcribere liceat. *Rudolphi mors. Mathias.*

Anno 13. Betlem Gabor, Turcarum ope ad quos confugerat, Princeps Tranſiluaniæ, deletis tandem Batoreis, renuntiatur. Ea ſtirps Florentiſsi- *Betlē Gabor*

Digitized by Google

ma, ramis omnibus Germanorum ferro truncata, poſtquam Sigiſmundus cum Auſtriacis affinitatem contraxerat, ditionem auitam, Gabori viro acri, atque fortiſſimo, ſibique regnum ab exilio paranti, reliquit vt vacuam. Ita euaneſcunt ſpes, timor expellitur; luduntque inuicem teſſerà variante calamitas magna atque proſperitas.

Regũ nup. tia.] Anno 15. nuptijs mutuis Francia atque Hiſpania pacem adſtringũt: datæ Ludouico Anna, Philippo Eliſabetha; ſed infirmo admodùm Vinculo. Nam ambitionem qui nexus vinciant? Hiſpanis ſua ſponſa placuit; ſua Francis non omnibus; Condæo cum fœderatis turbante; Quippe ſuſpecta potentia cui deeſſet æmulus, quamque librare nemo amplius poterat.

Vſcochi pugnant in Venetos. Anno 16, Vſchochis Pyratis Venetũ mare vexantibus: inter Ferdinandum Styriæ Archiducem, Venetamque Rempublicam bellum exoritur; quod variè geſtum, mox ſopitum eſt pace, Et Venetos, præter naues ſuo mari direptas, Gradiſca fruſtra obſeſſa, militumque ignauia, à Marte abduxit; nempe quos longa pax paciſque deliciæ aliquantùm infregerant. Belli magnum præludium, ipſum Bellum.

Sabaudi bellum cum Mantuano Et aliud bellum tentabat Italiam; ſub

ſub alijs Alpium Faucibus, vt Mars ſi portas perfringeret, ſæuiret vlterius. Sabaudiæ Dux Emanuel, cui Pax vix vnquam placuit, in Monferratum arma intenderat, filiæ iura noua & ſua vetera in Mantuanum promouens. Nec Hiſpana potentia generoſiſſimo Principi terrori fuerat; vel ceſſante ab auxilijs Francia; tantus illi animus, quem ſua facerent. Et ſopitus is motus; Hiſpanis pacem præoptantibus bello, & fugientibus aleam, magnæ iacturę parui compendij.

Anno 17. Tumultus Francici procellæque ingentes vnius nece conquieuerunt. Auerſi à Rege Principes Sueſſionem confugiunt; Niuernenſis proſcriptus Niuernum ſecedit, nam Condæum tenebant cuſtodia; obſtrepebant armis omnia, vnus Ancræus, Regis nimium potens, petebatur. Hic ad Lupatæ fores cæſus, dum Regis imperio detractat obſeqdium; pacem continuò Franciæ peperit: cadauer ad omnem contumeliam plebs diſtraxit; & repetitus Seianus in Ancreo, hoc eſt præceps fortunæ impotētis caſus. Mutatus Aulæ curſus cum vento, Regina Mater afflicta, Rex tutelà liber, Luinius promotus in gratiam, reuocati Principes; ac miſſus poſtmodum Con- *An. crai mors.*

dæus cuſtodiâ: ruinâ vnius fulcra plurium conſtabiliente.

Cometa. Anno 18. Cometa ingens, toto propemodùm orbe ſpectabilis, inminere maximè Germaniæ viſus, in ſcorpionis ſigno diu effulſit. Nec impunè ſpectatus eſt; bellorum lue primùm in Germaniam, in Europam reliquam deinceps effuſa. Deo ſępè verbera preſignante in aëre, vt reſipiſcant mortales: Sed & ſurdis fruſtra occinitur, & cæcis pingitur.

Bohemicũ bellũ. Nec bellum in longiora dilatum tempora. Tuba & Tympana à Bohemia ſtatim: cauſa Religio; dum veram aſſerit Imperator, ſubditi falſam. Et gens iam olim Huſsitarum peſte infecta, facilè in conterminam hæreſim tranſijt. Pragæ furor primum intonuit; pulſi Catholici, arma expedita, & Turriano duce facta ingentibus turbis initia, quæ toti Germaniæ quanto ſanguine ſtabunt.

Rhetorum vicus In Rhetia vicus, Pioram dicebant, conuulſo monte repentino motu, totus obruitur, tectis incoliſque ruina oppreſſis, vt die poſtera ne veſtigium quidem loci ſupereſſet. Nec foſſoribus licuit quidquam eruere, tetra Mephiti erumpente, & pœnam priſtinam propugnante. Quid tu-

tum

Digitized by Google

tum mortalibus, ſi montes corruant? an vita eſt ſtabilis, caducis Alpibus.

Batavi, preſſo per inducias ferro, ingeniorum pugnâ propè euertuntur. Nouam ſectam Arminius quidam inuexerat. quam hi dum propugnant, illi impugnant, ſecti in partes animi abrumpebant concordiam. Et præter religionem, de re publica actum, hinc Mauritio, inde Barneueltio, tuentibus partes, vt cadendum alterutri æmulatione deficiente in odium. Vicit Mauritius, nec facilis palma Barneueltio fuit: de ſene ſeptuagenario ſequenti anno ſumptum ſupplicium, reo reipublicæ leſæ, an Mauritij!; ingentia merita expuncta; erat quippe ſenex in apice; ſtandum omninò, aut ruendum fuit. *Armi niani oppreſſi.*

Anno 19. Vitam clauſit Imperator Mathias; concepto ingenti tædio, ob Cluſelium in cuſtodiam traditum. Is Cardinalis, Ferdinando & Auſtriacis minus gratus, ab iiſdem raptus Tirolium erat. Iam ante Ferdinandus patruelis Mathiæ, deſignatus Imperio, Alberto Mathiæ fratre aſſentiente, regna Hungariæ & Bohemiæ, ceu præludia Imperij; & Auſtriacam hæreditatem, adiuerat, vnde illo inauguratus, Bohemicis illicò turbis inuoluitur. *Mathiæ mors.* *Ferdinandus 2.*

quas vt renaſcentem Hydram perpeſſus ad obitum, magnas virtutes calamitate exercuit.

Pragenſis pugna Anno 28. Pragenſe prælium Bohemiam, imò Germaniam, Ferdinando aſſeruit. Fridericus Dux palatinus, ab Hęreticis in Bohemiæ Regem electus, affinitate Anglica & Proteſtantium ſtudijs erectus in amplam ſpem, Pragam iam admiſſus, coronam & ſpes commiſit prælio; quo victus à Duce Bauaro Legato Cæſaris, & à Tillio Comite famæ iam celebris, regno deiectus eſt, imò & Palatinatu; Spinolà ſuperiora, & inferiora poſtmodùm Bauaro inuadentibus; tanti eſt alea pugnæ vnius. Imperator fuit Deus in partibus; Crucifixi effigies lata pro vexillo, pro ſignifero Carmelita Monachus, partaque cœlitus Religioni victoria. Nec ideò à Catholicis pugnatum impigrè; nam quis fortitudinis auctor præter Deum?

Turca in Polonos. Anno 21. Diſcrimen ingens Chriſtiana res in Polonia ſubijt. Oſmanes cum quadringentis Turcarum millibus, in Polonorum caſtra incurrit: ea Chodhienicius ſexaginta hominum millibus propugnabat; quàm impare, proh Deus, numero! At tanta fortitudine, vt fractus primò viribus, dein

dein animis Turca, fruſtra tentatis per omnem vim Caſtris, poſt fortiſſimum quemque impugnantium cæſum, pacem flagitarit, & receſſum inglorium. Hæc obſidio in pugna plus menſe tenuit; magna Polonorum gloria, Coſaccorum maximè, quos vis Turcica ne a ſtatione quidem amouit. Agebat in caſtris Ladislaus Princeps, æger plerumque; nec laudi morbus detrahit; nam quantus animus, qui externum hoſtem ſimulque internum peruinceret?

Nec id bellum hac clade Oſmani ſtetit. Nam anno ſequenti, cùm noua agitaret feroci animo, ac Ianiſſeris infenſus, de mutanda militia cogitaret, ab iiſdem inaudito hactenus Turcis flagitio, regno deiectus & vita eſt, impotentis & excelſi animi iuuenis, qui imperium licentià metiretur, & poteſtatem arbitrio. *Oſmanes.*

Et is annus Heroum funeribus orbi inclaruit. Primus Paulus V. ab tumultu Veneto pacem colens, fœderiſque Catholici in Germania promotor, viuere deſijt. Succeſſit Ludouiſius Bononienſis. Gregorius nomine decimus Quintus. Et Philippus Hiſpaniæ Rex vita ceſſit; pius ſanè Princeps, & morum facilis; Sed Lermæo Duci mul *Pauli V. mors.* *Et Philippi III.*

tum obnoxius;penes quem regni vis; tantùm à Patre Philippus defecerat: cuius vnius capite tam diffuſum Imperium vt firmiſſimo axe vertebatur.

Et Alberti. Albertus Archidux Patribus additus, recrudeſcente bello Bohemico;& ipſe pijſsimus & negotiorum moli haudquaquam impar;Iſabella vxor pro hærede & liberis fuit; & ipſa celſi animi femina, in qua Philippus pater elucebat. Nec inter orbis proceres Bellarminus ſilendus, è Ieſuitis in Cardinales tranſcriptus; doctrina & pietate adeptus memoriam, quæ nunquam intereat; magnus qui paupertatem in purpura coluit, & in negotijs ſtudia.

Bellarmini.

Ludouicus interea Franciam ſuam percurrebat victorijs: vera religione in Bearniam reuocatâ, vnde dimidio ſæculo exultabat. Sed quis tam multa per epitomen dicat; ſpiſsi voluminis opus eſt, immorantis, non properantis ingenij. Teſtes fortitudinis, Aquitani,Santones; Octani, Pictaui, teſtis Angeriacum caſtrum expugnatum vi; & plura oppida, quæ armabat rebellis Heræſis: donec pax ad Monſpelium contracta, ſequenti anno, *hæreſim* aliquantiſper continuit; ſi ſtante Rupellà contineri poſſet. Hæſit Regis gloriæ labes

Ludouicus in Hugonoto

Mons

Mons Albanus, tentatus, nec captus; Maynius cæſus magnâ iacturâ: Luynius poſtmodùm mortuus; liquit clauum rerum moderatori nouo occupandum.

Anno 22. Vallis Telina in Rhetia; hoc eſt Italiæ atque Germaniæ clauſtrum & collum, ab Hiſpanis ante occupata; ex poſtulantibus Francis, & Venetis, quaſi parato Italiæ iugo, dum de iure lis eſt, Gregorio in depoſitum traditur; patri nempe, qui diſcrepantibus liberis æquus foret, & preeſſet Iudicio. At ij iam cudebant gladios qui pro lingua forent: mox quanto ſanguine ius ſuum ſcripturi. *Vallis Telina.*

Anno 23 Gregorio mortuo ſubrogatur Vrbanus Octauus, è familia Barberinorum; humanioribus litteris ac Poeticæ ſtudio celebris, vt nunquam Muſæ honeſtius habuerint, lauro in thiaram, Parnaſſo in Vaticanum receptis. Nec ea laus grauioribus obfuit, quibus Vrbanus dignus in paucis Pontificem geſsit. *Vrbanus*

Anno 25. Genua vetus & clara ciuitas; Sabaudiæ Duce impugnante, à ruina propius abfuit, leuis cauſa vetera odia inflammarat, feudum à Genuenſibus emptum Sabaudio inuito. Erat in partibus Lediguerius, Dux ille bello percelebris, iam adſcriptus Ca- *Genuenſe bellum. Ludigerius*

tholicis, & Franciæ Comeſtabilis dictus. Peribat Genua, niſi victores ſeiunxiſſet diſcordia, & ſtatim vincentibus ſat fuiſſet non vinci. Lediguerius poſteà, ſedato Hæreticorum tumultu, plenus annis & gloria, domi obij; vir peritiſſimus artis militaris, quam ab ætate prima inbuerat, mancipatus quidem hæreſi, ſed & Regi, trophæis perpetuis Allobrogis ſignans, vitæ felicitate Chriſtiano exitu cumulata.

Iacobi Angli mors. Anglia dum apparat pompam coniugij, Carolum inter Principem & Henriciam Francicam, Iacobi Regis mortem eluget. An veneno perierit, dubitatum. Sanè non fauſtæ in poſteris nuptiæ; & virgo Regia in calamitatum ſeriem tradita. Iacobi animus alienus à bello, & paci etiam per ignominiam proprior: Palatinum generum verbo tenus iuuit; bonis ſpoliato ſolatium duntaxat præbuit.

Breda capta. Spinolæ magna laus parta, Bredà expugnatà. Iam annum alterum implebat obſidio: nec vi, ſed fame, hoc eſt alienà patientià, nitebatur. Iamque ab Hiſpania iubebatur abſcedere Spinola, die quo vrbs capta eſt: vt de conſtantia hoſtium ſuorumque inuidia triumphauerit ſimul. Interea mo-

Mauritij mors. riebatur Mauritius, longa tabe, quaſi

mor-

morbus vrbis deriuarit in Ducem; Antuerpià fruſtrà ante tentatà: ita tot victorias defectus vnius extinxit: quàm miſera conditio mortalium, quibus tot vices inter, defeciſſe vel ſemel, culpæ eſt. Res Batauicæ ad Henricum Mauritij fratrem deuolutæ: mirà Principem inter Reinpublicam que concordià, vt alterutrius dignitas neutri officeret. *Henricus Orangius.*

Eodem anno Richelius, ingens in poſterum Francicorum codicum pagina, ſacrà donatur purpurà, & ad clauum admotus, auſpicatur regimen; quo Francia ad cumulum gloriæ veræque potentiæ ſtatim prouecta eſt. *Richelius Cardinalis.*

Anno 26. Germania nouo bello miſcetur: Proteſtantium fœdus Daniæ Regem in Imperatorem commouit: conſertum ad Luthram prælium, quo Tillius victor, Danus victus: multaque Tillio victoriæ præmia, captæ vrbes. Ita proſtrati Hæretici, & ſarta religio: niſi victores intemperantius vſi eſſent victorià. Quantùm eſt gloriæ, tantùm ſecuritatis eſt, ſubiectis parcere. *Danicũ bellũ.*

Eodem anno, ibidem in Germania Papenhemius inclaruit, ruſticis cæſis atque perdomitis. Ij octoginta millibus ſuorum armatis, vaſtabant Auſtriam: *Papenhemius in ruſticos.*

ſtriam, imò prælio certare auſi victoria furorem auxerant: iamque ſupra ruſticos timebantur, cum à Papenhemio varijs cladibus edomantur; non impune tamen.nec facile:vt Papenhemio tam dignum facinus Ruſtici fuerint,quàm Sueci mors.

Terræ motus

Anno 27. Apuliam fœdè Terræmotus concuſſit; plura loca diebus pluribus peruagatus eſt; mors vbique & vaſtatio dirà; naturà exeunte faciem, translatis montibus, auerſiſque fluminibus. Mox cladem excepit Mantuanum bellum; magnum ſanè, quod ſtrages tanta prænuntiet.

Angli Rheà pulſi.

Angli rupto fœdere promoturi Hereticorum partes in Francia, Buquingamo Duce in Rheam exſcendunt. Quis credat repulſos arce infirma; tantaſque vires fruſtra adhibitas? fides haud ardua cogitanti Toraſium; quam enim gentem tanti nominis fama non perculit? Tandem poſt menſes quatuor Schombergus tranſmiſſus in Inſulam; eiectique Angli clade non modicà,quantà laude Toraſij, per quem præſtitum eſt, vt vincerentur!

Tora. ſius.

Rupella Capta.

Hinc vincentium animi ad Rupellam appliciti; hoc eſt ad rebellionis arcem, officinam cladium, caſtrumque

que Hæreſeos; qua ſtante, Regis au-ctoritas ſtare non poterat, eratque alienæ poteſtatis regni tranquillitas. At expugnari vetabant munimenta, obſideri Oceanus, & domanda natura priuſquàm Rupella. Vtrumque tamē Richelius præſtitit, & erecta mole portum clauſit, & claſſe inſtructa Anglos excluſit, & pertinaciam ciuium conſtantià fregit, & Rupellam tandem anno ſæculi 28. Regi aperuit. Ii victoriarum carceres atque repagula; quibus reuulſis; liber Regi curſus, & Europa tota ſtadium fuit.

Anno 29. Illicò hyems, Alpes, clauſtra, victa. A Rupella Ludouicum exciuit Mantua; quæ iure Niuerucnſium Duci debita, & à Ferdinando Auſtriacis nimis obnoxio in litem deducta, commiſit Europam. Quantæ hinc clades, ſenſit Italia Colaltum paſſa, imò Germania mox Suecis patens. Vna Caſalis, quanta viciſſitudinum ſcena, bellicæque virtutis! dum hinc Spinola expugnator Arcium, hinc defenſor Toraſius; & ille Oſtendam, hic Rheam opponunt; ille tædio moritur, hic triumphat gaudio; dum Ludouico ſubſidunt Alpes, euertuntur clauſtra, ſubſidunt Inſubres, expanditque vlnas Italia; dum obiectæ *Mantuanũ bellum 2.* *Caſalis.*

acies

acies Maſarini arte pacem admittant: & dum Francis pugna, Arx Hiſpanis eripitur, ſeruatur conſilio, quod peribat Marte. At infelicior Mantua, quæ Germanis præda, calamitatem omnem exhauſit.

Ludo. cus 13 Ludouicus poſt Caſalim liberatam, in Hæreticos verſus, quos auulſum caput nondum pacauerat: primum iuſtitià, deinde clementià conficit pacem. Vrbes rebellium ſpoliatæ muris, & inuitis dum denudantur parta ſecuritas. Et induciæ Polonis Sueciſque contractæ, Franci operà; ſed quis oleæ credat lauros inſitas; & ab hac pace enatam eſſe bellorum ſegetem.

Carolus Emanuel. Anno 30. In flamma Mantuani belli, captà Pinerolio, admiſſiſque Francis in Pedemontij viſcera, Carolus Emanuel morte eſt raptus: in turbis vti vixerat, mortuus: Celſi Princeps animi, cui ſemper amplæ ſpes, & ſupra modum: capax non Italiæ modò, ſed Europæ. Statim pax Ratiſponæ coaluit; reddita Mantua Niuernenſi, Francis permiſſa Caſalis, & Pinerolium venditum. Dubia ſanè pax; niſi hanc peregrinum bellum ſanciuiſſet,

Guſtauus in Germaniam. Quippe ad Germaniæ fines detonabat Guſtauus Sueciæ Rex; illato

Marte,

Marte, quà iure, quà iniuria Proteſtantium fautor, Germanicis Inſulis occupatis, iam terrori erat Ferdinando. Mirum quot vrbes momento inuaſerit, quot arces, quot oppida; vel recenſere ſit tædio: & quæ fulmine loca clades iungit, fruſtra numeros diuidit.

Anno 31. Magdeburgum opulentiſſima vrbs, à Tillio funeſtiſſima ſtragè prope deleta eſt; ferro, igni, & militi nihil non licuit, ne dicam libuit, direptę ædes, cæſi ciues, vim paſſæ virgines, abſortaque ignibus tecta; miſerante ipſo victore, & calamitate hoſtium ingemiſcente: adeò humanitatis non dediſcitur, & in ipſa licentia crudelitatem æmulam vincit. *Magdeburgi excidiũ.*

Sarcit hanc iacturam pugnà Lipſiacà Guſtauus victor; qua veterani illi Tillij milites, tot palmis clari, quot prçlijs, Germanię terror & flagellum, victi, & proſtrati, magno orbis ſtupore Sueco aperta Germaniæ viſcera, & aliæ properanti adiunctę, quibus in Auſtriacam perniciem, niſi Deus vetet aduolauit. *Lypſiaca pugna.*

Annus deſijt, magno Neapolis luctu, & terrore Italiæ, Veſuuius mons in diriſſimos partus erupit: primo tetra ſpectata incendia, dein horribilis *Veſuuij incẽdiũ*

to-

tonitruum fragor, deuoluti poſtea torrentes ignei; vaſtata circum omnia, proiecta ſaxa ingentia; ac poſtremò quaſi ad tumulum eructatus cinis; quibus ciuitas ampliſſima tantùm non perijt. Præclara mortalibus monita, ſi reſipiſcere aliquando vellent.

Valſteinus Dux. Anno 32. Valſteinio redditum à Ferdinando imperium; ſanè Imperium, cui & imperator ipſe ſubditus foret. Vir militia victorijſque celebris, Bohemiam recepit illicò, ac fama nominis ſuſtentauit vacillantem Rempublicam. Dum Rheno *Tillius.* tranſito vrgebat Tillium Guſtauus; & ille quidem in pugna ad Lycum ſaucius, vel vulnere moritur, vel dolore: ſummus laude militiæ, quam *Guſtaui mors.* nec exitu corrupit. Guſtauus in Bauariam penetrans, corripiebat quæque victorijs, donec verſa in Valſteinum fronte, prælio ad Lutzam conſerto, non victus ſed cæſus eſt, & magno fortunæ ſuæ prodigio, è ſanguine cœno, & puluere hoſtem vixit. Dixeris mortem pœnitentem emendaſſe ictum victoria: & cadaueri indulſiſſe laurum, quam viuo inuidit.

Traiectũ captũ Bataui interea propagabant fines, captis Venlona ac Ruremunda,

&

& caſtris poſitis ad Traiectum: quod & expugnarunt; fruſtra aduentante Papenheimio, & Caſtrenſes foſſas inuadente, nec enim omnia Ducibus quanquam fortibus patent, illiſque obijcitur non plus vltra Herculeum.

Francia periclitatur Mammorantij ſeceſſu, qui bello in Ocitania moto imminebat Richelio. Sed rebellem fortitudo proſtrauit, qua in confertiſſimam aciem vectus, vulnerum plenus captus eſt; & incaſſum clementiâ Regis appellatâ, Toloſæ cęſus capite, mærore omnium ſummo, (nam nec vetat dolere Iuſtitia) militari fortitudine ad audaciam propior, nauali in Subiſium pugnâ, & equeſtri ad Vellauiam clarus. Mortem obijt piè & fortiter, quâ Chriſtianum & Principem noſcas; parcaſque crimini, quod hunc exitum peperit. *Mammorãtij mors.*

Et Polonia Regem Sigiſmundum luxit, magnis virtutibus Chriſtianis regijſque percelebrem; cunctatione, ſibi admodum noxium, qua regnis duobus excidit. Electus filius Vladiſlaus, ortu Polonus, iam imperio per expeditionem Turcicam delibato. Qui proximo anno Moſchos ab expugnatione Smolenſi expulit, mirâ conſtantia, atque per aſperrimam hyemem *Sigiſmũdi mors.*

mem patientia, veterum Imperatorum inſtaurata laude. Hinc profectus ad obſidendam Moſcuam, pacem flagitantibus dedit; ac Smolenſco retentà, ſpem dimiſit, regnique titulum. Nam eſt prudentia, ſibi modum ſtatuere, & ambitioni limites figere.

Lotharingia occupata. Anno 33. Diſcordià Ludouicum Regem Franciæ & Carolum Lotharingiæ Ducem dirimente, cùm hic Regem vario fœdere eluſiſſet, Auſtriacis addictior, quam Franci cuperent; ſtatim Lotharingià, & Ninceio ipſo eijcitur; munitiſſima vrbe momento propemodùm in poteſtatem Regis traductà, nempe vetere odio prorumpente, & vi primas iniurias vindicante.

Iſabella mors. Iſabella Belgij Domina diem clauſit; digna quam Heroinis accenſeas; ita virtutes omnes pietate miſcebat; quam virum crederes animi fortitudine; eandemque mulierem, benignitate, & amoris caſti delicijs. Belgium in Hiſpaniam deuolutum eſt; cui regendo Ferdinandus Cardinalis Regis Frater iam in via erat; magni animi, laudiſque regiæ cupidus iuuenis.

Valſteini mors. Anno 34. Valſteinus ille Dux, tam formidandus ſuis quàm hoſtibus, dum res nouas molitur aut cogitat, Ferdi-

nan-

Digitized by Google

nandi Imperatoris aſſenſu cæſus eſt. Telis & machinis tam ſæpe obiectus, tot inclytus palmis, & laceſſito impunè Guſtauo; mente ampliſſimâ, quam vel Imperium non impleret; tantâ ſuperbiâ, vt nec Domino ſuo ſe ſubderet, inter vaſtiſſima conſilia deprehenſus; necatur à Ducibus ſuis. Quæ fragilitas mortalium eſt, per ea cadentium, quæ in columnas & fundamenta poſuerant.

Eodem anno magna clade Sueci ad Norlingam vincuntur. Hac victoria Ferdinandus Tertius auſpicatur imperium; cuius particeps Ferdinandus alter Hiſpanus, viam militarem hac lauro inſternens: ſummâ vtriuſque gloriâ, quibus per ſuas ærumnas parta victoria, & iuuentus prima tantâ laude inclaruit. Afflictæ hoc prælio Suecorum partes, non proſtratæ; ſurrexitque poſtmodùm, afflante Franco tepidos cineres, nouus Phoenix. *Norlingana pugna.*

Anno 35. Tandem poſt multa molimina oppreſſum diutius, magno Europæ malo, erupit bellum Franco Hiſpanicum. Cuius gentis culpam nouit Deus; alterâ odium in alteram repellente. Proximâ cauſa quæ Frãcum impulit: Treuirenſis Elector à Cardinale Hiſpano in cuſtodiam raptus, præter *Bellũ Frãco Hiſpanicum.*

Ba-

Batauos incumbentes, & ſeceſſionem, ſi ceſſaret bellum, comminantes. Illicò Franci in Belgium miſſi, (quis enim commodior Marti campus quàm Belgium?) & pugnâ Auenniacâ Victores, luculentam plagam inferebant; niſi Batauus premente iam tum inuidiâ, florentiſſimas copias fame & miſerijs perdidiſſet. Tillemontium Francis Belgæ opponunt; ſanè Francorum palmas corrumpit libertas, & inuictos ferro licentiâ vincit.

Par. meſis Dux. Annus 36. Spes Francorum fallit, euertitque meſſem in ſegete. Spes euanuere in Italia Burgundiaque conceptæ. Parmenſis Dux exceptus Pariſijs, & imbibita penitus Francia, cum Victore Sabaudiæ Duce & Crequio, ſoluta obſidione Valentiæ, poſt Hiſpanis obnoxius, abiecto bello ad pacem confugit. Et in expeditione Italica occumbit Toraſius; & dolorem quod augeat, ad caſtellum viliſſimum ſcopulum Rheæ & Caſalis! ignauiſſimo milite Buquingamum & Spinolam vindicante. Quin & Pariſios turbauit irruptio; vaſtata Picardia, tranati amnes, captâ oppida; & Corbeia in meditullio regni expugnata; Thoma Principe, Picolominio, & Verthio, iam de

Tora. ſius.

Hiſpani in Picar diam.

Lute-

Lutetia deliberantibus; Richelianæ conſtantiæ magno argumento. At illicò excitata veterno Francia, recipit Corbeiam, hoſtem pellit, emergitque periculo. Nec Burgundia felicior Francis; ſeruatà ab expugnantibus Dolà; fortitudine & in Principem fide clariſſimà; & ab ea in Burgundiam Gallicam effuſius Gallaſſius, totam inundabat, niſi oppidulo, Araiſque vadis coercitus, columnas Herculeas, Deus bone, quas nactus, vertiſſet veſtigia. Ita Francia expediuit ſe caſibus, leuemque iacturam compendio duxit. *Dola.*

Anno 37. Francorum animus in claustra prorupit, perfregitque oppoſita: Prouinciæ & Occitaniæ limites, gloriæ campus. Primus Harcurtius Lerinenſes Inſulas ab Hiſpanis inuaſas, & munimentis quantùm ſiuit induſtria tectas, lembis vectus, ſub grandinem mortis aggreſſus, tandem expugnauit. Alter Scombergius Leucatam Arcem, Barrio propugnante, & obſidente Hiſpano, periclitantem liberat: at qua ſtrage, potentiſſimi vallatique exercitus? nocte concubia; munimentis prius captis quàm viſis; poſt ſtupentibus Francis cladem quam fecerant. *Lerinenſes Inſulæ.* *Leucata.* *Breda Capta.*

Nec iacebant ignauià Batauï, Arce

Sten-

Stenkia iam recepta,& ad Bredam admoti, quàm diſtractis aliò Hiſpanis viribus, expugnarunt; expunxeruntque trophæum Spinolæ; vicibus belli perpetuis, & deſerente Marte quem coluit.

Ferdinandi mors. Hoc anno Ferdinandus Secundus Imperator vitam clauſit: eminentiſſima pietate, regijſque virtutibus ornatiſſimus;tot inter bella clementiæ cultor; ad parcendum etiam poſt victoriam pronus; quem labores erigerent, & calamitates ad Deum ferrent: vtriuſque fortunæ materia, & laus.

Briſſacũ captũ. Anno 38. In bello variè luſit euentuum Deus. In Alſatia Veymarus tam fortis quam Felix; Ioanne Verthio pugnà ad Rheinfeldam capto; Briſſacum aggreſſus munitiſſimam vrbem, inuitiſſimis hoſtibus tandem extorſit: Rhenuſque à forte Francicus fluxit. Vna pugnę prioris iactura, Rohani j mors,celeberrimi hoc ſæculo ducis, qui vel patriæ malo inclaruit.

Victor Amedeus. Pedemontium Victorijs Ducis mors, & Crequij ad Bremam cædes miſcuit: illum iam Francum animo meſſuit morbus; verè prudentià & fortitudine Principem: hunc dignum Ledigerio generum, glans peremit;

&

& qui tecta ſtarent, ruentibus fulcris? exultauit ipſa Hiſpania, ſuamque Fontarabiam excuſsit faucibus rapientis, quin & Atrebates ſeruatà Andomaro, inſultarunt. Marte quadam lance dona, & odia partiente.

Fõtarabi

At natus Ludouico Regi Delphinus marito iam viceſimum annum, necdum patri, à pijſſima coniuge Anna, aduerſitatem omnem expunxit. Quæ Franciæ triumphantis lætitia, quæ Europæ. & vel hoſtilis Hiſpaniæ gratulatio! qui gaudiorum ſenſus, qui indices! cùm ingentia ſileat, reticendum eſt, nec tanta res cogi in auguſtum poſsit. Nè tamen credas ſine laurea natum; naſcituro præluſerat naualis victoria. Prænoſcebat Delphinum pelagus, & futurum hoſtem amonebat.

Ludouicus 14.

Eodem anno, Coſaccos ſupplicium vnius totos efferauit. Inſtaurata rebellio, inflatumque claſicum, tanto furore, qui in plures annos etiamnum ſæuit. Lues rebellionis, vt olim peſtis ab oriente, deinceps in Europam totam propagata, vt hanc morbum publicum dixeris, vulgatumque contagio; adeò labes ſerpit in proxima; atque inſtar incendij folles ipſos occupat.

Coſaccorũ rebellio.

Digitized by Google

Salſu la. Anno 39. Poſtquam Salſulis luſum vt aleâ; fortunato iactu Hiſpanum, quem afflixerat prius; & Normannos rebelles diſiecit Gaſſio, Marcellus, hoc eſt telum & ſcutum Equitum: Pi. *Mille raus.* colominius & Milleræus, ſuas quiſque partes promouerunt, ille fugato ad Theonuillam exercitu; hic Heſdino captâ; idque tirocinium Poliorcetis celeberrimi poſtea; cui expugnatio vrbium, ars an luſus fuit? Inte- *Bãne. rius.* rim Bannerius Germaniam inferiorem percurrit; nomenque Suecum terrore aut iugo per vrbes circumfert.

Har-cur-tius. Annus 40. à Francorum partibus ſtetit. Et pudet per epitomen ſcribere, liberatam Caſalim, receptumque Taurinum. Æterna Harcurtium celebrauit memoria; nec facinus eſt, quod opponant ſæcula Caſalis. Sed quanta laus celeritas Caſalis, Tanta ad Taurinum conſtantia; vt hinc Harcurtius exſcripſerit Francus, inde Hiſpanum; *Ætre-batũ.* vt & pugnam ſileam, ad vtrumque facinus præuiam. His addendum Atrebatum, tot appendix palmarum; cura ingens Richelij; & Rupellæ ſoror.

Amu rates. Eodem anno Amurates Turca, magna inter conſilia, contracta ex temulentia febri, è viuis raptus eſt. Inter paucos gentis ſuæ dignus imperio

Ba-

Babylonem eripuerat Perſis, iuſtitiæ tenax ad crudelitatem, ſed vini cupidior, quo tandem perijt, Alexandri fato. Succeſſit Ibrahimus frater, regno ineptiſſimus imperitia & ſtupiditate; adeò vel in imperijs mortalitas ludit.

Annus 41. fatalis Hiſpaniæ fuit, ſeceſſione membrorum à capite. Primi omnium Catalauni; qui cùm ab Oliuario, impotentius regerentur, iugo excuſſo, ad Francum deficiunt, adhærentque conſtantius, bello Barcinonem, & in prouinciam ſuam traducto: adeò quid eſt terribilius bello, & periculò mortis funeſtius. Hic inde martis campus, Houdancurtio maximè, qui à Carolo Magno primus limites Franciæ ad Iberum protendit. *Catalauni.*

Luſitani Catalaunos excipiunt; Bragantino Duce euecto in ſolium; auſpicatius quàm Catalauni, quod nulla cęde, nullo memorabili ſanguine, litarint nouo imperio; quaſi daretur regnum, non vi pararetur; idemque eſſet Ioannes Quartus qui tertius. Deinceps Indiæ, atque Braſiliæ adſcriptæ Principi, nouo an veteri; odiaque priſtina reuocata acerbius; quod nouam iniuriam vindicarent alij, alij veterem. *Luſitani.*

Monoeci Princeps. Et Monoëci Princeps, quæ Arx ad Liguſticum mare tutiſsima: diu pertæſus Hiſpaniæ, præſidium expulit, Franciſque euocatis ſe tradidit; momento inuigilans, quo magna euertuntur, & magna conduntur.

Aria. Rapta & in Belgio Hiſpanis Aria; Millerei induſtria atque conſtantià, erectiſque munimentis; per quæ mox ipſa vrbs recepta à Belgis, tantum vulnus perſanare curantibus. At hęc expeditio Cardinali Hiſpano vità ſtetit, morbo ex ærumnis contracto, an veneno, vt volunt. Sanè iuuenis indolis celſæ & planè regiæ, dignus abauo Carolo, diùque ruentem fortunam ſuſtinuit, magnis dotibus ad regnum præditus.

Cardinalis Infãs Francię felicitati næuum aſpergebat Comes Sueſsionenſis, priuatus hoſtis Richelij, imò iam publicus, lecto exercitu, collectiſque armis; quibus ipſe victor, ſub ipſa lauri gloria, minima glande perimitur. Facti auctor latuit; nemine auſo magni Principis ſanguinem iactare, vel Richelio.

Sueſsionẽſis Germania excuſſo Bannerio reſpirauit. Is dum Ratiſponæ habentur comitia circùm omnia loca populatus; Picolominij arte tantum non oppreſſus militari modo in Miſniam ſe-

re-

recepit; an fugit! ſanè fuga eiuſmodi vel æquanda victorijs, eritque in monumentis hiſtoriæ; tamque laudabitur Bannerius fugiens, quàm triumphans. Poſtquam euaſit, morbo aſſumptus eſt; obijtque hoc ſolatio, quod ſaluo exercitu, ſuo iam fato, non hoſtium ferro, animam traderet.

Annus 42. Cupreſſos lauris palmiſque immiſcuit. Ludouico in Catalauniam properanti, Perpinianum obijcit clauſtra: mox quidem captum, & per luſum propè; fame militem depaſcente, & propugnaculorum robur eruente. Verùm in hoc luſu fortuna Richelij fracta propemodùm: præpollente Cimmartij gratià, ac potentiam veterem deturbante. At repente prodit Richelij fauor, æmulumque perdit; truncato Cimmartij capite; Regiſque ſui potens, per totam Franciam duxit triumphum in feretro. Sic enim eius lecticam appelles, qua æger vectus, Pariſijs poſtmodùm animam poſuit. Vir cui Francia parem non habuit; ſtupor ſui ſæculi; fututorum amor, vbi inuidia deſerbuerit tempore. & quædam vitia ſummæ virtutes oblitauerint: nec enim vnquam Heroum animis infirmitas humana nocuit.

Perpinianũ captũ

Richelius.

Sanè fuit Richelius vtriuſque Palladis amor & præmium, in quo ſupra ipſam penè mortalitatem omnia ſumma; ingenium diſciplinarum ſingularum capax, ſcriptis etiam in rerum mole, ceu in otio libris: & Academiam condidit, quæ litteras ſtudiumque gentis promoueret. Animus in proſperis, & aduerſis quibus tam depreſſus eſt quàm erectus, ſui ſemper tenax; Indoles qualis Heroum fuit ambitioſior, ſed à recto non deuia: de quo laborabit imposterum fides, extitiſſe talem quem audient.

Mariæ Reginæ mors. Richelium Maria Medicæa paulò ante præceſſerat, quæ tot Regum mater, obijt in alieno ingens: noſtræ fragilitatis exemplum, exul & extorris vitam clauſit Coloniæ; Regis filij laude an probro, æſtiment qui Regem ſeponunt à filio, & patrem patriæ à Mariæ partu ſeiungunt.

Guebrianam. Perpiniano præluſerat Guebriani victoria, qua Lamboij copiæ cæſæ & fugatæ. Iſque eſt Guebrianus, qui Atlas Veymari, Franciæ Rhenum aſſeruit, obijtque poſtea laude & gloria cumulatiſſimus, Veymaro clarior, quod temperabat pietate militiam, tam ſui rector quàm aliorum.

Torſtēſonius. Et hunc Suecus conſignauit annum

vi-

Digitized by Google

victorijs. Dux Torſtenſonius; qui primà Lauemburgicum pugnà, Leopoldum alterà ad Lipſiam, magnoſque exercitus fudit. Quò loci dixeris Guſtaui genium decertaſſe; ſanè Lipſia capta, & excitata memoria Guſtaui; cuius è ſchola tot prodibant duces, quot milites, tot laureati, quot duces.

Ludouici 3 mors.

Annus 43. luctuoſiſſimus Franciæ fuit, priorumque dona morte corrupit. Ea raptus Ludouicus Rex natus, cum ſeculo; Princeps ornatiſſimus priuatis dotibus, nam religio, pietas, temperantia, caſtimonia, tam propriæ ſunt Ludouico, vt ijs vnis inſtructus vicerit mortem; (hæc vna nempe vincenda ſupererat) ſi qui exarmat mortem, profligat, metumque ipſius vertit in votum. Obijt itaque morbo, in apice vitæ, victoriarum, & gloriæ; & quod maximum eſt, pietatis, in Chriſtiana demiſſione quàm maximus Bonorum omnium compos, præter pacem, quam cùm in terris nequiret aſſequi, fugitiuam cælo ſequutus eſt; & regis inſignis virtutibus, quæ, ſplendidius claruiſſent, ſi è puero ductu ſuo potiùs quàm alieno regere doctus eſſet. At ſic palmis natus, vt in ijs deceſſerit.

Rocroium.

Nam ipſo agente animam, cùm oc-

caſioni imminens hoſtis expugnaret Rocroium, pugna conſeritur, qua victi Hiſpani, Enguiennio Duci prærogatiuam palmam obtulerunt; victoriâ proſequente Regis vel pheretrum. Et Enguiennij tirocinium vltra protenſum eſt; perque ingens ſpatium Thionuilla quæſita quæ caperetur; ita deleta ignominia prior,& erectum Franciæ munimentum firmiſſimum.

Thon. uilla.

Eodem anno Bauaria,cladem paſſa, mox intulit. Vincebat Guebrianus; Rotueilam admiſſus,ſed ſaucius;moxque expirauit; nec vis militaris niſi vulnere deſijt; in hoſtico quidem ſed ſubacto. Ducis iactura militem perdidit;cùm Franci ſecurius agerent, à Bauaris Halfeldio duce inuaſi, nulla ferè clade, ſocordia ſua rapiuntur vt retibus; veteri Francorum malo, quos ſecuritas perdit.

Guebriani mors.

Anno 44. Vrbanus felix ille,& plurium annorum Pontifex, pace per Italiam partâ, & ſedata Franciæ curâ cum Parmenſi bello, emiſit animam. Summus omninò, quaquà inſpexeris; Apis verè atque Hymettia, ſuauitate morum, & ſtudiorum amœnitate; quem vel repugnantem iam afflictum ſenio belli lues afflauit; adeò ſæculum ferro compactum eſt, & aculeum

Vrbani mors.

vel

vel ab Apibus exerit. Vrbinum Eccleſiæ Ducum ſtirpe deficiente adiunxit; redeuntibus fluuijs, vnde prodierant. Suffectus in Vrbani locum Pamphilius Innocentius X. abſtruſioris doctrinæ, multiſque exercitatus muneribus, vegeta & viridi ſenectute. *Innocētius*

Franci in Belgium verſi Grauelingam expugnant. Obiectum Aurelianenſi Duci Belgium totum, præter ſitum vrbis, & Picolominium longè excitum; vrbs tamen impugnantibus patuit, Caleſio tecto, & apertà ad Dunkerkam viâ. *Grauelinga.*

Et ad Friburgum magnis animis & clade dimicatum; dum in Bauaros, caſtris, munimentis & montibus tectos Franci irrumpunt, & quidem tertium, ducente Enguiennio; pugnaciſſimo iuuene, & flagrantiſſimo gloriæ. Bauaros depulit non impetus quidem, ſed penuria victus; permiſſus Francis alueus Rheni; plures vrbes captæ; quarum appendix Philipeo burgum; niſi appendix pro prouincia ſit. *Friburgū*

Eodem anno bellum nouum naſcitur, quaſi Bellona in Europa ceſſaret Suecos inter & Danos; illi vlturi iniurias, quà terra quà mari inuadunt Daniam improuiſi, & patentem diripiunt. Sed repentinus impetus citò *Danicum bellū.*

deferbuit, contracta pace, opera fœderatorum, quorum intererat tam fortes ſocios reddi Germaniæ,

Parlamentarij. Acrius depugnatum in Anglia, Rege fuſo & victo Eboracum, vrbſque ipſa Parlamentarijs, quæ Rebellium factio, dedita; Rex in fugam actus, calamitatem aliò detulit. Mòxque Londini Cantuarienſis Archiepiſcopus capite cæſus eſt, iam altera victima rebellionis, odijque in Regijs partes lugendum facinus; heu, non extremum.

Eliſabetha Hiſpana. Hiſpania Reginam ſuam luxit Eliſabetham, morte ereptam; quæ regno regique tota impenſa, ſupra feminam incumbebat publicis rebus, non irrità curà. Cumulatus mœror anno poſt ſecundo, cùm *Baltaſar princeps.* Baltaſar filius, fulcrum imperij, in tot regna natus, prima adoleſcentià, flagrantiſſima ſpe, & amor omnium, raptus è viuis, orbum Patrem fecit, imò Hiſpaniam. Nec tot inter iacturas vlla genti grauior; ſceptro in colum deuoluendo, & tot imperijs Rege defuturo.

Venetum bellũ Annus 45. Terribilem hoſtem Venetis, imò Chriſtiano orbi exciuit. Ibrahimus claſſem ingentem expugnandæ Meliręe inſtruxerat; ſed paratiſſimis Melitenſibus, & Arpaione ma-

magni animi viro propugnante; ne furorem perderet, vertit in Venetos, & incautum raptus in Cretam, vno iniuriæ iure in aliena bona inuadit. Nec vllum hoc ſęculo honorificentius geſtum eſt bellum, nec fortaſſe generoſius; cùm togati patres horribilem illam terris potentiam, & minantem ſpreuerunt, & ruentem tulerunt, & pugnantem fregerunt; vt hoc vno bello prius à ſe geſtis faciant fidem, & ſementem poſteris æternæ gloriæ.

Idem annus Torſtenſonio felix, qui Suecos à Danis auerſos in Germaniam ducens, Hasfeldium clade magna in Bohemia vicit, captus Hasfeldius, omniaque belli inſtrumenta. Sed victoriæ leue pretium fuit, hærente victore ad Brinnam oppidum, & ampliſsimos fructus corrumpente, præ vincendi pertinacia. Tanti eſt vti victoria, & ab Annibale ſapere. *Torſtenſonius.*

Nec in vna pugnatum Bohemia, bis conſerto in Bauaria prælio. Primò quidem profligatus Turenius, ſparſuſque mille clade contractus: ac ſecundo, Enguienius Turennio Comite, Mercium cædit, & quanquam ſaucius, & imminutus altero cornu, palmam hoſti rapit. Dicas victoriam ætatis flore captam, adamare Iuuenem, & *Enguienius in Bauaria*

in coronas lauros aggerere.

Roſa. Harcurtius. Faucbat eadem in Cathalaunia; Pleſſæo Roſam expugnante, munitiſſimam Arcem; & Harcurtio tranante Sicorim & Hiſpanam aciem perrumpente: cęſi haud pauci, capti quam plurimi, in quibus Mortara, moxque Baleguerio deditâ, educta tria Hiſpanorum millia, per Pyrenæos Fontarabiam miſſa, circumduxerunt victoris triumphum. Et Lotharingia Motam, inexpugnabilem propemodùm arcem Villeræo dedit; viro cui Regem ſuum Francia magnam partem debet; quandò inſtitutor pro parente eſt, & in Alumno ſplendet gubernator.

Villeraus.

Anno 46. Fauſtis infauſta tam Hiſpanis quàm Francis miſcuit. Glorioſa Francis, Cortracum, Mardicum, Dunkerka, Belgis erepta, pugnantibus Ducibus Aurelianenſi & Enguennio; & impuberem Regem tutantibus. Et Dunkerka Enguinenij opus, quæ munimentis & portu valida, ſub Autumni finem, cùm hybernis locus eſt, prę̨ter ſpem omnium victori acceſſit; cui jam inexpugnabile nihil foret. Sed & Hiſpanis allaborauit hic annus. Nam Ilerda & Orbitellum ſolutæ; illa Leganebj induſtria, & Francorum confidentia; hæc Bræſei morte, & an-

Dunkerka. *Orbitellũ.*

no-

nonæ penuriâ; in extremis laborauerit Francia, febri mox ipſa viſcera correpturà. Quamquam in Italia ignominiam eluit, captis Plombino & Portulungone, ducibus Milleræio & Pleſſæo & iacturam vnam lucro gemino ſarcientibus.

Sanè Breſæi mors vulnus inflixit & graue Franciæ. Quippe maritimis rebus præfectus Iuuenis, ſic earum peritiam hauſerat, ſic reliquas cumulauerat dotes, vt quo amore viuus, eo dolore mortuus fuerit. Perijt glande tormentis nec vulgari plaga tam fortis animus prodire debuit. *Braſeus.*

Et Hērici Condæi mors illacrymabilis fuit ipſimet Franciæ: Is enim poſtquam deferbuerat iuuentutis æſtus religione in Deum, & in Regem fide, intemeratus extiterat. Expeditionibus perfunctus plurimis, ſed conſilio longè melior, res Francicas ab Ludouici morte multum promouerat; auctoritatem regij ſanguinis probitate & prudentia fulciens. *Cōdei mors.*

Anno 47. Neapolis, imò regnum totum, ſeditione ſuccutitur, quæ in bellum flexit. Quis tam multa percurrat compendio? ſeu mali exemplum, quod à Panormo Siciliæ dimanauit; ſeu cauſam, ab immoderatis *Neapolitana ſeditio.*

tri-

Digitized by Google

tributis, & impotentia plebis; ſeu auctorem, Thomam Aniellum, qui ex viliſsimo piſcatore, potentiſsimæ vrbis repente dominus, intra nouem dies Tragœdiam luſit, incredibilem poſteris; ſeu luem ab vrbe in vniuerſum regnum propagatam: ſeu recenſeat Duces, vel Arcoſium ſeditionis impetu pulſum; vel Guiſium, tam in carcere fortem quàm in armis: vel Richelium, nauali prælio decertantem; vel Ioannem Auſtriacum, felicitate ſumma bellum comprimentem: vel Ognatenſem, mali reliquias & in ſanis membris exſcindentem: ne qui hæc percurrerit, is Myrmecidem vicerit, cæteroſue eiuſmodi famæ nominiſque artifices.

Orangij mors. Henricus Orangius, Mauritij frater, Guillelmi filius, parque tantis nominibus, Batauica adminiſtratione ceſsit & vita; prudentia militari & fortitudine clarus. Guillelmum filium legauit Batauis, affinitate regia fultum: ſed & Guillelmus paulò poſt raptus eſt, ſuperſtite in cunis infante futuro in ſeceſsionis originem genti ſuæ: his abdicantibus, illis optantibus.

Germaniæ pax. Anno 48. Tandem confecit pacem Germania; mirum, tot bellorum calamitatibus ſuperſtes. Coniſmarchius

cæſo

cæſo apud Auguſtam Melandro, occupauerat Pragam, & imminebat Viennæ: cum repente Monaſterij pax conuenit, Imperatorem inter & Suecos. Germaniç Procerum habita ratio, Palatinus ditioni ſuæ reſtitutus Alſacia Francis cum Briſaco relicta, & momento inſtrumenta Martis in plauſum & gratulationem conuerſa. Ita pax amatur, cum belli pertæſum eſt.

Idem fœdus in Hiſpanis Batauos reconciliauit; multum renitentibus, Franchis, ne autores belli à bello ſine fçderatis diſcederent; ſed fruſtra obſiſtunt iam præpellente inuidia, & metu à Dunkerca. Quin Hiſpanos inter & Francos de conditionibus diſceptatum diu, parumque abfuit quin conuenirent, ſi tamen Portugallia & Catalaunia parui habendæ ſunt. Gens vtraque culpam in alteram confert; ſanè ab Hiſtoria conſtat, plura Hiſpanos inſtrumentis pacis comparaſſe quam belli; & hactenus Francos gladio pugnaſſe, non calamo. At poſt annis aliquot retroacta Franciæ felicitas, progreſſa Hiſpaniæ, inſtaurauit bellum acerbius: nempe Deo mortalium noxis non placato, ſuaſque iniurias ipſis vindicibus permittente. *Hollādia pax.* *In Philippū coniuratio.*

Hiſpanie Rex defungitur periculo

graui,

graui, detecta Procerum coniuratione, qua Ixaro Duci Aragoniæ regnum parabatur, Rei pœnis dati, eluxitque Philippi clementia, permiſſâ Ixaro vitâ, & piâ in alios liberalitate. Et iam ante Oliuarius Comes Aula dimiſſus, Ludouico Haroo gubernaculo ceſſerat; vir Hiſpanicæ gloriæ ſtudioſiſſimus; ſed conſiliorum præpoſterus: quæ plerumque damnabat exitus; & tunc prauus regni amor, cùm benè concepta malè pariuntur. Parem erat nactus Cardinalem Richelium, cuius à Genio ſemper eſt victus; ambigas vter felicior, quod alter in ſplendore rerum & gratiæ, deiectus alter & in cœnobio ſui compos obierit.

Oliuarius.

Ladislai mors.

Eodem anno Polonia Regem ſuum luxit Is Ladislaus fortitudine, & religione percelebris; feſtinata mors tædio belli in Turcas negati; adeò pium Principem religionis amor altè inſederat. Is regno fatalis obitus, Coſaccis, Kmienlicio duce rebellantibus, & Poloniam impunè vaſtantibus. Sed inter has clades regno conſultum, Ioanne Caſimiro Ladislai fratre in Regem electo; & quidem cædes hac mercede placent; Rege fortiſſimo ad vindicandum ſuffecto, qui tirocinium Principis per aduerſa poſuerat.

Et

Et apud Turcas nutabat Imperium, truncato capite, Ibrahimo Sultano, facto Oſmanis fratris, deturbato è ſolio, mox è viuis. Præter regnandi inſcitiam, crudelitas barbara, ardorque ſanguinis ab eo Proceres ipſamque matrem auerterant: quibus inſtigantibus, Ianiſſari cogitatum facinus comſummarunt: euaneſcente in Sultanos veneratione: mox facilè ruituro Imperio, quod iam in fundamentis concutitur. Mahometus ſeptenni in Ibrahimi patris thronum euectus eſt. Et hic vnus tot Imperatorum ſuperſtes ſurculus; huc deſijt totius orbis terror & furor; vt Chriſtianos pudeat, ſe demetere ferro, quo vnus luis publicæ termes exſcindendus flores. *Ibrahimus caſus.*

Annus 49. Parricidium protulit, gentibus omnibus omnibuſque ſæculis execrandum. Horret calamus rem vel deſignare, Poſtquam Carolus Anglię, Scotiæ & Hiberniæ Rex, nullo in tot regnis ad perſugium loco, à Scotis ad quos confugerat, Anglis eſt traditus, ab ijſdem Anglis damnatus, exhorreſcente orbe terrarum, Londini palam, ſubditorum ſententià, truncatus eſt capite Summum nefas, eò furioſius, imò conſideratius, Iuſtitià in iniuſtitiam tantam adactà. Farfaxius & *Caroli Anglicades.*

Cro-

Cromuellus auctores ſceleris, qui & Regno præterea infenſi, id ſuſtulerunt inducta Reipublicæ ſpecie, re ipſa tyrannide. Nam abrogata Domus ſuperior Parlamenti; Farfaxio dati exercitus cum poteſtate; Cromuellus in Hyberniam profectus, Regias & Catholicas partes oppreſſurus. Ita nefarij premium criminis partiuntur: Deo aliquoties conniuente ſceleribus at eò grauius exurgente in pœnas, quò ſerius.

Frã. cia ciuile bellũ. Et idem annus grauiſſimas Franciæ turbas concepit, quæ ſequentibus annis prodeuntes in lucem, matrem propemodùm viperini fœtus enecarunt. Sed hæc ſilentio præſtat inuolucre; cui enim gratum ſit retegere turpitudinem ſnam? maximè cùm vulnera iam cicatrix obduxerit, & membra diuulſa coaluerint corpori. At per noſtra mala conſultum eſt hoſtibus; & erepta Grauelinga, Dunkerca, Caſalis, Barcino, Deus bone! quæ nomina, imò cœtera in lucro habita; tam propè regnum ruinæ admotum eſt. Credo, Deus iuuenem Principem indurabat aduerſis, & qui cœli mos, parabat ad proſpera.

Sina. Nec Europæ finibus rebellionis furor conſcriptus eſt, penetrauit in

Aſiam,

Aſiam; & extremos orbis Sinas per. uaſit, Regi regnoque à latrone vilſſ-ſimo vis illata; Rex impar viribus ſe ipſe ſuſpendit; prædoni regnum ceſſit in ſpolium; nec Sinarum ſan. guini parcitum, quorum ſexcenta millia vno die necata, innumera pluſculis; vt iam hoſtis Tartaris in voto eſſet. Et is quidem perfoſſo mu. ro irrumpens, exiſtimatus eſt vin. dex non poena: tranſmiſſique ma. gnam partem Siriæ in Regem æ-ternum, beneficium bello debue. runt. Immanis prædo ſe ipſe confo-dit, nobiliſſimo crudelitatis operæ pretio.

Quanquam, quæ Dei bonitas, proſ-peris ſuis annus non caruit. Nam Caſi-mirus. Maria Niuernenſi vxore fratris ducta in coniugem, ab thalamo quem haberet pro altero regno, progreſſus in bellum; modico ſed forti exercitu pugnauit in Tartaros & Coſaccos; hoc eſt trecenta hoſtium millia: Ita armis repulit contuditque, vt ſtupendam ſin minus victoriam, ſaltem pacem retu-lerit, cui victoriæ ſeruiunt; nouum Principem inaugurantibus Enſe & Ga lea, & Sarmatico robore Chriſtianam religionem armantibus. Kmienilicio data vt reſipiſceret venia: ſi induratis in ſcelere ad pœnitentiam flexus eſt. *Caſi-mirus in Tartaros.*

Sua

Veneti Victores. Sua etiam Venetis palma innata eſt; Turcis nauali prælio ad Foxiam victis; cæſa ſex millia, naues multæ incenſæ, captiui plurimi, Iacobo Riuæ plenam victoriam pepererunt; iacturà ſuorum leuiſſimà. Et Veneti tum terrà tum mari ſæpius ſpolia de communi hoſte reportarunt; eſtque vna vrbs adhuc terribilis poteſtatis meta & ſcopulus. Quam melius Chiſtianus ſanguis, tot Bellis effuſus, impenderetur Byſantio!

Batauí in Anglos. Anno 52. In Anglos Batavi ſubitò bello exardeſcunt; cauſæ, æmulatio, maris imperium, & piſcandi quæſtus. Ter nauali prelio depugnatum, totoque niſu queſita victoria, latè Oceano flagrante ignibus. At illa anceps ſtetit, neutrò conuerſa, donec Martis tædium pacem tulit. Tunc Cromuellus *Cromuelius* rerum potiebatur in Anglia, vltrò cedente Farfaxio, & Sylle inſtar receſſum petente; iiſque titulo Protectoris, & prætexto Reipublicę nomine, Parlamento euocato ad nutum, & abrogato, vere dominus eſt, totique Europæ timendus incumbit. Dicas Iulium Cęſarem calcatà patrià dictatorem; vt ab eo mortem extimeſcat, quam eiuſmodi homines vix ſiccam incurrunt.

Anno

Anno 52. Tandem Francia, poſt ciuilia bella, ſanatáſque plagas, orbi illuxit. Et Ludouicus Rhemis inunctus cœleſti chriſmate, ceu robore hauſto diuinitus, Stenæum expugnat & Claromontium, in Campaniæ finibus; per Contium Principem in Catalaunia vincit, ſpemque inſtaurat, ac demùm Atrebatum prçter ſpem liberat. In obſeſſa Atrebato cogita tres principes, Belgium totum, inexpugnabilia munimenta, vt in liberata, (poſt fauentem Deum) Turentium, Seneterrium, Oquincurtium, Mondeioſum, Crequium, plúreſque alios, celeberrimos vindices, poſteritati tradas, & gloriæ. *Ludouicus iniunctus.*

Anno eodem Chriſtina Sueciæ regno ſe abdicat. Mirum & inauditum populis facinus, vltro mulierem ſceptro ceſſiſſe. Virgo, ætate florens, proſperrima re, ſuorum amor; coronam deponit, votumque omnium à ſe ablegat. Nec ea Guſtaui patris victorias ſuperauit hoc facto; ſanè pluris eſt ſpernere regnum, quàm parare. Quo pretio commutauerit thronum, nondum liquet; an ſupra ſexum doctiſſima ſtudiorum cauſa, an quietis & ſeceſſus amans; an quid maius & verè regium meditans, tempus diſceptabit. In Carolum Guſtauum Palatinum affinem tran- *Chriſtina.*

tranſtulit regnum, & viuens videnſque hæreditatem tantam adiri voluit.

Smolēſcus capta. At Polonia nouo bello implicita, tota concutitur. Euocatus à Coſaccis Moſcouiæ Dux, veteribuſque in Poloniã odijs, numeroſiſſimo exercitu Smolenſcum cingit, (quæ vrbs olim Moſchis à Ladislao detracta,) & Lithuaniam vaſtat & diripit, dumque imminet Liuoniæ, Suecum Regem armis laceſſit. Noui & difficillimi belli futurus exitus, ſi ex præteritis æſtimetur, Moſchum affligit; quid enim Polonis aut Suecis inuictum.

Innocētij mors. Anno 55. Innocentius Pontifex, grauem ſenectutem longo morbo cum vita poſuit: vir ſententię tenax; & ſeueritatis vel in ſuos notæ; ſanè Eccleſię intendens Ianſeniano dogmate perculſo quod cum bello ciuili graſſabatur in Francia. Suffectus eſt in locum mortui Fabius Ghiſius; Alexander nomine ſeptimus, incredibili populorum omniũ plauſu; cuius ſtudijs, Deo annuente optatiſsimam pacem debebit Europa; vt odijs poſitis in communem hoſtem arma vertat. Nam in hac vita rara & breuis pax, perpetuam in Æternitatis gremio ſedem fixit.

Alexãder VII.

Laus Deus Beataque Virgini Mariæ.

IN

INDEX RERVM.

Numerus paginam indicat.

A

ACus Nautica. 241
Acumina. 4
Adolphus Naſſouius. 237
Æneas Syluius. 261
Æmilianus. 47
Allobrogum bellum. 296
Agrippa. 5.6
Agrippina. 8
Agricola. 22
Adrianus. 28. 29
Alexander Mammææ filius. 41
Alaricus. 84
Alexander Parmenſis. 290
Albuquercius. 270
Alphonſus Caſtus. 147
Albigenſes. 214
Alexius Comnenus. 199
Alexius Comnenus II. 218
Alexius Comnenus III. 220
Alexius Angelus. 220
Alexius Ducas. 221
Albertus Auſtriacus. 239
S. Ambroſius. 79
Antonius Pius. 30
Anathemizus. 101

Ana-

Anaſtaſius. 106
Andronicus. 219
Andronicus Palæologus. 241
Angli. 96
Angli Eccleſiæ vectigales. 140
Anglia Danis libera. 188
Anglogallica bella 202. 208. 245. 255
Angliæ Ciuile bellum. 296
Angli Martyres. 290
S. Antonius. 30. 64
Antiochiæ terræ motus. 26
Apoſtoli. 6
Apollonius. 21
Apuleius. 35
Arius. 62
Arianiſmus. 67
Arcadius. 80. 82
Arſenius. 80
Arnulphus. 163
Athenæus, 35
S. Athanaſius. 58
Attila. 93
M. Aurelius. 32. 34
Aurelianus. 52. 53
S. Auguſtinus. 79
Auſonius. 90
Auitus 101
Auguſtulus. 102
Auguſtiniani. 214
Auenionis pons. 215
Auenio Pontificum ſedes. 241
Aurelianenſis Puella. 250

Bu-

INDEX.

B.

BAlbinus. 44
Bamba. 133
Bardas. 157
Baſilius. 271
Bironijmors. 300
Baronius. 304
Baſilius Macedo. 160
Baſilius II. 179
Beliſarius. 112. 114
S. Benedictus. 117
S. Bernardus. 201
Berengarius. 194
Belgici Ordines. 286
Boetius. 112
Bodilo. 131
Bohemia. 131
Bombardæ. 250
S. Bonauentura. 231
Brunechildis. 123
Burgundiones. 86
Bulgari. 132. 156
Braſilia. 267

C.

CAligula. 4
Canisſia Capta. 293
Caracalla. 39
Carus 53
S. Catharina. 59
Caſſiodorus. 108
Carolomannus. 143
Carolus Martellus. 136

Aa Ca-

Carolus Magnus. 148. 167
Carolus Caluus. 158
Carolus Craſſus. 159
Carolus Andegauenſis. 229
Carolus Claudus. 236
Carolus IV. 247
Calolus VI. Gall. Rex. 250
Carolus Nauarus. 251
Carolus Burgundus. 262
Garolus VIII. Rex. 268
Carolus V. Imp. 270. 278
Carolus Rex Sueciæ. 302. 307
Calendarium reformatum. 290
Caluinus. 284
Caluiniſtæ victi 287. cæſi. 288
Capucini. 274
Cairus. 175
Camaldulenſe. 179
Carthuſienſes. 195
Caſtellæ regnum. 193
Caſimirus. 185
Caloiannes. 209
Cæleſtini. 238
Chriſtianorum perſequutio. 11. 25. 33. 55
Childericus. 103
Ciſterſienſes. 193
Claudius. 5
Claudius II. 50
Clemens 23
Clemens Alexandrinus. 39
Clemens V. 240

Cle-

Clemens VIII. 295. 303
Claudianus. 86
Clodouæus. 109
Clotildis. 110
Cluniacum. 65

Concilia Generalia.

Nicænum I. 65
Conſtantinopolitanum I. 76
Epheſinum. 89
Calcedonenſe. 97
Conſtantinopolitanum II. 116
Conſtantinopolitanum III. 132
Nicænum II 144
Conſtantinopolitanum IV. 161
Lateranenſe I. 201
Lateranenſe II. 208
Lateranenſe III. 215
Lateranenſe IV. 223
Lugdunenſe I. 224
Lugdunenſe II. 234
Viennenſe. 243
Florentinum. 257
Lateranenſe V. 272
Tridentinum. 282
Concilium Ieroſolymitanum. 8
Concilium Conſtantienſe. 253
Concilium Baſilienſe. 254
Coloſſus Rhodius. 130
Commodus. 36
Conradus. 166
Conradus II. 183
Conradus III. 205. 228

Digitized by Google

Conradinus. 229
Cometa. 310
Conſtantius Chlorus. 54.57.
Conſtantius II. 65.69
Conſtantius III. 85
Conſtantinus Magnus. 58.64
Conſtantini filij. 65
Conſtantinus Pogonatus. 131
Conſtantinus Copronymus. 141
Conſtantinus Porphyrogenitus. 144
Conſtantinus VII. 169
Conſtantinus VIII. 180
Conſtantinus Monomachus. 187
Conſtantinus Ducas. 197
Conſtantinopolis condita, *63*. capta 260
Conſtans. 65
Conſtans II. 129
Corbulo. 10
Crux viſa 60. inuenta. 62
Cruciata expeditio. 206
Criſpus. 65
S. Cunegundis. 282
Curtracenſis pugna. 240
Cyprus Turcica. 287
Cyprus Veneta. 262

D.

DAgobertus. 128
Dani Chriſtiani. 152.172
Decius. 46
Delphini Viennenſes. 193
Dionyſius Areopagita. 8.29

Digitized by Google

Dio Chryſoſtomus. 27
Dio Caſſius. 24
Diocletianus. 54. 66
Domitianus. 20. 24
Dominicani. 223
Druydenſis pugna. 285
Demetrius Moſchi filius. 302
E.
S. EDuardus. 176
Eccleſiæ fortitudo. 222
Electores Imperii. 177
Eliſabetha Angla. 284
Epictetus. 16
Equites Hoſpitalarij. 196
Eudoxia. 91
Eugenius. 77
Eutiches. 90
Europæ poſtrema bella. 333
Eſſexius cæſus. 299
F
FErdinandus Mauros pellit. 265
Flandria. 160
Florentiæ Duces. 280
L. Florus. 27
Franci. 49
Francorum regnum. 87
Franci Imperatores in Græcia. 261
Francicum Ciuile bellum. 320
Franciſcus I. 276
Franciſcani. 223
Fridericus Ænobarbus. 212
Fridericus II. 221

Digitized by Google

ulco Ieroſolymæ Rex. 205

G.

GAlba. 16
Galenus. 30
Gallienus. 50
Galerius. 55.57
Gallus Cæſar. 66
Genſericus. 93.100
Gordianus Senior. 43
Gordianus Iunior. 44
Gothi 45. victi. 113
Gonſaluus Magnus. 269
S. Gregorius Taumaturgus. 43
S. Grregorius Nazianzenus. 72
S. Gregorius Magnus. 122
Gregorius XIII. 291
Geneua Liberata. 300
Gratianus. 74
Guillelmus Nothus. 192
Guelphi & Gibellini. 206
Guſtauus Adolphus. 307

H.

HAlto Colonienſis. 166
Heliogabalus. 40
Henricus Auceps. 167
S. Henricus. 181.182
Henricus Niger. 188
Henricus IV. Imp. 189.215
Henricus V. 199
Henricus VI. 216
Henricus Luxemburgius. 242
Henricus VIII. Angl. Rex. 275

Hen-

Digitized by Google

Henricus II. Gall. Rex. 282
Henricus III. 288. 293
Henricus Magnus. 294. 306. 332
Heraclius. 125. 120
S. Hermenigildus. 123
Heluetij fœderati. 239
Hieronymus. 79
Hilarius. 68
Hiſpaniæ regnum. 81
Hiſpanica claſſis. 292
Hiſpani Mauros vincunt. 227
Honorius. 83
Hoſius. 68
Hunnericus. 100
Hugo Capetus. 178
Hungaria Chriſtiana. 182
Hunniades. 258
Huſſitæ. 254

I.

IConomachi. 138
Ieroſolymæ clades. 18
Ieroſolymitanum regnum. 195. 215
Ignis Græcus. 132
Inſomnes Monachi. 99
S. Ioannes Euangeliſta. 23
S. Ioannes Chriſoſtomus. 81
S. Ioannes Eleemon. 125
S. Ioannes Damaſcenus. 138
Ioannes de Temporibus. 205
Iacobus Scotus. 297
Ioannes Palæologus. 247
Ioanna Neapolitana. 251

Ioſephus. 22
Iouianus. 71
S. Irenæus. 38
Irene. 154
Iſacius Comnenus. 289
Iſacius Angelus. 219
Iudaicum bellum 13. 28
Did. Iulianus. 37
Iulianus Apoſtata. 69
Iuſtinus Senior. 110
Iuſtinus Iunior. 118. 119
Iuſtinianus. 112. 115
India. 267
Iubilæum. 295
Iacobus Angliæ Rex. 301
Iuſtus Lipſius. 304
Iuſtinianus Rhinotmethus. 135
Iuſtinus Hiſtoricus. 30
Iuuenalis. 21

L.

LAzarus pictor. 153
Lactantius. 64
S. Leo Magnus. 95
Leo I. 98
Leo Iſaurus. 137
Leo Porphyrogenitus. 144
Leo Armenus. 152
Leo Philoſophus. 162
Leo XI. 303
Licinius. 59
Lingua Gallica. 292
Longobardi. 115

Lo-

Digitized by Google

Lotharius. 154
Lotharius II. 203
Lotharingia. 154
Lucanus. 11. 15
Lucianus. 35
Lugduni incendium. 11
Ludouicus Pius. 150
Ludouicus II. 158
Ludouicus Balbus. 159
Ludouicus III. 164
S. Ludouicus. 226. 230
Ludouicus Bauarus. 244
Ludouicus XI. 265
Ludouicus XII. 268
Ludouicus XIII. 297
Ludouicus XIV. 329
Lutherus. 273

M.

Macrinus. 40
S. Magdalena. 3
Magnentius. 66
Macedonius. 68
Maiorianus. 101
Mahometus. 127
Mahometus II. 264
Maomedes Maurus. 272
Mala publica. 99
Maria Deipāra. 7
Mariæ triumphus. 210
Maria Angla. 283
Maria Stuarta. 292
Maria Medicæa. 296

Mercurij facinora. 298
Martialis. 21
Marcomanicum bellum. 33
Martianus. 68
S.Martinus Papa. 129
Manes. 53
Manuel Commenus. 211
Manfredus. 229
S.Mathæus. 5
Mathias Coruinus. 260
S.Mauritius. 121
Maximinus II. 43
Maximianus. 54
Maxentius. 57.59.
Maximus. 75. 77
Maximus II. 100
Meſſalina. 7
Michaël Curopalates. 150
Michaël Balbus. 153
Michaël Porphyrogenitus. 156.158
Michaël Paphlago. 186
Michaël Calephates. 188
Michaël Stratioticus. 189
Michael Parapinaceus. 198
Michaël Palæologus. 237
Minimi. 262
Muſicæ notæ. 184

N.

NArſes. 115
Naupacti victoria. 323
Nauarræ regnum. 167
Nero. 9.10.14

Nerua

Nerua. 24
Neſtorius. 89
Nicephorus Logotheta. 149
Nicephorus Phocas. 173
Nicephorus Botoniates. 198
Normanni. 155
Normanni in Calabria. 183.192
Normannia. 660. 166
Nouatianus. 46

O.

Octauia. 12
Odenatus. 49
Odacer. 106
Olybrius. 102
Origenes. 41
Orbis nouus. 267
Otho. 17
Otho Magnus. 179
Otho II. 175
Otho III. 177
Othomanus. 242

P.

Paulus. 2.14
S. Paulus Eremita. 46
Petrarcha. 245
Pugna ad Neuportum. 295
S. Paulinus 80. 80
Palæſtinæ expeditio. 217
Pariſij. 103
Pariſienſis Academia. 147
Parmæ Duces. 280
Paterculus. 5

Pau.

Digitized by Google

Carolus Magnus. 148. 167
Carolus Caluus. 158
Carolus Craſſus. 159
Carolus Andegauenſis. 229
Carolus Claudus. 236
Carolus IV. 247
Calolus VI. Gall. Rex. 250
Carolus Nauarus. 251
Carolus Burgundus. 262
Garolus VIII. Rex. 268
Carolus V. Imp. 270. 278
Carolus Rex Sueciæ. 302. 307
Calendarium reformatum. 290
Caluinus. 284
Caluiniſtæ victi 287. cæſi. 288
Capucini. 274
Cairus. 175
Camaldulenſe. 177
Carthuſienſes. 195
Caſtellæ regnum. 193
Caſimirus. 185
Caloiannes. 209
Cæleſtini. 238
Chriſtianorum perſequutio. 11. 25. 53. 55
Childericus. 103
Ciſterſienſes. 193
Claudius. 5
Claudius II. 50
Clemens 23
Clemens Alexandrinus. 39
Clemens V. 240

Digitized by Google

Clemens VIII. 295. 303
Claudianus. 86
Clodouæus. 109
Clotildis. 110
Cluniacum. 65
Concilia Generalia.
Nicænum I. 65
Conſtantinopolitanum I. 76
Epheſinum. 89
Calcedonenſe. 97
Conſtantinopolitanum II. 116
Conſtantinopolitanum III. 132
Nicænum II 144
Conſtantinopolitanum IV. 161
Lateranenſe I. 201
Lateranenſe II. 208
Lateranenſe III. 215
Lateranenſe IV. 223
Lugdunenſe I. 224
Lugdunenſe II. 234
Viennenſe. 243
Florentinum. 257
Lateranenſe V. 272
Tridentinum. 282
Concilium Ieroſolymitanum. 8
Concilium Conſtantienſe. 253
Concilium Baſilienſe. 254
Coloſſus Rhodius. 130
Commodus. 36
Conradus. 166
Conradus II. 183
Conradus III. 205. 228

Digitized by Google

Conradinus. 229
Cometa. 310
Conſtantius Chlorus. 54.57.
Conſtantius II. 65.69
Conſtantius III. 85
Conſtantinus Magnus. 58.64
Conſtantini filij. 65
Conſtantinus Pogonatus. 131
Conſtantinus Copronymus. 141
Conſtantinus Porphyrogenitus. 144
Conſtantinus VII. 169
Conſtantinus VIII. 180
Conſtantinus Monomachus. 187
Conſtantinus Ducas. 197
Conſtantinopolis condita, 63. capta 260
Conſtans. 65
Conſtans II. 129
Corbulo. 10
Crux viſa 60. inuenta. 62
Cruciata expeditio. 206
Criſpus. 65
S. Cunegundis. 282
Curtracenſis pugna. 240
Cyprus Turcica. 287
Cyprus Veneta. 262

D.

DAgobertus. 128
Dani Chriſtiani. 152.172
Decius. 46
Delphini Viennenſes. 193
Dionyſius Areopagita. 8.29

Digitized by Google

Dio Chryſoſtomus. 27
Dio Caſſius. 24
Diocletianus. 54. 66
Domitianus. 20. 24
Dominicani. 223
Druydenſis pugna. 285
Demetrius Moſchi filius. 302

E.

S. Eduardus. 176
Eccleſiæ fortitudo. 222
Electores Imperii. 177
Eliſabetha Angla. 284
Epictetus. 16
Equites Hoſpitalarij. 196
Eudoxia. 91
Eugenius. 77
Eutiches. 90
Europæ poſtrema bella. 333
Eſſexius cæſus. 299

F

Ferdinandus Mauros pellit. 265
Flandria. 160
Florentiæ Duces. 280
L. Florus. 27
Franci. 49
Francorum regnum. 87
Franci Imperatores in Græcia. 261
Francicum Ciuile bellum. 320
Franciſcus I. 276
Franciſcani. 223
Fridericus Ænobarbus. 212
Fridericus II. 221

Digitized by Google

ulco Ieroſolym. Rex. 205

G.

GAlba. 16
Galenus. 30
Gallienus. 50
Galerius. 55.57
Gallus Cæſar. 66
Genſericus. 93.100
Gordianus Senior. 43
Gordianus Iunior. 44
Gothi 45. victi. 113
Gonſaluus Magnus. 269
S. Gregorius Taumaturgus. 43
S. Grregorius Nazianzenus. 72
S. Gregorius Magnus. 122
Gregorius XIII. 291
Geneua Liberata. 300
Gratianus. 74
Guillelmus Nothus. 192
Guelphi & Gibellini. 206
Guſtauus Adolphus. 307

H.

HAlto Colonienſis. 166
Heliogabalus. 40
Henricus Auceps. 167
S. Henricus. 181.182
Henricus Niger. 188
Henricus IV. Imp. 189.215
Henricus V. 199
Henricus VI. 216
Henricus Luxemburgius. 242
Henricus VIII. Angl. Rex. 275

Hen-

Digitized by Google

Henricus II. Gall. Rex. 282
Henricus III. 288. 293
Henricus Magnus. 294. 306. 332
Heraclius. 125. 120
S. Hermenigildus. 123
Heluetij fœderati. 239
Hieronymus. 79
Hilarius. 68
Hiſpaniæ regnum. 81
Hiſpanica claſſis. 292
Hiſpani Mauros vincunt. 227
Honorius. 83
Hoſius. 68
Hunnericus. 100
Hugo Capetus. 178
Hungaria Chriſtiana. 182
Hunniades. 258
Huſſitæ. 254

I.

Iconomachi. 138
Ieroſolymæ clades. 18
Ieroſolymitanum regnum. 195. 215
Ignis Græcus. 132
Inſomnes Monachi. 99
S. Ioannes Euangeliſta. 23
S. Ioannes Chriſoſtomus. 81
S. Ioannes Eleemon. 125
S. Ioannes Damaſcenus. 138
Ioannes de Temporibus. 205
Iacobus Scotus. 297
Ioannes Palæologus. 247
Ioanna Neapolitana. 251

Ioſephus. 22
Iouianus. 71
S.Irenæus. 38
Irene. 154
Iſacius Comnenus. 289
Iſacius Angelus. 219
Iudaicum bellum 13. 28
Did. Iulianus. 37
Iulianus Apoſtata. 69
Iuſtinus Senior. 110
Iuſtinus Iunior. 118.119
Iuſtinianus. 112.115
India. 267
Iubilæum. 295
Iacobus Angliæ Rex. 301
Iuſtus Lipſius. 304
Iuſtinianus Rhinotmethus. 133
Iuſtinus Hiſtoricus. 30
Iuuenalis. 21

L.

LAzarus pictor. 155
Lactantius. 64
S.Leo Magnus. 95
Leo I. 98
Leo Iſaurus. 137
Leo Porphyrogenitus. 144
Leo Armenus. 152
Leo Philoſophus. 162
Leo XI. 303
Licinius. 59
Lingua Gallica. 292
Longobardi. 115

Lo-

Lotharius. 154
Lotharius II. 203
Lotharingia. 154
Lucanus. 11.15
Lucianus. 35
Lugduni incendium. 11
Ludouicus Pius. 150
Ludouicus II. 158
Ludouicus Balbus. 159
Ludouicus III. 164
S. Ludouicus. 226.230
Ludouicus Bauarus. 244
Ludouicus XI. 265
Ludouicus XII. 268
Ludouicus XIII. 297
Ludouicus XIV. 329
Lutherus. 273

M.

MAcrinus. 40
S. Magdalena. 3
Magnentius. 66
Macedonius. 68
Maiorianus. 101
Mahometus. 127
Mahometus II. 264
Maomedes Maurus. 272
Mala publica. 99
Maria Deipāra. 7
Mariæ triumphus. 210
Maria Angla. 283
Maria Stuarta. 292
Maria Medicæa. 296

Mer-

Digitized by Google

Mercurij facinora. 298
Martialis. 21
Marcomanicum bellum. 33
Martianus. 68
S.Martinus Papa. 129
Manes. 53
Manuel Commenus. 211
Manfredus. 229
S.Mathæus. 5
Mathias Coruinus. 260
S.Mauritius. 121
Maximinus II. 43
Maximianus. 54
Maxentius. 57.59.
Maximus. 75.77
Maximus II. 100
Meſſalina. 7
Michaël Curopalates. 150
Michaël Balbus. 153
Michaël Porphyrogenitus. 156.158
Michaël Paphlago. 186
Michaël Calephates. 188
Michaël Stratioticus. 189
Michael Parapinaceus. 198
Michaël Palæologus. 237
Minimi. 261
Muſicæ notæ. 184

N.

NArſes. 115
Naupacti victoria. 323
Nauarræ regnum. 167
Nero. 9.10.14

Nerua

Nerua. 24
Neſtorius. 89
Nicephorus Logotheta. 149
Nicephorus Phocas. 173
Nicephorus Botoniates. 198
Normanni. 155
Normanni in Calabria. 183.192
Normannia. 660. 166
Nouatianus. 46

O.

Octauia. 12
Odenatus. 49
Odacer. 106
Olybrius. 102
Origenes. 41
Orbis nouus. 267
Otho. 17
Otho Magnus. 170
Otho II. 175
Otho III. 177
Othomanus. 242

P.

Paulus. 2.14
S. Paulus Eremita. 46
Petrarcha. 245
Pugna ad Neuportum. 295
S. Paulinus 80. 80
Palæſtinæ expeditio. 217
Pariſij. 103
Pariſienſis Academia. 147
Parmæ Duces. 280
Paterculus. 3

Pau.

Paulus V. 303.304
Pelagius Hæreticus. 86
Pelagius Rex. 137
Pelagius Martyr. 168
S.Petrus. 5.6.14
Petrus Aragonius. 235
Petronius. 23
Perſius. 15
Pertinax. 36
Perſicum regnum. 42.270
Philo. 4
Philippus. 45
Philippus Auguſtus. 225
Philippus II. Hiſp. Rex. 294
Philoſtratus. 35
Philippicus Bardanes. 136
Photius. 124. 162
Phocas. 125
Pipinus. 142
Placidia. 85
Plinius. 20
Plinius Iunior. 25.27
Plotinus. 46
Plutarcus. 27
Poppæa. 12
Porphyrius. 50
Polonia. 131
Polonia Chriſtiana. 171
Portugallia. 192. 209
Probus. 59
Prodigia. 141
Præmonſtratenſes. 201

Pro-

Digitized by Google

Ptolomæus. 30
Pupiennus. 44
Pulcheria. 90. 97

Q.

QVintilianus. 21
Q. Curtius. 2

R.

RAimundus Lullus. 237
Ramirus. 155
Ramirus II. 204
Rauennæ Exarchatus. 119. 142
Rauennæ pugna. 171
Ricimer. 102
Richelius Cardinalis. 333
Roma Chriſtiana. 61
Romæ Pontifex redditus. 248
Romanus Lacopenus. 169
Romanus Iunior. 173
Romanus Argyrus. 185
Romanus Diogenes. 197
Rodolphus. 233.
Ronſardus. 208
Rupertus Imp. 253
Robertus Rex. 245

S.

SAbaudiæ Duces. 179. 202
Saladinus. 215. 218
Saraceni in Hiſpania. 136
Saraceni in Italia. 155
Sebaſtianus Portug. Rex. 289
Seneca. 11. 15.
Seuerus. 37. 38
Se-

INDEX.

Seuerus II. 101
Sericum. 117
Selimus. 272
Scotus. 238
Sigiſmundus. 305
Scanderbergus. 258
Scoticum regnum. 81
Silius Italicus. 16
Simeon Stylita. 92
Sidonius. 104
Simon Monfortius. 226
Sfortia. 259
Statius. 21
Stilico. 83
Stanislaus. 194
Sorbona. 227
Solimannus. 281
Societas IESV. 274 300
Suetonius. 27

T.

Tacitus Hiſtoricus. 27
Tacitus Imper. 52
Tamerlanes. 251
Teutonicus ordo. 318
Tetricus. 51
S. Tereſia. 290
Templarii. 201. 243
Theodoſius Magnus. 76. 78
Theodoſius Iunior. 88 91
Theodoricus. 108. 111
Theodora. 156
Theophilus Iconomachus. 153

Theo.

Digitized by Google

Theophylactus Patr. 169
Theatini. 273
S. Thomas Aquinas, 231
Tiberius. 3
Tiberius II. 120
Titus. 19
Totila. 114
Traianus. 24.25.26
Triſagion. 91
Turci. 281.248
Tyranni XXV. 48
Typographia. 257
Tzimiſces. 174

V.

VAlentinianus I. 71.73.
Valentinianus II. 75
Valentinianus III. 92.90
Valens. 71.77
Valdenſes. 213
Vallis Vmbroſa. 184
Venceslaus. 249
Venetiæ. 224
Veneti in Paleſtina. 203
L. Verus. 32
Veſperæ ciculæ. 264
Veſpaſianus. 18.19
Veſuuius. 20
Vitellius. 17

X.

XImenes. 266

Ze-

Z.

Zeno. 104
Zenobia. 49. 51
Zamoyſcius. 297. 299

FINIS.

Noi Refformatori dello Studio di Padoua.

HAuendo veduto per Fede del Padre Inquiſitore nel Libro intitolato Hiſtoria Vniuerſalis ab Orbe condito vſque ad Annum 1656. Stampato in Colonia, non eſſerui coſa alcuna contro la Santa Fede Cattolica, e parimente per atteſtato del Segretario noſtro niente contro Prencipi, e buoni Coſtumi, concedemo Licenza che poſſi eſſer riſtampato, oſſeruandoſi gl' Ordini, &c.

Data 19. Aprile 1663.

(Andrea Piſani proc. Reſſ.

Ang. Nicoloſi Segr.

Digitized by Google

CHRONOLOGIA
PRINCIPVM
SIVE
SERIES & SVCCESSIO
ROMANORVM PONTIFICVM
.... REGVM
AVGVSTISS. IMPERATORVM
S.R.I. ELECTORVM MOGVNTINORVM.
———— Treuirenſium.
———— Colonienſium.
———— Palatinorum.
———— Saxoniæ.
———— Brandeburgicorum.
———— Bohemiæ Regum.
———— Bauariæ.

REGVM Galliæ.
———— Hiſpaniæ.
———— Britanniæ.
———— Scotiæ.
———— Daniæ.
———— Poloniæ.
———— Sueciæ.
———— Hungariæ.
Otthomannorum Turcarum Imperatorum.

DVCVM Reip. Venetæ
———— Sabaudiæ.
———— Ferrariæ.
———— Mantuæ.
———— Mediolani.
———— Vrbini.
———— Florentiæ.
———— Parmæ.
———— Mutinæ.
———— M.M.Mel. &c.

Annectuntur SS. Eccleſiæ Concilia, Schiſmata, Imperat. Symbola; Aphoriſmis Politicis & Epitaphijs illuſtrata, Singulorum tempus vitæ, Regiminis & mortis.

VENETIIS, M. DC. L. XXII.

Preſſo Combi, & LaNoù.

Digitized by Google

Digitized by Google

SERIES SVMMORVM

PONTIFICVM

S. *Petrus* Iudęus Apoſt. S. An. 24. Menſes 5. Dies 12. paſſus Anno 69

S. *Linus* Hetruſcus S. A. 11. M. 2. D. 23. fit Mart. 80

S. *Cletus* Romanus S. A. 12. M. 7. D. 2. 93

S. *Clemens* Rom. S. A. 9. M. 6. D. 6. fit Mart. 102

S. *Anacletus* Græcus Athenienſ. S. A. 9. M. 3. D. 10. fit Martyr. 112

S. *Euariſtus* Syrus Bethlehemita S. A. 9. M. 3. fit Martyr. 121.

S. *Alexander* Romanus S. A. 10. M. 5. D. 20. Martyr. Coronatur 132

S. *Sixtus* Rom. S. A. 9. M. 10. D. 8. fit Martyr. 142

Digitized by Google

S. *Teleſphorus* Anachoreta Græcus S. A. 11. M. 8. D. 27. fit Martyr. 154
S. *Hyginius* Athenienſis S. A. 4. minus 2. D. fit Martyr. 158
S. *Pius* Aquilegienſis S. A. 9. M. 6. minus 3. D. fit Martyr. 167
S. *Anicetus* Syrus S. A. 8. M. 9. D. 21. paſſus 175
S. *Soter* Campanus S. A. 4. minus 12. D. fit Mart. 179
S. *Eleutherius* Græcus S. A. 15. D. 23. patitur 194
S. *Victor* Afer S. A. 9. M. 2. fit Martyr. 203
S. *Zephyrinus* Romanus S. A. 18. D. 18. fit Martyr. 222
S. *Caliſtus* Roman. S. A. 5. M. 1. D. 12. Martyrio Coronatur 226
S. *Vrbanus* Romanus S. A. 6. M. 4. D. 4. fit Martyr. 233
S. *Pontianus* Romanus S. A. 4. M. 4. D. 24. fit Martyr. 237
S. *Antherus* Græcus S. M. 1. fit Martyr. 238
S. *Fabianus* Rom. S. A. 15. D. 4. Mart. Coron. 253
S. *Cornelius* Roman. S. A. 1. & aliquot M. paſſus 255
S. *Lucius* Romanus Exul, S. A. 2. fit Martyr. 257
S. *Stephanus* Roman S. A. 3. M. 3. D. 22. patitur 260

S. *Six-*

S.Sixtus 2. Græcus Atheni *S*.A.11.D. 13.
fit Martyr.261

S:Dionyſius Græcus *S*.A.1 1.A.3.D.14. fit
Mart.271

S.Felix Roman.*S*.A.2. A. 5. minus 1. D.
paſſus 275

S.Eutychianus Thuſcus Mar. *S*. A. 8.M.6.
D.10

S.Caius Dalmata Diocletiani *Imp. ex fra-
tre nepos.S*.A.12.M.4.D.5.paſſus 269

S.Marcellinus Roman. *S*.A.8. minus 7. D.
Mart.304

S:Marcellus Roman. *S*.A. 5. M. 6. D. 21.
Mart.309

S.Euſebius Græcus *S*.A.1.M 7. D. 27. paſ-
ſus 311

S.Miltiades, vel *Melchiades* Afer *S*.A.3.M.
2. Mart.313

S.Sylueſter Romanus.*S*.An.21.D. 4. obiit
335

S.Marcus Romanus,*S*ed.A.8. D.22. obiit
336

S.Iulius Romanus,*S*.A.16.M.5.D.16.obiit
352

S.Liberius Romanus,*S*.A.13.M.4.D.16.o-
biit 367

S.Damaſus Hiſpanus , *S*.A.18.M.2.D.11.
obiit 384

S. Syricius Romanus.*S*.A.13.M.1.D. 25.
moritur Anno 388

S.Anaſtaſius Romanus,*S*.Mn.3.D. 21. o-
biit 402.

S.Innocentius Albanus, S.A.15.M.2.D.21. obijt 417

S.Sozymus Cappadox ex Aſia, S.A.3. M. 4.D.7. obijt 418

S.Bonifacius Rom. S.A.3.M.9.D.28. deceſſit 423

S.Cœleſtinus Rom.S.A.8.M.5. D.3. obijt 431

S.Sixtus 3. Rom. S. An. 7. M.11. obijt 440

S.Leo Magnus Rom.S.A.20. M.11. obijt 461

S.Hilarius Sardus, S.An.6 M.3.D.10. deceſſit 467

S.Sulpitius, vel *Simplicius* Tiburtinus, S.A.15. M 6. D.23 obijt 483

S.Felix Romanus, S.A. M.9.D.16. obijt 282.

S.Gelaſius Afer, Sed.An.5 Men.8.D.19.deceſſit 491

S.Anaſtaſius 2.Rom.S.A.11. D.24. obijt 498

S.Symmachus Sardus S.A.15.M. 7.D.28. obijt 514

S.Hormiſda Campanus, Se.An.9.D.18. obijt 522

S.Ioannes Hetruſcus, S.A 2.M.9.D.16. obijt 526

S.Felix 3. Samnis, S, A.4.M.2.D.18. obijt 530

S.Bonifacius 2.Rom, S.A.1.D.2.obijt 531

Ioan-

Ioannes 2. Rom. S. A. 2. M. 4. D. 6. deceſsit 535

S. Agapetus Rom. S. R. 2. moritur Conſtantin. 537

S. Syluerius Campanus; S. A. 4. & amplius, obijt 554

Vigilius Romanus, S. A. 16. deceſſit. 555.

S. Pelagius Rom. S A. 4. M. 10. D. 18. obijt 559

S. Ioannes 3. Rom. S. A. 13. minùs D. 14. obijt 572

S. Benedictus alio nomine *Bonoſus* Roman. S. A. 4. M. 2. D. 15. obijt 577

S Pelagius 2. Rom. S. A. 12. M. 2. D. 27. obijt 590

S. Gregorius Magn. Rom. S. A. 13. M. 6. D. 9. obijt 604

Sabinianus Thuſcus, Sed. Menſ. 5. D. 21. deceſsit. 605

S. Bonifacius 3. Rom. S. M. 3. D. 23. moritur 606

S. Bonifacius 4. Valerienſis Italus, S. A. 6. M 8. D. 13. obijt 614

S. Deodatus, vel *Deusdedit* Roman. S. A. 3. minus D. 5. obijt 617

S Bonifacius 5. Neapolitanus, S. A. 7. M. 10 D. 1. obijt 625

S. Honorius Campanus, S. A. 12. M. 5. minus 3. D. ob. 638

Seuerinus Rom. S. A. 1. obijt 639

Ioannes 4. Dalmata, S. A. 1. M. 9. D. 6. o-

bijt 641.

Theodorus Hieroſolymitan. S.A.7.M.5.D. 20.obijt 649

S.*Martinus* Tudertinus Italus, S.A.5.M.4. D.12.obijt 654

Eugenius 1. Romanus, S.M.12. D.23. 654

S.*Vitalianus* Italus,S.A.13.M.5. minus D. 4.ob.669

Adeodatus Romanus, S. A. 7.M.7.D.17. obijt 676

Domnus,vel *Domnio* Rom.S.A.1.M. 5.D. 10.677

Agatho Siculus, S. A. 3. M. 8. obijt 682

S.*Leo* 2. Siculus, S.M.10.D.8. obijt 684

S.*Benedictus* 2.Romanus,S.M.8.D.17. obijt 685

Ioannes 5.Syrus.S.A.1.D.11.obijt 686

Conon, ſeu *Cuno* Thrax, S.M.11.D.23. 687

Sergius Antiochenus, S.A.13.M.8.D.14. obijt 701

Ioannes 6.Græcus,S.A.3.M.2.D.12. obijt 705

Ioannes 7.Græcus,S.A.2.M.7.D.17. obijt 707

Siſinius, alias *Zoſimus* Antiochenus Syrus,S.D 20. obijt 708

Conſtantinus Syrus, S. A. 6. M. 1. D.1. obijt 714

Gregorius 2. Rom. S. A.16.M.8.D.20. obijt

bijt 731

Gregorius 3. *Syrus*, S.A.10.M.9.D.12. obiit 741

Zacharias Græcus, S.A.10. M.3 D.10. obiit 752

Stephanus 2. Romanus, S.D.4. mortuus 752

Stephanus 3. Romanus; S.A.5.D.28. obiit 757

Paulus Romanus, S. A. 10. M. 1. obiit 767

Stephanus 4. Siculus, S.A.3.M.5.D.28. obijt 772

Adrianus Romanus, S.A.23.M.10.D.17. moritur 795

Leo 3. Rom. S. A. 20. M.5.D. 17. obiit 816

Stephanus 5. Rom. S. M. 7. D. 3. obiit 817

Paſchalis Rom. S. A. 7. M.3.D.17. obiit 824

Eugenius 2. Rom. S.A.3.M 2.D.23 obiit 827

Valentinus Rom S. M. 1. D. 10. obiit 827

Gregorius 4. Rom. S. A.16. obiit 844

Sergius 2. Rom. S A.3.M.1.obiit 847

S. Leo 4. Rom. S. A. 8. M. 3. D. 5. obiit 856

Benedictus 3. Rom. S. A. 2. M.6. D. 10. obiit 858

S. Nicolaus Magnus Romanus, ..9.M.6,

A S D.20.

D. 20. obiit 867

Adrianus 2. Rom. S. A. 4. M. 10. D. 17. obiit 872

Joannes 8. Roman. S. A. 10. D. 1. 882

Marinus, qui & *Martinus* 2 Hetruſcus, S. A. 1. D. 20. obiit 884

Adrianus 3. Rom. S. A. 1 M. 3. D 19. 885.

Stephanus 6. Rom. S. A. 6. obijt 891

Formoſus Portuenſ. S. A. 4. M. 6. D. 18. 896

Bonifacius 6. Rom. S. D. 15. mortuus exul.

Stephanus 7. Romanus, S. A. 4. M. 2. D. 19. occiditur 900

Romanus Etruſcus, S. M. 4. D. 20. obiit 901

Theodorus 2. Roman. S. D. 20. obiit 901

Joannes 9. Tiburtinus S. A. 3 D 15 obiit 905

Benedictus 4. Rom. S. A. 3. M. 6. D. 15. moritur 906

Leo 5. Ardeatinus, S. D. 40. obijt 907

Chriſtophorus Roman. S. M. 7. obiit 907

Sergius 3. Roman. S. A. 2. obiit 910

Anaſtaſius 3. Rom. S. A. 2. M 2. obijt 912

Lando Sabinus, S. M. 6. D. 22

oan-

Digitized by Google

Ioannes.10. Rauennas, S.A.15.M.2.D.16. obiit 929.
Leo 7. Roman. S. M. 6. D. 15. obiit 929
Stephanus 8. Rom. S. A. 2. M. 1. D. 15. obiit 931.
Ioannes 11. Rom. S. A. 5. &c. obiit 936
Leo 7. Roman. S. A. 3. M. 6. obiit 939
Stephanus 9. Germanus, S. A. 3. M.4 D.5. obiit 946
Martinus 2. aliis 3. Rom. S. A. 3.M.6.D. 13. obiit 946
Agapetus 2. Rom.S.A.10.M.& D.10. obiit 955
Ioannes 12. Rom.S.A.8.M.4.D.6. deiicitur 963
Leo 8. Rom.S.A.1.M.3 D.7. intruſus moritur 969. Hunc vocat Baronius Pſeudopapam, eiuſque loco *Benedictum* 5. computat.
Ioannes 13. Rom.S.A.6.M 11.D.5.
Domnus, vel *Domnio* 2. Rom. S.M 3.
Benedictus 6. Roman.S.A. 1.M.2. occiſus 974
Bonifacius 7.Rom.S. A 1. M.1. pellitur 975
Benedictus 7.Rom.S.A.9.M.1.D.10. obiit 984
Ioannes 14, Papienſis. S M. 8. poſt quem Bonifacius. Pſeudopapa, Sedem vi occu-

pauit, eamque tenuit M. 4. D. 6.

Ioannes 15. Romanus, S. A. 9. M. 6. D. 12. obiit 996

Ioannes 16. Calaber, S. M. 4. ſed cenſura Baronii Pſeudopontifex.

Gregorius 5. Saxo, S. A. 2 M. 8. D 4. moritur 999.

Syluester 2: Aquitanus, S. A. 4. M. 6. D. 12. ob. 1003

Ioannes 17. Romanus, S. M. 4. D. 25. obiit 1009

Ioannes 18. Romanus, S. A. 5. M. 7. D. 29

Sergius 4. Rom. S. A. 2. M. 8. D. 13. obiit 1013

Benedictus 8. Rom. S. A. 12. obiit 1024

Ioannes 19. Rom. S A. 9. M. 8. D. 9

Benedictus 19. Roman. S. A. 11. obiit 1045

Gregorius 6. Rom. S. A. 1. M. 7. D. 20. reſignat 1046

Clemens 2 Saxo, Bambergenſis ante Epiſc. S. M. 8. D. 7. ob. 1047

Damaſus 2. Bauarus. S. D. 23. obiit 1048

S. Leo 9. German. Alſaticus Comes, Tullenſis antè Epiſc. S. A. 5. M. 2. D. 8. obiit 1054

Victor 2. Germanus, Epiſc. Eiſtetenſis prius S. A. 2. M. 3. D. 16. obiit 1057

Stephanus 10. Lotharingus, S. M. 8. D 15 obiit 1058

Nicolaus 2. Allobrox, S. A. 1. M. 6. D. 1.

obiit

obiit 1061

Alexander 2. Mediolanenſis, S.A.11.M.6. D.22 ob. 1073

Gregorius 7. Etruſcus, S.A.12.M.1 D.3. obiit 1085

Victor 3. Benenentanus, S.A.1.M.3. D.24. obiit 1087

Vrbanus 2. Gall. S. A. 11. M. 4. D.18. 1099

Paſchalis 2. Tuſcus, S.A.18.M. 5.D 4. obiit 1118

Gelaſius 2. Caietanus, S.A 1. D.5. obiit 1119

Caliſtus 2. Burgundus, S.A.5.M.10.D.13. obiit 1124

Honorius 2 Bononienſis, S.A.5.M.1.D. 1. obiit 1130

Innocentius 2. Rom. S. A. 13. M. 7. ob 1143

Cœleſtinus 2. Tuſcus, Sed. Men. 5. D.13. obiit 1144

Lucius 2 Bononienſis, S. Menſ. 11 D. 14. obiit 1145

Eugenius 3. Piſanus, S.A.8.M.4.D.13. ob. 1153

Anaſtaſius 4. Romanus, S.A.1.M.4 D. 24. obiit 1154

Adrianus 4. Angelus, S.A.4.M.8.D.24. obiit 1159

Alexander 3. Senenſis, S.A.22. min.7. diebus ob. 1181

Lucius 3. Lucanus, S.A.4.M.2.D.25. obiit

obiit 1185

Vrbanus 3. Mediolanenſis, S. A. 1. M. 10. D. 25. ob. 1187.

Gregorius 8 Beneuentanus, S. M. 1. D. 27. ob. 1187

Clemens 3. Romanus, S. A. 3. M. 2. D. 20. obiit 1191

Cæleſtinus 3. Rom. S. A. 6. M. 9. D. 11. obiit 1198

Innocentius 3. Anagninus, S. A. 18. M. 6. D. 3. obiit 1216

Honorius 3. Roman. S. An. 10. M. 8. 1227

Gregorius 9. Anagninus, S. A. 14. M. 5. D. 2. obiit 1241

Cæleſtinus 4. Mediolanenſis, S. D. 17. poſt quem vacat ſedes Apoſtolica, M. 20. obiit, 1241

Innocentius 4. Genuenſis, S. A. 11. M. 5. D. 15. obiit 1245

Alexander 4. Anagninus, S. A. 9. M. 5. D. 4. ob. 1260

Vrbanus 4. Trecenſis Gallus, S. A. 3. M. 1. D. 4. 1264

Clemens 4. Narbonenſis Gallus, S. A. 3. M. 9. D. 14 ob. 1268.

Gregorius 10. Placentinus, S. A. 4. M. 4. D. 10. ob. 1276

Innocentius 5. Tarentaſius, Allobrox, S. M 5. D. 1. ob. 1276

Adrianus 5. Genuenſis, Sed. M. 1. D. 6. ob. 1276

Ioannes

Digitized by Google

Ioannes 20. Luſitanus, Sed M. 8. D. 8. obiit 1277

Nicolaus 3. Rom. S. A. 2. M. 8. D. 29. obiit 1280

Martinus 4. Turonenſis Gallus, S. A. 4. M 1. D 7. 1280

Honorius 4. Rom. Sed. A. 2. D. 2. obiit 1287

Nicolaus 4. Aſculanus ex Apulia, S. A. 4. M 1. D. 14. 1292

Cœleſtinus 6. Sulmonenſis Italus, S. M. 5. D. 7. 1294

Bonifacius 8. Anagninus, S. A. 8. M. 9. D. 18. 13 3

Benedictus 9. Taruiſinus, S. M. 8. D. 6. vacat ſedes M. 11. 1304.

Clemens 5. Burdegalenſis Gallus, S. A. 8. M 10 D. 16. obiit 1314.

Ioannes 1. Cadurcenſis Gallus, S. A. 18. M. 3. D 28. ob 1334

Benedictus X Tholoſanus, S. A. 7. M. 4. D. 6. obiit. 1342.

Clemens 6 Lemouicenſis Gallus, S. A. 10. M. 7 obiit 1352

Innocentius 6. Lemouicenſis, S. A. 9. M. 8. D 26. ob. 1362

Vrbanus 5 Mimatenſis Gallus, S. A 8. M. 2. D. 23. ob 1370

Gregorius 11. Lemouicenſis, S. A. 7. M. 2. D. 29 ob 1378

Vrbanus 6 Neapolitanus, S. A. 11. M. 6. D. 7. obiit. 1389

Boni-

Digitized by Google

Bonifacius 9.Neapolitanus,S.A.14.M.11. obiit.1404
Innocentius 7.Sulmonenſis,S.A. 2. D. 21. obiit 1406
Gregorius 12.Venetus,S.A.2.M.7.D.5.ob. 1415
Alexander 5. Cretenſis, S.M.10.D.8.obiit 1410
Ioannes 22. Neapolitanus , S.A.5.D.15. deponitur.1415
Martinus 5.aliis III.Romanus,S.A.13.M. 3.D.10 obiit 1431
Eugenius 4 Venetus, S.A.15.M.11.D.21. obiit 1446
Nicolaus 5.Lucanus,Sed An.8.D. 15. obiit. 1455
Calixtus 3.Valentinus,S.An.3.M.4. obiit 1458.
Pius 2.Senenſis,S An.5.Menſ.11. D.27. obiit 1464
Paulus 2.Venetus,S.A.6 Menſ.10. D. 26. obiit 1471
Sixtus 4. Sauonenſis,S.An. 13. D. 4.obiit 1484
Innocentius 8.Genuenſis,S.A.7.M. 10. D. 27 obiit 1492
Alexander 6. Valentinus Hiſpanus,S. An. 11 D..8. obiit 1503.
Pius 3.Senenſis,Sed.Dies 14
Iulius 2.Sauonenſis Ligur.S.A. 9.M.3. D. 21.obiit.1513
Leo 10.Florentinus,S.An. 8.D.20.ob.1517

Adria-

Digitized by Google

Adrianus 6. Vltraiectinus Belga, S.A.1. M.8.D.6.ob.1523

Clemens 7. Florentinus,S.A.10.M.10.D.7. ob.1534

Paulus 3. Romanus,S.An.15.D 28. obiit 1549

Iulius 3.Aretinus,S.A.5.M.1. D. 16. obiit 1551

Marcellus 2. Politianus Italus, & S. D. 21.

Paulus 4. Neapolitanus,S.A.4.M.2.D.17. moritur,1559

Pius 4. Mediolanenſis,S.A.5.M.11. D.15. obiit 1565

Pius 5. Alexandrinus Italus,S A.6.M. 3. D 16.ob 1572

Gregor.13 Bononienſis,S.A.13.minus vno Menſe ob.1585

Sixtus 5 ex Marchia Anconitana, S.A.5. M.4.D.20.ob.1589

Vrbanus 7 Romanus, Sed D. 12. obiit. 1590

Innocentius 9. Bononienſis, S.M. 2. ob. 1592

Clemens 8. Florentinus,S A.13.M.1.obiit 1605

Leo 11. Florentinus,Sed.Dies 28.

Paulus 5 Burgheſius,Bonon.ob. 1644

Gregor.15.Flor.obiit.1623

Vrbanus 8.Barberinus,ob.1644

Innocentius 10. Pamphilius electus 15. Sept.1644.

Fabius

Fabius Chiſius Alexander 7.
Iulius Roſpiglioſius Clemens Nonus
Æmilius Alterius Clemens Decimus

Schiſmata.

I.

Schiſma in Eccleſia, Nouatiani Antipapæ contra Cornelium, A·C. 253

II.

Schiſma Felicis cum Liberio, ſed vterque aliquo tempore legitimus fuit. A. C. 352

III.

Schiſma. Vrſicini contra Damaſum. A. C. 367

IV.

Schiſma Eulalii contra Bonifacium. A. C. 419

V.

Schiſma Laurentii contra Symmachum. 499

VI.

Schiſma Dioſcori contra Bonifacium II. 534

VII.

Schiſma per Vigilium contra Syluerium. 537

VIII.

Schiſma per Theophilactum Antipapam. 767

IX.

Digitized by Google

IX.

Schiſma per Zinzinum Antipapam. 824

X.

Schiſma per Anaſtaſium Antipapam. 855

XI.

Schiſma Sergii Antipapæ contra Formoſum. 895

XII.

Schiſma inter Leonem & Benedictum & Ioannem 12. 964.

XIII.

Schiſma Per Antipapam Ioannem contra Greg. V. 995

XIV.

Schiſma Sylueſtri & Ioannis Antipaparum.

XV.

Schiſma Per Benedictum Antipapam.

XVI.

Schiſma Per Honorium Antipapam contra Alexandrum. 1061.

XVII.

Schiſma Per Guibertum qui Clemens dici voluit. 1080.

XVIII.

Schiſma Alberti & Theodorici contra Paſchalem.

XIX.

Schiſma Leonis contra Innocentium II.

XX.

Digitized by Google

XX.

Schiſma Victoris, Calliſti & Paſchalis contra Alexandrum. 1159

XXI.

Schiſma Lud. Imperatoris per Nicol. Antipapam contra Ioannem. 1327

XXII.

Schiſma Omnium grauiſſimum, Clementis Antipapæ contra Vrbanum VI. nam Clementi ſucceſſit in Schiſmate Benedictus 13. cui Schiſmati volens concilium Piſanum remedium adhibere, illud auxit creato Alexandro V. inde enim tres Pontifices ſimul ſedebant. Gregorius 12. Benedictus 13. & Alexander 5. & paulo poſt Ioannes 23. 1378

Schiſma XXIV.

Clementis Antipapæ contra Martinum V. mortuo Benedicto. XIII. 1424.

Schiſma XXV.

Feliſiis Antipapæ contra Eugenium IV. A. C. 1439

SACROSANCTA CONCILIA.

CONcilium I. Hieroſolymitanum, ſub S. Petro A. C. 51.

——— generale primum Niceæ habitum 318. Epiſcoporum, in quo Arius damnatus fuit A. C. 325

II.

II.

Synodus generalis, primo Conſtantinopolitana, contra Macedonium & alios negantes diuinitatem Spiritus ſancti.

III.

Synodus generalis habetur Epheſi. An. 431. contra Neſtorium.

IV.

Synodus generalis habetur, Chalcedone: an. 451. contra Euticherem & Dioſcorum.

V.

Synodus generalis Conſtantinopolitana. II.

VI.

Synodus generalis Conſtantinopolitana tertia contra Monothelitas. An. 690. celebratur Synodus quini ſexta, vnde ſunt canones Trullani: quam Beda merito erraticam vocat.

VII.

Synodus generalis, Nicena ſecunda N. B. inter Leonem IV. & Bened. III. fingitur IOANNES FEMINA.

VIII.

Synodus generalis Conſtantinopolitan. IV. contra Photium pro S. Ignatio Patriarcha.

Synodus Conſtantinopolitana pro reſtitutione Photii.

Concilium generale, Lateranēſe primum an. 1219. ſub Gelaſio. II. Pontifice.

Con-

Concilium generale Lateranenſe II. ſu Innocentio.II.anno 1139

Concilium generale Lateranenſe III. ſub Alexandro VI. anno 1180.

Concilium generale Lateranenſe IV. ſub Innocentio III.anno 1215

Concilium generale Lugdunenſe primum, ſub Innocentio IV. in quo deponitur Fridericus Imperator, & decernitur expeditio pro Terra ſancta recuperanda.

Concilium generale Lugdunenſe II. ſub Gregorium X. pro vnione Græcorum cum Latinis.

Concilium Generale Viennenſe ſub Clemente V. in quo deletus fuit ordo templariorum.

Concilium generale Conſtantienſe, pro ſchiſmate tollendo, in quo Gregorius VII. abdicauit ſponte.

Concilium generale Florentinum, ſub Eugenio IV. pro vnione Græcorum cum Latinis.

Concilium generale Lateranenſe quintum inchoatur ſub Iulio anno 1511. abſoluitur ſub Leone. 1518

Concilium Tridentinum generale inchoatur 1545. Concluditur ſub Pio IV. 1563.

Digitized by Google

SERIES REGVM ROMANORVM ſecundum Liuium & Halicarnaſſeum.

ROMVLVS reg.an.37.

Interregnum fuit. an. 1.

NVMA PONPILIVS reg.an.43.

TVLLVS HOSTILIVS reg.a.32.

ANCVS MARTIVS reg a 24.

L. TARQVINIVS PRISCVS reg.a.38.

SERVIVS TVLLIVS reg.a.44.

TARQVINIVS SVPERBVS reg.an.25.

Hic poſtquam regno ob tyrannidem pulſus, continuatum eſt per conſules Imperium; per Tribunos Liuius *lib.* 2. per magiſtratus Decemuirorum. Liuius *lib.* 3. per dictatores. Liuius *lib.* 4. per Tribunos militares. Liuius *lib.* 5.

Digitized by Google

SERIES IMPERATORVM

Vſque ad Leopoldum Auſtriacum.

C. *Iulius Caſar*. à Bruto & Caſſio coniuratis, 23. vulneribus confoſſus periit Anno V. C. 709. ętatis 56. die illa *parricidij*, deinceps nomine notata. Is Amico cuipiam inſidias vndique imminentes ſibi denuntianti, *Atqui ſatis eſt*, inquit, *inſidias ſubire* SEMEL, QVAM CAVERE SEMPER. Cæterum M. T. Cicero in officijs ſcribit. CA. Iul. Cæſ. imperii conſuetudine captum, ſemper in ore habuiſſe. Euripidis *verſus in Phaniſſis. Quodſi violandum eſt jus, regnandi cauſa violandum eſt: alijs rebus pietatem colas.*

Octauianus Cæſar Auguſtus, obiit Nolæ A. C. decimoſexto, hic nihil minus in perfecto Duce conuenire dixit, quam feſtinationem & temeritatem, hinc ipſius

ſius Symbolum. *Feſtina lente*, & aliud. *Romam lateritiam accepi, marmoream relinquo*. annos 45. natus à Deo precatus eſt. *Scipionis fortitudinem, beneuolentiam Pompei, fortunam Cæſaris.*

Claudius Tiberius Nero, ob ebrietatem alias, *Caldus Biberius Mero*, dictus obiit A.C. 39. ætat. 78. ſymb. *melius tondere quam deglubere*: alludens ad illud Alexandri. *odio litorem radicitus olera exſcindentem*, durus enim eſt is Princeps, qui pennas ſubditis incidat, at nolit eaſdem renaſci.

Caius Caligula triginta vulneribus confoſſus A.C. 43. ætatis 29. ſym. e. *oderint dũ metuãt*, nõ conſiderans illud Taciti *metum & terrorem infirma eſſe charitatis vincula: quæ vbi remoueris, qui timere deſierint odiße incipere: & repertis auctoribus animos tollere*, altera ipſius vox magis carnifice quam Imp. dignior, *optare ſe vnam duntaxat ceruicem habere populum Romanum*, cui populus inſultans reſpondit. *At tu*, inquit, *vnam ceruicem habes: nos vero manus multas.*

Tiberius Claudius Druſus Princeps, vt ambiguum ſit, crudelitate an ſtultitia magis fuerit decoratus, veneno periit A.C. 56. ætat. 64. ſymb. eius. *Generis virtus nobilitas*

Domitius Nero, ſeipſum conficit A.C. 70. ætat. 32 hic ab aſtrologis admonitus,

fore aliquando, vt imperio exueretur vocem hanc ſibi vſurpaſſe fertur, *artem quauis terra alit*, artem nimirum intelligens *citharisticam*, in qua tantopere excelluit, vt cum hoſtibus ſe perſequentibus de ſalute ſua deſperans, vim ſibi adferre cogitaret, in hæc verba erumperet, *quantus artifex pereo*.

Sergius Sulpitius Galba, occiſus A. C. 71. ætatis 73. ſymb. *Miles legendus non emendus*.

Saluius Otho, in pugionem erectum incumbendo ſe ipſum perimit. A. C. 71. ætat. 38. ſymb. eius, *vnus pro multis*.

Aulus Vitellius iniecto ceruicibus laqueo ſeminudus in forum tractus, tandem apud Gemonias minutiſſimis ictibus excarnificatus, inde vnco tractus in Tyberim. A. C. 71. ætat. 57. ſymb. *bonus odor hoſtis, melior ciuis occiſi*.

Flauius Veſpaſianus, moritur, dicens Imperat. ſtantem mori oportere, ventris profluuio A. C. 81. ætat. 69. ſymb. h. *lucri bonus odor ex re qualibet*. Princeps cæteroquin prudens & iuſtus, ſi non vectigal ex lotio commentus eſſet, nam Curtius *l. 1.* inquit *Princeps ſe Regem eße non mercatorem meminerit*.

Titus Veſpaſianus, ſub quo adminiſtrante bellum filio Tito Hieroſolyma deuaſtata A. C. 83. ætat. 41. à fratre *Domitiano*,

tiano, veneno ſublatus eſſe ſuſpicatur, ſymb. *Princeps, orbis amor bonus* aliud *non oportet quemquam à conſpectu principis triſtem diſcedere*.

Flauius Domitianus edictis ſuis præſcribi mandabat.

Dominus & Deus noſter ſic fieri iubet.

Vnde Martialis Lib 8. ipſi blanditur.

Edictum Domini, Deique noſtri.

Et Statius lib. 4. *en hic eſt Deus, hunc iubet beatis pro ſe Iupiter imperare terris*. A. C. 98. ætat. ſuæ 45. per inguina confoſſus. ſymb. *Fallax bonum regnum*.

Nerua Cocceius, in ſenectute Imperator electus; debilitate ſtomachi moritur, A. C. 100 ætat. 66. ſymb. eius. *Mens bona regnum poſſidet*.

Vlpius Traianus Hiſpanus, repentina morte obijt. A C. 119 ætat 61. Princeps grauiſſimus, eius ſymb. *Qualis Rex, talis grex*.

Ælius Adrianus, obijt A. C. 140. ætat. 63. animam moriturus ſic alloquitur.

Animula vagula blãdula, hoſpes comeſq;
Corporis, quæ nũc abibis in loca pallidula
Rigidula, nuduſa, nec vt ſoles dabis iocos.

ſymb. eius. *Non mihi ſed populo*.

Antonius Pius; ob virtutes quibus inclaruit, *Pius & pater patriæ* denominatus, obiit febri A. C. ætat. 75. ſymb. eius *melius ſeruare vnum, quam occidere mille*.

M. Aurelius Antoninus, cognomento

 Philo-

Philoſophus à medicis inſtigante filio ſuo tollitur A. ætat.59.ſymb. *regni clementia cuſtos* , aliud , *conſulendum & parendum Conſilio* , alludens ad illud Taciti *lib.20.nullum maius boni imperij inſtrumentum eſſe quam bonum Amicũ* hic regni Collegã aſſũpſit.L VERVM, qui cõmeſſationibus fatigatus apoplexia moritur.ſym.eius,*nil obiter* cogitãs illud Sophoclis *quiſquis ſapit celeriter non tuto ſapit*,hoc tẽpore primũ duo ſimul regnare viſi ſunt imperatores, qui etiã in iure Iuſtinianeo paſſim diu fratres appellantur.

Aurel. Commodus,Antonini degener filius in rebus turpibus ac facinoroſis ſcurra magis aut gladiator cõmodus,quã Princeps & Imper.ſtrãgulaturA.C.194.æt. 31.ſymb. *Pedetentim & paulatim*.

Ælius Pertinax , hinc dictus quod imperium invitus acceperit, patre coquo natus,primum profeſſor grammaticus fuit;ac item per ſingulos militiæ gradus aſcendit , à Prætorianis militibus occiſus A.C.105.ætat. 67. ſymb. eius *militemus*.

Didius Iulianus vti emerat imperiũ , ſic illud etiã iterũ repẽte amittebat, *male enim, imo peſſime ſe res habet , cum id quod virtute effici debet, tentatur pecunia*,occiditur poſtquam regnaſſet dies 66.ſymb.eius,*in pretio precium*.

Digitized by Google

Septimus Seuerus, de quo ſenatus iudicabat, illũ aut naſci non debuiſſe, aut nõ mori, quod & nimis crudelis, & nimis vtilis Reipublicæ videretur, moritur Eboraci. A.C. 213. ætatis 85. primum in ore habuit *Cũcta fui, ſed nihil mihi prodeſt*, ſymb. *laboremus*.

Antoninus Caracalla, regni moderandi ſocium nactus *Getam*, quem perimens tandem opera Macrini a ſatellite pugione trucidatur, A.C. 219. ætat 29. ſymb. eius *Omnis in ferro ſalus*, male iudicans, non diu poſſe, quæ multorum malo exercetur, ſtare potentiam, quoniam præſidium charitate & beneuolentia ciuiũ ſeptum oportet eſſe, nõ armis *Geta* ſym. erat, *nulla fides regni*, nã Sen. *nec regna ſociũ ferre nec tadæ ſciũt*.

Opilius Macrinus vna cum filio Diadumeno, nouẽ annorũ puero ſibi in collegã allecto, à militibus rebellãtibus occiſus A.C. 220. æt. 54. ſym. *ferẽdũ ac ſperãdũ*.

Auitus qui & *Heliogabalus*, ingẽtibus vitiis imperiũ decorauit, in latrina cũ matre occiſus, in Tiberim mergitur A.C. 224. æt. 18. ſym. *ſuus ſibi quiſq; hæres optimus*.

Aurel. Seuerus Alexander, miro omnium conſenſu, acclamatus eſt Imperator, Princeps ſtrenuus & pius, in germanica expeditione vna cum matre interficitur à ſuis. A.C. 237. æta. 29. ſym. *Quod tibi hoc alteri*.

Iulius Maximinus Thrax, qui olim Paſtor

fuerat, ſit Imperator & Auguſtus ſalutatur, à ſuis *tabernaculo ſuo* occiditur, regn. ann 2. ſymb *quo maior hoc laborioſior* imitans Alexandrum M. *quo nihil magis ſeruile quam luxuriam: nihil magis regium quàm laborem duxit.*

M. *Antonius Gordianus* Princeps virtuoſus in tentorio ſuo obtruncatur. A. C. 246. ætatis 22. ſymb. *Vltorem vlciſcitur vltor*, & aliud *omnis vita ſupplicium.*

Gordianus 2. ſymb. *pro patria mori pulchrum.*

Clodius Pupienus ſymb. *qui temetur timet.*

Cælius Balbinus. ſymb. *bonis nocet qui malis parcit.*

Gordianus 3. ſymb. *Princeps miſer quem latet veritas.*

Iulius Philippus ſym. *malitia regno idonea*

Philippus Arabs patre latronum duce ortus. Veronæ occiditur, cum regnaſſet an. 7. ſymb. huius *multa nec apta.*

Decius Traianus, perſecutor maximus Chriſtianorum vna cum filio, in prælio commiſſo ex inſidiis circumuentus, interficitur regn. an. 1. ſym. h. *apex Magiſtratus auctoritas.*

C. *Vbius Tribonianus* gallus, cum filio ſuo Voluſiano ſimul perit. A. C. 254. reg. an. 4. ſymb. h. *Nemo Amicus idem & adulator*; quod videtur congruere dicto Biantis; qui rogatus ecqua beſtia omnium

nium maximè noxia foret. *Inter feras* inquit *tyrannus: inter cicures adulator.*

Æmilianus ad tumultum præcauendum à ſenatu eligitur & à ſuis occiditur cũ reg. 3. menſibus ſym. *non gens ſed mens.*

Valerianus ſeptuagenarius, à *Sapore* Perſarum rege captus cui loco ſcabelli in aſcendendo equo fuit, & tandem excoriatus ſaleque conſperſus miſerrime vitam finiit. ſymb eius *non acerba ſed blanda*, vti quoque Tacitus indicare videtur; *malitioſa blanditia, peſſima, veri affectus venenum.*

Gallienus ſucceſſit Patri ſuo Valeriano, qui imperio neglecto ſe totum voluptatibus mancipauit, ducum dolo ad Mediolanum interficitur. ſymb. *prope ad ſummum, prope ad exitum.*

Flauius Claudius dalmata imperium laceratum reſarciens, lue tactus occumbit, regn. an 1. ſymbolum, *Rex viua lex.*

Valerius Aurelianus, obſcuris parentibus ſyrmij natus imperium obtinuit militum fauore, reginam Orientis Zenobiam ante currum ſuum in triumphum duxit reg. an. 6. ſymb. *quo maior eo placabilior.*

M. Claudius Tacitus ſexto regiminis menſe cadit ſymb. *ſibi bonus, alijs malus.*

Annius Florianus hæreditario quaſi iure

regnum inuadit, à Marſi ſuis trucidatur. regn. 2. menſ. ſymb. *Iniuria vnius, minæ multorum.*

Aur. *Probus* occiditur à ſuis reg. a. 6. m. 4. ſy. eius *pro ſtirpe labor.* Epitaphiũ habet. Hic Probus Imperator, & vere Probus ſitus eſt victor omnium gentium barbararum victor etiam Tyrannorum.

Aurel. Carus ad fluuium tyrgri idem moritur, reg. a. 1. ſymb. *bonus dux, bonus comes.*

Carinus & *Numerianus* hic paulo poſt interfectus, ille bello occubuit. ſymb. *eſto quod audis, cedendum multitudini.*

Aulus Valer. Diocletianus ſibi ipſi mortem acciuit anno 316 ætat. 78. ſymb. *nihil difficilius quam bene imperare.*

Conſtantius Imperator. ſymb. *virtus dum patitur vincit.*

Valer. Maximianus ſymb. *Valer. tutum ſilentij præmium.*

Valer. Maximinus ſymb. *marcet ſine aduerſario virtus.*

Valerius Seuerus ſymb. *ſemen Eccleſiæ ſanguis piorum.*

Aurel. Maxentius ſymb. *Phryx plagis emendatur.*

Valer. Licinius ſymb. *peſtis Reipublicæ literæ,* in Imperatorem hunc patre Ruſtico natum melius quadraſſet hæc vox bouis eſt non hominis, & vt aiunt artẽ non habere inimicum niſi igno-

ignorantiam.

SEQVITVR CLASSIS
Imperatorum Cæſarumque Rom.
Græcorum, ante auulſum
occidentem.

Flauius Conſtantinus Magnus, primus Chriſtianorũ portus & refugiũ, Imperij Orientalis conditor, bicipitis aquilę auctor, ſumpto Pharmaco valetudinis curandæ cauſa, vitam finiit non abſque veneni ſuſpicione A. C. 337. ætat. 65. imperij 31. ſymb. habuit, *immedicabile vulnus enſe rec dendum*, ad hoc ſymbolũ quadrare videtur, quod olim Conſulibus Romanis mos fuerit præferri faſces, hoc eſt, virgas alligatas ſecuribus: quo ſignificabatur maliciā & improbitatē hominum aut corrigēdā eſſe, ſi ea ſanari poſſit, aut plane potius recidendā; ſi emendari nequeat, nam & virgæ corrigunt & ſecures recidunt.

Flauius Iulius Criſpus, ex Mineruina natus. Fauſtæ artibus opprimitur ſymb. *homo non homo natus*. Salluſtius inquit, *iram atque cupiditatem peſsimos eſſe conſultores*.

Conſtantinus, cuius ſymbol. *difficilia quæ pulchra*. CONSTANTIVS. cuius ſym. *patiens ſit Principis auris* CONSTANS cuius ſymb. *creſcente ſuperbia, decreſcit fortuna*; hos inter à Patre Conſtantino diuiſum fuit Imperij corpus.

B 5 MA.

Magnentius ſymbol. *pudor iuueni decus, ſeni dedecus.*

Decentius ſymb. *celare dolorem difficile.*

Iulianus Apoſtata in bello perſico haſta per ilia ictus, ſanguine manum impleuit, eoque in aerem proiecto, Chriſtum contumelioſe Galilæum appellans; *viciſti* inquit *Galilae viciſti*, Anno Chriſt. 363. ætatis 31. imperauit an. 1. menſ. 8. ſymbol. *pennis ſuis ferire graue.*

Iouinianus regn. 7 menſ. 22. dies ſymbol. *Scopus vitæ Chriſtus.*

Valentinianus obiit Anno ætat. 50. regim. an. 12. ſymb. *Princeps ſeruator Iuſtus.*

Valens fratri diſſimilis, Arianam hæreſim amplectitur, flamma periit reg. an. 14. ſymb. *alienus ab ira, alienus à iuſtitia.*

Fl. Gratianus Princeps Chriſtianiſſimus, in Gallis à ſuo Duce Maximo interfectus, ætat. 28. ſymb. *non quam diu ſed quam bene*

Valentinianus Iunior occiſus A. C. 392. ætat. 27 ſymbol. *Amicus veterrimus optimus.*

Theodoſius Magnus moritur A. C. 395. ætat. 50. ſym. *Eripere telum non dare irato decet.*

Fl. Arcadius cuius ſymbolum, *ſumma cadunt ſubito.*

Fl. Honorius poſt fratrem ſolus obiit. A. C. 423. ætat 39. ſymb. *male partum, male diſperit.*

Theo-

Digitized by Google

Theodoſius 2. perit in venatione A. C. 450. ætat. 45. ſymb. *tempori parendum*.

Valentinianus 3. confoditur A. C. 455. ſymb. *omnia mea mecum porto.*

Martianus ſincere Orthodoxus & pacis amantiſſimus, hinc ſemper in ore habebat. *Quamdiu pacate viuere licet, non eſt Principi decorum, vt arma ſumat.* regn. ann. 6, m. 6 ſymb. *pax bello potior.*

Leo I. Imperator optabat vt ſtipendia militum in ſalaria Doctorum conuerterentur reg. an. 17. m. 6. ſymb. *Regis clementia cuſtos.*

Zeni Iſauricus truculentus & effeminatus, deiicitur. Anno 476 ſymb. *malo modo malus cuneus*, quod tunc maxime intelligi debet, cum vis vi, dolus dolo, fraus fraude repellenda.

Baſiliſcus in exilio fame & frigore periit. A. C. 477 ſymb *non nocet inuidia.*

Zeno 2. lacertis proprijs comeſtis, adhuc viuus tumulatur. reg. an. 17. m. 5.

Anaſtaſius primo Orthodoxus dein hæreſin Eutichetis profitens, fulmine cadit, cum reg. an. 27. m. 3. ſymbol. *mellitum venenum blanda oratio.*

Iuſtinus Thrax, Orthodoxus reg. an. 9. dies 23 ſymb. *quod pudet, hoc pigeat.*

Iuſtinianus 1. ſub hoc floruit Beliſarius Romanorum ſpes & gloria, qui tamen iterum depreſſus vt mendicare coactus

date obulum Beliſario quē virtus extu-lit, inuidia depreſſit, hic Imperator ope ra Triboniani leges condidit, & inſtau-rauit, vt à natiuitate Chriſti anni in-choarentur regn. ann. 38.
ſymb. *ſummum ius. ſumma iniuria*.

Iuſtinus 2. regn. ann. 12. ſymbolum *liber-tas res ineſtimabilis*.

Tiberius Conſtantinus, reprehenſus à So-phia Auguſta quod redacturus eſſet ad pauperiē Rēpublicā, reſpondit, nequa-quam, non deerunt nummi fiſco noſtro quoad inde pauperibus elargiemur, ſy. *ſtips pauperum theſaurus diuitum*.

Mauritius ob auaritiam militibus exoſus cum coniuge ac liberis ante oculos eius trucidatis, iugulatur. regn. ann. 16. ſymb. *quod timidum, idem, & crudele*, quorum ſepulchro hoc fuit inciſum Epitaphium, quod è Grçco in Latinam linguam translatum eſt.

Hic ſita ſum Regum dolor heu miſerāda duorū,
Mauritij coniunx, filia Tiberij,
Quæ partu monſtrante meo fæcunda probaui,
Multorum eſſe etiam, poſſe bonum imperium.
Militis huc furor & populi leuis ira maritum,
Me ſobolemque meam ſanguinolenta tulit.
Hei mihi quid gemitis Nioben, ego mortua ſpiro,
Aſpera continuis ſaxa rigo lachrymis,
Cladibus haud Hecube certent Iocaſtaque noſtris
Nam leuior dolor eſt cæſus vterque parens.
Sæue quid infantes perimis vitijque dolique
Ignaros, ætas quid dedit illa mali.
Nō tibi Roma meis iam præbeo frōdibus vmbras
Turbine Threïjcio ſtirpitus interij.

Pho.

Phocas Tyrannus adempta virilitate truncatur reg. ann. 8. ſymb. *Fortunam citius reperias, quam retineas.*

Heraclius, hydrope confectus reg. an. 30. m. 10. ſymb. *à Deo victoria.*

Heraclius Conſtantinus veneno tollitur regn. ann. 27. ſymbol. *inſania læta voluptas.*

Heracleon naſo mutilatus cum matre perit reg. m. 6. ſymb. *mali Principij, malus exitus.*

Conſtans 2. in balneo perijt reg. a. 27. ſym. *parendum neceſſitati.*

Conſtantinus 4. pogonatus reg. an 17. ſymb. *quod cito fit, cito perit.*

Iuſtinianus 2. naſo mutilatus regn. ann. 26. ſymbol. *multi nimium, nemo ſatis.*

Fl. Leontius ſymbol. *pulchra eſt concordia cordis & oris.*

Tiberius Abſimarus ſymbol. *nimium boni, cui nihil mali.*

Redux Iuſtinianus 2.

Philippicus Bardanes, priuatus oculis in carcerem conijcitur ſymbol. *fortuna cito repoſcit quæ dedit.*

Anaſtaſius Arthemius Imp. 2 annos ſym. *Si non das accipit vltro.*

Theodoſius 3. ſymbolum, *patientia remedium malorum.*

Leo 3. Iſauricus reg. a. 25 m. 2. ſym. *Occulti inimici peſsimi.*

Con-

Conſtantinus Copronymus, ſic dictus, quod Baptiſmum ſtercore inquinarit, ſymb. *quid ſine pectore Corpus.*

Leo 4. quo fortuna ſi non vteris.

Conſtantinus 7. porphyrogenitus, ſymb. *mulieri imperare res deſperata.*

Irene Conſtantino male regnanti oculos effodi curauit reg. an. 23.

SEQVVNTVR CÆSARES ROMANO Germanici.

Carolus Magnus reg. ann. 13. Ingelheymij natus Patre

Pipino, Matre Berta. Coronatus à Leone 3. Papa Aquiſgrani ſepultus, cum hoc Epitaphio. *Sub hoc conditorio, ſitum eſt corpus Caroli Magni atque Orthodoxi Imperatoris qui Regnum Francorum nobiliter ampliauit & per annos* XLVI. *feliciter tenuit, deceſſit ſeptuagenarius, Anno Domini* DCCCXIV. *Indict.* VII. V. *Kalend. Februarij* ætatis 72. ſymb. *Christus regnat, Chriſtus vincit, Chriſtus triumphat.*

Ludouicus Pius Caroli M. filius, obijt Moguntiæ, ætatis 46. reg. ann. 26. ſymbol. *Omnium rerum viciſsitudo.*

Lotharius 1. reg. ann. 19. menſ. 2. *par ſit fortuna labori.*

Carolus 2 caluus, veneno necatur à Iudæo medico ſuo reg. an. 2. menſ. 2. ſymbol.

bol. *Iuſtiniani iniuſtitia perit.*

Ludouicus 3. Balbus veneno interfectus reg.ann.1.menſ.6.

Carolus 3. Craſſus, Imp. an.8. menſ.7.à Proceribus Imperij deponitur ſepultus in Monaſterio Augea habetque hoc Epitaphium Carolus Rex Germanorum Patritius Francorum Romanorumque Imperator, ſymb. *Os garrulum intricat omnia.*

Arnolphus Spurius, imperauit, ann 12. paralyſi vitam finit *facilis deſcenſus auerni.*

Ludouicus 4. in oppido Fercheino Imperator creatus, regn. ann.12. in huius obitu, ſtirps Caroli M. defecit, cum iam annos 112. regnaſſet. ſymb *multorum manus paucorum conſilium.*

Cunradus I. Imp. ann. 7. in hoc deſinit Francorum linea in Catalogo Imperatorum, ſymb. *fortuna cum blanditur fallit.*

Henricus auceps, reg.ann.17. moritur paralyſi. ætatis 60 ſepultus eſt Quedlinburgi, ſymb *piger ad pœnas, ad præmia velox.*

Otho Magnus reg. ann.36. mortuus Viennæ, ſepultus Magdeburgi. ſymb. *aut mors aut vita decora.*

Otho 2 regn.ann.10.menſ.7. ſepultus Romæ in templo D.Petri Eccleſiæ Padorbornenſi auream crucem dono dedit

dedit

Digitized by Google

cum hac inſcriptione.

Auri ſexcentas, crux hac habet aurea libras.

ſymb. *Pacem cum hominibus, cum vitijs bellum.*

Otho 3. dictus mirabilia mundi, regn. an. 17. hic ſeptemviratum, conſentiente Pontifice, ad Germanos tranſtulit, ætat. 28. chirotecis veneno infectis extinguitur ſymb. *vnita virtus valet.*

Henricus 2. ſive ſanctus & Claudus, reg. ann. 23. menſ. 5. obiit 1024. ſepultus Bambergæ, ſymbolum, *ne quid nimis.*

Conradus 2. ſive *Salicus*, reg. an. 14. ſymbolum *omnium mores tuos imprimis obſerua*, ſub hoc iterum imperium venit ad Francos, à quibus ad Bauaros, à Bauaris ad Rudolph. Habſpurgicum, à quo Auſtriaci, ſepultus Spiræ, cum Epitaphio.

Filius hic, Pater hic, avus hic, proavus iacet iſtic.

Henricus 3. niger. regn. an. 17. menſ. 7. ætat. 39. ſymbolum *qui litem aufert, execrationem in benedictionem mutat.*

Henricus 4. reg. an. 49. m. 10. Leodii mortuus ſymbolum, *Multi multa ſciunt, ſe autem nemo.*

Henricus 5 reg. ann. 19. mortuus Traiecti, ſepultus Spiræ, ſymbolum *mortem optare malum, timere peius.*

Lot-

Lotharius Saxo,reg.an. 13. ſepultus Cæſareæ Lothariæ, cum hac tumuli inſcriptione.

Exuitur membris heu trina luce Decēbris
Eccleſiæ gemitus illius eſt obitus.
ſymb. *Audi & alteram partem.*

Conradus 3.Suevus, reg.an.14. mortuus Bambergæ ſepultus Laureaci, ſymb. *pauca cum aliis tecum multa.*

Fridericus 1.Barbaroſſa reg.an.38 menſ. 2.ſepultus Tyri. *Qui neſcit diſsimulare,neſcit regnare.*

Henricus 6.reg.an.7. mortuus eſt Meſſariæ,*qui neſcit tacere,neſcit loqui.*

Philippus 3.reg.an.9. menſ.3 ab Othone de Vuitelſpach pugione interficitur, ſepultus Spiræ,ſymb.*ſatius eſt currere quam male currere*

Otho 4.reg.an.19.menſ.2.inglorius Brunſuvigæ moritur ſymb.*anſer ſtrepit inter olores.*

Fridericus 2.Suevus fundator Academiæ Viennenſis reg. mens.38. ſepultus Panormi cum hoc Epitaphio.

Si probitas ſenſus virtutum gratia,cenſus,
Nobilitas orti,poſſent obſiſtere morti,
Non foret extinctus Frid. qui iacet intus.

Conradus 4.reg.an.3 m.5.

VVilhelmus Hollandiæ Comes,haſtis cōfoſſus,reg.an.9.

Richardus Anglus contemptus cedit.

Al-

Digitized by Google

Alphonſus Caſtellæ Rex abdicat.

Rudolphus Comes Habſpurgicus, adire I-
talíam nolebat, prætendens, quod Cæ-
ſarum in Italia veſtigia, læta, magnifi-
ca, plenaque bonæ ſpei videret, ex Ita-
lia vero referātia, & foras verſa, triſtitia,
miſera, luctuoſa, reg. ann. 17. menſ. 9.
vixit ann. 73. menſ. 5. obiit prope Spi-
ram, oppido Germershaim, ſepultus
Spiræ, habetque hanc inſcriptionem,

Anno Domini 1251. Pridie Calendas
Octobri Obiit Rudolphus Rex.

ſymb. *melius bene imperare, quam im-
perium ampliare*,

Adolphus Comes Naſſouius, regn. ann. 6.
Moguntiæ imperio exutus, in prelio
occiditur manu Alberti Auſtriaci, con-
foſſus, ſepultus Spiræ hoc habet elo-
gium.

Anno milleno, trecenteno minus uno,
In Iulii menſe Adolphus ruit in enſe
Per manus Auſtrali proceſsi marchinā

ſymbolum *Animus eſt qui diuites facit.*
*Praſtat vir ſine pecunia, quam pecunia
ſine viro.*

Albertus Auſtriacus regn. ann. 9. menſ. 9
à Ioanne fratris ſui filio & coniuratori-
bus occiſus, ſepultus Spiræ, ſymbolum.
Quod

Quod optimum idem iucundiſsimum.

Henricus 7. Comes *Lucemburgicus* occiditur, regn. ann. 4. menſ. 9. ſepultus Piſis, ſymbolum *Calix vitæ, calix mortis.*

Ludouicus 5. Bauarus reg. ann. 32. ſymb. *ſola bona quæ honeſta.*

Carolus 4. regn. ann. 32. menſ. 7. auream bullā condidit mortuus Pragæ. 1378. ſymbolum, *optimum aliena inſania frui.*

VVenceslaus. Caroli 4. filius regn. a. 22. imperio à Proceribus ob ignauiam exutus Bopardiæ obiit Pragæ apoplexia. 1419. ſub hoc bombardæ inuentæ, ſimb. *Moroſophi morbones peſsimi.*

Rupertus Palatinus, reg. an. 9 m 10. obiit in urbe Oppenhim, Spiræ ſepultus. ſimb. *miſera res digna eſt miſericordia.*

Sigiſmundus Palatinus, reg. an. 26. m. 8. obiit. 1437. ætat. 70. ſymb., *ſic cedunt munera fatis.*

Albertus 2. reg. an. 2. immodico peponum eſu mortuus in Alba Regali ad latus Sigiſmundi ſepultus, ſymb. *Amicus optima vitæ poſſeſsio.*

Fridericus 3. Habſpurgicus, immoderato melonum eſu obiit. 1493. reg. an. 53. ætat. 78. ſymb. *rerum irrecuperabilium felix obliuio.*

Maximilianus Habſpurgicus reg. an. 25. m. 5. febricula moritur, 1519. ęta. 63. ab hoc Imperatore ſupremum iudicium

Came-

Digitized by Google

Cameræ Imperialis inſtitutum, quod ambulatorium primo, tandem fixam ſedem obtinuit Spiræ, ſymb. *tene menſuram & reſpice finem.*

Carolus 5. natus Gandavi cum reg. a. 37. reſignat fratri ſuo Ferdinando Regi. In Eſcuriali Hieronymi vitam deuote finit, 1558. Sept. 21. ætat. 59. ſymb. *plus vltra.*

Ferdinandus 1. reg. an. 7. obiit. 1564, ſymb. *fiat iuſtitia & pereat mundus*, ſymb. *accidit in puncto quod non ſperatur in hora.*

Maximilianus 2. reg. an 12. in ipſis Comitijs Ratisbonenſibus, 1576. obiit. ſymb. *Dominus prouidebit.*

Rudolphus 2. reg. an. 34. moritur die 10. Ian. ſymb. *omnia ex voluntate Dei.*

Matthias 1612. coronatur Imperator Frãcofurti ob. 1619. 20. Martij. reg. an. 7. ſymb. *Concordi lumine maior.*

Ferdinandus 2. reg. an. 15. m. 6. Francofurti an. 1619. electus & coronatus, obiit. 1637. 15. Febr. ſymb. *legitime certantibus.*

Ferdinandus 3. glorioſiſſimus Imperator ſymb. *Pietate & Iuſtitia.*

Ferdinandus 4. Rom. Res Leopoldus Primus Imper.

SA-

Digitized by Google

SACRI ROMANI IMPERII
Electores Septemuiri.
Archipræſules Moguntini.

1. Vuilligiſus patre Carpentario, à quo primum Rotæ inſignia, quibus ipſe adiunxit.
Vuilligis recolas, quis es? & vnde venis? Fuit hic primus Elector S. R. I. obijtque A. C. 1001.
2. Erckenboldus ex ab. Fuldenſi ob. 1020.
3. Aribo ex Pal. Rheni, deceſſit an. 1031.
4. B. Bardo de Oppershofen, ex Abbate Fuldenſi, alter Chryſoſtomus, ob. A. C. 1050.
5. Luitpoldus, ob 1059.
6. Sigefridus I. Baro ab Eppenſtein ex Abbate Fuldenſi, obijt. 1084.
7. Vuezilo, ob. 1088.
8. Ruthardus ex Abbate Erfurdenſi, obijt. 1109.
9. Adelbertus 1. Dux Lotharingiæ, obijt A. 1137.
10. Adelbertus 2. Comes de Sarbrugg, ob. 1141.
11. Marcolphus, obijt. 1142.
12. Henric. Felix ob. 1153.
13. Arnoldus de Selenhofen, trucidatus à ciuibus anno 1160.
14. Conradus Comes de Vuittelſpach à Cæſare Schiſmatico deiectus anno 1164.

15. Eri-

15. Fridericus Frider. Imp. Cancellarius ab ipſo intruſus, obiit an. 1180.
16. Conradus iterum, moritur an. 1205.
17. Sigefrid. 2. Baro ab Eppenſtein, ob. 1225.
18. Sigefridus 3. Baro ab Eppenſtein, prioris nepos, ob. an. 1248.
19. Chriſtianus, ob. 1251.
20. Gerardus Ord. Min. ob 1260.
21. VVernerus Comes de Falchenſtein, obiit, 1282.
22. Gerardus de Epenſtein, moritur anno. 1304.
23. Petrus de Achzpalt, ob. 1320.
24. Matthias Comes de Buochegg, ex Abbate Murbacenſi, ob. 1328.
25. Henricus 3 de Virnberg, obiit A.C. 1353.
26. Gerlacus Comes de Naſſau, ob. 1371.
27. Ioannes Comes de Luxenburg. obiit 1373.
28. Adolphus Comes Naſſouius, moritur 1388.
29. Conradus 2. Comes VVeinſperg, ob. 1395.
30. Ioannes Comes Naſſouius, ob. 1419.
31. Conradus 3. Com. Rheni, ob. 1434.
32. Theodoricus Baro ab Erpach, ob. 1454.
33. Dietherus Com. ab Iſenburg. deiectus 1461.
34. Alphonſus Com. Naſſouius, obiit 1475.

Digitized by Google

1475. reuocatur Dietherus, qui obiit. 1482.

35. Albertus I. Dux Saxoniæ moritur 1484

36. Berthold. Com. de Hennenberg ob. 1505

37. Iacobus à Liebenſtein, obiit an. 1508

38. Vriel à Gemmingen, moritur an. 1508

39. Albertus Marchio Brandeburgicus, ob. 1545

40. Sebaſtianus ab Heuſſenſtein, ob 1555

41. Daniel Brendel ab Homperg. ob. 1582

42. VVolfgangus Cammerer de Dalburg, ob. anno 1601

43. Ioannes Adamus de Bicken, moritur 1604

44. Ioannes Suicardus de Cronberg, ob. 1626. 17 Sept.

45. Georg. Frid. Greiffen clau. ob. 1629. 6. Iulii.

46. Anſelm. Caſimir. VVambolt. ab Vmſtatt, obiit. 1647

47. Ioh. Philipp. à Schonborn., Epiſc. Herbipol.

Archiepiſcopi Treuerenſes.

1. Elector fuit Ludolphus è Ducibus Saxonum 998

2. Adalbero, germanus S. Kunegundis Imperat.

3. Minguardus; ſiue Megingotus claruit 1008

4. S.Poppo filius Leopoldi Auſtriæ march.obijt.1037.
5. Eberhardus Comes Palatinus obijt.A.C.1065.
6. Chuno, ſive Conradus, cæſus ab impijs 1066.
7. Vdo Com. Nellenburgius, moritur A.C.1077.
8. Ado, quem nonnuli eundem cum ſuperiore volunt obiit A.1079.
9. Engelbertus, ob 1101.
10. Bruno, ob.an.1123.
11. Godefridus, ob.1130
12. Meginherus.
13. Adelbert.Electus 1132
14. Hilinus ſeu Hilius 1154.
15 Arnoldus, ob.1188.
16. Ioannes ob.1213.
17. Theodoricus Comes de Vuiedt, ob. 1242.
18. Arnoldus 2.ob.1259.
19. Henric.2.de Vinſtingen ob. A.c. 1286
20 Boemundus à Voſperg.ob.1299
21. Dietherus Comes de Naſſau Ord. Præd.obiit 1307.
22. Balduinus Comes Lucemburgius, Henr.8.frater, ob 1354
23. Boemundus Com. de Sarbruch. ob. 1368
24. Conradus Comes de Falckenſte in ob.1388
25. Vuernherus Comes de konigſte in, ob.

obijt 1418
26 Ottho Comes de Ziegenhaim, ob. 1430
27 Rhabanus ab Helmſtatt.
28 Iacob Baro à Sirck 1436
29 Ioan. Marchio Badenſis ob. 1505. decrepitus.
30 Iacobus 2. Marchio Badenſis, obiit 1511
31 Richardus à Greiffenclau.
32 Ioan. à Meznhauſen. ob. 1540
33 Ioannes Ludouicus ab Hagn. obiit 1547
34 Ioan. Comes ab Iſenburg. obiit ann. 1556
35 Ioan. de Stain. ob. 1567
36 Iacob ab Elz. ob. 1599
37 Lotharius à Metternich. obiit 1623
38 Philipp. Chriſtophorus à Sotern, obiit 1652

CAROLVS CASPARVS

S. R. I. Electores Colonienſes.

1. S. Heribertus, ob. 1021
2. Peregrinus, ob. 1036
3. Hermanus, Otthonis 2. ex ſorore nepos.
4. S. Anno.
5. Hildulphus, ob. 1084

6. Sigeuinus.
7. Hermannus, elect. 1089
8. Fridericus elect. 1112
9. Bruno Comes Altenæ electus. 1132
10. Arnoldus clar. 1152
11. Hugo clar. 1158
12. Arnoldus Com. Geldriæ
13. Fridericus Comes Altenæ claruit. 1161.
14. Reinoldus Com. à Daſſel. tranſtulit Mediolano 3. SS. Regum corpora.
15. Philippus ab Heintberg. 1187
16. Bruno Comes Altenæ fit mon. 1199.
17. Adolphus Com. Altenæ, & frater Brunonis.
18. Bruno de Segelbach.
19. Theodoricus Comes de Monte. 1210.
20. Engelbertus Comes de Monte. 1225
21. Henricus 1232
22. Conradus ob. 1261
23. Engelbertus à Falckenburg.
24. Sigefridus de Vueſterburg. 1280
25. Vichboldus Baro Vueſtphalus. 1292
26. Henr. de Varenbuorg.
27 Vualramus Comes Iuliaci, ob. 1349
28. Vuilh. Genap. 1350
29. Ioan. à Varenbuorg.
30. Adolphus Comes de Marca, ob. 1367
31. Engelbertus Comes de Marca, ob.

Digitized by Google

ob. 1368
32. Chuno de Falckenſtein.
33. Frider. Com. Somuerdenſis, ob. 1414
34. Theodoricus Comes de Moer, ob. 1462
35. Rupertus Dux Bauar. obiit 1479
36. Hermannus Landgrau, Haſſiæ, ob. 1508
37. Philippus Comes de Dhuin.
38. Hermannus Comes de Vuieda exauctoratus 1552
39. Adolphus Com. Schaunburgius, ob. 1556
40. Antonius Com. Schaunburgius, Adolphi frater ob. 1559
41. Ioan. Gebhard.
42. Fridericus Comes de Vuiedt. clar. 1562
43. Salentinus, Comes ab Iſenburg. reſignat. 1576
44. Gerhardus Dapifer de Vualdpurg exauctoratur.
45. Erneſtus Dux Bauar. electus 1583. ob. 1612
46. Ferdinand. Dux Bauariæ, Maximiliani Electoris frater, ob. 1650
47. MAXIMILIANVS HENRICVS.

Digitized by Google

S.R.I. Electores Palatini.

1 Sigefridus è Duce Lotharingiæ Moſcellanicæ, 1101
2 Henricus cogn. Hezelo donatus etiam Bauar. Ducatu.
3 Henricus Hezelonis fil.
4 Conradus Francon. Dux.
5 Conradus Friderici Imp. frater, Dux Sueuiæ.
6 Henricus Guelpho obiit, C. A. 1228
7 Ottho Vuittelſpachius, obiit an. 1253
8 Ludouicus Seuerus, obiit 1249
9 Rudolphus filius Ludouici, obiit 1319
10 Adolphus, Rudolphi f.
11 Rudolphus, Adolphi frater, obiit 1327
12 Rupertus 1 ob. 1385
13 Rupertus 2. Adolphi fil. obiit, A. C. 1398
14 Rupertus 3. filius 2. poſtea Imperator
15 Ludouicus 2. Ruperti Imper. filius, obiit 1409
16 Ludouicus 3. filius 2. ob. 1451
17 Philippus Ingenuus, filius Ludouici 3. obiit 1508
18 Ludouicus Pacificus, Philippi filius, obiit 1544
19 Fridericus Pius, ob. A.C. 1556

20 Ot-

20 Ottho Henricus, ob. an. 1559
21 Fridericus Simerenſis, ob. 1576
22 Ludouicus Friderici filius, obiit 1583
23 Fridericus 4. filius Ludouici, obiit 1611
24 Fridericus Rex Boem. exauctoratus.
25 Maximilianus Bauarus electus 1623. obiit 1651

Electores Saxoniæ.

1. Bernardus Hermanni Bilingi f. Dux Angriæ, Elector I. Anno 998. cr.
2 Bernardus f. obiit 1063
3. Ortolphus Bernardi 2. f. ob. 1073
4 Magnus, ob. 1106
5 Lotharius, Comes Querfurtenſ. poſt Imperat. obiit 1137
6 Henricus Superbus, Guelpho, ducta vnica Lotharij filia Elect. ob. 1136
7. Henricus Leo, Superbi filius, incomparabilis heros, obiit 1195
8. Bernardus Alberti Vrſi Elect. Brand. fil. ob. 1212
9. Albertus 1. Bernardi filius, obiit 1260
10 Albertus 2. Alberti filius, obijt. 1311
11. Rudolphus I. Alberti filius, ob. an. 1356

Digitized by Google

12. Rudolphus II obiit. 1370
13. Vuenceslaus, Rudolphi frater, ob. 1388
14. Rudolphus III. obiit. 1410
15. Albertus III. ob. 1422
16. Fridericus Bellicoſus, primus ex Minenſi linea, electus 1423. obiit 1428
17. Fridericus Placidus: A. C. 1464
18. Fridericus Sapiens, obiit A. C. 1480
19. Ioannes fr. obiit 1532
20. Ioan. Frider. à Carolo V. exauctoratur. 1547. ob. 1554
21. Mauritius. ob. 1553
22. Auguſtus, ob. 1586
23. Chriſtianus I. ob. 1591
24. Chriſtianus II ob. A. C. 1611
25. Ioan. Georgius, fratri ſucceſſit.

Electores Brandeburgij.

1. Hugo, Comes Vuethinenſis, obiit A. C. 1001
2. Theodoricus, ex fratre nepos, pulſus ab Obonitis 1009
3. Sigfridus, Marchio Stadenſis,
4. Ottho, Sigfridi f. obiit 1085
5. Ottho Iunior, prioris fil.
6. Rudolphus, fr. Otthonis.
7. Rudolphus II. filius I.
8. Albertus Vrſus, Comes Aſcaniæ, ob. 1169.

9. Ot-

9. Ottho Albus fillus, obiit 1198

10. Ottho II. primi filius, obiit an. 1206

11. Albertus Otthonis frater, obiit 1221

12. Ioannes I. obiit 1266

13. Ottho III. frater Ioannis obiit 1267

14. Ioannes II. primi frater, obiit A. C. 1281

15. Ottho IV. Ioannis II. frater, obiit 1298

16. Conradus I. Ioannis filius, obiit 1304

17. Ioan III. Conradi filius.

18. Vualdemarus I. Ioannis frater.

19. Vualderamus II. primi nepos.

20. Ioan. IV. obiit 1322.

21. Ludouicus Boius Lud. IV. Imp. fil. obiit 1361

22. Ludouicus II. obiit 1369

23 Ottho Lud. fr. obiit 1379

24. Carolus IV. poſt Imp.

25. Sigiſmundus Caroli filius, poſtea Imperator.

26. Iodochus Morauiæ Marchio.

27. Fridericus Burggrauius Norimberg. obiit 1440

28. Fridericus 2. filius 1. obiit 1470

29. Albertus, dictus Achilles German. obiit 1486

30. Ioan. 2. Alberti filius, obiit 1499

31 Ioachim. Ioannis fil. ob. 1535
32 Ioachim. 2. obiit. 1571
33. Ioan. Georg. ob. 1598
34 Iaochim Fridericus ob. 1608
35 Ioan. Sigiſmundus, ob. 1619
36. Georg. Vuilhelm. obiit 640
37 Fridericus Vuilhelmus

Electores Bohemiæ Reges.

Primus de quo certius conſtat Elector. Vladislaus Rex fuit, & obiit. 1093
2 Predislaus ob. 1126
3 Vladislaus ob. 1178
4 Premislaus obiit. 1231
5 Vuenceslaus ob. 1252
6 Ottocarus occid. 1280
7 Vuenceslaus ob. 1305
8 Vuenceslaus 3. occid. 1306
9. Henricus Comes Tyrol.
10 Ioan. Lucemb. fit Rex Bohemiæ 1312
11. Carolus 4. poſt Imp.
12 Vuenceslaus Imp.
13 Sigiſmundus Imp.
14 Albertus 2. Imp. obiit 1439
15 Ladislaus. Alberti fil. ob. 1458
16 Georgius Podiebradus electus 1458. Exauct.
17 Matthias Huniades.
18. Ladislaus Caſimiri R. Polon. filius obiit

ob. 1516
19 Ludou. Rex Vng. & Bohemiæ occum bit 1529
20 Ferdinandus Auſtrius, Imp. ob. 1564
21 Maximilianus 2. Imp. 1562
22 Rudolphus 2. Imp. 1575
23 Matthias Imp. 1611
24 Ferdinand. 2. Imp. 1617
25 Ferdinandus 3. Imp. 1627
26 Ferdinand. 4. 1646
27 Leopoldus Regnans

Nunc Regum quoque exterorum Syllabum texamus.

Et primum Galliæ Monarcharum, qui primogeniti Eccleſiæ Romanæ vocantur.

1 Pharamundus Marcomiri filius creatur 420 obiit 425
2 Clodoueus ob. 450
3 Meroueus 460
4 Childericus, 484
5 Clodoueus 514
6 Childebertus 560
7 Chlotarius 564
8 Charibertus 573
9. Chilpericus 587
10 Clotharius 2. Magnus 631
11 Dagobertus, 1. 645

12 Clodoueus 2. 664
13 Chlotarius 3. 669
14 Childericus 2. 678
15 Theodoric. 1. 689
16 Clodoueus 3. 693
17 Childebert. 2. 710
18. Dagobert. 2. 715
19 Chilpericus 2. 719
20 Clotharius 4. 720
21 Theodoric. 2. 742
22 Childericus 3. exauctoratus 852
23 Pipinus primus fuit qui mentis & in ſedem Apoſtolicam pietate, nomen Chriſtianiſſimi adeptus, & in poſteros deriuauit. 768
24 Carolus Magnus Imperator 811
25 Ludouic. Pius 840
26 Carolus Caluus 878
27 Ludouicus Balbus 879
28 Ludouicus 2. & Carolomannus.
29 Carolus Craſſus obiit 888
30 Odo 898
31. Carolus Simplex 929
32 Rodulphus 936
33 Ludouicus Vltramarinus 954
34 Lotharius 986
35 Ludou. Nihil fecit 987
36 Hugo Capetus 998
37 Robertus Pius 1032
38 Henricus 1. 1060
39 Philippus 1. 1108
40 Ludouicus 6. Craſſus 1137

41 Lu-

Digitized by Google

41 Ludouicus 7.	1180
42 Philippus 2. Auguſtus	1223
43 Ludouic. 8.	1226
44 S. Ludouic. 9.	1270
45 Philip. 3. Audax	1285
46 Philip. 4. Pulcher	1314
47 Ludouicus 10.	1316
48 Philip. 5. Longus	1321
49 Carolus 4. Pulcher	1327
50 Philippus 6. Valeſius	1350
51 Ioannes	1364
52. Carolus 5. Sapiens	1380
53 Carolus 6. Bene amatus	1422
54 Carolus 7. Victor	1461
55. Ludouicus 11.	1483
56. Carolus 8.	1498
57. Ludouicus 12	1515
58. Franciſcus 1.	1547
59. Henricus 2.	1559
60 Franciſcus 2.	1560
61. Carolus 9 f. Franc.	1574
62 Henricus III.	1589
63 Henricus IV.	1610
64 Ludouicus 13.	1643
65. Ludouicus 14.	

Viſigothi Narbonenſis Galliæ, dein Hiſpaniæ Reges.

1. Athanaricus clar.	400
2. Alacrius Romam capit	410

3 Athaulphus Hiſpaniam inuadit 412
4 Sigericus clar. 412
5 Vallia obiit in prælio 418
6 Theodoricus contra Attilam 451
7 Thoriſmundus 451
8 Theodoricus Iunior occiſus Tholuſæ 454
9 Eruigius 466
10 Alaricus 484
11 Amalaricus 508
12 Theoda Theuda clar. 531
13 Theudiſelus 584
14 Aila 551
15 Athanagildus 555
16 Luiba 570
17 Leuuigildus 572
18 Recaredus 1. Catholici Titulum meruit à Concilio Toletano. 585
19 Luiba 2. 602
20 Vuitericus 604
21 Gundemarus 610
22 Siſeburus 613
23 Recaredus 2. 623
24 Suintela 623
25 Richimetus 632
26 Siſenaudus 633
27 Suintilla 2. 638
28 Tulga 641
29 Cindaſuinthus 643
30 Regiſuindus 648
31 S. Bamba 673

32 Fla-

32 Flatus Eruigus	680
33 Egica	688
34 Vuitiza	698
35 Rodericus vlt. Gotth.	713
36 S. Pelagius	717
37 Fauilla vel Faſila	732
38 Alphonſus 1.	734
39 Froila	753
40 Aurelius	766
41 Silus, Seu Silo	772
42 Maurigatus	883
43 Veremundus	786
44 Alphonſus 2.	788
45 Ramirus.	829
46 Ordognus.	836
47 Alphonſus 3. Mag.	846
48 Garſias	886
49 Ordognus 2.	889
50 Froila 2.	898
51 Alphonſus 4.	899
52 Ramirus 2.	905
53 Ordognus 3. creat.	914
54 Ordonius 4.	929
55 Sanctius 1.	930
56 Ramirus 3.	940
57 Veremundus 2.	965
58 Alphonſus 5.	982
59 Veremundus 3.	1015
60 Ferdinandus 1.	1025
61 Sanctius 2.	1073
62 Alphonſus 6.	1079
63 Alphonſus 7.	1106

64 Alphonſus 8.	1126
65 Sanctius 3.	1177
66 Ferdinandus 2.	1176
67 Alphonſus 9. Bonus	1177
68 Henricus 1.	1215
99 Ferdinandus 3.	1217
70 Alphonſus x. Imperat.	1262
71 Sanctius 4.	1287
72 Ferdinand. 4.	1295
73 Alphonſus xı.	1308
74 Petrus 1.	1350
75 Henricus 2.	1369
76 Ioannes 1.	1377
77 Henricus 3.	1388
78 Ioannes 2.	1404
79 Henricus 4.	1454
80 Ferdinandus 3.	1477
81 Philippus Auſtrius	1504
82 Carolus 5. Imp.	1516
83 Philippus 2.	1556
84 Philippus 3.	1598
85 Philippus 4.	1621
86 Carolus 2.	

Reges Magnæ Britanniæ.

Poſtquam in Regnum vnum coaluit.

1 Egbertus	ob. 837
2 Etheluuolfus	857
3 Etheluualdus	858
4 Ethelbertus	863

5 S.

Digitized by Google

5 S. Ethelredus	872
6 Alfredus	899
7 Eduardus	924
8 Adelſtanus	940
9 Edmundus	946
10 Ethelredus	954
11 Eduuinus	958
12 Edgarus	974
13 Eduardus	977
14 Edelredus	1015
15 Edmundus 2.	1016
16 Canutus Danus.	1036
17 Haraldus occid.	1040
18 Canutus Durus	1041
19 S Eduardus 33.	1065
20 Toſticus	1066
21 Haraldus	1066
22 Guilelmus 1.	1067
23 Guilelmus 2.	1100
24 Stephanus	1135
25 Matthildis	1154
26 Henricus 2.	1166
27 Richardus 1.	1189
18 Ioannes	1200
29 Henricus 3.	1272
30 Eduardus.	1307
31 Eduardus Iunion	1327
32 Eduardus 3.	1377
33 Richardus 2.	1399
34 Henricus 6	1414
35 Henricus 5.	1422
36 Henricus 6.	1471

37 Eduardus 4. 1483
38 Eduardus 5. 1483
39 Richardus 3. 1485
40 Henricus 7. 1509
41 Henricus 8. fuit Primus qui à Papa Leone X. ob ſcriptum contra Lutherum libellum, accepit titulum, *fidei defenſoris*. 1527
42 Eduardus 6. 1553
43 Maria 1568
44 Eliſabetha obiit 1603
45 Iacobus. ob. 1625
46 Carolus decollat. 1649
47 Carolus 2. Regnans

Reges Scotiæ.

Ferguſius Primus Scotorum Rex.
2 Feritharis regn. 15. an.
3 Mainus reg. 29 an.
4 Dornadilla reg. 28. an.
5 Notharus reg. 20. an.
6 Rheuderus reg. 26. an.
7 Reuter reg. depoſuit.
8 Thereus reg. 12. an.
9 Ioſina reg. 24. an.
10 Finnanus 3860
11 Dructus.
12 Euenus
13 Gillus
15 Euenus 2. 3908
15 Ederus

16. E-

Digitized by Google

16 Euenus 3.	
17 Metellanus	A.C. 31
18 Caratacus	51
19 Corbredus	96
20 Dardanus	73
21 Corbredus 2.	168
22 Luctacus	
23 Mogaldus	174
24 Conarus	
25 Ethodius	
26 Sathrael	
27 Dunaldus 1.	219
28 Ethodius 2.	
29 Athirco	
30 Nathalocus	
31 Findocus	
32 Donaldus 2.	276
33 Donaldus 3.	
34 Crathilintus	
35 Fincormachus	
36 Romachus	
37 Anguſianus	
38 Fethelmacus	
39 Eugenius 1.	377
40 Ferguſius 2.	424
41 Eugenius 2.	452
42 Dongardus	457
43 Conſtantinus 1.	479
44 Congallus	501
45 Goranus	
46 Eugenius 3	558
47 Congallus 2.	568

48 Kinnatellus 569
49 Aidanus 604
50 Kennetus 626
51 Eugenius 4. 635
52 Ferchardus 1. 649
53 Donaldus 4. 678
54 Ferchardus 2. 688
55 Malduinus 697
56 Eugenius 5.
57 Eugenius 6.
58 Amberklettus 711
59 Eugenius 7.
60 Mordacus
61 Erfinus 764
62 Eugenius 8.
63 Ferguſius 3.
64 Solmathius
65 Achaius
66 Congallus 830
67 Dongallus
68 Alpinus
69 Kennetus 2. 858
70 Donaldus 5.
71 Conſtantinus 2. 875
72 Ethus Alipes 892
73 Gregorius Magnus
74 Donaldus 6.
75 Conſtantinus 3.
76 Milcolumbus
77 Indulphus 978
78 Duffus
79 Culenus

80 Re-

Digitized by Google

80 Renethus
81 Conſtantinus 4.
82 Grimus 1003
83 Micolumbus 2. 1034
84 Donaldus 7.
85 Machetus
86 Micolumbus 3.
87 Donaldus 8.
88 Duncarus
89 Edgarus 1107
90 Alexander 1.
91 Dauid.
92 Milcolumbus 4.
93 Guilelmus 1214
94 Alexander 2.
95 Alexander 3.
96 Ioan.Billiolus
97 Robertus Bruſſius 1329
98 Eduardus Balliolus
99 Dauid 2. Bruſſius 1370
100 Robertus 2. Stuardus 1390
101 Ioan. 2. Stuart. 1406
102 Iacobus 1. Stuart. 1437
103 Iacob. 2. Stuart. 1460
104 Iacob 3 Stuart. 1488
105 Iacob. 4. Stuart. 1513
106 Iacob. 5. Stuart. 1542
107 Henricus 8. 1567
108 Iacobus 6. Stuartus 1625
109 Carolus Iacobi filius, decollatus 1649
150 Carolus 2.

Reges Daniæ.

1 Dan. primus Rex Daniæ.
2 Humblus
3 Lotherus
4 Skiolus A mundi
5 Gramus
6 Suthdagerus
7 Guthorinus
8 Haddingus 2960
9 Froto 1.
10 Haldanus. 1.
11 Roe
12 Helgo 3130
13 Rolpho
14 Rotherus
15 Roricus A mundi
16 VVicletus
17 Vuermundus
18 Vffo Gigas
19 Dan. 2.
20 Hucletus
21 Froto 2.
22 Dan. 3.
23 Fridleuus 1.
24 Froto 3. 3965
25 Hiarnus Poeta
26 Fridleuus 2.
27 Froto 4. A.C. 76
28 Ingellus
29 Olauus. 1.

30 Ha-

30 Haraldus 1.
31 Froto 5.
32 Haraldus 2.
33 Haldanus 2.
34 Vnguinus
35 Siualdus 1.
36 Sigarus
37 Siualdus 2.
38 Haldanus 3.
39 Haraldus 3.
40 Hetha, puella
41 Olo Vegethus
42 Ouundus
43 Siuardus 1.
44 Berthlus
45 Iarmericus
46 Brodenus
47 Siuualdus
48 Snio.
49 Biornus
50 Haraldus 4.
51 Gormo 1.
52 Gotricus 303
53 Olauus 811
54 Henningus 815
55 Siuardus 2. 818
56 Ringo 818
57 Regnerus Lochbrod 381
58 Vbo Spurius. 832
59 Siuuardus 3.
60 Ericus 1.
61 Ericus 2. 853

62 Ca-

Digitized by Google

62 Canutus 1.	
63 Froto 6.	
64 Gormo 2.	
65 Haraldus 5.	901
66 Gormo 3.	931
67 Haraldus 5.	901
66 Gormo 3.	931
67 Haraldus 5.	901
66 Gormo 3.	931
67 Haraldus 6.	980
68 Sueno	1014
69 Canutus Magnus	1036
70 Canutus 3. Durus	1041
71 Magnus	1046
72 Sueno L' ex Angilis	1074
73 Haraldus 7.	1076
74 S. Canutus 4.	1088
75 Olauus Famelicus	1095
76 Ericus 4.	1102
77 Nicolaus	1134
78 Ericus 5.	1139
79 Ericus 6.	1149
80 Sueno 4.	1160
81 Vualdemarus	1184
82 Canutus 6.	1202
83 Vualdemarus 2.	1242
84 Ericus 7.	1250
85 Abel.	1252
86 Chriſtophorus	1259
87 Ericus 8.	1286
88 Ericus 9.	1321
89 Chriſtophorus 2.	1333

90 Vual-

Digitized by Google

90 Vualdemarus 3. 1340
91 Vualdemarus 4. 1375
92 Margaretha. 1415
93 Ericus x. ex Germanis 1439
94 Chriſtophorus 3. 1448
95 Chriſtianus 1. 1482
96 Ioannes 1513
97 Chriſtianus 2. 1522
98 Fridericus 1. 1533
99 Chriſtianus 3. 1559
100 Fridericus 2. 1538
101 Chriſtianus 4. 1648
102 Fridericus 3.

Reges Sueciæ.

1. Sichtrugus Amundi
2 Gram.
3 Suibdragerus
4 Haſmundus 2960
5 Vffo.
6 Hundingus
7 Regnerus
8 Hotbrodus 3132
9 Athislus I.
10 Hotherus
11 Athislus II. Interregnum vſque ad Auguſtum Imper.
12 Alricus
13 Fricus I.
14 Haldanus
15 Siuuardus

16 Eri.

16 Ericus II.
17 Haldanus II.
18 Vnguinus
19 Siuualdus
20 Aluarus
21 Ingo
22 Ingellus
23 Ringo.
24 Gotharus
25 Iarmericus, inde Communes cum Danis.
26 Propoſt 300 an. 803.
27 Herotus
28 Sorbius
29 Biornus primus Rex Chriſtianus conuerſus ad fidem Romanam, opera S. Anſgarij
30 Vuichſertus
31 Ericus
32 Oſtenris
33 Sturbiornus
34 Ericus
35 Olanus.
36 Emundus
37 Stinckel
38 Halſtunuus
39 Amander
40 Aquinus
41 Magnus I. 1135
42 Suerco I.
43 Carolus.
44 Suerco II.

45 Io-

Digitized by Google

45	Ioannes I.	
46	S. Ericus	1150
47	Canutus.	1168
48	Ericus I I I.	1222
49.	Ericus IV.	1249
50	Vualdemarus	
51	Magnus 2.	
52	Birgerus	
53	Magnus 3.	1326
54	Magnus	
55	Magnus Schmech.	1374
56	Albertus Mechelb.	1363
57	Margaritha	1412
58	Ericus Pomeranus	1439
59	Chriſtophorus	1448
60	Carolus Suecus	1470
61	Chriſtianus I.	1482
62	Ioannes 2.	1513
63	Chriſtianus 2.	1532
64	Guſtauus Trolle	1560
65	Ericus deiectus	1576
66	Ioannes 3.	1592
67	Sigmundus Pol. hæres.	1602
68	Carolus coronatus	1607
69	Guſtauus Adolphus occid.	1632
70	Chriſtina.	

Reges Vngariæ.

Prætermiſſis Vetuſtiſſimis Pannoniæ Regibus & Ducibus.

1	S. Stephanus à Deo electus	A.C. 997
2.	Petrus Germanus	1038
3.	Aba Vngarus	1041

D 4 An.

4	Andreas 1.	1444
5	Bela 1.	1047
6	Salomon	1063
7	Geiza	1074
8	Ladislaus 1.	1077
9	Colomannus	1095
10	Stephanus 2.	1116
11	Bela 2.	1135
12	Geiza 2.	1141
13	Stephanus 3.	1165
14	Bela 3.	1176
15	Emericus	1198
16	Ladislaus 2.	1206
17	Andreas 2.	1207
18	Bela 4.	1238
19	Stephanus 4.	1275
20	Ladislaus 3.	1277
21	Andreas 3.	1290
22	Vuenceslaus	1301
23	Ottho Bauarus	1304
24	Carolus Neapolit.	1310
25	Ludouicus 1.	1342
26	Maria	1382
27	Carolus 2.	1384
28	Sigiſmund. Imp.	1387
29	Albertus Imp.	1438
30	Vladislaus	1440
31	Ladislaus 4.	1445
32	Matthias 1.	1458
33	Vladislaus 2.	1499
34	Ludouicus 2.	1526
35	Ferdinandus 1.	1563
36	Maximilianus 2.	

37. Ru-

37 Rudolphus 2.	1572
38 Matthias 2.	1608
39 Ferdinandus 2.	1618
40 Ferdinandus 3.	1625
41 Ferdinandus 4.	1647
42 Leopoldus Regnans.	
Reges Poloniæ.	
1 Boleslaus	1025
2 Meſco.	1034
3 Caſimirus.	1058
4 Boleslaus.	1082
5 Vladislaus Princeps.	1102
6 Boleslaus 3.	1139
7 Vladislaus 2.	1145
8 Boleslaus 4.	1173
9 Mieceslaus 4.	1177
10 Caſimirus 2.	1194
11 Leſcus Albus.	1227
12 Vladislaus.	1232
13 Henricus.	1238
14 Vladislaus 4.	1239
15 Henricus Pius.	1242
16 Premislaus.	1259
17 Boleslaus Pius.	1279
18 Boleslaus 4.	1279
19 Leſcus Niger.	1189
20 Vuenceslaus.	1295
21 Premislaus.	1296
22 Vladislaus.	1333
23 Caſimirus 3.	1370
24 Ludouicus Vngarus.	1384
25 Heduuig & Iagello.	1434

26 Vuladiſlaus Iunior. 1444
27 Caſimirus. 1492
28 Ioan. Albertus 1501
29 Alexander. 1506
30 Sigiſmundus. 1548
31 Sigiſmund. Aug. 1571
32 Henricus. 1574
33 Stephanus Bathor. 1586
34 Sigiſmundus Suecus, obiit 1632
35 Ladislaus obijt 1648
36 Caſimirus. Ioannes III [illegible] [illegible]

Oſmani ſiue Otthomanni Turcar. Impp.

1 Ertucub Oſman Gaſi. 1328
2 Vrchan Gaſi. 1358
3 Sultan Murath. Gaſi.
4 Sultan Baiazith obiit 1404
5 Eſmir Solimann. 1411
6. Muſa Muhemet. 1414
7 Sultan Mehemet. 1422
8 Sultan Murath. 1430
9 Mahomet I. Imp. Conſtantinop. 1453
10 Baiazethes. 1512
11 Sulthan Selimus, obiit anno 1520
12 Solimannus ob. 1566
13 Selimus 2. obiit 1575
14 Amurathes obiit 1595
15 Mahomet 3, obiit 1603
16 Achmat puer obiit 1617
17 Muſtaffa obiit 1623
18 Amurathes, obiit 1640
19 Ibrahim. occiſus 1648
20 Achmetus.

Venetæ

Digitized by Google

Venetæ Reipub. Duces & Principes

1	Paulutius Anafeſtus, electus primus Dux. 697	717
2	Marcellus Tegalianùs, obiit	726
3	Orſus Ypatus, ob.	737
4	Theodatus Ypatus, ob.	755
5	Galla obiit	756
6	Dominicus Monecarius	756
7	Mauritius Galbainus,	780
8	Ioann. Galbainus.	789
9	Obelerius Antenoreus.	809
10	Angelus Participatius	827
11	Iuſtinianus Participatius.	829
12	Ioannes Participatius	836
13	Petrus Gradonicus.	864
14	Vrſus Participatius.	881
15	Ioannes Participatius.	887
16	Petrus Candianus	887
17	Petrus Tribunus.	911
18	Vrſus Badoarius.	920
19	Petrus Candianus.	930
20	Pertus Badoarius.	941
21	Candian. Badoarius.	952
22	Petrus Candianus.	970
23	Petrus Vrſeolus.	978
24	Vitalis Candianus.	979
25	Tribunus Memus.	991
26	Petrus Vrſeolus. 2.	1009
27	Ottho Vrſeolus.	1024
28	Petrus Centranicus.	1028
29	Dominicus Flabanicus.	1044

30	Dominicus Contarenus	1070
31	Dominicus Syluius.	1083
32	Vitalis Valerius,	1096
33	Vitalis Michael.	1101
34	Ordelaphus Faledrus.	1120
35	Dominicus Michael.	1131
36	Petrus Polanus.	1150
37	Dominicus Maurocenus.	1156
38	Vitalis Michael 2.	1173
39	Sebaſtian. Zianus.	1181
40	Aureus Malipetra.	1192
41	Henricus Dandaius.	1205
42	Petrus Zianus;	1227
43	Iacobus Tepulus.	1248
44	Marinus Maurocenus.	1252
45	Reinerus Zenus.	1269
46	Laurentius Tepulus.	1274
47	Iacobus Contarenus.	1280
48	Ioannes Dandulus.	1290
49	Petrus Gradonicus.	1302
50	Marinus Georgius.	1303
51	Ioan. Superantius.	1321
52	Franciſcus Dandulus	1331
53	Bartholomæus Gradonicus.	1342
54	Andreas Dandulus.	1354
55	Marinus Valerius.	2354
56	Ioannes Gradonicus Naſo.	1356
57	Ioan.Delphinus.	1361
58	Laurentius Celſus.	1365
59	Marcus Cornarius.	1368
60	Andreas Contarenus.	1382
61	Michael Maurocen.	

62 An-

Digitized by Google

62	Antonius Venerius.	1400
63	Michael Stenus.	1413
64	Thomas Mocenius.	1413
65	Franciſcus Fuſcarus.	1457
66	Paſqualis Maripetrus.	1462
67	Chriſtophor. Maurus.	1471
68	Nicolaus Thronus.	1473
69	Nicolaus Marcellus.	1474
70	Petrus Mocenius.	1475
71	Andreas Vendremius.	1477
72	Ioan. Mocenicus.	1484
73	Marcus Barbadicus	1485
74	Auguſtinus Barbadicus.	2500
75	Leonardus Lauredanus.	1521
76	Antonius Grimanus.	1523
77	Andreas Grittus.	1538
78	Petrus Landus.	1545
79	Franciſcus Donatus.	1553
80	Marcus Antonius Triuiſanus.	1554
81	Aloyſius Mocenicus obiit	1577
82	Sebaſtian. Venerus.	1579
83	Nicolaus Pontius.	1583
84	Paſchalis Ciconia.	1595
85	Marinus Grimanus.	1606
86	Leonardus Donatus,	1612
87	Antonius Memmi.	1615
88	Iohann. Bembus.	1618
89	Nicolaus Donatus.	1618
90	Antonius Priulus.	1623
91	Franciſcus Contarenus.	1625
92	Ioannes Cornelius.	1610
93	Nicolaus Contarenus.	1631

Digitized by Google

94 Franciſcus Ericeus. 1633
95 Franciſcus Molinus. 1646
96 Carolus Contarenus. 1656
97 Franciſcus Cornelius 1756
98 Bertuccius Valerius. 1657
99 Ioannes Piſaurus. 1658
100 Dominicus Contarenus Regnans.
101 *Duces Sabaudiæ.*

Beroldus Saxo.
Vmbertus.
Amadeus.
Vmbertus.
Amadeus 2.
Vmbertus 3.
Thomas.
Amadeus 3.
Bonifacius.
Petrus.
Philippus.
Amadeus 4.
Odoardus.
Amadeus 5.
Amadeus 6.
Amadeus 7.
Amadeus 8.
Ludouicus.
Amadeus 9.
Philibertus.
Carolus.
Carolus 2.
Philippus
Philibertus 2. pulcher.
Carolus 3.

Digitized by Google

Emanuel Philibertus.
Carolus Emanuel.
Victor Amadeus.
Carolus Emanuel 2.

Vicarij & Duces Ferrariæ, ac Mutinæ.

Azzo Marchio d'Eſte.	1196
Allebrandinus.	1212
Azzo.	1216
Riualdus.	1249
Obizzus.	1262
Azzo 2.	1292
Rinaldus 2.	1318
Obizzus 2.	1355
Aldobrandinus.	1362
Nicolaus il Zoppo.	1377
Albertus.	1389
Nicolaus 2.	1393
Aldobrandinus 2.	1408
Borſo Dux Ferrariæ.	1450
Hercules.	1471
Alphonſus.	1505
Lionellus.	1514
Hercules 2.	1534
Alphonſus 2.	1559

Marchiones, & Duces Mantuæ.

Ludouicus Gonzaga Gubernator.	1328
Guidius.	1360
Ludouicus 2.	1369
Franciſcus 1.	1387
Io. Franciſcus Marchio.	1404
Ludouicus 3.	1449
Fridericus.	1449

Fran-

Franciſcus 2.	1484
Primus Dux Fredericus 2.	1519
Franciſcus 3.	1549
Guilielmus.	1550
Vincentius 1.	1587
Franciſcus 4.	
Ferdinandus.	
Vincentius 2.	
Carolus.	

Duces Mediolani Alij Principes Tuſſiani.

Ioann. Galeazzus Vicecomes 1. Dux	1395
Ioannes Maria.	1402
Philippus Maria.	1412
Franciſcus Sfortia.	1446
Galeazzus Maria.	1466
Ludouicus Maria.	1494
Maximilianus.	1508
Franciſcus 2.	1522
Carolus V. Imp.	1535
Philippus.	1566
Philippus filius 3.	1598
Philippus eius filius 4.	1621
Caro[illegible]	[illegible]

Duces Vrbini.

Fredericus 1. Dux.	1443
Guidobaldus.	1482
Franciſcus Maria.	1503
Guidobaldus 2.	1538
Franciſcus Maria 2.	1574

Duces Florentiæ.

Alexander Medices 1. Dux.	1530
Coſmus.	1537

Fran-

Digitized by Google

Franciſcus . 1574
Ferdinandus. 1587
Coſmus 2. 1609
Ferdinandus 2. 1621

Duces Parmæ.

Ludouicus Farneſius 1. Dux. 1527
Octauius. 1547
Alexander. 1587
Ranutius. 1592
Odoardus. 1622
Ranutius.

Duces Mutinæ.

Cæſar di Caſa. 1598
Alphonſus.
Franciſcus.
Alphonſus 3.
N.N. Regnans.

Gran Maeſtri di Malta ſiue Magni Magiſtri Melitenſes.

Gerardus.
Raymundus de podio.
Augerius de Balben.
Arnaldus de Comps.
Gilbertus Aſſali.
Gaſtonius.
Gubertus.
Rogerius de Molnis.
Garnetius de Neapoli Suriæ.
Ermengardus Daps.
Godefridus de Doyſſon.
Alfonius de Portugallia.
Godefridus Lerat.
Guarinus de Monte acuto.

Ce-

Cerinus.
Bertrandus de Cōps.
Petrus de Villebridē
Guiliel. de Coſtelno
Vgo Reuel.
Nicolaus Lorgue.
Ioannes de Villiers.
Oddode Pinibus.
Guiliel. de Villaret.
Fulco de Villaret.
Mauritius de Pagnac
Elius de Villanoua.
Theodatus Gozonus.
Petrus de Corneliano
Rogerius de pinibus.
Raimūdus Berēgarius
Robertus de Iuli.
Ioannes Ferdinādus.
Philibertus de Nilia-
co.
Antonius Fluuianus.
Ioannes de Gaſtic.

Robert. de Millij.
Petrus Raimundus.
Io:Bapt. de Vrſinis
Petrus Dauboſſon.
EmericusDāboiſſe.
Guido de Blanche-
ford.
Fabrit. de Carretto
Philipp. de Villiers
Perinus de Ponte.
Deſider. de Tolone
Ioan. de Homedes
Claud. de la Segie.
Ioannes de Valetta
Petrus de Monte.
Ioannes Leueſque.
Hugo de Lubens.
Martinus Garzinſis
Olophrius de Vin-
nuncurt.
Ludouicus Mēdez.
Antonius de Paula.

Corrigebat & approbabat Franciſcus Maria Ambronius I.V.D. pub. Correct.

FINIS.

VITTORIO EMANUELE BIBLIOTECA ROMA

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

RESTAURO del LIBRO ANTICO
Cav. G. DI GIACOMO
PESCARA
NOV. 1969

Digitized by Google